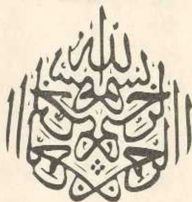
آکھن لوگ سیانے

احسان باجوہ

اوّل حمد ثناء الٰہی جو مالک ہر ہر دا

آکھن لوک سیانے

(پنجابی اکھان، معنے تے ویروا)

(پہلی جلد)

ویرواکار : احسان باجوہ

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگوئج، آرٹ اینڈ کلچر۔ لاہور

کتاب: آکھن لوک سیانے

ویروا کار: احسان باجوہ

چھپائی آہر: ڈاکٹر محمد عباس نجمی

ٹائیٹل: ریاظ

پہلی وار: 2009

تعداد: 300

چھاپا خانہ: اے۔زیفائر پرنٹرز

مُل: 700

ISBN: 978-969-9199-10-3

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگوئج، آرٹ اینڈ کلچر

پنجابی کمپلیکس-1، قذافی سٹیڈیم فیروز پور روڈ لاہور۔

فون نمبر 042-99232165-70 ای میل: pilacpk@gmail.com

ویب سائٹ: http/:pilaac.punjab.gov.pk

چڑھاوا

عقل، فکر اتے گیان دے اوہناں وارثاں دے ناں
جو اکھاناں دے رُوپ وِچ امر سیانف دے امُلّے
مانک موتیاں نال ساڈی جھولی بھر گئے

فہرست

پنجابی ادبی وِدھارے وِل اک ہور قدم۔۔۔۔۔۔۔ڈاکٹر محمد عباس نجمی	8
کجھ اکھاناں بارے۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔احسان باجوہ	9
آزادی غلامی	43
آس نراس	45
آکڑبازی، تکبر، مُورکھ مت	60
ادھار لین دین	62
اگ، پانی، ہوا، مٹی	80
اللہ، پرمیشور، رام	83
انگ ہین، عقل ہین	112
امیری، غریبی، بھکھ، ننگ	133
امر دانش	165
اول کول	306
بادشاہ، راجے، راج بھاگ، سورمے	366
بھائی چارہ، آہنڈ گواہنڈ	392
بھکھ تے رج	400
بہانے بازی	463
پتھر پربت	471
ورتیاں کتاباں	491

پنجابی ادبی ودھارے ول اِک ہور قدم

پنجاب اُنسٹی ٹیوٹ آف لینگوئج، آرٹ اینڈ کلچر دی اُساری دا کم یقینی پکھوں پنجابیاں دے امیر ورثے دی سانبھ سنبھال لئی کیتا گیا اِک اجیہا سوہنا اتے چنگا کم اے جو پنجاب اندر ہُن تیک کیتے گئے پنجابی ورثے اتے ادب دے کھوج بھال دے کم دی سانبھ سنبھال دا اگّل ہتھ بنے گا۔ پنجاب وِچ پنجابی تحقیق دا کم اِک لمیں چر توں ساڈے پنجابی کھوجکارا تے سیانے کرن لگے ہوئے نیں اتے ہور کئی ادارے آپو اپنی مد نال ایس کم ٹوں اگے ودھان لگے ہوئے نیں، ایس ادارے دے بنن مگروں اوہناں ٹوں ہور پکے پیریں کم کرن دا حوصلہ ملے گا اتے اِنج پنجاب دے چہرے تے ہور نکھار آ جاوے گا۔ ایہہ ادارہ پنجابی لکھاریاں اتے کھوجکاراں دا مددگار اے اتے اوہناں ولوں کیتے کم نوں چھاپ کے پنجاب دی تاریخ، جغرافیہ، ادب، زُبان اتے تحقیقی شُعبے وِچ وادھا کردار ہووے گا۔ ایس ادارے لئی پنجابی ادب اتے کھوج دے بھنڈار وِچ ہور چوکھا کم کرن دی بالی لوڑ اے اتے ایس کم نوں سرے چاڑھن لئی کئی کھوجکار کئی ادبی کماں تے لگے ہوئے نیں۔ میں اُمید کرنا واں پئی ساڈے کھوجکار ویلے دے نال نال اوس کم نوں اگیرے ودھاندے رہن گے اتے دیوے نال دیوا بلدا رہوے گا۔ ایس ادارے ولوں پنجابی اکھاناں اُتے احسان باجوہ کولوں کرایا گیا ایہہ کم ''آکھن لوک سیانے'' پکی گل اے پئی ایس کھیتر وِچ ایس توں پہلوں کیتے گئے کم توں چوکھا ودھیا اتے چنگا اے اتے میرے علم مطابق پنجابی اکھاناں اُتے اینا بھرواں کم ہالی تیک کِتے نہیں کیتا گیا۔ ایس لئی میں پنجابی کھوجکار احسان باجوہ ہوراں نوں مبارکباد دا حق دار سمجھنا واں۔ احسان باجوہ جتھے پنجاب، پنجابی اتے پنجابیت دی اصلی سنجان کران لئی ہر ویلے لکیا رہندا اے، اوتھے اوہ چنگی شاعری، ناول نگاری اتے کھوج بھال دا سُتھرا کم کاج وی کرن جان دا اے۔ اوہنے اکھاناں اُتے ایہہ کم کر کے پنجابی ورثے دی سانبھ دا اِک چوکھا چنگا کم سرے چاڑھیا اے۔ میرا خیال اے پئی کھوج بھال دا کم سدا اگے ای اگے ٹُردا رہنا چاہیدا اے اتے ایس وِچ کوئی بندہ وی اخیرلا مقام نہیں متھ سکدا۔ کم نوں کردیاں رہن نال ای کسے شے دا اصلی مُہاندرا ہر کے لوکائی دے سامنے آوندا اے اتے اِنج ای قوماں اپنے گُزرے ہوئے کل اتے اپنے امیر ورثے دی سانبھ سنبھال کر سکدیاں نیں اتے اِنج قوم دے بیتے ہوئے کل نوں ویلے دی اُتھل پُتھل توں وی بچایا جا سکدا اے۔

ڈاکٹر محمد عباس نجمی

کجھ اکھاناں بارے

اکھان کیہ اے:

اکھان اِک اجیہا اُمرِ سچ ہوندا اے جو گھڑی مُڑی جاں وار وار لوک بولاں دا حصہ بن پاروں اپنے بیانے چ وچ اِیڈا پیڈا ہو جاندا اے پئی ہر کوئی اوس امر آکھن نُوں بول کے اپنی آکھی تے سچ دی مُہر لان لئی اوس نُوں بول کے اپنی آکھی نُوں پکیائی دیندا اے۔ ایہہ اِک لمیں واپرائوں تھوڑے لفظاں وِچ اِنج بیان کر دیندا اے پئی اوس دی صدیاں بدھی ورتوں نال وی اوس دے معنیاں اتے بیان وچ کوئی پھِک نہیں پیندی۔ یونان دے مشہور فلسفی ارسطو نے ایس بارے دسدیاں ہویاں آکھیا سی پئی اکھان معنیاں دے اوہ نگ نیں جو اپنے معنوی رنگ رُوپ اتے بیان دے کھلار پاروں صدیاں تیک میلے نہیں ہوندے۔ اکھان راہیں جیون فلسفہ اپنے معنیاں دے کھلار اتے بیان دے سوہن پاروں زمانے دے رولے گولے دی دھوڑ مٹی تھلے دبیا نہیں جاندا سگوں سدا نواں نرویا رہندا اے۔ اکھان بارے فکر آکھدا اے پئی ایہہ زندگی دے تجربیاں دے نچوڑ دا تھوڑے لفظاں وچ کڈھیا اوہ نچوڑ ہوندا اے جیہڑا اپڑھتہاراں دیاں جیبھاں سدا مٹھیاں کردا رہندا اے۔ گل بات کردیاں زبان دا ہر جانو جدوں کسے گل بارے جاں بندے بارے گل کردیاں کوئی اکھان بولدا اے تاں اوہ اپنی سچیائی اُتے پچھلیاں نسلاں دے متھے سچ دی مُہر لا دیندا اے۔ کسے قوم دے وطیرے بارے وی اکھاناں وِچوں چوکھی روشنی مِل جاندی اے جیہدے نال کسے ذات جاں گوت دے لوکاں دے وِیہار بارے پکی پیڈی جانکاری مِل جاندی اے۔ اکھاناں نُوں لمیں زندگی نکورے عورتاں نے ای وِتی ہووے ایس لئی پئی جدوں اوہ رَل کے گل بات کردیاں نیں تاں اپنی گل اُتے سچائی اُتے پکیائی دی مُہر لان لئی ڈھکواں اکھان ضرور بولدیاں نیں۔ میں بندیاں دیاں ڈھیر محفلاں وِچ جا جا کے وی ویکھیا اے پر اوہناں دی گل بات وِچ اکھاناں دی ورتوں ہوندی تاں ہے پر بڑی گھٹ پر عورتاں جدوں اکٹھیاں ہو کے کسے مسلے تے وچار کردیاں نیں تاں اوہ اپنے بیان نُوں پکیائی دین لئی اکھاناں دی ودھ ورتوں کردیاں نیں۔ میری جاچے بُوہتے اکھاناں نُوں نکورے سوانیاں نے ای مرن توں بچا کے رکھیا ہویا اے۔

اکھان ادب دا سبھ توں پرانا رُوپ نیں، بندے دی جھولی اودوں وی اکھاناں دے امیر ادب نال بھری ہوئی سی جدوں حالی ادبی پدھر تے پرکھیا جان والا ادب لکھیا وی نہیں سی گیا۔ انسان نے اپنے جذبیاں دے بیان لئی بھانویں سبھ توں

اگڈوں گیت ای لکھے سن پر اوہناں گیتاں وچ ہالی اوہ گوڑھی رنگن نہیں سی آسکی جو اوس ویلے دے اکھاناں وچ ڈلھکاں ماردی نظر آ ؤندی اے۔

رابرٹ کاف مین تاں اکھاناں نوں ای ادب دے مُوڈھی دسدا اے۔ اوس دی جاچے دُنیا دی پہلی شاعری اکھاناں دی شکل وچ ای ہوئی سی اتے اوسدی ایہہ گل سگوں سچ وی نظر آ ؤندی اے۔ اکھان اج وی کسے زبان دے ادب دی سبھ توں پرانی شکل منی جاسکدی اے۔ کسے وی قوم دے ادب وچوں شاعری دے سبھ توں وَدھیا ٹوٹے اج وی اکھاناں وچوں ای مِل سکدے نیں۔

اِنج ایہہ گل ثابت ہوندی اے پئی جدوں اِنسانی شعور ذرا پکیر اہویا اودوں ای انسانی زندگی اندر اکھاناں دی اپنی تھاں بنالئی۔ جدوں انسانی عقل شعور ہالی اینا پکروڑ نہیں سی ہویا اتے انسانی تجربہ بس نک دی سیدھے جان توں اگانہہ نہیں سی ودھیا، اوس ویلے اکھان اٹل عقل اتے گیان دی مالا پروئی جارہے سن۔ ایس لئی ایہہ گل پکی اے پئی اکھاناں دے بھنڈار وچ وادھا کرن لئی انسانی نسل نوں صدیاں تیکر فِکر دے دیوے بالن لئی اکھاناں دی پیڑی دا اِک اِک ٹوٹا اپنی اَکھیں لانا پیا۔ ایہہ اکھان جیون ٹئیں دے کنڈھیاں اُتے کھلرے اوہ موتی نیں جیہناں نوں ساڈیاں نسلاں صدیاں بدھی رول رول اپنی جھولی پاندیاں رہیاں نیں اتے ایہہ موتی جیون چھلاں نال ویلے دیاں کنڈھیاں نال کھیہہ کھیہہ کے دِنو دِن سوہنے اتے من موہنے ہوئی جاندے نیں۔

پرانیاں ویلیاں اندروی اکھاناں دے وڈپن پاروں ایہناں دی سانبھ سنبھال دے کئی جتن کیتے گئے۔ ایہناں نوں انسانی ادب دا اٹٹ انگ سمجھیا جاندا سی۔ مصریاں دی سبھ توں پرانی کتاب 'مویاں دی کتاب' (BOOK OF DEAD) جیہڑی حضرت عیسیٰ ہوراں توں 3100 ورہے اگڈوں لکھی گئی سی' اوس وچ کئی ہزار اکھان اتے سدابہار سچیائیاں لکھیاں گئیاں سن۔ اج اوہ کتاب بھانویں کِتے نہیں لبھدی پر اوس دا اُتارا مصر دے کئی مقبریاں اتے (MUMMY) دے صندوقاں اُتے اُکریا ہویا مِلدا اے۔ یونانی سُوجھوان افلاطون اتے ارسطو ہوراں وی اپنے زمانے دے بہت سارے اکھان اکٹھے کیتے۔ یہودیاں دی مذہبی کتاب (BOOK OF SOLOMON) اتے عیسائیاں دی مذہبی کتاب بائبل وچ وی چوکھے اکھان مِلدے نیں۔ کئی مذہبی پیغام اتے سدا رہن والے بیان سچ دے اینے نیڑے پُج جاندے نیں پئی اوہناں نوں اکھان وانگ جاں سگواں اکھان ای سمجھنا پئے جاندا اے۔ ہندوواں دے ویداں وچ وی ایسے مذہبی سُنیہے عام کر کے مِلدے نیں جو اپنے معنیاں دے کھلار پاروں جے سگوں اکھان نہیں آکھے جاسکدے تاں اکھان دے اُکے

نیڑے ضرور نیں۔ چین اتے ہندمت وچ وی ایہہ چیز ڈھیر ملدی اے۔ وِسراں ہر مذہب وی کسے نہ کسے چج تے اُسریا ہونداا ے ایسراں ای اکھان وی اپنے وچلے کسے نہ کسے چج پاروں صدیاں تیکر پڑھے نہیں ہوندے۔ بھانویں اوہ کتے لکھے نہ وی گئے ہون پر اوہ پیڑیو پیڑی لوک زباناں راہیں ویلے دا سنگ کردے نظر آوندے نیں۔

اکھاناں دا معنوی کھلار

اکھان عام پکھوں تاں رت دے بول چال نُوں چار چن لان والے اتے اوس دی مٹھاس دا رس ودھان والے ہوندے نیں۔ جدوں وی کدی وڈھیریاں جاں سیانیاں زنانیاں کسے مسئلے وچ وچار سانجھے کردیاں ہون تاں اوہناں دے مُونہوں اکھاناں دے ڈھیر موتی آپے مہارے اِنج کِردے جاندے نیں جویں جھکھڑ جھلن نال پکی بیو بیری دے بیر اپنے آپ ای جھولی آپیندے نیں۔ اکھان راہیں اسی اپنی گل اگلے نُوں بڑی آسانی نال سمجھا سکنے آں۔ ہالاں ہوسکدا اے پئی عام گل بات راہیں ایس اوہو گل چھیتی اگلے نُوں نہ سمجھا سکیے۔ اکھان دا سبھ توں وڈا فائدہ ایہہ ہونداا ے پئی وڈی گل گھٹ لفظاں وچ بیان کردِتی جاندی اے۔ عرباں دے اِک اکھان مطابق ''انسان دا جیون بوہتی وار اکھان اُتے ای اُسر دا اتے پروان چڑھدا اے۔ جوتھاں باغ بغیچے اندر خوشبو ونڈدے پھُلاں دی ہوندی اے، کھانے اندر چٹ پٹے مسالیاں دی ہوندی اے، پوشاک دی خوبصورتی وچ اوس اُتے لگے موتیاں دی ہوندی اے، رات سمیں اندر اسمان تے جگ مگ کردے تاریاں دی ہوندی اے، سگویں اوہو شان رت دے بول چال وچ اکھاناں دی ہوندی اے۔ گل بات وِچ جدوں ڈھکواں اتے پھبواں اکھان ورتیا جانداا ے تاں اوہ گل بات وچ سونے اُتے سوہاگے والا کم کرداا ے اتے بولن والے دی گل اُتے پکیائی دی مُہر لادیندااے۔

اکھان دا اثر بڑا ای تکھا اتے زوراور ہونداا ے اتے سُندیاں ساراای سُنن ہاردے دھر اندر ٹھیک اپڑ جانداا ے اتے تھوڑے لفظاں وچ آکھے گئے اکھان کئی وار سُنن والے نُوں ساری گل سمجھا جاندے نیں۔ اکھان اگلے بندے نُوں اِنج قبیل لیندا اے جویں کمانوں نکلیا تیر سِدھا اپنے نشانے تے جا ٹھکدا اے۔ پرانے ویلیاں اندر لوک اپنی آکھی منوان لئی ضرور کوئی ڈھکواں اکھان ورت کے اگلے نُوں گل منوان تے مجبور کردیندے سن۔ سرکارے دربارے وی اکھاناں دی وڈیائی نُوں پورا آدرمان دتا جانداسی۔ ہالی مساں اِک صدی ای لنگھی ہونی ایں پئی رُوس دیاں عدالتاں وچ لوک آپوا پنے بیان نُوں اکھاناں راہیں پکیریاں کردے ہوندے سن۔ پرانے عرب اپنے قبیلے دی وڈیائی جاں شان وِدن لگیاں بڑے ای اکھان ورتدے ہوندے سن اتے اوہناں دی شاعری دے شعر تھاں تھاں اکھاناں نال پُرچ نظر آوندے نیں۔ اِک وار

ولایت دی پارلیمنٹ اندر اک ممبر(THOMOS MORE) نے اک بل پیش کردیاں جو گل بات کیتی اوہ ساری دی ساری اکھاناں وچ سی۔ انزدھ دے راج ٘میں اندر وریاں' دوشالیاں اتے ہور قیمتی کپڑیاں اُتے اکھان کڈھے ہوئے ملدے ئن۔

کئی اکھاناں وچ ذاتاں گوتاں دے ورت ویہار دے گناں اوگناں بارے وی دس پائی جاندی اے۔ کسے قوم دی تاریخ اتے پچھوکڑ بارے ٹھیک جانکاری اکھاناں وچوں ای ملدی اے۔ اکھان ای کسے ذات دی اوہ نبض ناڑ ہوندے نیں جیہناں نوں ٹوہ کے اوس ذات دے اندر دی ساری حالت توں جانو ہویا جاسکدا اے۔ انگریزاں نے ایسے لئی ایتھے پنجاب اندر راج کرن ٘میں ایتھوں دے اکھان اکٹھے کیتے اتے اوہناں راہیں لوکاں دے مزاج توں جانو ہون اتے ہر اک نال اوسدے سبھاء مُوجب ورتارا کرن دا ڈھنگ پھڑلیا۔ اکھاناں راہیں لوک ویہار دا ٹھیک رُوپ جانیا جاسکدا اے۔ اکھان تاریخ اتے ادب دے اِک اِک انگ نُوں رُوشنا کے اوس دا مند چنگ دسدے نیں اتے کسے ذات دے بھرماں، وہماں، ریت رسماں، جادُو ٹُونیاں، ویاہ شادیاں، سُو جھ سیانف اتے اوس بارے ہور بُجھ جاننا ہووے تاں اوس ذات دے اکھاناں چوں اوس بارے چوکھی جانکاری مِل جاندی اے۔ کسے وی ذات بارے جو جانکاری اکھاناں راہیں ملے گی اوہ نرول، اصلی اتے بناں کھوٹ توں ہووے گی۔ اکھان کسے ذات دیاں جذباتی کمزوریاں بارے وی جانو کراندے نیں جیہناں بارے ہور کِدھروں واقفی نہیں ملدی۔ مشرقی ملکاں دیاں اوہ عورتاں جو کدی گھروں باہر پَیر نہیں رکھدیاں اوہناں بارے وی اکھاناں راہیں چوکھی خبر سار مِل جاندی اے۔ سو اکھان کسے ذات دا گھنڈ لتھا مُونہہ ہوندے نیں اتے ایہہ کسے ذات دی جھم ماری اوپری بُکل دیاں لیندھراں لاہ کے اوس دے اصل رُوپ وَل جھاتی پوادیندے نیں۔

زبان دے سیانیاں لئی وی اکھان اِک منڈھلی لوڑ نیں۔ اکھان اصل وچ اِک آکھن جاں پورا بول ہوندا اے ایس وچ سیانف نُوں اِنج بند کر دتا جاندا اے جویں کُپیسول اندر دوائی پادِتی جاندی اے۔ ایہناں گُھندھویں بولاں وچ لفظاں نُوں من مرضی نال ودھان گھٹان دی اینی گنجائش نہیں ہوندی۔ ایس وچ حرف اِنج من تول کے پائے ہوندے نیں پئی اک حرف دا وادھا گھاٹا وی ایس وچ پاسکو پاسکدا اے۔ ایس لئی اکھان اوہ اٹل بول ہوندے نیں جو صدیاں لنگھ جان تے وی بناں کسے ماڑی موٹی تبدیلی دے لوکاں دے مُونہہ تے چڑھے رہندے نیں۔ ایسراں زبان دا کھوجی ایہناں دی ورتوں راہیں زبان دا پرانا محاورہ اتے مُونہہ مُہاندرا لبھ سکدا اے۔ کسے زبان اُتے ہور علاقے دی زبان دا جو اثر ویلے کو یلے دے میل جول نال پَیندا رہندا اے اوس دا انگ رنگ وی اکھاناں وچوں جھلک پَیندا اے۔ اکھان اپنی سنجان بارے ادب دے ہور ا

نگاں توں ودھ رُتبے والے ہوندے نیں۔

ANTHROPOLOGIST لئی وی اکھان اِک قیمتی سرمائے داکم دیندے نیں۔ دُنیا بھر دیاں ذاتاں دے اکھاناں دا تقابلی جائزہ لین نال بیشمار ایہجے اکھان مِل جان گے جو معنیاں پاروں آپو وِچ میل کھاندے ہوندے گے۔ پنجابی دا اِک اکھان اے'' توں وی رانی مَیں وی رانی کون بھرے گا پانی، معنیاں اتے لفظی ورتوں وِلوں سگویں اِنج دے اکھان ہور زباناں اندر وی مِلدے نیں جِنج

"You a lady,I a lady, who is to bed the sow?" Glacian.

"I am an esquire, you are an esquire, who will harness the horsess" Turkish.

"If a am a master, you are a master, who shall drive the Turkish horses?" Arabic.

" I master, you master, who shall clean the boots?"German

ایہجے ہور وی چوکھے اکھان نیں جو اِک ذات دے دوجی ذات دے میل جول کیس اِکو معنیاں اندر بن گئے اتے کجھ ایہجے وی نیں جو قدرتی طور تے ای دُوجیاں نال مِل گئے اتے ایسراں اکو اکھان ای اپنے سگویاں معنیاں اندر کئی زباناں وِچ بولیا جان لگ پیا۔ جِسراں فارسی دا اِک اکھان اے'' کند ہم جنس با ہم جنس پرواز، کبوتر با کبوتر باز با باز،، ایس دا سگواں اکھان پنجابی وِچ وی مِل جاندا اے جِسراں بھیڑوے نُوں بھیڑو اسۓ کوہ دا ولا مار کے وی مِل جاندا اے، ایسراں دا انگریزی وِچ وی اکھان ایں.Birds of a feather flock together' اِنج اِک زبان دے اکھان دے دُوجی زبان اُتے پئے اثر دا وی پتہ لگ جاندا اے اتے دُنیا بھر دے لوکاں دیاں زباناں اندر میل ملاپ دیاں حداں بارے جانکاری وی مِل جاندی اے۔

ادب رچن والے اپنے لکھے ادب وِچ اکھاناں دی رج ورتوں کر کے اوس رچنا نُوں پڑھنہاراں لئی امیر کر دیندے نیں۔ اکھان اوہناں لئی پنیری داکم دیندے نیں۔ اکھان دی بولی اتے اکھر ورتوں توں اِک سیانا ادیب شاعر بڑا کجھ سِکھ سکدا اے۔ ہیر وارث شاہ دا قِصہ امر بن جان دی اِک وجہ ایہہ وی اے پئی وارث شاہؒ ہوراں اپنی گل اکھاناں

دے رُوپ وچ ٹوری اے اتے جیہڑی لکھت نُوں اکھاناں دا تڑکا لگ جاوے اوس دا سواد اُنج ای ودھ جاندا اے۔ اِنج ای ساڈے ہور کلاسیکی شاعراں وی تجربے کیتے نیں اتے اپنے قصیاں دی زبان نُوں ہر من پیاری بنا دھریا اے۔

کئی اکھان تاریخ دیاں لُکیاں سچیائیاں نُوں بیان کر جاندے نیں جیہناں نُوں شاہی دابے پاروں صدیاں تیک دبا دِتا جاندا اے۔ اجیہے اکھان تاریخ دے نرول لکھاریاں لئی بڑا کم دین والی چیز بن جاندی اے۔ ایسے کارن کئی تاریخ نویساں نے تاریخ چوں کڈھیاں مِتھیاں دے ثبوت دین لئی لوک اکھاناں دے حوالے دِتے نیں۔ ایس توں ایہہ گل ثابت ہو جاندی اے پئی تاریخ دے کھوجکارا کھان نُوں گزرے ویلے دا قیمتی سرمایہ جان کے سانبھدے رہے نیں۔ جے اکھاناں راہیں بیان کیتی گئی کسے سچائی نُوں مَن توں کوئی نانہہ وی کر دیوے تد وی ایہہ ثابت ضرور ہوندا اے پئی اوس ویلے دیاں راج گدیاں دا لوکاں دے دِلاں تے کیہ اثر پیندا سی اتے عام لوکائی ریاستی جبر توں کنی اَک ہوئی سی جاں راضی سی۔ پرانے ویلے دے مذہبی وِیہار اتے لوک وچار بارے وی اکھاناں چوں چوکھا مسالہ گزرے ویلے نُوں گولن لئی لبھ جاندا اے۔

اکھاناں بارے لوک راواں

اکھان کیہ اے۔ ایس سوال دا جواب دینا جناں سوکھا جاپدا اے اوناں ای اوکھا اے۔ سوکھا ایس لئی پئی ان پڑھ جاہل وی جان دا اے پئی اکھان کیہ ہوندا اے اتے اوکھا ایس لئی پئی پڑھے لکھے نُوں وی اکھان دی تعریف کرن دا آکھیا جاوے تاں اِک پل لئی اوہ وی سوچیں پے جاندا اے۔ جگ دے مشہور سیانیاں نے اکھاناں بارے ایہہ وچار دسے نیں:

۱۔ 'علم گیان دے کھنڈراں دا اوہ اٹ روڑا جو اپنے وِچلے ست اتے سچیائی پاروں ویلے دی کھیہ کھیہ توں بچ گیا ہووے'۔ ارسطو۔

۲۔ 'کسے وی قوم دے ماضی وچ اوسدے جذبیاں اتے سچائی دی کھوج بارے ویکھنا ہووے تاں اوسدے اکھان ویکھو'۔ فرانسس بیکن۔

۳۔ 'کتاباں لکھن توں اگدوں لوک سیانف دیاں اوہ گلاں جواوس ویلے دا قانون ہوندیاں سن اوہناں نُوں اکھان آکھیا جاندا اے'۔ اسحاق ڈی اسرائیلی۔

۴۔ ' اکھان سیانیاں دیاں اوہ گُٹھ مِٹھیاں لکھتاں نیں جو سچیائی اتے لوک سیانف نال بھریاں ہون دے نال نال ویلے دے لوک تجربے وچ گُجھیاں ہوندیاں نیں۔ اوہ تاریخ دے واقعات راہیں رہن سہن فطرت اتے مفروضیاں دیاں کئی گُنجھلاں کھولدیاں نیں'۔ اے گوجوہلی۔

۵۔ بڑے لوکاں دا ایہہ خیال اے پئی مکمل اکھان اوہ ای ہونا چاہیدا اے جو جیون دے کسے پکھ اُتے سیانی جاں مشکری بھری جھات پاوے اتے ایس دا بیان اجیہے ڈھنگ نال ہووے پئی ایہہ لوکاں دا دھیان اپنے وَل کھچ لوئے ۔لائتل گامبلو۔

۶۔ 'اکھان انسانی تجربے دا چمکدا ہویا روپ ہوندے نیں'۔ دانس سَوَرٹ۔

۷۔ اکھان اِک نِکا جیہا سُنیہا دین والے بول ہوندے نیں جو روایت وانگ لوکاں وچ مَنے جاندے نیں۔ ایہہ عام طوَر تے کسے کم دا سُجھا دیندے نیں جاں کسے موقعے بارے اپنی اٹل رائے دیندے نیں'۔ آرچر ٹیلر۔

۸۔ اکھان بھاویں اپنی شکل وچ نِکا جیہا ای ہوندا اے پر معنیاں بھریا ہوندا اے۔ اوہ کسے سیانف نوں اپنے وچ لکائی کھلوتا ہوندا اے اتے بندے دے بول چال وچ ورتی جان والی گل دا اگل ہتھ ہوندا اے'۔ ریمونڈ فرتھ۔

اکھاناں بارے ہر اِک دے اپنے اپنے وچار نیں۔ کوئی اکھاناں نوں انسانی سوچ دے پکے ہوئے پھل دسدا اے' کوئی چوکھیاں دی چترائی اتے اِک دی عقل آکھدا اے' کسے ہور نے اکھاناں نوں زندگی دی مالا دے ہیرے موتی آکھیا اے۔ اکھان دی کوئی پکی پیڈی تعریف متھن اوکھا کم اے۔ ایس دا کھلارا زندگی دے پڑوانگ ای موکلا اے۔ ایس دا اپنا کوئی تھک بنہ نہیں ہوندا۔ ہر اِک اکھان دا اپنا وکھرا انوکھا متھا اتے رنگ رُوپ ہوندا اے۔ ایس نوں سجاوٹ لئی پائے گئے کپڑیاں اتے گہنیاں دی بجائے ایسراں دی ہوندی اے پئی اِک اکھان دُوجے نال نہیں رَلدا۔ اوہ ایس لئی پئی اکھان کسے اِک گل جاں لوڑ نوں سامنے رکھ کے نہیں بنائے جاندے سگوں ایہہ زندگی دے ہر پکھ نوں سامنے رکھ کے ویلے کویلے گھڑے گئے ہوندے نیں۔ اکھان عام طوَر تے زندگی دے مسلیاں نوں حل کرن لئی کسے مسلے بارے سُجھاء دیندے نیں جاں کسے مسلے وَل اشارہ کرکے اوس دیاں اوکھتاں سوکھتاں بارے دس پاندے نیں۔ اکھان انسان دے بندے دے کار وِیہار بارے پرکھے ہوئے اوہ وٹے ہوندے نیں جو ہر تول تے پورے اُتردے نیں جاں اِنج آکھ لیا جاوے پئی اکھاناں وچلی مت اتے سُوجھی کسے نہ کسے مسلے دے اُپاء نال جُڑی ہوندی اے۔ اکھان اوہناں لوکاں دی سوچ دا اصلی شیشہ ہوندے نیں جو ویلے کویلے ایہناں نوں گھڑدے اتے ایہناں دا رُوپ رنگ سواردے رہے۔ ایسے لئی اکھاناں اندر کسے ذات دیاں خوبیاں نالوں گھاٹاں وَل چوکھی سَینت کرائی جاندی اے تاں جو اگلے نوں اوس دے اوگن دس کے اوس دے جیون نوں اوہناں توں بچان دی واہ لائی جاوے اتے ہوندے چارے سماج اندر سدھار لیاندا جاوے۔ کئی وار دُوجیاں زُباناں دے اثر ہیٹھ جاں حاکم بولی دے اکھان دے سچے معنیاں نوں وکھ سگوں اوہناں معنیاں اتے لوڑاں نال بدلدے جُلدے اکھان اپنی

زبان اندروی بن جاندے نیں جویں شیخ سعدیؒ ہوراں دا اِک شعر اے 'تہی پائے رفتن بہ از کفش تنگ بلائے سفر بہ از در خانہ جنگ' ایہناں معنیاں اتے وسیب نال جُڑواں سگواں اکھان پنجابی وچ وی موجود اے 'سوڑی جُتی اتے بھیڑی زنانی توں جان چھڈان ای چنگا' زندگی دے کسے پکھ نُوں ظاہر کرن لئی اوس نُوں کسے اکھان نال جوڑیا جا سکدا اے۔ انگلینڈ ورگے ٹھنڈے مُلکاں وچ جتھے ورکھا ودھ ہوندی اے اے دُھپاں کدے کدار ای نصیب ہوندیاں نیں او تھے Make hay while the sun shines ورگے اکھان بن گئے پر دُوجے پاسے وسط ایشیا جتھے مینہ گھٹ پیندے نیں اتے سُورج ای بُوہتا بُھانو ہندا رہندا اے 'وردے مینہہ وچ بھانڈے بھر لئو' ورگے اکھان بن گئے اتے پنجاب اندر جتھے چوکھے دریا وگدے نیں ایسراں دا اکھان انج دا بن گیا 'وگدے دریا وچ ہتھ دھولینا چاہیدا اے' اُتے دسیاں گلاں توں ایہہ پک ہو جاندا اے پئی اِک اکھان وچ تھلے دسے سارے گُن ہونے ضروری نیں:

۱۔ انسان جاں انسان دے سبھاء بارے جانکاری

۲۔ وضاحت بھریا اتے زبان دی امیرت والا بیان

۳۔ دِل کھُبواں اتے ڈُھکواں بیان

۴۔ ویلے نال ہنڈھن دی طاقت والا بیان

اکھان وریہاں دے تجربے دا نچوڑ ہوندے نیں' ایہہ گھڑی دی گھڑی اوہڑی ہوئی گل نہیں ہوندی۔ ایہہ سوچ سُمندر چوں اُٹھیاں ہزاراں لہراں وچوں کوئی اِک گنی ہوندی اے جو لفظاں دی سپی وچ ڈھل کے سچا موتی بن جاندی اے جاں انج آکھ لیا جاوے پئی سیانف دے دُدھ نُوں تجربے نال رڑکن مگروں کڈھیا ہویا مکھن دا پیڑا۔ اکھان اندر تگڑے تجربے اتے گیان دا ہونا اینا ای ضروری اے جناں سورج دی رُشنی وچ چانن اتے تپش دا ہون۔ ایس لئی پئی اکھان نُوں اوہ سکے بند دلیل بنیا پیندا اے جیہدے اُتے کوئی بندہ وی اُنگل نہ دھر سکے۔ اکھان تجربے دا نچوڑ ہوندے نیں پر ایہہ تجربہ نری سُوجھ دی گل جاں سیانف دی رائے ای نہ ہووے سگوں ایہہ تجربہ انسانی سبھاء جاں جیون دے کسے نہ کسے پکھ نال جُڑیا ہویا ضرور ہووے۔ جگ اندر نرا سچائی دا تجربہ اکھان اندر کانی بند نہیں ہو سکدا۔

خوبصورتی اکھاناں لئی اونی ای ضروری اے جنی جسم لئی سوہنی لگن والی پوشاک۔ اکھاناں وچ کُجے اندر سُمندر بھر دین دی صلاحیت ہوندی اے اتے وڈی گل تھوڑے لفظاں اندر آکھی گئی ہوندی اے۔ عقل اتے فکر نُوں ایس اندر بند کر کے رکھیا جاندا اے۔ جس زبان اندر سوہنے طریقے نال اپنے اندر خیال سمولین دی ستیا طاقت نہیں ہوندی اوس زبان اندر اکھاناں دی

گنتی اُکا ہی تھوڑی ہووے گی۔ وڈے وڈے بول اُنج وی زبانی یاد رکھن کیہڑے ایڈے سوکھے ہوندے نیں۔

کسے سچیائی' گیان جاں بول نوں سِدھے سادھے ڈھنگ نال کہہ دین نال اوہ اکھان نہیں بن جاندا۔ اکھاناں وچ جو گل آکھی جاندی اے اوس نوں ایسے پھبویں اتے ڈھکویں رنگ نال بنھیا ہویا ہوندا اے پئی اوہ اِک پل وچ لوکاں دا دھیان اپنے وَل کرا لیندا اے سگواں اِنج ای ہویں اساناں تے لشک پیندی اے اتے اِک پل اندر ویکھن ہاراں دیاں اکھاں نوں لشکارا پاکے اوہلے ہو جاندی اے۔ اکھاناں دے اندر لے سوجھ اتے سچ دا اثر وی کجھ اِنج ای پیندا اے۔ ایس لئی اکھان دا روپ' لفظی چون، ٹُکے، دکھ اتے خوبصورتی اِنج دی ہونی چاہیدی اے جویں گھنڈ وِچ لکی نویں ویاہی اوہ ووہٹی جیہدا مونہہ ویکھن پنڈ دیاں سبھے مُٹیاراں جاندیاں نیں۔ پر جتاں چر کسے اٹل سچیائی اُتے پکے گیان دی مُہر نہ لگ جاوے اوس نوں اکھان نہیں آکھیا جاسکدا۔ ایس دے بھانڈے وچ بھری چیز نوں سِکے بند دلیل بنا پیندا اے ایس لئی پئی لوکاں نے ایس نوں رُت دے بول چال وچ دلیل وجھوں ورتنا ہوندا اے۔ ایس لئی جے ایس دی سچیائی وچ رتی برابر وی اگا پچھا ثابت ہو جاوے اتے ایہہ زمانے دی عُمر نال ہنڈھن واسطے نہ رکھدا ہووے تاں اوس نوں اکھان آکھن اوکھا ہو جاندا اے اتے ایہہ کھوٹے سِکے وانگ دوکان تے گیا وی پرت آؤندا اے۔ اکھاناں نوں ہر اِک ذات دی گیان مالا بنا ہوندا اے اس لئی ایہہ لوک وچار دے مطابق ہونا چاہیدا اے۔ لوکاں دی قبولیت دی مُہر اودوں ای کسے اکھان اُتے لگ جاندی اے جدوں لوکی اوس نوں مَن مگروں اِستعمال کرن لگ پیندے نیں۔ منگدی گل ایہہ جو اکھان لوکائی دے بول چال وچ ورتے جاندے اوہ لفظ نیں جیہناں وچ انسانی حیاتی نال جُڑے جذبیاں لوڑاں اتے تھوڑاں نوں سوہنے ڈھنگ نال پیش کیتا گیا ہوندا اے۔

اکھاناں دی لوڑ تے ورتوں

اکھان زندگی وچوں جمدے، پلدے اتے نسردے نیں۔ انسانی زندگی دا موکلا پڑ ایہناں دی اُگمن بھوئیں ہوندی اے۔ اُگھی فکر ایس دی اروڑی ہوندی اے اتے ڈونگھا تجربہ ایس دا پانی ہوندا اے۔ زبان اتے محاورہ اوہ مینہہ اتے دُھپ ہوندی اے جو ایسدے پالن پوسن اتے نسارے چاڑھن دا کم دیندی اے۔ پر جسراں کوئی پھُل کسے پھلواڑی اندر مالی دی محنت مگروں ای کھِڑدا اے پر کوئی آپ مہارا ای جنگل وچ کھِڑ پیندا اے۔ کسے پھُل نوں پیوند لائی جاندی اے اتے کجھ پھُل دُوجی دھرتیوں پُٹ کے اپنی بھوئیں اُتے لا لئے جاندے نیں۔ ایسراں اکھان دی گھڑت وی کئی وسیلیاں مگروں ہوندی اے۔

کسے سیانے دے مُونہہ چوں کسے خاص ویلے وقت کوئی اجیہی خاص گل نِکل جاندی اے جیہدے وِچ لفظاں دا جوڑ میل بڑے ای سوچے طریقے نال کیتا گیا ہوندا اے۔ اوہ گل ٹھک سِر اتے پتے دی ہون کارن سُننہاراں دے دِلاں اندر اُتر جاندی اے۔ جاں اِنج سمجھ لیا جاوے پئی کوئی ہنڈیا ورتیا بندہ اپنے مُونہہ چوں ساری عُمر دے تجربے اتے گیان وِچ گُجھی ہوئی گل کڈھدا اے تاں اوہ سُنن والے دے دُھر اندر تیک لہہ جاندی اے۔ اکھان سیانی عقل والے دے مُونہوں نِکلیا اوہ امر بول ہوندا اے جو لفظی جُوت، کمال دے وچار، مِنی تولی سچائی پاروں سُنن والیاں دے دِل اُتے اجیہا دائمی اثر چھڈ جاندا اے پئی اوس بول نُوں چیتے دی پٹاری وِچ سانبھ کے اگوں اوس گل نُوں لوڑ وِجھوں مناسب ویلے تے اِستعمال کرن لگ پَیندے نیں۔ جے اوہ بول اوسراں دے ہور موقعیاں اُتے اپنے معنیاں اتے لفظ ورتوں پاروں ڈُھک جاوے تاں اوس نُوں اکھان دا درجہ مِل جاندا اے۔

کئی وار کوئی بندہ ورہیاں دے تجربے نال لبھی کسے سچیائی نُوں سوہنا اکھر بانا پوا کے جدوں بیان کردا اے تاں اوہو گل لوکاں وِچ مشہور ہو کے اکھان دا روپ دھار لیندی اے۔ سوچی گل کرن لئی وی تجربے اتے گیان دی لوڑ ہوندی اے اتے اوسے بنیاد تے کیتی گئی گل ای صدیاں تیک لوک بولاں دا حصہ بن کے اکھان دا روپ دھاری رکھدی اے۔

کئی وار کسے لوک گیت دی کوئی سطر اپنے اندر معنیاں تے خوبصورتی دا ہڑھ ہون کر کے اوس لوک گیت توں وکھ اپنی سنجان بنا کے اکھان دا روپ دھار لیندی اے جسراں 'دِل دا محرم کوئی نہ ملیا جو ملیا سو غرضی'۔ ایسراں کئی وار کسے لوک کہانی دا اختلا سِٹہ بیان کردے ہوئے بول اکھان دا روپ بن جاندے نیں۔ کئی وار کسے اکھان دے معنیاں اتے بول تول ورگے ہور اکھان گھڑ لئے جاندے نیں جاں اگلے اکھان نُوں ودھا لیا جاندا اے جسراں:

۱۔ اکھر اِک نہ جان دی تاں وِدیا وَتی

۲۔ نہ بُوٹا نہ چوبارہ تاں سہانا باغ

کئی وار لوکاں وِچ پَیندی کسے گل دی وچار نُوں شاعر لوک شعری رنگ اندر اجیہے ڈھنگ نال بیان کر دیندے نیں پئی اوہ گل اکھان دا درجہ حاصل کر جاندی اے جسراں 'ناچی نچ نہ جان دی اتے آکھے بھوں سوڑی'۔ کئی وار کوئی شاعر اِک جاں دو سطراں دی اجیہی شاعری کر جاندا اے جو لوک زباناں تے چڑھ کے اینی مشہور ہو جاندی اے پئی اوہ اکھان دا رُوپ دھار لیندی اے۔ اتے جے شاعری دی اوس تُک وِچ شاعر دا اپنا ناں وی لِکھیا ہووے تاں اوس شاعر نُوں

صدیاں تیکر یاد کیتا جاندا اے۔ سو ادب دی جھیل چوں اکھاناں دیاں کئی چھلاں اُٹھدیاں رہندیاں نیں جو کئی وار کنڈھیوں باہر آکے دور تیک وی نکل جاندیاں نیں۔ ایسراں اکھان ادب وچوں لوکاں وچ اتے لوکاں وچوں ادب وچ آوندے جاندے رہندے نیں۔ ادب اِک سدا وگدے وَہن والا دریا ہوندا اے جیہدیاں چھلاں کئی وار کنڈھیاں دے پتھراں نوں اپنے نال روہڑ کے لے جاندیاں نیں اتے کئیاں نوں اپنی کھوہ وچوں کنڈھ کے باہر وگاہ ماردیاں نیں۔ اکھاناں دی اُساری بھانویں کیہڑے ویلے کیہڑے مُونہوں ہوئی ہووے پر ویلے دے گورن نال اوہ اکھان سارے لوکاں دا سرمایہ بن جاندے نیں پر کسے دے مُونہوں آکھی گئی کوئی گل اودوں تیکر اکھان دے درجے تے نہیں پُج دی جدوں تیک اوہ اپنے اندر لے سچ پاروں لوک بولاں دی ہِت دی ورتوں وچ رچ وس کے لوک بولی دا حصہ نہیں بن جاندی۔ سو کسے آکھی گل نوں اکھان دے درجے تیکر جان لئی تِناں پڑاواں چوں دی لنگھنا پیندا اے۔

ا۔ جدوں کوئی سیانا بندہ کسے سوچ بھرے بول نوں بھولے بھاء ای مُونہوں کڈھدا اے تاں سوچی گل ہون پاروں سُنھاراں راہیں اوس دا کیرا دھرتی تے ہو جاندا اے۔

۲۔ اوہو گل سُنن ہاراں ولوں چوکھی چنگی اتے سوچی جان دیاں ہور موقعیاں تے ہو بہو اوسراں ای ورتی جان لگ پیندی اے۔

۳۔ جدوں کوئی بول لوکاں وچ رواج پا کے ہر تھاں ورتیا جان لگ پیندا اے تاں اوس دے لفظ لوک ورتوں دا پکا حصہ بنن توں اگدوں کئی وار مانجے جاندے نیں اتے اوس دیاں کھنگیاں چھانگ کے اوس نوں صاف ستھرا روپ دے دِتا جاندا اے۔

ایہناں تِناں پڑاواں چوں لنگھن لئی کسے وی اکھان نوں اِکو جیہا ویلا نہیں لگدا' کسے نوں گھٹ ویلا لگ سکدا اے اتے کسے نوں ودھ ویلا وی لگ سکدا اے۔ جویں جویں انسانی سوچ اگے ودھدی اے اوسراں اوسراں اوسدا ادب وی اگیرے پیر پُٹدا جاندا اے۔ جیون دی وگدی ٹیں نال ای ادب دی ٹیں وی پَر پیچ کے ٹُردی اے۔ پہلے پہل انسان نے جو ادب لکھیا اوس وچ اِک خوبی اوسدی سادگی سی۔ ایسراں اکھان وی اِک ویلے سِدھے سادے جیہے ای ہوندے سن پر فیر ویلے دے گورن دے نال نال بندے دی سوچ جدوں ذرا پکیری ہوئی تاں اوس نوں اِکو جیہاں دو چیزاں وچوں فرق لبھن دی جاچ آگئی اتے فیر جیہے اکھان وی وجود وچ آگئے جو باریک بینی نال دُونہہ شیواں وچ فرق کرن لئی ورتے جان لگ پئے۔

۔ اس توں چوکھا چرگروں ایجیے اکھان وی بن گئے جو سِدھی ساہنویں گل کرن دی تھاں لُکویں طریقے نال کسے دا مند چنگ کھولھ دیندے سن۔ اکھاناں وچ سبھ توں اخیر دی قسم اودوں ہوند وچ آئی جدوں اکھاناں راہیں جگت اتے مشکری دے ہتھیاروی ورتے جان لگ پئے جویں مائی کملی ہوئی گوانڈھیاں دے بھانڈے چکن لگ پئی، ایہہ اکھاناں دی اوہ قسم اے جس نوں پڑھدیاں نہ چاہندیاں وی ہلکی جیہی مُسکان بُلھیاں توں ضرور چھو جاندی اے۔ کجھ اکھاناں اندر ویلے دے بدلن دے نال نال لفاظی دا کجھ فرق وی پے جاندا اے جسراں دیس تے فارسیاں دے راج سمیں اِک اکھان سی ' ماے کنیں دُربھنواں آکڑیا، پر فیر فارسیاں دا راج مکن توں مگروں لفظ 'دُر' دی ورتوں نہ کجھی دی حد تیک مک جان پاروں اوہو اکھان اِنج دا بن گیا 'ماے کنیں موتی بھنواں آکڑیا۔ کئی وار اکھان علاقہ بدلن اتے بولی دے لہجے دے بدلن نال اپنا وکھرا رنگ رُوپ بنا لیندے نیں جسراں 'روند اگھوڑی چاڑھیے تک بھرے پران، ایہوای اکھان کئیاں علاقیاں وچ اِنج وی ورتیجدا اے پئی 'روند اگھوڑی چاڑھیے تک بھرے پلان،۔

کئی وار اکھان کسے بندے جاں بادشاہ دے مند چنگ نوں یاد کردیاں وی بن جاندے نیں اتے ریاستی راج گدی لکھ جتن کر کے کولوں من مرضی دیاں تاریخاں لکھواندی رہوے پر اوہ اکھان اوس بادشاہ دا اصل رُوپ لوکاں دیاں زبان راہیں اگلیاں نسلاں تیکر اپڑاندے رہندے نیں۔ اتے ایجیے لوکاں دی صفت کھفت اگلی نسل تیک کسے نہ کسے طریقے اپڑ دی ای رہندی اے۔ ایسراں ای کجھ اکھان شہراں اتے علاقیاں دیاں صفتاں کھفتاں بارے وی اُسر جاندے نیں جو اوس شہر جاں علاقے دے لوکاں دے رویے بارے مُونہہ پھاڑ پھاڑ کے بیان کری جاندے نیں۔

عام فہم اکھان

کجھ اکھان بوہتے پیچ دار نہیں ہوندے سگوں اِکو تک وچ ای اوہناں نوں اٹل سچیائی وانگ بیان کر دتا جاندا اے۔ اوہناں دا ظاہری بھریوا ای اوہناں دے معنیاں اتے ورتوں دا گواہ ہوندا اے۔ اوہناں وچ رَل پاکے جاں آکھاں دھی نوں سمجھاواں نونہہ نوں، والی گل اُکا ای نہیں ہوندی۔ ایہو جیہے اکھاناں اندر اٹل سچیائیاں عام طور تے اِکو تک وچ بیان کردتیاں جاندیاں نیں اتے اوہناں وچ کوئی لکا چھپا والی گل نہیں ہوندی جسراں:

۱۔ مانواں ٹھنڈیاں چھانواں

۲۔ آون بیگانیاں جائیاں وچھوڑن سکیاں بھائیاں

۳۔ کنک کمادی چھلیاں تے ہورجو کھیتی گل
اروڑی باجھ نہ ہوندیاں توں نہ جانویں بھل
۴۔ کھائیے من بھاندا ہنڈائیے جگ بھاندا
۵۔ ونج کریندے بانیے ہور کریندے ریس

ایہناں اکھاناں اندر کوئی وَل پیچ والا فلسفہ بیان نہیں کیتا گیا۔ایہناں وچ جو کجھ وی دسیا کیتا گیا ہوندا اے اوہ سِدھا سادا ہنواں اتے ظاہر ہوندا اے۔گھروکی جیون اتے کار وِیہار نال جُڑے بُہتے اکھان ایسے ڈھنگ دے ای ہوندے نیں۔جیہڑے اکھان کھیتی لوکاں وچ رواج پھڑ جاندے نیں اوہناں وچ بُہتے اکھان ایسے ڈھنگ دے ای ہوندے نیں۔

ٹھکردار اکھان

کجھ اکھان اجیہے ہوندے نیں جیہناں اندر جو وی گل کیتی جاندی اے اوہدے اندر کسے ٹوں کوئی ٹھکر جاں جگت کیتی جاندی اے۔ایسدے ظاہری لفظ بھانویں سِدھے ہوندے نیں اوہدے معنے اونے ای تر کھے اتے چبھویں ہون دے نال نال دودھاری تلوار وانگ ہوندے نیں۔ایہناں دا اثر اکہرے جاں سِدھے معنیاں والیاں اکھاناں نالوں چوکھا ترکھا اتے تیز ہوندا اے۔ایہناں دے معنے اسانی بجلی وانگ اچیچت لشکارا ماردے نیں اتے سُنن والا ہکا بکا رہ جاندا اے جِھراں:

۱۔ ذات دی کوہڑ کِرلی چھتیراں نُوں جپھے
۲۔ داکھے ہتھ نہ اپڑے اکھے تھوہ کوڑی
۳۔ چھاننی کِیہ آکھی چھجے آں جِس دے نَو سو وید
۴۔ انھاں کتّا واؤ آں بھونکے
۵۔ چوری کُتھی جگ نیندرا

ایہناں اکھاناں نُوں جے عام ورتوں دے اکھاناں پاروں ورتیا جاوے تاں کئی وار بڑے ای ہاسوہینے بن جاندے نیں۔ایہناں اکھاناں نُوں گجھویں معنیاں وچ ای ورتیا جاندا اے اتے ایہناں راہیں کسے دی کھِصفت کسے دی غیر موزونگی وچ کسے ہور نال ای کیتی جاسکدی اے اتے اگلے دے مُونہہ تے آکھیا ایہو جیہا اکھان کوئی فساد وی کرا سکدا اے۔ایس قسم دے اکھان خاص اِکو گل اتے ہے لئی نہیں ورتے جاندے سگوں زندگی دے کئی پکھاں بارے ایہہ ٹھکر

کر کے سدھار وَل لوکاں نُوں مائل کردے نیں اتے اجیہے اکھاناں دی عُمر صدیاں تیک ہوندی اے۔

پر کُجھ اکھان اجیہے وی ہوندے نیں جو اُتے دسیاں دُونہہ صُورتاں وچ ای ورتے جاندے نیں اتے اوہناں دا اِک حصہ تاں عام فہم معنیاں والا ہونداا ے اتے اِک حصہ کسے نُوں نِکھر کرن جاں چوبھلان والا ہونداا ے۔ اجیہے اکھان کئی مؤقعیاں تے ڈھک سکدے نیں۔ دُوجے لفظاں وچ ایہناں اندر نِکھر رنگے اکھاناں والیاں وی ساریاں ای خوبیاں ہوندیاں نیں اتے عام سِدھے اکھاناں والیاں وی وَسراں۔

۱۔ ریسیں پُتر نہ جمدے ہور سبھ گلاں

۲۔ دھوبیاں دے گھر ڈھکے چوڑ اوہ نہ لئے لئے ہور

۳۔ من بھانویں مانی جوائیاں کنک کھانی

ایہناں اکھاناں نُوں جے عام اکھاناں وجھوں ورت لیا جاوے تاں وی کم دے جاندے نیں اتے جے نِکھر رنگے اکھاناں وجھوں ورت لیا جاوے تاں وی کم سرجاندا اے۔

بھوَیں پکھی اکھان

کئی وارا کھاناں اندر وچاراں دی ایکتا دی تھاں انیکتا ویکھن وچ آوندی اے۔ اِکو مسئلے اُتے دو مخالف وچاراں جاں مُڑ اُلٹ گلاں نُوں بیان کردے ہوئے اکھان وی ویکھن وچ آوندے نیں۔ اِک اکھان وچ اِک گل کرن اُتے زور دِتا گیا ہونداا ے اتے دوجے وچ اوس توں انکار کرن تے زور دِتا گیا ہونداا ے۔ اِک اکھان وچ اِک عمل دی تعریف کیتی گئی ہوندی اے اتے دُوسرے وچ اوسدی بِندیا کیتی گئی ہوندی اے جویں

(الف) ۱۔ کاہلیاں اگے ٹوئے کاہلی دا کم بُکھن ہوئے

۲۔ کل کرنا سو اج کر اج کرنا سو ہُن
عُمر ہڈاں نُوں کھائی جاوے جیوں کنکے نُوں گُھن

(ب) ۱۔ بھری بھکنی چُپ چپیتی، کھڑکے بُجھی سکھنی

۲۔ رج آن کد آن

(پ) ۱۔ اُدھم اگے پچھی پکھے اگے پَٹن
جوڑ اکھیڑن اُدھمی پربت ندی وگوَن

۲۔ جو کجھ لکھیا بھاگاں اندر سوئی ہو کے رہندا
اُدھم کر کے بد قسمت دے لکھ نہ پلّے پیندا

اکھاناں اندر ایسراں دیاں کئی جوڑیاں ملدیاں نیں جیہناں وچ سنگویاں اُلٹ گلاں آکھیاں گئیاں ہوندیاں نیں۔ ایہے اکھان بس پنجاب دے اکھان ادب اندر ای نہیں سگوں ہور دیساں دیاں زباناں اندر وی موجود نیں۔ جتھے اک اکھان اِک ویلے اِک مت دے رہیا ہوندا اے اتے دوسرا اکھان اوسدے اُلٹ مت دین لگیا ہوندا اے۔

پنجابی اکھاناں دے سومے

پنجاب جوہ اندر تے گھوگھٹ اکھاناں دی بُھرسُن سنا کے ای لوکاں ہیک اپڑی اے اتے ایہہ آپ مُہارے انج ای دھرتی چوں پھُٹ پیندے نیں ہوئیں سَون مہینے پھوہاراں پاروں اُگیا ہرا بھرا گھاہ ہوندا اے۔ ایہناں اکھاناں اُتے پنجابی پنے دی مُہر صاف صاف نظر آوندی اے۔ پنجاب اندر کجھ اکھان ایہے وی نیں جو ادب سومیاں توں لئے گئے نیں ہوئیں۔

الف۔ پنجاب اندر ورتے جارہے کجھ اکھان کسے لوک گیت دا ٹوٹا جاں مصرعہ ای ہوندے نیں۔ پرانے ویلیاں اندر پنجاب دے لوک جیہناں لوک گیتاں نُوں گاؤندے ہوندے سن اوہناں وچوں چوکھے ویلے دے گُزرن نال لوکاں نُوں بھُل بھلا گئے اتے اوہناں دے کوئی اوہ مصرعے جاں ٹوٹے جیہناں اندر کوئی اٹل سچیائی جاں تگڑا سبق موجود سی اوہو گیتاں دے ٹوٹے اکھاناں دی شکل وٹا کے لوکاں نُوں یاد رہ گئے ہوئیں:

۱۔ دل دا محرم کوئی نہ ملیا جو ملیا سو غرضی

۲۔ کنک بھالے میکھلا ہٹلی بھرے گوار

ایسراں ای کئی لوک بولیاں جیہناں اندر لوک سُجھاواں والا ست ہے سی اوہ وی ویلا لنگھن دے نال نال اکھاناں دی شکل وٹا گئیاں ہوئیں:

لائی لگ نہ ہووے گھر والا چندرا گوانڈھ نہ ہووے

ب۔ کجھ گنتی دے اکھان بُجھارتاں توں شکل وٹا کے اتے ورتوں وچ وادھے پاروں اکھاناں دی منڈلی وچ رل گئے اتے مُڑ لوک اوہناں دے بُجھارت ہون نُوں اُکا ای بھُلا بیٹھے اتے اوہ اکھاناں وجھوں ای لوکاں نُوں یاد رہ گئے ہوئیں

۱۔ ماں جمیں نہ جمیں پُتر جمّے نال پلے۔۔(دھوں)

۲۔ اِکّی گو رائی سارے پنڈ وچ کھنڈائی۔۔(اگ)

۳۔ نہ اگلی توں نہ پچھلی توں، مَیں صدقے جانواں وِچلی توں۔۔(جوانی)

پ۔ پنجاب اندر گُجھ اکھاناں دا مُڈھ لوک بولاں دی تھاں ادب چوں بجھیا اے۔ ادب اکھاناں کولوں بڑا گُجھ دیندا وی اے اتے بڑا گُجھ لیندا اے۔ کسے ویلے کسے نامی شاعر دا کوئی شعر جاں شعر دا مصرعہ اپنے معنیاں اتے خوبصورتی وچ ایڈا اموُل ہوندا اے پئی اوہ لوکاں دے چیتے دی پٹاری اندر اپنی پکی تھاں بنا لیندا اے اتے کئی وار ویلے دے بیتن نال ایہے شاعراں دے کہیاں لوکاں نوں ناں وی وِسر جاندے نیں اتے کئی شعراں اندر شاعر داناں ورتیا ہون کر کے جے اوہ تک ای لوک چیتے داحصہ بن جاوے تاں اوس دا ناں وی لوکاں نوں چیتے رہ جاندا اے جویں

۱۔ نانک دُکھیا سبھ سنسار۔۔(نانک شاہ فقیر)

۲۔ دھیان گیان سبھ سُتھر یا ڈونہہ ٹاپاں دے ہیٹھ
جے یقین نہیں آوندا تاں ٹھکھیاں رہ کے ویکھ۔۔(سُتھرے شاہ)

۳۔ کدھی اُتے رُکھڑا کچرک بنھے دھیر
فریدا کچے بھانڈے رکھیے کچرک تائیں نیر۔(بابا فرید شکر گنجؒ)

۴۔ وارث شاہ لکائیے خلق کولوں بھانویں اپنا ای گُڑ کھائیے جی۔۔(پیر وارث شاہؒ)

۵۔ تُلسی اُلسی پریت کر جیسی بہ چھ کرے
ڈھپ سہوے بر اپنے اوراں چھاں کرے۔۔(گوسائیں تُلسی داس)

ت: پنجاب اندر کھیتی واڑی دا کم بڑا زیادہ ہوندا اے اتے پنجاب اندر بارشاں وی ٹھیک ہوندیاں نیں ایس کارن کھیتی واڑی نال اتے مینہہ کنی نال جُڑے ڈھیر اکھان وی سانوں مِلدے نیں جیہناں وچ کھیتی اتے مینہہ بارے سُجھاء جاں سمجھاونی پائی گئی ہوندی اے اتے بدل دے چڑھن، ہوا دے وگن اتے فصلاں دی بجوت بارے ڈھیر اکھان سانوں مِل جاندے نیں جیہڑے

۱۔ پوہ دی کھیتی ککھ تے کال بڈھے دا پُت لوکاں دا جنجال

۲۔ جتھے واڑ ای فصل نوں کھاوے، اوتھے گُجھ دی ہتھ نہ آوے

۳۔ مکھر پوہ راوھی کیہی من وچ شادی
۴۔ ساون سُنج کپاہ نہ مُنج
۵۔ جیٹھ ہاڑ جتاں تپے سوّن بھادروں اوناں وسّے

ٹ: پنجابی وچ بُہت سارے ایسے اکھان وی مِلدے نیں جو فارسی، انگریزی جاں عربی توں سِدھے ترجمہ کر لئے گئے نیں جاں مُڑ اوہناں زبان دے اکھاناں دی نقل وچ بنا لئے گئے نیں۔ پنجاب اندر مُسلماناں نے راج کِیس صدیاں تیک ایتھے فارسی سرکاری درباری زبان رہی اتے مگروں چٹی چمڑی والیاں دے ہندوستان اُتے مل مارلین نال انگریزی ایتھے پردھان ہوگئی اتے اوہناں دی بولی دا اثر پنجابی بولی اتے محاورے اُتے پیناوی بڑا ضروری سی۔ عربی اتے فارسی چوکھا چر ایتھے دفتری اتے محاورے دی زبان بنن نال لوکاں دا واہ پَیر پَیر تے عربی فارسی نال پیندا سی۔ اوہناں عربی فارسی دے اکھان بولدیاں بولدیاں ہولی ہولی اوہناں اکھاناں دے معنیاں نوں پنجابی زبان دا چولا پالیا۔ ایسراں ای انگریزی راج کِیس لوکاں انگریزی نال سانجھاں پکیاں کردیاں اوس زبان دے اکھاناں نوں وی اپنی زبان وچ ترجمالیا۔ پنجابیاں نے عربی فارسی اتے انگریزی دے بس اوہناں اکھاناں نوں ترجما کے ای اپنی جھولی پایا جو ایہناں دے وسیب اتے زہنی سنجی نال میل کھاندے سن۔ ہیٹھاں اوہ اکھان دِتے جاندے نیں جو فارسی کہاوتاں دا ترجمہ لگدے نیں:

۱۔ دو تلواراں اِک میان وچ نہیں سماندیاں۔۔۔۔(دو شمشیر را یک نیام نمی گُنجد)
۲۔ کندھاں دے وی کن ہوندے نیں۔۔۔۔(دیوارہا ہم گوش دارند)
۳۔ اپنی گلی وچ کتا وی شیر ہوندا اے۔۔۔۔(ہر سگ در خانۂ خود دلیر است)
۴۔ نیکی کر دریا وچ دھر۔۔۔۔(نیکی کن و بہ دریا انداز)
۵۔ پنجے اُنگلاں کدی اِک برابر نہیں ہوندیاں۔۔۔۔(خُدا پنج انگشت را یکساں پیدا نہ کرد)
۶۔ سچی گل ہمیشہ کوڑی لگدی اے۔۔۔۔۔۔۔۔(سخن راست تلخ می باشد)
۷۔ ڈھڈ نہ پیاں روٹیاں تے سبھے گلاں کھوٹیاں۔۔۔۔۔۔۔(اوّل طعام بعد کلام)
۸۔ کماناں چھٹیا تیر کدی واپس نہیں مُڑدا۔۔۔۔(تیر کہ از کمان رفت باز نمی گردد)
۹۔ سپ دا ڈریا رسی توں وی ڈردا اے۔۔۔۔۔(مار گزیدہ از ریشم می ترسد)
۱۰۔ کھوہ کڈھدے نوں کھاتا تیار۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔(چاہ کن چاہ درپیش)

انگریزی راج وچ جتھے انگریزی بولی نوں راج دربار وچ آدر مان ملدا رہیا اوتھے نال ای ایہہ تعلیم دا ذریعہ وی بنی رہن پاروں ایتھوں دے لوکاں دے رگ ریشے وچ سما گئی اتے بُہن چیک سمائی ہوئی اے۔ انگریزی پڑھے لکھے لوک جدوں آپو وچ رَل بیٹھن تاں اوہ آپو وچ انگریزی وچ وچار وٹاندرا کردے نیں، انج انگریزی دیاں کئی آکھتاں ہولی ہولی لوکاں دے بولاں وا حصہ بن گئیاں اتے فیر لوکاں اوہناں نوں پنجابی وچ ترجما کے اپنی زبان دا حصہ بنا لیا ہویں:

۱۔ جتھے چاہ اوتھے راہ ------------ (Where there is will there is way)

۲۔ اکھیوں اوہلے سو دلوں دُور -------------- (Out of sight out of mind)

۳۔ کوڑ دے پیر کائی نہیں ہوندے -------- (A lie has no legs to stand upon)

۴۔ بدنالوں بدنام بُرا ------- (A bad name is worse than bad deeds)

۵۔ اج دا کم کل تے نہ چھڈو (Never put off till tomorrow what you can do today)

پنجاب دے اکھاناں دا سوچ ڈھنگ

اکھان کسے قوم دے سموچے جیون وا بس رنگ رُوپ ای نہیں ہوندے سگوں اوس قوم دی زندگی دے اِک اِک انگ اتے سوچ دے ترجمان ہوندے نیں۔ اکھاناں راہیں کسے قوم دے علم اتے گیان توں واقفیت ہوندی اے۔ کسے قوم دے وسیب دی امیر ت جاں پسماندگی دا پتہ اوسدے اکھاناں توں ای لگدا اے۔ اکھاناں وچ جو سوچ وچار غالب ہوندی اے اوس اُتے اوس ساری قوم دی قبولیت دی مُہر لگی ہوندی اے۔ ایس لئی پئی اوس قوم اندر اکھان اوددوں ای من کے ورتیا جان لگدا اے جدوں اوہ لوک اوس نوں اپنے وسیب دا حصہ جان کے استعمال کرن لگ پیندے نیں۔ ادیب شاعر تاں اپنی کسے رچنا اُتے اپنی سوچ کلا دی رنگن چاڑھن لئی اپنی سوچ دا پوچا پھیر لیندے نیں پر اکھاناں وچ ایہو جہی قلعی نہیں کیتی جا سکدی 'سو اکھان کسے قوم دے رہن سہن، ورت وِیہار اتے زندگی گزارن دے ڈھنگ دے ٹھیک ترجمان آکھے جا سکدے نیں۔

جس راں اِک قوم دا رہن سہن اتے ورتوں وِیہار دُوجی قوم نالوں اڈرا ہوندا اے اتے ہر قوم دے ورتوں وِیہار پاروں ای اوس قوم دے جیاں دے سجا مارے اوسراں دے اکھان بن جاندے نیں۔ جے پنجابیاں دا دل لوک گیتاں نال دھڑکیا اے تاں اوسدا اثر سانوں اکھاناں وچ وی نظر آوندا اے ایس لئی پئی اکھان وی ایہہ پتا کر کے لوک گیتاں اتے رہن سہن دیاں عادتاں اتے طریقیاں توں اثر لے کے ای بن دے نیں۔

پنجابی اکھاناں اندروں پنجابیاں دے جیون دی مُورت دا اِک اِک انگ ڈلھکاں مار کے دس دا اے پئی ایہہ پنجاب دھرتی تے اُسریا اکھان اے۔ پنجابیاں دے رِشتیاں ناطیاں، وہماں بھرماں، دُکھاں سُکھاں، ریت رواجاں، آس اُمیداں اتے ہور ہر روپے دی ٹھیک ترجمانی بس اکھاناں راہیں ای ویکھن وِچ آسکدی اے۔ ایہہ ادبی دولت دا اوہ مُونہوں مُونہہ بھریا خزانہ اے جیہدی سانبھ کرن دی ڈاڈھی لوڑ اے۔ اینے بھرپور اکھان شاید ای کسے ہور زبان دے ہون جناں ایہہ بھنڈار پنجابی دے خزانے وِچ بھریا ہویا اے۔

پنجاب پنڈاں دا ملک اے۔ ایس دی چوکھی وسوں پنڈاں اندر وسی ہون کر کے ایس دی اصل دھڑکن سانوں پنڈاں دیاں حویلیاں اتے داریاں وچوں سنائی دیندی اے۔ پنجاب اندر بھاویں چوکھے شہر وی اپنا رنگ رُوپ بناندے جا رہے نیں پر اصلی پنجاب اج وی پنڈاں وِچ ای وسدا اے۔ شہریں وسدیاں لوکاں نے تاں اپنے جیون دے ہر انگ نُوں لہندے دیساں دے کاغذی پُوچے تھلے دے کے لکا لیا ہویا اے اتے اپنی رہنی بہنی، ریت رسم، کھان پِین اتے ورتوں وِیہارنُوں نویں گیان دے پڑاں تھلے اِنج دا دے لیا ہویا اے پئی تالوں کھنجی ڈُومنی کردی تال بتال، والی گل ای بن کے رہ گئی اے۔ پنجاب دے اصلی وِرثے دے مالک اوہ پنڈاں وِچ وسدے واہی وان اتے مزدور ای نیں جیہناں نُوں شہریں وسدے لوک جاہل اتے گنوار آکھ کے نیڑے نہیں لگن دیندے۔

پنجاب ہلاں اتے ہالیاں دا ملک ہون کر کے کھیتی باڑی نال جُڑی ہوئی اے اتے پنڈ تھانواں دی ساری آبادی ای واہی جوتی دے پیشے نال جُڑی ہوئی اے۔ ایتھے جو وی کم کاج کیتے جاندے نیں اوہناں دا اصل دُھرا کِتوں نہ کِتوں واہی جوتی نال ای جُڑیا ہوندا اے۔ ایسراں ایس دھرتی اندر اکھاناں جاں شعراں راہیں جو مت مِلدی اے اوسدا لفظی سہارا وی واہی جوتی دیاں مثالاں دے کے لیا گیا اے جویں

جو کُجھ بیجے سوہی جمیں جس نے واہ کمائی
تُوں کیوں اپنی کھیتی اندر کاہی دبھ جمائی

جاں

کھیتی آخر خصماں سیتی جو کوئی بیج کماوے
سونا رُوپا پیدا ہووے خُوشیاں کر کے کھاوے

دُنیا اندر لوک رب جاں مالک نال میل لئی پہاڑاں اندر جا جا تپیا کردے نیں، چِلے کماندے نیں پر پنجاب دا

واہی وان تاں رب نُوں لبھن وی سَوکھا ای سمجھدا اے اتے اوس نُوں لبھن دی گل کردیاں وی واہی جوتی دی وِنگی ای چیتے آوندی اے جویں

رب دا کیہ پانا ایدھروں پُٹنا اودھر لانا

ایس توں ظاہر ہوندا اے پئی پنجاب دا واہی وان اپنی پوری زندگی دے ویہار وچ اپنی زندگی نال جُڑیاں وستاں اتے سنداں نُوں کدی نہیں بھُلدا اتے کنک، چھولے، مُونجی، کپاہ، کماد، تل مانہہ اتے رَنبی داتری، ڈنگر ڈور ہر ویلے اوسدیاں اکھاں اگے ای رہندے نیں۔ بڈھیپے بارے سوچن لگیاں پنجابی واہی وان دی سوچ اوس بڈھے داندوَل جاندی اے جو کسے کم کارنہ آون پاروں کوسی والیاں اگے ویچ دتا جاندا اے جاں مُردو بہلا کِلے نال بجھیا رہندا اے اتے کاں ٹھونگے مار مار اوس دا کھنڈ کھاندے رہندے نیں جسراں

بڈھا ہویوں ڈھوریا تَیوں ٹھونگن کاوَں
گلوں پنجالی لاہ لئی تے کوئی نہ لیندا ناوَں

اوہ گھر وچ اپنے بوہتے پُتراں نُوں وی بوہتے میہناں وانگ ای سمجھدا اے اتے بوہتے میہناں نُوں بوہتے ٹبر وانگ سمجھدا اے جسراں

۱۔ بہوں پُتریں گل مہنا بہوں مینہہ گن گھٹ
۲۔ چھنے بک اونا پالہ جِتنا ٹبر اونا مُونہہ کالا

پنجاب دا واہی وان گھر دیاں جیاں بارے گل کردیاں وی دھیان اپنی واہی جوتی وَل ای رکھدا اے۔ جدوں کدھی گھر والی گھر وچ آئی ہر شے نُوں ہونجھدی جاوے اتے اوکھے ویلے لئی گھر وچ کُجھ بچا کے نہ رکھے تاں اوس واہی وان ساہنویں اوس کھیت دی تصویر آ جاندی اے جیہنوں لگیاں پھلیاں نُوں چڑیاں چُگ جان تاں اوہ ایہہ آکھن تے مجبور ہو جاندا اے

جیہا ڈوڈا پیا تیا چڑیاں چُگ لیا

جدوں کوئی ہوچھا اتے کبڑھا بندہ بھیڑے کم کردا جاوے اتے اپنے پَیراں وَل دھیان نہ پاوے تاں اوس ویلے وی واہی وان دی نظر اوسدی داتری اتے رنبے تے ای ہوندی اے۔ پنجابی اکھاناں اندر ہور وی کئی ایہجیاں مثالاں مِل جاندیاں نیں جیہناں توں ثابت ہوندا اے پئی پنجابی واہی وان اپنی زندگی دے سارے کار ویہار وچ اپنی واہی جوتی

نُوں ای اگے رکھدا اے۔ پنجاب دے واہی وان نُوں اپنی بھوئیں نال بڑا ای پیار ہوندا اے اتے اوہ اپنی زندگی دا چوکھا حصہ اپنے کھیتاں وچ ای لنگھاندا اے۔ جھُومدیاں فصلاں اتے نسر دیاں کنکاں وچ بیٹھیاں اوہ اپنے آپ نُوں بادشاہ سمجھدا اے اتے وپار دے دھندیاں وچ پَے کے اوہ اپنی بادشاہی گوانا نہیں چاہندا۔ پنجاب وچ ایسراں دے کئی اکھان مِل جاندے نیں جویں

ا۔ باہر دی ساری نالوں گھر دی ادھی چنگی

۲۔ پردیس گیا اتے بھڑولے پیا اکو جیہا

۳۔ جیہڑا سُکھ چھجوُ دے چوبارے اوہ نہ بلخ نہ بخارے

پنجاب وچ کاروپہار بارے جو اکھان بولے جاندے نیں اوہناں وچوں اِک تگڑی گِنتی اوہناں اکھاناں دی اے جیہناں وچ بھوئیں، واہی جوتی، اروڑی، بجائی، گوڈی اتے واڈھی بارے کُجھ نہ کُجھ سُجھاء مِلدا اے۔ اُکے تھوڑے اکھان ونج وپار بارے وی ہَے نیں۔ زندگی دے ہورکماں بارے کوئی ورلا وانجا اکھان ای مِلدا اے۔ پنجاب بس ہل اتے ہالیاں دا ای دیس نہیں سگوں رشیاں منیاں اتے گوروں پیراں دی وی تھاں رہیا اے۔ پنجاب دے لوک رب، پرماتما، سادھواں سنتاں اتے پیراں فقیراں نُوں شروع لاتوں من دے لگے آئے نیں۔ ایہناں دا ایہہ پکا یقین رہیا اے پئی مالک دی مرضی توں بناں پتر وی نہیں ہل سکدا، ہونی ہو کے رہندی اے جو مالک نے کسے دے بھاگیں لکھ دِتی اے اوہ ٹل نہیں سکدی جِسراں

ا۔ جس نُوں رکھیں تُوں سائیاں مار نہ سکے کو
وال نہ ونگا کر سکے بھانویں سبھ جگ وَیری ہو

۲۔ چکی پھردی پھر رہی جھردی رہوے خشک
رب جیہناں نُوں رکھنا اوہ رہن کِلی دے سنگ

۳۔ ہونی ہوئے اِسِت، بھانویں رو تے بھانویں پِٹ۔

ایہہ جگ عملاں دا کھیت اے جو کُجھ کوئی ایتھے بیجدا اے اوہو کُجھ ای اوہ وڈھدا اے۔ ہر انسان نُوں اپنی کیتی دا بھگتان بھگتنا پیندا اے۔ ایہہ دُنیا اِک ڈھلدا پرچھانواں ایں اِک جھاوٗلے ورگا جو سُفنے توں ودھ کُجھ حیثیت نہیں رکھدا۔ زندگی گھڑی پَل دا جھلکارا اے، ایس لئی بندے نُوں بھلکھے وچ ای زندگی نہ لنگھادین دی ہدایت ایس اکھان اندر دِتی گئی اے

جاگو جاگو بندیو نیند نہ کرو پیار

جیسا سُپنا رَین دا تیسا ایہہ سنسار

جگر ے والی جیوندی جاگدی قوم ہون دے ناطے پنجابی سدا ہمت، اُدھم اتے ہوصلے دی ای قدر کردے آئے نیں۔اوہ جیون ئیں نُوں نروئے ڈھنگ نال وگائی رکھن لئی محنت نُوں ضروری خیال کردے رہے نیں۔اوہناں دے دل وچ اوہناں لوکاں دی ای قدر اے جو ہڈ بھن کے کمائی کرن نُوں فخر جان دے نیں۔ایسے لئی ایہناں دا ہرا کھان آہلسیاں نُوں مہنے ماردا نظر آوندا اے جویں

ا۔ رکھ دیہہ کھا کھیہہ

ڈولھ رت کھا بھت

۲۔ گولے بن کے کمائیے

بیبے بن کے کھائیے

کم کارنُوں ہور کیہہ عزت دِتی جاسکدی اے۔محنت جسم دی عبادت ہوندی اے،اتے رُوح دی خوراک ہوندی اے۔محنت بھانویں کسے کم لئی وی کیتی جاوے اوہ ہڈیاں نُوں مضبوط کردی اے۔ایس لئی محنت اتے کم کار دی چوکھی عزت پنجابیاں دے دِلاں اندر پہلے دن توں رچی وسی ہوئی اے۔ایسے لئی محنت دی عظمت بارے پنجاب دی بولی اندر کئی اکھان موجود نیں جویں

ا۔ چوریوں مہنا یاریوں مہنا محنتوں کیہہ مہنا

۲۔ کر مزدوری کھا چُوری

۳۔ کم پیارا ہوندا اے چم پیارا نہیں ہوندا

۴۔ کر کار نہ آوی ہار

کیتی ہوئی محنت کدے وی کتھاہر انہیں جاندی اتے محنت بندیاں نُوں عظمتاں وَل لے جاندی اے۔اُدھم نال سُستی اتے دلدر گھٹ دا اے۔اُدھم کرن والیاں نُوں ماں جگ اندر اپناناں اُچا کرلیندیاں نیں اتے ایس بارے پنجاب اندر لوکاں نُوں کم کار دی ہلاشیری دین والے چوکھے اکھان ویکھن وچ ملدے نیں جویں

ا۔ اُدھم اگے لچھمی پکھے اگے پَون

دوسرے پاسے پنجاب اندر ویہلو اتے ہڈحرام لوکاں نوں کدی چنگا نہیں جاتا گیا۔ کم چور لوک گھر دے دُوجیاں جیاں اُتے بھار ہوندے نیں اتے آہلسی قوماں کدی وی ترقی نہیں کر سکدیاں۔ ویہلو لوک نہ صرف آپ نکارے دیہاڑی لنگھاندے نیں سگوں ہور کم کار کردیاں لوکاں دے اُدّھم نوں وی کمزور کردے نیں۔ پنجاب دے وسیب اندر وتھے واہی وان کڑ کدیاں دھپاں اتے مارو پالے اندر وی کدی ہتھ تے ہتھ دھر کے نہیں بہندے اتے ہر ویلے کسے نہ کسے دھندے لگے ای رہندے نیں، اوتھے اِک ویہلے تے آہلسی بندے دی کوئی تھاں نہیں۔ ویہلے بندے نوں تاں ہمیشہ شیطانیاں ای سُجھدیاں نیں اتے اوہ آہریاں نوں وی اپنے ورگا آہلسی بنان لئی ہر ویلے گوٹیاں کھیڈ دا رہندا اے پر پنجاب دے اکھاناں اندر سدا عقل دیاں گلاں دسیاں جاندیاں نیں اتے ایہہ اکھان بندے نوں اُدّھم کردے رہن دا سبق دیندے نیں جویں

١۔ ویہلا جیویں کدی نہ بہو ٹویا پُٹ کے بھردا رہو

٢۔ بیکار نالوں وگار ای چنگی

اکھان ادب اندر کجھ اکھان ویہلواں اتے آہلسیاں بارے وی مِلدے نیں پر اوہناں اکھاناں اندر اوہناں نوں ویہلو ہون پاروں وڈیایا نہیں جاندا سگوں اوہناں دے عمل نوں جگت کر کے اوہناں نوں اوہ عادت چھڈ دین لئی پریریا جاندا اے۔ اتے اوہ جگت جاں ٹچکر اینی تکھی ہوندی اے پئی سُنّنہار دے دُھر دے اندر تیک اُتر جان والی ہوندی اے۔ ظاہری پکھوں بھانویں ویہلواں دی تعریف ای ہوندی نظر آوے پر اصل وِچ اوہناں نوں جگت کیتی گئی ہوندی اے جویں

١۔ جے کوئی آکھے کم کرو تاں چُپ کر کے بہہ رہیے
جے کوئی آکھے لو پرشادا اُدّھم کر کے لیے

٢۔ ویہلی رن کم نہ کار اگے ڈابو نچنی پچھے ڈھولاں دی کھڑکار

٣۔ ویہلی رن پروہنیاں جوگی

پنجاب دے لوک بڑے ای کھلھے ڈُلھے سبھاء دے ہوندے نیں اتے ایہناں دا لوکاں بارے وچار حام طور تے چنگا ای ہوندا اے۔ ایہہ بھائی چارے وِچ ہور لوکاں نال مِل جُل کے رہن دا وَل چوکھا جان دے نیں۔ ایہناں نوں پرائیاں نوں اپنا بنان دا وی چوکھا وَل آؤندا اے۔ ایہناں دا ساکاچاریاں اتے برادریاں دا پڑ وی اینا موکلا ہوندا اے پئی شاید ای دُنیا دی کوئی ہور قوم اینی لمی چوڑی ساکاچاری اتے برادری نال نبھاہ کردی ہووے۔ ایہہ اپنیاں بِکدیاں اتے انگاں ساکاں نوں دُشمن ہوندیاں وی پُورے دُشمن نہیں سمجھدے جویں

۱۔ اپنا مارے گا تاں وی چھانویں ای سٹے گا

۲۔ ٹُٹیاں باہواں اوڑک گل نوں آوندیاں نیں

آہنڈیاں گوانڈھیاں نال وی پنجاب دے لوک عام طور تے چنگا سلوک اتے تعلق رکھدے نیں۔ ساکاں نال وگاڑوی ہو جاوے تاں وی اوہ گوانڈھ مُتھے نال ہائیں مائیں وگاڑ پان دے حق وچ نہیں ہوندے ہوئیں

۱۔ ہمسائے ماں پیو جائے

بُوہے آئے سوالی نوں گھروں خالی ہتھ موڑن پنجابیاں دی شان دے ای خلاف اے۔ اوہناں دا بادشاہواں والا دِل کدی وی سوالی نوں خالی ہتھ مڑدیاں ویکھ نہیں سکدا۔ منگنا اِک لعنت اے پر ہوندیاں سوندیاں کسے نوں دین توں نانہہ کرن اوس توں وی وڈی لعنت اے۔ ایسے لئی ایس بارے صاف صاف اکھان اندر دسیا گیا اے پئی

۱۔ منگن گیا سو مرگیا منگن مُول نہ جائے

اوستوں اگدوں اوہ مرے جو ہوندیاں مُکر جائے

۲۔ گدائی بے حیائی

۳۔ گھر ہے ای تاں ڈھونڈ کھا پر منگن مُول نہ جا

پنجابیاں دی پروہنچاری جگ اندر مشہور اے۔ اوہ گھر آئے بندے دی رج قدر کرن جان دے نیں ایتھوں تیک پئی پنجاب دے کئی علاقیاں وچ قتلاں دے وَیر ہوندیاں وی جے قاتل وی دھی مقتول دے گھر معافی منگن لئی آ جاوے تاں اوس نوں خالی ہتھ نہیں موڑدے سگوں اوسدے گھر والیاں نوں معاف کرن دے نال نال اوس نوں دا وی سر کج کے ٹوردے نیں۔ رل بیٹھن اتے رَل کے کھان پنجابیاں دے کلاسیکل کلچر دا اُٹٹ انگ سی ہوئیں

۱۔ گھر آئے مہمان رب سمان

۲۔ گھار آئے مجان آں ہس کے بلاؤ

۳۔ دُونہہ گھراں دا پروہنا بھکھار ہندا اے

گل کیہ پنجاب دے اکھاناں اندر ہر چنگے اتے سوبھا بھرے کم دی سلاہنا کیتی گئی اے اتے بھیڑے کماں اتے بھیڑے بندیاں نوں ہند یا گیا اے۔ پکھنڈ، ہوچھاپن، فراڈ، زوراوری، آپودھاپی، کام، کرودھ، لالچ اتے پھوکے وکھاوے نوں پنجاب دے اکھاناں اندر رج کے بھنڈیا گیا اے۔ ایجیے لوکاں نوں ایجیے ڈھنگ نال بے عزت کیتا جاندا اے

پئی اوہناں نُوں سُن کے چونہہ کپڑیں اگ لگ جاندی اے جیہراں

۱۔ نوں سو چوہے کھاکے بلی حج نُوں چلی

۲۔ باہروں بیبیاں داڑھیاں اندروں کالے کاں

۳۔ سادھاں نُوں کیہ سواداں نال سنے ملائی آون دیو

ایس دے اُلٹ کُجھ اکھاناں اندر اوہناں سبھ قدراں دی وڈیائی اتے تعریف کیتی گئی اے جیہڑیاں چنگیائی نُوں ودھارا دیندیاں نیں اتے بندے نُوں چنگا اتے نرویا بنا کے پیش کردیاں نیں۔ بندے نُوں اگے ودھن اُدھم دادھنی، صبر کرن والا اتے مٹھا بولن والا بنا کے پیش کردیاں نیں جویں

۱۔ صبر دا پھل مٹھا ہوندا اے

۲۔ گولا اُتر کرودھ دا کھم

اکھاناں دی بُنتر

ہر اکھان کسے خیال جاں نظریے دا نچوڑ ہوندا اے ایس لئی اوس نُوں عام فہم اتے سادی زبان وچ رکھیا جاندا اے تاں جو اوہ ہر کلاس دے بندے دی سمجھ وچ آ جاوے۔ عام طور تے اکھان نُوں بیان کرن لگیاں گھٹ توں گھٹ لفظاں دی ورتوں کیتی جاندی اے تاں جے اگلی نسل تیکر اپڑان لگیاں ایہہ اوہدے لئی کوئی بھار نہ بنے۔ دُوجا اکھاناں اندر عام فہم زبان نُوں خاص کر ایس لئی ورتیا جاندا اے پئی ایہہ ہر پڑھے لکھے اتے انپڑھ دی سمجھ وچ آ جان والا ہووے۔ ایہہ سینہ بسینہ اک نسل توں اگلی نسل تیک چلدے رہندے نیں ایس لئی ایہہ عام طور تے اِک تُک والے جاں اِک توں ودھ تُکاں والے ہون پر اوہناں دا بیان بڑا ای سوہنا اتے من وچ کھُبن والا ہونا چاہیدا اے۔ اکھاناں اندر کئی وار ویلے دی لوڑ مُوجب ایس دا چھند بنا لیا جاندا اے۔ کئی وار اکھاناں اندر پرانے چھنداں نُوں وی اپنا لیا جاندا اے۔ اکھان دی لوڑ مُوجب کئی وار اُچیچے چھند وی گھڑ لئے جاندے نیں۔ اکھان عام طور تے ادب دیاں ہور صنفاں وانگ سوچ دے ڈُونگھے سُمندر وچ چُبھیاں مار کے جاں فکر دے انبراں دیاں اڈاریاں بھر کے نہیں بنائے جاندے ایہہ سوچ دے سومے وچوں چھال مار کے آپ مُہارے ای نکل وگدے نیں۔ ایہہ عقل اتے گیان دی اوہ چھل ہوندی اے جو آپ مُہارے ای عقل دے سُمندر اُتے تر آوندی اے ایس لئی ایس دی کوئی خاص شکل جاں نمونہ نہیں ہوندا۔ ہر اکھان جنن لگیاں اپنے بیان اتے سوچ دی لوڑ مُوجب اپنی شکل آپے ای بنائیندا اے۔ جے اکھاناں دا اپنا پکا پیڈا کوئی وپ جاں شکل ہوندی تاں ایہناں وچ نہ کوئی سجاوٹ ہوندی اتے نہ ای نویں زندگی

ایہناں نُوں تھیب ہوندی۔ ڈُوجی گل ایہہ وے پئی انسان دے جذبے سدا اک جیہے نہیں رہندے۔ زندگی دا کُجھ حصہ بالپنے دیاں مٹھیاں گنڈھیریاں چُوپدیاں لنگھ جاندا اے اتے فیر جوانی دیاں ترنگاں بندے نُوں اپنے کلاوے وچ لے لیندیاں نیں پر ڈھلدی عُمرے گیان دھیان دیاں منزلاں بندے نُوں دِسن لگ پَیندیاں نیں۔ بندہ عُمر دے جیہڑے حصے وچ ہووے اوسدی پان بندے دے موہنوں نکلے اکھان نُوں چڑھی ہوندی اے۔ جذبے دے ڈُونگھ اندر رچیا اکھان شاعری دے انگ والا ہوندا اے۔ کئی واری عام فہم اکھاناں نُوں وی تھوڑا کُجھ مانجن جاں سوارن نال شاعری دی سُوجھ والا بنایا جاسکدا اے۔ عام فہم اکھاناں نُوں نرول بنان لئی اوہناں دی لفاظی نُوں اِنج دا بنایا جاندا اے پئی اوہ سُندیاں سار اگلے دے اندر لہہ جان۔ ایہناں دے بیان نُوں زوردار بنان لئی وی کوشش کیتی جاندی اے اتے ایجیے اکھاناں بس اپنے ست دے سر تے ای زندگی دے گھلوگھارے اندر جیوندیاں رہنا ہوندا اے۔ شاعری والے اکھاناں نُوں تاں چھند، تُک بازی، راگ اتے لے راہیں وادھو زندگی مِل جاندی اے۔ اتے شاعری دا اچھاڑ اوس اکھان دی کُپیا ہن نُوں اپنے وچ سمیٹ کے چھپا لیندا اے۔ عام فہم اکھاناں وچ گل تے کُجھ زیادہ زور دِتا جاندا اے اتے اوہ ایسے پاروں ای جیوندا رہندا اے۔ ہیٹھاں کُجھ عام فہم والے اکھان دِتے جاندے نیں۔

۱۔ اپنی مَجھ دا دُودھ سَو کوہ تے جا پیوی دا اے

۲۔ گھمیاری ہمیشہ اپنے بھانڈے سلاہندی اے

۳۔ اِک کریلا دُوجا نم چڑھیا

۴۔ چن چڑھے اتے پُرچھیں لُکھے نہیں رہندے

شاعرانہ وصفاں والے اکھان

پنجاب اندر جیہڑے اکھان سانوں مِلدے نیں اوہناں وچوں تن حصے شاعرانہ خوبیاں والے نیں۔ اوہناں وچ شاعری ورگے ای خیال مِلدے نیں اوہناں وچ راگ اتے لے دا اوناں ای خیال رکھیا گیا ہوندا اے جناں لوک گیتاں وچ۔ اکھان دیاں شاعرانہ خوبیاں رکھن دیاں کئی وجہاں نیں۔ ایس دی پہلی وجہ ایہہ وے پئی پنجاب دے لوک شروع لاتوں سنگیت نال پیار کردے آئے نیں۔ ایہناں وچ کوئی آپوں شاعر ہووے جاں نہ ہووے پر اوہ شاعری نال پیار کرن والا ضرور ہوندا اے۔ ایتھوں دے ہرے بھرے کھیت، سُراں وچ وگدے دریا، ساون دیاں من موہن والیاں جھڑیاں اتے پُرے دیاں نشہ چاڑھ دین والیاں واواں پنجابیاں دے من اندر اوہ رنگینی بھردیاں رہندیاں نیں جیہڑی ہور کسے علاقے دے

لوکاں اندر نظر نہیں آوندی اتے ایہو وجہ اے پئی ایہناں دی ہر کرت اندر شاعرانہ رنگ ڈلھکاں ماردا دِسدا اے۔

ایس گن دی دُوجی وجہ ایہہ وے پئی پنجابی اندر لوک قصے اتے ہور ادب زیادہ کر کے شاعری وِچ ای رچیا گیا اتے ایتھوں دے لوکاں دا زیادہ جھکا شاعری وَل ای رہیا اے اتے اوہ سُر سنگیت نال ای جُڑے رہن کر کے اوہناں دے اکھان وی بہتا کر کے شاعرانہ انگ وِچ ای نیں۔

ایس گل دی تیجی وجہ ایہہ وے پئی پنجابی دے گُجھ اکھاناں دا اصلی سوما لوک گیت اتے بجھارتاں نیں اتے ایہہ دوویں شاعری وِچ نیں۔ پُرانیاں بُجھارتاں بہتیاں شاعری وِچ ای ہوندیاں سن، نثری بُجھارتاں پچھلے کُجھ دہاکیاں دیاں ای وجود وِچ آئیاں لگدیاں نیں۔ پُرانیاں گجھ بُجھارتاں نُوں تروڑ مروڑ کے اکھاناں دی شکل بنا لئی گئی اے۔ ایسراں لوک شاعری دیاں کئی سطراں جیہناں وِچ کوئی ڈونگھا خیال سوہنی بولی وِچ بنھیا گیا سی لوکاں وِچ اصلی گیت توں وِچھڑ کے وکھرا مشہور ہو گیا۔ اصلی لوک گیت تاں ویلا گُزرن دے نال لوکاں نُوں بھُل گیا پر اوہ سطراں اپنی خوبصورتی پاروں لوکاں نُوں یاد رہ گئیاں اتے نت دے بول چال دا حصہ کر کے اکھان بن گئیاں۔

شاعرانہ خوبیاں والیاں اکھاناں نُوں اگوں دُونہہ حصیاں وِچ ونڈیا جاسکدا اے۔

(الف) اوہ اکھان جیہناں وِچ راگ، لَے تے چھند چال موجود اے پر جیہناں وِچ تُک کوئی نہیں۔

(ب) اوہ اکھان جیہناں وِچ چھند تے تُک ہے وے۔

راگ، لَے، تے چھند چال والے اکھان

ایہہ اکھان اِکو پال دے ہوندے نیں پر اِک تگے ہون دے باوجود وی شاعری ورگا سواد دیندے نیں۔ لوک شاعری وِچ بولیاں دا چھند بڑا ای چنگا سمجھیا جاندا اے۔ ایہہ اکھان بھانویں اِک تُک دے ہوندے نیں پر اوس اِک تُک وِچوں پوری بکی شاعری دا سواد مل جاندا اے۔ پڑھنہارا اپنے سواد نُوں پورا کرن لئی کسے ہور سطر دی بھال نہیں کردا۔ ایہو حال ایہناں اِک تُک والے اکھاناں دا اے۔ ایہہ اکھان کسے چنگی توں چنگی بولی نالوں اپنی لَے، راگ اتے خیال دی پکیائی پاروں گھٹ نہیں ہوندے۔ ایہناں نُوں بولی چھند والے اکھان وی آکھیا جاسکدا اے۔ ایہناں دی لَے جاں ردھم اِک تُک وِچ ای پُورا ہوندا اے جویں:

۱۔ ماں منگے پہناونی دھی پتھر مارے

۲۔ سسے نی باراں تالیے نُونہہ تیراں تالن آئی آ

۳۔ گورو جیہناں دے ٹپنے چیلے جان چھڑپ

۴۔ چوہا کھڈ نہ میوندا ترکل بنھے چھج

۵۔ آپ نہ وجھے سَوہرے ہوراں متّیں دے

اُتے دِسے اکھان بھانویں اِک سطر والے نیں پر اوہناں وچ راگ تے لَے پُورا اے اتے چھند دی چال وی شاعری والی اے۔ ایہناں وچ بھانویں کوئی ودھ تُکاں نہیں پر سواد شاعری دی اِک تُک ورگا اے۔

اِکو وزن دے چھند

پنجاب دے اکھان ادھوں ودھ ایہے نیں جیہناں دا تو کانت آپوں وچ مِلدا اے اجاں جیہڑے اِکو وزن تے لکھے جاپدے نیں۔ اکھاناں دے لِکھن والیاں نے بہتا دھیان کسے چنگے خیال نُوں امیر اتے ڈُھکویں بولی وچ لِکھن تے ای دتا اے۔ اوہناں دا بہتا زور اکھان دی چنگی بحر وَل رہیا اے نہ کہ اکھاناں دے رُوپ جاں چھند وَل۔ کسے پکے پیڈے سچے راہیں اکھان نہیں گھڑے جاندے سگوں اکھان اپنے مطلب نُوں بیان کرن لگیاں اپنی مرضی دے سچے وِچ آپوں ای پے جاندے نیں۔

پنجاب اندر چوکھے سارے اکھان صرف اِک ای تُک دے ہوندے نیں۔ کُجھ اکھان دو تُکاں دے وی نیں۔ تِن جاں چار تُکاں والے ٹانویں ٹانویں اکھان ای ہوندے نیں۔ کُجھ اکھاناں دیاں تُکاں چار توں وی ودھ ہوندیاں نیں۔ پنجابی اندر سبھ توں چھوٹا اکھان دو لفظاں دا وی مِلدا اے۔ کُجھ تِن جاں چار لفظاں دے اکھاناں اندر پہلے تے اخیر لے لفظ دا وزن میلیا ہوندا اے۔ ایہہ اکھان اِک تُک والے جاں اِک سطر والے ہوندے نیں پر کئی وار تِن جاں چار لفظاں والے وی ہوندے نیں جویں:

۱۔ واہی بادشاہی

۲۔ کھیتی خصماں سیتی

۳۔ مانواں ٹھنڈیاں چھاواں

۴۔ سیوا توں میوا

۵۔ ٹہل توں محل

۶۔ جوڑیاں جگ تھوڑیاں

۷۔ گائیں کتیں تائیں

۸۔ لکھ اولھے لکھ

کئی اکھاناں وچ تک جاں پال اکو ای ہوندی اے پر اکھان دے پہلے ٹوٹے داوزن اگلے ٹوٹے نال ملیا ہوندا اے۔ایہہ چار لفظاں والے اکھان ہوندے نیں جویں:

ا۔ جیہا ویس تیہا ویس

۲۔ جتھے چاہ اوتھے راہ

۳۔ اگا دوڑ پچھا چوڑ

کئی اکھاناں وچ لفظ تاں چار ای ہوندے نیں جاں کئی وار ودھ وی ہوندے نیں پر اکھان دے دُونہاں ٹوٹیاں دا وزن میلن لئی ٹوٹیاں دے شروع والے لفظ اِک وزن دے ہوندے نیں جویں:

ا۔ سیوا بن میوا نہیں

۲۔ بیکار نالوں وگار چنگی

پر کسے کسے اکھان وچ دوہرا وزن وی میلیا ہوندا اے۔ پہلے لفظ دا اتے اخیر لے لفظ داوزن اک کیتا ہوندا اے جویں:

اوکھا چیہن پکان ایں

سوکھا بہہ کے کھان ایں

دوہرے چھند والے اکھان

اکھاناں وچ رواج پائے ہوئے کئی دوہرے چھند وی ورتے جاندے نیں۔اکھاناں اندر بڑی ہتی عزت دوہرے چھند والے اکھان نُوں ای ملی اے۔ایس اکھان نُوں بڑی ہتی عزت ایس لئی ملی اے پئی سارے اکھان دو تکاں دے ہوندے نیں اتے ایس وچ بوہتیاں تکاں ہوندیاں نیں۔

ا۔ رناں چنچل ہاریاں چنچل کم کرین

دِنے ڈرن پرچھانویاں راتیں ندی ترین

۲۔ تتر کھنبی بدلی رن ملائی کھائے

اوہ وَسے اوہ اُجڑے ایہہ کھوُ خالی نہ جائے

۳۔ گاڈی والی کماؤی نالوں چنگا اے بسرواڑ

پھوکن دے کم آؤندا کانیاں دی ہو واڑ

اکھاناں دی ورتوں دا گھیرا

سارے اکھاناں دی ورتوں دا گھیرا اِک جیہا نہیں ہوندا۔ کُجھ اکھان کسے خاص علاقے اتے کُجھ خاص ذاتاں اتے پیشیاں دے لوکاں وچ ای ورتے جاندے نیں۔ کُجھ اکھاناں اندر کوئی اجیہی سچائی ہوندی اے جو عام کاروبیہار اندر عام تھانواں تے وی بولے جاندے نیں۔ کُجھ اکھان انج دے وی نیں جو کدی پہلاں تاں ورتوں وچ آؤندے سن پر اجکل نہیں ورتے جاندے۔ ایسراں اکھاناں دی ونڈ چار وڈیاں ھِسیاں وچ کیتی جاسکدی اے۔

ا۔ کسے تھاں بارے اکھان

۲۔ سوڑے گھیرے والے اکھان

۳۔ موکلے گھیرے والے اکھان

۴۔ عام ویہار دے اکھان

کسے خاص تھاں بارے اکھان

کئی اکھان بس کسے خاص علاقے وچ ای بولے جاندے نیں جاں کسے خاص علاقے بارے بولے جاندے نیں۔ کئی وار کسے خاص علاقے دی خوبصورتی 'ماحول' جاں لوکاں دے سبھاء بارے کُجھ اکھان بن جاندے نیں جیہڑے اوس علاقے اتے اوسدے نالدے علاقیاں وچ ای ورتے اتے سمجھے جاندے نیں۔ ایہہ اکھان عام طور تے اوسے علاقے بارے ای ہوندے نیں اتے اوہناں نُوں کسے دوروے علاقے وچ نہیں ورتیا جاسکدا۔ جے کسے اجیہے اکھان نُوں کسے دور دے علاقے وچ جاکے ورتیا وی جاوے تاں کسے نُوں اوس دی سمجھ نہیں آؤندی ہوئیں:

ا۔ مُنڈا جمیا پنج گرائیں سُودک ڈِلے چیلے کی

۲۔ جیہا ویکھیا سوکن ونڈ تیہا ہوسی اگلا پنڈ

۳۔ پنڈ دا ناں طوطی دا چک مینھہ کیارے بھر

سوُڑے گھیرے والے اکھان

کجھ اکھان کسے خاص ذات مذہب فرقے جاں پیشے بارے ہوندے نیں جاں ریتاں رسماں اتے روایتاں بارے ہوندے نیں۔ کجھ اکھان کسے ذات گوت اُتے وی لائے جا سکدے نیں پر سبھ لوکاں اُتے نہیں جویں جٹ باہیے جولاہے گھمیار ڈوم کلال گجر کھتری کراڑ اروڑے نائی قصائی لٹی۔ اکھان بس اوہناں ذاتاں بارے ای ورتے جاسکدے نیں جیہناں بارے اوہ اصلوں بنائے گئے سن پر کتے کتے ایہے اکھان کسے ذات بارے بولے وی جاندے نیں پر فیر اوہناں اکھاناں دی اوہ گل نہیں رہ جاندی۔

کجھ اکھاناں وچ کسے مذہب دی روایت جاں کسے مذہبی مسئلے بارے وی چتاونی دِتی گئی ہوندی اے۔

ا۔ گئے نمانے روزے رہ گئے نو تے ویہہ

۲۔ مَیں تیریاں نمازاں پڑھاں توں میرے لوٹے بھنّیں

موکلے گھیرے والے اکھان

کجھ اکھان ایہے ہوندے نیں جو ذاتاں گوتاں مذہب اتے کسے تھاں توں چھڈ کے موکلے گھیرے والے ہوندے نیں جیہناں وچ بیان کیتی گئی سچائی پوری دُنیا وچ سچ ثابت کیتی جاسکدی اے۔ اوہناں اکھاناں نوں موکلے گھیرے والے اکھان آکھیا جاندا اے۔ اوہناں دی ورتوں کسے خاص علاقے جاں مذہب فرقے بارے نہیں کیتی جاندی سگوں سارے جگ واسطے ہوندی اے۔ اوہ اکھان پوری دُنیا دے لوکاں واسطے بولے اتے ورتے جاسکدے نیں۔ ایتھے ایہہ گل چیتے رکھن والی اے پئی پنجابی وچ بہت تھوڑے اکھان ایہے نیں جیہناں دی ورتوں دا گھیرا موکلا ہووے۔

ا۔ اندر ہووے سچ کوٹھے تے چڑھ کے نچ

۲۔ مامے کتیں ڈر بھنیواں آکڑیا

۳۔ وارث شاہ لکائیے خلق کولوں بھانویں اپنا ای گُڑ کھائیے جی

۴۔ کدھی اُتے رُکھڑا کچرک بنھے دھیر

۵۔ کدی ذات کذات نہ اصل ہوندے گدھے کھچراں رلن ٹھگھوڑیاں نی

عام ویہار دے اکھان

عام بندے دا جیون اِک دریا دے پاٹ وانگوں ہوندا اے جو سدا اِک راہے نہیں ٹُردا سگوں اوہ نویں وسیہل بناندا

رہندا اے۔ فیر ایس وگدے وہِیل اندر نویں پانی وگدے رہندے نیں جو نویں پتھر گیٹے اپنے نال روہڑ کے لے آوندے نیں اتے کُجھ پرانیاں نوں بنیاں توں پرانہ وگاہ ماردے نیں۔ جو اکھان ویلے دی لوڑ نہیں رہندے ویلا اوہناں نوں اِک لانبھے کردا جاندا اے اتے اوہناں دی تھاں کُجھ نویں اکھان جنم لئی جاندے نیں۔ پر جو اکھان ویلے دی لوڑ نہیں رہندے سانبھ اوہناں دی وی کرنی ضروری اے۔ اوہناں راہیں پرانے سمیاں دے رسم رواجاں اتے ورت ویہاراں بارے جانکاری مِل سکدی اے اتے سُچا اکھان اوسنوں ای آکھیا جاسکدا اے جو ویلے دے نال ہنڈ جاندا اے اتے کدی پرانا نہیں ہوندا۔ جیہراں اِک اکھان اے 'کھوہ وگدیاں دے ساک مِلدیاں دے' اج بھانویں پنجاب وِچوں کھوہ مُک گئے نیں پر ایہہ اکھان پنجابیاں نوں سدا کھوہ دی جانکاری دیندار ہووے گا۔

اکھان اتے محاورے دا فرق

اکھان دی تعریف کردیاں لِکھیا جاچکیا اے پئی اکھان اِک اجیہا اُمرچ ہوندا اے جو گھڑی مُڑی جاں وار وار لوک بولاں دا حصہ بنن پاروں اپنے بیانے سچ وِچ ایڈا پیڈا ہو جاندا اے پئی ہر کوئی اوس امر آکھن نوں بول کے اپنی آکھی تے سچ دی مُہر لان لئی اوس نوں بول کے اپنی آکھی نوں پکیائی دیندا اے۔ ایہہ اِک لُمیں واپراں نوں تھوڑے لفظاں وِچ اِنج بیان کردیندا اے پئی اوس دی صدیاں بدھی ورتوں نال وی اوس دے معنیاں اتے بیان وِچ کوئی پھِک نہیں پیندی۔ جدوں محاورہ گل بات دا شِنگار رودھاں لئی بولاں نوں پکیائی دین لئی ورتیا جاندا اے۔ اکھان کسے کم دے مندچنگ پاروں ہون والے نفع کھفعے دی گل کردا اے اتے کسے کم دے کرن نال چنگا ماڑا اثر پین دی گل کردا اے پر محاورہ کسے کم وِچ ہون والے مندچنگ نوں ای بیان کردا اے اوس دے مندے چنگے اثر دی گل نہیں کردا۔ جیہراں 'کسے لئی کھوہ کڈھن' اِک محاورہ اے پئی کسے دے نقصان لئی کوئی سیٹل بنان پر ایس محاورے اندر ایہہ پتہ نہیں لگدا پئی کسے لئی کھوہ کڈھن نال نفع جاں کنفع کیہ ہووے گا۔ پر جدوں اسیں ایہہ آکھاں گے پئی 'کسے لئی کھوہ کڈھدیاں نوں کھاتا تیار' تاں ایہہ اکھان ہووے گا۔ ایس لئی پئی ایہہ کسے لئی کھوہ کڈھن دا نقصان وی بیان کردیندا اے۔ ساڈے کُجھ پنجابی پیاریاں نے اپنیاں کتاباں وِچ اکھاناں دے تھاں محاورے وی لِکھ دِتے نیں اتے اوس وِچ فرق نہیں کیتا۔ تھلے کُجھ محاورے دِتے جاندے نیں:

۱۔ ہک اُتے سپ لیٹن

۲۔ نہواں نالوں ماس وکھ ہوون

۳۔ نوں نیزے پانی چڑھن

۴۔ ثوح ندی آ جاون

۵۔ مانگ پٹی وچ لگا رہون

اکھاناں اندر وسیب دی جھلک

اکھاناں دی ایہہ خوبی ہوندی اے پئی ایہہ ہر وسوں دا تک نقشہ اتے رہن سہن دا سارا ڈھنگ اپنی خوبصورتی راہیں بیان کر دیندے نیں۔ اتے ہر وسیب دی زمین اتے اوس تے ہون والی واہی جوتی اتے لوکاں دے ورت ویہار نوں جس راں اکھان بیان کر سکدے نیں شاعری دی کوئی ہور صنف بیان نہیں کر سکدی۔ اکھان زمین چوں انج آپ مہارے پھُٹ نِکلدے نیں جویں سون مہینے دیاں پھوہاراں نال کھنباں تھاں تھاں زمین وچوں آپ مُہاریاں ای اُگ پَیندیاں نیں۔ کسے وی قوم دے اکھان پڑھ کے اوس قوم دے رہن سہن' ورت ویہار' لڑائی جھگڑا' صلح امن' رنگ رُوپ' کھان پین' پہنن لان' جاگن سون' کم کار اتے ہر چیز دا پتہ لگ جاندا اے ایسے لئی دسیا جاندا اے پئی اکھان اوہ شیشہ ہوندے نیں جیہناں وچوں کسے وی قوم دا پُورا عکس ویکھیا جاسکدا اے۔ پنجاب واہی جوتی والی بھوں ہون کر کے ایتھوں دے چوکھے اکھان واہی بیجی اتے موسم نال جُڑے ہوئے نیں پر زندگی دے ہر مسئلے لئی کوئی نہ کوئی اکھان اوس بارے سمجھاون لئی موجود اے۔

مُکدی گل ایہہ وے پئی اکھان نامعلوم گُنی بندیاں دیاں اوہ کرتاں نیں جو زندگی دے ہر کھیتر دے منگ چنگ بارے سانوں سمجھاء دیندیاں نیں اتے اکھاناں راہیں دسے گئے اوہناں اصولاں مطابق زندگی نوں گزار کے زندگی دیاں تھوڑاں اتے گھوٹاں کولوں خاصی حد تیک جان چھڈائی جاسکدی اے۔ اکھاناں اندر اوہ گل عالمی اصول متھ دتے گئے نیں پئی ہر کم کرن والا بندہ اوہناں ول جھات ماری رکھے تاں کدی گھاٹ نہیں کھاندا اتے ایہو ای اکھاناں دا انساناں لئی سبھ توں وڈا فائدہ اے۔

پنجابی اکھاناں دا جوڑ جپ

جس راں اکھان بارے گل بات کر دیاں اُتے دس دتا گیا اے پئی اکھان انسانی زندگی دیاں اُپدھریاں راہواں پدھراون دا کم کر دے نیں اتے بندے دی سوچ دے سارے گج مانجھ کے اوس نوں صاف سُتھری زندگی گزارن دی راہ وکھاندے نیں۔ ساڈے کئی لوکاں نے اکھاناں دے جوڑ جپ نوں حرف وار سودھ کے اکٹھیاں کیتا اے جیہناں وچ ڈاکٹر شہباز ملک ہوراں دا ناں سبھ توں اُتے وے۔ اوہناں 'ساڈے اکھان' دے سرناویں ہیٹھ ایس کم دی چوکھی گھالنا کیتی اے۔ ایس توں اڈ کئی اکھاناں دے سودھنہاراں نے اکھاناں دی سرناویں وار سودھنا وی کیتی اے جویں ساڈے پنجابی

کھوجکار ونجارہ بیدی ہوراں اپنی کتاب 'لوک آکھدے ہن (گورمکھی)' وچ ایس کم تے چوکھی محنت کیتی اے۔ نُور محمد صاحب ہوراں 'بابے ہناں بکریاں نہیں چردیاں' دے سرناویں ہیٹھ پنجابی اکھاناں دے جوڑ جپ دا چنگا کم کیتا اے۔ شوکت مُغل ہوراں 'سرائیکی اکھان' دے سرناویں ہیٹھ چوکھے پنجابی اکھان اکٹھے کیتے نیں اتے اوہناں نُوں حرف وار جوڑیا اے۔ ڈاکٹر دیوی داس نے اپنی کتاب 'اکھاناں دی کھان (گورمکھی)' وچ اکھاناں دی حرف وار جوڑ جپ دا سوہنا کم کیتا اے۔ ساڈے پنجابی ویر شاور چدھڑ نے 'اکھاناں وچ تواریخ' دے سرناویں ہیٹھ اکھاناں دی بُکل پچھے لُکے تاریخی پچھوکڑ نُوں ساہنویں لیاون دا چوکھا کم کیتا اے۔ 'ہند کو ضرب الامثال' دے جوڑنہار سُلطان سکون ہوراں دی کتاب وچ اُتلے پاسے دے ہندکو لہجے دے اکھاناں دی چنگی جوڑ جپ کیتی گئی اے۔ احمد ہوراں اپنی کتاب آئینہ پنجاب (اُردو) وچ وی کئی پنجابی اکھان دِتے نیں اتے کئی ہور کم دیاں گلاں لکھیاں نیں' پنجابی ضرب الشال اور کہاوتیں' وچ مُزمل احمد ہوراں چوکھی گھالنا کیتی اے۔ مَیں ہتھلی کتاب 'آکھن لوک سیانے' نُوں سودھن لگیاں اُتے دَسے سبھو مہربان سجناں دیاں کتاباں توں لابھ چکیا اے۔ ایس توں اڈ کجھ سجناں مینوں اپنے اپنے علاقے چوں اکھان اکٹھے کر کے گھلے اوہناں بُڈھیاں بزرگاں توں پچھ پچھ لکھے۔ ایہہ کم دُوسرے سجناں وانگ اِک کوشش اے پر ایس کم نُوں وی مکمل کدی وی نہیں آکھیا جا سکدا۔ مکمل تاں بس رب سوہنے دی ذات اے جیہنے مینوں ایہہ کم کرن دی ہمت دِتی۔

آخر تے مَیں پنجاب اِنسٹی ٹیوٹ آف لینگوئج، آرٹ اینڈ کلچر دے ڈائریکٹر جناب ڈاکٹر مُحمد عباس نجمی ہوراں تے ہور سارے سنگیاں دا ڈھیر شکر گزار آں جیہناں ایس کم وچ میری کنڈ تھاپڑی اتے مَیں پنجابی اکھاناں دا کم "آکھن لوک سیانے" نُوں سرے چاڑھن دے قابل ہویا۔ میرے ایس کم وچ غلطیاں وی ہو سکدیاں نیں۔ صحت مند تنقید قوماں نُوں اگیرے کھڑدی اے۔ مَیں وی ایس کم بارے صحت وند تنقید نُوں کھڑ دے متھے جی آیاں نُوں آکھاں گا۔

احسان باجوہ
گکھڑوالی، ڈاکخانہ قلعہ کالروالا
ضلع سیالکوٹ (پنجاب) پاکستان
0345-6362362

آزادی غلامی

اپنی نیندر سوَن اپنی نیندر جاگن چنگا۔

معنے: اپنی نیندر سوَن: سُکھ نال سوَن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی آزادی دا ایہہ بھ توں ؤ بتا فائدہ ہوندا اے پئی بندہ اپنی مرضی نال سوَندا اے اتے اپنی مرضی نال جاگدا اے۔

اِک دا گولا چنگا ستاراں دا مندا۔

معنے: گولا: غلام۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے اک بندے دا غلام بن کے زندگی لنگھا لوے تاں اوہ ؤ بتیاں دی غلامی نالوں چنگی ہوندی اے۔

اِکو چُونڈھی وڈھاں توں مَن لہوُ کڈھاں۔

معنے: چُونڈھی: چُٹکی کٹنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لوک اِنج دے بھیڑے ہوندے نیں پئی اوہ اِنج دی سٹ لاندے نیں پئی اگلے نوں سالاں تیکر یاد رہندا اے اتے اوہناں دا لایا پھٹ نسلاں تیک نہیں بھلدا۔

اگے کدھ تے پچھے اگ۔

معنے: کدھ: کدو، مُونجی دا چکڑ والا کھیت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ کئی وار انج دا گولا پھس جاندا اے پئی اوس نوں کسے پاسے وی جان بچان دی راہ نہیں لبھدی اتے اوہ وچکار پھس جاندا اے۔

اگے کھُوہ پچھے کھڈ۔

معنے: کھڈ: کھڈا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ کئی وار اِنج دا پھس جاندا اے پئی اوس نوں ہر پاسے ای موت دِسدی اے اتے اوسدی زندگی دا بچاء کسے پاسے وی نظر نہیں آوندا۔

اگے مِینہ تے پچھے کورا، دِل راہکاں دا ہوندا تھوڑا

معنے: کورا: کگر ☆ راہکاں: جمع راہک دی، مزارع۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اِنج دی مُصیبت پے جاندی اے پئی بندہ چار چوفیریوں پھس جاندا اے اتے کسے پاسے وی اوس نوں جان چھٹ دی نہیں دِسدی۔

تیرے پیٹھ ای تاں راوی وگدی اے۔

معنے: پیٹھ راوی وگن: لاٹی کین ہون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لوک جدوں کسے نال تیڑ وِچ آوندے نیں تاں اگلے دی شیخی دی پرواہ نہ کردیاں ہویاں اوسنوں اوسدے مُونہہ تے ای چگھ دیندے نیں۔

تیرے ہتھ تے میرا مُونہہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندہ جیہدے

تے راضی ہووے اوس دی ہر گل جر لیندا اے اتے جیہدے نال کھور بازی ہووے اوسدی ماڑی جیہی وی نہیں جر دا۔

جبر وچ سبھ اکو جیہے۔

معنے :جبر :دھکے دی شاہی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دھکے دی شاہی وچ کھوتے گھوڑے دی گھٹ ای پچھان کیتی جاندی اے اتے ہر اک نوں اکو ڈنڈے نال ای ہکیا جاندا اے۔

جے سکھ چاہویں جیون دا، کھلھے کھنبیں اُڈ۔

معنے: کھلھے کھنبیں اُڈ: کھلھے پراں نال پرواز کر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی آزادی دا سبھ توں وڈا فائدہ ایہہ ہوندا اے پئی بندے نوں کتے جان دی روک ٹوک نہیں ہوندی اوہ اپنی مرضی نال جتھے مرضی جاسکدا اے۔

رب ڈاڈھیاں دے وس نہ پاوے۔

معنے :ڈاڈھیاں: تگڑیاں ☆ وس پین :اختیار وچ ہون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنا کسے دا تگڑے بندے نال واہ نہ پادیوے۔ تگڑے دے قابو آیا بندہ کسے نوں اپنی داد فریاد وی نہیں سنا سکدا۔

شیر دی اک دن دی زندگی، گدڑ دی سو سال دی زندگی نالوں چنگی ہوندی اے۔

معنے :چنگی: بہتر۔

ویروا: ایس تاریخی اکھان وچ پنجابی سُورمے فتح علی سلطان ٹیپو دے بول نوں دُہرائیاں دسیا گیا اے پئی بندے نوں شیراں دا جیون جینا چاہیدا اے اتے گدڑاں وانگ ڈر ڈر کے اتے مُردار کھان والا نہیں ہونا چاہیدا۔

کرائے دار دا ہک پیر باہر ہوندا ہے / کرائے دار دی ہک جُتی باہر ہوندی ہے۔

معنے: ہک پیر :اک پیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کرائے تے رہن والے دی حثیت مالک مکان دے سامنے غلام ورگی ہوندی اے اتے مالک ولوں اوس نوں بے دخل کر دین دی تلوار ہر ویلے اوس دے سر تے لٹکدی رہندی اے۔

کہن نوں تے اسی وی جیبھ رکھنے آں۔

معنے :جیبھ: زبان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زبان تاں ہر اک جی نوں مالک سوہنے نے دتی ہوئی اے پر اوسدی ویلے سر جے بندہ ورتوں کر سکے اتے سچی گل ظالم دے سامنے کر سکدا ہووے تاں اوہ زبان والا اسدواسکدا اے۔

کیہڑی نبھائی مقدمہ کرے، دھڑ ول وی بھوگے ننگے وی بھرے۔

معنے :نبھائی: جو نبھ نہ سکے ☆ دھڑول: دھرو گھسیٹ ☆ بھوگے: بھگتے ☆ ننگے بھرن: ڈن دین۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مقدمے وچ کوئی

مُورکھا ای جان بُجھ کے پھس دااے اوتھے جا کے تاں دھرؤ گھسیٹ وی جرنی پیندی اے اتے پلّیوں پیسے وی لانے پیندے نیں۔

گولا تھینا ادھا تھِینا۔

معنے: گولا تھِینا: غلام ہونا ☆ ادھا تھِینا: ادھا ہون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی غلامی دی زِندگی بندے دی ادھی زندگی مُکا دیندی اے اتے اوس دی اپنی کوئی خواہش وی اوسدے اپنے وس وِچ نہیں ہوندی۔

بارچاون قیامت آون ایں۔

معنے: بارچاون: قرضہ چُکن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے توں قرضہ چُکن اکھ آن والے بندیاں لئی موت دے برابر ہوندا اے اوہ بھلکھے مرجان پر کسے اگے تلی نہیں کردے۔

بار چاون ویلے چنگا بھلا، بار بھرن ویلے ڈورا۔

معنے: بار چاون: قرض چُکن ☆ بار بھرن: قرضہ موڑن ☆ ڈورا: کناں توں گھٹ سُنن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چاتر لوک قرض چُکن ویلے تاں چنگے بھلے ہوندے نیں پر قرضہ موڑن ویلے جان کے انج دے ہو جاندے نیں پئی اوہناں نُوں کناں توں کُجھ سُنیا ای نہیں جاندا۔

آس نِراس

آب آب کردے مرگئے' سرہانے پانی دھریا رہیا

معنے: آب آب: پانی پانی ☆ دھریا: رکھیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں مقدر ماڑے ہون تاں پانی بھانویں سرہانے پیا ہووے پر بندہ پانی پانی کردا مر جاندا اے۔

آپنی سر تے' چھڈ پرائی آس۔

معنے: آپنی: مُصیبت آن پئی ☆ چھڈ: چھوڑ ☆ پرائی: بیگانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں مُصیبت سر اُتے آن پوے تاں اوس نُوں اپنی ہمت اتے حوصلے نال ٹالنا چاہیدا اے' اوس ویلے کسے دے مُونہہ ول نہیں تکنا چاہیدا۔

آس بیگانی جو کرے' سو جیوت ہی مر جائے۔

معنے: بیگانی: پرائی ☆ جیوت: اوسے دا جاپ کردا' اوسے دا ذِکر کردا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو کوئی وی بیگانی آس لائی رکھدا اے اوہ اوسے دے ہاڑے کردا کردا ای مر جاندا اے اتے اوس نُوں کُجھ حاصل نہیں ہوندا۔

آسا جیئے' نِراسا مرے۔

معنے: آسا: آس وند ☆ نِراسا: بے اُمید' مایُوس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ ایس جگ اندر

اُمید اں دے سہارے جیوندا رہنداا ے۔ جدوں اُمید اں مُک جان تاں بندہ وی مُک جاندااے۔

اپنے وَیدنُوں گھولم گھالا' ساڈے وَیدنُوں پھُوکم پھا کا۔

معنے: وَید: حکیم ☆ گھولم گھالا: گھولی ہوئی کوئی دوا ☆ پھوکم پھا کا: خالی پھوک مارن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیااے پئی چالاک حکیم کئی مریضاں نُوں تاں دھیان نال ویکھ جاچ کے دوائی دیندے نیں اتے کُجھناں نُوں نریاں پھوکاں مار کے ٹرخا چھڈدے نیں۔

آساں پربت جیڈیاں' مَوت تناواں ہیٹھ۔

معنے: پربت: پہاڑ ☆ جیڈیاں: جتنیاں ☆ تناواں: کھچاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیااے پئی بندہ اپنے وجھ دتوں بکتے وڈھیاں آساں لا کے زندگی گذاردااے پر اوسنوں ایہہ سارنہیں ہوندی پئی اوسدی مَوت کسے ویلے وی آ سکدی اے۔

آساں دے پندھ لمّیں ہوندے نیں۔

معنے: پندھ: سفر،واٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیااے پئی اُمید اں راتو رات پوریاں نہیں ہو جاندیاں۔ ایہہ بڑی لمّیں واٹ ہوندی اے۔ اُمید اں پوریاں ہوندیاں وریہے لنگھ جاندے نیں۔

اُجڑ گھیاں واڑیاں' جڈ ڈھڈاں ہائیں ماریاں۔

معنے: واڑیاں: خربوزیاں دا کھیت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیااے پئی جدوں کھان پین نُوں کُجھ نہ رہ جاوے تاں بندے دیاں آندراں نے بھکھ نال بلوّں بلوّں ای کرنا ہونداا ے۔

اُجڑی نگری' سُونا دیس۔

معنے: سُونا: اداس

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیااے پئی جدوں بندے دااپنا پنڈ برباد ہو جاوے تاں ہور پُورملکھ بھانویں وسدا ای ہووے تاں اوہ وی اجاڑای لگدااے۔

اُجڑ کھیڑا' نہ نیڑا۔

معنے: کھیڑا: ہاسہ ☆ نیڑا: کم تجران۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیااے پئی بندہ جدوں ہسو جاوے اتے اوسدے من اندر کوئی چا نہ ہووے تاں اوس نُوں کوئی کم نہیں بھڑدا۔

اجے گوہڑے وِچوں پُونی نہیں چھوہی۔

معنے: اجے: ہالی' ابھی تک ☆ گوہڑے: چھکاؤ پُونیاں رکھن والا بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیااے پئی ہالی کتن چھوہیاوی نہیں اتے لمیاں آساں لائیاں ہویاں نیں پئی کت کے کھیس وی اُنالواں گے۔

اُڈیکھنیر یئے ساون آیا۔

معنے: بھنیر یئے بھنورے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی رُتاں بدلن دی آس لائی رکھدا اے۔ بھنوراوی ساون رُت دی اُڈیک وِچ رہندا اے پئی اوہ وی اُڈے گا۔

اڈِٹھ کراڑی مَنکا لدھا' ڈھِڈ تے لمکایا۔

معنے: اڈِٹھ: جیہنے کُجھ ویکھیا نہ ہووے☆ لدھا: لبھا☆ ڈھِڈ: پیٹ☆ لمکایا: لٹکایا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نے کُجھ ویکھیا ڈِٹھا نہ ہووے تاں اوس نُوں جے کوئی اچرج شَے لبھ جاوے تاں اوہ اوس دی ہر تھاں نمایش کردا پھردا اے۔

اڈِیک نالوں کال چنگی۔

معنے: اُڈیک: اِنتظار☆ کال: قحط' موت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اُڈیک ایڈی بُری شَے وے پئی اوس نالوں تاں موت ای آ جاوے تاں چنگا ہوندا اے۔

اُڈیک اُڈیک کے چَن چڑھیا' اوہ وی ڈِنگ پڑنگا۔

معنے: اُڈیک: اِنتظار☆ ڈِنگ پڑنگا: جو سِدھا نہ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی واری اک لمیں آس مگروں وی کُجھ حاصل نہیں ہوندا اتے بندہ بس ہتھ ملن جوگا ای رہ جاندا اے۔

اِک در بند' سَو در کھُلھے۔

معنے: در: دروازہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں کدی وی نا اُمید نہیں ہونا چاہیدا جے اوس نُوں اک پاسیوں جواب مِل جاوے تاں رب سچا اوس نُوں ہور ہزاراں سبب لا دیندا اے۔

اِک در اَٹے' سَو در پٹے / اِک در بند ہزار در کھُلھا

معنے: اَٹے: بند ہووے☆ پٹے: پٹے' کھولھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کسے دی روزی روٹی دا اِک دروازہ کسے دھروپاروں بند ہو جاوے تاں رب سچا اوس واسطے ہور سَو دروازہ کھولھ دیندا اے۔

اِک ساہ' ہزار چاہ' اِک دم لکھ اُمید۔

معنے: ساہ: سانس☆ چاہ: آس☆ دم: زِندگی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی ساری زِندگی آساں اُمیداں نال ای گُزردی اے اتے حیاتی دے اِک اِک دم نال لکھاں اُمیداں جُڑیاں ہوندیاں نیں۔

اِک نُوں کیہ رونی ایں' اُوت گیا ای آوا۔

معنے: اُوت گیا: خراب ہو گیا☆ آوا: بھانڈے پکان والی بھٹھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اوہ کُجھ

ای مِلدا اے جو کجھ اوس دے مقدر وِچ ہوندا اے۔ نہیں تاں اوسدی ساری محنت وی اضایاں کُر جاندی اے۔

اِک واری جِیاں' ایس گھڑے دا پانی پیاں۔

معنے: جِیاں: زندہ رہواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ زندگی ولوں نراس ہوئے بندے ولوں دُعا کیتی گئی اے پئی جے زندگی مِل جاوے اتے اپنے آپ گھڑے چوں پانی پِین دے قابل ہو جانواں تاں اوسدا شُکر کراں گی۔

اکھیں ویکھ نہ رَجھیا' بہوں تماشے۔

معنے: رَجھیا: سیر ہویا' رج ماریا ☆ بہوں: بوہت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوس بندے نُوں مخول کیتا گیا اے جو کسے نُوں اکھیں ویکھ کے نہ رجے اتے اُنج ای ہر ویلے تماشے کردا رہوے۔

اکھاں کھُلھیاں رہ گئیاں پر بکری مر گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ راکھی کردا مر جاندا اے پر ہون والا نقصان ہو جاندا اے۔

اکھوں اولھے' گھت بھڑولے۔

معنے: اکھوں: اکھیاں توں ☆ اولھے: اوجھل ☆ گھت: پا ☆ بھڑولے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ اکھیاں دے ساہنویں ہووے تاں مُحبت قائم رہندی اے جے اوہ اکھیاں توں دُور ہو جاوے اوہ اِنج ہوندا اے پئی کسے نے بھڑولے پا چھڈیا ہووے۔

اکھیوں دور سو دِلوں دور۔

معنے: اکھیوں: اکھاں توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ اوہو ای چیتے رہندا اے جو مِلدا گلدا رہوے جو بندہ اکھیاں توں دور ٹُر جاوے اوہ دِل توں وی دُور ہو جاندا اے۔

اگ اگ آکھیاں' مونہہ نہیں سڑدا۔

معنے: سڑدا: جلدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے بندہ مُونہوں اگ اگ بولی جاوے تاں اوس دا مُونہہ نہیں سڑے گا۔ کوئی وی آس مُونہوں بولی جان نال پُوری نہیں ہوندی۔

اَنّ وی کتّی' جت وی کتّی' پُوری اللہ فیر نہ گھتی۔

معنے: اَن: اون ☆ جت: جانور دے وال ☆ گھتّی: پائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ بھانویں جنی مرضی محنت کر لوے پر پُوری اودوں ای پیندی اے جدوں رب سچے نُوں منظور ہووے۔

ایہناں تلاں وِچوں تیل نہیں نِکلنا۔

معنے: تلاں: جمع تل دی' اِک تیلدار فصل۔

ویروا: ایہ اکھان اودوں بولیا جاندا اے جدوں کوئی بندہ کسے ایسے بندے کول کم لے کے گیا ہووے جیہڑا کدی وی کسے

دے کم آون والا نہ ہووے۔

بارہیں سالیں اروڑی دی وی سُنی جاندی اے۔

معنے: اروڑی: گوے دا ڈھیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں رب دی رحمت توں کدی وی نراس نہیں ہونا چاہیدا اوہ مالک سچا اوڑک بندے دی فریاد سُن ای لیندا اے۔

بارہیں ورہیں کاں بولیا' اوس فیر وی آکھیا کاں۔

معنے: ورہیں: سالیں ☆ کاں: کوا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کُجھ لوک اجیہے بندیاں توں آس لا لیندے نیں جیہڑے کسے دا کم کرن دے قابل ای نہیں ہوندے' اوہ جدوں وی بولن گے بھیڑا ای بولن گے۔

بُور پیا اے تاں پھل وی لگے گا۔

معنے: بُور: پھل لگن توں پہلاں لگن والا پھلھو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں رب دے سچے ناں دی سدا آس رکھنی چاہیدی اے، جے اوہ رُکھاں نوں بُور لا دیندا اے تاں اوس توں مگروں پھل وی ضرور لاوے گا۔

بُور دے لڈو' جیہڑا کھاوے اوہ وی پچھتاوے' جیہڑا نہ کھاوے' اوہ وی پچھتائے۔

معنے: بُور دے لڈو: بُوندی دے لڈو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو وی بُوندی دے لڈو کھا لیندا اے اوہ ایس لئی پچھتاندا رہندا اے پئی اوہنوں ہور کیوں نہیں کھانے نصیب ہوئے اتے جو نہیں کھاندا اوہ وی پچھتاندا رہندا اے۔

بھٹھ اوہناں دا جیونا' جیہناں وِڈانی آس۔

معنے: بھٹھ جیونا: خاک جیونا ☆ وِڈانی: بیگانی۔

ویروا: ایہ اکھان بابا فرید شکر گنجؒ ہوراں دے شلوک دا ٹوٹا اے۔ ایس وچ دسیا گیا جو لوک کسے توں آس لائی رکھدے نیں اوہناں دا جیون کاہدا جیون اے۔ اوہناں دی زندگی سدا مُصیبت وچ رہندی اے۔

بیتی تائیں وسار کے' اگے دی سُدھ لے۔

معنے: بیتی: گذر گئی ☆ وسار کے: بھلا کے ☆ سُدھ: خبر سار۔

ویروا: ایس اکھان وچ بندے نوں مت دتی گئی اے پئی اوس نوں گورے ویلے تے بہہ کے ہتھ ملدے رہن نالوں آون والے ویلے وچ کُجھ کر لین دی ہمت کرنی چاہیدی اے۔

بھج بھج رُتی' توڑ نہ پُنی۔

معنے: بھج: دوڑ ☆ رُتی: روئی ☆ توڑ: منزل تیک ☆ پُنی: اپڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں لوکاں بارے دسیا گیا اے جو کسے تھاں اپڑن لئی نٹھ نٹھ کے ہپاوے ہو جاندے نیں پر اوڑک لیکھاں دی گھاٹ پاروں راہ وچ رہ جاندے نیں۔

بھج بھج کھڑی، پر پیکیں نہ پُنّی۔

معنے: کھڑی: کھلوتی ☆ پیکیں: اپنے پیکیاں وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ بھج دوڑ کر لوے پر اوسدی جھولی لیکھاں دا لکھیا ای پیندا اے۔

بھجاں، دھڑ کاں، بھراں کلاوے، جیہڑا لِکھیا سو ہتھ آوے۔

معنے: بھجاں: دوڑاں ☆ دھڑ کاں: چھالاں ماراں ☆ بھراں کلاوے: باہواں وچ ولاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ دوڑ بھج کر لوے۔ باہواں نال جگ نوں کلاوے وچ لین دی واہ لا لوے پر سر پر اوہ کُجھ ای جھولی پیندا اے جو مقدراں وچ پہلے دِن دا لکھیا ہویا ہوندا اے۔

بھیڑے پوچھل لکیاں، نہ اُگر نہ پار۔

معنے: بھیڑے پُوچھل: بھیڑے ڈنگر دی دُم پھڑیاں ☆ اُگر: ایس پاسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دریا لنگھن لئی وی کسے چنگے ڈنگر دی پُوچھل پھڑ لویئے تاں پار لگ جائی دا اے پر جے کسے بھیڑے ڈنگر دی پُوچھل نپ لویئے تاں اوہ نہ پار جان جوگا چھڈ دا اے اتے نہ ای اروار جوگا رہن دیندا اے۔

پرائی آس، آئی نہ راس۔

معنے: پرائی: بیگانی ☆ راس: موافق۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی آس وی بس رب سچے توں لانی چاہیدی اے، ہور کسے کولوں لائی آس بوہتی وار پُوری نہیں ہوندی۔

پرائی آس، سدا نراس۔

معنے: پرائی: بیگانی ☆ نراس: مایوسی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے تے کسے کم دی آس لالین بس مایوسی اتے ناکامی ای دیندی اے۔ ہوندا اوہ کُجھ ای اے جو رب سچے نوں منظور ہوندا اے۔

پرائے ہتھ ول تکن، جھوٹھا ٹکر لکن۔

معنے: تکن: ویکھن ☆ جھوٹھا: کسے دا بچیا ہویا ☆ ٹکر: روٹی ☆ لکن: کھان، کُتے دا کوئی شے کھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے کولوں آس لائی رکھن انج ای اے جویں بندہ کسے دا جھوٹھا ٹکر کھان لگیا ہووے۔

پلّے پیا وہاجنا، بھاء پُچھدی جاں۔

معنے: پلّے: دامن وچ ☆ وہاجنا: کاروبار ☆ بھاء: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو کُجھ مقدراں وچ لکھیا ہویا ہوندا اے اے سر پر اوہ کُجھ ای ملدا اے اتے بندہ اوسے کم وچ ای پھسیا رہندا اے۔

پلّے نہ پیسہ، جُمعرات پڑھانی اے۔

معنے :جُمعرات پڑھائی :جُمعرات دا ختم دوانا۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں لوکاں نوں مخول کیتا گیا اے جیہناں دے پلے تاں ہوندا کجھ نہیں پر اوہ اَیویں ہر تھاں جُمعرات دا ختم دوان دا ہوکا دیندے پھِردے نیں۔

پلّے نہ دھیلہ، کردی میلہ میلہ۔

معنے :دھیلہ :ادھا پیسہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کجھ لوک چوکھیاں ساریاں آساں ہر ویلے لائی پھِردے نیں جو پُوریاں نہ ہون تے اوہناں نوں مایوسی ہوندی اے۔

پلّے نہ کوڈی ناں لکھ پتی۔

معنے : کوڈی: پیسہ، پرانے ویلیاں وچ کوڈیاں نوں وی بازاری جنس وجھوں ورتیا جاندا سی۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں لوکاں نوں مزاخ کیتا گیا اے جو خالی ہتھ ہون تے وی اَیویں بڑاں ماردے پھِردے نیں پئی اوہناں کول چوکھا مال اے۔

پھَل پکن تاں کھان نصیباں والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ بڑی محنت نال پھَل تیار کرواندا اے اتے اپنی محنت مگروں جدوں پھَل پک کے تیار ہون تاں اوہ وی نصیباں والا ای کھاندا اے۔

پھلھ جھڑن تاں پھَل لگن۔

معنے :جھڑن :لہہ جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پھَل پکن وچ بڑی دیر لگدی اے۔ پہلاں پھلھ لگدے نیں۔ اوہ جھڑن تاں اوس مگروں پھَل لگدے نیں۔

پھلھ سو جو سہرے چڑھے۔

معنے :سہرے چڑھے :سہرے وچ لگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر پھلھ تاں بڑے ای کھِڑدے نیں پر مقدراں والے اوہ ای ہوندے نیں جو کسے دے سہرے دی سجاوٹ دا حصہ بنن۔

پھَل کھان سوکھا نہیں ہوندا۔

معنے :سوکھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پھَل کھان لئی بڑی محنت کرنی پیندی اے اَیویں ہتھ پرتھی ایہ سوَدا نصیب نہیں ہو جاندا۔

پھلھ نہیں تاں پتیاں ای سہی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو کجھ بندے نوں مِل جاوے اوس نوں اوس تے ای صبر شُکر کرنا چاہیدا اے۔

پھلھاں نال کنڈے وی ہوندے نیں۔

معنے :کنڈے :کانٹے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جے بندہ پھلھاں نوں جھولی پان دا رَجھوان ہووے تاں اوس نوں کنڈیاں نال پوٹے پچھوان لئی وی تیار رہنا چاہیدا اے۔

تاہنگھ ڈاڈھی بُری بلاء اے۔

معنے: تاہنگھ: خواہش ☆ ڈاڈھی: بُوہت تگڑی۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے وی شے دی خواہش بندے نُوں ہر ویلے تیک تائی رکھدی اے۔ جتاں چر اوہ پُوری نہ ہوجاوے اوس بندے نُوں چَین نہیں آسکدا۔

تروے سُورمیاں اپنی باہیں۔

معنے: تروے: ترن دا چارہ کر ☆ سُورمیاں: بہادرا ☆ باہیں: زور نال۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ایس زندگی دے دریا وِچ اپنیاں باہواں دے زور ای ترنا پیندا اے۔ بیگانی آس تے کوئی کِناں کُو چر جیوں سکدا اے۔

ٹُری تاں کیڑی وی مان نہیں ہوندی۔

معنے: ٹُری: پینڈے پئی ☆ کیڑی: چیونٹی ☆ مان نہیں ہوندی: کُجھ سفر کرای لیندی اے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں رب سچے داناں دھیا کے پینڈے پَے جانا چاہیدا اے۔ سفر وچ ٹُری تاں کیڑی وی کُجھ نہ کُجھ پینڈا کرای لیندی اے۔

ٹھیل مہانیا بیڑی کُوں، کپ گھن لاہا۔

معنے: ٹھیل: ٹور چلا ☆ کُوں: نُوں ☆ کپ گھن: ختم کر دے، کٹ دے ☆ لاہا: فائدہ، اُمید۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ہور سبھے ڈھیریاں ڈھاہ کے اوس مالک دی آس لا کے بیڑی دریا وِچ ٹھیل دینی چاہیدی اے۔ بنّے لان والا مالک آپ ہوندا اے۔

ٹھیل مہانیا بیڑی، کپ گھن لانواں۔

معنے: ٹھیل: چلا ☆ مُہانیا: اوہ ملاح ☆ کپ گھن: وڈھ دے ☆ لانواں: رسیاں جیہناں نال بیڑی بدھی ہوندی اے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں نرا ہوا اتے موسم نُوں ای نہیں ویکھدے رہنا چاہیدا۔ اوس نُوں رب داناں لے کے بیڑی روانہ کر دینی چاہیدی اے۔

ٹھیلن میر مہانے، اگوں اللہ جانے۔

معنے: ٹھیلن: روانہ ہون، ٹورن ☆ میر مُہانے: وڈے ملاح، جگادری ملاح۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس زندگی دے ڈُونگھے دریا وِچ بڑے بڑے سیانے ملاح وی بیڑا ٹھیلن لگیاں اللہ توبہ کر دے نیں۔ ایس لئی پئی اگے دیاں گلاں تاں بس اوہ ای جان دا اے۔

جتیا سو ہاریا، ہاریا سو ماریا۔

معنے: جتیا: جت گیا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی کسے میدان نُوں جت لیندا اے کل کلوتر نُوں اوسنوں ہار وی ہو ای سکدی اے اتے ہار ای بندیاں لئی موت ہوندی اے۔

وِتھے سَو، اوتھے اِکوتر سَو۔

معنے: اکوتر سَو: اِک سَو اِک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوہناں لوکاں نُوں مخول کیتا گیا اے جو چنگے ویلے دی آس تے قرض چُکی جاندے نیں پر آپ کُکھ بھن کے دوہرا نہیں کردے۔

چِر جیوے اُچِر مٹکاوے۔

معنے: چِر: جتاں چر، جدوں تک ☆ مٹکاوے: سجاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ ایس جگ اُتے جتاں چر جیوندا رہندا اے اوناں چر اوہ اپنی خوبصورتی دے جلوے لوکاں نُوں وکھان لئی واہ لاندا رہندا اے۔

چِر دم، تچِر غم۔

معنے: چِر: جدوں تیک ☆ دم: زندگی ☆ تچِر: تدوں تیک

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نِرے غم اتے دُکھاں نُوں ویکھ کے زِندگی توں اوازار نہیں ہوجانا چاہیدا۔ ایہہ تاں زندگی دا زیور اے۔ ایہہ زِندگی نُوں مانجھ کے سواردا اے۔

چِر سانس، تچِر آس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی زِندگی وِچ جیوندیاں بندہ آس دے سِر تے ہسدا کھیڈدا رہندا اے۔ جدوں آس مُک جاوے اودوں زِندگی وی مُک جاندی اے۔

جد تک سانس، تد تک آس۔

معنے: جد: جدوں ☆ تد: تدوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی زِندگی آساں نال ای گُذردی اے۔ اتے ایہہ ای زِندگی دی خوبصورتی وی اے۔ آساں توں بناں زِندگی دا کوئی سواد نہیں۔

جِس ساہ دِتے، اوہ گراہ وی دیسی۔

معنے: ساہ: سانس ☆ گراہ: بُرکی لُقمہ ☆ دیسی: دیوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوس سوہنے رب توں آس لائی گئی اے پئی جے اوس نے زِندگی دِتی اے تاں اوہ روٹی وی ضرور دیوے گا۔

جِس نے چُنجھ دِتی اے، اوہ چوگ وی دے گا۔

معنے: چُنجھ: چونچ ☆ چوگ: دانہ دُنکا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے رب بچے نیں مُونہہ لایا اے اوہ ٹُکر پانی وی ضرور دیوے گا ایس لئی بندے نُوں اوس دے گھروں کدی نراس نہیں ہونا چاہیدا۔

جمے لعل، تے ونڈے کولے۔

معنے: جمے: پیدا کیتے ☆ لعل: جواہر، ہیرے ☆ ونڈے: تقسیم کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بھیڑی اولاد دے جم پین تے کولے ونڈن دی گل کر کے بُری اولاد نُوں مزاخ کیتا گیا اے۔

جے چنگے دِن نہیں رہے، تاں بھیڑے دِن وی نہیں رہن گے۔

معنے: چنگے دِن: خوشحالی دے دِن ☆ بھیڑے دِن: مندے دِن' بدحالی دا زمانہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی زندگی وِچ اوکھا ویلا آ جاوے تاں بندے نُوں نراس نہیں ہونا چاہیدا۔ چنگا ویلا وی اوسے مالک سچے کول اے۔ اوہ جدوں چاہوے پھر کا پھیر سکدا اے۔

جے سُکھ چاہیں جی دا' پانی وی منگ نہ پی۔

معنے: جی دا: زندگی دا ☆ چاہیں: چاہویں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندیا جے توں زندگی آرام چین نال لنگھانا لوڑنا ایں تاں بھانویں مائیں پانی وی کِسے کولوں منگ کے نہ پیویں۔

جے ہوندا رِزق کمایاں' حافظ جیہے رُل مردے۔

معنے: کمایاں: کمائی کیتیاں ☆ رُل: خوار ہو کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رِزق تاں رب سچے نے جمن توں پہلاں دا ای لِکھ چھڈیا ہوندا اے۔ جے ایہہ سارا کُجھ کمائی کرن پاروں ای ہوندا تاں اکھیاں توں نابینے لوک تاں روٹی کھُنوں ای مر جاندے۔

جیہدے واسطے مَیں چلی' اوہدی بدلی ہو گئی۔

معنے: بدلی: تبادلہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کُجھ لوک جیہدی آس لا کے ٹُردے نیں اوہ اگوں اوہناں نُوں ملدے ای نہیں۔

جیہڑا دانہ لگدا اے' اوہو ای چِڑی چُگ جاندی اے۔

معنے: دانہ: فصل دے دانے ☆ چُگ: کھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم وِچ بندے دے مقدر ای کم کر دے نیں۔ فصل وی تاں ای گھر آوندی اے جے مقدر چنگے ہون تے نہیں تاں پکی فصل وی چِڑیاں ای چُگ جاندیاں نیں۔

جیہناں روڑا جا کھیا' رب ساون لاسی۔

معنے: روڑا: ات گرمی دی رُت ☆ جا کھیا: برداشت کیتا ☆ لاسی: لاوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو رب سچے دی آس لا کے گرمی دی رُت وِچ اوکڑُوں جر لیندے نیں رب اوہناں دیاں آساں پُوریاں کرن لئی ساون جھڑیاں وی لا ای دیندا اے۔

جیہنے سر دِتا اے' اوہنے ای کن وی دِتے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے مالک نے سر دِتا اے اوسے نے ای کن وی دِتے نیں۔ بندے نُوں سر ڈاہن توں اگدوں اگلے دی گل وی سُن لینی چاہیدی اے۔

جیہنے کوڑا دِتا اے' گھوڑا وی دیوے گا۔

معنے: کوڑا: چابک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ وی مت دِتی گئی اے پئی ہر بندے

ٹوں رب سچے اُتے پُوراوساہ ہونا چاہیدا اے پئی جے اوس مالک نے گھوڑا ٹورن والی چابک دے دتی اے تاں اوہ گھوڑا وی ضرور دیوے گا۔

جھڈو سڑیا ماں کولوں گیا ماسی کول' پھیر جھڈو دا جھڈو۔

معنے :جھڈو: جاہل' گنوار☆ سڑیا: جلیا' اکیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی جاہل وچارہ اپنی ماں دیاں ہر ویلے دیاں نصیحتاں دا اکیا ہویا اپنی ماسی کول گیا پر اوتھے جا کے وی اوس دیاں عادتاں نہ بدلیاں۔

چار دناں دی چاننی' فیر ہنیری رات۔

معنے :چاننی: چاندنی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سدا بادشاہی رب دی اے۔ بندے دی زندگی وچ ماڑے چنگے دن تاں آؤندے ای رہندے نیں بندے نوں صبر دا پلّہ نہیں چھڈنا چاہیدا۔

چنگے دِن نہیں رہے تاں مندے وی نہیں رہن گے۔

معنے :چنگے: اچھے☆ مندے: بُرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں سدا رب دے گھر دی آس رکھنی چاہیدی اے۔ بندے دے دن بدلدے ای رہندے نیں۔

دُنیا اُمید دے سر تے قائم اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زندگی دی ساری خوبصورتی اُمیداں تے آس نال اے۔ جدوں بندہ جگ تے نِراسا ہو جاوے تاں اوہ جیوندا ای قبرے پے جاندا اے۔

دڑ وَٹ زمانہ کٹ' بھلے دِن آون گے۔

معنے :دڑ وَٹن: برداشت کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ بندے نوں مت دِتی گئی اے پئی جے اوکھے دن آ جان تاں اوہ حوصلے نال گذارنے چاہیدے نیں۔ بندے دا صبر ویکھ کے رب بندے دا پھر کا پھیرا ای دیندا اے۔

ڈُبی تاں جے ساہ نہ آیا۔

معنے :ڈُبی: ڈُب گئی☆ ساہ: سانس۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک ساہ ہوندے نیں بندہ ہتھ پیر ماردا رہندا اے پر جدوں اوسدی اُکی پیش نہ جاوے تاں ای اوہ ڈُب دا اے۔

ڈُلھے بیراں دا کُجھ نہیں وِگڑدا۔

معنے : ڈُلھے بیر: بھانڈے چوں باہر جا پئے بیر☆ وگڑدا: نقصان ہوندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جے بیراں ورگی شے کسے بھانڈے چوں بھوئیں تے ڈِگ وی پوے تاں اوہناں دا کُجھ نہیں وگڑدا۔ اوہناں نوں جھاڑ پھوک کے مُڑ بھانڈے پالینا چاہیدا اے۔

روندا کیوں ایں اُسنے تھالی وِچ کُجھ نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نوں کسے پاسیوں وی کوئی آس نہ ہووے اوہ رووے گا نہیں تے کیہ کرے گا۔

سُتھر یا دُونہیں گلیں بہار' جان دین گے روٹی' جاں دین گے مار۔

معنے: دُونہیں: دُونواں ☆ بہار: موج۔

ویروا: ایس اکھان وِچ سُتھرے شاہ جی آکھدے نیں پئی میں جیہناں ول چلیاواں اوتھے موج ای موج اے۔ جاں تاں روٹی دین گے جاں جانوں ماردین گے' ایسراں مالک نال میل ہو جاوے گا۔

سُتھن دی فرمائیش کیتی' ٹوپی سر نوں منگے۔

معنے: سُتھن: شلوار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ کدی وی راضی نہیں ہوندا۔ ایس والی اوہ گل ہوندی اے پئی جے ایس نوں شلوار دے دیو تاں سر دی ٹوپی منگن لگ پیندا اے' حالاں ٹوپی توں بناں وی گذارہ ہو سکدا اے۔

سنسار آساں بدھی اے۔

معنے: سنسار: دُنیا ☆ آساں بدھی: اُمیداں نال قائم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایہہ دُنیا بس اُمیداں دے سر تے قائم اے۔ جدوں اُمیداں نہ رہن اودوں بندہ وی نہیں رہندا۔

سوچاں جا کے پتن تے آئیاں' چائیں چائیں گھروں چلیاں۔

معنے: پتن: دریا دا گھاٹ' بیڑی تے چڑھن والی تھاں ☆ چائیں چائیں: خوشی خوشی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ ساری عُمر گناہ کردا رہندا اے اتے آس لائی رکھدا اے پئی اخیر تے مرن لگے معافی منگ لاں گے پر کوئی پتہ نہیں کیہڑے ویلے موت دا بلاوا آ جاناایں۔

سوچیں پیا' تے بندہ گیا۔

معنے: سوچیں: سوچاں وِچ' پریشانیاں وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں اللہ سوہنے توں ہر ویلے بھلے دی آس لائی رکھنی چاہیدی اے۔ جے اوہ ہر کم اُتے سوچیں پے جاوے تاں اوہ چھیتی ای مر مک جاندا اے۔

سوہنی دیوے خضرؑ دے بالدی' کویں شکل ویکھاں مہینوال دی۔

معنے: سوہنی: رومانی قصے سوہنی مہینوال دی نائکہ ☆ خضرؑ: حضرت خضرؑ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سوہنی جدوں دریا دی کانگ وِچ پھسی ہوئی سی اوس ویلے مہینوال نوں ملن دی

آس وِچ حضرت خضرؑ ہوراں دے ناں دے دیوے بالن دی سُکھنا سُکھ رہی سی پئی کسے طریقے اپنے مہینوال دا مُکھ ویکھ لوے۔

صبر شُکر درگاہیں لیکھا۔

معنے: درگاہیں: رب دے دربار وِچ ☆ لیکھا: حساب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو لوک ہر کم وِچ رب سچے دا شُکر کردے نیں اتے صبر کر کے گذارہ کردے نیں اوہناں نُوں اوسدا اجر اوڑک مِل ای جاندا اے۔

صِدق دے بیڑے پار۔

معنے: صِدق: صبر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو لوک رب سچے توں آس لا کے صبر کیتی رکھدے نیں' رب سچا اوہناں دے بیڑے پار کرا ای دیندا اے۔

عِشقوں وی رہی' شکاروں وی رہی' بھجّ گیا ٹھوٹھا والوں وی رہی۔

معنے: ٹھوٹھا: بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مقدر سنگ نہ کرن تاں بندے دی کوئی آس وی پوری نہیں ہوندی۔ ہتھ پھڑی روٹی وی کھانی نصیب نہیں ہوندی۔

عِیدی اُتے نہ آئیں' تے چھترے توں گھمائیں۔

معنے: آئیں: آیوں ☆ چھترے: چھتر' بکّی ☆ گھمائیں: گھماندی رہیوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو دِن دے دِن وی آ کے نہ مِلے اوہ خسماں نُوں کھاوے اوس دا پرت کے خیال وی نہیں کرنا چاہیدا۔

کدائیں تاں سَیت دا پکھی چھاں تے بہسی۔

معنے: کدائیں: کدی ☆ سَیت: مقدر ☆ پکھی: پکھو' پرندہ ☆ بہسی: بہوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں رب سچے توں آس لائی رکھنی چاہیدی اے۔ کدی تاں اوس دی آس دا پکھو چھاں تے بہہ ای جاوے گا۔

کنڈا کڈھان گئی' گِٹا بھنوا آئی۔

معنے: کنڈا: کانٹا ☆ کڈھان: نِکلوانے ☆ گِٹا: ٹخنا ☆ بھنوا: تڑوا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں مقدراں ولوں ہار ای نصیباں وِچ لِکھی ہووے تاں بندہ بھلے دا کم وی کران لگے تاں اوس توں دھکے نال کوئی نہ کوئی برائی ہو جاندی اے۔

کیہ آس پرائی لسّی دی' جو گھر بیگانے دسی دی۔

معنے: لسّی: دُودھ نُوں رِڑکن مگروں چِھن لئی تیار کیتا گیا مشروب ☆ دسی دی: جس بارے دسیا جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی آس بس رب سچے توں

لائی چاہیدی اے۔ پرائے گھر دی لسّی دی آس لالین چنگا نہیں ہونداٗ کاہداپتہ اگلاو یلے تے لسّی دینوں مُکر جاوے۔

کہیٗ کوہاڑی ٗترنگلی ٗسنبھل آٹا گُنھ ٗپہلے بھانڈے پاکےٗ پچھوں تھن نوں چنگھ۔

معنے: کہی: کسی ☆ ترنگلی: گھاہ پھولن والا سند ☆ گُنھ: چنگی طرح رلانا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بندے نوں پہلاں اپنا سارا سامان گنج کے رکھنا چاہیدا اےٗ اوس نوں مجھ داڈدھ بھانڈے پاکے وکھری تھانویں رکھ کے مجھ داتھن چنگھن لئی مونہہ وچ پانا چاہیدا اے۔

گمانڈھیاں دے لارےٗ ٹبر بھکھا مارے۔

معنے: گمانڈھیاں: گواہنڈیاں ☆ لارے: وعدے ☆ ٹبر: گھر دے جی۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں لوکاں نوں مخول کیتا گیا اے جو کسے دے لارے تے اپنے جی بھکھے مار لیندے نیں اتے آپوں ہتھاں نال کجھ نہیں کردے۔

گنڈھوں خالیٗ رب دے سوالی۔

معنے: گنڈھوں: جیب توں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہناں دی جیب وچ کجھ نہیں ہوندا اوہ رب سچے دے ناں تے لوکاں اگے سوال ماردے پھردے نیں۔

گھڑی پل دی آسٗ نہ کرکل دی بات۔

معنے: گھڑی پل: گھڑی دی گھڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں جے آس لانی وی ہووے تاں گھڑی پل دی لانی چاہیدی اے پر کل دی آس لان وی فضولی اے۔

لکڑی تے کھکھوڑی تے کیہ بھروسہ۔

معنے: کھکوڑی: ککڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی وی بندہ لکڑ اتے کھکھوڑی بارے کوئی پکی گل نہیں کرسکدا اپنی ورتن لگیاں کیہو جیہی نکلے گی۔

لکھ لعنتٗ تے طمع خراب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لالچ بڑی ای بُری بلا اے اتے بندے نوں لعنتاں پوان تائیں لے جاندی اے۔

لوڑیدا گُڑ ڈِلھا۔

معنے: لوڑیدا: ضرورت دا ☆ ڈِلھا: ڈھیلا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے شے دی لوڑ ہووے اتے اوہ شے ای ٹھیک حالت وچ نہ ہووے تاں لیکھ ماڑے ای گِنے جاندے نیں۔

مُدّے پچھو چن چڑھیاٗ اُبھی ڈنگ پڑنگا۔

معنے: مُدّے: مُدت ☆ پچھو: مگروں ☆ اُبھی: اوہ وی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے مقدراں وچ بار

لکھی ہووے تاں مسلے حل ہو کے وی حل نہیں ہوندے۔

مرگئی گڈی پٹولیاں کھنوں۔

معنے: گڈی: گڑیا ☆ پٹولیاں: جمع پٹولے دی' کپڑے ☆ کھنوں: بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی آس ای لوکاں نوں جیندیاں رکھدی اے۔ پر شوق تاں بے جاناں دا وی پورا نہ ہووے تاں اوہ وی مونہہ موڑ جاندے نیں۔

منگاں مینہ' مراداں جھکھڑ۔

معنے: مینہ: بارش ☆ مراداں: وصولی ☆ جھکھڑ: ہنیری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری بندہ منگدا کجھ ہور اے اتے اوس نوں مل کجھ ہور جاندا اے۔ اوہ بارش دی آس کردا اے پر جھکھڑ آ کے اوس دے سر وچ گھٹا پا جاندا اے۔

مونہہ دی مونہہ وچ تے ہتھ دی ہتھ وچ۔

معنے: مونہہ دی مونہہ وچ: جورونی مونہہ پائی ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس زندگی دا کوئی بھروسہ نہیں ہوندا پئی مونہہ وچ پائی مونہہ وچ ای رہ جاوے اتے ہتھ وچ پھڑی مونہہ وچ پان دی مہلت ای نہ ملے۔

مَیں دیکھاں خان کوخان دیکھے تنگلائی کوں۔

معنے: دیکھاں: ویکھاں ☆ کو: نوں ☆ تنگلائی: ناسپرہ

نیڑے اک پہاڑ ☆ کوں: نوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی اک دوجے ول آس اُمید دی اکھ لائی کھلوتا اے۔

نھاتی دھوتی رہ گئی' مونہہ تے مکھی بہہ گئی۔

معنے: نھاتی دھوتی: نہا دھو کے کیتی تیاری ☆ مونہہ تے مکھی بہن: بے آس ہو جاون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری انج ہوندا اے پئی بندہ کسے کم دی پوری تیاری کردا اے پر آخری ویلے اوس نوں انج دا کم پے جاندا اے پئی بندہ اوتھے جا نہیں سکدا۔

نہ گھر دی رہی نہ باہر دی' نہ منس دی رہی نہ یار دی

معنے: منس: خاوند۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں دناں وچ فرق ہووے تاں بندے دا کیتا چنگا کم وی مندا ہو جاندا اے اتے نہ ای گھر دے راضی ہوندے نیں اتے نہ ای باہر والے خوش رہندے نیں۔

ویلا وقت ویہایاں ہُن کیہ لبھدا اپچھتایاں۔

معنے: ویہایاں: گذاریاں ☆ لبھدا: ملدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں اپنے ہتھوں ویلے نوں کڈھ بہوے مُڑ بہہ کے پچھتاندے رہن نال تاں اوس نوں کجھ ہتھ نہیں آ سکدا۔

ہم تکوں خان ناں، خان تکے اسمان ناں۔

معنے: ہم: اسیں ☆ تکوں: تکیں، ویکھیں ☆ ناں: ول، طرف۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی اپنی اپنی آس لائی کھلوتا اے۔ پوری اوسدی ای پیندی اے جیہدی رب پاندا اے۔

یا رب بچ، لوکاں دی دیہاڑ، میری چھٹی دی چھٹ۔

معنے: دیہاڑ: دیہاڑی ☆ چھٹ: دو جُڑیاں بوریاں جو کھوتے تے لدھدے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں آلکی لوکاں نوں مخول کیتا گیا اے جو لوکاں نوں دیہاڑیاں کردے تاں ویکھدے نیں پر آپ بوٹیاں چھٹیاں کرن دے رجھوان ہوندے نیں۔

☆☆☆☆

آکڑبازی، تکبّر بانہہ، مُورکھ مت

آکڑ تج دی پیہڑی مُج دی۔

معنے: تج دی: مُونہہ سجایا ☆ مُج: مُنج۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی کئی لوک اُنج ای ہر ویلے آکڑی پھردے نیں ہالاں اوہناں دا مالی پکھوں ایہہ حال ہوندا اے پئی گھر وچ کوئی مُنجی پیہڑی وی تج دی نہیں ہوندی۔

ہکاریا سو ماریا، ہُبیا سو ڈُبیا۔

معنے: ہکاریا: تکبر یا ☆ ہُبیا: لالچ کیتا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی تکبر یا جاوے گا اوہ چھیتی ای گھاٹا کھاوے گا اتے جو بندہ وی لالچ دے وہن وچ کھُب جاوے گا اوہ وی اوتھوں بچ کے نہ نکل سکے گا۔

چھنے دا زور گُسنی دے زور نال آہیا، ہتھے دا زور وِینی دے سر نال۔

معنے: چھنے: زوراں ☆ گُسنی: کلائی، وِینی ☆ ہتھے: ہتھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی شے نوں زور نال داس بنان لئی ہتھ کم دیندے نیں اتے ہتھ دا سارا زور بانہہ دے زور پاروں ای کم کردا اے۔

مَیں نہ کداں مینڈی باجری پئی کدے۔

معنے: کداں: ٹپاں نچاں ☆ مینڈی: میری ☆ باجری: باجرہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ بندے نوں اپنے نال نال اپنی فصل اتے سارا آلا دوالا دی نچدا ٹپدا نظر آوندا اے۔

جھگڑالُو دا سر جھیڑے وِچ وَیندا اے۔

معنے: جھیڑے: جھگڑے ☆ وَیندا: جاندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر ویلے کد کد کے کسے دے گل پے جان والے نُوں کدی کدائیں اگوں کوئی گاٹا

بھنن والا ضرور رل جاندا اے اتے اوس دا کم مُکا چھڈ دا اے۔

اَخے تُوں کَون مَیں خواہ مخواہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی مُورکھ مت دے لوک ساری دیہاڑی سڑکاں گلیاں وِچ بس جھگڑا کرن' مارن اتے مار کھان لئی ای کُرے پھر دے نیں۔

نہ ایدھر دی نہ اودھر دی ایہہ بلا کِدھر دی۔

معنے: ایدھر اودھر: ادھر اُدھر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی واری کسے مُورکھ نُوں ویکھ کے اوس دا اندازہ نہیں لا سکیدا پئی ایہ بیماری کتھوں اوس دے گل آن پئی اے۔

غرُور دا سِر نیواں ہوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تکبر کرن والے اتے غرُور کرن والے بندے نُوں سدا ای فتح نصیب نہیں ہو سکدی اتے اوڑک اوس نے ہارنا ای ہوندا اے۔

ہُوڑمت روز کپّت۔

معنے: ہُوڑمت: مُورکھ مت اُتھرا ☆ کپّت: لڑائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اتھرے اتے مُورکھ مَتے لوک بھلیاں چنگیاں لئی وی مُصیبت ای ہوندے نیں۔ ایس لئی پئی اوہ اپنے نال جھگڑن لئی کوئی بندہ لبھ دے رہندے نیں۔

تراڈیاں بڑیاں تے وِچ خیر۔

معنے: تراڈیاں: پھٹر تیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک شوواں تاں بڑیاں ماردے نیں اتے کد کد پیندے نیں پر اوہناں وِچ ساہ ست ہوندا کوئی نہیں' لڑن لگیاں بس وی چھیتی ای ہو جاندے نیں۔

کوٹھے واکے مان کریندن تاں گریڑیاں والیاں دا وی اللہ۔

معنے: واکے: والے ☆ مان کریندن: کردے نیں ☆ گریڑیاں: جھونپڑیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے ایس جگ اندر اُچے محل ماڑیاں والے تکبر کردے نیں تاں مُڑ اوہناں لوکاں دا وی رب سچا ای وارث اے جو ککھاں کانیاں دیاں کُلیاں وِچ زندگی گذاردے نیں۔

مُہر جیہناں دے آکڑے کامے اوہناں دے تڑمڑ۔

معنے: مُہر: مالک ☆ آکڑے: تکبرے ☆ کامے: کم کاری ☆ تڑمڑ: آکڑباز۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے مزدوراں جاں کم کاریاں دے مالک ای تکبرے ہون گے اوہ نوکر وی اوہناں دی ایس مُورکھ مت نُوں ویکھ کے اوہناں نالوں دی وددھ آکڑ جان گے۔

☆☆☆

ادھار لین دین

اگھ لتھا بازار تے بھٹا وی ہوئی جوار۔

ویروا: اگھ لتھا: اصول قاعدہ نہ رہیا مہنگ سر تے چڑھ گیا ☆ بھٹا: بھوہ، ککھ پرال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بازار وچ مہنگ اینا ہو جاوے پئی کسے نوں ہتھ نہ پان دیوے تاں اوس ویلے جنس دے نال اوس وچلا ککھ پرال وی جنس دے بھا اوسدے نال ای وک جاندا اے۔

ایں گوں لکھ تروے دی وٹ تے۔

معنے: ایں گوں: ایس ٹوں ☆ تروے دی وٹ: تیسرے دے بنے تے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے دا کسے ٹوں قرض موڑن دا ارادہ نہ ہووے تاں اوس ٹوں گلوں لاہن لئی کوئی نہ کوئی بہانہ!! ای لیا جاندا اے۔

بات بدلی ساکھ بدلی۔

معنے: بات بدلن: گل توں پھر جان ☆ ساکھ بدلی: عزت خراب ہوگئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہدھار دا لین دین دی بس بندے دی گل نال ای چلدا اے۔ جدوں بندہ گل کر کے مکر جاوے تاں اگلے دی نظر وچ اوسدی ساری عزت مک جاندی اے۔

باراں وچوں تن گئے تے باقی کیہ رہیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی باراں دے عدد اِک وچ دو جمع کریئے تاں اوہ تن بن جاندے نیں اتے تیاں وچوں تن نکل جان تاں رہندا کجھ وی نہیں۔

باراں وچوں دو گئے ہک وی نہ رہیا۔

معنے: ہک: اِک۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہہ دسیا گیا اے پئی یاراں دے دو عدد جے آپو وچ جمع کریئے تاں دو بن دا اے اتے جدوں دو وچوں دو کڈھ دِتے جان تاں پچھے کجھ نہیں رہندا۔

بانیے دا دِتا قرض اِنج ودھدا اے جویں گھوڑا بھجدا اے۔

معنے: بانیے: کھتری ☆ ودھدا: زیادہ ہوندا ☆ بھجدا: دوڑدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھتری لوک جدوں وی کسے ٹوں قرض دیندے نیں تاں اوس تے سُود اینا لا دیندے نیں پئی اوس قرض دے ودھن دا پتہ ای نہیں لگدا۔

بانیے دا لکھیا ہویا بس بانیا ای پڑھ سکدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہندو بانیے دی لکھائی جگ جہانوں باہری ہوندی اے۔ اوس ٹوں جے پڑھنا پے جاوے تاں اوس ٹوں کوئی دوسرا کھتری ای بس

پڑھ سکدا اے۔

باوا باوا اُوٹھ وکاو بیٹا بہت سستا باوا باوا اُوٹھ وکاو بیٹا بہت مہنگا۔

معنے: وکاؤ: وِکنے آیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گل ساری کول ہونڈیاں دی ہوندی اے، جے بوجھے وچ پیسے ہون تاں چیز لین نُوں دِل کر آوندا اے پر جے کول دوانی نہ ہووے تاں سستی شے وی لئی نہیں جاندی۔

بھاء کرے سو بھائی نہیں تے وڈھ قصائی۔

معنے: بھاء کرے: قیمت لاوے☆ وڈھ قصائی: وڈا گوشت کرن والا قصائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سَودا سُود لین دین لگیاں جو بندہ بھاء کر کے کھری بتری ہوئی گل کردا اے اوس نُوں اپنا بھراجاں ساک سَین وی سمجھ لینا چاہیدا اے۔ پر جو بندہ لین دین لگیاں بھاء نہ کرے اتے مگروں ریڑ کا پا دھرے تاں اوس نُوں قصائی ای سمجھنا چاہیدا اے۔

بھکھا بانیا وہی پھرولے خورے کوئی سامی رہندی ہووے۔

معنے: بانیا: کھتری☆ پھرولے: پھولے☆ سامی: گاہک مقروض۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھتری جدوں ماڑا ہو جاوے تاں اوہ پرو لیکھے اپنے وہیاں کھاتے پھولدا رہندا اے پئی ہو سکدا اے کوئی قرض لین والا وچ کتے ان گولیا رہ گیا ہووے تے اوس توں اُگراہی دا کم بن جاوے۔

بنقدی گرہستی لین ہدھارے۔

معنے: بنقدی: نقد☆ گرہستی: منگ درویش۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی منگ درویش لوک بھانویں جگ دی مایا توں اکے ہوئے لانبھے ہو کھلوندے نیں پر سَودا سوو لین دے اوہ وی ڈاڈھے ای سیانے ہوندے نیں۔

بھاء بھکھیاں نے ودھائے نیں۔

معنے: بھاء: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی چیز دی قیمت اوس شے دی بازاری منگ اتے اپڑانال مِتھی جاندی اے۔ جدوں بازار وچ شے چوکھی آ جاوے گی اتے لین والے گھٹ ہون گے تاں اوسدا بھاء ڈگ پوے گا اتے جدوں چیز تھوڑی آوے گی اتے لین والے چوکھے ہون گے تاں بھاء تیز ہو جاوے گا۔

پائی ڈوئی دا لیکھا برابر۔

معنے: پائی: اٹھ سیر☆ ڈوئی: سالن پان لئی لکڑ دا چمچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نال جو لین دین ہووے اوہ ودھ ہووے جاں گھٹ اوہ مکے تاں ای بندے دی جان چھٹ دی اے اتے بندہ بے فکرا ہو کے

ہوندا اے۔

پرائے ہتھیں بتّیاں دے تیتی ہونے مُشکل نیں۔

معنے: پرائے ہتھیں: کسے ہورتوں کاروبار کران نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کاروبار اوہ ہوندا اے جیہدے سر تے مالک آپ کھلوتا ہویا ہووے اتے جدوں مالک لانبھے ہویا نہیں مالک پٹھی لا کے اجاڑا پایا نہیں اتے مالک واڈھ گا چوڑ کیتا نہیں۔

پڑوپی دِیاں تَرے جیہڑی مرضی لَے۔

معنے: پڑوپی: ادھ سیر کنک دا پیمانہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ساریاں چیزاں دا اکوای بھالا دیندے نیں ایہ لین والے دی مرضی ہوندی اے پئی اوہ کیہڑی شے پسند کردا اے۔

پلّے نہ دھیلا تے بازار لیکھا۔

معنے: دھیلہ: ادھا پیسہ، پائی پیسہ ☆ لیکھا: حساب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دے پلے پائی پیسہ تاں ہوندا کوئی نہیں پر اوہ فیر وی لوکاں وچ جھوٹھا ٹوہر ٹپا بنان لئی لوکاں نوں دسدے پھر دے نیں پئی اوہ بازار وچ لوکاں نال لین دین دا حساب کرن آئے نیں۔

پلیوں دیوتے ویری بناؤ۔

معنے: پلیوں: اپنے کولوں ☆ ویری: دُشمن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہدھار بجھا گی دی چھُری اے۔ بندہ کسے نوں پلیوں ہدھار دے کے اپنا دُشمن بنا لیندا اے اتے بندے نوں پیسے پرتان لگیاں موت دِسدی اے۔

پہلی بوہنی سدا سوہنی۔

معنے: بوہنی: دوکان تے پہلا وِکن والا سودا ☆ سدا: ہمیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دوکاندار لوکاں دا ایہ خیال ہوندا اے پئی دوکان کھولھدیاں جے چنگا گاہک دوکان تے آجاوے تاں سارا دِن گاہکی چنگی چلدی اے۔

پیَندی دھاڑوں اتے مِلدے ہدھاروں بچّیے۔

معنے: دھاڑوں: دھاڑتوں لُٹریاں دے جھتوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی لُیرا کسے دے علاقے جاں مُلک تے حلہ بول دیوے تاں اوس توں آپ ای داہ لا کے بچنا چاہیدا اے اِنج ای ہدھار چُکن توں وی ہوندے چارے پرہیز کرنا چاہیدا اے۔

تناواں پئی دا ادھا مُل رہ جاندا اے۔

معنے: تناواں: ٹکڑی دے چھابے دیاں رسیاں ☆ مُل: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ٹکڑی دے چھابے جے بازاروں مُل لے کے اوہناں نوں بس تناواں ای پا لئیاں جاون تاں اوہناں دا ادھا مُل گھٹ جاندا اے حالاں اوہناں دا ہالی کُجھ نہیں گھسیا ہوندا۔

تھلّے تیہہ تے اُتے ویہہ۔

معنے: تھلّے: ہیٹھاں، دبا ہیٹھ ☆ تیہہ: تیس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کاروبار وِچ چاتر لوک اگلے دے چوکھے پیسے کم کار وِچ اپنے تھلّے لائی رکھدے نیں اتے ظاہری کاروبار تھوڑیاں پیسیاں نال کردے جاندے نیں۔

تھوڑ بُری کہ چھری۔

معنے: تھوڑ: کمی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کمی جاں تھوڑ ایڈی بُری شے ہوندی اے پئی اوہ چھری نالوں ودھ مارو ہوندی اے اتے لوڑ جدوں پوری ہوندی نہ دِسے تاں بندہ کوڑا چھس جاندا اے۔

تھوڑا تھوڑا بُہت ہو جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوئی شے وی تھوڑی تھوڑی جوڑدے رہیے تاں اوڑک اوہ شے کدی نہ کدی لوڑ ویلے کم آ ای جاندی اے اتے خرچ کرن لگیاں بندہ تھوڑا تھوڑا وی جوڑدار ہووے تاں وی اوہ کُجھ نہ کُجھ بن ای جاندا اے۔

تھوڑا دین تے بُوہتی منت۔

معنے: دین: قرض لاہن ☆ منت: ترلا، التماس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے دا ادھار دینا ہووے تاں اوس نُوں بھانویں گھٹ ای دے لیا جاوے پر دِتا متھے ویلے تے جاوے اتے نال منت ساجت کرلئی جاوے تاں اگلا ناراض نہیں ہوندا۔

تھوڑا کھٹیا بہوں سُود۔

معنے: کھٹیا: کمایا ☆ بہوں: زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بیاجی رقم لے کے اگوں ونج کرن نال گئی وار انج وی ہوندا اے پئی بندے نُوں کاروبار وِچ بچت گھٹ ہوندی اے پر اوس تے بیاج ودھ چڑھ جاندا اے۔

تھوڑا کھٹیے برکت ڈھیر۔

معنے: کھٹیے: کمائیے ☆ برکت: رحمت ☆ ڈھیر: زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ ونج وِچوں حق حلال دی کمائی کرلوے بھانویں تھوڑی ای کرلوے انج اوہدے کم وِچ برکت ودھ ہوندی اے اتے رب اوس تے رحمت کردا اے۔

تھوڑا کھٹیے تے بہوں سُدھ۔

معنے: بہوں: زیادہ ☆ سُدھ: فائدہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ حق حلال دی کمائی کر کے تھوڑا وی کما لوے تاں چنگا ہوندا اے۔ کمائی وِچ حرام دا مال برکت اڈا دیندا اے اتے بیماریاں نال لے کے آوندا اے۔

تھوڑی کھائے آپ نُوں بُہتی کھائے گا مہک نُوں

معنے: تھوڑی گھٹ راس ☆ آپ نُوں: دوکانداراں نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نے دوکان نِکی بنائی ہووے تاں اوس وِچ دوکاندار نُوں ای گھاٹا پیندا اے پر جے کاروبار وِچ پیسہ ودھ لایا جاوے تاں دوکاندار نُوں ودھ فائدہ ہوندا اے۔

تیرے دس نہ ساڈے نوّں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوئی وی شے وِکن لگیاں شے دین والا بُہتا مُل منگدا اے پر خریدن والا گھٹ مُل دسدا اے پر اوڑک اوہ سَودا کردے کردے آپو وِچ وادھ گھاٹ کر کے سَودا مُکا ای لیندے نیں۔

تیلی کسے دانہ بیلی وٹے روپیہ دے دھیلی۔

معنے: بیلی: دوست ☆ وٹے: کمائے ☆ دھیلی: اٹھنی، اٹھیانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تیلی قوم دے لوک بائیں مائیں کسے کولوں دانہیں کھاندے۔ اوہ جے اک روپیہ کِتوں کما کے لیان تاں اگلے نُوں ایہ ای دسدے نیں پئی اوہ اٹھ آنے ای کما کے لیائے نیں۔

جانے اوہ جاں اوہدا ایمان۔

معنے: جانے: سمجھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے کولوں لین دین لگیاں کوئی گھنجل پے جاوے اتے گل دی سمجھ نہ لگدی ہووے تاں اگلے دے دین ایمان تے گل سُٹ کے مُکا دینی چاہیدی اے۔

جِسدی بھاوے اوسدی تول تول وکاوے۔

معنے: بھاوے: چنگی لگے ☆ وکاوے: وِکے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے دا بول چنگا لگدا ہووے اوس اُتے بندہ ڈھکو زوری مہربان ہو جاندا اے اتے اوسدی ہر گل چنگی لگدی اے۔

جیہدی جیبھ چلدی اے اوسدے ہل چلدے نیں

معنے: جیبھ چلدی: زبان چنگی ہووے ☆ ہل چلدے: واہی جوتی ہوندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ زبان دا مِٹھا اتے ویہار دا چنگا ہووے گا اوہ کاروبار دی دُنیا اندر کامیاب رہوے گا اتے اوہ اپنے گھر دی لُون مرچ چلاندا رہوے گا۔

جیہا لوَن تیہا دیون۔

معنے: لوَن: لین ☆ دیون: دین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندہ جیہو جیہا کرے گا اُنج دا ای بھرے گا۔ ہر بندہ کسے نال جو ورتوں کرے گا اُنج دا ای فیض پاوے گا۔

جیہدا بھرم چلے اوہدے لکھ پلّے۔

معنے: بھرم: گل بات ☆ لکھ پلے: کول لکھاں روپے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے دی ایس جگ اندر گل چلدی ہووے اتے لوک اوس تے اعتبار

کردے ہون تاں سمجھ لینا چاہیدا اے پئی اوہ لکھ پتی اے۔

جیہدی گل چلے اوہدے لکھ پلے۔

معنے: گل چلے: گل بات نال سودا سود آوندا جاندا رہوے☆ لکھ پلے: اوہ ای امیر اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ونج وپار کرن والیاں بندیاں وچ اوہ سبھ توں تگڑا ہوندا اے جو بندہ گل تے پہرہ دین والا ہووے اتے کیتے وعدے تے اڑن والا ہووے تاں اوہ سمجھے پئی اوہ لکھ پتی اے اتے اوس بندے دی لوڑ کدی نہیں کھلوندی۔

چڑھیا سو تے لتھا بھو۔

معنے: چڑھیا: قرض چڑھ گیا☆ لتھا: لہہ گیا، مک گیا☆ بھو: ڈر، خطرہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہدھار لین دا خوف کئی لوکاں نوں قرض لین توں پہلاں ای ہوندا اے اتے جدوں اوہناں سر چوکھا قرضہ چڑھ جاوے تاں اوہناں دا قرض موڑن دا ڈر مک جاندا اے۔

چڑھیوں بھاء نہیں سڑیوں تاء نہیں۔

معنے: چڑھیوں: قرض چڑھن توں☆ بھاء: واسطہ☆ سڑیوں: سڑ جان نال☆ تاء: سیک، ہمدردی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کسے نوں کسے دے ونج وپار وچ گھاٹے وادھے جاں نفعے نقصے دی ماسہ پرواہ نہیں ہوندی۔

حساب مانوڑ دھیوڑ۔

معنے: مانوڑ: مانواں☆ دھیوڑ: دھیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اک گھر وچ رہندیاں مانواں دھیاں نوں وی اپنا حساب لیکھا سدھ رکھنا چاہیدا اے۔ انج بھلیکھا نہیں لگدا۔

حشر دے کارے تے ہدھار نہیں دینا چاہیدا۔

معنے: کارے: وعدے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کاروبار کردیاں جے ہدھار کسے نوں دینا ای پے جاوے تاں اوس نوں دینا چاہیدا اے جو بندہ وپاری ہووے اتے اوستوں ویلے سر موڑ وی دیندا ہووے۔

خالی بانیا کیہ اے۔

معنے: خالی: بناں پیسے دھیلے توں☆ بانیا: کھتری، شاہوکار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھتری وی تاں ای سجدا اے جے اوس کول پیسہ دھیلہ ہووے نہیں تاں اوس نوں بانیا کون منے گا اتے اوہ وچارہ وی کتے ٹوکری ای ڈھووے گا۔

خراب خستہ اناج ستا۔

معنے: خستہ: مندے حالیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑا دانا پھکا کتے بارش پاروں سلھیا جاوے جاں اوس نوں ڈھورا لگ

جاوے تاں اوس دا مُل گھٹ جاندا اے۔ بندہ اپنے مقام توں تھلے لہہ جاوے تاں اوسدی وُقعت گھٹ جاندی اے۔

دِتے باجھ نہ اُتر دے ہدھار پرانے۔

معنے: دِتے: اتارے ☆ باجھ: بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو کُجھ ہدھار کسے کولوں لیا ہووے اوہ جدوں تیک لاہیا نہ جاوے اوہ سِروں نہیں لہندا اتے اوہ بندے لئی اِک سرپیڑ بندا رہندا اے۔

دس دیواں گے دس دیواواں گے پر دساں دا دینا ای کیہدا اے۔

معنے: دیواواں گے: دِلاواں گے ☆ کیہدا: کِسدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی چاتر لوک کسے نُوں دین لین دِیاں گلاں تاں کردے نیں پر ایہ سبھ گلیں باتیں پرچان والی گل ہوندی اے اوہ اُنج پلیوں دوانی نہیں ہوئی کردے۔

دم رُکھیں نہیں لگدے۔

معنے: دم: دام، پیسے ☆ رُکھیں: رُکھاں نال، درختاں نال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پیسہ دھیلہ بڑی محنت توں مگروں کمایا جاندا اے اتے پیسے کوئی درختاں نال نہیں لگدے پئی جدوں مگروں ڈھانگا ماریا تے لاہ لئے۔

دم شاہوکاراں دے صبونگراں داناں۔

معنے: شاہوکاراں: سود تے قرض دین والیاں ☆ صبونگراں: صابن بنان والیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کاروبار تے تاں پیسے کسے ہور دے لگے ہوندے نیں پر ناں اوس کمپنی والیاں دا مشہور ہو جاندا اے جو شاہوکاراں توں قرض لے کے کم چلاندی اے۔

دم نہ بیلی رِنگ نہ ہتھیار۔

معنے: دم: دام، پیسے ☆ بیلی: دوست ☆ رِنگ: اِک تار والا ساز۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جو پیسے نُوں اپنا پکا ساتھی سمجھدا اے اوہ وی مُورکھ اے اتے جو بندہ رِنگ نوں ہتھیار سمجھ کے ورت لین دی آس رکھدا اے اوہ وی احمق اے۔

دماں دا مِینہ نہیں ورہدا۔

معنے: دماں: پیسیاں ☆ مِینہ ورہدا: بارش ہوندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کاروبار وِچ لائے پیسے ہولی ہولی ودھدے نیں اتے جے کوئی سمجھے پئی کاروبار کرن لگیاں اِکو وار پیسیاں دی بارش ہون لگ پیندی اے تاں اوہ بھلیکھیا ہوندا اے۔

دماں نال ای کم ہوندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دے سارے کم کاج بس پیسے نال ای ہوندے نیں اتے کاروبار لئی پیسہ ہون پہلی شرط اے۔ ایس توں بناں کاروبار نہیں ہو سکدا۔

دھرم چھوڑ دھن کوئی کھائے۔

معنے: دھرم: مذہب ☆ دھن: دولت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر لوک مذہب نوں اُچی عزت دیندے نیں اتے ایس جگ اندر کوئی اجیہا گھٹ ای ہوندا اے جو اپنے مذہب نوں پیسے بدلے ویچ دیندا اے۔

دھریا بھلے پر لکھیا نہ بھلے۔

معنے: دھریا: رکھیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں کتے سانبھ کے رکھی شے تاں بھُل سکدی اے پر جے اپنے لین دین نوں سودا کردیاں کتے لکھ لوے تاں اوس وچ بھلنا گھٹ ہوندی اے۔

دھیلے والا منگے روپئے والا سنگے۔

معنے: دھیلے والا: ادھا پیسہ ☆ سنگ: شرمائے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر کئی لوک ایڈے بے شرم ہوندے نیں پئی کسے کولوں اک پیسہ لینا ہووے تاں اوسدے سر تے چڑھ کے کھلو جاندے نیں پر جیہناں چوکھے پیسے کسے کولوں لینے ہون اوہ کئی واری شرماندے رہندے نیں اتے منگن توں گھبراندے رہندے نیں۔

دئے گا دھیلی تے لئے گا حویلی۔

معنے: دئے گا: دیوے گا ☆ لئے گا: لوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھتری لوک ایڈے لالچی اتے گنڈی چھورے ہوندے نیں پئی اوہ کسے نوں پیسہ دین لگے تے مر جاندے نیں پر گھٹ پیسے دے کے ودھ تھاں تے مَل مار لیندے نیں۔

دین تے لین زور آور دا دووِیں بُرے۔

معنے: دین: قرض دین ☆ لین: وصول کرن ☆ زور آور: طاقت والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی قرض وی اوس بندے نوں ای دینا چاہیدا اے جیہدے توں بندہ دھون تے گوڈا رکھ کے لے سکے نہیں تاں لوک قرضہ لے کے موڑن داناں نہیں لیندے۔

دین دا پاپ دین نال ای کٹیا جاندا اے۔

معنے: پاپ: گناہ ☆ کٹیا جاندا: مُکدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے دا کجھ دینا ہووے تاں اوہ جدوں تیک دے نہ دِتا جاوے اگلا جان نہیں چھڈ دا اتے اوہ نت سر کھاندا رہندا اے۔

دین دلیری تے لین حکمت۔

معنے: دلیری: بہادری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نوں قرض اوہ بندہ ای دیندا اے جو چوکھا دلیر ہووے پر اک وار قرض دے دین مگروں اوس نوں واپس لین چوکھا ای اوکھا کم ایں

اتے بڑی ای سیانف نال پیسے واپس مُڑ دے نیں۔

دین لین تے خاک مُحبت پاک۔

معنے: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے کولوں قرض لیا جاں دِتا جاوے تاں اگراہی ویلے پھِک ضرور پے جاندی اے اتے چنگا بھلا دستماوی چوکھا خراب ہو جاندا اے۔

دین مینوں ہرج گیا تے لین مینوں ورج گیا۔

معنے: ہرج گیا: نقصان کر گیا ☆ ورج گیا: منع کر گیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں ہتھوں دے کے نقصان کر بہوے تاں اگوں اوہ کاں نالوں سیانا ہو جاندا اے اتے کسے نوں قرض دین توں پہلاں سَو واری سوچدا اے۔

دین داری صبر نال بڑے نفعے داوسیلہ اے۔

معنے: دین داری: قرض دین والا ہون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے کولوں قرض لے لیا جاوے اتے موڑن ویلے جے قرض دین والا اوکھا ہووے تاں اگوں دھیما ہو کے اوسدی کوڑی گل نوں وی جر لین والا کدی گھاٹا نہیں پاندا۔

دین لین تے پاؤمٹی پیار بڑی چیز اے۔

معنے: مٹ پان: ختم کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چالاک لوک دین لگیاں وی اگلے نوں اپنے پیار دا جھلکیھا پا کے مُچھ لیندے نیں اتے اگلے نوں گلیں باتیں پرچا کے بولن جوگا وی نہیں چھڈدے۔

دینی دھیلی تے مَلنی حویلی۔

معنے: دھیلی: اٹھ آنے دا سکہ ☆ مَلنی: قبضہ کرنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی دھکے باز لوک اگلے نوں اک تھوڑی رقم قرض وِچ دے کے گھروں روند مار کے اوسدی چوکھی تھاں مَلن دے چارے کرن لگ پیندے نیں۔

داماں دا رُسیا گلیں باتیں نہیں منیندا۔

معنے: داماں: پیسیاں ☆ منیندا: من دا' راضی تھیندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے جو بندہ پیسیاں دے لین دین یاروں کسے نال رُسیا ہویا ہووے اوہ نرا گلاں باتاں نال نہیں راضی ہوندا' اوس نوں راضی کرن لئی پیسے ای دینے پیندے نیں۔

رام رام دوگُنے گل مِلے چوگنے۔

معنے: رام رام: مالک دا ناں جپن والے' مِلت رگلت والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی شاہوکار اپنے مِلن گلن والیاں کولوں اصل مُل توں دُونا لے لیندے نیں اتے گوڑھی سانجھ والیاں دا اُکا ای چم لاہ لیندے نیں۔

زنانی دا شوہر مرد مرد دا شوہر قرض۔

معنے: زنانی: بیوی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زنانی دا خاوند اوس دا مالک ہوندا اے اتے اوس تے حکم چلا سکدا اے۔ اُنج ای قرض بندے دا خاوند ہوندا اے اتے جیہدے توں قرض لیا ہووے اوس ساہمنوں اکھ نہیں ہوندی۔

غصہ کھادا تے مال پرایا۔

معنے: پرایا: بیگانہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے بندہ ونج کرن ویلے جاں لین دین لگیاں غصہ کرن لگ پوے گا تاں اوہ اپنے کاروبار دا بھٹھہ بٹھا لوے گا۔ لین دین کمیں بڑے ای ٹھنڈے سبھاء دی لوڑ ہوندی اے۔

قرض حسنہ جدوں منگو اودوں ہسنا۔

معنے: قرض حسنہ: بِن سُود دوں قرض ☆ اودوں: اوس ویلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کسے کولوں بِن سُود توں قرض لے کے وی دین لگیاں شرم نہیں کردے سگوں ڈھیٹھاں وانگ اگوں وندیاں کڈھ کڈھ وکھاندے رہندے نیں۔

قرضدار چھاتی تے سوار۔

معنے: قرضدار: قرض لین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زندگی وچ ہوندے چارے قرض لین توں پرہیز ای کرنا چاہیدا اے۔ ایس لئی پئی جیہدے کولوں قرض لے لیئے اوہ ہر ویلے چھاتی تے سوار ہو کے بہہ جاندا اے۔

قرض قیامت تے بھکھ نیامت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر قرض بندے واسطے قیامت توں بھارو ہوندا اے' ایس لئی قرض لین توں ہوندے چارے بندے نُوں پرہیز ای کرنا چاہیدا' اوس توں کتے چنگا اے پئی بندہ بھکھ جر لوے۔

ساکھ بناں پرتیت جما۔

معنے: ساکھ: اعتبار ☆ پرتیت: یقین ☆ جما: بنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی سوا دتاں ہوندا اے پئی بندے دے کول وی کُکھ نہ ہووے پر لوک اوس تے فیر وی وساہ کر دے ہون۔

ساکھ سونا پریت پتل۔

معنے: ساکھ: اعتبار ☆ پریت: پیار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس زندگی اندر اصل گل بندے دا اعتبار اے، جد لوکی اوس دے اعتبار نُوں پرکھ لین تاں ہر کوئی اوس تے پیسے دھیلے دا وساہ کرن لگ پَیندا اے۔

ساکھ گئی ہتھ نہ آوے۔

معنے: گئی: مُک گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی ہر گواچی شے اوسنوں پرت کے لبھ جاندی اے پر اعتبار ساری عُمر لا

کے بندا اے جدوں ایہہ گواچ جاوے بندے دا رہندا لکھ ککھ نہیں۔

سا کھ لاکھ توں چنگی۔

معنے: چنگی: بہتر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے تے لوک اعتبار کرن لگ پین تاں اوہ اوہناں لکھ پتیاں توں چنگا ہوندا اے جیہناں تے لوک کوڈی دا وساہ نہیں کردے۔

سانجھ نبھے نہ باپ نال۔

معنے: سانجھ: شراکتی ونج ☆ نبھے: پورا ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رل کے کاروبار کرن دا کم ایڈا چنگا نہیں ہوندا اتے ایس وچ دھکے نال اعتبار گواچ جاندے نیں۔ ایہہ کم تاں سکے پیو نال وی رَل کے کیتا جاوے تاں وی پھٹک ضرور پے جاندی اے۔

سانجھا بھلا نہ باپ دا، تاء بھلا نہ تاپ دا۔

معنے: سانجھا: بھائیوالی دا ☆ تاء: سیک، حرارت

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھائیوالی دا کم اپنے سکے پیو نال وی کر لیا جاوے تاں وی اوتھے پھٹک ضرور پے جاندی اے اتے بخار جدوں چڑھ جاوے تاں وجود وں ساہ ست مُکا دیندا اے۔

سانجھی کُنی چورا ہے بھنی۔

معنے: کُنی: ہانڈی ☆ بھنی: ٹُٹ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی کم وی سانجھ گری نال کر لیا جاوے تاں اوس وچ غلط فہمیاں اتے پواڑے ضرور پیندے نیں اتے اخیر اوہ کم گھاٹے وچ ای مکدا اے۔

سانوں تے رَتی بھر داوی گمان نہیں سی۔

معنے: رَتی بھر: تھوڑا جیہا وی ☆ گمان: شک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کسے کولوں لین دین دے ونج وچ کجھ وی ملن دی آس نہیں ہوندی پر اوس کولوں پیسے مل جاندے نیں اتے بندہ حیران ہو جاندا اے۔

سستی بھیڈ دی لت چُک چُک کے ویکھدے نیں۔

معنے: چُک چُک: اٹھا کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مہنگی شے نوں تاں ہر کوئی آدر دیندا اے پر سستی شے دے لوک رب واسطے ای کج کڈھدے رہندے نیں۔

سیر سیاپا ہوندا اے۔

معنے: سیر: سانجھ ☆ سیاپا: مُصیبت، رون گرلان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نال وی سانجھ گیری دا کیتا کم دونہہ دھراں لئی مُصیبت ای بن جاندی

اے۔

سیٹھیں لے پنجاہیں گال تیوں کیہ لگے منافعے نال

معنے: پنجاہیں: پنجاہ روپیاں وچ ☆ گال: برباد کر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی مورکھ لوک ہدھار وچ مہنگا سؤدا لے کے اگوں اوس نوں سستا دیکھن لگ پیندے نیں اتے انج اوہ اپنا بھگا چوڑ کرا بہندے نیں۔

سیٹھ کیہ جانے صابن دا بھاء۔

معنے: سیٹھ: دانے دے پے داونج کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑا ونج وپار کوئی کردا ہوندا اے اوسدے اتار چڑھا دا وی اوس نوں ای پتہ ہوندا اے اتے اوسدے مُل بارے وی اوسنوں ای پوری جانکاری ہوندی اے۔

سوّن ماہ خریدنی کھنڈ چنگی، دُوجا اُوٹھاں تے لدنا بھار مندا، تیجا نال اداڑ جیہے نیوں لانا، چوتھا چُوہڑے دے نال ویہار مندا۔

معنے: مندا: بُرا ☆ اداڑ جیہے: بناں داڑھی دے بندہ ☆ نیوں: دوستی یاری ☆ ویہار: کاروبار لین دین۔

ویروا: ایس اکھان رنگے شعر وچ دسیا گیا اے پئی سوّن دے مہینے اندر کھنڈ خریدن نال اوہ پگھل پاروں خراب ہو جاندی اے۔ اُوٹھاں تے ساون رُت وچ بھار لدیاں اوہناں دے پیر تلکن پاروں لتاں ٹُٹ سکدیاں نیں۔ کچی عمر دے مُنڈے نال یاری لان دا وی گھٹ ای فائدہ ہوندا اے اتے چوہڑے نال لین دین کر کے کوئی فائدہ نہیں' نقصان ای ہوندا اے۔

سویرے سویرے نانہہ نہ کرو۔

معنے: نانہہ: انکار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سویرے سویرے ساجرے کسے گھر آئے سوالی نوں انکار نہیں کرنا چاہیدا اتے سرجدیاں سنجدیاں اوسدی لوڑ پوری کرنی چاہیدی اے۔

قرض لینا شوق نال دینا مِلی دھونس نال۔

معنے: دھونس نال: دابے نال دُھکے ماردیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی مورکھ لوک چاییں چاییں قرض چُک تاں لیندے نیں پر قرض موڑن لگیاں دین والے نال آنیاں لڈدے نیں اتے ٹُٹ ٹُٹ اوسدے گل پیندے نیں۔

قرض محبت دی قینچی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی تھانویں سانجھ ہووے اوتھوں قرض چُکن توں پرہیز ای کرن چنگا ہوندا اے اتے جے قرض لے کے ویلے سر موڑیا نہ جاوے تاں یاری وچ پھک پے جاندی اے۔

قسم کھان لئی ای ہوندی اے۔

معنے: کھان: اٹھان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کاروبار وچ کئی لوک لین دین دے بھیڑے ای ہوندے نیں پر اوہ کسے توں لین دین لکیاں قسماں کھان توں ماسہ شرم نہیں کردے اتے رب توں نہیں ڈردے۔

قرض دار چھاتی تے سوار۔

معنے: قرض دار: قرض لین والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہوندے چارے کسے کولوں قرض نہیں لینا چاہیدا۔ قرض دار قرض دین مگروں قرض موڑن والے دی دھوَن تے چڑھ کے بہہ جاندا اے۔

قرضہ چاکے پایا جُوڑا رَن وی گوڑی مرد وی گوڑا

معنے: چاکے: لَے کے چُک کے☆جُوڑا: والاں دا گلو بند☆ گوڑی: جھوٹھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں اپنا لباس کمائی کر کے پانا چاہیدا اے اتے اوس نال ای سوبھا ہوندی اے۔ پر جو بندہ ہدھار چک کے اپنا ہار سنگھار بناندا پھرے اوہ بھانویں زنانی ہووے جاں بندہ اوہ جھوٹھا ای ہوندا اے۔

قِسمت ستراں بہتراں وِچوں وی آ ای جاندی اے

معنے: ستراں بہتراں: تھوڑے کم کار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ونج کرن لکیاں جے بندے دے دِن سِدھے ہون تاں اوہناں تھوڑیاں پیسیاں پچھے وی بندے نُوں اوسدی قسمت مُوجب کمائی ہو ای جاندی اے۔

کدی ڈُبے وی ترے نیں۔

معنے: ڈُبے: اوہ قرض جو مُڑن دی آس نہ ہووے☆ترے: واپس مُڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے جدوں کوئی قرض ڈُب جاوے تاں اوسدے مُڑن دی آس گھٹ ای ہوندی اے اتے جے کسے دا ڈُبیا ہویا قرض مُڑ آوے تاں اوس نُوں نصیباں والا سمجھنا چاہیدا اے۔

کس وِچ ای چس اے۔

معنے: کس: کسر، گھاٹا☆چس: سواد۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں کسے ونج وِچ خسارہ نظر آ رہیا ہوندا اے تاں اوسنوں گھابرنا نہیں چاہیدا اوس گھاٹے وِچوں ای اگے جا کے کسے نفعے دی شکل دِس پَیندی اے۔

کم لوو تے مال دیو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دا ایہہ ای وطیرہ اے پئی جدوں کسے دا کم کیتا جاوے تاں کم مُکن توں مگروں ای اوہ اوس کم دی مزدوری دیندا اے۔

گُنجڑے دی اگاڑی تے قصائی دی پچھاڑی چنگی ہوندی اے۔

معنے: گُنجڑے: سبزی ویچن والا☆ اگاڑی: اگلا پاسہ☆

پچھاڑی: پچھلا پاسہ۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نے جے سبزی لینی ہووے تاں اوہ سویرے سویرے چنگی لبھدی اے پر گوشت کرن والا قصائی چنگا گوشت پچھے سانبھ کے رکھدا اے ایس لئی گوشت پچھلے پہر لینا چاہیدا اے۔

کھل گُڑ وا اِکو بھاء۔

معنے: کھل: کھلی ☆ بھاء: قیمت مُل۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر وست دے معیار دے مطابق اوسدا مُل لانا چاہیدا اے اتے جے کسے شے دی قیمت لان لگیاں ماڑی چنگی جنس دا فرق ای نہ کیتا جاوے تاں چنگی گل نہیں۔

کیرا دھڑ وائی تے چوگا حلوائی، دوتہاں پُوری کدی نہ پائی۔

معنے: کیرا: دانے کیرن والا ☆ دھڑ وائی: دانے تولن والا ☆ چوگا: چک چک شیواں مُنہ پان والا چارو۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تولن لگیاں دانے کیرن والا دھڑ وائی دانیاں والیاں دا چوکھا نقصان کر چھڈدا اے انج اوہ حلوائی جو ہر ویلے چردا ای رہوے اوہ کدی پوری نہیں پاندا۔

کپاہ وی پھُٹی جتھے دھری اوتھے ای نکھُٹی۔

معنے: پھُٹی: چُگی ہوئی کپاہ ☆ دھری: رکھی ☆ نکھُٹی: گھٹ گئی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کم کار جاں ونج وپار کرن لگیاں ایہ گل دھیان وچ رکھنی چاہیدی اے پئی کپاہ جاں رُوں دا کاروبار انج دا اے جیہدے وچ کپاہ جاں رُوں ویچن لگیاں تول گھٹا جاندا اے۔

گُتی تے مر گئی پر جے جیوندی وی ہوندی تاں تیرے پیوٗنوں وہ نہ دیندا۔

معنے: جیوندی ہوندی: زندہ ہوندی۔
ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں لوکاں نوں جگت کیتی گئی اے جو کدی وی کسے نوں ورتن دی شے نہیں دیندے اتے ہوندے چارے اگلے نوں ٹال ای دیندے نیں۔

کولیاں دے نفعے نالوں سو دا گھاٹا چنگا۔

معنے: نفع: منافع ☆ گھاٹا: کمی نقصان۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کاروباروی کوئی سُر سواد دا ای کرنا چاہیدا اے جیہدے وچ مُنہ سِر نہ رنگیا جاوے۔ صاف سُتھرا کم کرن نال بندہ سوکھا رہندا اے بھانویں منافع گھٹ وی ہووے۔

کھوجا کھتری رہے نہ کسرلانوں ڈُوم ڈانگری نہیں دانا ہوندے۔

معنے: کھوجا: شیخ ☆ کسرلانوں: واءلانوں ☆ ڈوم: مراسی۔
ویروا: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دی اکھان رنگی شعری ٹگ

وِچ دسیا گیا اے پئی شیخ اتے کھتری اگلے نُوں دا ءِ ضرور لا لیندے نیں اتے اوہ ایس کم توں کدی باز نہیں رہ سکدے۔ انجے ہار ڈوم اتے ڈنگر چارن والے کدی دانے بینے نہیں بن سکدے۔

گِن گِن کے آوے گھاٹا پاوے۔

معنے: گِن گِن: گنتی کر کر ☆ گھاٹا پاوے: نقصان اٹھاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ چوکھا ای ہر ویلے پیسے اپنیاں اُنگلیاں تے گِن دا رہوے اتے رب وَل دھیان نہ کرے اوہ ربوں اپنے کم کار وِچ گھاٹا ای پاندا اے۔

گھڑیاں دا پکیا گھوچیاں نال نِکلدا اے۔

معنے: گھڑیاں دا پکیا: گھڑیاں وِچ پکایا اَن ☆ گھوچیاں: روُلے رَپے وخت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تگڑے جاں لُنڈ نُوں دِتا ہدھار ترلا منت کر کے ای ہے جے مُڑ جاوے اُنج تگڑے نال بندہ اُچی بول وی نہیں سکدا اتے اوس کولوں لینا کیہ ہوندا اے۔

گھروں دے وَیر سہیڑیا۔

معنے: دے: دے کے ☆ وَیر: دُشمنی ☆ سہیڑیا: مُل لیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کاروبار تاں ای چلدا اے جے کسے توں چکیا ہدھار ویلے سر پرتا دِتا جاوے اتے کئی لوکاں نُوں ہدھار دے کے منگن جائیے تاں اوہ اگوں گل نُوں آوندے نیں۔

لاٹھی دے ہتھ مال گذاری۔

معنے: مال گذاری: مال واپس لین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی قرض دے کے ہاری ساری واپس نہیں لے سکدا۔ اوس لئی بندے کول اختیار دی تگڑی ڈانگ ہووے تاں لوک قرض موڑدے نیں نہیں تاں کھا پی جاندے نیں۔

لوڑ دا کوئی مُل نہیں ہوندا۔

معنے: لوڑ: ضرورت ☆ مُل: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے وی شے دا ٹھیک مُل اودوں مِک دا اے جدوں لین والا اتے دین والا اوس وِنج دا اِکو جیہا لوڑ وند ہووے اتے جدوں کسے نُوں چیز دی لوڑ ہووے اتے چیز لبھدی نہ ہووے تاں اوس دا مُل تاں آپے ای اسمانیں چڑھ جاوے گا۔

لوَن نُوں شینہ باہو تے دین نُوں مُرلی منوہر۔

معنے: لوَن: لین' وصول کرن ☆ شینہ باہو: شیر ورگی بھڑک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کاروبار کردیاں کسے توں لینا ہووے تاں اوس نوں کد کد پیندے نیں پر اگلے نُوں دین لگیاں گھیس وٹی رکھدے نیں۔

لُون نہیں تولی دا۔

معنے: تولی دا: وزن کری دا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لون تاں ایڈی سستی شے وی پئی جے کوئی منگے تاں اتولیا ای دے دینا چاہیدا اے اوس نُوں تولن دی لوڑ ای کوئی نہیں ہوندی۔

لیکھا جوں جوں دا دان سو سوٗدا۔

معنے: جوں: جو ☆ دان: عطا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے نال حساب کتاب کرن لگیاں پائی پائی دا حساب کرنا چاہیدا اے اتے دان کرن لگیاں مُڑ بھانویں اوس نُوں جتاں مرضی دے دِتا جاوے۔

لینا دینا خاک مُحبت پاک۔

معنے: لینا دینا: لین دین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چاتر لوک جدوں اگلے نُوں دین لگیاں کوئی لت بانہہ نہ پھڑانا چاہندے ہون تاں اوہ اگلے نُوں چیتان لئی کئی چاپلوسیاں کردے رہندے نیں۔

لینے اِک نہ دینے دو۔

معنے: لینے: وصول کرنے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نال لین دین ای کوئی نہ ہووے تاں کسے دا ڈر بھؤ کاہدا ہوندا اے۔ کسے نال لین دین ہووے تاں ای پھڈے پیندے نیں۔

لینے دے دینے پے گئے۔

معنے: دینے: ادا کرنے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار انج دے بیمان لوکاں نال زندگی وِچ واہ پے جاندا اے پئی اوہناں کولوں بھانویں کُجھ لینا ای بن ہووے پر اوہ اگلے وَل ای کُجھ کڈھ دھردے نیں۔

مال تھوڑا اتے گھٹائی چوکھی۔

معنے: گھٹائی: گھٹ جان ☆ چوکھی: زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے کئی وار سوٗدے وٹے اندر انج دا مال وی پیش پے جاندا اے جیہدے وِچ جنس تاں گھٹ ای ہوندی اے اتے اوس وِچ گھٹا مٹی چوکھا ہون پاروں اوہ مال چوکھا گھٹ جاندا اے۔

مٹی دا گھڑا اوی ٹھوک وجا کے لیندے نیں۔

معنے: ٹھوک وجا کے: پرکھ کے، جانچ کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سوٗدا بھانویں کوئی ستے توں ستا ای کیوں نہ لینا ہووے پر اوسنوں لین توں اگدوں بنا کے پرکھ لینا چاہیدا اے اتے مگروں کسے ویچن والے نُوں دوس نہیں دینا چاہیدا۔

مُل دِتا شے لے لتی۔

معنے: لتی: لئی، وصول کیتی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نُوں پیسے

دے کے شے لینی ہووے تاں اوس وچ اوسدا احسان مروّت کاہدا ہوندا اے اتے بندہ کسے دا رُعب وی کیوں جھلے۔

مہنگے دا خریدنا تے سستے دا ویچنا کوئی بہادری نہیں

معنے: ویچنا: مُل دینا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کاروبار کرن دی مت دِتی گئی اے پئی سَودا کوشش کر کے سستا لینا چاہیدا اے اتے مہنگا ویچنا چاہیدا اے تاں چار کوڈیاں بچدیاں نیں پر سَودا مہنگا لے کے سستا ویچن تاں ہر کوئی ای کر سکدا اے۔

مجھ لئیے چوا کے، گھوڑا لئیے دوڑا کے، گھڑا لئیے وجا کے

معنے: مجھ: بھینس ☆ چوا کے: دُدھ چو کے ☆ وجا کے: کھڑکا کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی سَودا سُودا کرن لگیاں بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ خریدے جان والے ڈنگر جاں سامان نُوں ہر پکھوں ویکھ چاکھ لوے تا نجو اوس نُوں بھیڑی شے خریدی جان مگروں پچھتانا نہ پوے۔

مُڑ وی لیکھے ہون گے چل کھلواڑیں۔

معنے: لیکھے: حساب ☆ کھلواڑیں: کھلواڑے، فصل گاہن دا پڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نال کوئی لین دین ہووے تاں چاتر لوک اگلے نُوں ہج پا کے اپنی فصل گاہن والی تھاں لے جاندے نیں اتے اوتھے فصل گاہن وچ اپنے نال لائی رکھدے نیں۔

مُفت آیا مُفت ای جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہ کوئی شے آوندی اے اوہ اُنج ای جاندی اے۔ جے بندہ حرام کمائے گا تاں اوہ اوسدے حلال نُوں نال لے کے اِکدن ڈُب جائے گا۔

نفع تھوڑا نقصان ودھیرا۔

معنے: ودھیرا: زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کاروبار وچ ہر واری منافع ودھ ای نصیب نہیں ہو جاندا، کئی وار منافع گھٹ وی ہوندا اے اتے اوہ وی جرنا پیندا اے تاں ای ونج چلدا اے۔

نقد سَودے وِچوں مُشک دی خوشبو آوندی اے۔

معنے: مُشک: خوشبو۔

ویروا: ایس اکھان وچ سَودا نگد بنگدی لین دی پکی کردیاں دسیا گیا اے پئی کاروبار وچ جو لوک نگد سَودا لیندے نیں اوہناں نُوں قرض لاہن دی ماسہ فکر نہیں ہوندی۔

نویں نُوں دام پرانی نُوں چھ دام۔

معنے: دام: پیسے ☆ چھ دام: چوکھے پیسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار نویں شے نالوں پرانی شے دا مُل چوکھا مل جاندا اے اتے اوسدی بُتر اتے سامان دی ورتوں چوکھی چنگی ہوندی اے۔

نفعے دی چھیڑ وی چنگی ہوندی اے۔

معنے: چھیڑ: تھِبڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کاروبار دا اصول دسیا گیا اے پئی ونج چوں منافع ہونا ضرور چاہیدا اے بھانویں اکا تھوڑا ای کیوں نہ ہووے۔ انج گھٹو گھٹ کاروبار وچ لائی ہوئی راس تاں نہیں گھٹدی۔

ننڑینویں دا پھیر بُری بلا اے۔

معنے: ننڑینویں: ننانوے ☆ پھیر: چکر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کاروباری لوک اگلے بندے نوں مچھن لئی کوئی نہ کوئی چکر ویندے ای رہندے نیں۔ اوہ پورے سو دی گنتی توں بچن لئی اگلے نوں سو وچوں اِک گھٹ دے چکر وچ پائی رکھدی اے۔

وٹ سو وٹا ایدھر مٹی اودھر گھٹا۔

معنے: وٹا: کمایا ☆ گھٹا: خاک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کاروبار انج دے ہوندے نیں پئی اوہناں وچ نِچ دا ککھ کنڈا نہیں بس گھٹا ای بندے دے سر وچ پیندا اے اتے اگلا گھٹا پوا کے شامیں گھر پرتدا اے۔

ودھ تول تے پُورا لہہ۔

معنے: ودھ: زیادہ ☆ لہہ: اُترے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دھڑوایاں نوں دسیا گیا اے پئی دانے تولن لگیاں ماڑے جہے نیوندے پلڑے نال ای تولنے چاہیدے نیں۔ اتے انج اوہناں نوں پرت کے تولیاں اوہ گھٹدے نہیں۔

وَیہن تے لہن تُردے ای چنگے لگدے نیں۔

معنے: وَیہن: دریا دا پاٹ ☆ لہن: لہنا' قرض۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دریا دے پاٹ وچ دی پانی وگدا ای چنگا لگدا اے اتے قرضہ وی مُڑدا ای ہووے تاں کاروبار چنگا چلدا رہندا اے اتے وگاڑ نہیں ہوندا۔

وساہ گھاٹ' وِسواس گھاٹ۔

معنے: وساہ: اعتبار ☆ گھاٹ: کمی ☆ وِسواس: یقین۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نال سودا وٹا کردیاں جاں ہدھار دیندیاں لیندیاں جے کر اگلے تے اعتبار نہ ہووے تاں بندہ ہر ویلے اوس بارے شک وچ ای رہندا اے۔

ہالی نوں واہ لئو تے لیاری نوں چو لئو تے شک نہیں رہندا۔

معنے: ہالی: ہل وگن والا ڈنگر ☆ لیاری: دُدھ دین والی مجھ گاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہل جون والا ڈنگر ہلیں جو کے ویکھ لین نال اوس دے ٹورے دا پتہ لگ جاندا اے اتے لویرا ڈنگر چو کے ویکھ لین نال اوسدے دُدھ دے وادے گھاٹے جاں تھناں دیاں دھاراں دا سارا پتہ لگ جاندا اے۔

ہم پیشہ دُشمن ہمیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے تھاں تے بہہ کے اکو کاروبار کرن والے لوک اِک دُوجے دے ساڑے ضرور سڑدے رہندے نیں اتے اوہ اپنے نالدے لئی ہر ویلے ہاسیساں کردے رہندے نیں۔

ہاتھی لکھ لٹیچے فیر وی لکھ ٹکے دا۔

معنے: لٹیچے: لٹیا جاوے، ماڑا پے جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے امیر تے جے دِن پے وی جان مُڑ وی اوہ عام غریب لوکاں نالوں تگڑا ہوندا اے اتے اوسدی گل فیر وی گُجھ نہ گُجھ بنی ای رہندی اے۔

ہتھو ہتھ نبیڑا نہ جھگڑا نہ جھیڑا۔

معنے: ہتھوہتھ: اوسے ویلے ☆ نبیڑا: مُکا دین ☆ جھیڑا: جھیڑ

ویروا: ایس اکھان وِچ کم کار کرن بارے مت دِتی گئی اے پئی جدوں کوئی وی کم اوسے ویلے مُکا دِتا جاوے اتے لین دین صاف کرلیا جاوے تاں جھگڑا پیندا ای نہیں۔

☆☆☆☆

اگ، پانی، ہوا، مٹی

آیا اگھ نوں نیزے پانی ہتھ۔

معنے: اگھ: طوفان، پانی دا ریلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں سُمندراں وِچ طوفان آ جاندا اے اتے ہر پاسے پانی ای پانی ہوندا اے تاں لوکاں دے ہر ہر پانی چڑھ جاندا اے اتے بچا اوکھا ہو جاندا اے۔

اگ بناں دھوں کتھے / اگ بناں دھوں کتھوں

معنے: بناں: بغیر ☆ دھوں: دھواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوئی وی شے اودوں تیک وجود وِچ نہیں آوندی جدوں تیک اوسدا سبب نہ بنے اتے جدوں سبب بن جاوے تاں اگلا کم ہو جان دی آس لگ جاندی اے۔

اگ بلن باجھ دھوں نہیں نکلدا۔

معنے: بلن: جلن ☆ باجھوں: بناں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کتے کوئی نہ کوئی گل بات پہلاں ہوئی ہووے تاں ای اوسدے اگلے کم دا سبب بن دا اے۔ لڑائی جھگڑا ہون لئی پہلاں اُنج دے حالات دا ہون ضروری اے۔

اگ پانی دا میل کدی نہیں ہوندا۔

معنے: میل: مُلاقات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اِک دُوجی نوں مُکا دین والیاں دو شیواں جدوں وی اِک جا ہون گیاں تاں اوس ویلے رپھڑ روَلا ضرور پے جاوے گا۔

اگ تے پانی اک دُوجے دے دُشمن ہوندے نیں

معنے: دُوجے: دوسرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی وکھری وکھری اتے اِک دوجے دی دُشمن نسل جدوں وی کٹھی ہووے گی تاں اوہ اک دوجے نُوں برداشت نہیں کر سکن گیاں تے اوتھے فساد ہون دا ڈر رہوے گا۔

اگ پانی دی وَیری ہوندی اے۔

معنے: وَیری: دُشمن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اگ اتے پانی اِکدوجے دے وَیری ہوندے نیں اتے اوہناں وچ اِک دوجے نُوں مُکا دین دیاں صِفتاں ہوندیاں نیں ایس لئی کدی وی اکٹھے نہیں رہ سکدے۔

اگ پانی دی ازلاں توں دُشمنی ایں۔

معنے: ازلاں: شروع لاتوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مخالف صِفتاں دے وارث لوک اِک پنجالی وچ کدی وی نہیں جوئے جا سکدے اتے اوہناں دا بھیڑ ہو جان دا ہر ویلے ڈر رہندا اے۔

اگ پانی دی کھیڈ اے۔

معنے: کھیڈ: کھیل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر چوکھیاں شیواں نُوں چلان دا سارا کم اگ اتے پانی کولوں لیا جاندا اے اتے جدوں اوسدیاں متھیاں حداں وچ وادھا گھاٹا ہو جاوے تاں مشین وچ وگاڑ پے جاندا اے۔

اگ تے لڑائی نُوں ودھایاں چر نہیں لگدا۔

معنے: ودھایاں: ودھ کیتیاں، بڑھا دتیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اگ دی جدوں مچی ہووے تاں اوہ گھڑی کوہ کر دی جاندی اے اتے انج ای لڑائی ہوندی ہووے تاں اوس وچ ہور وادھا کرن کوئی اوکھا نہیں ہوندا۔

اگ دا پُتلا اگ وَل جاندا اے۔

معنے: پُتلا: بنیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے اپنے اصل وَل جاندی اے اتے جو شے اگ دی صِفت والی اے اوہ پکی گل اے پئی اگ نُوں ای چنگا جانے گی اتے اوس وَل ای جاوے گی۔

اگ دا سڑیا اگ نال ای ٹھیک ہوندا اے۔

معنے: اگ دا سڑیا: اگ پاروں سڑ گیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو کم کسے وجہ نال خراب ہوندا اے اوس دا اُپا وی اوسے تھاں جاں چیز نال ای ہو سکدا اے اتے اوس وگاڑ نُوں ٹھیک وی بس اوسے شے نال ای کیتا جا سکدا اے۔

اگ سجن دُشمن نہیں ویکھدی۔

معنے: سجن: دوست۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بد فطرت لوکاں نُوں سجن دُشمن دی کوئی پچھان نہیں ہوندی اتے اوہ سبھناں نال اکو جیہا ای سلوک کردے نیں اتے سبھناں نُوں اکو پنجالی واہندے نیں۔

اگ لا کے گُتا اروڑی تے۔

معنے: اروڑی: گند گو ہے دا ڈھیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے بندے تاں ہر پاسے نفرت دی لُوتی ای لانی ہوندی اے اتے اگے لان مگروں بھیڑے لوک اِک لانبھ تے ہو کے ویکھ دے رہندے نیں۔

اگ لائی تے گُتا کندھ تے۔

معنے: کندھ: دیوار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے لوک سدا شرارتاں کردے ای رہندے نیں اتے وسیب وچ فساد پوانا اوہناں دی فطرت ہوندی اے اوہ اوس توں بنا بچ نہیں سکدے۔

اگ لائے تماشا ویکھے۔

معنے: لائے: جلائے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے اتے کمینے لوک لوکاں وچ نفرت دی اگ بھڑکا کے آپوں کول کھلو کے ویکھدے رہندے نیں اتے ماسہ شرم نہیں کردے۔

اگ لگی جگرانویں، دھوں نکلیا گوپی راویں۔

معنے: جگرانویں: اِک تھاں دا ناں ☆ گوپی رواویں: اک تھاں داناں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اگ تاں اِک تھاں لگی ہوئی ہوندی اے پر اوس توں ڈر دے مارے اتے کمبدے کول کھتے دور جا کے لُک جاندے نیں۔

اگ نہ اُگل لعل اُگل۔

معنے: اُگل: مُنہ چوں کڈھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں وسیب اندر لوکاں نُوں پیار پوچا سکھانا چاہیدا اے اتے ہر تھاں نفرت دی اگ نہیں بالنی چاہیدی۔ نفرت وسیب نُوں برباد کر دیندی اے۔

اگن کنڈ وچ گھر کیتا جل وچ کیتا نکاس، پردے پردے وچ جاوے اوہ پی اپنے کے پاس۔

معنے: اگن کنڈ: اگ دا الاؤ ☆ جل: پانی ☆ پی: پیا، خاوند۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی حُقے دا دھوں اگ وچوں نکلدا اے اتے اوہ دھوں پانی وچوں لنگھ کے مُڑ سارے جہان توں لُک کے پین والے تیکر اپڑ جاندا اے۔

اُلٹا پانی گنگا نُوں۔

معنے: گنگا: ہندوستان دا مشہور دریا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایہ کدی نہیں ہو سکدا

پئی دریا اپنے ای سومے ول نُوں پرت کے جان لگ پوے۔ اوس تاں اپنے سومے توں الٹ پاسے ای جانا ہوندا اے۔

پربت نُوں رائی کرے تے رائی نُوں پربت جان۔

معنے: رائی: رایا سرہیوں ☆ جان: سمجھ لے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنے دی مرضی اے پئی اوہ پتھراں نُوں اڈا پڈا کے اوتھوں اوہناں دا کھوج کھرا مکا دیوے اتے جتھے پہاڑ دا ناں نشان نہیں ہوندا اوتھے پہاڑ بنا دیوے۔

جیسا سوما ویسا ویہن۔

معنے: سوما: چشمہ مُنڈھ ☆ ویہن: ویہل، دریا دا شرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جج دا پانی دا مُنڈھ ہووے گا اُنج دا ای اوسدا اگوں ویہل ہووے گا۔ جج دے ماپے ہون گے اُنج دی اوہناں دی اولاد ہووے گی۔

سُکی نال رگلی وی بل جاندی اے۔

معنے: سُکی: خشک ☆ رگلی: نمی والی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں اگ پوری مچ پوے تاں اوس وِچ سُکیاں لکڑاں دے نال رگلی وی لا دیو تاں اوہ وی بل جاندی اے۔ چنگیاں نال منڈیاں دا وی کم سرای جاندا اے۔

سمندر سوُکھ نُوں دریا نال رکیہ۔

معنے: سُمندر سوُکھ: سُمندر رورگی سوکھت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سُمندر نُوں دریا نال کوئی کم نہیں پے سکدا جدوں پینا ایں دریا نُوں ای سُمندر نال کم پینا ایں۔ تگڑے نُوں ماڑے کول گھٹ ای جانا پیندا اے اتے ماڑا نِت تگڑے کول جاندا اے۔

☆☆☆☆

اللہ، پرمیشور، رام

اتّ خُدا دا ویر ہوندا اے۔

معنے: ات: اخیر، اِنتہا ☆ ویر: دُشمنی۔

ویروا: کِسے نال وی زیادتی دی اخیر کر دیویئے تاں ربی قہر جوش وِچ آ جاندا اے۔ ایہہ کِسے کِبڈھے نُوں مت دین لئی بولیا جاندا اے۔

اُتوں ڈِگی تر ربا اِکو جیہی کر۔

معنے: تر: اِک کھان والی سبزی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو شے وی اسماناں ولوں آوے اوس تے ساریاں دا حق اِکو جیہا ہوندا اے۔ اتے مُفت وِچ لبھی شے توں سارے ای لڑدے رہندے نیں۔

اُچا بول نہ بولیے سرکاروں ڈریے۔

معنے: سرکاروں: رب سچے کولوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں ہر ویلے رب اگے نیوں کے رہنا چاہیدا اے اتے رب کولوں ہمیشہ ڈردیاں رہنا چاہیدا اے۔

اُچے بول رب گوں نہیں بھاندے۔

معنے: گوں: نُوں ☆ بھاندے: چنگے لگدے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی تکبر نال کیتی ہوئی گل رب سچے نُوں کدی چنگی نہیں لگدی ایس لئی جدوں وی بندہ گل کرے عاجزی اتے حلیمی نال ای کرے۔

اسماناں تے کہیں چھتر چھائے۔

معنے: کہیں: کس نے' کہنے ☆ چھتر: چھت ☆ چھائے: چھاں کیتی' سایہ کیتا۔

ویروا: اسمان دی چھتری کہنے بنائی' اوہ تاں رب سچے توں بناں کوئی بنا سکدا ای نہیں۔ رب سچے دی وڈیائی بیان کرن لئی بولیا جاندا اے۔

اسماناں جیڈ کھلاریاں لئی رب جیڈی بانہہ چاہیدی اے۔

معنے: جیڈ: دے برابر' جیڈا ☆ کھلاریاں: جمع کھلارے دی' پھیلاؤ' پسارا' کھلار ☆ جیڈی: جتنی ☆ بانہہ: بازو۔

ویروا: آسماناں ورگے وڈے سارے سسٹم نُوں سنبھالن لئی رب سچے دی بانہہ دی لوڑ اے۔ اوس توں اڈ ہور کوئی ایہدی سانبھ نہیں کر سکدا۔

اکلے دو کلے دا اللہ بیلی۔

معنے: اکلے دو کلے: کلّے کارے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی رب ہر ویلے ہر اک دے نال ہوندا اے ایس لئی بندہ کلا وی رہ جاوے تاں وی اوس نُوں گھابرنا نہیں چاہیدا ایس لئی پئی رب سچا ای ساریاں دا وارث ہوندا اے۔

اللہ اللہ خیر سلا۔

معنے: خیر سلا: سبھ خیریت' سبھ خیر۔

ویروا: جدوں بندہ ہر ویلے رب ول دھیان رکھے تاں اوہنوں کوئی وی کم کرن لگیاں ڈر نہیں ہوندا اوہدا ہر کم رب سچا آپے ای سدھا کر دیندا اے۔

اللہ اللہ کہو تے سدا راضی رہو۔

معنے: کہو: آکھو، پکارو ☆ سدا: ہمیشہ ☆ رہو: رہ۔

ویروا: اَے بندیا جے تُوں ہر ویلے رب سچے نُوں چیتے رکھ کے پکاردا رہویں گا تاں اوہ تینوں ہر دُکھ توں بچائی رکھے گا۔ ایس جگ اندر سبھے پریشانیاں اوستوں وسارن پاروں ای آوندیاں نیں۔

اللہ باچھاہ ہَے، ککھاں دی بیڑی، تے مکوڑا ملاح ہَے۔

معنے: باچھاہ: بادشاہ☆مکوڑا: کیڑا۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی سارے جگ دا بادشاہ بس اللہ تعالٰی دی ذات ای اے اتے جدوں کوئی ککھاں دی بیڑی بنا کے اوس وچ تکھ مکوڑے نُوں ملاح بنا دیوے گا تاں بیڑی کویں لگے گی۔

اللہ بیلی کُل دا داناپھکا مُل دا۔

معنے: کُل: تمام۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی بھاویں رب سچا ای سبھناں دا وارث اے اتے اوس نے ہر اک نُوں روزی تاں دینی اے تاں وی بندے نُوں اپنے بھڑولے وچ دانے پا کے رکھنے چاہیدے نیں۔

اللہ بیلی تے سبھ جگ بیلی۔

معنے: بیلی: دوست، یار، سجن☆ سبھ: سارا، تمام☆ جگ: دُنیا، جہان۔

ویروا: ہور لوکی لکھ ویری وی ہو جان پر جے اللہ سوہنے دا سنگ ہووے تاں بندے نُوں کُجھ نہیں ہو سکدا۔ اوسدی رحمت نال ہووے تاں بندے نُوں کوئی ڈر خوف نہیں ہونا چاہیدا۔

اللہ راضی تے سبھ جگ راضی۔

معنے: راضی: خوش، رضامند☆ سبھ: سارا، تمام ☆ جگ: دُنیا، جہان۔

ویروا: بندے اُتے جے رب سوہنا راضی ہووے تاں ساری دُنیا ای راضی ہوندی اے۔ رب سوہنے دی خوشی نال ای ہور دی لوکی خوش ہوندے نیں۔

اللہ دی لاٹھی بے آواز ہوندی اے۔

معنے: لاٹھی: ڈنڈا، سوٹا۔

ویروا: رب سوہنے جدوں کسے دے دِن بھیڑے کرنے ہوندے نیں تاں اوس بندے نُوں پہلاں کدی خبر نہیں ہوندی۔ اوہنوں اِکو واری سٹ آن وجدی اے۔

اللہ توں چوری نہیں تے بندیاں توں کاہدی چوری۔

معنے: کاہدی: کس گل دی، کیسی، کیہڑی گل دی۔

ویروا: ہر بھیڑا کم کرن توں پہلاں رب توں ڈرنا چاہیدا اے۔ جے رب کولوں نہیں ڈرنا تاں بندیاں توں کاہدا ڈرن۔ حساب کتاب تاں اللہ نے لینا اے۔

اللہ دے تے بندہ سہے۔

معنے: دے: دیوے، عطا کرے ☆ سہے: برداشت کرے، جرے۔

ویروا: جو وی دُکھ سُکھ بندے دی زندگی وچ آوندا اے بندے نُوں اپنا مقدر جان کے جرنا چاہیدا اے۔ اتے ہر حال وچ اوہدی رضا تے راضی رہنا چاہیدا اے۔

اللہ دے ناں تے گُلگُلو دا کھنب ڈیون دا وی سواد اے۔

معنے: ٹکڑو دا کھنب: مُرغے دا پر۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی رب دے ناں تے بھانویں اپنے ولوں اُکی بیکار شے وی دِتی جاوے مُڑ وی اوس دا ثواب ہوای جاندا اے۔

اللہ دے گھر دی سبھنوں آس۔

معنے: سبھ: سبھناں' تمام ☆ آس: اُمید۔

ویروا: ہر جی نُوں رب سچے دے کولوں ای آس اُمید رکھنی چاہیدی اے۔ رب توں اڈ ہور کوئی کسے نُوں دے وی کیہ سکدا اے۔

اللہ دیاں اللہ ای جانے / رب دیاں رب ای جانے۔

معنے: جانے: سمجھے۔

ویروا: رب سچے دے سارے بھیت بس اوہ آپ ای جاندا اے۔ اوس دے بھیت نُوں سمجھن ہور کسے دے وس دی گل نہیں۔

اللہ دووے تے بندہ لوے / اللہ دووے تے بندہ سہوے۔

معنے: دووے: عطا کرے' دان کرے ☆ لوے: لئے' حاصل کرے ☆ سہوے: برداشت کرے۔

ویروا: جیکر اللہ بندے نُوں عطا کرے تاں ای بندہ کوئی شے حاصل کر سکدا اے۔ اللہ ولوں دِتی گئی خوشی غمی بندے نُوں ہر حال وچ ہس کے قبول کر لینی چاہیدی اے نہیں تاں اوہ ہور کروی کیہ سکدا اے۔

اللہ سونا دیوے' تاں گھڑانوں تاں نہیں مہنگا۔

معنے: سونا: زیور بنان والی قیمتی دھات ☆ تاں: تب ☆ گھڑانوں: زیور بنوان دا معاوضہ ☆ مہنگا: قیمتی۔

ویروا: جیکر رب سوہنا بندے نُوں سونا دے دیوے تاں اوس دے زیور بنوان دی بنوائی بھرنی تاں اوکھا کم نہیں ہوندی۔

اللہ راسی خصم خُدا۔

معنے: راسی: راضی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں اللہ سوہنا بندے تے راضی ہو جاوے تاں اوہ ہر شے دا وارث بن جاندا اے اتے بندے نُوں کوئی پریشانی نہیں ہوندی۔

اللہ راسے ور ہے خود آ۔

معنے: راسے: راس پاوے' سِدھیاں کرے' سُدھ کرے ☆ ور ہے: برسے۔

ویروا: جدوں رب سوہنے ولوں نظر سوّلی ہووے تاں اوہدی رحمت دا مینہ آن کے وَس لگ پیندا اے۔ اوہدے حکم امر توں بنا کُجھ وی نہیں ہو سکدا۔

اللہ رکھے تے کون چکھے۔

معنے: رکھے: بچائے' حفاظت کرے ☆ چکھے: مُونہہ پائے' نقصان اپڑائے۔

ویروا: جدوں رب سچا بندے دی راکھی کرے تاں ہور کون اوس بندے نوں ہتھ لا سکدا اے. اوہدے حکم امر توں بناں تاں پتہ نہیں ہل سکدا۔

اللہ کسے دا بھرم نہ بھنّے۔

معنے: بھرم: اعتبار، یقین، وساہ ☆ بھنّے: مکائے، ختم کرے

ویروا: رب سچا ہر کسے دیاں آساں پوریاں کرے اتے کسے نوں وی اپنے بوہے توں مایوس نہ ہون دیوے. ہر بندے لئی آخری سہارا بس اوہ ای اے۔

اللہ کرے سِدھ، بندہ کرے بِدھ۔

معنے: سِدھ: سِدھی ☆ بِدھ: بھیڑا کم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی اللہ سوہنا تاں ہر ویلے بندے تے رحمتاں ای کردا اے پر بندہ ای اپنے لئی بھیڑا اکٹھے کردا رہندا اے اتے ایس کولوں چنگا کم نہیں ہو سکدا۔

اللہ کرے سوّلیاں، بندہ کرے کوّلیاں۔

معنے: سوّلیاں: چنگیاں ☆ کوّلیاں: پُٹھے کم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی رب سچا ہر ویلے بندے تے رحمتاں دی بارش کردا رہندا اے پر بندہ ہر ویلے پُٹھے چالے چلدا رہندا اے۔

اللہ لایا بھاگ تے سوراں دے گل ٹل۔

معنے: بھاگ لگن: مقدر سوّر جان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں رب سوہنا بندے دے مقدر چنگے کر دیوے تاں نالائق لوکاں نوں وی اوہ اُچیائی دے دیندا اے پئی عقل والے اتے دانے وی حیران رہ جاندے نیں۔

اللہ نِکلدا اِنکلدا انکلے، رام وڑدا وڑدا وڑے۔

معنے: نکلے: باہر جائے، بھولے ☆ رام: ہندو مذہب وِچ رب داناں ☆ وڑدا: داخل ہوندا ☆ وڑے: داخل ہووے۔

ویروا: اللہ سوہنے داناں ہولی ہولی ای بھلدا اے۔ ایسراں رام داناں ہولی ہولی ای یاد ہوندا اے. بندے نوں چر توں دھار یا مذہب ای بوہتا چیتے رہندا اے۔

اللہ ہوچرے اللہ گوچرے۔

معنے: ہوچرے: آس وند، اڈیکنہار ☆ گوچرے: لئی، نال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بچہ اللہ دے آسرے تے ہووے اوہ اوس دے سہارے ای جیوندا رہندا اے۔ اوس توں اڈ جگ اندر ہور کوئی سہارا نہیں۔

اللہ یار تے بیڑا پار۔

معنے: بیڑا: بیڑی، کشتی ☆ پار: منزل تے اپڑ پاندا اے۔

ویروا: جدوں رب سچے دی نظر سولی ہووے تاں بندے دا بیڑا پار ہو ای جاندا اے۔ رب دی رحمت نال ہووے تاں بندے نوں کوئی ڈر خطرہ نہیں ہوندا۔ اوہدی رحمت نال ای بیڑے منزل تے اپڑدے نیں۔

اوہ چاہوے تاں پل وِچ چوروں قُطب بنادیوے

معنے: پل: گھڑی، تھوڑے توں تھوڑا ویلا ☆ چوروں: چور توں ☆ قُطب: فقیری وِچ اُچ تھاں، درویشی وِچ اعلیٰ مقام۔

ویروا: ایہ رب سچے دی مرضی دی گل اے پئی اوہ جدوں چاہوے اوسے گھڑی نامی گرامی چور چکاراتے بھیڑے کم کرن والے نُوں وی اوہدی کسے ادا پاروں درویشی دے اعلیٰ مقام اُتے بٹھادیوے۔

اوہ ڈاڈھا اے، ککھوں لکھ کردا اے، لکھوں ککھ کردا اے۔

معنے: ڈاڈھا: تگڑا ☆ ککھوں لکھ: غریب توں امیر ☆ لکھوں ککھ: امیر توں غریب

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی رب سچا سبھ توں تگڑا اے ایہ اوسدی مرضی اے پئی کدی غریب نمانے نُوں راتو رات امیر بنا دیندا اے اتے کدی لکھ پتیاں دا راتو رات بھٹھا بٹھا دیندا اے۔

اوہدے گھر وِچ دیر اے انھیر نہیں۔

معنے: انھیر: اندھیرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی رب سچے اگے دُعاواں کردیاں رہنا چاہیدا اے اوس دے گھر وِچ دیر تاں ہو سکدی اے پر اوہ گل سُن کے پھر کا پھیر ضرور دیندا اے۔

بابل دِتی پائی مَیں اِکو ڈنگ پکائی دئیں میریا سائیاں مَیں نت پکاواں پائیاں۔

معنے: بابل: باپ، پیو ☆ پائی: چار ٹوپے اناج ۸۔سیر اناج ☆ اِکو: اِک ای، ایک ہی ☆ ڈنگ: ویلا، ٹائم ☆ دئیں: دینا ☆ سائیاں: مالکا، رب سوہنیا ☆ نت: روزانہ ☆ پائیاں: جمع پائی دی۔

ویروا: میرے باپ نے مینوں پکے گی نوں ۸ سیر دانے میرے پلے پا کے مینوں ٹوریا پر اوہ تاں اِکو دِن وِچ ای مک گئے. میریا رب! مینوں توں ہی دیویں گا تاں میری پوری پوے گی. اتے مَیں ہر روز پائیاں پکان دے قابل ہو سکاں گی. مطلب ایہہ پئی بندہ رب دے دِتیاں ای رجدا اے. بندے دے دِتیاں کِناں کو چر پُوری پے سکدی اے۔

بندہ کرے کولیاں رب کرے سولیاں.

معنے: کولیاں جمع کول دی: بھیڑے کم، کوجھے کم، بُرے کم ☆سولیاں: جمع سول دی: چنگے کم، بہتر کم، فائدے مند کم۔

ویروا: بندہ ایس جگ دے لالچ لوبھ پاروں سدا کورا ہے پئے کے بھیڑے کماں وِچ پھسیا رہندا اے۔ پر رب سچا کدی وی کسے دا بُرا نہیں کردا. اوہ بندے دیاں بُرائیاں تے پردے پاندا رہندا اے اتے بندے دا بھلا ای کردا رہندا اے۔

بندے کولوں رکیہ منگنا' رب کولوں منگیے جو دے
کے نہ پچھتاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ بندیاں اگے نہ ہتھ کرداپھرے سگوں اوہ رب اگے ہتھ کرے جو دے کے پچھتاندا نہیں اتے دین تے آوے تاں بے حسابا دے دیندا اے۔

بنی ویلے رب چیتے آوندا اے۔

معنے: بنی ویلے: اوکھے ویلے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندہ اپنے دُنیاداری دے رولیاں وِچ پے کے رب نُوں بھُلھ جاندا اے پر جدوں مُصیبت پَیندی اے تاں رب نُوں چیتے کردا اے۔

بھُل بھلیکھے' اللہ لیکھے۔

معنے: بھُل: چیتے نہ رہنا ☆ بھُلیکھے: جمع بھُلیکھا دی 'غلطی' ٹپلا ☆ لیکھے: حساب۔

ویروا: بندے کولوں چنگی نیت رکھدیاں جے کوئی بھُل چاں غلطی ہو جاوے تاں رب سچا اوسدی نیت نُوں سمجھدیاں ہویاں اوہنوں مُعاف فرما دیندا اے۔ بھُلیکھے نال ہو جان والا مندا کم رب سچا ماڑی جیہی بھُلھ سمجھ کے مُعاف کر دیندا اے۔

بھُلن اندر سبھ کوئی' ابھُل گورو کرتار۔

معنے: بھُلن: بھل جانَ وسار بیٹھن ☆ ابھُل: جیہڑا نہیں بھُل دا ☆ گورو: جو گُر سکھاوے ☆ کرتار: کرن والا' مالک۔

ویروا: ایس جگ اندر ہر کوئی کیتی گل نُوں بھُلھ جاندا اے پر اِک اوہو سچا مالک اے جو کدی وی کسے گل نُوں نہیں بھُلدا۔ ہر کسے دی کرنی نُوں چیتے رکھدا اے۔

پر مرے پرمیشور جاگے۔

معنے: پر: دوَلت' طاقت ☆ پرمیشور: مالک رب۔

ویروا: ایس جگ اندر سبھ توں وڈی طاقت بس اوسے مالک کول اے۔ جدوں دُنیا اندر بندے دی کوئی واہ داہ نہیں جاندی تاں اوس ویلے وی اوسدا رب اوس نوں ویکھ رہیا ہوندا اے۔

پرہیا وِچ پرمیشور ہوندا اے۔

معنے: پرہیا: سَتھ' اِنصاف کرن لئی مقامی عدالت ☆ پرمیشور: مالک' رب۔

ویروا: جدوں وی کسے جھیڑے دا فیصلہ کرن لئی کوئی پرہیہ ہندی اے تاں رب اوہناں دی مدد کرن لئی وِچ آپ آن کھلوندا اے۔ جدوں وی کِتے لوکائی دا بھلا جوڑن لئی لوک اکٹھے ہون تاں رب اوہناں دے ایس عمل نُوں بڑا پسند کردا اے۔

پرمیشور جد بھُلیا' دیاپے سبھ روگ۔

معنے: پرمیشور: رب' مالک ☆ جد: جب' جدوں ☆ دیاپے: آ گئے' حملہ آور ہو گئے ☆ روگ: بیماریاں' پریشانیاں۔

ویروا: بندے نُوں جے اوس دا مالک چیتے رہوے تاں بائیں مائیں بندے نُوں کوئی مُصیبت جاں آفت نہیں گھیردی. جدوں وی بندہ جگ اندر اپنے مالک دے سنیہاں نُوں بُھل کے آپوں کبُدھے کم کرن لگ پیندا اے تاں اوہنوں اڈٹھیاں بیماریاں تے پریشانیاں آن گھیر دیاں نیں۔

پرمیشر تے بُھلیا ویاپن سبھے روگ۔

معنے: پرمیشر: رب' پربھو☆ تے بُھلیا: نُوں بُھلیا☆ ویاپن: گھیر لین☆ روگ: بیماریاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ رب سچے نُوں بُھل جاوے اوس نُوں ہزاراں بیماریاں آ کے گھیر لیندیاں نیں۔ ایس لئی ہر حالت وِچ رب سچے نُوں یاد رکھنا چاہیدا اے۔

پرمیشور دی کایا' کِتے دُھپ کِتے چھایا۔

معنے: پرمیشور: رب' مالک ☆ کایا: وجود' ہوند ☆ چھایا: چھاں' سایہ۔

ویروا: ایس جگ دی ساری رنگن بس رب سوہنے دے وجود دی کہانی سناندی اے. اوسدی رحمت دا ای ایہ ثبوت اے پئی کسے تھاں تاں دُھپ لگی ہوندی اے' کِتے بدلاں نے چھاں کیتی ہوندی اے. کدی کوئی امیر ہو جاندا اے' مُڑ اوس گھر ای غُربت وڑ جاندی اے۔

پلّے خرچ نہ بنھدے پنچھی تے درویش جیہناں

تکیہ رب دا اوہناں رِزق ہمیش۔

معنے: پلّے: دامن نال' جیب وِچ ☆ پنچھی: پرندے' پکھیرو ☆ تکیہ: آسرا' تقویٰ ☆ ہمیش: ہمیشہ' سدا۔

ویروا: ایس جگ اندر جِنے وی جانور جاں پکھیرو نیں اوہ کدی وی کِتے جان لگیاں اپنے نال زادِ راہ نہیں لے کے ٹُردے' ایہ ای حال درویش لوکاں دا اے. ایہ دوویں دھِراں سدا رب دے آسرے تے ٹُریاں رہندیاں نیں اتے سچا رب اوہناں نوں ویلے سر اوہناں دے مقدر دا رزق اپڑاندا رہندا اے۔

پنجاں وِچ پرمیشور ہوندا اے۔

معنے: پنجاں: جمع پنج دی' پنج تن' پنج دا عدد مُسلماناں تے ہندواں سِکھاں وِچ وی بڑا اہم اے۔

ویروا: مُسلماناں اتے ہندواں لئی پنج دا عدد بڑا آدر جوگ اے اتے آکھدے نیں جِتھے وی پنج جی اکٹھے ہون گے رب سچا وی اوتھے ضرور رہووے گا رل کے بیٹھن دے کم نُوں رب سچا پسند کردا اے. اتے لوکاں دے جُڑے ہوئے سر ویکھ کے اوسنوں چاء چڑھدا اے۔

تلّے پٹواری' اُتے باری۔

معنے: تلّے: ہیٹھاں' اسمان دے تھلے☆ باری: رب سچا' باری تعالیٰ۔

ویروا: ایس اکھان اندر ایہ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جو اختیار رب سچے کول نیں' اوہ جو جی آوے کرے' اوہنوں

کوئی ہنک ہوڑ نہیں سکدا' سگوں اوہو اختیار زمین اُتے پٹواری کول نیں۔ اوہ وی زمین نال جو چاہوے کرے' اوہنوں کوئی پچھن والا نہیں۔

تیریاں تُوں ہی جانے ربا۔

معنے: تیریاں: آپ دیاں' تیرے بھیت۔

ویروا: رب سوہنیا تیرے بھیتاں تیکر عام جگ واسی نہیں اپڑ سکدا۔ تیرے بھیتاں داتُوں ای وارث ایں۔ تیرے رازنُوں سمجھن عام بندے دے وس وِچ نہیں۔

تیلی جوڑے پلی پلی رب روہڑ اوے کُپّا / مہتہ جوڑے پلی پلی رام روہڑ اوے کُپّا۔

معنے: تیلی: تیل کڈھ کے ویچن والی قوم ☆ پلی: تیل ویچن دا پیمانہ ☆ روہڑ اوے: روہڑ دیوے' ضائع کر دیوے ☆ کُپّا: تیل رکھن والا بھانڈا ☆ مہتہ: دوکاندار' کھتری۔

ویروا: ایس جگ اندر تیلی جاں بانیے لوک تیل ویچن لگیاں بڑیاں ہیرا پھیریاں کردے نیں' اتے اوہ تیل ویچن لگیاں وِچوں کجھ تیل بچا لیندے نیں۔ پر رب سچے تاں انصاف کرنا ای ہوندا اے' اوہ ویلے کویلے اوہناں دا پورا کُپّا ای روہڑ کے اوس ساری بددیانتی دی کسر کڈھ چھڈدا اے۔

جتھے جس دی لگن ہے' اوتھے اوسدا رام۔

معنے: لگن: محبت' پریم' عشق ☆ رام: گورو' مالک۔

ویروا: ہر بندے دا اپنا اپنا مذہب اے' جیہڑا اوہنوں چنگا لگدا اے' جیہدے نال اوہنوں محبت ہو جاندی اے' اوتھے ای اوس دا مالک وسدا نظر آوندا اے۔ ہر کوئی اپنے پریم پیار دے شیشے اندروں ای اپنے مالک نُوں ویکھدا اے۔

جدھر رب' اودھر سبھ۔

معنے: جدھر: جس پاسے ☆ رب: پالن والا' مالک' روزی دین والا ☆ اودھر: اوس پاسے۔

ویروا: رب سچا ای اوہ اجیہی ہستی اے جیہدے نال کوئی متھا نہیں لا سکدا۔ ایس لئی جیہڑے پاسے رب سوہنے دی رضا ہووے گی سبھناں ولیاں' غوثاں اتے اوتاراں دی وی اوہوای منشا ہووے گی۔

جس جند دِتی اے' اوہ روزی وی دیسی۔

معنے: جند: زندگی' جیون' حیاتی ☆ روزی: زندہ رہن لئی خوراک ☆ دیسی: دیوے گا۔

ویروا: ہر بندے نُوں ایہ پکا یقین ہونا چاہیدا اے پئی جیہڑے رب نے اوہنوں پیدا کیتا اے' اوہ اوسدے رزق دا بندوبست وی ضرور کردا رہوے گا۔ اتے ایس گل اُتے ہر بندے دا پکا دھیان ہونا چاہیدا اے۔

جس چُنجھ دِتی اے اوہ چوگ وی دیسی۔

معنے: چُنجھ: چونج ☆ چوگ: پکھیرواں دی خوراک' چگن دا عمل ☆ دیسی: دیوے گا۔

ویروا: ایس جگ اندر پکھواں دی کوئی ذاتی جائیداد جاں ملکیت نہیں ہوندی۔ پر فیر وی اوہناں نوں ویلے سر مالک

سچا روزی دے ای دیندا اے. جیہنے اوہناں نوں پُچھ لائی اے اوہ اوہناں دے رزق دا وی ذمہ دار اے۔

جس نوں رکھیں سائیاں مار نہ سکے کو۔

معنے: رکھیں: جان بچاویں ☆ سائیاں: مالکا' ربا ☆ کو: کوئی.

ویروا: رب سچیا جس نُوں توں بچانا ہووے اوس دے بچن لئی توں لکھاں سبب بنا دینا ایں. اوس نُوں جگ اندر ہور کوئی کدی وی نہیں مار سکدا. زندگی تے موت بس تیرے ہتھ وِچ اے جو ایس گل نُوں گھٹ کے پلّے بنھ لیندا اے' اوہ مُڑ ہور کسے کولوں کدی وی نہیں ڈردا۔

جِسدی پت اللہ رکھے' اوہدی کوَن لاہے۔

معنے: پت: عزت ☆ لاہے: اتارے' گنوائے۔

ویروا: جِسدی عزت اللہ سائیں نے بنانی ہووے' اوہ بنا ای دیندا اے. اوس دی عزت نُوں کوئی وی خراب نہیں کر سکدا. اللہ ای عزت اتے ذِلت دین والا اے. بندے نُوں ہر ویلے بس اوہدے ول دھیان رکھنا چاہیدا اے۔

جدھر موَلا' اودھر دوَلا۔

معنے: موَلا: رب' پالن والا ☆ دوَلا: شاہ دوَلا دریائی.

ویروا: جس پاسے رب دی رضا ہووے فقیر دی رضا دی اوسے پاسے ہوندی اے. جو کُجھ رب نے کرنا ہوندا اے' اوہو کُجھ ای فقیر دے مُونہوں وی نِکلدا اے۔

وِجن سِر سوَنپیا اے' اوہنے کن وی نال ای سوَنپے نیں.

معنے: وِجن: جس ☆ سوَنپیا: عطا کیتا' دِتا۔

ویروا: رب سچا ای قادر کریم اے' بندیاں نوں زندگی دینا تے موَت دینا بس اوسے دے وس وِچ اے۔ اوہنے بندے دے قلبوُت اُتے سِر لایا اے تاں کن وی اوہنے ای لائے نیں پئی حق جاں ناحق دی آواز نُوں سُن کے اوہدے وِچ فرق کردا رہوے.

جِناں روڑا گرمی لا گیا' رب ساون لا سی.

معنے: جِناں: جِتنا ☆ روڑا: گرمی دی رُت' جیٹھ ہاڑ ☆ لاسی: لاوے گا.

ویروا: گرمی دے مہینیاں نے جِنی سخت گرمی پائی اے اتے اِنساناں دا جیون اوَکھا کر دِتا اے. رب سچا اوس گرمی دا اثر گھٹاون لئی ساون دے بدل لیا کے دھرتی نُوں ٹھنڈیاں وی کر دیوے گا۔

جگ راضی' تے رب راضی۔

معنے: جگ: زمانہ' دُنیا۔

ویروا: جیکر بندے دے عمل توں جگ دے اِنسان اوہدے اُتے راضی ہو جان تاں بندے دا رب ایس پاروں اوہدے اُتے راضی ہو جاندا اے۔ ایس اکھان وِچ حقوق العباد ول دھیان دوایا گیا اے۔

جے صاحب کُجھ کرنا لوڑے سو سبب اِک پل وِچ

جوڑے۔

معنے: صاحب: مالک رب ☆ لوڑے: چاہوے ☆ سبب: ذریعے ☆ پل: گھڑی ☆ جوڑے: پیدا کرے۔

ویروا: جدوں رب سچے دی مرضی کوئی کم کر دین تے بن جاندی اے تاں اوسے ویلے اوہ ہزاراں سبب پیدا کر دیندا اے۔ مُڑ اوہ کم اِک پل گھڑی وِچ ہو جاندا اے۔ رب سچے دی رحمت پل اندر زحمت نُوں رحمت وِچ بدل دیندی اے۔

جے توں بندہ رب دا، چاکر بن جا سبھ دا۔

معنے: بندہ: نوکر، غلام ☆ چاکر: نوکر، کاماں ☆ سبھ: تمام۔

ویروا: بندیا جے تُوں رب سچے دا سچی بندہ بنن لوڑدا ایں تاں ساری مخلوق دا نوکر بن کے زندگی گزارن سکھ لے۔ ایہ ای ربی منشا اے۔ خالق خلق وِچ ای وسدا اے ایس لئی تینوں چنگے خُلق دی لوڑ اے۔

جیہدا رب، اوہدا سبھ۔

معنے: جیہدا: جِسدا ☆ اوہدا: اوسدا۔

ویروا: جیہدے ول رب سوہنے دی نظر ہو جاوے اوہ زمانے دا پیارا ہو جاندا اے۔ ہر کوئی اوہدے نال پیار کردا اے۔ دُنیا دی ہر شے مُڑ اوہدی ہو جاندی اے۔

جیہدا کوئی نہیں، اوہدا خُدا۔

معنے: جیہدا: جِسدا ☆ اوہدا: اوسدا۔

ویروا: جو بندہ جگ اندر ہر پاسیوں مایوس ہو جاندا اے اتے اوہدا کوئی وی بانہہ بیلی نہیں رہ جاندا۔ اوہدا رب وارث ہوندا اے۔ رب ای اوہدے کم سواردا اے۔

جیہڑا بِیئے تے ہسے، رب اُوں تے وسّے۔

معنے: بِیئے: غیر، دوسرے ☆ اُوں: اوس ☆ وسّے: غصے ہون۔

ویروا: جیہڑا بندہ وی کسے نُوں ماڑا جاں ہینا جان کے اوہدے تے ہس دا اے خُدا سچے نُوں اوہ گل چنگی نہیں لگدی۔ ایہجے بندے تے ربی قہر چھیتی آ جاندا اے۔

جیہڑا مولا کولوں ڈردا اے، اوہ گھیو کرُولیاں کردا اے، جیہڑا دُنیا کولوں ڈردا اے، اوہ ہر میدانے ہردا اے۔

معنے: مولا: اللہ ☆ گھیو کرُولیاں: دیسی گھیو مُونہہ وِچ پا کے کُلی کرن۔

ویروا: ایس جگ اندر جیہڑا بندے دی سچے دِلوں رب کولوں ڈردا اے، اوسنوں زمانے اندر رہ کے کدی گھاٹ نہیں آ سکدی، اوہ خوشحالی دی زندگی گذاردا اے پر جے ایتھے بندیاں نُوں اوہو مقام دے کے اوہناں کولوں ڈرن لگ پیندا اے تے اوہنوں ہر میدان اندر ہار ای نصیب ہوندی اے۔

جل تُوں جلال تُوں، آئی بلاء ٹال تُوں۔

معنے: جل: پانی ☆ جلال: شان شوکت دا مالک۔

ویروا: سچیا مالکا توں ای ایس جگ دی ہر شے دا مالک ایں،

پانی اُتے وی تیرا ای اختیار اے۔ توں آئی ہوئی مُصیبت نُوں ٹال دے۔ عام طور تے کڑ کدے بدل تے وردے گڑے ویلے ایہ دُعا کیتی جاندی اے۔

جُیں آپ کونہیں پچھاتا' اوُں خُدا کوُں نہیں سنجاتا.

معنے: جُیں: جس ☆ آپ: اپنا آپ ☆ پچھاتا: سنجانیا' پچھانیا ☆ اوُں: اوس ☆ سنجاتا: سمجھیا۔

ویروا: ایس جگ اندر رب سچے نے رب دی سنجان کرن توں اگدوں بندے نُوں اپنی سنجان کرن دا حُکم دِتا اے۔ جیہڑا ایتھے اپنی سنجان نہیں کر سکدا اوہ رب سچے دی پچھان کویں کر سکدا اے۔ ایہ اِک آیت دا ترجمہ وی اے۔

جیہنوں اللہ تارے' اوہنوں کوَن مارے۔

معنے: تارے: تار بنے لاوے' ڈُبن توں بچاوے۔

ویروا: جیہنوں اللہ نے بچا لینا ہووے اوہ لکھ ڈُونگھے سُمندرے وی ڈُبیا ہووے' آخر بچ کے نکل ای آوندا اے۔ جیہدی حفاظت رب سچا کرے اوہنوں کوَن ڈوب سکدا اے۔

جیہنوں رب رکھے' اوہنوں کوَن چکھے۔

معنے: چکھے: مُونہہ لاوے' مُونہہ پاوے۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی جیہدی حفاظت رب سچا کردا ہووے اوہنوں کوَن کوئی نقصان دے سکدا اے اتے مالک سچا ای سبھ توں وڈا مُحافظ اے۔

چڑیاں کولوں باز مروانے' رب سچے دے بھانے

معنے: چڑیاں: چھوٹے پرندے ☆ باز: خونخوار پکھو ☆ بھانے: حکمتاں۔

ویروا: ایہ رب سچے دی مرضی اے پئی جدوں چاہوے کمزور کولوں طاقتور نوں مروا دیوے۔ اتے چڑی ورگے نمانے پکھو کولوں باز ورگے تگڑے پکھو نُوں شکست دے دیوے۔ ربی حکمت اگے کوئی شے نہیں اڑ سکدی۔

چکّی پھر دی پھر رہی' پھر دی رہوے نشنگ'
رب جیہناں نوں رکھنا' رہن کلّی دے سنگ۔

معنے: چکّی: دانے پیہن والی مشین ☆ نشنگ: مرضی نال' بے شک ☆ رکھنا: بچانا ☆ کلّی: مانی' ہتھ والی چکّی دے پُڑاں وچکار لگی ہوئی لوہے دی کلّی جو دانے کلّی نیڑے رہن اوہ رگڑے جان توں بچ جاندے نیں ☆ سنگ: ساتھ' نال' ہمراہ۔

ویروا: ایس جگ اندر زمانے دی چکّی سدا توں چلدی رہی اے اتے اوہ سدا چلدی ای رہوے گی۔ اوہنے لکھاں کروڑاں دا ناں مٹا دھریا اے۔ پر رب سچے جیہناں دی سنبھال کرنی ہوندی اے اوہ دانے اوس چکّی دی کلّی دے نال اکٹھے ہو جاندے نیں' ایسراں بچے رہندے رہندے نیں۔

چوندا اے تاں چون دیو' فضل اللہ دا ہون دیو۔

معنے :چوندا:ٹپکدا' ٹپکتا ☆چون: ٹپکن۔

ویروا: جے کسے دی چھت چون لگی اے تاں ایہ وی اوس رب سچے دی حکمت اے۔اوہ کم وی اوسدے حُکم امر نال ای ہو رہیا اے۔ایس لئی اوہنوں وی رب دا فضل ای سمجھنا چاہیدا اے۔

چھیتی پاکا سو چھیتی سڑیا' دیر کم رحمن۔

معنے : پاکا: پکا' پک گیا ☆ چھیتی : جلدی ☆ سڑیا: خراب ہویا۔

ویروا: ایس جگ دا اصول اے پئی جیہڑا پھل وی چھیتی پکے گا' اوہ چھیتی گل سڑ جاوے گا۔اتے رب سچے دے کماں وچ دیر تاں ہوندی اے۔اتے اوہ کم ہوئلی ہوئلی ای ہوندے نیں۔

حق ادا' راضی خدا۔

معنے :حق : کسے دا دین لین' مالک ☆ادا: دے دِتا۔

ویروا: جدوں کسے دا حق اوسنوں پرتا دِتا جاوے تاں رب سچا بڑا راضی ہوندا اے۔اوہنے پرت پرت کے حقداراں دا حق ادا کرن تے زور پایا اے۔

حق قہروان' جگ قہروان۔

معنے : حق: حق تعالیٰ' خُدا ☆ قہروان: ناراض' قہر وند' قہر وسان تے تیار ☆ جگ: دُنیا۔

ویروا: جدوں کسے بندے اُتے رب ناراض ہو جائے تاں سارے جگ دی ہر شے اوس بندے اُتے ناراض ہو جاندی اے۔رب دی ناراضگی ای ہر شے دی ناراضگی دا کارن بن جاندی اے۔

ھقوں نحقوں رب بچائے۔

معنے :ھقوں نحقوں: حق نُوں ناحق کرن توں۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی رب سچا کدی وی حق نُوں ناحق کرن دی توفیق نہ دیوے اتے اوہ ہر کسے نُوں کسے دا حق کھوہن توں بچائے۔

حیاتی 'مواتی خُدا دے ہتھ ہے۔

معنے :حیاتی: زِندگی ☆ مواتی: موت۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی ہر بندے نُوں ایہ پک کر لینا چاہیدا اے پئی زِندگی تے موت بس رب سچے دے ہتھ وِچ اے۔ہر بندے نُوں بس خُدا کولوں ڈرنا چاہیدا اے۔

خُدا بھریاں نُوں ای بھردا اے۔

معنے : بھریاں: بھرے بھانڈے' جو خالی نہ ہون۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی رب سچا وی رجے پُجے لوکاں نوں ہور دئی لگا جاندا اے۔بھرے ہوئے بھڑولیاں نُوں اوہ ہور بھری جاندا اے۔

خُدا دی لاٹھی بے آواز ہوندی اے۔

معنے :لاٹھی: ڈنڈا' سوٹا' ڈانگ۔

ویروا: عام بندہ کوئی وی بھیڑ کرن لگیاں ایہ سوچدا اے پئی

اوہنوں کیہڑا اَوکھن ہوڑن والا اے پر رب سچا ایہ سبھ کجھ ویکھ رہیا ہوندا اے اتے جدوں رب کسے بُرے نُوں ہتھ پاندا اے تاں اوہنوں پتہ وی نہیں لگدا۔

خُدا دی خُدائی وِچ کسے دا دخل نہیں۔

معنے: خُدائی: ربی کائنات، مخلوق ☆ دخل: اختیار، داخل ہون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب تعالیٰ دا پورے جگ اندر راج اے، اوہدے راج اندر بس اوسدا اِی حکم چلدا اے اتے کسے ہور دا عمل دخل نہیں۔

خُدا شکر خورے نُوں شکر ای دیندا اے۔

معنے: شکر خورہ: شکر کھان دا عادی۔

ویروا: رب سچے دی مرضی اے پئی کیہنوں ودھ رِزق دیندا اے اتے کیہنوں گھٹ دیندا اے۔ جیہدے مقدراں وِچ اوسنے شکر لِکھی ہوندی اے اوہنوں اوہ شکر دیندا ای رہندا اے۔

خُودی خُدا دا وَیر۔

معنے: خُودی: تکبر، آکڑ ☆ وَیر: دُشمنی۔

ویروا: ایس جگ اندر بندے نُوں عاجزی اتے حلیمی نال زندگی گذارنی چاہیدی اے۔ ایس جگ اندر جو وی تکبر کردا اے جاں اپنی دولت جاں اختیار تے طاقت پاروں آکڑدا اے رب چھیتی ای اوسدا منکا توڑ دیندا اے۔

خُدا اسوار کوں پَیدل نہیں کریندا۔

معنے: کُوں: نُوں ☆ پَیدل: پَیراں نال ٹُرن والا ☆ کریندا: کردا۔

ویروا: رب سچے دی مرضی اے پئی اوہ کیہنوں کِناں رِزق دیندا اے۔ جیہدے مقدر وِچ اوس نے سواری لِکھی ہوئی اے اوہ اوسنوں سواری دئی رکھدا اے اتے اوسنوں پَیدل نہیں ہون دیندا۔

خُدا نے پنجے اُنگلیاں برابر نہیں بنائیاں۔

معنے: پنجے: پنج ☆ اُنگلیاں: اُنگلاں۔

معنے: خُدا سوہنے نے ایس ساری کائنات دا سارا نظام چلان لئی کسے نُوں ماڑا اتے کسے نُوں تگڑا بنا دِتا اے۔ رُتبے دی ایس ونڈ نال ای ایس جگ دی ساری رونق لگی ہوئی اے۔ ایسے لئی ہتھ دِیاں اُنگلاں وی اوس نے وڈّھیاں نِکیاں بنائیاں ہوئیاں نیں۔

خُدا دی گگّوِیں اوں کوں ڈیندے، جیکوں کوہن ڈا ڈاں نہیں آوندا۔

معنے: گگّوِیں: گگّوی ☆ اُوں: اوس ☆ کوں: نُوں ☆ ڈیندے: دیندا اے ☆ جیکوں: جیہنوں، جِس نوں ☆ کوہن: حلال کرن ☆ ڈا: دا ☆ ڈاں: ول، طریقہ۔

ویروا: ایہ رب سچے دی مرضی اے پئی کئی واری اوہ گگّوی اوس نُوں دے دیندا اے جیہنوں ذبح کرن دا وی طریقہ

نہیں آوندا اتے دَولت اوہناں نُوں دے دیندا اے جیہناں نُوں خرچن داول نہیں آوندا۔

خُد لپنواوے تاں بھولُو ڈھیر۔

معنے: پنواوے: منگن چاڑھے☆ بھولو: باندر☆ ڈھیر: بوہت۔

ویروا: جے رب نے بندے نُوں منگن پِنن دی راہے ای چاڑھنا اے تاں باندر تاں بڑے مِل ای جان گے. مطلب ایہ جو جیہو جیہے حالات ہون گے اوہناں موجب بندہ اپنے جیون ڈھنگ نُوں بنا ای لوے گا۔

خُدا کِسے نوں کِسے دا مُحتاج نہ کرے۔

معنے: مُحتاج: حاجتمند لوڑوند۔

ویروا: رب سچے اگے ہر ویلے ایہ دُعا ای کرنی چاہیدی اے پئی کِسے نُوں کِسے اگے جھولی کرن اُتے مجبور نہ کرے. لوڑوند بندہ مر کے ای کِسے دے بُوہے تے جاندا اے۔

خُدا نوں ای اوڑک اِک دِن مونہہ وکھانا ایں۔

معنے: اوڑک: آخر کار☆ مُونہہ وکھانا: پیش ہونا۔

ویروا: ہر بندے نُوں رب سچے توں ہر ویلے ڈر دے رہنا چاہیدا اے. ہر اِک نے مر کے اوس دے کول ای جانا اے. اتے جے چنگے عمل ہون گے تاں اوہدی قدر ہووے گی نہیں تاں سزا ملے گی.

دات پیاری وِسریا داتا.

معنے: دات: داج، جہیز، دَولت ☆ وِسریا: بھُلھیا ☆ داتا: دین والا، عطا کرن والا.

ویروا: ایہ دَولت شے ای اَیسی اے پئی جدوں بندے کول آ جاندی اے تاں اوہ اپنیاں نِکدیاں نُوں چھڈ رب سچے نُوں وی بھُلھ جاندا اے. اتے اوسے دی دِتی دَولت نُوں جپھا مار کے دین والے نُوں ای بھُلا بیٹھدا اے.

داتا دے دین دے سَو ہتھ.

معنے: داتا: دین والا، بخشن والا ☆ دین: عطا کرن ☆ سَو ہتھ: سَو پاسے، سَو طریقے.

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں رب سچا عطا کرن تے آوے تاں اوہدے کول بندے نُوں نوازن دے بڑے طریقے نیں۔

دِلاں دے بھیت تاں رب سچا ای جان دا اے.

معنے: بھیت: راز۔

ویروا: کِسے وی بندے دے دِل دی گل نُوں ہور کوئی بندہ ایڈا سَوکھا نہیں سمجھ سکدا. ایس بھیت نُوں تاں بس رب سچا ای سمجھ سکدا اے، اتے اوہ ای ہر گل جاندا اے.

دھن جگرا اے رب دا، جو دے کے مہنے نہیں ماردا

معنے: دھن: آفرین ☆ جگرا: ہمت، طاقت ☆ مہنے: جتانا۔

ویروا: ایس جگ اندر جے بندہ کِسے تے کوئی ماڑا جیہا

احسان وی کرلوے تاں جتان لگ پیندا اے پر آفرین اے رب سچے نُوں جو ایناں گُھ وے کے وی کسے نُوں مہنا نہیں ماردا۔

دھرتی جیڈ غریب نہ کوئی اندر جیڈ نہ داتا۔

معنے: دھرتی: زمین ☆ جیڈ: جتنا 'جیڈا ☆ اندر: مالک دا اک ناں' اختیار دا مالک ☆ داتا: دین والا۔

ویروا: ایس جگ اندر سبھ توں غریب ایہہ زمین اے جو اپنے سینے تے ایناں گُھ جردی اے اتے رب سچے توں اڈ ہور دین والا کوئی نہیں۔

ڈِگیاں ڈھٹھیاں دا رب وارث۔

معنے: ڈِگیاں: ڈھہہ پیاں ☆ ڈھٹھیاں: ہار کھا جان والیاں' چت ہو جان والیاں۔

ویروا: ایس جگ اندر ہر کسے نُوں بس رب سچے دی ای آس اے' اتے جگ دے کھے ماڑے ڈُبڑے اتے شکست خوردہ لوکاں نُوں بس اوسے دی ناں دا آسرا اے۔

ڈوئی تے چمچہ کیہہ منگدا' اللہ دے ناں دا مینہ منگدا

معنے: ڈوئی: سالن پان والا سند ☆ مینہہ: بارش۔

ویروا: اوڑ دے دِناں وِچ بچے ایس اکھان نُوں دُعا دے رنگ وِچ بولدے نیں پئی ایس جگ دا سارا کھان پین بس رب دی رحمت پاروں ای اے' ایس لئی ایہہ سارے رب سچے توں رحمت منگدے نیں۔

رام رام جپنا' پرایا مال اپنا۔

معنے: رام رام: ہندواں دی عبادت ☆ جپنا: پکارنا۔

ویروا: اُتوں عبادت کردا نظر آؤنا اتے اندروں دُوجیاں دے مال تے نظر رکھنی۔ ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی بندا جیہو جیہا اُتوں ہووے اوسنوں عملوں وی اُنج دا ای ہونا چاہیدا اے۔

رانجھا' سبھ دا سانجھا۔

معنے: رانجھا: آفاقی لِکھت ہیر دا نائیک' فقیری رمز وِچ رب ☆ سانجھا: مُشترکہ۔

ویروا: ایس جگ اندر رب ساریاں دا سانجھا اے' اوہ کسے نال ویر نہیں رکھدا' سبھناں نُوں اکو جیہا پیار کردا اے۔ ایسراں بندے نُوں دسیا گیا اے پئی جے توں اوس دا مانی ایں تاں اوس ورگا ورت ویہار کر لے۔

رب دے ناں تے ٹکی' ادھی سڑی' ادھی سُکی۔

معنے: ٹکی: روٹی ☆ سڑی: جلی ہوئی ☆ سُکی: خشک۔

ویروا: اللہ دے ناں تے دین لگیاں وی بھیڑی شے دان کرن' چنگی دین توں کنجوسی کرن ایڈا چنگا کم نہیں۔ ایس اکھان راہیں ایس بھیڑے ورتارے توں ٹھا کیا گیا اے۔

رب قُدرتاں توں ای لبھیندا اے۔

معنے: قُدرتاں: حکمتاں ☆ لبھیندا: لبھدا' نظر آؤندا۔

ویروا: رب سچا اپنیاں حکمتاں توں ظاہر ہو جاندا اے اتے

ہر پاسے حیاتی اندر اوسیدے جلوے نظر آوندے نیں۔ بس ویکھن والی اکھ دی ویکھن شکتی اینی تگڑی ہونی چاہیدی اے پئی اوس نوں ویکھ سکے۔

رب پرائی ہتھیں گندگی وی نہ سٹائے۔

معنے: پرائی: غیر ☆ ہتھیں: ہتھاں نال ☆ سٹائے: پھینکوائے۔

ویروا: ہر کوئی اپنا کم ای دھیان نال کردا اے۔ پرائے ہتھاں نال تاں کسے نوں گندسٹن داوی آکھیے تاں اوہ راہ وچ کھلار چھڈ دا اے۔

رب نے دِتیاں گاجراں وِچے ای رنبا رکھ۔

معنے: وِچے: اندر☆ رنبا: زمین چوں فصل نوں پُٹ کے کڈھن والا اوزار۔

ویروا: جے رب سوہنا کھان نوں گاجراں دے دیوے تاں ہر ویلے اوسے دھیانے ای لگیاں رہنا چاہیدا اے مطلب اوس دے دِتے نوں کھان لگیاں کنجوسی نہیں کرنی چاہیدی۔

رب بنایا سبب تے کھوہ ہنیکیا' ڈھگے چھڈے وگ تے دھونواں سیکیا۔

معنے: کھوہ: کنواں ☆ ہنیکیا: خراب ہو گیا☆ ڈھگے: بلد ☆وگ: ڈنگراں دی ہیڑ ☆دھونواں: اگ ☆ سیکیا: تاپ لیا۔

ویروا: ایہ ہڈ حرام لوکاں بارے اکھان اے پئی رب نے سبب بنایا تے وگدا کھوہ خراب ہو گیا' ڈھگے چگن لئی وگ وچ چھڈ دِتے اتے آپ آہلسی لوکاں وانگ اگ سیکن لگ پئے

رب پتھر وِچ وی کیڑے نوں پالدا اے۔

معنے: رب: پالنہار☆ پالدا: رزق دیندا۔

ویروا: رب سوہنے نے ہر اک نوں روزی دین دا ذمہ چکیا ہویا اے ایتھوں پتہ لگائیں اوہ پتھر وِچ رہ رہے کیڑے نوں وی رزق دیندا اے۔ بس بندے نوں ایس گل تے وی پکا اعتبار کرلینا چاہیدا اے۔

رب نے ہر اک جوڑ دا توڑ بنایا ہویا اے۔

معنے: جوڑ: جُڑی ہوئی شے☆ توڑ: وکھرا کرن۔

ویروا: رب سچے نے جگ اندر ہر شے دا توڑ بنایا ہویا اے تاں جو کوئی وی بندہ تکبر کر کے اوہدے تے قائم نہ رہ سکے۔ جے رب نے کوئی بُرا بندہ گھلیا اے تاں اوسدا گاٹا بھن والا کوئی اوس توں وی بُرا نال ضرور گھلیا ہویا ہوندا اے۔

رب جدوں دین تے آوندا اے تاں چھپر پاڑ کے وی دے دیندا اے۔

معنے: چھپر: سر لکان لئی بنایا عارضی سایہ☆ پاڑھ: پھاڑ۔

ویروا: رب جدوں کسے نوں کوئی شے عنایت کرن دا ارادہ کر لوے تاں چھت پاڑھ کے وی اوہ شے اوسدے اندر سُٹ دیندا اے۔ اوہدی عطا دے لکھاں ڈھنگ نیں۔

رب دا دِتا سہیے' بندے دا دِتا نہ سہیے۔

معنے :سہے :برداشت کریے۔

ویروا: رب ولوں آئی تنگی تُرسی نُوں بندہ برداشت کرای لیندا اے' پر جے کوئی بندہ اوس نال کوئی وادھا گھاٹا کرے تاں جرن نہیں ہوندا۔ بندہ اوہدے نال ناراض ہو جاندا اے۔

رب دادِتا کم آوندا اے بب دا نہیں۔

معنے :بب :باپ' دُوسرا۔

ویروا: ایس جگ اندر سچا دیونہار تاں بس رب سچا اے۔ اوہ ای دیوے تاں پوری پَیندی اے۔ بندے نے کسے نُوں کیہ دینا اے جو اک واری دے کے سَو واری جتاندا اے۔

رب وی بھرے خزانے ای بھردا اے۔

معنے :بھرے :پربھوت۔

ویروا: جیہڑے گھراں وچ پہلاں ای چوکھی دولت اے' رب اوہناں نُوں ہور دئی جاندا اے۔ ایس دے اپنے بھیت نیارے نیں اتے انسان اوسدے بھیت نُوں نہیں بُجھ سکدا۔

رب لڑن گھڑی دیوے' وِچھڑن گھڑی نہ دیوے۔

معنے :لڑن گھڑی :لڑائی دا پل ☆ وِچھڑن گھڑی :وچھوڑے دا پل۔

ویروا: رب سچا نیڑے نیڑے رہن دی توفیق دیوے بھانویں بندہ گھڑی آپو وِچ لڑ وی پوے' پر اوہ وچھوڑا کدی نہ پاوے' ایہ ڈاڈھی مار دشے دے اتے لوکاں نُوں لے کے بہہ جاندا اے۔

رب دی کیتی ہر کوئی جردا اے بندے دی کیتی کوئی نہیں جردا۔

معنے : کیتی : کرن' کرت ☆ جردا :برداشت کردا۔

ویروا: رب سچا بندے نال جو وی کرلوے اوہنوں جرنا ای پَیندا اے پر جے کوئی بندہ کسے نال زیادتی کرے تاں اوہنوں کوئی نہیں برداشت کردا اتے کدکدا گلے دے گل پَیندا اے۔

رب حیلا بِتا کرن والیاں دے نال اے۔

معنے :حیلا بِتا :ہمت' کوشش۔

ویروا: جو بندہ وی ایس جگ اندر ہمت کر کے محنت مزدوری کرن لگ پَیندا اے' رب اوہدے نال ہو کے اوہدی پوری پا دیندا اے۔

رب دے دِتیاں ای پُوری پَیندی اے۔

معنے :پُوری پین :خرچے پورے ہون۔

ویروا: بندا جنیاں مرضی بجے کھپے جھکھاں مار لوے پر اوسدی پوری اودوں ای پوے گی جدوں اوہنوں رب تے یقین پکا ہووے گا اتے رب دیندا وی اودوں ای اے جدوں اوسدی مرضی ہووے۔

رب نیڑے کہ گھُسن۔

معنے : نیڑے :نزدِیک ☆ گھُسن :ہُورا' گھونسا۔

ویروا: عام دُنیا دار سمجھدے نیں پئی ہُورا رب نالوں نیڑے

ہونداائے پئی اوہ چھیتی ای آن وجدااے۔ پر اصل وچ اوہ وی ربی حکم نال ای وجدااے۔

رب دوے کھان نُوں' کیوں دُکھ دیئے جان نُوں

معنے: دوے: دیوے عطا کرے ☆ جان: جسم۔

ویروا: ایہ اکھان ویہلڑاتے ہڈحرام لوکاں دا بنایا ہویا اے پئی جے رب روٹی دیندا ہووے تاں جسم نُوں دُکھ دین دی کیہ لوڑ اے ویہلیاں بہہ کے کھائی جانا چاہیدا اے۔

رب دے ناں دیاں گھنگنیاں تے پیراں دے ناں تے سنڈھے۔

معنے: گھنگنیاں: ابالی ہوئی کنک ☆ سنڈھے: بھینسے۔

ویروا: جدوں رب دے ناں تے تاں معمولی شے دِتی جاوے جدوں کہ پیراں دے ناں تے مہنگی شے دان کیتی جاوے تاں ایہ اکھان بولدے نیں۔

رب دے حکم بناں پتر وی نہیں ہلدا۔

معنے: بناں: بغیر ☆ پتر: پتہ ☆ ہلدا: جنبش کردا' حرکت کردا۔

ویروا: رب سچے دے حکم توں بناں اِک پتر وی نہیں ہلدا۔ ایہ قرآنی آیت دا ترجمہ وی اے ایس لئی ہر انسان نُوں پکا یقین کر لینا چاہیدا اے پئی جو کجھ کرنا ایں اوہنے ای کرنا ایں۔

رب دی کیتی ہر کوئی جردا اے بندے دی کیتی کوئی نہیں جردا۔

معنے: کیتی: کی ہوئی ☆ جردا: برداشت کردا۔

ویروا: ایس جگ اندر اللہ ولوں جو کجھ بندے نال ہو جائے' اوہ اوہنوں تاں برداشت کر لیندا اے پر جے اوہدے نال بندہ کوئی ایسراں دا کم کرے تاں اوہنوں برداشت نہیں کردا۔

رب غریب نوازیا بھورے والا جٹ۔

معنے: نوازیا: نوازش کیتی' مہربانی کیتی ☆ بھورے والا: بھورے دی بُکل والا' ماڑا جیہا۔

ویروا: اللہ جدوں مہربانی کرن تے آوے تاں اوہ اُچیاں ٹھریاں والیاں نُوں نہیں ویکھدا' اوہ ماڑیاں ڈبڑیاں تے وی اپنی رحمت دی بارش کر دیندا اے۔

رب کرے سبب غریباں لوکاں دے۔

معنے: سبب: اسباب۔

ویروا: رب ماڑیاں دے کم سارن لئی وی کوئی نہ کوئی سبب بنا ای دیندا اے۔ جے سبھ کجھ دَولتونداں دے ہتھ ای ہووے تاں ماڑیاں دا تاں کوئی کم نہ ہوئے نہ سرے چڑھے۔

رب دے کماں وچ کوئی دخل دے سکدا اے۔

معنے: کماں: جمع کم دی' کاج۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی رب سچے دی حکمرانی وچ سارا نظام اوسدی مرضی نال ای چلدا اے۔

اوہدے کم وِچ کوئی ہور مداخلت نہیں کرسکدا۔

رب ڈانگاں نہیں ماردا، پُٹھی کردا مت۔

معنے: ڈانگاں: جمع ڈانگ دی، لڑائی لئی ہتھیں لڑن والا ہتھیار☆ پُٹھی: اُلٹی☆ مت: عقل۔

ویروا: رب جدوں وی کسے نُوں سزا دینی ہووے تاں اوہ آپوں آ کے اوہدے نال ڈانگو ڈانگی نہیں ہوندا سگوں اوس بندے دی عقل نُوں اُلٹی کر دیندا اے۔

رب رسُول دا آکھا منّی دا، غلام رسُول دا نہیں منّی دا

معنے: آکھا: کہن، کہی ہوئی☆ منّیدا: تسلیم کریدا۔

ویروا: ایس جگ اندر دسیا گیا اے پئی رب اتے رسُولؐ ہوراں دی آکھی ای پروان کرنی چاہیدی اے جے کوئی اوہناں ورگا ناں رکھ کے پُٹھی راہے چاڑھے تاں اوہدی گل منن توں پرہیز کرنا چاہیدا اے۔

رب نُوں ہکار نہیں بھوندا۔

معنے: ہکار: ہنکار، تکبر☆ بھوندا: چنگا لگدا۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی رب سچے نُوں عاجزی اتے حلیمی پسند اے، اوہنوں تکبر چنگا نہیں لگدا تکبر کرن والیاں دا اوہ چھیتی ای گاٹا بھن دیندا اے۔

رب کرے ایتھے کسے گوچرا کم نہ پے جاوے۔

معنے: گوچرا: نال، بارے۔

ویروا: رب سچا ایس جگ وِچ کسے نال کوئی کم نہ پا دیوے، بندے نے کسے دا کم کیہ کرنا ہوندا اے۔ ایہ رب ای اے جو سبھناں دیاں آساں پوریاں کردا اے۔

رب آن ملایا جٹ، نالے ڈانگ تے نالے پھٹ

معنے: جٹ: واہیوان☆ ڈانگ: لڑائی لئی ہتھیار☆ پھٹ: پنجالی نُوں پِچھلے پاسے پان والی لکڑ جو لڑن دے کم وی آ جاندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہ دسیا گیا اے پئی جٹ نال میل ہو گیا اے، اوہدے کول دو ہتھیار وی نیں، ہُن اللہ ہی ہے جے اوس کولوں بچا لوے تاں۔

رب دیندیاں نُوں ای دیندا اے۔

معنے: دیندیاں: جمع دیندے دی، دان کرن والا۔

ویروا: ایس جگ اندر رب سچا اوہناں نُوں ای عطا کردا اے جو اوہدے ناں تے ہر ویلے لوکاں نُوں دان کردے رہندے نیں جو دین لگیاں ہتھ سوڑا کرے گا رب اوسدا رِزق گھٹا دیندا اے۔

رب دے گھر وِچ دیر اے اندھیر نہیں۔

معنے: دیر: ڈِلھ☆ اندھیر: اندھیرا۔

ویروا: رب سچے کولوں ہر ویلے ای منگدے رہنا چاہیدا اے۔ اوہدے گھر وِچ دیر تاں ہو سکدی اے پر اَنھیر کدی نہیں ہوندا، اوڑک اوہ ماڑے دی کوک سُن ای لیندا اے۔

رب دیندا کدے نہ تھکے۔

معنے: دیندا: عطا کردا۔

ویروا: رب سچے دے خزانے اینے بھرے ہوئے نیں پئی نہ تے اوہناں وِچ کدی گھاٹا آسکدا اے اتے نہ ای رب سچا دان کردا ہویا کدی تھکدا اے۔

رب ڈاڈھیاں دے وس نہ پاوے۔

معنے: ڈاڈھیاں: تگڑیاں ☆ وس: اختیار وِچ۔

ویروا: ایہہ دُعا اکھان اے پئی رب کسے ماڑے دُبڑے نُوں تگڑیاں بندیاں دے اختیار وِچ نہ دے دیوے' اوہ مُڑ اپنی مرضی نال ماڑیاں نُوں ورتدے نیں۔

رب راضی تے کاہدی متھاجی / رب راضی تے سبھ جگ راضی۔

معنے: متھاجی: محتاجی۔

ویروا: جدوں بندے اُتے اوہدا رب راضی ہووے گا تاں اوسنُوں کوئی پریشانی جاں مُحتاجی نہیں رہ جاندی۔ اوہدے سارے کم رب آپوں ای کری جاندا اے۔

رب رب کہو تے سدا سُکھی رہو۔

معنے: کہو: کہ' آکھ ☆ سدا: ہمیشہ ☆ سُکھی: سُکھ وِچ' آرام وِچ۔

ویروا: بندیا جے توں ہر ویلے اپنے رب سچے دی یاد وِچ رہویں تاں تینوں کدی کوئی پریشانی نہیں آوے گی۔ سبھ مصیبتاں اتے پریشانیاں اوس ذات نُوں بھُلن پاروں ای آوندیاں نیں۔

رب سبھناں دے ستر ڈھکدا اے / رب سبھناں دے پردے ڈھکدا آیا اے۔

معنے: ستر: پردہ ☆ ڈھکدا: کجدا' پردہ پاندا۔

ویروا: رب سبھناں لوکاں دے گناہ ویکھدیاں وی اوہناں تے پردہ پاندا اے اتے لوکاں نوں وی اِنج کرن دا حُکم دیندا اے۔ ایہ قُرانی حُکم اے۔

رب دا کیہ پانا ایدھروں پُٹنا اودھر لانا۔

معنے: پانا: حاصل کرنا ☆ ایدھروں: ایس پاسیوں ☆ پُٹنا: اُکھیڑنا۔

ویروا: رب نُوں لبھن اوکھا نہیں' اوہ ہر تھاں ہر ویلے مَوجود اے، صرف ویکھن والی اکھ دی لوڑ اے۔ جتھوں کوئی شے پُٹی دی اے اوتھے وی رب مَوجود ہوندا اے' جتھے لائی دی اے اوتھے وی مَوجود ہوندا اے۔

رب نے جے روگ بنائے نیں تاں اوہناں دا دارو وی بنایا اے۔

معنے: روگ: بیماریاں ☆ دارو: علاج۔

ویروا: رب نے جیکر بیماریاں بنائیاں نیں تاں اوہناں دے علاج وی رب نے ای بنائے نیں۔ بندے نُوں بیماری دی صورت وِچ علاج مُعالجے لئی نٹھ بھج کردیاں رہنا چاہیدا اے۔

رباتیریاں بے پرواہیاں' کھوتے کھان کڑاہیاں

معنے: کڑاہیاں: کڑاہ' حلوہ ☆ کھوتے: گدھے۔

ویروا: رب سچیا ایہ تیرا ای بھیت اے پئی ایتھے کھوتے تاں حلوے منڈے کھا رہے نیں پر انسان بھکھے مر رہے نیں۔ مطلب ایہ جو نااہل اہلاں دیاں کُرسیاں مَلّی بیٹھے نیں اتے اہل وچارے اوہناں اگے ییں ییں کردے رہندے نیں۔

ربا میری ماروُ کھیتی لگی اوڑ گناہواں، ہُن آئی کملانے لگی، کِس نُوں کُوک سناواں۔

معنے: مارو: ماردین والی ☆ اوڑ: خشک سالی ☆ کملانے: کرمان مُرجھان ☆ کُوک: فریاد۔

ویروا: رب سچیا مَیں ماردین والی فصل ای کھیت وچ بیجی اے اُتوں میرے گناہواں نے اوڑ لائی ہوئی اے۔ ہُن ایہ جدوں پکن دے نیڑے آئی اے تاں سُک سڑ چلی اے۔ مَیں کیہدے اگے جا کے فریاد کراں۔

رحمت دا مینہ خُدایا، باغ سُکا کر ہریا، بُوٹا آس اُمید میری دا، کر دے میوے بھریا۔

معنے: مینہ: بارش ☆ سُکا: خشک، سوکھا ☆ ہریا: سرسبز۔

ویروا: حضرت میاں محمد بخشؒ ہوراں اپنی کتاب وچ دُعا کیتی اے۔ رب سچیا میری آس دی کھیتی اُتے رحمت دی بارش کر دے، تاں جو میری آس دے بوٹے نُوں وی پھل لگ جان۔

رکھ بھروسہ رب دا، جو سبھ دا پالنہار۔

معنے: بھروسہ: یقین ☆ پالنہار: پالن والا، رزق دین والا۔

ویروا: بندیا تینوں اپنے رب اُتے پورا یقین رکھ کے بس اوہدے کولوں ای منگنا چاہیدا اے۔ بس اوہ ای پُورے جگ نُوں پالن والا اے۔

رکھی نہیں خُدا نال، مہنا نہیں قضا نال۔

معنے: رکھی: بنا کے رکھن، تعلق بنان ☆ مہنا: گلہ، شکوہ ☆ قضا: موت، مُصیبت۔

ویروا: رب نال تاں بنا کے نہیں رکھی اوہدے حُکم امر نُوں تاں من کے نہیں ٹُریا، ہُن آئی مُصیبت دا شکوہ کاہدا اے ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی ہر حال وچ رب دا آکھیا مَنن ای بندے لئی لاہیوندا اے۔

رکھے رب تاں مارے کیہڑا۔

معنے: رکھے: بچائے ☆ کیہڑا: کون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں رب سچے نے بندے دی زندگی بچانی ہووے تاں اوہنوں کوئی نہیں مار سکدا۔ اوہدے کول بچالین دے ہزار طریقے نیں۔

رکھن والے دے راہ نیارے نیں۔

معنے: رکھن والا: زندگی بچان والا ☆ راہ نیارے: عجیب طریقے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی رب سچے نے جدوں کسے نُوں بچانا ہووے تاں اوہدے کول عجیب طریقے نیں جیہناں نال اوہ بندے نُوں بلدی اگ چوں

وی بچالیندا اے۔

رب بلدی اگ چوں وی رکھ لیندا اے۔

معنے: بلدی: سُلگدی ☆ رکھ لیندا: بچالیندا۔

ویروا: ایہ رب سچے دی مرضی دی گل اے جدوں کسے نُوں بچانا ہووے تاں بلدی ہوئی اگ چوں وی بچالیندا اے۔ اتے بندے نُوں ماسہ سیک نہیں لگن دیندا۔

سدا بادشاہی رب دی اے۔

معنے: سدا: ہمیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ہر شے نے ایس جگ اندر مر مُک جانا ایں اتے اوس دا کھوج کھرا مُک جانا ایں۔ رہنا ایں تاں بس خُدا دی ذات پاک نے۔

سدا قائم رب دی ذات۔

معنے: قائم: ثابت قدم۔

ویروا: ایس اکھان اندر بندے نُوں مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر ہور ہر شے نُوں فنا اے۔ جے بقا ہے تاں بس رب دی ذات نُوں۔

سائیں اکھیاں پھیریاں ویری کُل جہان۔

معنے: سائیں: مالک، رب ☆ اکھاں پھیریاں: کنڈ کرلئی، رُخ پھیرلیا ☆ ویری: دُشمن۔

ویروا: جدوں رب سچا کسے دیاں کالیاں کرتوتاں پاروں اوہدے ولوں کنڈ کرلوے تاں اوس بندے دے گھر دے کندھاں کوٹھے وی اوہدے دُشمن بن جاندے نیں، سارا زمانہ اوہدا ویری بن جاندا اے۔

سبھ جگ رُوٹھے اِک رام نہ رُوٹھے۔

معنے: سبھ: تمام ☆ جگ: دُنیا ☆ رُوٹھے: رُس جاوے ☆ رام: مالک۔

ویروا: ساری خُدائی وی بندے نال رُس جاوے تاں اوہ جیوندا رہ سکدا اے پر جے اوسدا مالک ای اوس نال رُس جاوے تاں اوہدا اِکتے وی گذارا نہیں ہوسکدا۔

سبھے رضائیں تیریاں توں ڈاڈھا ایں بے پرواہ وگدیاں ندیاں نوں تھل کردیں تھلاں نوں دریا۔

معنے: رضائیں: مرضیاں ☆ تھل: ریت دا مَیدان۔

ویروا: رب سچیا ایہ تیری مرضی دی گل اے پئی وگدیاں دریانواں نوں ریت دے مَیدان بنا دیویں اتے چاہویں تاں ریت دے مَیداناں نُوں اِک پل وِچ دریا بنا دھریں۔

سوکن تے سوہاگن کیہی، کردے سائیاں اِکو جیہی

معنے: سوکن: اِک بندے دیاں دوتِنہ بیویاں دا اِک دُوجے نال رشتہ ☆ سوہاگن: خاوند نال خوش وسدی۔ ☆ کیہی: کیسی ☆ سائیاں: مالکا ☆ جیہی: جیسی۔

ویروا: رب سائیاں تیرے گھر وِچ تاں سبھناں نال ای پیار ہوندا اے، ایتھے کاہدا سوکن اتے سوہاگن دا ویرا اے۔ توں

سبھناں نُوں اکو جیہا ای کر دیا کر۔

سائیں رکھے لاج غریباں لوکاں دی۔

معنے: سائیں: مالک ☆ لاج: شرم٬ عزت۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی رب سچے دی مہراے پئی اوس نے ماڑیاں دی عزت رکھ لئی اے نہیں تاں ایتھے کسے نُوں اپنی کرنی دا کاہدا مان ایں۔۔

سئیں گوں اوہے بھائے٬ جیہناں جگ چوں راشک مُکائے۔

معنے: سئیں: مالک٬ رب ☆ گوں: نُوں ☆ اوہے: اوہ ہی ☆ بھائے: چنگے لگے ☆ جگ: دُنیا ☆ راشک: بھیڑے لوک٬ بدمعاش ☆ مکائے: ختم کیتے۔

ویروا: رب سچے نُوں اوہ لوک ڈاڈھے ای چنگے لگدے نیں جیہڑے دُنیا وِچوں بھیڑے لوکاں نُوں مکا دیندے نیں۔

رب سچا دھرتی تے امن پیار دا رتجھوان ایں۔

شاکر رہو خُدا دا تھُڑ یں نہ وِچ جہان۔

معنے: شاکر: شُکر کرن والا ☆ تھُڑیں: کمی٬ گھاٹ۔

ویروا: بندیا ہر حال وِچ اپنے مالک دا شُکرانہ کردا رہیا کر تینوں دُنیا اندر کدی گھاٹا نہ پوے گا۔

شاکر نُوں شکر٬ موذی نُوں ٹکر۔

معنے: شاکر: شُکر کرن والا ☆ موذی: کسے نُوں نقصان دین والا۔

ویروا: رب سچے ولوں اوہدے کماں اُتے راضی رہن والے نُوں تاں جزا مِلدی اے جدوں کہ بھیڑے بندے نُوں ہمیشہ سزا ای مِلدی اے۔

طوفان تے شیطان٬ اللہ نگہبان۔

معنے: طوفان: جھکھڑ٬ ہنیری

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی طوفان تے شیطان دونویں ای ڈاڈھے خطرناک ہوندے نیں٬ اوہناں کولوں اللہ ای بچائے تاں بچا سکدا اے۔۔

عقل دات ربیدی٬ آوے کسے دے ہتھ۔

معنے: دات: داج٬ جہیز ☆ ربیدی: رب سوہنے دی۔

ویروا: عقل بندے نُوں رب ولوں دان کیتی جاندی اے٬ ایہ کسے کسے کول ای ہوندی اے۔ جیہدے تے رب دی خاص عنایت ہووے اوسنوں عقل عطا ہوندی اے۔

غریب تاں خُدا نے کیتا٬ پر بے غیرت کیہنے کیتا۔

معنے: غریب: ماڑا ☆ بے غیرت: غیرتوں وانجیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہ دسیا گیا اے پئی ماڑا جاں غریب ہونا کوئی مہنا جاں بُری گل نہیں پر اصل برائی بے غیرت ہون اے۔ جو بندے نُوں اوہدے مقام توں تھلے لاہ سُٹدی اے۔

غیب دا عِلم تاں رب سچا ای جاندا اے۔

معنے: غیب: جو سامنے نہیں٬ اوڈھا۔

ویروا: اِنسان تاں بس اوہ کُجھ ای جاندا اے جو کُجھ اوہدے

ویکھن جاچن جاں لاشعور وچ ہونداا ے' باقی تاں سبھ کجھ رب سچا ای جاندا اے۔

عیبوں پاک تاں بس رب دی ذات اے۔

معنے :عیبوں :عیب توں 'برائی توں ☆ پاک :بنا' بغیر۔

ویروا: ایس جگ اندر گل خُدائی وچ ہر کسے اندر کوئی نہ کوئی برائی جاں نقص ضرور ہونداا ے پر رب سچے دی ذات ای اوہ کلی ذات اے جو عیباں توں پاک اے۔

فضل کریں تاں چھٹیاں' عدل کریں تاں لُٹیاں۔

معنے :فضل: رحمت' کرم ☆ چھٹیاں: چھٹ گیاں' بری ہو گیاں ☆ عدل: انصاف ☆ لُٹیاں: لُٹیا گیاں' نقصان ہو گیا اے۔

ویروا: سوہنیا مالکا میرے گُناہ ای اینے کو نیں پئی تیرے فضل نال ای خلاصی ہو سکدی اے۔ جے توں انصاف کریں تاں میرے گناہ غلطیاں مینوں پھسا ای دین گیاں۔

فضل ہمیشہ منگدے تیرا' سارے نیک انیک۔

معنے : نیک: چنگے نیکیاں کرن والے ☆ انیک: بدیاں کرن والے نیکیاں نہ کرن والے۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی رب سوہنیا ساری دُنیا دے نیک اتے بد بندے ہر ویلے تیرا ای فضل منگدے رہندے نیں اتے جگ اندر تیرے سہارے توں بناں ہور کوئی سہارا ہے ای نہیں۔

کتھے رام رام کتھے ٹیں ٹیں۔

معنے :رام رام: اللہ نوں یاد کرن ☆ ٹیں ٹیں: فضول گفتگو۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی رب سچے نوں یاد کرن وچ ای برکت ہوندی اے جدوں کہ فضول گلاں باتاں دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

کتھے اللہ الٰہی' کتھے جھلار دا کھاڑا۔

معنے : کتھے: کتھے' کہاں ☆ اللہ الٰہی: اللہ دا ذکر ☆ جھلار: کسے ندی نالے چوں پانی کڈھن والی تھاں ☆ کھاڑا: اکھاڑا' گھول کوڈی دا پڑ۔

ویروا: اللہ سوہنے دا ذکر کردیاں رہن ای سوہنا کم اے اتے جھلار دے اکھاڑے تے بہہ کے کوڈی گھول ویکھدیاں ویلا ونجاون اللہ دے ذکر نال کویں رل سکدا اے۔

کرنہ کر' خُدا توں ڈر۔

معنے : کرنہ کر: بھانویں گناہ کر جاں نہ کر۔

ویروا: رب دی عدالت اَیسی عدالت اے جتھے چنگے عملاں والیاں نوں وی کوئی مان نہیں۔ اوتھے ہر ویلے ڈرن دی لوڑ اے توبہ کرن دی لوڑ اے۔

کلّے دوکلّے دا رب راکھا۔

معنے :کلّے دوکلّے :تن تنہا۔

ویروا: ایس جگ اندر بس رب ای کلیاں کاریاں دا راکھا اے ماڑیاں دُبڑیاں نوں بس اوسے دی ای اوٹ اے۔

کوجھیاں' کوچجیاں دا اوہ آپ ای واہرو۔

معنے: کوجھیاں: بدشکلاں' بدعملاں ☆ کوچجیاں: بدصورتاں' بدشکلاں ☆ واہرو: اگے لا کے ٹرن والا' آجڑی۔

ویروا: جگ دے سبھ بدشکلاں اتے بدعملاں دا وی بس اوہ ای وارث اے۔ سبھناں نوں اوسے ای ناں دی اوٹ اے۔ ایتھے کسے چنگے عمل' خوبصورتی اتے چنگے رنگ روپ دا کوئی مان نہیں۔

گوگیا خدا نوں' اوس وی کھان دی کیتی۔

معنے: خدا نوں: خدا ول۔

ویروا: گو دے مٹھا ہون پاروں کجھ لوکاں ایہہ اکھان بنا لیا اے پئی گو خدا کول فریاد لے کے گیا تاں اوہنے دی کھان لئی ہتھ ودھا لئے۔

گنڈھوں خالی' رب دا سوالی۔

معنے: گنڈھوں خالی: جیب توں خالی۔

ویروا: ایس اکھان اندر لوکاں دے رویئے بارے دسیا گیا اے پئی جدوں کول مال دولت ہویا اودوں رب نوں بھلھ بیٹھے' جدوں گھر وچ بھکھ نچن لگ پئی اودوں رب دے ناں دا جاپ کرن لگ پئے۔

گیا جو تیتھوں پرے پریرے' رڑیا دوہیں جہانیں۔

معنے: تیتھوں: تم سے' آپ توں ☆ پرے پریرے: دور ☆ رڑیا: رُکار یا گیا ☆ دوہیں جہانیں: ایس تے اوس جہان وچ۔

ویروا: مالکا جو وی تیرے توں دور ہو گیا اوہ دوہناں جہان اندر بھنڈیا گیا' شیطان اپنے انکار پاروں دوہناں جہاناں اندر رسوا ہو گیا سی ایس لئی مالکا تینوں سچے دلوں منن والے ای پار لگدے نیں۔۔

لبھی شے خدا دی' نہ دھیلے دی نہ پا دی۔

معنے: لبھی: مل گئی ☆ دھیلے: پیسے دے ادھے حصے دی' پرانیاں ویلیاں اندر پیسے دی ادھی اکائی نوں دھیلہ آکھیا جاندا سی ☆ پا: سیر دا چوتھا حصہ

ویروا: راہ چوں جاندیاں جو شے وی بندے نوں لبھ جاوے اوہدی کوئی قیمت ادا نہیں کرنی پیندی۔ اوہدا وارث وی اوہ ای ہوندا اے جیہنوں اوہ لبھ جاوے۔

لبھدیاں لبھدیاں تاں خدا وی لبھ جاندا اے۔

معنے: لبھدیاں: تلاش کردیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بندے نوں ہر ویلے چنگیائی دی بھال وچ رہنا چاہیدا اے' لبھن والے تاں خدا تیکر وی اپڑ جاندے نیں۔

لجاں شرماں سبھ دیاں رکھے' سبھ دا پردے پوش۔

معنے: لج: کھوہ وچ پانی کڈھن لئی لکان والا رسہ' شرم' حیا ☆ پردے پوش: پردے پان والا۔

ویروا: ایہہ وڈیائی بس رب سچے دے ناں نوں ای اے جو

اوہ ہر اِک دی شرم رکھن والا اے اتے ہر اِک دے گناہواں اتے عیباں اُتے پردے پان والا اے۔

ماڑے گو سائیں تیری آس۔

معنے: ماڑے: لِسّے' کمزور ☆ گو: کوئنوں ☆ سائیں: مالک

ویروا: سوہنیا مالکا ماڑے غریباں نُوں بس تیرے ناں دی اوٹ اے' تگڑے تاں دولت تے مان کردے نیں پر ساڈا مان بس توں ہیں۔

مالک جیہنوں چاہے لکھوں لکھ تے لکھوں لکھ کر دیندا اے۔

معنے: لکھوں لکھ: امیر توں غریب ☆ لکھوں لکھ: غریب توں امیر۔

ویروا: ایہہ رب سوہنے دی مرضی اے پئی اوہ راتو رات امیر اں نُوں غریب کر دیندا اے اتے غریباں نوں امیر کر دیندا اے۔ دولت بیرے دا کاں اے۔

مرمرے پرمیسر جاگے۔

معنے: مرمرے: مرن والا مر گیا ☆ پرمیسر: رب' مالک' داتا۔

ویروا: بندہ ایس جگ اندر آوندا اے اتے چلا جاندا اے' پر اوس دا رب اوسنوں ہر ویلے ویکھدا رہندا اے۔

مُلک مِلک خُدا دا ہے' ساڈا مٹھا ناں ہے۔

معنے: مُلک: علاقہ ☆ مِلک: دولت ☆ مٹھا: چنگا لگن والا۔

ویروا: ایہہ ساری خُدائی تاں رب سچے دی وراثت اے ساڈا تاں بس لوکاں نے ناں ای مٹھا دھر دِتا اے۔ اصل بھوڈیائیاں دا مالک تاں بس اوہ ہے۔

متو تاں ایشور' نہیں تاں پتھر۔

معنے: متو: من لئو تاں ☆ ایشور: دین والا' مالک۔

ویروا: ہندو پتھراں دیاں بنیاں مُورتیاں پوجدے نیں پر مَنن نال اوہ وی اپنے خُدا سیداں اپڑ جانے نیں نہیں تے اوہ مُورتی تاں بس پتھر ای اے' گل تاں مَنن تے مَنک دی اے۔ دھنّے بھگت نے پتھرنوں پوج کے اوس چوں خُدا لبھ لیا سی۔

مَوّلا ہتھ وڈھیائیاں جیہنوں چاہوے اوہنوں دیوے

معنے: مَوّلا: دین والا' پالن والا ☆ وڈھیائیاں: خوبیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رزق اتے عقل عرفان دین دا اختیار اوس مالک کول اے جیہنوں چاہوے عطا کر دیوے جیہدے کولوں چاہوے کھوہ لوے۔

مَوّلا تیرے رنگ' کوئی پھرے چودھری' کوئی پھرے ملنگ۔

معنے: چودھری: طاقت دے زور نال کھوہن والا' اختیار والا ☆ ملنگ: درویش۔

ویروا: رب سوہنیا ایہہ تیری کھیڈ اے پئی کوئی ایتھے تیری دتی طاقت نال لوکاں دا حق کھوہندا پھردا اے اتے دُوجے پاسے کوئی ملنگ دردر توں منگ دا اتے جھڑ کاں کھاندا پھردا اے۔

ناحق دی شرُوک کولوں اللہ بچاوے۔

معنے :شرُوک: دھروگھسیٹ۔

ویروا: رب سوہنا ہر بندے نُوں لوکاں دے ظلم اتے دھکے شاہی توں محفوظ رکھے ایس لئی پئی ایتھے اوسدی دُنیا اندر قدم قدم تے مُصیبتاں مُونہہ اڈی کھلوتیاں نیں۔

نہ رب مسجد 'نہ رب مندر' رب بندے دے اندر۔

معنے : مسجد: مُسلماناں دی عبادت گاہ ☆ مندر: ہندوواں دی عبادت گاہ۔

ویروا: رب سچا نہ تاں کسے مسیت اندر رہندا اے اتے نہ ای کسے مندر وِچ اے۔ اوہ تاں بندیاں دے دِلاں اندر وسدا اے۔ جیہیں وی لبھیا اے اوہنوں اندروں ای لبھیا اے۔

نہ پنج پڑھیاں' نہ ترِیہہ رکھے' رب نُوں ویکھاں کیہڑی اکھے۔

معنے :پنج پڑھیاں: پنج نمازاں پڑھیاں ☆ ترِیہہ رکھے: ترِیہہ روزے رکھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہہ دسیا گیا اے پئی رب تیکر اپڑن لئی نماز روزے دی لوڑ اے۔ اتے جو ایہہ کم نہیں کردا اوہدا رب نُوں ویکھن مُشکل اے۔

نہ وہائی' نہ گہائی' اللہ نے موج لائی۔

معنے :وہائی: واہی ☆ گہائی: گاہی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نہ تاں واہی کرنی پئی اے اتے نہ ای فصل نُوں گاہن دی اوکھت جرنی پئی اے بس گھر بیٹھیاں ای رب نے موج لا دِتی اے تے کم بن گیا اے۔

واہ واہ رب دے رنگ کِدھرے دُودھ ملایاں کِدھرے بھُجے بھنگ۔

معنے : دُودھ ملائیاں: دودھ ملائی دی جمع ☆ بھُجے بھنگ: غریبی ہووے۔

ویروا: ایہہ رب سوہنے دی مرضی اے پئی کئیاں گھراں وِچ تاں عیاشیاں ہوندیاں نیں پر کئی تھانواں تے غریب آنڈے کھلے تے گذارہ کردے نیں۔

وگدیاں تلواراں وِچوں جیہنوں چاہیں رکھیں۔

معنے :وگدیاں تلواراں: چلدیاں ہوئیاں تلواراں۔

ویروا: رب سوہنیا تیری مرضی اے جیہنوں توں بچانا ہوویں چلدیاں تلواراں وِچوں وی بچا کے لے آؤناایں اتے جیہدا ویلا پُج جاوے اوس نُوں کوئی بچا نہیں سکدا۔

وڈا اوہو جیہنوں خُدا وڈیاوے' بندہ کون وچارہ۔

معنے :وڈیاوے: صِفت کرے ☆ وچارہ: کمزور۔

ویروا: ایس جگ اندر اوہ ای منّھ بھاگاں والا اے جیہدی صِفت آپوں رب سوہنا کرواوے' نہیں تے ایس جگ اندر بندے وچارے دی کیہ اوقات اے۔

وڈا بول نہ بولیے' کرتاروں ڈریئے۔

معنے: وڈا بول بولن: تکبّر کرن ☆ کرتاروں: خُدا توں۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر بندے نُوں وڈا بول نہیں بولنا چاہیدا اتے ہر ویلے رب سچے توں ڈردیاں رہنا چاہیدا اے۔

ہار جت اللہ دے وس ہوندی اے۔

معنے: وس: اختیار۔

ویروا: بندہ جدوں کسے وی مَیدان وِچ نکلدا اے تاں اوہنوں ہر ویلے رب ول دھیان رکھنا چاہیدا اے کیوں جے ہار جت تاں بس اوہدے ہتھاں وِچ اے۔

ہاری کا نام بس رام۔

معنے: ہاری: ہاریا ہویا' مزارع۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی جو بندا وی ایس جگ اندر نیوں جاوے گا اوہ اپنے رب نُوں پا لوے گا۔ رب نوں پان لئی پہلی شرط عاجزی اے۔

ہر اک رنگ وِچ جلوہ تیرا' ہر اک تھانویں وسیں

معنے: تھانویں: جگہ ☆ وسیں: آبادی کریں۔

ویروا: سوہنیا ربا ہر تھانویں جگ اندر بس تیرے ای رنگ کِھلرے نیں اتے ہر پاسے تیرے ای جلوے نیں ہر پاسے بس تُوں ای تُوں ایں۔

ہر کوئی رب دے دِتیاں رجدا اے منکھ دے دِتیاں نہیں۔

معنے: منکھ: انسان۔

ویروا: ایس اکھان اندر مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر پوری اوسے دی پَیندی اے جیہدی رب پوری پائے نہیں تاں بندہ کدی وی رج نہیں سکدا۔

ہتھ پلا سکھنا' خُدا پردہ رکھنا۔

معنے: ہتھ پلا: دامن ☆ سکھنا: خالی۔

ویروا: رب سچیا ساڈا تاں دامن اُکا ای خالی اے بس تُوں ای پردے رکھن والا ایں۔ تیرے توں اڈ ہور کوئی دوارہ نہیں جتھے جا کے داد فریاد کیتی جا سکے۔

ہتھ خالی رب والی۔

معنے: ہتھ خالی: ہتھاں وِچ کُجھ نہیں۔

ویروا: رب سوہنیا ساڈے تاں ہتھاں وِچ کُجھ وی نہیں' نہ ای کسے شے اُتے مان ای اے' بس توں ای وارث ایں بندے دے ہتھ وِچ ایس جگ وِچ کُجھ وی نہیں۔

یاد خُدا دی رکھ ہمیشہ بُھل نہ اپنا مرنا۔

معنے: مرنا: جہانوں جانا۔

ویروا: بندیا ہر ویلے اپنے رب نُوں چیتے رکھیا کر اتے اپنی موت نُوں کدی نہ بھلایا کر۔ ایسراں توں گُراہے پَین توں بچیا رہویں گا اتے سدھے پاسے رہ کے زندگی گذاریں گا۔

☆☆☆☆

انگ ہین، عقل ہین

آپ تاں مویا کُبا' نالدیاں لے ڈُبا/ آپ تاں ڈُبا کُبا' نالدیاں لے ڈُبا.

معنے: مویا: مریا ☆ کُبا: جھکیا ہویا ☆ نالدیاں: ساتھ والیاں ☆ ڈُبا: ڈُب گیا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کُبا شوق پُورا کرن لئی دریا وِچ تاں وڑ گیا پر اوس نے نالدیاں نُوں وی نہیں نکلن دِتا۔ اوہ وچارے اوسنوں بچاندے آپ چڑھاوے چڑھ گئے۔

اپنے نَین گوا کے' در در بھی بھیکھ.

معنے: نَین: اکھیاں ☆ گوا کے: از ایاں کر کے ☆ در در: ہر گھر۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اکھیاں نال ای جہان اے اتے سارے ساک وی چلدے پھر دیاں دے ای ہوندے نیں۔ انھاں بندہ تاں منگن تے مجبور ہو جاندا اے۔

احمق کپّے اپنے پَیر.

معنے: کپّے: وڈّے' کٹ لوے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی احمق بندہ اپنے پَیراں تے ای کُہاڑی مار کے اپنے پَیر زخمی کر لیندا اے۔

اک انھاں دُوجا کندھاں تے بھجے.

معنے: انھاں: اکھاں توں آتر ☆ بھجے: دوڑے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ اوس انھے نُوں مخول کیتا گیا اے جو اکھاں توں تاں ویکھ نہیں سکدا پر اوس نُوں کندھاں تے دوڑاں لان دا شوق اے، اوڑک کِتے ڈِگ کے منکا توڑ لوے گا۔

اکھاں توں انھاں' ناں نَین سُکھ / اکھاں توں انھی ناں نُور بھری۔

معنے: انھاں: نابینا ☆ نَین سُکھ: اکھیاں دا سُکھ۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ اوہناں لوکاں نُوں مخول کیتا گیا اے جو کسے کم دے اہل تاں ہوندے نہیں پر ناں اُنج دا رکھ لیندے نیں۔

اکھوں دِسے نہ' ناں چراغو.

معنے: دِسن: نظر آون۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اوہ لوک جو کسے صِفت دے مالک نہیں ہوندے اوہ جے اوسراں دا ناں رکھ لین تاں لوک اوہناں نُوں مزاخ ای کردے نیں۔

اکھوں انھی' مُمیرے دا سُر مہ.

معنے: اکھوں: اکھیاں توں ☆ مُمیرے دا سُرمہ: سُرمے دی اک قسم۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لوک ٹوہر بنان لئی بغیر مقصد توں وی شیواں ورت لیندے نیں جویں انھی

زنانی میرے دائر مہ پالوے پر اوسدے اوہ کیہڑے کم؟

اکھوں انھی' ناں چراغ بی بی.

معنے: انھی: اندھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ وِچ لوکی بندے دیاں صفتاں ویکھ کے اوسدا ناں نہیں رکھدے۔

اکھ دا انھاں' گنڈھ دا پُورا۔

معنے: گنڈھ دا پورا: دا نہ کھان والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک بھانویں اکھاں توں انھے ہوندے نیں پر کسے کولوں دمڑی دا دا نہیں کھاندے۔

اگوں کندھ پچھوں بھاہ' انھاں و نجے کیہڑے راہ.

معنے: اگوں: سامنے ☆ پچھوں: پچھے ☆ بھاہ: اگ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے وچارے نُوں دِسدا تاں پہلاں ای کُجھ نہیں اُتوں اوسدے اگے کندھ اے اتے اوسدے پچھے اگ اے اوہ وچارا کیہڑی راہے باہر جاوے گا۔

اگے سی کانی' اُتوں پے گیا پانی.

معنے: کانی: اِک اکھ والی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بُڈھی اگے ای کانی سی اُتوں اوس دے سر تے پانی پے گیا مُڑ اوس نے لڑنا تاں ہے ای سی۔

اُلٹی کھوپری' انھا گیان.

معنے: اُلٹی: پُٹھی ☆ کھوپری: دماغ ☆ انھاں: بوہت زیادہ ☆ گیان: علم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں دی ہر گل پُٹھی ہوندی اے پر اوہناں دا کیتا ہر کم اچرج ہوندا اے اتے اوہناں وِچ علم گیان ڈھیراں ہوندا اے۔

انھا کھُوہ وِچ ونج پیا' آکھے کڈھو ٹھیک نہ تاں مُونہہ کریندا ں.

معنے: ونج پیا: ڈِگ پیا ☆ مُونہہ کریندا ں: مر جاناں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوئی انھاں کسے کھوہ وِچ ڈِگ پیا سی اتے آکھی جاندا سی پئی مینوں کڈھ لوو نہیں تاں مَیں لگا جے مرن۔

اندھا' گنجا' تے رِچھ' بیڑی تے چڑھن تاں بیڑی گوں بُڈیا سمجھو.

معنے: رِچھ: ریچھ ☆ بُڈیا: ڈُبیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے انھاں' گنجا اتے رِچھ ایہ تنے اکٹھے کسے بیڑی وِچ سوار ہو جان تاں ایہناں دیاں نیتاں پاروں بیڑی ضرور ڈُب جاندی اے۔

انھاں انھے نُوں راہ کویں دے.

معنے: کویں: کس طرح۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں جے انھے

نُوں راہ وکھان لئی ٹُر پوے تاں اوسدی بھلھوندی اے۔ اوسنوں تاں اپنے آپ نُوں نئیں دِسدا۔

انھاں باہردا بیٹھدے تے سمجھدے اساں کوئی نئیں دیکھدا۔

معنے: باہردا: باہرول ☆ اساں: سانوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں جدوں کتے پیشاب لئی جاوے تاں جتھے مرضی بہہ جاندا اے۔ اوہ سمجھدا اے سارے اوس وانگ انھے ای نیں اتے اوہنوں کوئی نئیں ویکھ دا پیا۔

انھاں پڑھیا نہ لِکھیا' ول وی حافظ جی۔

معنے: ول: فیروی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لوک انھے نُوں پڑھن لکھن توں بناں ای حافظ جی آکھن لگ پیندے نیں۔ اتے اوس نُوں مُفت وِچ حافظ ہون دا پروانہ مِل جاندا اے۔

اَنھاں تے ویہار ٹوریاں ٹُردے نیں۔

معنے: ویہار: کاروباری وقار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اَنھے بندے نُوں وی ہتھ پھڑ کے ٹورنا پیندا اے ایسراں ای بندے نُوں کسے دی کم وِچ اپنا وقار بنان لئی بڑا کُجھ کرنا پیندا اے۔

اَنھاں دوزخی' بولا بہشتی۔

معنے: دوزخی: دوزخ وِچ جان والا ☆ بولا: بہرہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں بندہ دوزخ وِچ جائے گا کیوں پئی اوہ ہر اک تے شک کردا اے پر بولا بندہ کسے دی چغلی بخیلی نئیں سُن دا ایس لئی بہشت وِچ جائے گا۔

انھاں شوقین' تے اِٹ دا شیشہ۔

معنے: شوقین: شوق رکھن والا ☆ اِٹ: اینٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے انھے نُوں شوقینی دا چاء چڑھے تاں اوہ اِٹ نُوں شیشے وجھوں ورتن لگ پیندا اے۔

انھاں شوقین' گارے وِچ لتاں۔

معنے: گارے: گلی مٹی ☆ لتاں: ٹانگیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں جے شوقینی کرے گا تاں نظر تاں اوس نُوں آؤندا کُجھ نئیں ایس لئی اوہ گارے وِچ ای لتاں پھسا لوے گا۔

انھاں کرن گیا کڑمائی' کرے اپنی جاں پرائی۔

معنے: کڑمائی: منگنی ☆ پرائی: کسے دی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے نُوں تاں ساک دیندا ای کوئی نئیں پر جے اوہ کتے کسے دی منگنی کرن جاوے تاں سبھ توں پہلاں اپنی منگنی دا سوچے گا۔

انھاں کیہ بھالے دو اکھیاں۔

معنے: بھالے۔ تلاش کرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کوئی بندہ انھے ٹوں آکھے پئی دو اکھیاں لے لے تاں اوہ تاں پہلاں ای ایہ گھُ لبھد اپھر دا اے۔

انھاں رکیہ جانے بسنت دی بہار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زندگی دے سارے سواد تاں بس اکھاں نال ای نیں انھاں وچارہ بہار دے موسم دا کیہ سواد لے سکدا اے۔

انھاں گاوے ڈورا او جاوے۔

معنے: ڈورا: بولا، بہرہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو کسے ٹوں ویکھ نئیں سکدا اوہ گاوندا ہووے اتے جو سُن نئیں سکدا اوہ ساز وجاندا ہووے تاں رنگ دا لگے گا۔

انھاں مارے انھی نوں، گھُسن وجے تھمی نوں۔

معنے: مارے: کُٹے ☆ گھُسن: ہُورے، گھونسے ☆ تھمی: نِکا ستون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انھے ٹوں وسدا تاں کُجھ ہوندا نئیں ایس لئی جے اوہ انھی نال کتے لڑ پوے اتے انھی ٹوں مارن ٹُر پوے تاں ہُورے تاں تھمی ٹوں ای وجی جاندے نیں۔

انھاں مُلاں، ٹُٹی مسیتے۔

معنے: مُلاں: مولوی ☆ مسیتے: مسجد وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کوئی مولوی انھاں ہو جاوے تاں اوہ بُہتا کھان پاروں بُہتی واری مسجد وچ ای پاخانہ کر چھڈے گا۔

انھاں وٹے رسی، تچھوں وچھی کھاوے۔

معنے: وٹے رسی: رسی نوں وَل چاڑھے ☆ وچھی: گاں دی بچی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انھے وچارے ٹوں اپنے آلے دوالے تاں دِسدا کُجھ نئیں ایس لئی اوہ رسی وٹدا جاندا اے اتے مگروں وچھی کھائی جاندی اے۔

انھاں ونڈے شرینیاں، مُڑ گھِڑ اپنیاں ٹوں۔

معنے: شرینی: مٹھی شے ☆ مُڑ گھِڑ: بار بار ☆ اپنیاں: عزیزاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے انھے ٹوں شرینی ونڈن تے لا دِتا جاوے تاں اوس وچارے کوں دور تاں جایا نئیں جانا ایس لئی اوہ اوتھے کھلوتا ای اپنیاں جیاں ٹوں ای ونڈ دیوے گا۔

انھاں ہاتھی، لشکر دا اجاڑا۔

معنے: اجاڑا: نقصان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے فوج وچ انھاں ہاتھی رلیا ہووے گا تاں اوہ بھاج پین ویلے اپنی فوج ٹوں ای لتاڑن لگ پوے گا۔

انھی انھاں ٹھیلیا' دووین کھوہ دے وچ.

معنے: ٹھیلیا: ٹوریا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نے انھے مردا تے انھی عورت نُوں اکلیاں ٹور دتا پر اوہ دوویں ای وچارے کھوہ وچ جاڈِگے۔ مطلب ایہ جو اوہناں نُوں کلیاں نئیں جان دینا چاہیدا۔

انھی اَنھاں رلیا' بکّو جھگا گلیا.

معنے: رلیا: ملیا ☆ بکو: اِک ہی ☆ جھگا: گھر ☆ گلیا: برباد ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کسے گھر وچ دُونہہ جیاں چوں اِک انھاں ہووے تاں گذارا ہو جاندا اے پر جدوں میاں بیوی دوویں ای انھے ہون تاں گھر برباد ہو جاندا اے۔

انھی انھاں' کھُوہے ٹھلھے.

معنے: کھوہے: کھُوہ ول ☆ ٹھلھے: گئے' روانہ ہوئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ انھی تے انھے نُوں مخول کیتا گیا اے جو دوویں رل کے کھُوہ ول ٹُر پئے نیں۔ ہُن اوہناں دے بچّ کے پرتن دی آس گھٹ ای اے۔

انھی بشین' کانا بازدار.

معنے: بشین: بازدی مادہ ☆ بازدار: باز پھڑن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کم کرن والے سارے ای اکو جیہے رل جان گے تاں اوتھے مُڑ اللہ ای وارث ہووے گا۔

انھی پیہے' کُتی چٹے' آٹا گھٹے جاں نہ گھٹے.

معنے: پیہے: پیسے ☆ چٹے: جیبھ نال صاف کرے ☆ گھٹے: گھٹ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے اِک پاسے انھی پیہندی ہووے اتے دُوجے پاسے کُتی بچا کے لا لا چٹی جاندی ہووے تاں آٹا تاں ہر حال وچ گھٹنا ای ہوندا اے۔

انھی پچھے کانی توں سُوتر وٹالے تانی توں.

معنے: کانی: اِک اکھ والی ☆ سُوتر: سُوت ☆ وٹالے: تبدیل کرلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے اِک تاں انگ ہین نیں اتوں دوجے نُوں داء لان دا سوچن لگے نیں۔ انھی کانی نُوں داء لان دا سوچن لگی اے تے تھوڑا جیہا سُوتر دے کے پُوری تانی اوس توں لین دے خواب ویکھن لگی ہوئی اے۔

انھی دیوی' نک وڈھے پُجاری.

معنے: دیوی: ہندوواں دے مذہب دی پوجن جوگ شخصیت ☆ نک وڈھے: جیہناں دا نک کٹیا ہووے ☆ پجاری: پُوجن والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیکر کسے ہندو مندر وچ دیوی انھی ہووے گی تاں اوتھے اوسدی پوجا

کرن والے دی تک کٹے ہون گے تاں مُڑ کوئی کسے نُوں انگ ہین ہون دامہنا نئیں مار سکے گا۔

اَنھی کُکڑی پرائے گھر آنڈے دیوے' تاں کسے دا کیہ قصور۔

معنے: کُکڑی: مُرغی ☆ پرائے گھر: غیراں دا گھر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انھی کُکڑی نُوں دِسدا تاں کُجھ ہے نئیں ایس لئی جے اوہ کسے دے گھر آنڈے دے آوے تاں اوسدا کیہ قصور۔

انھی کُکڑی' خشخاص دا چوگا۔

معنے: خشخاص: خشخش' باریک دانے ☆ چوگا: چوگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں لوکاں نُوں مخول کیتا گیا اے جو انھی کُکڑی اگے خشخاص دا چوگا پا دیندے نیں۔ اوس نُوں تاں اگے ای کُجھ دِسدا نئیں اُتوں خوراک چوکھی باریک اوہ کِسراں کھا سکے گی۔

انھی ماں' پُتر اں دے مونہہ نئیں دھوندی۔

معنے: دھوندی: دھوسکدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے ماں انھی ہووے تاں اوہ پُتراں دے مُونہہ کِسراں دھوسکدی اے۔

انھی ماں' کوڑھے دا ویاہ' مُونہہ دیکھے دھوا دھوا۔

معنے: کوڑھا: کوڑھی ☆ دھوا دھوا: کسے توں دھوا کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انھی ماں دا کوڑھا پُتر ہووے تاں اوس وچاری نُوں اوسدا مُونہہ وی کسے ہور کولوں ای دھوانا پیندا اے۔

انھی مجھ نُوں پھک ای دھمن۔

معنے: پھک: چولاں توں لتھا چھلکا ☆ دھمن: دھامن' چاول۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھانویں بندہ ہووے جاں ڈنگر' اوس لئی اکھاں بڑیاں ای ضروری ہوندیاں نیں۔ انھی مجھ وچاری نُوں پھک اتے چاولاں وچ فرق دِسدا ای نئیں۔

انھی نوانی' بنڈ دے رُمے۔

معنے: نوانی: گون والی نائن ☆ بنڈ: دیگاں وچ پانی پان والا بھانڈا ☆ رُما: تُونبا' وجان والا ساز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نائن جے انھی ہو جاوے تاں اوہ دیگاں وچ پانی پان والی بنڈ نُوں ای تُونبی سمجھ کے وجان لگ پیندی اے۔

انھی نوانی' کاٹھ دے اُسترے۔

معنے: نوانی: نائن ☆ کاٹھ: لکڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے اِک تاں نائن وچاری اکھاں توں انھی اے اُتوں اوسدے ہتھ وچ لکڑ دا اُسترا پھڑا دِتا جاوے تاں اوہ وچاری کسے روگی نُوں کُجھ کِسراں لاوے گی۔

انھی نُوں گِدھے دا چاء۔

معنے: گِدھا: تاڑی ماردیاں ناچ کرن ☆ چاء: خواہش۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے انھی جو گِدھ وکیھ ای نہیں سکدی گِدھا مارن دا اوہنوں کیہ فائدہ ہو سکدا اے۔

انھی نہ ویکھے بچڑیاں دا مُونہہ۔

معنے: بچڑیاں: بچیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انھی نُوں دسدا تاں کُجھ ہے نہیں ایس پاروں اوہ ساری عُمر اپنے بال بچے دا مُونہہ نہیں ویکھ سکدی۔

انھی نَین، ونجھ دا نہرنا۔

معنے: نَین: نائن، نائی دی ووہٹی ☆ ونجھ: بانس ☆ نہرنا: ناخن تراش، نہوں لاہن والا ہتھیار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اِک تاں نائن نُوں دِسدا کُجھ نہیں اُتوں بانس جیڈا لمّاں نہرنا پھڑی پھردی اے۔

انھی ہکی واری کھُونڈی بھواندی اے۔

معنے: انھی: اندھی ☆ ہکی واری: اِک وار ☆ کھونڈی: سوٹی، چھڑی ☆ بھواندی: پھیردی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی کسے انھی عورت نُوں ایویں نہیں چھیڑدیاں رہنا چاہیدا اوہ غصے وچ

آ کے جدوں اپنی چھڑی نُوں اپنے دوالے پھیرے گی تاں کئیاں نُوں سٹاں وجن گیاں۔

انھے اگے رون، ڈورے اگے گل، گونگے ہتھ سنیہوڑا، بھانویں گھلہ نہ گھلہ۔

معنے: ڈورا: بولا، بہرہ ☆ گونگا: جو بول نہیں سکدا ☆ سنیہوڑا: سنیہا، پیغام ☆ بھانویں: خواہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی انھے اگے رون دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا اوہ تاں روندے نُوں ویکھ ای نہیں سکدا۔ ایسراں بولے بندے نال گل کرن دا کوئی فائدہ نہیں ایس لئی پئی اوہ تاں سُن ای نہیں سکدا۔ گونگا بول ای نہیں سکدا اوہ کسے نُوں پیغام کویں جا کے دے سکدا اے۔

انھے اگے رون، اکھیاں دا گھاٹا۔

معنے: انھاں: نابینا ☆ گھاٹا: نقصان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے انھے دے اگے جا کے رون دا وی کیہ فائدہ؟ اوہ تاں پہلاں ای انھاں اے اوہ اگلے دے رون نُوں کیہ سمجھے گا۔

انھے اگے رونا، دِیدیاں دا کھوَ۔

معنے: دِیدیاں: اکھیاں ☆ کھوَ: نقصان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے بندہ انھے نُوں رو کے اپنی مُصیبت دسن لگ پوے تاں اپنیاں اکھاں دا ای

نقصان کرنا ایں اوس نے کیہڑے اتھروُ گن لینے ہوندے نیں۔

انھے اگے ہنیرا سوجھلا اِک برابر۔

معنے: ہنیرا: اندھیرا ☆ سوجھلا: روشنی' چانن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہنیر سویر داوی بس اکھیاں والیاں نوں پتہ لگدا اے۔ انھے واسطے تاں ہر ویلے ای رات پئی ہوندی اے۔

انھے بولے دی یاری' نری بماری۔

معنے: بولے: بہرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اِک انگ ہین ہووے تاں دوسرا اوسدی مدد کرسکدا اے پر جد دوویں ای ایسراں دے ہون پئی اِک انھاں ہووے جو ویکھ نہیں سکدا اتے دُوجا بولا جو سُن نہیں سکدا تاں اوہ اِک دوسرے دی کویں مدد کرسکن گے۔

انھے تاں قُدرتوں ہَین' ہندراں تاں لُٹوں۔

معنے: قُدرتوں: رب ولوں ☆ ہندراں: بیندراں ☆ لُٹوں: لُوٹوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھیاں نوں سوَن دا آرام ہوندا اے۔ اوہناں دیاں اکھاں تاں رب ولوں میٹیاں ہوندیاں نیں بس لیاں پَین دی دیر ہوندی اے۔

انھے تاں ہو گئے آں' پر سوَن دیاں موَجاں نیں۔

معنے: موَجاں: آرام' سکون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ انھیاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں وچاریاں نوں بھانویں نظر تاں کُجھ نہیں آوندا پر اوہناں نوں سوَن دا آرام اے بھانویں جِناں چر مرضی سُتے رہن۔

انھے دا چھَچھا' روہی دا کھڑ پا/ انھے دا چھچھا' روہی نا کھڑ پا

معنے: چھچھا: کلاوہ ☆ روہی: موٹی چِیکنی زمین ☆ نا: دا ☆ کھڑ پا: ڈنگراں دے پیَر نال پیا کھر وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے دا چھچھا ڈاڈھا تگڑا ہوندا اے اوہ اِک واری پھڑ لوے تاں چھڈ دا ای نہیں جویں روہی زمین دے کھر وِچ وِچ پیَر پے جاوے تاں سوکھا نہیں نِکلدا۔

انھے دا چھچھا' گھوڑے دا دولتا۔

معنے: چھچھا: جپھی' کلاوا بھرن ☆ دولتا: دولتی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے بندے وِچ انھاں زور ہوندا اے۔ اوہ جدوں کسے نوں چھچھا پالوے مُڑ اوہ گھوڑے دے دولتے جیے لیل پا کے ای چھڈ دا اے۔

انھے دی جورو' سبھ دی بھابھی۔

معنے: بھابھی: بھرجائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے دی زنانی نوں

ہرکوئی بھابھی آکھ کے اوس تے ٹھرک جھاڑ دا پھر دا اے۔

انھے دی جورُو دا رب رکھوالا.

معنے: جورُو: بیوی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے وچارے نُوں تاں دِسدا کُجھ نہیں ایس لئی اوس دی بیوی دی رب سچا ای حفاظت کر سکدا اے۔

اَنھے دی ڈنگوری' جِتھے وجے اوتھے موری.

معنے: ڈنگوری: ڈانگ' سوٹا ☆ موری: سوراخ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اَنھاں سٹ بڑی بے دریغ ماردا اے۔ اوسدی سٹ جِتھے وی وجے اوتھے ای لاس پے جاندی اے۔

انھے دی رَن اللہ دے حوالے.

معنے: رن: بیوی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے نُوں کُجھ نہ نظر آون پاروں اوہ کسے گھر آوندے جاندے نُوں تاں ویکھ نہیں سکدا ایس لئی اوس دی زنانی رب دے حوالے ای ہوندی اے۔

انھے دی رِیجھ' گلیلے تے.

معنے: رِیجھ: خواہش ☆ گلیلے: گلیلہ' پتھر جو غلیل وِچ پا کے ماریا جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اَنھاں نفسیاتی طور تے وی بینا ہون پاروں ہر ویلے چنگے تون چنگا گلیلہ لبھن دی آس وِچ ہوندا اے۔

انھے دی سوٹی تے پولیس دی چوٗکی کولوں اللہ بچاوے.

معنے: سوٹی: ڈنڈا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں وی ہر ویلے بے دریغ سوٹیاں چلاندا رہندا اے ایسراں ای جے کوئی مقدراں دا ماریا تھانے جا پھسے تاں اوتھوں وی سکا مُڑ آون محال اے۔

اَنھے دی گھُت بُری' ہنالے دی دُھپ بُری.

معنے: گھت: پکڑ ☆ ہنالے: گرمیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں بندہ جے کسے نُوں ہتھ پا لوے تاں ہائیں مائیں چھڈ دا نہیں ایسراں ای گرمیاں وِچ دُھپ بندے تے مارو اثر کر دی اے۔

انھے دی مُک بُری' بھونڈن دی ٹھُٹھ بُری.

معنے: مُک: مُکا' ہورا ☆ بھونڈن: سُورنی ☆ ٹھُٹھ: ٹھڈھ' سٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دسی گئی اے پئی انھے بندے دی سٹ توں بچ کے رہنا چاہیدا اے اوس دی مُکی وِچ بڑا زور ہوندا اے۔ ایسراں سُورنی دی ٹھڈھ بڑی بُری ہوندی اوس اگے چڑھیا بندا اوکھا ای بچدا اے۔

انھے دی ووہٹی نُوں شنگھار نال کیہ.

معنے: ووہٹی: بہو ☆ شنگھار: گہناتا کرن زیورلان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے نُوں دِسدا ای گُجھ نہیں اوسدی بیوی بار شنگھار وی کرے گی تاں کیہنوں وکھان لئی۔

انھے دے چِھِّے تے کُتے دے دھکے توں رب بچائے۔

معنے: چِھّے: کلاوے بھرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں جدوں چھّا مارلوے تاں اوکھا ای چھڈدا اے ایسراں کُتا جدوں، کتوں ترٹھا ہویا نسدا آکے ٹکر ماردا اے تاں بندہ ڈِگ پیندا اے۔

انھے ساہنویں ہنیر چانن اکو جیہا.

معنے: ساہنویں: سامنے ☆ ہنیر: اندھیرا ☆ چانن: روشنی ☆ اکو جیہا: اِک جیسا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے وچارے نُوں دِسدا کُجھ نہیں ایس لئی اوس دے سامنے انھیرا اتے روشنی اِکو جیہے ای ہوندے نیں۔

انھے کُتے ہرناں دے شکاری.

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہرناں دا شکار کرن لئی تاں صحت وند کتیاں دی لوڑ ہوندی اے پر انھیاں کتیاں نُوں ہرناں مگر لادین والے مُورکھ ای ہوندے نیں۔

انھے کوں توا تے آوی برابر اے.

معنے: کوں: نُوں ☆ آوی: بھانڈے پکان والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے بندے لئی روٹیاں پکان والا توا اتے بھانڈے پکان والی آوی اک جیہی ای ہوندی اے۔

انھے کولوں رنگ نہ پُچھو، کانے کولوں سنگ نہ پُچھو

معنے: رنگ: رنگت ☆ سنگ: ساتھ۔

ویروا: ایس اکھان راہیں مت دِتی گئی اے پئی انھے کولوں کسے شے دا رنگ نہیں پُچھنا چاہیدا ایسراں ای اِک اکھ والے توں اوسدے ساتھ بارے نہیں پُچھنا چاہیدا۔

انھے مارن سینتاں، گنجے کڈھن چیر، شیراں لئی تے پنجرے، کھُلھے پھِرن گِیتر.

معنے: سینتاں: اشارے ☆ چیر: وال سوارن دا کم ☆ گیتر: گِدڑ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ زمانے دی پُٹھی چال بارے دسیا گیا اے پئی انھے سینتاں مارن لگے ہوئے نیں، گنجے اپنے وال سوارن لگے ہوئے نیں، شیراں نُوں لوکی پنجرے پائی پھِردے نیں اتے گِدڑ کھُلھے ٹُرے پھِردے نیں۔

انھے نُوں انھاں، راہ کویں دسے.

معنے: کویں: کیسے ☆ دسے: وکھائے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں وکھ تاں

سکدا نہیں ایس لئی اوہ دوُ جے انھے نُوں راہے نہیں پا سکدا۔

انھے نُوں بولا دُھسدا اے۔

معنے: بولا: بہرہ ☆ دُھسدا: دِھک دا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اَنھے بندے نُوں بولا دھکے ماردا اے تانجو اوہ کِتے ڈِگ کے سٹ لا لوے۔

انھے نُوں بھلا کیہ چاہیدیاں نے دو اکھیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوئی انھے نُوں آکھے پئی توں دو اکھیاں لے لے تاں اوہنوں ہور کیہ چاہیدا اے۔ اوہ تاں جھب ہاں کر لوے گا۔

انھے نُوں حیا نہیں، رَنّ کوئی دانا نہیں۔

معنے: حیا: شرم ☆ دانا: سیانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جِسراں انھے نُوں حیا گھٹ ای آوندی اے ایسراں کوئی وی عورت کدی دانا نہیں ہو سکدی۔

انھے نُوں کانا، سوَ ول پا کے وی مِل پَیندا اے۔

معنے: کانا: اِک اکھ والا ☆ وَل پا کے: ولا پا کے، بہانہ بنا کے

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے بندے نُوں کانا سوَ بہانا بنا کے وی مِلن نُر جاندا اے ایس لئی پئی دُونہہ وِچ اِکّو سوچ دی سانجھ ہوندی اے۔

انھے نُوں کھواؤ تا لے گھر چھڈن جاؤ۔

معنے: کھواؤ: کھلاؤ ☆ چھڈن: چھوڑن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے نُوں جے گھر سد لیا جاوے تاں پہلاں تاں اوس نُوں روٹی کھوانی پَیندی اے اتے دوجا ایہہ جو اوس نُوں اوسدے گھر وی چھڈ کے آؤنا پَیندا اے۔

انھے نُوں ماں مسیتے سُٹ آئی سی۔

معنے: سُٹ آئی: پھینک آئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں بندہ بیکار ہوندا اے ایس پاروں کِسے گھر انھاں بچہ جمپیا تاں اوسدی ماں اوسنوں مسجد وِچ سُٹ آئی سی پئی اِتھے ایہہ رِڑھ کِھڑ کے وڈا ہو جاوے گا۔

انھے ہتھ بٹیرا، نہ تیرا، نہ میرا۔

معنے: بٹیرا: اِک نِکا جیہا پکھو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے دے ہتھ جو شے آ جاوے اوہ ہوندے چارے کِسے نُوں اوہ شے دیندا نہیں۔ جے اوس دے ہتھ ساڈا بٹیرا وی آ جاوے تاں اوہ پرت کِسے نُوں نہ دیوے گا۔

انھے نُوں ہیرا، کنکر اِکو جیہا۔

معنے: ہیرا: قیمتی پتھر ☆ کنکر: عام مٹی جاں کھنگر دا نِکا جیہا ٹوٹا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں بندہ ویکھ نہ سکن پاروں ہیرے اتے عام پتھر وِچ فرق نہیں کر سکدا۔

انھیاں حوراں، لُولھے فرشتے.

معنے: حُوراں: جمع حور دی ☆ لُولھے: اپاہج۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جتھے حوراں انھیاں ہون گیاں اوتھے فرشتے وی تاں اپاہج ہون گے۔

انھیاں سؤں جا، اخے اکھیاں تے اگے ای میٹیاں نیں۔

معنے: سؤں جا: سوجا ☆ میٹیاں: بند۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کسے نے انھے بندے نُوں سؤ جان دا مشورہ دِتا تاں اوس جواب دِتا میریاں اکھیاں تاں پہلاں او بند نیں ہور سوَن، کس نُوں آکھدے نیں۔

انھیاں وِچ کانا راجہ.

معنے: انھیاں: جمع انھے دی، اندھا ☆ کانا: اِک اکھ والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھے نُوں تاں نظر کُجھ نہیں آوندا اتے کانے نُوں ادھا نظر آوندا اے ایس لئی کانا انھیاں دا راجہ ہوندا اے۔ اَکا نہ جانن والیاں وِچ تھوڑا جانن والا پردھان ہوندا اے۔

ایہو جیہی سلائی پائی، اگلی وی گوائی.

معنے: سلائی پائی: سُرمے دی سلائی پائی ☆ گوائی: ازایاں کیتی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اجیہا سُرمہ پالیا اے پئی اگے جیہڑی تھوڑی بوہتی نظر ہے سی اوہ وی نہیں رہ گئی۔

اوہ دِن ڈُبا، جد گھوڑی چڑھیا کُبا.

معنے: کُبا: کُبڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم بس سالم سریر والے ای کر سکدے نیں اتے بھیڑے اتے ہینے بندے کولوں کسے کم نُوں سرے چاڑھن دی آس کرن فضول کم اے۔

بلی ٹنگ چڑالئی، پر عقلوں گُتھا بھلھیا رہیا.

معنے: ٹنگ: ٹانگ لت ☆ گُتھا: کھنجا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پاگل بندے دی لت بھانویں بلی لاہ کے لے جاوے پر اوس نُوں اُکی سمجھ نہیں آسکدی۔

بولے اگے گاونا، گونگے اگے گل، انھے اگے نچنا، تِنے ال وللی.

معنے: بولا: بہرہ ☆ گونگا: جو بول نہ سکے ☆ ال وللی: نِکمے کم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بولے دے اگے گانا گان ایس لئی بیکار اے پئی اوہ سُن کے شاواشے نہیں دے سکدا۔ گونگے نال گل کر کے اوس دا جواب کویں لیا جاوے اتے انھے اگے ناچ کرن دا وی کوئی فائدہ نہیں پئی اوہ ویکھ نہیں سکدا۔

پانی دی پٹی، موُرکھ دی چٹی.

معنے: پانی دی پٹی: پانی والی تھاں ☆ مورکھ: کملا، احمق ☆ چٹی: نقصان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کسے کملے نوں پانی دی پیلی چوں لنگھنا پوے تاں اوہ لنگھ تاں جاوے گا پر اوس وچارے نوں ایہہ مُصیبت ای جرنی پیندی اے۔

پگ بنھی انھے، کدی کھولھے کدی بنھے.

معنے: پگ: پگڑی ☆ بنھی: باندھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انھاں اپنے کیتے کم نوں وی نہیں ویکھ سکدا ایس لئی جے اوہ پگ بنھے تاں وار وار کھولھ کے بنھی جاندا اے پئی خورے ٹھیک بجھی اے جاں نہیں۔

پاگلاں دے پنڈ اوُٹھ گیا.

معنے: پنڈ: وستی ☆ اُوٹھ: اونٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پاگلاں دے پنڈ اوٹھ ٹُر گیا تاں سارا پنڈ اوسنوں ویکھن باہر نکل آیا۔

پاگلاں دے سر سِنگ نہیں ہوندے.

معنے: پاگل: عقل ہین ☆ سر سِنگ: سر تے سینگ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پاگل لوک وی شکلوں شباہتوں تاں عام بندیاں ورگے ای جاپدے نیں پر جدوں اوہ گل کرن فیر اوہناں دی عقل بارے سارا چانن ہو جاندا اے۔

پتھر کھُنب کرایا بھی کورے دا کورا، موُرکھ نوں سمجھایا بھی بوُرے دا بوُرا.

معنے: کھُنب کران: دھوان ☆ کورا: صاف ☆ بوُرے دا بوُرا: پاگل دا پاگل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پتھر نوں جے کوئی سمجھے پئی صاف کران نال اوس دی فطرت بدل جاوے گی تاں اوسدی بھُلھ اے ایسراں ای پاگل نوں لکھ سمجھاؤ اوہ پاگل دا پاگل ای رہوے گا۔

توُں پائی تے مَیں بجھی، کانی اکھ نہ رہندی گُجھی.

معنے: پائی: بجھارت پائی ☆ بجھی: بوُجھ لئی ☆ گُجھی: لکی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے نے سینت نال گل کیتی اتے اگلا سمجھ گیا پئی کانی اکھ لُکی ہوئی نہیں رہ سکدی۔

جے اِک ہووے کملا سمجھاوے ویہڑا، جے ویہڑا ہووے کملا، سمجھاوے کیہڑا.

معنے: کملا: نیم پاگل ☆ ویہڑا: صحن، سارے دا سارا ٹبر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے گھر وِچوں کوئی اِک ادھا ای کملا ہووے تاں اوس نوں تاں بندہ بٹھا کے سمجھا لوے پر جے پوُرا گھر دا گھر ای کملیاں دا ہووے مڑ

اوہناں توں سمجھاوی کون سکدا اے۔

جے انھاں انھے نوں راہ دسے تاں دوویں ٹوئے وِچ جا پَین.

معنے :دوویں: دونوں ☆ ٹوئے: گڑھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے انھاں دُوسرے انھے نوں راہے پان جاوے تاں دوویں ای کسے ٹوئے وِچ ڈِگ پَین گے۔

جیہڑے اِتھے کوہڑے' اوہ مکے وی کوہڑے.

معنے : اِتھے: "اِتھے" یہاں ☆ کوہڑے: کوہڑی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو لوک ایس تھاں تے کوہڑے نیں اوہ بھانویں مکے شریف دی ٹُر جان اوہناں کوہڑیاں ای رہنا ایں۔

چاڑے دی بولی' چاڑے دی ماء ای سمجھدی اے.

معنے :چاڑے: گونگے ☆ ماء: ماں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گونگے دی اشاریاں راہیں زبان بس گونگے دی ماں ای سمجھ سکدی اے جو ہر ویلے اوس دے کول ہوندی اے۔

چاڑے ہتھ سُنیہا' جواب کیہا.

معنے :چاڑا: گونگا ☆ سنیہا: پیغام ☆ کیہا: کیسا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے گونگے دے ہتھ پیغام ٹوریا جاوے گا تاں جواب دی آس نہیں رکھنی چاہیدی۔ نہ کوئی اوس دی گل سمجھ سکے گا اتے نہ اوستوں سمجھا سکے گا۔

رب گنجے نوں نونہہ نہ دیوے.

معنے : نونہہ : ناخن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گنجے دے ناخن نہیں ہونے چاہیدے نہیں تاں اوہ اپنا سر ہر ویلے کھجلی رکھے گا۔

روگی دی جیبھ' تے وَید دے کن رب سبھوں وڈھے

معنے :روگی: روگ والا' بیمار ☆ جیبھ: زبان ☆ وَید: حکیم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑا بیمار ہووے اوس دی زبان اِک پل لئی نہیں کھلوندی اوہ ہر ویلے حال پاہریا پائی رکھدا اے۔ ایسراں ای حکیم نوں ہولی جیہی وی مرض بارے دسو تاں سمجھ لیندا اے۔

ساون وِچ کانیاں وی کجل پالیندیاں نیں.

معنے : ساون: ساون دا مستی بھریا مہینہ ☆ کانیاں: اِک اکھ والیاں ☆ کجل: سُرمہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ساون مانہہ دی رُت ای ایڈی نشیلی ہوندی اے پئی اوس وِچ اِک اکھ والیاں دی سُرم سلائیاں کرن لگدیاں نیں۔

ہروں گنجی' تے بھکھڑیاں وِچ کلابازیاں.

معنے : گنجی: دِن والاں توں ☆ بھکھڑیاں: جمع بھکھڑے دی' اِک کنڈیاری بُوٹی ☆ قلابازیاں: پُٹھیاں چھالاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اِک تاں سر توں گنجی اے اتے اوہ بھکھڑے دے بوٹیاں وچ سر پرنے چھالاں وی ماردی پھر دی اے۔ اوسدا سر کویں سلامت رہ سکدا اے۔

سودائی اپنے گھر لئی بڑا سیانا ہوندا اے.

معنے: سودائی: پاگل۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی کُجھ پاگل اجیہے ہوندے نیں جو گھروں کوئی شے باہر نہیں سُٹدے سگوں باہروں شیواں گھر لئی آوندے نیں۔

شکل نہ صُورت، گڈانہ دی مُورت.

معنے: گڈانہ: گدھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ بدشکل نُوں مذاق کردیاں آکھیا گیا اے پئی شکل صُورت تاں ہے کوئی نہیں بس کھوتے ورگا چہرہ نظر آوندا اے۔

عقل دا انھا، گنڈھ دا پورا.

معنے: انھاں: بیوقُوف ☆ گنڈھ: جیب۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں چاتر مُورکھاں بارے دسیا گیا اے جو گھیچلے جیہے ہو کے لوکاں دی نظر وچ تاں پاگل بنے ہوندے نیں پر اپنی جیب چوں مکھی کڈھ کے وی نہیں ماردے۔

عقلاں باجھوں کھوہ خالی.

معنے: کھوہ: کُھوہ ☆ باجھوں: بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم کرن لئی عقل دی لوڑ ہوندی اے۔ جے کھوہ پٹن لگیاں اوس نُوں طریقے نال نہ کڈھیا جاوے تاں اوس وچ پانی نہیں آوے گا۔ جاں ایہہ سمجھ لیا جاوے پئی عقل توں بناں جنی مرضی دولت ہووے اوہ اوڑک مُک جاندی اے۔

کانا کانا آکھیے کانا پوے بھج، ہولی ہولی پُچھیے تیری کیوں نکر نکلی اکھ.

معنے: کانے کانا: کانے نُوں ☆ بھج: نٹھ۔

ویروا: ایس اکھان راہیں مت دِتی گئی اے پئی کانے نُوں وی مونہہ تے کانا آکھیے تاں ناراض ہو جاندا اے۔ اوس نُوں آرام نال کول بٹھا کے پُچھ لویے پئی تیری اکھ کویں نِکلی سی تاں اوہ غصہ نہیں کردا۔

کانے، گنجے تے مُنڈے دی ہِک رگ ودھیک ہوندی اے۔

معنے: کانا: اِک اکھ والا ☆ گنجا: بن والاں توں ☆ مُنڈا: لنگڑا ☆ ہِک: اِک ☆ رگ: پٹھا ☆ ودھیک: ودھ زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کانے، گنجے اتے لنگے لوک بڑے ای شرارتی سبھاء دے مالک ہوندے نیں۔ جے ایہناں دی پیش جاوے تاں ہر پاسے شُور پوا دین۔

کانیے، گھوڑی چڑھے تاں جانیے۔

معنے: کانے: کانی زنانیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کانی داویاہ ہون تے اوہ خوش اے پر اوس نُوں آکھیا گیا اے پئی جدوں تیرالاڑا اپنے آپ گھوڑی تے بہہ گیا اودوں جاناں گے پئی تیرالاڑا سمّو لِچا اے جاں انگ ہین ایں۔

گُبّے نُوں لت وجّی' ورآ گئی اُکبّے نُوں لت کاری آ گئی

معنے: گُبّا: کُبڑا☆ لت وجی: ٹانگ ماری☆ ورآ گئی: فائدے مند رہ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی واری لوک کسے دا نقصان کرن لگدے نیں پر اوسدا بھلا ہو جاندا اے' جسراں کِسے نے گُبّے دے لک وِچ نفرت نال لت ماری پر اوسدا کُب نِکل گیا۔

کجل نہ مسواک' کانی لدھا سوہاگ.

معنے: کجل: سُرمہ☆ لدھا: لبھا☆ سوہاگ: سائیں' خاوند۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں مقدر ساتھ دین تاں بناں ہاراں شنگاراں توں وی بہتے لوکاں نُوں وی من دیاں مراداں مِل جاندیاں نیں۔ سُرمہ پان اتے مسواک کرن توں بناں کانی نُوں وی خاوند لبھ ای جاندا اے۔

کِسے نے پُچھیا لونگاں دا بھاء' مُورکھ بیٹھا پلّا وچھاء

معنے: لونگاں دا بھاء: لونگاں دی قیمت☆ پلّا وچھاء: پلو کھلار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے بندے نیں دُوجے کولوں لونگاں ورگی مہنگی وست دی قیمت پُچھی پر کولوں لنگھدا کوئی کملا پلّا وچھا کے بہہ گیا پئی خورے ایہہ پنڈ وِچ پا کے کھڑنے نیں۔

کوڑھے نُوں جنجے نہیں چڑھائی دا.

معنے: کوڑھا: کوہڑی☆ جنجے: بارات۔

ویروا: ایس اکھان راہیں مت دِتی گئی اے پئی کوہڑی نُوں جنجے کھڑیے تاں اوہ اوس ساری جنج دا رُعب خراب کر دیندا اے۔

کوڑھے نُوں جُوں وی نہیں پَیندی.

معنے: کوڑھا: کوڑھی' اپاہج۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوڑھے بندے دی صحت ٹھیک رہندی اے۔ اوس نُوں تاں ہائیں مائیں جوں وی نہیں پَیندی۔

کوئی اکھاں دا انھا' کوئی عقل دا انھا.

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کُجھ بندے تاں اکھاں توں انھے ہوندے نیں' اوہناں نُوں دوش دین مُشکل اے پر کُجھ عقل دے انھے ہوندے نیں' اوہناں توں بچن ضروری اے۔

کوئی نہ جانے اندھی گوں' لتاں مارے کندھی گوں

معنے: گوں☆ لتاں مارے: ٹنگاں مارے☆ کندھی:

کنارہ۔
ویروا: ایس اکھان وچ انھی بارے دسیا گیا اے پئی کوئی اوہدی فطرت نوں نہیں سمجھ سکدا اوہ دریا دے کنارے نوں وی لتاں ماردی رہندی اے پئی دریا ایس پاسے نوں وی روہڑ کے لے جاوے۔

کوئی نہ جانے بوئی کوں لتاں مارے تروئی کوں

معنے: بوئی: بولی' کناں توں آتر ☆ کوں: نوں ☆ لتاں: لتاں ☆ تروئی: رضائی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بولی نوں پورا جانن دی ایڈا سوکھا نہیں ہوندا اوس دی ہور پیش نہ جاوے تاں رضائی نوں لتاں مار مار کے اوس داروں اکٹھا کر چھڈدی اے۔

کوہڑا اڈراوے تھک کے۔

معنے: کوہڑا: کوہڑی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوہڑے دے جسمانی پکھوں ماڑا ہون پاروں اُنج تاں کوئی اوس توں ڈردا نہیں پر اوہ اگلے نوں تھک تھک کے ڈران دی واہ لاندا اے۔

کوہڑے دے بھانڈے کھیر۔

معنے: بھانڈے: برتن ☆ کھیر: کھان والا مٹھا پکوان۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کوہڑے دے بھانڈے وچ کوئی کھیر پا دیوے تاں اوس دے ہتھ نہ ہون پاروں اوہ کھان لگیاں مونہہ سر لبیڑ لیندا اے۔

کوہڑے نوں جلی تے غصہ آؤندا اے۔

معنے: جلی: سڑی ہوئی روٹی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوہڑا اپنے ولوں تاں ویکھدا نہیں پر سڑی ہوئی روٹی ویکھ کے نک بُجھیاں کرن لگ پیندا اے۔

کہت کملے سُنت بورے۔

معنے: کہت: کہن نوں ☆ کملے: نیم پاگل ☆ سُنت: سُنن نوں ☆ بورے: پاگل۔
ویروا: ایس اکھان وچ کناں دے کچے لوکاں نوں جگت کیتی گئی اے جو کوئی پُٹھی سِدھی گل کسے توں سُن کے اوس نوں سچ جان کے ہر اک نوں سناندے رہندے نیں۔

کئی اکھیاں دے انھے، کئی دِلاں دے انھے۔

معنے: انھے: اکھاں توں نہ ویکھ سکن والے۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وچارے تاں کسے روگ جاں ہور گھنّاہ پاروں اکھاں توں انھے ہو جاندے نیں پر کجھ دلاں دے ای انھے ہوندے نیں۔ اوہناں دی فطرت ای فسادی ہوندی اے۔

گاہل کڈھن توں گونگا وی بولے۔

معنے: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گونگا وی گال توں نفرت کردا اے اتے جے کوئی بندہ اوس نوں گال کڈھے تاں اوہ ناراضگی ظاہر کردا اے۔

گنجا، کانا، کر کرا، چھاتی وال نہ ہو، نینویں تھاں
بہال کے گِنے پُوراسو۔

معنے: کر کرا: بے سوادا ☆ نینویں: نیٹھلی تھاں ☆ بہال: بٹھا کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جے کوئی بندا گنجا، کانا، بیسوادا اتے اجیہا ملے جیہدی چھاتی تے وال نہ ہون، اوس نُوں نیویں تھاں بٹھا کے پوری سو جُتی مارنی چاہیدی اے۔

گنجی پیکے گئی، جُتیاں لے آئی۔

معنے: گنجی: سِر والاں توں عورت ☆ پیکے: ماپیاں دے گھر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گنجی زنانی اپنا سر لکائی رکھدی اے تا نجو کوئی اوس دے گنج نُوں نہ ویکھ لوے۔ اوہ جے پیکے جاوے تاں کُجھ نہ لبھے تاں اوہ پرانیاں جُتیاں ای بنھ کے سر تے رکھ لیا وندی اے۔

گنجی نہاسی کیہ، نچوڑسی کیہ / کیہ گنجی نہاوے، کیہ گنجی نچوڑے۔

معنے: گنجی: والاں توں بغیر عورت ☆ نہاسی: نہاوے گی ☆ نچوڑسی: نچوڑے گی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے والاں توں بغیر عورت نُوں نہانا پے جاوے تاں اوہ کیہ نچوڑے گی

اوس دے تاں وال ای کوئی نہیں۔

گُنگڑی دے ویہڑے، روز جھیڑے۔

معنے: گُنگڑی: گُونگی ☆ ویہڑے: صحن وِچ ☆ جھیڑے: جھگڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گُونگی دے گھر وِچ روز جھگڑا پیا ای رہندا اے۔ اوہ کُجھ ہور اشارہ کردی اے اگلا کُجھ ہور گل سمجھدا اے۔

گُونگی پیکے گئی نہ گئی اِکو جیہی۔

معنے: پیکے گئی: ماں پیو کول گئی ☆ اِکو جیہی: اِک جیسی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گُونگی کسے نُوں بول کے حال چال تاں پُچھ دس نہیں سکدی ایس لئی اوہ پیکے جاوے جاں نہ جاوے اِکو ای گل اے۔

گُونگی نال جو بہے، دَھکے دھوڑے سہے۔

معنے: گُونگی: جو بولن توں آتر ہووے ☆ بہے: بیٹھے ☆ دھکے دھوڑے: دھکم پیل ☆ سہے: برداشت کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گُونگی دے کول جو بہوے گا، گُونگی آپ تاں بول نہیں سکدی اوہ تاں ہتھاں پیراں دے اشارے نال اگلے نُوں ہجاں ماردی اے۔ ایسراں اگلے دے پاسے دُکھن لگ پیندے نیں۔

گُونگے دیاں سَینتاں، جاں گُونگا جانے، جاں گُونگے دی ماں۔

معنے :سَینتاں: جمع سینت دی، اشارے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گونگے دے اشارے جاں تے اوہ آپ جان دا اے جاں مُڑ اوسدی ماں ای سمجھ سکدی اے عام بندے نوں اوہناں دی گھٹ ای سمجھ آوندی اے۔

تُوں لنگا، ناں سَو چالا.

معنے :تُوں: تنگ توں ☆ لنگا: لنگڑا ☆ سَو چالا: سَو چالاں جانن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں لوکاں دی ہند یا کیتی گئی اے جو اک کم کرن دے اہل تاں ہوندے نہیں پر اُیویں پھڑاں ماردے پھردے نیں۔

تُوں لنگی لھوَ رَدادائیا.

معنے :لنگی: لنگڑی ☆ دائیا: حدُّ داہی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بی بی ٹُرن تاں جوگی نہیں پر لھوَر جان لئی تتی ہوئی اے۔

لَج مریندا اندر وڑیا، مُورکھ آکھے میتھوں ڈریا.

معنے :لَج مریندا: شرم دا مارا ☆ مُورکھ: بیقل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کُجھ لوک شرم دے مارے اندر وڑ جاندے نیں پئی جھگڑا نہ ودھے پر اُلو باٹے سمجھن لگ پیندے نیں پئی ساتھوں ڈر دا اندر وڑ گیا اے۔

لنگے تے کانے دی اِک اِک رگ وکھری ہوندی اے

معنے : کانا: اِک اکھ والا ☆ لنگا: اِک لت نِکمیں یعنا ☆ رگ: پٹھا ☆ وکھری: علیحدہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لنگڑے اتے کانے بندے بڑے ای شرارتی ہوندے نیں۔ اوہناں نُوں مالک نے نامکمل بنایا ہوندا اے، جے اوہ پورے ہون تاں کیہ کرن۔

لنگے تے کانے دی رگ وکھری ہوندی اے.

معنے :رگ: پٹھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انگ ہین لوک بڑے ای فسادی ہوندے نیں اتے انگ ہین پاروں اوہناں دی نفسیات ای وِگڑ جاندی اے۔

لوکاں نُوں لوکاں دی، بوڑی نُوں کتاں دی.

معنے :بوڑی: بولی ☆ نُوں: نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنے اپنے کم لگیا ہوندا اے اتے بولی نُوں اپنے کتاں دی فکر پئی ہوندی اے۔

لُولھے دیاں مشکریاں، ماں بھین نال.

معنے :لُولھا: اپاہج، ٹُر نوں پھر نوں آتر ☆ مشکریاں: مزاخ، جُگتاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اپاہج ٹُر پھر کے کِتے باہر تاں جا نہیں سکدا پر اوہ گھر وچ اپنی ماں بھین نال ای مشکریاں کردا رہندا اے۔

لوہلی دے گل اوہو چولی.

معنے :لوہلی :اپاہج ☆ گل :گلے وچ ☆ چولی :کُرتہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اپاہج عورت دی کوئی گھٹ ای پرواہ کردا اے سوجدوں وی ویکھو اوسدے اوہو کپڑے ای ہوندے نیں۔

ماں گنجی، ستاراں اُٹھ کنگھیاں دے.

معنے :ستاراں :سترہ ☆ اُٹھ :اُونٹھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماں تاں گنجی سی پر دھی اپنے نال ستاراں اُونٹھ کنگھیاں دے لدھائی پھردی اے پئی پتہ لگ سکے ایہناں دے تاں خاندان چوں کوئی گنجا نہیں سی۔

مُنڈے داسہرہ پچھے ساڑو، پھر کہمو بڈھی کوندی اے۔

معنے: ساڑو: اگ لا دیو☆ کہمو: آکھو گے☆ کوندی: بولدی۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں نوں جگت کیتی گئی اے جیہناں نوں گل کرن دی جاچ ساری عمر نہیں آوندی۔ کوئی بڈھڑی اپنی جاچے مت دے کے آکھدی اے پئی منڈے داسہرہ پچھانہہ کرو پراوہ اوس نوں ساڑن دا آکھ رہی اے۔

مُورکھ پٹے ٹوئے، نہ کوئی کھلّے، نہ کوئی روئے.

معنے :مُورکھ :احمق، پاگل ☆ ٹوئے :کھڈے ☆ کھلّے :ہسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوک غصہ وی کیسے سیانے دے مندے کم تے ای کردے نیں جے کوئی پاگل کوئی کم وکھاوے تاں کوئی وی اوس تے روکائیں پاندا۔

مؤرکھ داہاسہ، بھن سُٹیا پاسہ.

معنے :ہاسہ :مزاخ ☆ پاسہ :جسم داحصہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ بندے لئی تاں ہاسہ ای ہوندا اے اوہ بھانویں ہاسے ہاسے وچ ای اگلے داپاسہ بھن چھوڑے۔

مُورکھ کت گُن موٹا، نہ لاہا جانے نہ ٹوٹا.

معنے : کت : کس ☆ گُن : خوبی ☆ لاہا: فائدہ ☆ ٹوٹا: نقصان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پاگل ایس گلوں بھلے ہوئے جاپدے نیں پئی اوہناں نوں کسے گھاٹے وادھے دی پرواہ نہیں ہوندی۔

نہ انھے نوں عرضی، تے نہ دوآون.

معنے :عرضی :درخواست۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کوئی انھے نوں عرضی لکھ کے دیوے گا تاں اوس کول اِک دی تھانویں دو آون گے، اِک انھاں اتے اِک اوسنوں لے کے آون والا۔ ایس لئی چنگا ایہ پئی اوسنوں ہاں ای نہ کرو۔

نہ گوڈے، نہ گٹے، تینوں کتھے پٹے.

معنے: گوڈے: گھٹنے ☆ گِٹے: گِٹّے ☆ پٹے: سیاپا کرے۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے دا سیاپا کرن لئی وی اگلا ٹھیک ای ہووے تاں ای پھبدا اے۔ جیہڑا پہلاں ای پیناں اے اوس نُوں پٹن داوی کیہ فائدہ؟

ور پائیوای کانیئے، گھوڑیوں لتھا تاں جانیئے۔

معنے: ور پائیو: خاوند ملیو ☆ کانیے: کانی عورت۔
ویروا: ایس اکھان وچ کانی نُوں مت دِتی گئی اے پئی جیہڑا تیرا خاوند بنیا اے توں اوس تے ہالی اینی خوش نہ ہو۔ جدوں اوہ گھوڑی توں تھلّے اُتریا تاں اوسدا پتہ لگے گا پئی اوہ وی ٹھیک اے جاں انگ ہین ایں۔

ہتھ نہ کَن، جہان خاں دی رنّ۔

معنے: ہتھ نہ کن: ہتھاں اتے کناں ولّوں آتر۔
ویروا: ایس اکھان وچ اوس اپاہج عورت نُوں مخول کیتا گیا اے جو وچاری جسم ولوں تاں لُوھی پانگی اے پر رُعب انج پاندی اے جویں کسے تگڑے دی زنانی ہووے۔

ہِک انھی، بیا عشق کرے۔

معنے: ہِک: اِک ☆ بیا: دوسرا۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اِک تاں بے انھی ایں اُتوں عشق دی چاٹے لگ گئی اے۔ اکھاں توں بناں اوہ ویکھ تے سکدی نہیں عشق کویں کرلوے گی۔

ہِک انھا، بیا کوڑھی، دُوہاں رل کے بیڑی بوڑی۔

معنے: ہِک: اِک ☆ بیا: دُوسرا ☆ دُوہاں: دُوہنہ نے ☆ بوڑی: ڈوب دِتی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اِک تاں انھاں سی اتے اوسدے نال دُوجا کوڑھا رل گیا پھیر دُوہنہ بدنیتیاں نے بیڑی ڈوب کے ای چھڈی۔

ہِک ڈائین، دُوا تڑک چھڈے۔

معنے: ہِک: اِک ☆ ڈائین: بلاء ☆ دُوا: دوسرا ☆ تڑک چھڈے: بدبو مارے۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اِک تاں پہلاں ای ڈائیناں ورگی شکل اے اُتوں ہور اوازاری ایہ وے پئی اوہ بدبوی چھڈدی پئی اے۔

ہوچھا کیہ سوارے، اِک وار کرے دس وار پتارے

معنے: ہوچھا: چالاک، شوخا ☆ سوارے: سنوارے ☆ پتارے: چیتے کرائے۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی شوخا جاں گل گل نال اگلے نُوں پٹن والا کسے دا کیہ سوار سکدا اے جے اوہ کسے سر اِک نیکی کر بہوے تاں سوّواری چیتے کراندا اے۔

ہور کسے نُوں ہوری نال، انھے نُوں ڈنگوری نال۔

معنے: ہوری: اور ☆ ڈنگوری: چلن لئی سہارا دین والا سوٹا۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کم کار کرن ویلے ہر کسے نُوں اپنے اپنے کم دی پئی ہوندی اے۔ انھاں بندہ وی اپنی ڈانگ دا بڑا خیال رکھدا اے پئی کتے گواچ نہ

جاوے۔

ہنساں دی جوڑی اِک انھا اِک کوہڑی۔

معنے: ہنساں: ہونساں، ہونس اِک خوبصورت پکھو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ انھے اتے اوسدی کوہڑی زنانی نوں ہونساں دی جوڑی آکھ کے مخول کیتا گیا اے۔

☆☆☆☆

امیری، غریبی، بھکھ، ننگ

آپ پھراں ننگی، کیہنوں دیاں منگی۔

معنے: ننگی: جیہدے تن تے کپڑا نہ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جیہدے اپنے کول کوئی شے ورتن نوں نہ ہووے اوہ کسے منگن والے نوں ورتن لئی کیہ دے سکے گا۔

آدمی آدمی انتر، کوئی ہیرا، کوئی کنکر۔

معنے: انتر: وکھرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ہر بندہ وکھرے سبھا اتے وکھرے کردار دا مالک ہوندا اے کوئی ہیرے ورگا قیمتی ہوندا اے اتے کوئی کنکر وانگ بے قیمت ہوندا اے۔ کوئی رج سوکھا ہوندا اتے کوئی رج کے غریب ہوندا اے۔

آدر تیری چادر نوں، بہنا تیرے گہنے نوں۔

معنے: آدر: عزت ☆ گہنا: زیور۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی عام لوک کسے دا چنگا لباس ویکھ کے اتے اوس دی مالی حیثیت توں اثر لے کے اوسدی عزت کردے نیں اتے اوسدی بندیائی وَل دھیان نہیں ماردے۔

آدر تیری چادر نوں، نوالہ تیرے گہنے نوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی لوک کسے دی مالی حالت ویکھ کے ای اگلے دی عزت کردے نیں اتے جیہنوں سوکھا بندہ سمجھن اوسے اگے روٹی دھردے نیں نہیں اتے ماڑے بندے نوں ٹرخا چھڈدے نیں۔

آندراں بھکھیاں، مچھ اُتے چول۔

معنے: مچھ: موچھ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی لوک پیٹ توں بھانویں بھکھے ای ہون پر لوکاں وِچ وکھالا کرن لئی اُنج چنگا چوکھا کھا کے باہر نکلن دیاں پھوںڈاں ماردے رہندے نیں۔

آندی آں چھوڑنہ، جھلدی پچھے دوڑنہ۔

معنے: آندی آں: آوندی ہوئی ☆ جھلدی: جاندی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو شے اپنے آپ جھولی وِچ پے جاوے اوس توں انکار نہیں کرنا چاہیدا

اتے جو شے ہتھ نہ آون والی ہووے اوس نُوں لین لئی ہتھ پَیر نہیں مارنے چاہیدے۔

اپنا نہ بھرے تاں گُروماں اگے کیہ دھرے۔

معنے: اپنا نہ بھرے: اپنا پیٹ خالی ہووے☆ گروماں: مُنڈیاں کُڑیاں دے سوہرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندہ اپنے ڈھڈوں بھُکھا ہووے تاں اوہ اپنے نِکڈے ساکاں اگے پکا کے کیہ دھرے گا۔

اجے مُل کھتری نُوں دینا، سُتھنیں پاٹ وی گئیوں۔

معنے: مُل: قیمت ☆ سُتھنیں: شلوار☆ پاٹ: پھٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی وار ہدھار لَے کے کپڑا پایا ہوندا اے اتے ہالی اوسدے پیسے وی نہیں دِتے ہوندے تے اوہ پاٹ وی جاندا اے۔

اگے بھاء، کس وگاڑیا، رات دیاں بھُکھیاں۔

معنے: بھاء: قیمت ☆وگاڑیا: خراب کیتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں کسے نُوں کُجھ نہ لبھدا ہووے تاں شیواں دے بھاء ودھ جاندے نیں، شے دی لوڑ ای اوسدی قیمت دے اتار چڑھا دا سبب بن دی اے۔

اگے تُہاڈی ذات کیہ اے، ارلے مردیاں دے ترلے۔

معنے: مردیاں دے ترلے: غربت پاروں فریاداں کردے ہوئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے دے ہتھ وِچ کُجھ نہ ہووے تاں اوہ وچارہ ہر پاسے کِکھ پرال نُوں ہتھ ماردا پھِردا اے اتے کوئی اوسدی ذات بارے وی یقین نہیں کردا۔

اُڈدیاں ڈِٹھیاں نی پھسدیاں نہیں ڈِٹھیاں۔

معنے: اُڈدیاں: اڈاری بھردیاں☆ پھسدیاں: گھیرے وِچ آوندیاں☆ڈِٹھیاں: ویکھیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ اپنی خوشحالی نُوں تاں چیتے رکھدا اے پر اوہ مُصیبت نُوں چیتے نہیں رکھدا نہیں تاں کدی گھاٹا نہ کھاوے۔

اڑینگوی پرِینگوی، ڈھبہ پئی دے کنڈھے۔

معنے: اڑینگوی پرِینگوی: ہاری ساری، عام لوک☆ ڈھبہ پئی: ڈگ پئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی ماڑے تے ای غُصہ کڈھدا اے اتے تگڑا جو کُجھ مرضی پیا کرے اوس وَل ویکھدا اوی کوئی نہیں۔

اساں دُونہہ بھَیناں اِکی پائے۔

معنے: اِکی: اِکیس☆ پائے: نیوندرا دِتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوک اپنی وڈوں بنان لئی کسے دے ویاہ تے پائے نیوندرے نُوں ودھا چڑھا کے دسدے نیں اتے دُونہہ دا نیوندرا اِک تھانویں گِن لیندے نیں۔

اسمانوں ڈِگیا' بھوئیں پڑچھیا۔

معنے: پڑچھیا: پھس گیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی واری بندہ وچارہ اِک مُصیبت وِچوں نکل کے کِسے دُوجی مُصیبت وِچ پھس جاندا اے۔

اشراف دا ہتھ کالا تھِیا' اُوں کھیسے اِچ چا گھتا' کمذات دا ہتھ کالا تھِیا' اُوں مُونہہ تے چا ملیا

معنے: تھِیا: ہویا ☆ کھیسے: جیب ☆ چا گھتیا: پایا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی شریف لوک جدوں کوئی غلطی کر بیٹھن تاں اوس تے پردہ پاندے نیں پر کمذات لوک اپنی غلطی نُوں وی وڈیائی سمجھ کے جنے کھنے نُوں وکھاندے پھِردے نیں۔

اِک پل امیر' اِک پل فقیر۔

معنے: پل: گھڑی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی امیری غریبی اللہ دے وس اے اتے دِناں دے پھِرن لگیاں کوئی پتہ نہیں لگدا۔

اِک رجیا تِرو نگے' اِک بھُکھا ای تِرو نگے۔

معنے: ترو نگے: آکڑ وکھاوے۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی کئی بندے تاں امیر ہون پاروں تکبر وکھاندے نیں پر کئی بھُکھ چوراں دی آکڑ وی نہیں پائی جاندی۔

اِک در بند' سہنس در کھُلھا۔

معنے: سہنس: سوٗ کئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں اپنے مقدراں تے شاکر رہنا چاہیدا اے اتے جے اوس لئی اِک دروازہ بند ہو جاوے تاں سوٗ در ہور کھُلھ جاندا اے۔

امیر اِکو جیہے مغروُر' غریب اِکو جیہے مجبور۔

معنے: اِکو جیہے: اِک جیہے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی سارے امیر لوک اِکو جیہے ای مغرور ہوندے نیں اتے سارے غریب اِک جیہے ای مجبور ہوندے نیں۔

امیر دا اگال' غریب دا ادھار۔

معنے: اگال: بچیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی امیر لوک اِنج دے کم ظرف وی ہوندے نیں پئی اوہ اپنی بچی ہوئی شے وی غریب نُوں مُفت وِچ نہیں سگوں ہدھار دیندے نیں۔

امیر دا پڈ کسوُری ہوندے' غریب دی گالھ نہیں بھاندی۔

معنے: پڈ: پاد☆ کثوری: کستوری☆ گالھ: گل☆ بھاندی: چنگی لگدی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی امیر ہوا وی سرے تاں اوس نوں خوشبو وِنڈن والی کستوری سمجھدا اے پر ماڑا جے کوئی گل وی کرے تاں اوس نوں کوئی نہیں سُن دا۔

امیر دا گھوڑا' غریب دا بھورا۔

معنے: بھورا: لُقمہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی امیر لوک تاں اپنے نُوہر پتے لئی سوہنے گھوڑے خریدن دی فکر وچ ہوندے نیں پر ماڑے وچارے نُوں ہر ویلے روٹی دی فکر کھائی جاندی اے۔

امیر دی دائی' سِکھی سکھائی۔

معنے: دائی: دایا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی تگڑیاں دے گھریال جمان والی دائی وی پوری سِکھی ہوئی ہوندی اے۔

امیر دی مر گئی گُتی' اوہ ہر کسے پچھی' غریب دی مر گئی ماں' اوہدا کسے نہ لیا ناں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی امیر دا ماڑا جیہا نقصان وی ہو جاوے تاں اوس نال ہر کوئی افسوس کردا اے پر ماڑے دا چوکھا نقصان وی ہو جاوے تاں وی اوس کول کوئی پچھن وی نہیں جاندا۔

امیر دے سالے بہت' غریب دا بھنویا کوئی نہ۔

معنے: سالا: ووہٹی دا بھرا☆ بھنویا: بہنوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ہر کوئی امیر نال اپنی سانجھ کڈھن لئی تریا پھردا اے پر ماڑے دا حال کوئی نہیں پُچھدا۔

امیر کول تاں قبر وی نہ ہووے / امیر نال شالا قبر وی سانجھی نہ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دُعا کیتی گئی اے پئی امیر لوک انج دے بے حس اتے کسے نہ کم آون والے ہوندے نیں پئی اللہ کرے اوہناں دے گواہنڈھ کسے ماڑے دی قبر وی نہ ہووے۔

امیر نوں جان پیاری' فقیر نوں جان بھاری۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی امیر لوک مرن توں بڑے ای ڈردے نیں جدوں فقیر درویش لوک اپنے جیون نوں رب دے درشن دی راہ دا اڑیکا جان دے ہوئے ہر ویلے اوس نال میل دِیاں دُعاواں کردے رہندے نیں۔

امیراں دے بنگلے' پچھاڑے بہن کنگلے۔

معنے: پچھاڑے: پچھلے پاسے☆ کنگلے: غریب' ماڑے' کنگال۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی امیر لوکاں تاں اپنے رہن لئی کوٹھیاں اتے بنگلے بنوائے ہوندے نیں اتے

اوہناں دے پچھلے پاسے ماڑے لوک اکٹھے ہو کے دُکھ سُکھ پھولدے رہندے نیں۔

امیری تے فقیری دی بو چالھی ورھے نہیں جاندی

معنے: چالھی ورھے: چالیس سال۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جے بندہ امیر توں غریب ہو جاوے تاں وی چالھی سالاں تیکر اوسدی امیرت دا ٹھنگار اوسدے نال رہندا اے اتے جے غریب توں امیر ہو جاوے تاں وی اوناچر اوہدیاں عادتاں نہیں بدل دیاں۔

امیرت دِل دی ہوندی اے۔

معنے: امیرت: امیر طبع۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی بندہ دوَلت ودھ آجان نال امیر نہیں ہوندا۔ امیر اوہ ہوندا اے جیہدا دِل امیر ہووے۔

امیرت نالوں سوبھا چنگی۔

معنے: سوبھا: چنگی شُہرت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے دے گھر چوکھی دوَلت ہون نالوں کتے چنگا ہوندا اے پئی اوسدا کسے چنگے کم وچ ناں وجدا ہووے۔

اندر پَین کڑلاں، باہر بیَنسری والے نال گلاں۔

معنے: کڑلاں: بھکھ دی درد۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی بندے اپنی بھکھ دے دُکھڑوں لکان وچ بڑے ماہر ہوندے نیں اتے اپنے چہرے توں کسے نُوں اپنا دُکھ درد ظاہر نہیں ہون دیندے۔

انگ بنگ، ڈنگو ڈنگ۔

معنے: ڈنگو ڈنگ: ہت دا ہت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی لوک ہت دا ہت کما کے کھاندے نیں پر اوہ فیر وی بڑے ای خوش رہندے نیں اتے ہر حال وچ رب دا شُکر کردے نیں۔

ایس غریبی دے تن ناں، وِیوس، دلاّ، بُکیمان۔

معنے: وِیوس: کنجوس ☆ دلاّ: دلال۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی غریبی ایڈی بُری شے وے پئی اوہ لوکاں دے چنگے چنگے گُن لکا دیندی اے اتے صرف غریبی پاروں بندے دے دُوجے سارے وصف ڈھکے دے ڈھکے رہ جاندے نیں۔

ایس مایا دے تن نام، پرسُو، پرسا، پرس رام۔

معنے: مایا: دوَلت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی بندہ ماڑا ہووے تاں کوئی اوسنوں سدھے ناں توں نہیں بلاندا اتے جدوں دوَلت آ جاوے تاں لوک اوس پُٹھے ناں نُوں وڈیا کے سدن لگ پیندے نیں۔

ہٹ ہٹ تکنے، بول نہ سکے۔

معنے: ہٹ ہٹ: مایوسی نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی کئی وار غریب اینا مجبور ہو جاندا اے پئی اوہ اگلے ولوں آس اُمید نال ویکھدا تاں ہے پر اوس نال گل نہیں کر سکدا۔

بدلی لتے تے ای پیندی اے۔

معنے: بدلی: اسمانی بجلی ☆ لِتے: کمزور۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جدوں وی کوئی وادھا گھاٹا ہوندا اے تاں اوہدا سارا بھیڑا اثر ماڑے غریب تے ای پیندا اے۔

بُرا غریب دا مارنا، بُری غریب دی ہاہ، موئے بکرے دی کھلھ توں لوہیا بھسم ہو جا۔

معنے: ہاہ: آہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی کسے ماڑے گریب نوں مارن بڑا ای بُرا کم ایں اتے ماڑے دی ہاہ جدوں نکلدی اے تاں اوہ جھبدے ای اسمانی اپڑ کے اوتھوں پنڈاں قہر لے کے پرت دی اے اتے ظالم نوں برباد کر دیندی اے جس راں حلال ہوئے بکرے دی کھلھ نال پھوک دے کے لوہے نوں گال لیندے نیں۔

بختاوراں دے کمبخت راکھے۔

معنے: بختاوراں: جمع بختاور دی، امیر، دولتمند۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی امیر لوکاں دی دولت دی راکھی کرن اُتے وچارے ماڑے غریب لگے ہوندے نیں۔

بھاء کیہناں وگاڑیا، اُنے بھکھیاں نے۔

معنے: بھاء: مُل۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جدوں وی کسے شے دی مانگ ودھ جاوے تاں اوس دا بھاء اوسے ویلے چڑھ جاندا اے اتے غریبی پاروں بندہ سبھ کجھ کرن نوں مجبور ہو جاندا اے۔

بھاگاں وچ لکھیا ڈھوڈی تے ساگ۔

معنے: بھاگاں: مقدراں ☆ ڈھوڈی: باجرے دی روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی کئی لوک ساری عُمر ای بھکھ نال ٹکراں ماردے ای اگلے جہان نوں ٹُر جاندے نیں۔

بھریا بھانڈا، نہیں بولدا۔

معنے: بھانڈا: برتن۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی ہمیشہ اوہناں بھانڈیاں نوں کھڑکایاں ای واج نکلدی اے جو خالی ہوندے نیں اتے جو بھانڈے بھرے ہوئے ہون اوہناں نوں کھڑکایاں واج نہیں نکلدی۔ علم عقل والے لوک پھڑاں گھٹ ماردے نیں۔

بھریاں بھانڈیاں والے گھروڑیاں ای نہیں مان

معنے :وڑیاں: دال گوشت رلا کے بنائی ہوئی اک پکان والی وست۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی تگڑے گھراں وچ وڑیاں وی پکیاں ہویاں ہون تاں اوہناں دی وی ہر کوئی وڈیائی ثنا کردا پھر دا اے۔

بھکھ اشراف اے رَج کمینہ اے۔

معنے :اشراف :شرافت دا بھچا☆ رَج :امیرت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھے لوک ای شرافت دے معنیاں توں جانو رہندے نیں پر جدوں دولت آ جاندی اے اودوں اوہ بندے دیاں اکھاں اگے اجیہا پردہ تان دیندی اے پئی اوس نوں بس دولت ای چیتے رہ جاندی اے گُن اوگُن کوئی نہیں یاد رہندا۔

بھکھ بھا کھڑے محبتاں ڈھیر۔

معنے :بھا کھڑے: بھوکھڑے غربی دے دن۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی غریب لوکاں وچ امیر لوکاں دی نسبت محبت پیار ودھ ہوندا اے اتے اوہ لڑدی لین تاں وی اکٹھے بہہ جاندے نیں پر امیر اگلے نال بس پیسے دے زور نال گل کردا اے۔

بھکھ بھڑ تھو پایا لگا کلیجے ڈوں بھکھیاں نیند نہ آوندی جے کوئی آکھے سوں۔

معنے : بھڑ تھو : پریشانی ☆ڈوں: جدوں ودھ بھکھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ نے تایا ہویا ہووے تاں اوس نوں ہور کجھ نہیں سجھدا اتے ہور تے ہور نیند روی نہیں آوندی۔

بھکھ عیباں دی ماں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر سارے پاپ بھکھ ای کراندی اے اتے جے جگ اندروں ہر ونگ دی بھکھ مُکا دِتی جاوے تاں پاپ وی کھورے مُک ای جان۔

بھکھ لعنت قرض قیامت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی غریبی تاں ایس جگ اندر اِک بڑی ای وڈی لعنت ہے ای اے پر اوس نالوں وی بھیڑی شے قرض اے جو لین والے نوں قیامت وانگ بھار ولگدا اے۔

بھکھ لگے تاں تندور دی پیٹ بھرے تاں دور دی

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس نوں بس تندور تے جان دی فکر ہوندی اے اتے ہور کجھ نہیں سجھدا۔ پر جدوں پیٹ وچ روٹی پے جاوے تاں اوہ ہور ہناں تھّن لگ پیندا اے۔

بھکھ مرن نالوں ٹٹ مرن چنگا / بھکھ موئے کنوں ٹرٹ مویا چنگا۔

معنے: ٹُٹ مرن: اچانک مرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھ پاروں مرن نالوں تاں چنگا ہوندا اے پئی اوسدی کتے کھلے کھلوتیاں ای موت آجاوے۔

بھکھ نال کھاءُ سُکی روٹی وتّی کڑاہ۔

معنے: وتّی: ہوجاوی ☆ کڑاہ: حلوہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندہ جے بھکھ لگن تے روٹی کھاوے تاں اوس نوں سُکی روٹی وی حلوے وانگ مزہ دیندی اے۔

بھکھ نہ پچھے سالنا، عشق نہ پچھے ذات۔

معنے: سالنا: سالن/لازما۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ لگی ہووے اوس ویلے اوس نوں بس روٹی دی فکر ہوندی اے ہور کجھ لبھے بھانویں نہ لبھے۔ جسراں عشق اپنی آئی تے آیا اگلے دا کوئی حسب نسب نہیں ویکھدا۔

بھکھ نہ منگے لازما، تے نیند نہ منگدی سوت۔

معنے: لازما: سالن، روٹی نال لا کے کھان والی شے ☆ سوت: رضائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ لگی ہووے تاں اوہ روٹی نال لا کے کھان والی کسے شے دی پرواہ نہیں کرداسگوں سُکی روٹی وی کھا جاندا اے اتے جدوں نیندر آئی ہووے تاں اوہ وی موٹے کپڑے جاں رضائی دی پرواہ نہیں کردی۔

بھکھ نہ ویکھے سُکی ٹاپ، نیند نہ ویکھے ٹُٹی کھاٹ، پیاس نہ ویکھے دھوبی گھاٹ، عشق نہ ویکھے ذات کذات۔

معنے: سُکی ٹاپ: سُکی ہوئی روٹی ☆ کھاٹ: منجی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھ سُکی روٹی دی وی پرواہ نہیں کردی اتے نیندر ٹُٹی ہوئی منجی تے وی آ جاندی اے۔ جدوں تریہہ لگی ہووے تاں بندہ پانی پین دی کرداا اے اوہ بھانویں جتھوں وی لبھ جاوے اتے عشق وی ہون لگیاں نالدے دی ذات وَل جھات نہیں پاندا۔

بھکھ وِچ تے بھجن وی نہیں گویندا۔

معنے: بھجن: ہندواں دا مذہبی گیت ☆ گویندا: گایا جاندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ لگی ہووے تاں اوس کولوں عبادت وی چج نال نہیں ہوسکدی اتے سوائے روٹی دے کجھ یاد نہیں رہندا۔

بھکھ ویلے، جَوں جوار، سبھ برابر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ لگی ہووے تاں اوہ گھٹیا جنس دی روٹی کھان توں وی پرہیز نہیں کردا۔

بھکھ ویلے چھولے وی بادام لگدے نیں۔

معنے: چھولے: چنے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں بندا جو کُجھ لبھ جاوے ہس کے کھالیندا اے اتے اوسدا مزہ نہیں ویکھدا رہندا۔

بھکھا انّ منگے، رجیا رن منگے۔

معنے: انّ: روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھے بندے نُوں بس روٹی دی فکر ہوندی اے پر بندہ جدوں رج جاوے تاں اوہ زنانی دا ساتھ منگن لگ پیندا اے۔

بھکھا ای کملا، بھکھا ای خوار۔

معنے: کملا: مُورکھ، احمق۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھ ای اوہ بُری شے وے جو بندے نُوں ساریاں دی نظر وچ ہینا اتے ذلیل خوار کر دیندی اے۔

بھکھا بے دھرم، ننگا بے شرم۔

معنے: بے دھرم: ادھرما، بے مذہب۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھے بندے دا ایمان کوئی نہیں ہوندا اتے ننگے بندے نُوں لوک بے شرم آکھدے نیں۔

بھکھا بٹیرا ای چنگا لڑدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بٹیرا جدوں بھکھا ہووے تاں بہتا لڑدا اے اتے جدوں چوگا کھا کے رج پُج جاوے تاں اوہ اکھاں میٹن لگ پیندا اے۔

بھکھا جٹ مُولی کھائے، مُولی بھکھ ودھیری لائے

معنے: ودھیری: زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھا بندہ بھکھ نُوں مکاون لئی اپنی پَیلی وچوں مُولی پُٹ کے کھان لگ پیندا اے اتے مُولی نال سگوں بھکھ ودھ لگ جاندی اے۔

بھکھا دیندا بُتّا۔

معنے: بُتّا: دھوکھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھا بندہ اپنیاں کمزوریاں نُوں لکان لئی لوکاں نُوں دھوکھے دیندا رہندا اے اتے ہر ویلے روٹی لبھدا اپنا پچ دمچھدا رہندا اے۔

بھکھا رجے، تاں پرائیں کان بجھے۔

معنے: پرائیں کاں: کسے دی شے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں بھکھا بندہ رج کے روٹی کھالوے تاں اوہ کسے ہور وَل ٹھن لگ پیندا اے پئی اوس کولوں وی روٹی کھوہ لوے۔

بھکھا رنگھڑ، رجیا راجپوت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی سبھ ذاتاں روٹی دے ودھ گھٹ ہون پاروں نیں بھکھے نُوں لوک نخول نال

رنگھڑ آکھ دیندے نیں پر او ہو بندہ جے امیر ت دیکھ لوے تاں راجپوت بن جاندا اے۔

بھکھا سوڑ کھا۔

معنے: رُکھا: خشک مزاج۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھا بندہ اپنی اہوند پاروں ہر اک کولوں اکھاں چرا ندا پھِر دا اے اتے اوہ کسے نُوں روٹی کھوان جوگا نہیں ہوندا۔

بھکھا کُتا' اتے رجیا سوّر برابر ہوندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی کُتا جدوں بھکھا ہووے تاں بُہتا لڑدا اے پر سُور رجیا ہویا ای اگلے تے ہلہ بولدا اے۔

بھکھا کُتا' سائیں پنواوے۔

معنے: پنواوے: بُرا بھلا اکھواوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھا کُتا روٹی کھان لئی ہر اک دے دوارے تے ٹُر جاندا اے اتے اگلے اوس دے سائیں داں لئے لئے مندا بولدے نیں۔

بھکھا کنجر دھی نُوں ویکھے۔

معنے: کنجر: بے غیرت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی کنجر جاں بے غیرت بندہ جو دھی دی کمائی کھاندا ہووے اوہ بھکھا ہون ویلے اپنی دھی وَل ویکھدا اے پئی ایہ ای کتوں پائی پیسہ لیا کے دیوے گی۔

بھکھا گدّوں بوہل نُوں ویکھے۔

معنے: گدوں: کھوتا☆بوہل: داݨیاں دا ڈھیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں کھوتے نُوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوہ پرت پرت بوہل توں دانے کھان لئی بوہل وَل ویکھدا اے۔

بھکھا مرے' کیہ نہ کرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھکھا مردا بندہ ہینے توں ہینا کم کرن لئی وی تیار ہو جاندا اے۔ اتے اپنی بھکھ مکاون لئی ہر ویلے سوچدا رہندا اے۔

بھکھا ننگا یار دھر یوسے' در تے بیٹھا کھنگے' چولی دی اُمید رکھیوسے' ہتھوں ٹوپی منگے۔

معنے: دھر یوسے: بنایا☆چولی: کپڑے☆رکھیوسے: رکھی ہوئی سی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جے کسے ماڑے بندے نُوں کُجھ لین دی آس تے یار سجن بنا لیا جاوے تاں اوہ اگلے دے بُوہے بہہ کے کھنگدا رہندا اے اتے اگلے نُوں کُجھ دین دی تھاں اوس کولوں سر دی ٹوپی منگن لگ جاندا اے۔

بھکھا وِیچے جورُو' رجیا آکھے مَیں ہدھار لاں گا۔

معنے: جورُو: زنانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں کسے تگڑے نُوں کسے ماڑے دی کمزوری دا پتہ لگ جاوے اتے ماڑا اہوند پاروں اپنی زنانی وچھن لئی وی تیار ہو جاوے تاں تگڑا اوس ویلے وی ہدھار کرن دا سوچدا اے۔

بھکھاں بھڑتھو گھتیا' لگا کلیجے ڈھوں' بھکھیاں نیند نہ آوندی' جے کوئی آکھے سوں۔

معنے: بھڑتھو: پریشانی' بیقراری ☆ ڈھوں: کھچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھ بندے نُوں کاسے جوگا نہیں چھڈدی اتے جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں بندے نُوں نیندر وی نہیں آوندی۔

بھکھاں نال کوئی نہیں مردا' دُکھاں نال مرجھلدا اے۔

معنے: جھلدا: جاندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے نے بھکھ نال کیہ مرنا ہوندا اے پر اوسنوں جدوں دُکھ لگدے نیں تاں لَے کے بہہ جاندے نیں۔

بھکھی دا چت' کنالی وِچ۔

معنے: چت: خیال ☆ کنالی: آٹا گُھنن والا مٹی دا بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھے بندے دا ہر ویلے خیال روٹی وَل ای ہوندا اے اتے جے کسے کولوں کسے بھلے دی آس کرنی ہووے تاں پہلاں اوس دی بھکھ مکاؤنی چاہیدی اے۔

بھکھی ساں تے سُکھی ساں' رَجی آں تے پھسی آں

معنے: پھسی: قابو آ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھا بندہ تاں اپنے آپ نُوں چنگا سمجھدا اے پر کئی وار رج کے اوہ مُصیبت نُوں پھڑیا جاندا اے۔

بھکھی مرے اُکھلی' بھکے لوے چھج۔

معنے: اُکھلی: دانے چھڑن والا پکا ٹویا ☆ بھکے: ہلارے ☆ چھج: چھاج۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی اوکھا اے اتے اپنے اپنے کم توں اکیا ہویا اے۔

بھکھے اگے جُوں جلیبی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھے بندے اگے گھٹیا توں گھٹیا وست دی روٹی وی رکھ دِتی جاوے تاں وی اوہ اوس نُوں کھنڈ کھیر جان کے کھا جاندا اے۔

بھکھے اگے کِسے بات پائی اخے روٹی / بھکھے اگے کِسے بات پائی' اوس کیہا روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندہ جدوں بھکھا ہووے تاں اوس نُوں ہور کوئی گل نہیں سُجھدی۔ اوہ بس روٹی دِیاں خواباں ای ویکھدا رہندا اے۔

بھکھے بانکے' ٹاپاں دے وَیری۔

معنے: بانکے: فیشنی لوک ☆ ٹاپاں: سنگلیاں رونیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بانکیاں اتے ہرگل تے نکش بیبیاں کرن والیاں نوں وی جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوہ وی روٹی مونہہ پان دی کردے نیں۔

بھکھے بھگت نہ جیوندے، بھکھیاں بھجن نہ گویندے۔

معنے: بھگت: بھگتی کرن والے عبادت گذار ☆ گویندے: گائے جاندے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بندہ بھانویں بھگتی وچ ای کیوں نہ لگیا ہووے پر اوہ وی روٹی کھنوں نہیں جی سکدا اتے مذہبی گیت گان والے وی بھکھے ہون تاں گون دا اوہ کم نہیں کر سکدے۔

بھکھے پئے مراں گے تے عیشاں پئے کراں گے / بھکھے پئے مراں گے، کلول پئے کراں گے۔

معنے: کلول: موج میلہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی آہلکی لوک بھکھ ننگ ہوندیاں وی ککھ بھن کے دوہرا نہیں کردے۔ اوہ بھکھیاں رہن نوں وی عیاشی ای سمجھدے نیں۔

بھکھے تھیوسے، تاں بھن تھیوسے۔

معنے: تھیوسے: ہن، تھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بھکھے لوک وی اوودوں ٹھیک ای کسے دے یار ہوندے نیں جدوں ٹھیک اگلے کول چار کوڈیاں ہون جدوں اپنے کول چار کوڈیاں آ جان تاں پکے سجن وی اکھاں پھیر لیندے نیں۔

بھکھے دی دھی رجی، کھیہہ اڈان لگی۔

معنے: کھیہہ: خاک۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جدوں کسے ماڑے نوں رج کے ٹکر دی برکی کھان نصیب ہو جاوے تاں اوہ اپنے پچھلے ویلے نوں بھلھ جاندا اے اتے شوخیاں کرن لگ پیندا اے۔

بھکھے رہیاں کاج نہیں، ننگے رہیاں داج نہیں۔

معنے: کاج: ویاہ ☆ داج: دیج، جہیز۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بندہ جدوں بھکھا ہووے تاں کوئی اوس نوں ساک وی نہیں دیندا اتے جدوں کوئی بندہ لیڑے لتے توں وی وہلا ہووے تاں اوس نوں داج دوکن کیہڑا دیوے گا۔

بھکھے شریف تے رجے امیر کولوں ڈرنا چاہیدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی شریف بندہ جدوں بھکھا ہو جاوے تاں اوس کولوں ڈرنا چاہیدا اے اتے جے امیر ہور تگڑا ہو جاوے تاں اوس کولوں وی ڈردے رہنا چاہیدا اے۔

بھکھے شریف تے بوجھے وچ گاجراں۔

معنے :بوجھے :جیب۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی کئی بھلے مانس اپنی مرتن لکان لئی اپنی جیب وچ گاجراں پا کے اپنا بھرم بنائی پھر دے نیں۔

بھکھے کم نہ آوندے رجے وی نہ مانٔ ہکے تاں سوہندے منگدے ہکے سوہن گستان۔

معنے :سوہندے :سوہنے لگدے☆ گستان :قبرستان۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بھکھے بندے وی بہتی داری رحم کھان دے قابل ای ہوندے نیں اوہ جاں تاں لوکاں اگے تلی کر کے منگدے ای چنگے لگدے نیں جاں مر قبرستان وچ دفن ہوئے ای چنگے لگدے نیں۔

بھکھے لئی سبھ کجھ گاجراں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بھکھے بندے نوں ہر کھان والی شے چنگی لگدی اۓ اتے اوہ شے لبھن تے اوس نوں مونہہ وچ پان دی کوشش کرواا ے۔

بھکھے مردے فقیر، نہ کوئی گر، نہ کوئی پیر۔

معنے :گر :گورو۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جدوں کوئی منگن والا وی بھکھا مرن لگ پوے تاں اوہ سارے گورو پیراں نوں بھلھ جاندا اے اوہنوں بس بھکھ ای چیتے رہ جاندی اے۔

بھکھے مونہہ رج نہیں پچدا۔

معنے :پچدا :ہضم ہوندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جدوں بھکھے بندے نوں اچن چیت ،کتوں چوکھا مال لبھ جاوے تاں اوہ بھڑوک بھڑوک پین لگ پیندا اے۔

بھکھے نوں دے نہیں سکدے، رجے نوں ویکھ جر نہیں سکدے۔

معنے :جر :برداشت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی ایس جگ دے لوک کسے بھکھے نوں تاں دین جوگے کجھ نہیں ہوندے پراوہ کسے رجے ہوئے نوں ویکھ کے وی حسد کرنوں نہیں رہندے۔

بھکھے نوں کسے پچھیا' دو تے دو کنے' اکھے چار روٹیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بھکھے اگے کوئی جو وی گل کرے اوہ سمجھدا اے اوس نوں روٹی ملن دی گل ہون لگی اے۔

بھکھے نوں کوئی دے نہیں سکدا' رجے نوں کوئی ویکھ نہیں سکدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی ایس جگ

دے لوکاں دا ایہ ای وطیرہ اے پئی ایہ بھکھے دی تاں مدد کر نہیں سکدے اتے رجے ہوئے نوں ویکھ کے حسد کردے رہندے نیں۔

بھکھے نے بھکھے کوں ماریا' ڈوہیں ڈھہہ پئے۔

معنے: کوں: نوں ☆ ڈوہیں: دوہناں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں مارن والا وی بھکھا ہووے اتے مار کھان والا وی بھکھا ہووے مُڑ دوہناں نے بیجل ہو کے اخیر ڈگنا ای ہوندا اے۔

بھکھیاں دی شادی' نہ روٹی نہ بھاجی۔

معنے: بھاجی: مٹھیائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھے لوکاں دے گھراں وِچ جے ویاہ وی ہووے تاں اوتھوں کسے نوں لبھنا کیہ ہوندا اے۔

بھکھیاں لِایاں یارِیاں' لَے ڈُھکے املوک۔

معنے: ڈھکے: اپڑے ☆ املوک: اِک گھٹ قیمتی پھل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جے کسے ماڑے نال یاری لائی جاوے تاں اوہ اگلے یار لئی املوک لے کے اوس دے گھر آ جاندا اے۔

بھکھیاں نوں بیر' تریہایاں نوں گنے۔

معنے: تریہایاں: پیاسیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھے بندے نوں بیر دین نال اوس نوں ڈکار بجھ جاندی اے اتے اوہ بیمار ہو سکدا اے اتے تریہائے نوں گنا دے دِتا جاوے تے اوس نال اوس دا مونہہ تاں مٹھا ہو جاندا اے پر اوس دی تریہہ نہیں لتھدی۔

بی بی آپ نہ رجے' ٹھوٹھا کتھوں کجے۔

معنے: ٹھوٹھا: پیالہ ☆ کجے: پردے ہیٹھ کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جیہڑے بندے نے آپ نہیں رجنا اتے کھائی ای جانا ایں اوہ اپنے بھانڈے نوں کدوں کج کے رکھے گا۔

پاند نہ پیچ' پیت نہ پریت' زرداری دی جیت۔

معنے: پاند: اُتلا حصہ ☆ پیچ: دوستی ☆ پریت: دوستی ☆ زرداری: دولت والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر کسے ماڑے دے کوئی گُن نہیں گِنے جاندے نہ ای کسے نال کیتی مُحبت مُل پواندی اے۔ ایتھے جِت بس پیسے والے دی ای ہوندی اے۔

پلّے نہیں دھن' ورا سوئی بنھ۔

معنے: دھن: دولت ☆ وراسوئی: ویاہ دا سامان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں گھر پیسے نہ ہون تاں ویاہ دا کم چھوہ دینا چاہیدا اے رب دی ذات آپے ای مدد کرن والے گھلھ دیندی اے۔

پلّے وے زر' تاں بندہ اے نر' نہیں تاں خر۔

معنے: زر: دولت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے دے پلے پیسے ہون تاں بندے نُوں ہر ویلے دلیری ہوندی اے اتے اوہ مرد بن کے ہر کم وِچ چھاتی ڈاہ کے اگے ہو جاندا اے اتے جے اوس کول کُجھ نہ ہووے تاں اوسنوں نرا کھوتا ای گِنیا جاندا اے۔

پلّے ہوون دمڑے' سیویں سمجھیں ویاہ۔

معنے: پلّے: پاس ☆ دمڑے: دام' پیسے ☆ سیویں: تماشاں ویلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جے پیسے کول ہون تاں شام ویلے ویاہ دا آہر کرن دی صلاح بنے تاں وِن چڑھدے نُوں ویاہ دا بندوبست کیتا جاسکدا اے۔

پھتو کدوں آہی چھلیاں جوگی۔

معنے: آہی: تھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے بندے نُوں تگڑے لوک ہر ویلے جگتاں کر کرا ای مار دیندے نیں اتے اوس نُوں اُکا کسے کم جوگا نہیں سمجھدے۔

پھِدنی لدھا پَیسہ' جاں خان کنّے' جاں مَیں کنّے۔

معنے: کنّے: لئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جے ماڑے بندے نُوں راہ جاندیاں کوئی پَیسہ لبھ جاوے تاں اوہ وی تگڑے اپنا آکھ کے کھوہ لیندے نیں اتے اوس کول نہیں رہن دیندے۔

پیا کال تاں موئے ماڑے' پیا سوکھال تاں موئے ماڑے۔

معنے: کال: قحط ☆ سوکھال: سُکھ دا ویلا' خوشحالی دا سماں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جے کر دیس وِچ کال پئے جاوے تاں وی ماڑے ای پہلاں مردے نیں اتے جے فصل بناں چنگا ہو جاوے تاں وی لوک اوہناں کولوں کم کرا کرا اوہناں نُوں مار چھڈدے نیں۔

پَیر دی ننگی' بھکھڑیاں وِچ بند بازیاں۔

معنے: بھکھڑا: اِک کنڈیالی تھوہر ☆ بند بازیاں: بازی دی اِک قسم جیہدے وِچ بندہ اپنے پَیر پھڑ کے بازی لاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی لوک ایڈے مُورکھ ہوندے نیں پئی پَیریں جُتی نہیں ہوندی اتے اوہ بھکھڑے ورگیاں کنڈیالیاں تھوہراں وِچ بازیاں لاندے پھردے نیں۔

جنھاں گھر دانے' اوہناں دے کملے وی سیانے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے لوکاں دے گھر وِچ دولت ہوندی اے اوہناں دے کملے جیاں نُوں

دی لوکی کملےنہیں سمجھدے سگوں سیانے ای سمجھدے نیں۔

پیسہ مائی، پیسہ باپ، پیسے دے ہن سبھو ساک۔

معنے :سبھو :سارے ☆ ساک :رشتے دار۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ دے انھے ویہار نے لوکاں دی مت اپنی ڈنگی کر دِتی اے پئی لوک پیسے نوں ماں باپ اتے ساک سَین مجھن لگ پئے نیں۔

پیسے بناں کوئی وی نہ پُچھے وے نرائن دیا لوکا۔

معنے :نرائن: برہما، خُدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ہر زنانی اپنے بندے نوں روز رات نوں ایہو ای سبق پڑھاندی اے پئی رب دے بندیا پیسے بناں ایس جگ اندر کوئی قدر نہیں اتے توں بس پیسے دا پُتر بن کے پیسے ای کمائی جایا کر۔

تگڑے دا سلاہن کیہ، ماڑے دا کلاہن کیہ۔

معنے :سلاہن :صفت کرن ☆ کلاہن :نندن، بھنڈی کرن

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی تگڑیاں کول دولت چوکھی ہوندی اے ایس لئی اوہناں دی وڈھیائی کنی ٹوکیتی جاسکدی اے اتے ماڑے بندے کول ہوندا کُجھ نہیں ایس لئی اوس دی بھنڈی کرن دا کیہ فائدہ؟

تگڑے ساہنویں بول نہ سکاں، ماڑے تے گھُرم

معنے : تگڑے ساہنویں: طاقتور دے سامنے ☆ گھُرم:

رُعب پان۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی عام لوک تگڑے سامنے جاکے تاں بڑے ای ادب نال گل کردے نیں پر ماڑیاں تے ہر کوئی کاٹھی پان دی کردا اے۔

تگڑے نے دال کھاہدی آکھے سادہ اے، ماڑے نے دال کھاہدی آکھے کنگال اے۔

معنے :کنگال :ماڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی امیر بندہ جے کر دال ساگ کھاندا ہووے تاں آکھ دیندے نیں پئی بڑا ای سادہ اے پر اوہو دال ساگ جے ماڑا بندہ کھاندا ہووے تاں آکھ دیندے نیں پئی ایہدے کول ای کُجھ نہیں جاں ایہ آکھ دیندے نیں پئی ایہ تاں کنگلا اے۔

تُہاڈے تھیے ہاسے، غریباں دے بھنّے پاسے۔

معنے :تھیے :ہوگئے ☆ پاسے :جسم دے حصے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی تگڑے لوک ہاسے ہاسے وچ ماڑیاں بندیاں دا نہاون کر چھڈ دے نیں اتے ہاسے دیاں چھیڑاں نال ای اوہناں دے پاسے بھن دیندے نیں۔

تھڑا پرانا سُونڈ کا، میرے بانکے دے ہتھیار۔

معنے : تھڑا: بیٹھن لئی اُچی تھاں ☆ سُونڈکا: کھوتے تے سامان لدھن توں پہلاں پایا جان والا انگریزی دے یُو

ورگ ٹا کیاں دابنایا سند۔
ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوک اپنے تحرے تے بہہ کے کھوتے داپراناسٹنڈ کا کول دھر کے بہہ رہندے نیں تاں لوک مجھن پئی ایہہ ایہناں فیشنی لوکاں دا تھیارا اے۔

تِھگڑی نال تِھگڑی رلدی اے۔

معنے: تِھگڑی: کپڑے۔
ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوک وچارے مہنگے کپڑے وی نہیں خرید سکدے اتے اِک دُوجے نُوں کپڑیاں توں وکھ کے سمجھان لیندے نیں پئی ایہہ وی ساڈے ای میل دا اے۔

تھوڑی تے سنتوکھ ای امیرت اے / تھوڑے اُتے صبر سنتوکھ کرن امیری اے۔

معنے: سنتوکھ: صبر ☆ امیرت: امیری۔
ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جو بندہ تھوڑی روٹی کھا کے ای صبر کر لیندا اے اتے کسے اگے ہتھ نہیں کردا اوہ ای اصل امیر ہوندا اے۔

تیرا پانی مَیں بھراں ' میرا بھرے کہار۔

معنے: پانی بھرن: خدمت کرن ☆ کہار: ڈولی چاون والے
ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی کسے نہ کسے دی خدمت ضرور کردا اے۔ ماڑا تگڑے دا پانی بھردا اے اتے اوس ماڑے دا اگوں ہور ماڑے پانی بھردے نیں۔

تیڑ نے اُتے بھوکن گُتے۔

معنے: تیڑ نے: لک بدھے ماڑے کپڑے نُوں وکھ کے۔
ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ہور تاں ہور ماڑے بندے نُوں اوس دے لباس پاروں تاں گُتے وی سمجھان کے اوس تے بھونکن لگ پَیندے نیں۔

ٹِکی اُتے تھوم ' لِکھن والا لِکھ گیا ' میٹن والا کون۔

معنے: میٹن: مٹان۔
ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی روٹی اُتے تھوم دھر کے جے مقدراں وچ لِکھیا ہویا ہووے تاں اوہ ای کھانا پیندا اے۔ لکھی ہوئی تقدیر نُوں کون مٹا سکدا اے۔

ٹنڈ دا نے نہیں ' گھر آویں سائیاں۔

معنے: سائیاں: مالکا۔
ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہناں دے گھر اگلے نُوں دین لئی ہوندا تاں کُجھ وی نہیں فیر وی لوکاں نُوں اوہ سایاں ودھایاں لائی رکھدے نیں۔

جاں دھن دھنیں ' جاں دھن پٹا کیں۔

معنے: دھنیں: دھن والیاں امیراں ☆ پٹا کیں: گپ بازاں

کول۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی دولت جاں تاں امیر لوکاں کول ہوندی اے جاں مُڑ گپ لا کے رائی دا پہاڑ بنان والیاں گپ بازاں کول ہوندی اے۔

جتھے جاوے بھکھا، اُتر ملے رُکھا۔

معنے: اُتر: جواب ☆ رُکھا: رُکھا، بے رُخی والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھا بندہ جیہڑے پاسے وی جاوے اگوں اوس نوں لوک بے رُخی نال ای جواب دیندے نیں۔

جدوں جمیں، بودیوں لمیں۔

معنے: بودیوں لمیں: سر تے رکھی والاں دی لٹ توں لمیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی لوک وچارے ساری عُمر غریبی نال گھول گھلدیاں ای گذار دیندے نیں اتے اوہناں دی حالت ساری عُمر نہیں بدلدی۔

جدوں جیواں گے، تدوں سیواں گے۔

معنے: تدوں: اوس ویلے ☆ سیواں گے: یاد کراں گے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دتی گئی اے پئی ماڑے بندے دی زندگی یکو تکے کر دیاں ای لنگھ جاندی اے اتے غُربت جیڈی بُری ہور کوئی شے نہیں ہوندی۔

جس دی کوٹھی دانے، اوہدے کملے وی سیانے۔

معنے: کوٹھی: دانیاں والا بھڑولا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جیہڑے گھر وِچ چار پیسے ہون اوہ کسے نُوں پلے نہیں بنھدا۔ بھانویں اوہ اُ کا کملا ایملا ای کیوں نہ ہووے۔

جیس مل آئی، اوسے مل گئی۔

معنے: مَل: قبضہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے دی دھی بھین وی ماڑے نال ای ویاہی جاندی اے اتے اوس وچاری دی حالت نہیں بدلدی۔ اوسدے گھر ہر ویلے غریبی ای نچدی رہندی اے۔

جیہدے دام پلے، اوہدی گل چلے۔

معنے: دام پلے: جیب وِچ پیسے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جیہڑے بندے دے کول پیسے ہون گے۔ ہر تھاں اوس دی ای سُنی جاوے گی اتے ماڑے بندے دی کوئی سُن دا اے۔

جیہدے گل پلا، اوہنوں سو کھلا، جیہدا جتھ کھلھا، اوسنوں خیر سلا۔

معنے: گل پلا: گل وِچ پیا کپڑا اٹکھیا ہویا بندہ ☆ سو کھلا: سو جُتی ☆ خیر سلا: کوئی خطرہ نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جو ماڑا بندہ کسے دے قابو آیا ہووے اوس تے سارے جُرم ای لوک پا

دیندے نیں اتے ہر کوئی اوہنوں دبکا مارن دی کوشش کردا اے پر جیہڑے بندے کول پیسہ دھیلا وَل ہووے اوہنوں ہر تھاں ای کوئی پرواہ نہیں ہوندی۔

جیہدے مگر گُت نہ ہووے' دُنیا اوہدے مگر بوہکر بنھ دیندی اے۔

معنے: بوہکر: جھاڑو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جے ماڑے دی زنانی گُت نہ کر سکے تاں سارے لوک اوس دے متھے ایہہ سارے الزام لا دیندے نیں۔ غریب بندے نُوں ہر کوئی اگے لائی پھر دا اے اتے تگڑے دی واء وَل وی کوئی نہیں ویکھدا۔

جیہدے ہتھ ڈوئی' اوہدا سبھ کوئی۔

معنے: ڈوئی: سالن پان والا وڈا اچمچا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جیہدے ہتھ اختیار دی واگ ڈور ہووے سارا جہان اوسے دی آؤ بھگت کردا اے۔ اتے ماڑے نال! کوئی سلام دُعا لئے کے راضی نہیں ہوندا۔

جیہڑی جائی جوگی تھگڑی لائی اوہ جانگی ای رہی۔

معنے: جائی: جگہ ☆ جوگی: لئی ☆ تھگڑی: کپڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی وارا ایہہ ہوندا اے پئی جیہڑے کم لئی بندہ سارے وخت بھوگدا اے اتے مُصیبتاں جَردا اے' اوہ کم سرے ای نہیں چڑھدا۔

جیہناں دے گھر دانے' اوہناں دے کملے وی سیانے / جیہدی کوٹھی دانے' اوہناں دے کملے وی سیانے۔

معنے: کملے: احمق۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی تگڑے اتے کھاندے پیندے گھراں دے کملے لوکاں نُوں وی لوک سیانے جان کے سلاماں کردے رہندے نیں اتے ماڑیاں دے سھوگن اتے دانش وِچے ای رہ جاندی اے۔

چائیں چائیں وَتاں' بھس بھڑولے گھتاں۔

معنے: وتاں: جانواں ☆ بھس: خاک ☆ گھتاں: پاواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندہ کوئی کم بڑے ای چاچوا نال کردا اے پر اوس دا فائدہ کُجھ وی نہیں ہوندا۔ کئی کملے لوک کم کار کرکے وی کُجھ کھٹ کھا نہیں سکدے۔

چِٹی چمڑی' اندر نہ دمڑی۔

معنے: چِٹ چمڑی: گورا رنگ ☆ دمڑی: پیسے دا چوتھا حصہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی لوک بس چِٹا رنگ ای لئی پھردے نیں پر اوہناں دی جیب وِچ کھوٹا پیسہ وی نہیں ہوندا اتے اوہ وچارے چِٹے بھگھے ہوندے نیں۔

چُن دی آہی ٹوٹے' آن بٹھائی کوٹے۔

معنے: ٹوٹے: ٹکڑے ☆ کوٹے: قلعے وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی واری ماڑی حثیت دے لوکاں نُوں اُچا رُتبہ مل جاوے تاں اوہ پاٹ کے مر جاندے نیں اتے اوس مرتبے نُوں سہار نہیں سکدے۔

چن دی چاننی تے غریب دی جوانی اِنج ای جاندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی چن دی چاننی وِچ وی لوک گھٹ ای کم کردے نیں اتے اوہ کِسے دے کم گھٹ ای آوندی اے۔ ایسراں ای ماڑے غریب دی جوانی وی بے کار ای مُر جاندی اے۔

چھوڑنے والی دی، چھوڑے والا ای بانہہ پھڑدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کھاندے پیندے لوک سوکھے لوکاں نال ای ساکا چاری کردے نیں اتے ماڑے نال ساکا چاری کرن لئی کوئی وی تیار نہیں ہوندا۔

خاناں دے خان پروہنے، جھنیوٹیاں دے جھنیوٹ، خاناں نُوں مارن بکرے، جھنیوٹ رِنھاون موٹھ۔

معنے: پروہنے: مہمان ☆ جھنیوٹیاں: ماڑیاں ☆ رنھاون: پکواون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی تگڑے لوک سَر دے مُجدے گھراں دے پروہنے بن دے نے اتے اوہناں دی چنگی ٹہل سیوا کیتی جاندی اے پر ماڑا جدوں کوئی کِسے وَل جاندا اے تاں اگلے ماڑے اوسدی سیوا وی اپنی ہستی مطابق ای کرنی ہوندی اے۔

داتے داداں، غریب دا اشنان۔

معنے: دان: عطا ☆ اشنان: نہاون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں وی کوئی تخی بندہ کِسے نُوں کوئی شے دان کردا اے تاں ماڑے غریب نُوں موج لگ جاندی اے۔

دمڑا تسی کا جو خرچے اور کھائے۔

معنے: دمڑا: پیسہ ☆ تسی کا: اوسے دا۔

ویروا: بابا نانک شاہ فقیر ہوراں دے ایس شعر رنگے اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو بندہ پیسے نُوں خرچ کردا اے اتے اوس نال موج میلہ کردا اے پیسہ بس اوسدا ای ہوندا اے۔ اتے جو جوڑ جوڑ مر جاندا اے اوہ جان لکیاں کُجھ وی نال لے کے نہیں جاندا۔

دیہنہ سدا اِکو جیہے نہیں رہندے۔

معنے: دیہنہ: دِن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جیکر بندے تے غریبی آ جاوے تاں اوس نُوں ہمت نہیں ہارنی چاہیدی

ایس لئی پئی رب سچا دِن پھیردا ای رہندا اے اتے چنگے دِناں دی آس رکھنی چاہیدی اے۔

رب امیر لاگے قبر وی نہ دیوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ امیراں دی بے حسی تے طنز کر دیاں دسیا گیا اے پئی امیر مریا ہویا وی نالدے ماڑے مُردے نُوں تنگ کر سکدا اے ایس لئی اوس نیڑے تاں قبر وی نہیں ہونی چاہیدی۔

رُٹھی گولی کِس منائی' لِتر کھاندی گھر نُوں آئی۔

معنے: رُٹھی: ناراض ☆ گولی: باندی' نوکرانی ☆ لِتر: جُتیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جے کوئی ماڑے نال دھرو کرے تاں اوس وچارے نُوں مگروں کوئی دلاسہ وی نہیں دیندا اتے اوہ وچارہ رو دھو کے آپے ای گھر نُوں پرت آوندا اے۔

رُٹھے کوں کیں منایا' بھکھ لگی تاں آپے آیا۔

معنے: کیں: کِس نے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی رُسے ہوئے ماڑے بندے نُوں کوئی وی پِچھے جا کے نہیں مناندا اتے اوہ وچارہ رو دھو کے جدوں ہف جاندا اے تاں گھر نُوں پرت آوندا اے۔

رج آن تے کد آن / رج ہان' کد ہان۔

معنے: رج آن' رج ہان: جدوں امیری آ جاوے ☆ کد آن: بھُوے چڑھن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے دے ڈھڈ وِچ روٹیاں ہون تاں اوس نُوں گلاں آپے ای آون لگ پیندیاں نیں اتے بھکھے بندے دے مُونہوں گل وی نہیں نِکلدی۔

رج کھان دیاں گلاں نیں' آٹا لگے تاں طبلے پٹاکدے نیں۔

معنے: طبلے: اِک ساز ☆ پٹاکدے: آواز دیندے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بھکھے بندے نُوں جدوں روٹی لبھ جاوے تاں اوس نُوں وی گلاں آون لگ پیندیاں نیں اتے طبلہ وی اودوں ای پٹاک دا اے جدوں اوس نُوں آٹا لگ جاوے۔

رج نُوں ای سارے چج نیں۔

معنے: چج: خوبیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندہ کھاندا پیندا ہووے تاں اوس نُوں سارے ای طریقے سلیقے آ جاندے نیں اتے بھکھے نُوں کُجھ نہیں سُجھدا۔

رجّی دی ماں گجّی۔

معنے: گجّی: عزت دار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جو گھروں

باہروں سؤکھا ہووے اوہناندے سارے جیاں دی ای لوک عزت کردے نیں۔

رجّے ہوئے آں اُنگلیاں چٹنیاں اؤکھیاں ہوندیاں ہسن ۔

معنے :چٹنیاں: جیبھ نال صاف کرنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی سوکھا بندہ ہائیں مائیں کمینی حرکت نہیں کردا۔ اتے ماڑا بندہ اپنی تھوڑ پاروں ای ساریاں ماڑیاں حرکتاں کردار ہندا اے۔

رجیا کیہ جانے بھکھے دی سار۔

معنے :سار:خبر۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے نُوں رج کے ٹکر لبھدا ہووے تاں اوہ ماڑیاں بارے سوچن ای چھڈ دیندا اے اتے اوہناں نال گل بات کرن وچ وی اپنی ہتک سمجھدا اے۔

رجیا ہویا ڈھڈ فارسیاں بولدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں بندہ رج جاوے تاں اوہ اؤلیاں بولیاں بولن سکھ لیندا اے اتے جدوں بھکھا ہووے تاں اوس نُوں روٹی پوری کرن دی فکر ای کھاجاندی اے۔

رِزق ای اصل وچ راجہ ہوندا اے۔

معنے :راجہ:بادشاہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی کوئی وی عقلوں ماڑا جاں چنگا گھٹ ای ہوندا اے پر جیہڑے گھر رزق چلا جاندا اے اوتھے ادب آداب آپے ای آجاندے نیں۔

روپئے دی وڈیائی' آ بھو بھائی۔

معنے :وڈیائی:خوبی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی پیسے دی ایہہ ساری خوبی اے پئی ہر کوئی آئے گئے پیسے والے دی عزت آدر کردا اے۔

رونداکیوں ایں اُنے تھالی وچ کُجھ نہیں وِسدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر سبھ تھوڑاں اتے لوڑاں دے ای رون نیں اتے جیہدے کول پیسے نیں اوسدا ہر کوئی غلام اے۔

ساڈا کیہ جینا' مینہہ لتھے تاں مر گئے' دُھپ چڑھی تاں جی پئے' جینا ساڈے شاہو کاراں دا۔

معنے :شاہوکاراں:سُود تے قرض دین والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوکاں دا جین وی کوئی جین نہیں ہوندا اتے جین بس پیسے والیاں دا ای ہوندا اے۔

سؤعیباں دا ہکو عیب' بُھکھ ہے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر سبھ توں وڈا عیب بس بھکھ ای اے جو بندیاں دے سؤگن

مُکا دیندی اے اتے جگ دے لوکاں ساہنویں ہینا کر دیندا اے۔

شالا غریب کوں ماں نہ جاوے۔

معنے: شالا: خُدا کرے ☆ جاوے: جمے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے بندے نوں جگ اندر اپنے وخت ویکھنے پیندے نیں پئی اوہ نہ ای جمے تاں چنگا رہندا اے۔

شاہُوکاراں نوں کنڈا پُڑیا' سبھا ویکھن آیا' غریب وچارہ پہاڑوں ڈھٹھا' کسے نہ پکڑ اٹھایا۔

معنے: کنڈا پُڑیا: کنڈا چُبھیا ☆ سبھا: سارے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی تگڑے بندے نوں ماڑی جیہی تکلیف وی ہو جاوے تاں اوہ اخباراں وِچ چھپ جاندی اے پر ماڑا بھانویں پہاڑوں ڈھہہ پوے اوس دی وات لین کوئی نہیں آوندا۔

غُربت دا تیل نہیں بلدا' بختوند دا پانی بلدا ہے۔

معنے: بختوند: مقدراں والا ☆ بلدا: جلدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوکاں دا تیل وی نہیں بلدا اتے مقدراں والیاں دا پانی وی بل پیندا اے۔ اوہ جو چاہن کر لیندے نیں۔

غریب تاں شالا گدھا وی نہ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑا تاں بھانویں گدھا وی ہووے اوس نوں لوک اگے ای لائی رکھدے نیں۔ اتے ہر ویلے کم وِچ جوئی رکھدے نیں۔

غریب دا پُتر رہ گیا ہئی' امیر دی دھی نہ بیٹھی ہئی۔

معنے: رہ گیا: شادی نہ ہو سکی ☆ بیٹھی ہئی: کواری رہ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی ماڑے لوکاں دے مُنڈیاں نوں ساک نہیں لبھدے پر انج کدی نہیں ہویا پئی امیر لوکاں دی دھی ویاہنوں رہ گئی ہووے۔

غریب دا جمن رکیہ تے مرن رکیہ۔

معنے: جمن: پَیدا ہون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوک وچارے دھکے کھاندے ای ایس جگ تے آوندے نیں اتے دھکے کھاندے ای ایتھوں ٹُر جاندے نیں۔

غریب دا نوالہ بڈا آہی ہوندا اے / غریب دا نیالہ بڈا آہی ہوندے۔

معنے: نیالہ: نوالہ ☆ بڈا: وڈا/ بڑا ☆ آہی ہوندا: جاپدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی امیر لوک ماڑے نوں روٹی کھاندیاں وی نہیں ویکھ سکدے اتے اوہ روٹی وی اوہناں دا کھوہ لین نوں جی کردا اے۔

غریب دی ہاہ توں بچنا چاہیدا اے۔

معنے: ہاہ: آہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی کدی وی کسے غریب نُوں تنگ نہیں کرنا چاہیدا ایس لئی پئی جدوں غریب دی ہاہ اسمانے جاندی اے تاں اوتھوں پنڈاں قہر لے کے پرتدی اے۔

غریب دی تیوِیں، جنے کھنے دی بھابھی۔

معنے: تیوِیں: زنانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوکاں نُوں امیر لوک اَیویں ای جُگتاں کردے رہندے نیں ۔اتے اوہناں دیاں زنانیاں نُوں بھابھیاں آکھ آکھ جُگتاں کردے رہندے نیں۔

غریب دی چُپ بُری، ہاڑ دی دُھپ بُری، سُور دی گھت بُری۔

معنے: گھت: گھات۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں وی کوئی ماڑے تے ظلم کرے تاں اوہ اگوں بھانویں چُپ ای نظر آوے پر اوہ سدا دِل بد اسیساں کر رہیا ہوندا اے، ایسراں ہاڑ مہینے دی دُھپ توں بچنا چاہیدا اے اوہ سِر دے اندر وڑ جاندی اے اتے سور جدوں گھات لا کے بہہ جاوے تاں اوس توں بچن دی واہ لانی چاہیدی اے۔

غریب دی شالا ماں نہ ویاہوے ہا۔

معنے: ویاہوے ہا: شادی کرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دُعا کیتی گئی اے پئی اللہ کرے پئی غریب دی ماں داویاہ ای نہ ہووے اتے غریب جمے تے فیر دھکے دھوڑیاں توں بچیا رہوے۔

غریب دی گئی مُنڈھی، اِک کھڑا اِک ٹڈی۔

معنے: مُنڈھی: مُنڈھ، جائیداد ☆ کھڑا: کھاٹ، منجی ☆ ٹڈی: چٹائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے وچارے دی کیہڑی لمیں چوڑی جائداد ہوندی اے اوس نمانے کول بس اِک منجی اتے اِک وچھونا ہوندا اے۔

غریب دی منجھ تے بیڑی داونجھ، پجن پاتال توڑی۔

معنے: منجھ: منجھو، فریاد ☆ ونجھ: بانس، چپو ☆ پجن: جان ☆ پاتال: ڈونگھ، تھلا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوکاں نُوں تنگ نہیں کرنا چاہیدا اوہ ایس لئی پئی غریب دی ہاہ اتے بیڑی دا بانس تھلے توڑی اپڑ جاندے نیں۔

غریب دی گڈینہ ونگاراں دی وات۔

معنے: گڈینہ: کھوتی ☆ ونگاراں: جمع ونگار دی، وگار، مُفت وچ لیا جان والا کم ☆ وات: جوگی، لئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے بندے کول جے کوئی جانور دی ہووے تاں امیر لوک اوس نُوں ہر

ویلے مُشت وِچ ای ورتی رکھدے نیں۔

غریب وِچ حلیمی ہووے تاں گذر ہوندی اے۔

معنے: حلیمی: مسکینی ☆ گذر ہون: گذارا ہو جان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی غریب عام طور تے کیہند بڑے ای ہوندے نیں اتے جے غریب حلیم طبع دا ہووے تاں چنگا رہندا اے۔

غریبا اُتھے بیٹھ، جتھو اٹھالے ای کوئی نہ / غریبا اوتھے بیٹھ، جتھوں اٹھاوے کوئی نہ۔

معنے: اُتھے: اوتھے اوس تھاں تے ☆ اٹھالے: اٹھائے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ماڑے بندے نوں مت دِتی گئی اے پئی اوہنوں مجلس وِچ بیٹھن لگیاں اجیہی تھاں لبھنی چاہیدی اے جتھوں اوہنوں کسے ہور نوں بٹھان لئی نہ اُٹھنا پوے۔

غریباں دا آٹا ڈِھلا ای ہوندے۔

معنے: آٹا ڈِھلا: اجیہا گُھیا آٹا جیہدی روٹی نہ پک سکے، مقدر ماڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑیاں وچاریاں دے مقدر وی اوہناں نال دے ای ہوندے نیں اتے سارے جہان دے دُکھ اوہناں نال ای پیار کردے نیں۔

غریباں دی روٹی رُکھی، تے ڈِینہہ وی وڈے تھیے۔

معنے: رُکھی: بناں لازمے توں، سالن توں بغیر ☆ ڈِینہہ: دِن ☆ تھیے: ہو گئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی اِک تے ماڑیاں وچاریاں نوں رُکھی سُکھی کھا کے ویلا لنگھانا پیندا اے اُتوں گرمیاں دے دِن وڈے ہوندے نیں اتے مُکن وِچ نہیں آوندے۔

غریباں روزے رکھے، دِن لمّیں آئے / غریباں روزے رکھے، ڈِینہہ وڈے تھی گئے۔

معنے: لمّیں: وڈے ☆ تھی گئے: ہو گئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے نوں جدوں وی تگڑے نال کوئی کم پے جاوے تاں اوہ کم لمک دا ای جاندا اے اتے امیر لا دے ای لائی جاندا اے۔

غریباں نوں رب دی مار۔

معنے: مار: گھاٹا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑیاں وچاریاں نوں رب ولوں ای گھاٹے پئی جاندے نیں۔ اوہ اپنے ولوں چنگا وی کرن تاں ماڑا ہو جاندا اے۔

غریباں نوں ککڑی ای کڑھی۔

معنے: ککڑی: مُرغی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ غریباں نوں طنز کردیاں آکھیا گیا اے پئی ایہناں مُرغی وی پکائی ہووے تاں وی اوس نوں

کڑھی جاں عام کھاج ای سمجھدے نیں۔

غریباں نُوں کنک ای اناج اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی ماڑے اپنے آپ نُوں جگت کردیاں آکھ دیندے نیں پئی اسی تاں کنک نُوں ای اناج سمجھ کے کھالاں گے۔

غریباں نُوں کھنڈ دا کڑاہ ہی چنگا اے، نہ لنگھو تاں گھیو دے گھُٹ نال لنگھالاں گے۔

معنے: کھنڈ دا کڑاہ: حلوہ ☆ گھُٹ: گھونٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ماڑیاں ولوں جگت کردیاں آکھیا گیا اے پئی اوہ تاں سادی جیہی خوراک نال وی گذارہ کر سکدے نیں اتے حلوے دے نال دیسی گھیو دا گھُٹ بھر کے وی گذارہ کر سکدے نیں۔

غریبی، بڑی بی بی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی غُربت ایڈی بُری شے وے پئی ایہ چار چوفیریوں بندے دیاں ساریاں راہوں بند کر دیندی اے اتے اوس نُوں کسے جوگا نہیں رہن دیندی۔

غریبی کھیہ کھوالدی اے۔

معنے: کھیہ: مٹی ☆ کھوالدی: کھواندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی غریبی بندے نُوں مٹی کھان اتے گھٹیا کم کرن تے مجبور کر دیندی اے۔

غریبی گل دا گانڈھا، امیری ہتھ دی میل / غریبی گل دا گہنا، اتے دولت ہتھ دی میل۔

معنے: گانڈھا: گہنا، زیور ☆ میل: مٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی غریبی ایڈی بُری شے وے پئی اوہ ہر اک دے چہرے توں ای پڑھی جا سکدی اے اتے امیری دا سارا نشہ ہتھ دی میل دولت پاروں ہوندا اے جو دولت دے مُک جان مگروں لہہ جاندا اے۔

غریبی میعاد تے ٹلسی، تنگ اکڑا کے رکھنی ہے۔

معنے: ٹلسی: ٹلے گی ☆ تنگ: لت ☆ اکڑا: سِدھی کر کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی ماڑے لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہ اپنی غریبی دی پرواہ نہیں کردے اتے اپنی آکڑ وِچ ماسہ فرق نہیں پین دیندے۔

غریبی میعاد تے وَیسی، بندر تاں گُھوں۔

معنے: وَیسی: جاوے گی ☆ بندر: بیندر ☆ گُھوں: ماتوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی ماڑے لوک انج دے آہلسی ہوندے نیں پئی اوہ اپنی غریبی مکان لئی ہتھ پیر نہیں ماردے سگوں اوہ ہر ویلے لت تے لت دھر کے بہہ رہندے نیں۔

غریبی وِچ حلیمی ہووے تاں گذر رَوِیندی ہے۔

معنے: حلیمی: مسکینی ☆ گُزر رَویندی: گذر جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دتی گئی اے پئی جے بندے تے غُربت وی آ جاوے تاں بندہ خوش اخلاق اتے مسکین طبیعت دا مالک ہووے تاں اوسدی غریبی سوکھی لنگھ جاندی اے۔

غلام تے چنا مُونہہ لگیا بھیڑا۔

معنے: بھیڑا: بُرا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دتی گئی اے پئی غلام اتے چھوٹے جے مُونہہ لگ جان تاں بندہ اوہناں توں اوکھی ای جان چھڈا سکدا اے۔

فاقے پے مراں گے، لاڈ پے کراں گے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دتی گئی اے پئی کئی لوک اپنی غریبی نال گھول کرن دی کوشش نہیں کردے سگوں ہتھ تے ہتھ رکھ کے بہہ رہندے نیں اتے بال بچے نال لاڈ کردیاں دیہاڑی لنگھا دیندے نیں۔

فریدا موتوں بھکھ بُری، راتیں سُتوں کھا کے دِنے فیر کھلی۔

معنے: بُری: بھیڑی ☆ سُتوں: توں سُتا ☆ دِنے: دِن ویلے۔

ویروا: بابا فرید شکر گنج ہوراں دے ایس اکھان رنگے شعر وچ مَت دتی گئی اے پئی موت ایڈی بُری شے وے پئی ایہ موت نالوں وی مارُو ہوندی اے۔ بندہ رات نوں ڈھڈ دی

اگ بجھا کے سوندا اے اتے دِن چڑھدے نوں اوس اگ دا مچ فیر مچ پیندا اے۔

فقیر دی پُر تے امیر دا دُر برابر اے۔

معنے: پُر: کسے شے دی لوڑ نہیں ☆ دُرکار: دُرکار۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دتی گئی اے پئی فقیر جیہڑے بندے کولوں کُجھ لے کے کھا لوے اوہ نصیباں والا ہوندا اے اتے جس نوں پُر آکھ کے ٹال دیوے اوس دے مقدر بھیڑے ہوندے نیں اتے امیر وی جسنوں دُرکار دیوے اوہنوں کُجھ نہیں لبھدا۔

فقیری دی بو چلی جاندی اے، امیری دی بو نہیں جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دتی گئی اے پئی بندہ جے اینا ماڑا ہو جاوے پئی اوہ منگن تے مجبور ہو جاوے تاں وی اوسدے دِن پرتن تے اوس دی بُو ٹُر جاندی اے پر امیری ایڈی بُری شے وے پئی امیر جے غریب وی ہو جاوے تاں اوسدی آکڑ نہیں جاندی۔

کال جُلدا رہندے، کالکھ نہیں جُلدی۔

معنے: جُلدا: ٹُر جاندا ☆ کالکھ: کالک۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دتی گئی اے پئی جے بندے اُتے ماڑا ویلا آ جاوے تاں اوہ لنگھ جاندا اے پر جے بندے نوں کوئی بدنامی لگ جاوے تاں اوہ ساری عُمر نہیں

مکدی۔

کال دا ماریا، ہر کوئی ہاریا۔

معنے: کال: قحط۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی قحط اتے غریبی لوکاں دا حلیہ وگاڑ کے رکھ دیندی اے۔ اتے جیہڑی تھانویں کال پے جان اوتھوں دے گھراں وِچ غریبی دھاء کے وڑ جاندی اے۔

کُجھ چکی ڈِھلی، کُجھ دانے گِلے۔

معنے: ڈِھلی: ڈھیلی ☆ گِلے: گیلے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی غریب لوکاں وچاریاں دے سارے سَند ای ماڑے ہوندے نیں اتے اُتوں دانے وی گِلے پیش پے جان تاں چکی وچاری نے کیہ پیہنا ہوندا اے۔

کُجھ نہ پلّے، کُتے پیا جھلّے۔

معنے: جھلّے: آدر بھاء کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جیہڑے بندے کول دولت نہیں ہوندی اوہ ماڑیاں اتے بھیڑیاں لوکاں نال وی یاریاں گنڈھدا رہندا اے۔

کُجھ ہل ڈِھلے، کُجھ جوترے ڈِھلے۔

معنے: ڈِھلے: کھوچلے ☆ جوترے: پنجالی نُوں اکوار واہیا جان دا عمل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کئی ماڑے لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی کُجھ تاں اوہناں دے سَند ڈِھلے مٹھے ہوندے نیں اتے کُجھ اوہ آپ وی آہلسی بن جاندے نیں اتے کم کار جوگے نہیں ہوندے۔

کِسے دِتی مکڑی، مُول نہ لتھی بھکھڑی۔

معنے: مکڑی: مکڑا، پکی ہوئی کنک دی تھبی ☆ بھکھڑی: بھکھ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں رب ای دیوے تاں پُوری پیندی اے کِسے دے دِتیاں بندے دی کدی پُوری نہیں پے سکدی۔

کِسے نے پیتا دُودھ، کِسے نے پیتا پانی، اوڑک سبھناں دی لنگھ جانی۔

معنے: اوڑک: آخرکار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی کوئی چنگا کھا لوے جاں بھیڑا ازندگی سبھناں دی لنگھ ای جاندی اے۔

کنگالی دا بچپن نری بادشاہی، امیری دا بڈھیپا بھس چائی۔

معنے: کنگالی: غُربت ☆ بڈھیپا: وڈیری عُمر ☆ بھس چائی: کھیہ خواری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بچپن جے کر غریبی وِچ لنگھے تاں وی بندے نُوں پرواہ نہیں ہوندی پر

امیر لوکاں نوں جدوں بڈھیپا آؤندا اے تاں ہر جی نفسا نفسی دا شکار ہون پاروں اوسدا حال وی نہیں پُچھدا۔

کوٹھے والا روئے' چھپر والا سوئے۔

معنے: چھپر: کانیاں دا کوٹھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر لوکاں کول جنی ودھ دولت آ جاندی اے اوناں ای اوہناں ای ہور دولت اکٹھی کرن دا لالچ ودھ جاندا اے پر ماڑا بندہ بے فکر ہو کے سرہانے بانہہ دے کے گھوک سُتا رہندا اے۔

کوڈی نہ ہووے پاس' میلہ لگے اداس۔

معنے: کوڈی: پیسہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندے دی جیب وِچ جے پیسے ہون تاں ای اوہ ہر کم کر دا سکدا اے نہیں تاں بھرے میلے وِچ وی بندہ اُداس ہویا پھِریا پھر دا اے۔

کون سوہجی' جس دی کچھ تھلے ڈول۔

معنے: سوہجی: سوہنیاں والی ☆ کچھ: بغل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جیہدے کول دولت ہووے اوس دا لباس اتے بھریا ویکھ کے لوک اوس نُوں سمجھدار آکھن لگ پیندے نیں پر جیہدے کول دولت نہ ہووے اوس دے سارے گُن ای گھرل ہو جاندے نیں۔

کوئی سُوئی جوگا' کوئی سلائی جوگا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ہر بندہ اکو جیہی حثیت دا مالک نہیں ہوندا۔ کوئی کسے دی گھٹ مدد کر سکدا اے اتے کوئی کُجھ وی دین جوگا نہیں ہوندا۔

کِیہ پدی دی جان' کِیہ پدی دا شوربہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے بندے نے کسے نُوں دینا وی کِیہ ہوندا اے ہر بندہ اپنی حثیت مُوجب ای کسے دے نال ورتدا اے۔

گنڈھوں خالی' خُدا دا سوالی۔

معنے: گنڈھوں: جیب توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جیہڑے بندے دے کول دولت نہیں ہووے گی اوہ ہر ویلے رب اگے ای ارداساں کردا رہندا اے۔

گھروں بھکھا تے باہروں وی بھکھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو بندہ گھروں کھا کے نکلے گا باہروں وی لوک اوس نُوں ای روٹی ٹکر پُچھن گے اتے جو گھروں بھکھا نکلے گا کوئی اوس نُوں روٹی دی صُلح نہیں مارے گا۔

لالچی دا بھرت کدی نہیں بھر سکدا۔

معنے: بھرت: ڈِھڈ' لالچ ☆ بھر سکدا: بھریا جاندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی لالچی بندہ ہر کسے اگے مُونہہ اڈی رکھدا اے پر اوس دا لالچ کدی وی پُورا

نہیں ہوندا اوہ ایس لئی پئی اوہ رب دے دِتے اُتے شکر نہیں کردا۔

چھی پناں آدر نہیں۔

معنے: چھی: دوَلت☆پناں: بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ہر بندے دی عزت بس اوسدی دوَلت پاروں ای ہوندی اے اتے دوَلت توں بغیر چنگے گُن وی کسے کم نہیں آوندے۔

لوڑ بُری کہ چھُری۔

معنے: لوڑ: ضرورت۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی لوڑ ایڈی بُری شے وی پئی لوک اپنی مجبوری دی چھُری نال اپنی دھوَن لُہان نوں تیار ہو جاندے نیں۔

لوکاں دے چار بھرا' ساڈا اِکو خُدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ایس جگ وچ لوکاں نوں تاں اپنے بھراواں دا مان ہوندا اے پر صابر لوک بس اللہ وَل ای دھیان رکھدے نیں۔

ماڑا اڑے تاں اک وانگر ہوندا اے۔

معنے: اڑے: اُڑ جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی غریب عام طوَر تے اَنکھ والے ہوندے نیں اتے اوہ کسے گل تے اڑ جان تاں اوہناں دا سبھاء اُک وانگ کوڑا ہو جاندا اے۔

ماڑے دا نندنا کیہ' تگڑے دا سلاہنا کیہ۔

معنے: ہندنا: ردکرنا' کمزوری کڈھنا☆سلاہنا: تعریف کرنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑا تاں پہلاں ای ماڑا ہوندا اے اوس دی کمزوری پھڑن کیہڑا اوکھا کم ایں اتے تگڑے دی تعریف کیہ کرنی دوَلت پہلاں ای اوسدے کول ہوندی اے۔

ماڑے دی ماں کُچھ اِچ بیٹھی رووے۔

معنے: کُچھ: بغل۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے اپنے مقدراں پاروں روندیاں دھوندیاں ای زندگی لنگھا دیندے نیں۔

ماڑے سَین چنگے' ماڑا گوانڈھ مندا۔

معنے: سَین: دوست۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی بھیڑے دوست تاں کدی کتے کم دے ای جاندے نیں پر بھیڑے ہمسائے ہر ویلے پریشانی پائی رکھدے نیں۔

ماڑے نوں کاوڑ ڈاڈھی آوندی اے۔

معنے: کاوڑ: غصہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی غریبی بندے دی نفسیات ای وگاڑ کے رکھ دیندی اے اتے ماڑے بندے نوں غصہ وی عام بندے نالوں ودھ آوندا اے۔

مرمر بڈھی گیت گایا'لوکاں بھانے ویاہ۔

معنے :بڈھی: وڈھیری عُمر دی زنانی ☆لوکاں بھانے: لوکاں دے خیال وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوک رو گرلا کے کم سرے چاڑھ دے نیں پر لوک اوہناں نُوں مزاخ کردے نیں پئی کم چنگا نہیں ہویا۔

مُفلسی وِچ آٹا گِلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے بندے دے ہر کوئی عیب ثواب پُن دار ہندا اے اتے اوسدے گناں وَل کوئی گھٹ ای جھاتی پاندا اے۔

منیسی تے کیہ گھیسی' رُسگی تے کیہ کھُسسی۔

معنے: منیسی: من جاوے گا☆ رُسگی: رُسے گا☆ کھُسسی: کھوہ لے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ماڑیاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ من جان تاں کسے نُوں کیہ دے سکدے نیں اتے رُس جان تاں کسے دا کیہ کھوسکدے نیں۔

نردھن تیرے تن ناں' لُچا' غُنڈا' بیَمان۔

معنے :نردھن :جیہدے کول دھن نہ ہووے' غریب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی لوک ماڑیاں تے ای سدا بدمعاش ہون اتے بیَمان ہون دا اِلزام لا دیندے نیں حالاں اوہ آپ سارے اوسراں دے ای کم کردے نیں پر تگڑے نُوں کوئی وی مُونہہ تے نہیں ہندا۔

ننگا پُت' چوراں وِچ کھیڈے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جیہڑے بندے دے کول کُجھ نہیں ہوندا اوسدا کوئی چور کیہ لاہ کے لے جاوے گا اوتھے جا کے چور اپنا ویلا ای ونجاوے گا۔

ننگی بھلی کہ ڈھاکے مُولھا۔

معنے :ڈھاکے مُولھا: بغل وِچ مُوہلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی آہلسی لوک کم کرن توں گھبراندے نیں اتے اوہ آکھدے نیں پئی اپنی بغل وِچ چوَل چھڑن والی مُوہلی چکن نالوں تاں ننگا رہ لَین چنگا ہوندا اے۔

وڈھے وڈھے جو دِسدے لوک' تن کو بیاپے چنتا روگ۔

معنے : تن کو: اوہناں نُوں ☆ بیاپے: لگ جاوے☆ چنتا روگ: پریشانی رہن دی بیماری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی جو لوک عام طور تے مالی پکھوں تگڑے نظر آوندے نیں اوہناں نُوں چنتا اتے پریشانی دی بیماری لگ جاندی اے۔

ہتھ پلاّ سکھنا' موَلا پردہ رکھنا۔

معنے : ہتھ پلاّ: دامن ☆سکھنا: خالی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مَت دِتی گئی اے پئی بندے دے کول کُجھ وی نہ ہووے تاں وی اوس نُوں رب اگے دُعا

کردیاں رہنا چاہیدا اے۔ اوہ ای سبھ دے پردے رکھن والا اے۔

ہتھ خالی تے رب والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے دے کول کُجھ نہ ہووے مُڑ دی اوہ پیدا کرن والا اوس دا کوئی نہ کوئی وسیلہ بنا دیندا اے۔

ہتھ وِچ لیا کاسہ' پیٹ دا کیہ ساسا۔

معنے: کاسہ: منگن والا پیالا ☆ ساسا: سہنسا' فکر' پریشانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں بندہ ہتھ وِچ پیالا پھڑ کے منگن نکل ای پوے تاں اوس ٹوں روٹی دی کوئی فکر نہیں رہ جاندی۔

ہس گہنا' سر بت گہنا' غریب دی رنّ دا گُت گہنا۔

معنے: ہس گہنا: ہاسے دا زیور ☆ سر بت

گہنا: سر واہ سوار کے رکھن۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ماڑے دی زنانی سونے دا زیور تاں پان جوگی نہیں ہوندی اوہ اپنے ہاسے اتے بنا شنگھار دے زیور نال ای گھر دے ٹوں پر چاندی رہندی اے۔

ہُنے میر' ہُنے ہُنے میری۔

معنے: میر: امیر ☆ میری: امیری۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی جیہڑے لوکاں ٹوں نویں نویں دولت لبھ جاوے اوہ ہر ویلے پھوڑاں ماردے پھر دے نیں۔

ہور کسے شے دا گھاٹا نہیں' پر گھر بھانڈے وچ آٹا نہیں

معنے: گھاٹا: کمی ☆ بھانڈے: برتن۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی ماڑے لوک اپنے ماڑے ہون ٹوں گھٹ نہیں سمجھدے اوہناں ٹوں جُگت کیتی گئی اے پئی اوہناں کول ہور ہر اِک شے ہے وے پر بھانڈے وچ آٹا کوئی نہیں۔

یتیم دیاں آہیں عرش ہلا دیندیاں نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی کسے غریب مسکین ٹوں دُکھ نہیں دینا چاہیدا ایس لئی پئی اوسدیاں ہاواں اسمان تیکر چلیاں جاندیاں نیں۔

یتیم روون دے ہیلک ہوندے نیں / یتیم روون دے ہلتھے ہوئین۔

معنے: ہلیک: ہلے ہوئے' عادی ☆ ہلتھے: عادی ☆ ہوئین: ہوندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مَت دِتی گئی اے پئی یتیم روندے رہن دے عادی ہو جاندے نیں اتے کوئی رولا پان والا کم نہ وی ہووے تاں وی اوہ رولا پائی رکھدے نیں۔

☆☆☆☆

امر دانش

آپ تجے، ہر کوئی بھجے۔

معنے: تجے: چھڈے ☆ ہر کو: ہر کوئی ☆ بھجے: دوڑے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ ایس جگ دا لوبھ چھڈ دیندا اے اتے کسے تگڑے ہو بہندا اے تاں ہر کوئی اوس نوں لبھ کے اوسدی سیوا کرن لئی اوسدے پچھے نٹھا پھردا اے۔

آپ مِلے سو دُدھ برابر' منگ لیا سو پانی' کھوہ لِتا تے لہو برابر' ایہ سُتھرے دی بانی۔

معنے: کھوہ لتا: دھکے نال لینا ☆ بانی: گل بات' کہانی۔

ویروا: بابے سُتھرے شاہ ہوراں دے ایس اکھان رنگے شعر وچ دسیا گیا اے پئی بندہ کسے کول گیاں اوسدے گھڑے وِچوں آپ پانی پا کے پی لوے تاں اوس لئی اوسنوں کسے دی مِنت نہیں کرنی پئی ایس لئی اوہ دُدھ وانگ ہوندا اے' پر جدوں اوہ ای منگ کے پئے گا تاں اوسدی حثیت نِری پانی ورگی رہ جاوے گی۔ جدوں بندہ کسے کولوں کوئی شے کھوہ کے کھاوے پیوے گا تاں اوہ لہو پین دے برابر ہو جاوے گا۔

آپ تھیں اُچے نال لائی یاری' تاں وی بازی ہاری۔

معنے: تھیں: نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں یاری وی اپنے جوڑ دے جی نال ای لانی چاہیدی اے۔ جے بندہ اپنے توں تگڑے بندے نال یاری لاوے گا تاں اوہ جِتی ہوئی بازی وی ہار دیوے گا۔

اپنی کیتی دی چھانویں بہنا۔

معنے: کیتی دی چھاں: عمل دا پھل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنے اپنے عملاں اتے کیتی کتری دی سزا ای بھوگدا اے اتے جو کُجھ کردا اے اوہ ایس جہان توں بھگت کے ای جاندا اے۔

آپدی مچھی نُوں کوئی گندہ نہیں آکھدا۔

معنے: آپدی: اپنی ☆ مچھی: مچھلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنی شے نُوں ای سبھ توں چنگیاں سمجھدا اے اتے ہائیں مائیں کوئی وی اپنی شے نُوں بُرا نہیں سمجھدا اتے ہر تھاں اوسدیاں صفتاں ای کردا اے۔

آہریاں نُوں آہری مِلدے نیں' کھوہاں نُوں کھوہ نہیں مِلدے۔

معنے: آہری: آہر دین والا' اُدھم کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کم کار دے اُدھمی لوکاں نُوں اوہناں ورگے کامے مِل ای

پُندے نیں اتے جولوک اِک تھاں ٹِک کے بہہ رہندے نیں اوہ کدی کسے ٹوں جا کے نہیں مِل سکدے۔

آپے جھس سکھائے' اپنے اگے آئے۔

معنے: جھس سکھان: کسے ٹوں عادت پان ☆ اگے آؤن: پیش پین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں وی کسے ٹوں پُٹھی عادت جاں گجھ پاندا اے پئی اوس نال اوسدا نقصان ہووے گا تاں اوس گجھ پانے والے دی نیت دی اوہ خرابی اوہدے اپنے اگے وی ضرور آوندی اے۔

آڈ ٹپائی کسے نہیں ویکھیا تے دریا ٹپائی وی کسے نہیں ویکھنا۔

معنے: آڈ ٹپائی: کھال پار کران۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی اگلے دے نِکے احسان دی پرواہ نہ کرے تاں اوس دے سر کوئی وڈی نیکی وی کر دیو تاں وی اوہ کوئی پرواہ نہیں کردا۔

اپنا لہو پگھر نوں نہیں رہندا۔

معنے: پگھر نوں: پگھرن توں' گرم ہو جان توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی اپنا بندہ تکلیف وِچ ہووے تاں اوسدے اپنے نوں اوسدی تکلیف ضرور ہوندی اے اتے اوہ اوسدی مدد لئی ضرور اپڑدا اے۔

اپنی جوانی تے کسے دی زنانی چنگی لگدی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انسان دی کمزوری اے پئی اوس ٹوں اپنی جوانی بڑی ای چنگی لگدی اے اتے اوہ اپنے جوڑا کسے ٹوں نہیں سمجھدا انج ای کسے دی زنانی وَل بندے دی کھچ ودھ ہوندی اے۔

اپنی کیتی آپ جانتس۔

معنے: کیتی: کرنی ☆ جانتس: جانو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر بندے ٹوں اپنی کیتی دی سزا وی آپ ای بھوگنی پیندی اے اتے ہر کسے نے اپنی کرنی بھر کے ای ایتھوں جانا ایں۔

اپنی کنڈ آپ نہیں ویکھی جا سکیدی۔

معنے: کنڈ: پُشت ☆ جاسکیدی: جاسکدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ کوشش کر لوے پر اوہ اپنے لک ٹوں نہیں ویکھ سکدا۔ بندے ٹوں اپنے عیب نظر نہیں آوندے اتے اوہ لوکاں دے عیب ای ویکھدا اے۔

اپنے اندر باہر دی حالت کسے توں گُجھی نہیں رہندی

معنے: گُجھی: چھپی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دے چہرے توں اوسدے غم دی حالت جاں خوشی دی حالت ظاہر ہو ای جاندی اے بھانویں اوہ اوسنوں لکھ لکاندا پھرے۔

اپنے بیراں نُوں کوئی کھٹا نہیں آکھدا۔

معنے: کھٹا: ترش۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انسانی فطرت دی کمزوری اے پئی اوہ اپنی شے نُوں مندی نہیں سمجھدا سگوں ہر اک اگے اپنی شے دیاں ای صفتاں کردا اے۔

اپنے پیر تے آپ کُہاڑی ماری ام۔

معنے: ماری ام: ماری اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی ہور کسے دا نقصان کرے تاں تے جرن اوکھا ہوندا اے۔ پر جدوں بندہ اپنے پیراں تے آپے ای کُہاڑی مار کے پیر وڈھ لوے تاں اوس دا کیہ علاج ہو سکدا اے۔

اُتوں ڈِگیا سنبھلے پر نظروں ڈِگیا نہ سنبھلے۔

معنے: اُتوں: اسمانوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ اسماناں توں ڈِگیا تے خورے بچ ای جاوے پر جو بندہ بندے دیاں اکھاں وچوں ڈِگ پوے اوہ کدی نہیں بچ سکدا۔

اج دا کم کل تے نہ پائیں جے پائیں تے پچھوتہ تائیں

معنے: پچھوتائیں: پچھتائیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ بندے نُوں ہر کم ویلے سر کرن دی سِکھیا دِتی گئی اے اتے دسیا گیا اے پئی جو بندہ اج دے کم نُوں کل تے پاندا اے اوس نُوں اپنے نقصان توں پچھوں ہتھ نہیں ملنے چاہیدے۔

اخلاق دی ازمائش غُصے دے ویلے کرنی چاہیدی اے۔

معنے: ازمائش: آزمانا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے دے اخلاق دا پکا پیڈا حساب لانا ہووے تاں اوس نُوں کسے گل تے غصہ چڑھا کے ویکھنا چاہیدا اے جے اوہ اوس ویلے وی گل جرلوے تاں سمجھو پئی پورے اخلاق دا مالک اے۔

ادھے کھوہ وچ وِس نہیں پیندی۔

معنے: ادھے کھوہ وچ: کھوہ دے ادھے پانی وچ ☆ وِس: زہر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے تھاں کجھ دان کرنا ہووے جاں کوئی نیکی دا کم کرنا ہووے تاں اوتھے سبھناں نال اِک جیہا ای سلوک کرنا چاہیدا اے کُجھناں نُوں چھڈ کے رہندیاں تے کیتی نیکی کوئی مُل نہیں پواندی۔

اڑیل ٹٹو سفر لماں کر دیندا اے۔

معنے: اڑیل: اڑوت اڑ جان والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے نُوں اپنے نال کسے کم تے ٹوریا جاوے تے اوہ کم دے سُر چ نُوں نہ جان دا ہووے تاں اوہ کم وچ ہور وگاڑ پیدا کر

دیندا اے۔

اسبغول تے کُجھ نہ پھول۔

معنے: پھول: پھرول' تلاش کر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے ہوندے نیں پئی اوہناں کولوں کدی وی بھلے دی آس ہوائی نہیں سکدی اتے اوہناں تے اِعتبار کر کے بندہ سدا گھاٹا ای کھاندا اے۔

اگ تے وَیری نُوں گھٹ کدی نہ سمجھو۔

معنے: وَیری: دُشمن ☆ گھٹ: لِسا' کمزور۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سیانا بندہ اوہ ہوندا اے جو اپنے کمزور دُشمن نُوں وی کمزور نہ سمجھے جیویں اگ تھوڑی وی ہووے تاں اوہ کِھلر کے پُورا پِنڈ تباہ کر دیندی اے۔

ایس جیبھ دا کیہ جاسی' ایہ گل آکھ کے اندر وڑ جاسی

معنے: جیبھ: زبان ☆ جاسی: جاوے گا ☆ وڑ جاسی: داخل ہو جاوے گی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زبانوں کوئی گل کر لین تاں بڑا ای سوکھا کم ایں پر اوس دا بھگتان بھگتن بڑا ای اوکھا کم ہوندا اے اتے گل دا لایا زخم ہائیں مائیں ٹھیک نہیں ہوندا۔

اِک خوشی سَو غماں نُوں دُور کر دیندی اے۔

معنے: دُور کر دیندی: مُکا دیندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی خوشی انج دی چنگی چیز اے پئی ہزار غماں تے بھارو ہوندی اے اتے غماں وچ ڈُبے بندے نُوں کوئی خوشی نصیب ہو جاوے تاں اوہ اک واری پیراں تے کھلو جاندا اے۔

اِک کاف تے تن گاف' نہ کسے نُوں دیؤ آپ رکھو سانبھ کے۔

معنے: اِک کاف: کتاب ☆ تن گاف: گ نال شروع ہون والیاں شیواں' گھوڑا' گھڑی' گاڑی ☆ سانبھ: سنبھال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی کتاب نال پیار کردیاں اوسدی سانبھ کرے انج گھوڑا' گھڑی اتے گاڑی کدی وی کسے نُوں نہیں دینی چاہیدی۔

اِک پانی دے گُھٹ نُوں ترس رہیاں' اِک شوہ وِچ لاندیاں تاریاں نی۔

معنے: شوہ: دریا ☆ تاریاں: ترن دا کم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر بندہ اپنے وکھرے نصیب دا مالک اے۔ کوئی اتھے پانی پین نُوں ترسن لگیا ہوندا اے اتے کوئی دریا وچ تاریاں لاندیاں زندگی لنگھا دیندا اے۔

اِک خطا' دُوجا خطا' تیجا خطا مادر خطا۔

معنے: خطا: غلطی ☆ مادر خطا: ماں دی غلطی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ اِکوار غلطی کرے تاں اوہ اگلے بھُل جاندے نیں' دوسری وی بھُلھ جاندے نیں پر تیجی واری غلطی کرے گا تاں اوس نُوں معاف نہیں کیتا جاسکدا۔

اِک کملا سیانا' اِک انھا سیانا۔

معنے: کملا: عقل دی گھاٹ والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک عقل دے پُورے ہو کے وی گُجھ کم سیانف دے کر جاندے نیں پر گُجھ لوک اکھاں توں آتر ہوندیاں وی ہر کم عقل دا ای کردے نیں۔

اِک نُوں لگی واء تے ورجے ویہڑا' ویہڑے نُوں لگی واء تے ورجے کیہڑا۔

معنے: واء لگن: وِگاڑ ہوون ☆ ورجے: ڈکے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے گھر دے کسے اکلے کارے جی وِچ کوئی وگاڑ ہووے تاں اوس نُوں تاں گھر والے ٹھاک لین گے پر جدوں پورا گھر ای کملیاں دا ہووے تاں اوہناں نُوں کون منع کرے گا۔

اِک وار جو پھاہیوں بچ جاندے' دُوجی وار نہ مُڑ کے پھسدے نی۔

معنے: پھاہیوں: پھاہ لگن توں مُصیبت چوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ہوڑمت پاروں کوئی کبدھا کم اِکوار جے کرلین اتے اوہناں دی جان چھٹ جاوے تاں دُوجی وار کدی وی اوہ اوس کم دے نیڑے نہیں جاندے۔

اِک وار نسری' دُوجی وار بھُسری' تیجی واری بھُسروی

معنے: نسری: دُمبھیاں نکل پئیاں ☆ بھُسری: بھُسی پے گئی' کمزور پے گئی ☆ بھُسروی: خاک ہوگئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی فصلاں اِنج دیاں ہوندیاں نیں پئی اوہ پہلے لوٗ ای چنگیاں نسردیاں نیں اتے دُوجے لوٗ اوہناں دا اوہ جوبن نہیں ہوندا پر جے اوہناں دے تیجے لوٗ دی وی اُڈیک کیتی جاوے تاں اوہناں وِچوں ککھ حاصل نہیں ہوندا۔

اِک ہل خوارا' دو ہل ہرنالا' تن ہل دھاڑا' چار ہل اجاڑا۔

معنے: خوارا: خواری ☆ ہرنالا: ہرنالی' چنگی ہوئی جوگ ☆ دھاڑا: لُٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ معاشیات دا اِک تگڑا اصول دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے کم تے پیسے لائے جان تاں اوہ کم کار اُتے پیسے پیداوار دے نکاس دا حساب لا کے لانے چاہیدے نیں۔ اِک خاص حدتوں ودھایا کاروبار گھاٹا پا دیندا اے۔

اکانت دا واسہ' نہ جھیڑا نہ جھاسہ۔

معنے: اکانت: اکلیاں ☆ واسہ: واس کرن' رہن ☆ جھیڑا جھاسہ: جھگڑا فریب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو لوک عام آبادی

توں وکھرے کیسے تھاں تے ڈیرالا کے رہن لگ پیندے نیں اوہناں دانہ کسے نال جھگڑا ہوندااے اتے نہ ای کوئی اوہناں نال فریب کرسکدااے۔

اگ لگی بارود راٹھاں ٹوں کھا جاندے نیں ٹکارے ہمیں راٹھ اوس ٹوں جاننا جو کیتی گل ٹوں پا جائے۔

معنے: راٹھاں: جمع راٹھ دی' اصول والا بندہ☆ ٹکارے: بلاوے' سنیہاں پتر کھڑن لیان والے☆ پا جائے: سمجھ جائے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی لوکاں وِچ لڑایاں عام طور تے سنیہاں کھڑن کھڑان والے ای کراندے نیں۔ اتے راٹھ بندہ اوہ ہونداا ے جو اگلے دے موں ہوں گل سُن کے اوس ٹوں اوسے ویلے سمجھ جاوے۔

اگے سنبھال چلو نند لالہ جی پچھے جو بیتی سو بیتی۔

معنے: سنبھال چلو: سنبھل کے چلو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی بندے کولوں جے کتے زِندگی وِچ کوئی غلطی ہو جاوے تاں ساری عُمر اوس تے ای ہتھ نہیں ملدیاں رہنا چاہیدا سگوں زِندگی وِچ اگوں اوہ غلطی پرت نہیں کرنی چاہیدی۔

اگوں گوہ دے مُر لی وجاون تھک۔

معنے: اگوں: سامنے☆ گوہ: رِینگن والا اِک جانور☆ وجاون تھک: وجان دا کوئی فائدہ نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی مُورکھ ٹوں کوئی عقل دی گل دسن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا' ایس لئی پئی اجیہاں لوکاں سامنے عقل دی گل کرن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

اِل جھرائی دھاڑی جھیڑیاں دے سر جھاڑی۔

معنے: اِل: چیل☆ جھرائی: جھراٹ' جھپٹ☆ جھیڑیاں: جھگڑیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی کئی وار اِل کوئی شے جھراٹ مار کے لے جاندی اے پر گھر والے اِک دُوجے نال لڑلڑ پچھاوے ہو جاندے نیں پئی اوس ٹوں جھراٹ مارن کیوں دِتی گئی اے۔

اللہ دادِتا سہیے' بھانویں مُصیبت پئے۔

معنے: سہیے: برداشت کریے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی بندے ٹوں جو رب ولوں وَلی پئے جاوے اوہ اوس ٹوں جرنی ای پیندی اے بھانویں اوس وِچ اوس ٹوں کوئی بھاری مُصیبت ای کیوں نہ پئے جاوے۔

الف اللہ نور اُپایا قُدرت دے سبھ بندے' اِکو نُور تھیں سبھ جگ اُپجیا کون بھلے کو مندے۔

معنے: اپایا: بنایا' کھلاریا☆ تھیں: وِچوں☆ اُپجیا: بنیا' سرجیا گیا☆ کو مندے: کون بُرا اے۔

ویروا: حضرت کبیرؒ ہوراں دے ایس شعر اندر دسیا گیا اے

پئی ساری خلقت رب سوہنے دے نُور تھیں بنی ہوئی اے ایس لئی کسے نُوں چنگا جاں بھیڑا آکھن لگیاں ڈر لگدا اے۔ ایہ شعر قرآنی آیت 'اللہُ نورُ السماواتِ والارض' دا ترجمہ اے۔

اَنج وَنج رہیا تے گلیا' اِک رہیا تے بچیا۔

معنے: انج وَنج: لڑیا بھڑیا ☆ گلیا: برباد ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو لوک وی لڑائی جھگڑے وِچ پے جاندے نیں اوہ برباد ہو کے رہ جاندے نیں پر جیہڑے سُر سلوک نال آپو وِچ رہندے نیں اوہ راضی خوشی وسدے رَسدے رہندے نیں۔

اُوٹھ سبھ کم کردا اے اِک روٹی نہیں پکا سکدا۔

معنے: اُوٹھ: اونٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اُوٹھ کولوں لوک دُنیا جہان دے کم لے لیندے نیں اتے جیہڑے کم مرضی اوس نُوں لا دیندے نیں۔ اوہ بس اِک روٹی پکان والا کم نہیں کر سکدا ہور سارے کم کر لیندا اے۔

ایدھر جمنا' اودھر جمنا' وِچ جمنا دے کھوہ' سُتھر یا لہنا اپنا مُنہ وِچ دے کے گوہ۔

معنے: جمنا: اِک دریا ☆ لہنا: قرضہ ☆ گوہ: غور کر ☆ کھوہ: نقصان کر۔

ویروا: سُتھرے شاہ ہوراں دے شعر دی اکھان رنگی تک وِچ دسیا گیا اے پئی زندگی دے دُوہنہ کناریاں وِچ گھاٹا ای گھاٹا اے۔ بندے نُوں اپنا کیتا عمل ہر ویلے اپنے سامنے رکھنا چاہیدا اے اتے اوس تے سوچ وچار کرنی چاہیدی اے۔

ایدھر رب' اودھر رب' رب ای رب سبھ۔

معنے: ایدھر: ایس پاسے ☆ اودھر: اوس پاسے۔

ویروا: صوفی فکر دے پرچارک ایس اکھان اندر نظریہ وحدت الوجود دا پرچار کردیاں دسیدے نیں پئی رب سچا ای ہر تھاں تے موجود اے اتے زمین اتے اسماناں اندر بس اوسے دا ای نُور اے۔

اُڈیک نالوں کاہل چنگی۔

معنے: اُڈیک: اِنتظار ☆ کاہل: جلدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے کم لئی کسے نُوں اُڈیکدے رہن نالوں چنگا ایہہ ہوندا اے پئی بندہ اوہ کم کاہلی کاہلی کر لوے اتے فکر توں چُھٹ چھڈاوے۔

اُٹھاں آلیاں نال یاری لائیے تاں دروازے اُچے رکھنے پَوندن۔

معنے: اُٹھاں: اوٹھاں ☆ آلیاں: والیاں ☆ رکھنے پَوندن: رکھنے پَیندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کر بندہ کسے تگڑے بندے نال یاری لا لوے تاں اوس نُوں اپنا رہن

کہن وی اپنے یاراں ورگا ای کرنا پیندا اے۔ اتے او ہناں وانگ ٹیپ ٹاپ بنانی پیندی اے۔

انھے دی ڈنگوری ؤتھے لگے اوتھے موری۔

معنے: ڈنگوری: ڈانگ' سوٹا ☆ موری: سوراخ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انھے مُورھے لوک بھانویں اکھیاں توں تاں رہے ای ہوندے نیں پر اوہ ہوندے بڑے ای گیہند نیں۔ اوہ جدوں وی کسے نُوں سٹ مارن بڑے ای بے دریغ ہو کے ماردے نیں۔

اخیر دُدھ دا دُدھ تے پانی دا پانی ہو جاندا اے۔

معنے: دُدھ دا دُدھ تے پانی دا پانی ہون: نیاں ہو جان' ٹھیک فیصلہ ہو جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ گُھنجلاں پاندا پھرے پر اخیر جھوٹھ اتے سچ نتر جاندے نیں اتے کوئی بندہ وی چوکھا چر جھوٹھ اُتے سچ دا پلیتھن لا کے نہیں رکھ سکدا۔

اوتھے پرندہ پر نہیں مار سکدا۔

معنے: پر مارن: ہلن دی ہمت کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ربی حکمت جدوں وا پردی اے تاں اوتھے بندے دیاں سبھ چالاکیاں اتے چترایاں منگ جاندیاں نیں اتے اوس دی کوئی واہ پیش نہیں جاندی۔

اِکو اسی روٹی ہمیشہ سڑ دی اے۔

معنے: اکواسی: اکو پاسے پئی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی توے تے روٹی پا کے جے اوس نُوں تھلھیا نہ جاوے اتے اوس دا پاسہ نہ پرتایا جاوے تاں اوہ ضرور سڑ جاوے گی اتے کھان دے کم دی نہ آ سکے گی۔

اکھ لجائی' دیہی پرائی۔

معنے: لجائی: نیویں کرلئی' پُر انی ☆ دیہی: سریر' وجود۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ بندے دیاں اکھاں وچ اکھاں پا کے گل نہیں کردا اتے اکھاں نیویاں کر کے جاں اکھاں چُرا کے گل کردا اے اوہ چور صفت ہوندا اے۔

اَیسا کم مُولے نہ کیجے' جِت انت پچھوتائیے۔

معنے: مُولے: اُکا ☆ جِت: جِس پاروں ☆ انت: مگروں ☆ پچھوتائیے: پچھتائیے۔

ویروا: صوفی دانش دے ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں کدی وی اوہ کم نہیں کرنا چاہیدا جیہدے مگروں اوس نُوں اپنی کیتی پاروں اپنے آپ تے افسوس کرنا پوے۔

ایکے وِچ ای برکت اے۔

معنے: ایکے: اتفاق۔

ویروا: جگ دے سارے درویش لوک لوکاں نُوں آپو وچ رل بیٹھن اتے آپو اپنے مسلیاں نُوں رل کے وچارن دا سبق ای دیندے لگے آئے نیں۔ انج انسانی نسل سُوکھی

رہندی اے اتے دُکھ سُکھ گھٹ دا اے۔

ایہ کل جگ نہیں کر جگ اے' ایس ہتھ دے ایس ہتھ لے۔

معنے: کل جگ: گھڑی دا پہرہ ☆ کر جگ: کُجھ کرن والا زمانہ۔

ویروا: صوفی فِکر دے ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایہ جگ اندر گھڑی دا پہرہ نہیں سگوں ایس جگ اندر کرنی دی ساری گل اے۔ جو چنگا کرے گا اوہ چنگا بھرے گا۔

بات جے چاہویں اپنی' پانی منگ نہ پی۔

معنے: بات: عزت' وقار۔

ویروا: صوفیاں دی دانش بھرے ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی عزت تاں ای اے پئی اوہ ہر کم اپنے ہتھاں نال کرے اتے جے اوہ کسے کولوں پانی وی منگ کے پی لویگا تاں اوسدی عزت وِچ فرق پے جاوے گا۔

باغ کِھڑیا کوئی قسمت والا ویکھدا اے۔

معنے: کِھڑیا: کِھلیا' کِھلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی کل دی آس تے کم کردار ہندا اے پر اپنی آس دا باغ کھڑن جاں پھل پکن تے کوئی نصیباں والا ای ویکھدا جاں پھل کھاندا اے۔

باراں ورہیاں دا وَید کیہ اتے اٹھاراں ورہیاں دے نُوں قید کیہ۔

معنے: وَید: حکیم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نکی عُمر دا حکیم ہووے تاں اوہ انجان ای ہووے گا اتے اٹھاراں ورہیاں دا نادان مُنڈا اجے کوئی قصور وی کر لوے گا تاں اوس نُوں کوئی قید نہیں ہووے گی۔

بدھی مراں پریت دی' وَل وَل غوطے کھا۔

معنے: بدھی مراں: بجھی مراں ☆ پریت: پیار ☆ وَل وَل: پرت پرت۔

ویروا: صوفی فِکر دے ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی محبت ای اوہ اٹل سچائی اے پئی جو دی محبت وِچ پھسیا ہووے گا اوہ کدی وی اپنے پریمی نُوں چھڈ کے نہیں جائے گا اتے محبت ای حیاتی دا مُول اے۔

بدی نہیں لُکدی بھانویں ستویں اندر وڑ کے کریئے

معنے: لُکدی: چھپدی ☆ ستویں: ساتویں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی برائی ایڈی بُری شے وے بھانویں بندہ جگ جہان توں لُک کے وی بدی کرے پر ایہ ظاہر ہونوں نہیں رہندی اتے بدی کرن والے دی بھنڈنا کر کے ای چھڈدی اے۔

برف ملیاں حبشی گورے نہیں ہو سکدے۔

معنے: حبشی: کالی نسل دے لوک ☆ گورے: انگریز' چٹے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو جہدے بال دا رنگ ہوندا اے ساری عُمر اوہ ای رہندا اے۔ جے کریماں لا کے جاں برف مَل کے لوک چِٹے ہو جاندے ہوندے تاں سارے کالے اتے کوجھے لوک چِٹے ہو گئے ہوندے۔

بڑے کڑاہی وِچ ای تلے جاندے نیں۔

معنے: بڑے: وڈے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تگڑے بندے عام بندے نُوں تاں سُکھ وسدے ای نظر آوندے نیں پر اوہناں دے اپنے مسئلے وی اوڈے وڈے ای ہوندے نیں۔

باندر بُڈھا ہو جاندا اے پر لچھن نہیں چھڈدا۔

معنے: بُڈھا: چوکھی عمر دا☆ لچھن: عادتاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عادت انج دی شے وے جو بندے دی فطرت دا حِصہ بن جاندی اے اتے مردے دم تائیں اوہ ہٹدی نہیں۔

بندے دے تن رُوپ' پُورا' اَدھا تے لاشہ۔

معنے: رُوپ: شکلاں۔

ویروا: ایسا کھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے دِیاں تن شکلاں ہوندیاں نیں' اوہناں وِچوں کُجھ تے کامل مرد ہوندے نیں اتے کُجھ بس ادھے بندے جو ڈِھلمِل یقین ہوندے نیں اتے جو اُکا ای اپنی سوچ دے مالک نہیں ہوندے اوہ جیوندے لاشے ہوندے نیں۔

بجھدیاں نُوں واہن اِکو جیہا۔

معنے: بجھدیاں: دوڑدیاں☆ واہن: واہی ہوئی پَیلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں دو بندے آپو وِچ مقابلے تے نکل پَین تاں اوہناں دی دوڑ بجھ رلدی مِلدی ہوندی اے اتے ڈونہہ نُوں کھچل وی اِک جیہی ای کرنی پَیندی اے۔

بے فَیضے توں لگڑوی چنگی جو آنڈے دیندی وِیہہ
سالک رام توں چکی چنگی جیہڑی دُنیا کھاوے پیہہ

معنے: بے فَیضا: جیہدے کولوں فَیض ہون دی آس نہ ہووے☆ وِیہہ: بیس☆ سالک رام: دُنیا چھڈ کے نُکرے لگ جان والا☆ پیہہ: پیس کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کم کرن والے کلبوت داناں بندہ اے اتے جیہدے کولوں کوئی فائدہ نہیں اوس نالوں تاں بے زبان مُرغی چنگی ہوندی اے جو آنڈے تاں دیندی اے اتے نرا اپڑا اکلیاں کاریاں عبادت کرن والے اتے کِسے دے کم نہ آون والے توں پتھر دی اوہ چکی چنگی جیہدے نال لوک دانے پیہہ لیندے نیں۔

بے مذہبا بندہ تے بے لگام گھوڑا دونویں اِکو جیہے۔

معنے: اِکو جیہے: اِک جیسے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی مذہب بندے نُوں حیاتی دے اِک خاص دائرے وِچ رکھدا اے

اتے جو بندہ مذہب ولوں کنڈ کر لیندا اے اوہ اوس گھوڑے وانگ ہو جاندا اے جیہدی لگام کسے دے ہتھ وچ ہوندی اے۔

بدھی پگ دی شرم رکھنی چاہیدی اے۔

معنے: بدھی: بنھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پگ پنجاب اندر راٹھ ہون دی اِک علامت اے اتے پگ بنھ کے بندے نُوں اپنی اتے اگلے دی عزت اتے پت دا پورا پورا خیال رکھنا چاہیدا اے۔

بیڑی سُکی تھاں تے نہیں چلدی۔

معنے: بیڑی: کشتی ☆ سُکی تھاں: خشک جگہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم دے کرن لئی اوس طرح دا ماحول بنانا ضروری ہوندا اے نہیں تاں اوہ کم سرے نہیں چڑھ سکدا اتے ادھواٹے ای رہ جاندا اے۔

بُرے دے پرچھانویں توں وی رب بچائے۔

معنے: پرچھانواں: سایہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بُرا بندہ ایڈی نکمی شے ہوندا اے پئی اوسدا سایہ وی جے کسے بھلے لوک تے پے جاوے تاں اوس لئی نحش ہوندا اے۔

بڑ، بکین، برنا، بیری، بانس، بی، بیار۔

معنے: بڑ: بوہڑ ☆ بکین: اِک جھاٹلا رُکھ ☆ برنا: اِک درخت ☆ بی: اِک درخت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پرانے ویلیاں اندر جدوں بجلی عام نہیں سی تاں گرمیاں دی رُت وچ مُسروویلے لوک ایہناں ستاں رُکھاں دا ناں ست وار اِک ساہے لیندے سن اتے اوہناں دا وچار سی پئی انج کیتیاں واہ جُھل پیندی سی۔

بھلا ہویا میری گاگر ٹوٹی، میری جان عذابوں چھوٹی

معنے: گاگر: پانی والا وڈا جاں تانبے دا وڈا بھانڈا۔

ویروا: حضرت کبیرؒ جی دے ایس شلوک وچ دُنیاداری ولوں نفرت کر دیاں دسیا گیا اے پئی سر تے دھری گاگر جے ٹُٹ جاوے تاں پانی ڈھکن دے بھاروں خلاصی ہو جاندی اے۔

بُکاں نال سُمندر نہیں جُھٹے جاسکدے۔

معنے: جھٹے: سنجے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے بندہ بُکاں نال سُمندراں دا پانی سنجن لگ پوے تاں لوک اوس نُوں مُورکھ ای آکھن گے اتے ہر کوئی اوس نُوں مخول ای کرے گا۔

بگوی ویلے سجن بیلی وی چھڈ جاندے نیں۔

معنے: بگوی ویلے: اوکھے ویلے ☆ چھڈ جاندے: چھوڑ جاندے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جگ دے سارے رشتے کھاندیاں پیندیاں دے نیں اتے جدوں بندے دے مقدر ساتھ چھڈ جان تاں اوس دے سجن ساک وڈ آکھن لوک سیا۔

اوس ولوں مُنہ وٹ لیندے نیں۔

بگلا ماریاں کھنباں دا ڈھیر ای ہتھ آوندا اے۔

معنے: بگلا: اک پکھو☆ کھنباں: جمع کھنب دی، پَر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی جانور شکار کرنا ہووے تاں پہلاں ایہ حساب لا لینا چاہیدا اے پئی ایس دے شکار نال گوشت کناں کو ہتھ آوے گا۔ اجیہا جانور پھڑ کا شکن دا کیہ فائدہ جیہدے وچ ماس ہووے ای کوئی نہ اتے کھنباں دی مُٹھ ای ہتھ آوے۔

بلد لییے لانے دا' تے دھی لییے گھرانے دی۔

معنے: بلد: بوَلد ڈھگا☆ لانے: چنگے علاقے دا☆ گھرانہ: چنگے اصولاں والا گھر۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جے ڈھگا لینا ہووے تاں اوہ کسے چنگی نسل اتے علاقے دا لینا چاہیدا اے اتے جے کِتے مُنڈا ویاہنا ہووے تاں ساک کرن لگیاں اگلیاں دے گھر دے خاندانی سبھاء ول جھاتی ضرور مارنی چاہیدی اے۔

بلھے دا بلھا نہ ہووے گا تاں متھے پھلھی ضرور ہووے گی۔

معنے: بلھا: ڈھگے دا رنگ' ڈبے رنگ دا بلد☆ متھے پھلھی: متھے وچ سفید رنگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر عام طور تے ویکھیا گیا اے پئی پُتر وچ کُجھ نہ کُجھ پیو والے وصف اتے خوبیاں ضرور ہوندیاں نیں۔ بھانویں اوہ پُورا پیو تے نہ وی جاوے پر کُجھ عادتاں اوس وچ پیو ورگیاں ضرور ہون گیاں۔

بلی اپنی بھکھ پاروں چُوہے ماردی اے۔

معنے: پاروں: وجہ نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بلی دا چُوہیاں نال کوئی خاندانی وَیر نہیں ہوندا۔ اوس دی بھکھ جدوں اوس نُوں ات ستاندی اے تاں اوہ چُوہے مارن لگ پَیندی اے۔

بلی اپنے داء تے کُتا اپنے داء تے۔

معنے: داء: داؤ

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جہان اندر ہر کوئی اپنے مکر فریب دے کِلّے نال بجھیا ہویا اے۔ اتے دُوجے نُوں ٹُھگن لئی کوئی نہ کوئی وَل فریب لائی جاندا اے۔

بلی پبھاں بھار ڈِگدی اے۔

معنے: پبھاں بھار: پَیراں دے اگلے حصے دے زور تے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چالاک اتے چاتر لوکاں نُوں بھانویں ہِسر پرنے کر کے اوہناں دی بازی لواؤ پر اوہ بھویں تے ڈِین لگیاں پبھاں بھار ہو جان گے اتے اپنے آپ نُوں سٹ پھیٹ توں بچائی رکھن گے۔

بلی تاں بنالئی' میاؤں میاؤں کون کرے۔

معنے: میاؤں: بلی دا آواز۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کسے نُوں دھوکھا دے کے ترہوٗ پان لئی روپ تاں بدمعاشاں والا دھار لیندے نیں پر جدوں اوکھا ویلا آوے تاں اوتھے اوہناں دی کمدِلی دا پتہ لگ جاندا اے۔

بلی تے دُدھ دی راکھی۔

معنے: راکھی: مُحافظ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بدنسل نُوں کدی خاص راکھی دی ذِمہ داری نہیں دینی چاہیدی نہیں کیوں جے اوہ اپنی نسل دا رنگ رُوپ وکھاندیاں اوس وِچ ڈنڈی ضرور مارے گا۔

بلی خُدا دے ناں لئی چُوہے نہیں ماردی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بلی اپنی بھکھ مکاون لئی چُوہے ماردی اے۔ اوہ اوہناں نُوں ربی حُکم دی پالنا سمجھ کے نہیں ماردی۔

بلی دُدھ پی جاؤ تاں ای جندرے وجن گے۔

معنے: جندرے: تالے☆وجن: لگن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی اِنسان دی ایہہ عام خصلت اے پئی جدوں تیک اپنا نقصان کر نہ بھوے اودوں تیک اوہ اپنی شے دی سانبھ سنبھال نہیں کردا اتے بے پرواہی ورت دارہندا اے۔

بلی دے نونہہ لگے ہوندے نیں۔

معنے: نونہہ: ناخن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں مِلن اتے اوس نال کاروِیہار کرن لگیاں اوس دے کردار بارے پک کر لینا چاہیدا اے اتے ہر بندے نے بلی وانگ اپنے نونہہ لکا کے رکھے ہوندے نیں۔

بلی روندی اے گاؤندی کدوں سی۔

معنے: گاؤندی: گیت گاندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بلی جدوں دی آواز کڈھے اودوں روندی ای ہوندی اے۔ اوسنوں ایہہ سمجھ لینا پئی اوہ گاؤن لگی اے مُورکھاں دا کم اے۔

بلی شینہہ پڑھایا' اوہنوں ای کھاون آیا۔

معنے: شینہہ: شیر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اِک واپرا دسی گئی اے پئی بلی نے شیر نُوں زِندگی دے ساری گُر دسے سن پر اِک دِن شیر نُوں بھکھ نے چوکھا ستایا تاں اوہ بلی نُوں ای کھان جا پیا۔ پر بلی نٹھ کے رُکھ تے چڑھ گئی۔ شیر آکھن لگا تُوں ایہہ گُر تاں مینوں دسیا ای نہیں پئی رُکھ تے کویں چڑھنا ایں۔ جے ایہہ گُر وی دس دیندی تاں اج اپنی جان کویں بچاندی' بلی نے جواب دِتا۔

بِلّی وی لڑدی اے تاں مُونہہ تے پنجہ ضرور رکھ لیندی اے۔

معنے: پنجہ: پیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دا ہر کوئی جیا جنت لڑائی نُوں چنگا نہیں سمجھدا۔ ایتھوں تیک پئی بلی وی کسے نال لڑن لگیاں اپنا پنجہ اپنے مُنہ تے رکھ کے شرما جاندی اے۔

بِلّے دا وساہ نہ کریے بھانویں سکا بھائی۔

معنے: بِلّا: بِلیاں اکھاں والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بلیاں اکھاں والے جاں سکے گیرے بندے دا کدی وساہ نہیں کرنا چاہیدا۔ اوہ جد کدلاوے گا داء ای لاوے گا بھانویں اوہ سکا بھرا ای کیوں نہ ہووے۔

بَن آئی دی گل ہوندی اے۔

معنے: بن آئی: تعلق بنیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے نال تعلق چنگے بن جان اتے نبھدے رہن تاں ایہہ ای چنگی گل ہوندی اے اتے دونہہ دھراں وچ تعلق اودوں ای نبھ سکدا اے جدوں دوویں ای اِک دُوجے نال مُخلص ہون۔

بَن دے جائے بَن وچ نہیں رہندے۔

معنے: بَن: جنگل ☆ جائے: جمیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ضروری نہیں بندہ جتھے جمیا ہووے اوسے تھاں تے ای بہہ رہووے۔ بندہ اپنے رزق دی کھوج وچ ای بہہ رہووے۔ سگوں اوہ اوتھوں اگانہہ پچھانہہ وی جا سکدا اے۔

دِن پانیوں موجڑے لاہن مُورکھاں دا کم ایں۔

معنے: موجڑے: موزے، جراباں ☆ لاہن: اتارن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی اوکھت دے پئے جان دے ڈر نال پہلاں ای گھابر جان بیوقوف لوکاں دا کم ہوندا اے۔ جو مُصیبت وی پے جاوے اوس دا اُپا تاں کرن چنگا ہوندا اے پر پہلاں ای کمراں کسدے پھرن چنگا نہیں ہوندا۔

بِن کشتی سُمندر ترے غرق تھیندے ملاح، بن جماعت سفر کماون نہیں عقل صلاح۔

معنے: ترے: تیرے ☆ غرق تھیندے: غرق ہوندے ☆ سفر کماون: سفر کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے جے بندہ کسے دریا وچوں لنگھن لگیاں کشتی دا سہارا نہ لوے تاں اوہ اوتھے ڈُب مرے گا اتے اِنج ای جے کوئی اپنی جماعت نُوں چھڈ کے اکلا ای سفرے پے جاوے گا تاں اوہ کتے راہ وچ پھس جاوے گا۔

دِن پرچے پرتیت نہیں ہوندی۔

معنے: پرچن: راضی ہوون ☆ پرتیت: پیار، صلاح۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک اگلا بندہ تُہاڈے تے دِلوں راضی نہیں ہووے گا اوہ نہ ای تُہاڈے نال پیار کرن لگے گا تے نہ ای کوئی گل منّے گا۔

دِن لاگے جو کھیڈیا ☆ اُج وی مویا تے کل وی مویا

معنے: لاگے: لاگ، ٹُر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جو کم ای دِن سِکھیاں توں کردا اے اوس وچ اج پاوے جاں کل نُوں پاوے گھاٹا ضرور پاندا اے تے اپنا چوکھا نقصان کرا کے بہہ جاندا اے۔

بِناں مُرشداں راہ نہ ہتھ آوے، دُدھ باجھ نہ رِجھدی کھیر سائیں۔

معنے: بِناں: بغیر ☆ رجھدی: پکدی۔

ویروا: حضرت وارث شاہ ہوراں دے اکھان رنگے شعری مصرعے اندر دسیا گیا اے پئی کسے وی کم دی کلا دے گیان تیکر اپڑن لئی کسے کامل مُرشد توں سِکھیا لین دی لوڑ ہوندی اے جیویں دُدھ توں بِناں کھیر کدی وی نہیں پک سکدی۔

بندہ بندے دا شیطان ایں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے ای بندیاں نُوں شیطانی راہواں تے چاڑھ کے اوہناں کولوں شیطانی کم کرواندے نیں اتے آپ کول کھلو کے گھڑ کدے رہندے نیں۔

بندہ بُھلنہار ہوندا اے۔

معنے: بُھلنہار: بُھلھ جان والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی ایس جگ اندر آیا اے اوس کولوں غلطی تاں ہو ای سکدی اے۔ اتے معاف کردین وڈے حوصلے والیاں دا کم ایں۔

بندہ گلوں اُکّ جائے جیوں باندر ڈالیوں۔

معنے: اُکّ جان: بُھلھ جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں اپنی گل توں کھنج جاوے تاں اوسدی حالت اوس باندر دی حالت نال میل کھاندی اے جو اپنی ٹاہنی توں اُکّ کے اپنا ٹکانہ لبھدا پھردا ہووے۔

بندہ آیا تے روزی وی آ گئی، بندہ ٹُر گیا تے روزی ٹُر گئی

معنے: روزی: خوراک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں ایس جہان تے آؤندا اے تاں اوس دا اناج وی اوسدے نال ای جگ تے اپڑ جاندا اے پر جدوں اوہ مر جاندا اے تاں اوسدی روزی وی ایس جگ توں چُک لئی جاندی اے۔

بندہ مُک جاندا اے پر کم نہیں مُکدے۔

معنے: مُکدا: ختم ہو جاندا، مر جاندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندہ

اپنے جمن لاتوں لے کے کم کرن لگدا اے اتے اوہ موت دے مُنہ وِچ ٹُر جاندا اے پر اوسدے کم اُنج دے اُنج ای پئے ہوندے نیں' اوہ نہیں مُکدے۔

بندہ نہیں رہندا اوسدی گل رہ جاندی اے۔

معنے: رہندا: بچدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی چنگے لوک لوکاں دے دِلاں اندر اِنج دے وس جاندے نیں پئی اوہناں دے مرن پچھوں لوک اوہناں دی چنگیائی پاروں اوہناں نُوں صدیاں تیک یاد کردے رہندے نیں۔

بندہ بندے توں ڈھنگ پھڑدا اے۔

معنے: ڈھنگ: طریقہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے اِک دُوجے وَلوں ویکھ کے ای سارا کم کاج سِکھدے نیں اتے کم کرن دا طریقہ سلیقہ سِکھدے نیں۔

بندوقوں نِکلی گولی' مُونہوں نِکلی گل' گھروں نِکلی رن' ہتھوں نِکلی دَولت نہیں مُڑدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندوق وِچوں گولی نِکل جاوے تاں کدی نہیں پرتدی۔ جے بندہ مُونہہ چوں کوئی گل کر لوے تاں اوہ پرت مُونہہ وِچ کدی نہیں پَیندی۔ جو زنانی گھروں نِکل جاوے اوہ گھر وساہ وی لوے تاں وی پرت پرت نِکل دی رہندی اے اتے جو دَولت ہتھوں ٹُر جاوے اوہ پرت کے ہتھ نہیں آوندی۔

بندے جیہا کیہڑا پکھوجو بِن کھنباں اُڈ جائے۔

معنے: پکھو: پکھیرو' کھنباں نال اُڈن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ ای اوہ کلم کاری ہستی اے جیہدے خیالاں دی اڈاری اینی اُچی ہوندی اے پئی اوس اڈاری نال ہور کوئی شے نہیں برابر پہنچ سکدی۔ اوہ بیٹھا بیٹھا خیال وِچ ای ہزاراں کوہاں تے ٹُر جاندا اے۔

بندے دی عقل کچی ہوندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ سیانا ہو جاوے پر اوس نے کچا دُدھ پیتا ہوندا اے ایس لئی اوس کولوں غلطی ہو جان دا ہر ویلے ڈر رہندا اے۔

بندے دی کمائی ویکھیے جاں رُکھ دی چھاں۔

معنے: کمائی: آمدن ☆☆ رُکھ: درخت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی کمائی گھٹ دی ودھدی رہندی اے جویں ایس جگ اندر درختاں دی چھاں ودھدی گھٹدی اتے مُکدی رہندی اے۔

بندے دی سار اوسدے مرن پچھوں ہوندی اے

معنے: سار: قدر دا پتہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دے جیوندیاں لوک اوسدی کوئی قدر نہیں کردے پر بندے دی چنگیائی دا پتہ اوس ویلے لگدا اے جدوں اوس ورگا کوئی کول

نہ ہووے اتے اوہ قبرے جا پوے۔

بنی تے کوئی نہیں بوہڑدا۔

معنے: بنی: مُصیبت ویلا☆ بوہڑدا: مدد کردا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بوہتے یار مطلبی ای ہوندے نیں اتے جدوں کوئی یار مُصیبت وچ پھس جاوے اوس ویلے اوس دی امداد کرن لئی کوئی ورلا ای بانہہ کڈھ کے اگے آؤندا اے۔

بنی ٹھنی دا سبھ کوئی بیلی، پروگڑی دا نہ ساتھی۔

معنے: بنی ٹھنی: خوشحالی☆ بیلی: سجن، دوست☆ وگڑی: بگڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی خوشحالی وچ ای کسے دا یار ہوندا اے پر جدوں اگلے نوں کوئی دن پَے جان تاں بڑے بڑے نیڑلے یار وی ساتھ چھڈ جاندے نیں۔

بنی دا کوئی واہرو نہیں، سُکھ دے سبھ بھائیوال۔

معنے: واہرو: اگے لگ کے لڑن والا☆ بھائیوال: حصے دار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے تے اوکھے دن آ جان اوس ویلے اوس دے اگے لگ کے لڑن والا کوئی گھٹ ای لبھدا اے پر سُکھیں وسدیاں دے ای سارے انگ ساک ہوندے نیں۔

بنی وچ رب یاد آؤندا اے۔

معنے: بنی: مُصیبت پئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ سُکھاں اتے خوشیاں اندر مالک نوں وسار بیٹھدا اے پر جدوں اوس تے اوکھا ویلا آ جاوے تاں اوس نوں پل پل اندر اپنا رب چیتے آؤندا اے۔

بنی وچ کوئی بیلی نہیں ہوندا۔

معنے: بیلی: سجن۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی جدوں بندے تے کوئی ویلا پَے جاوے تاں اوسدا کوئی ورلا سجن ای اوسدا پاسہ تھلھدا اے، بوہتے اوس ولوں کنّی کترا کے ای لنگھ جاندے نیں۔

بوڑا سانسیاں دا گھوڑا۔

معنے: بوڑا: ٹٹے ہوئے منداں والا☆ سانسیاں: جمع سانسی دی، جناں دی اک گوت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سانسیاں دے گھوڑے اینڈے سوہکھے نہیں ہوندے سگوں اوہناں دا حال ماڑا ای ہوندا اے اتے دل کرے اوہناں دے دند وی نکلے ہوئے ہون۔

بُوٹا اپنے باغ وچ ای سوہندا اے/ بُوٹا اپنے باغ وچ ای سوہنا لگدا اے۔

معنے: سوہندا: پھبدا، سوہنا لگدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے اپنے تھوڑ تے ای پھبدی اے اتے اوس نُوں کتے لانبھ تے رکھ دِتا جاوے تاں اوس دی ماسہ قدر نہیں رہ جاندی۔ ہر بُوٹا اپنی تھاں تے ای سوہنا لگدا اے۔

بُوہا طاق بھلا' لیکھا پاک بھلا۔

معنے: بُوہا: دروازہ ☆ طاق: دروازہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گھر دے بُوہے نُوں بہت ضرور لگیا ہونا چاہیدا اے تاں جو کوئی جھک کے اندر آوے اتے کسے نال لین دین وی صاف ستھرا ای ہونا چاہیدا اے تا نجو ویہار وچ گھنجل نہ پوے۔

بہاری دا بنھ نہیں تاں تیلا تیلا۔

معنے: بنھ: بنھن' رسی مارن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بہاری جاں مانجھے دے تیلے اکٹھے کر کے اوہناں نُوں بنھ دِتا جاوے تاں لوک اوس نُوں بہاری آکھدے نیں پر جے اوہ سارے تیلے کھلر جان تاں اوسدی ستیاناس جاندی اے۔

بُہت قریب وڈا رقیب۔

معنے: وڈا: بڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دے دُشمن اوسدے نیڑے وسن والے ای ہوندے نیں اتے اوہ ای اوسدیاں کمیاں کوتاہیاں توں جانو وی ہوندے نیں۔ دُور وسن والا کسے بارے کُجھ جان دا ای نہیں ہوندا۔

بُوہتا جائیے تاں بھرم گوائیے۔

معنے: بُوہتا: زیادہ ☆ بھرم: عزت آبرو۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں ہر اِک کول ٹھک سِر نال ای جانا چاہیدا اے اتے بندہ جے کسے کول بُوہتا جان لگ پوے گا تاں اوسدا سارا بھرم اتے عزت گوا چ جاوے گی۔

بُہتی نُوں چھجے ماردا بندہ تھوڑی توں وی جاندا اے

معنے: چھجے مارن: کلاوے بھرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اللہ ولوں ملے رزق تے صبر شُکر کرنا چاہیدا اے پر جے اوہ اپنے آپ نُوں ربی رضا تے شاکر نہ کردیاں ہویاں ودھ مال دوّلت نُوں چھجے مارے گا تاں پہلی توں وی چلا جاوے گا۔

بُہتی پہلوانی بھڑ گوا دیندی اے۔

معنے: بھڑ: عزت' وقار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اوسدی دین تے شُکر کردیاں رہنا چاہیدا اے اتے جے اوہ اپنی طاقت تے مان کر کے ہر اِک مُوری وچ ہتھ پان لگ پوے تاں کتوں نہ کتوں اوس نُوں کوئی کیہڑا لڑای جاوے گا تے اوسدی طاقت بھنڈی ای جاوے گی۔

بُوہتی مٹھیائی وچ کیڑے ای پیندے نیں۔

معنے: مٹھیائی: مٹھائی ☆ کیڑے پین: خراب ہو جاون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر شے جو دی ای ہونی چاہیدی اے بُوہتی تاں مٹھیائی وی ہووے تاں اوہ وی کھانوں جاں وںڈنوں رہ جاوے تاں اوہ کھان دے قابل نہیں رہ جاندی۔

بُوہتی نُوں پیاں بندہ تھوڑیوں وی رہ جانداا ے۔

معنے: پیاں: لالچ کیتیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں رب دی دِتی تے ہر حال وِچ صبر شُکر کردیاں رہنا چاہیدا اے۔ کئی وار تھوڑی چھڈ کے بندہ بُوہتی پچھے جاوے تاں تھوڑیوں وی رہ جانداا ے۔

بُوٹیاں نُوں پھُلھ لگ جان تے رس چُوسن والے بھوَرے آای جاندے نیں۔

معنے: بھوَرے: بھنورے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں جتھوں کسے فائدے دی آس ہووے اوتھے اوہ نٹھ نٹھ جانداا ئے ایہ ازلاں توں اِنسان دی کمزوری رہی اے۔

بُہتے ڈُومیں ڈِھڈ نہیں وجدی۔

معنے: ڈُومیں: ڈوماں وِچ، مراسیاں وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اِک ادھا مراسی تاں سازدی تھاں اپنا ڈِھڈ وجا کے وی گذارہ کرلیندا اے پر جدوں چوکھے مراسی اکٹھے ہووے ہون تاں ڈِھڈ وجایاں تال خراب ہوجاندا اے۔

بھٹھ پوے میری جیبھ۔

معنے: بھٹھ: بھٹھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے سیانے بندے دے مُنہ چوں جے کتے دھکے نال کوئی کیدھا بول نکل جاوے تاں اوہ اپنی آکھی تے چوکھا پچھتاندا رہندا اے۔

بیڑی سُکی تھاں نہیں چلدی۔

معنے: بیڑی: کشتی ☆ سُکی تھاں: خُشک جگہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے وی کم نُوں کرن لگیاں اوس دا ماحول بنانا اتے اوس لئی سامان اکٹھا کرن ضروری ہوندا اے اتے بغیر اوس ماحول دے اوہ کم سِرے نہیں چڑھ سکدا۔

بُہتیاں ہتھاں وِچ ای برکت ہوندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے گھر کم کار کرن والے جی ودھ ہون گے اوہ کم وی چوکھا کرن گے اتے اوہناں دے کیتے کم وِچ برکت وی چوکھی پوے گی۔

بُہتیں ڈُومیں ڈِھڈ نہیں وجدا۔

معنے: ڈُومیں: ڈُوماں کولوں، مراسیاں کولوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اِک ادھا مراسی ہووے تاں اوہ ڈِھڈ وی سُر وِچ وجالیندا اے اتے جدوں چوکھے مراسی ہون تاں اوہناں دے ڈِھڈ وجان نال تال

ضرور اُکھڑ سکدا اے۔

بُہتیں رنّیں اُدھم رنڈا، گھر سُورنیاں دا ترنڈا۔

معنے: اُدھم رنڈا: ہمت بیکار ☆ ترنڈہ: ڈیرا، وسوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گھر وِچ چوکھیاں زنانیاں ہون تاں اوہ اِک دُوجے ولوں ویکھو ویکھی کم نہیں کردیاں اتے اوہ گھر وِچ اِنج وہلیاں بہہ رہندیاں نیں جویں گھر وِچ سُورنیاں دا ڈیرا آن لگیا ہووے۔

بوُہرے دی رام رام، جم دا سَیہنسا۔

معنے: بوُہرا: قرض لین والا ☆ جم: قرض دین والا ☆ رام رام: ہندواں وِچ سلام علیکم ☆ سَیہنسا: فکر، پریشانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی قرض وصولن والا قرض دین والے دے بوُہے تے جا کے سلام دُعا کرے گا تاں قرض دین والے نُوں فکر پے جاندی اے بھانویں اگلا قرض منگن نہ ای آیا ہووے۔

بوہل سایاں دا بھڑکن چوُہڑے۔

معنے: بھڑکن: رُعب پان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی واہی جوتی کرن مگروں دانیاں دا ڈھیر تاں واہی واناں دا ہوندا اے پر اوس ولوں ویکھ کے آکڑی واہیواناں نال آتھری رہے چوُہڑے جاندے نیں۔

بُوہے والی دی وی سُنو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اِکواری کسے بندے نُوں سپ لڑ گیا اتے اوہ بھیڑے حالیں ہو گیا۔ سارے اپنی اپنی عقل مُوجب اوس دا علاج دس رہے سن۔ بُوہے وِچ کھلوتی اِک بی بی نے آکھیا ایس نُوں دُدھ گھیو دیو تے سپ لڑے والے بندے نے اوسے ویلے آکھیا پئی بُوہے والی زنانی دی گل سُنو۔

بھارا چھابا سدا نِیواں ہو جاندا اے۔

معنے: چھابا: ترکڑی دا پلڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں تولن لگیاں ترکڑی وِچ دانے پائے جان تاں اوہ پاسہ نِیواں ہو جاندا اے۔ اتے خالی پاسہ سدا اُچا رہندا اے۔ اِنج ای جیہڑے لوکاں دے پلّے علم گیان ہوندا اے اوہ اگلے نُوں نِیوں کے ای ملدے نیں۔

بھانویں سوُمن صابن لگّے، کالے مُول نہ ہوون بگّے۔

معنے: مُول: اُکا ای، بلکل ☆ بگّے: سفید۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو لوک ماں دی کُکھوں کالا رنگ لے کے آوندے نیں اوہناں نُوں بھانویں جِناں مرضی صابن لالا دھوندے رہیے پر اوہ کدی وی چِٹے رنگ دے نہیں ہو سکدے۔

بھائی جیہا یار نہیں اتے بھائی جیہا دُشمن نہیں۔

معنے :جیہا:جیسا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھرا ای بندے دا سبھ توں چنگا سجن وی ہوندا اے اتے ایہی نبی دے ویلے اوسدے کم آوندا اے پر جدوں بھرا ای کسے گلوں بھرا دے ویرپے جاوے تاں اوس توں بھیڑا ہور کوئی دشمن وی نہیں ہوندا۔

بھائی چارے اگے رُکسدا وارا۔

معنے :وارا: پیش جاسکدی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھائی چارہ ایس جگ اندر ڈاڈھی چنگی چیز اے اتے جدوں لوک بھائی چارے دا خیال رکھدے ہون تاں کوئی دشمن اوہناں وچ کدی وی وِتھ نہیں پاسکدا۔

بھائی دے مُنہ نُوں نہیں تے دے دِتی نُونہہ نُوں

معنے :مُنہ نُوں: ملاحظے وچ ☆ نُونہہ: بہو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنے بھرا دا بہانہ نہیں لاندے سگوں اوہ اوسدی نُونہہ نُوں چیز دے کے اوس دا احسان اپنے بھرا دے سر چاڑھدے نیں۔

بھائیاں نال ای سوبھا ہوندی اے۔

معنے :سوبھا: صفت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بھراواں دے نال نال ای ساری صفت رکھنا صفت ہوندی اے۔ جے بندہ اوہناں نال ورتارا چنگا رکھے تاں اوس دے بھرا اوس تے خوش رہندے نیں۔

بھٹھ تکنی آس بیگانڑی۔

معنے :تکنی: رکھنی ☆ بیگانڑی: بیگانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ سبق دِتا گیا اے پئی بندے نُوں ہر ویلے رب سچے توں آس لا کے رکھنی چاہیدی اے اتے جے اوہ بندے توں کوئی آس لاوے گا تاں پہلاں تاں اوہ بندہ اوسدی آس پُوری نہیں کرے گا۔ جے پُوری کر دوی دیوے تاں سو وارا گلے دے مُنہ تے پتارے گا۔

بھٹھ رناں دی دوستی' کھُری جیہناں دی مت۔

معنے :بھٹھ: اگ وِچ پوے ☆ کھُری: پَیراں وچ۔

ویروا: قِصہ مرزا صاحباں اندر پیلو جٹ شاعر نے دسیا اے پئی عورتاں نال لائی یاری بندے نُوں ذلیل ای کراندی اے اتے ایس کم والیاں نُوں کدی سوبھا نہیں مِلدی۔ عورتاں دی عقل اوہناں دے دماغ وِچ نہیں سگوں پَیراں وِچ ہوندی اے۔

بھٹھ غلاماں دی دوستی' ڈُوم ڈانگری تے پوستی۔

معنے : ڈُوم: مراسی ☆ ڈانگری: ڈنگا وچھا چارن والا ☆ پوستی: پوست دا نشہ کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی یاری وی کسے راٹھ مرد نال ای لانی چاہیدی اے۔ جے بندہ کسے نکی ذات دے بندے نال جاں مُورکھ نال یاری لالوے گا تاں اوہ اوس لئی سدا دی خواری بن جاوے گی۔

بھوئیں تے سؤنا تے ارکاں کیوں جھلنیاں۔

معنے: ارکاں: جمع ارک دی، کُہنی ☆ جھلنیاں: برداشت کرنیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں اپنی مست ملنگی وِچ گذارہ کردا پیا ہووے تاں اوس نُوں کسے دے احسان مروّت دی کیہ لوڑ رہ جاندی اے۔

بھٹھ پیا اوس سونا جو کناں نُوں کرے پیڑ۔

معنے: بھٹھ پوے: غرق ہووے ☆ پیڑ: درد۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے کوئی کم دا گہنا لتا وی پالوے پر اوہ اوس بندے نُوں اوکھیاں کرے تاں اوسدے پان دا کیہ فائدہ۔ اوس نالوں تاں چنگا ہوندا اے پئی بندہ اوس توں بناں ای رہوے۔

بھجدیاں نُوں واہن برابر۔

معنے: بھجدیاں: دوڑدیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں کسے کم وِچ جاں کسے مقابلے وِچ کسے دے سامنے نکل ای پوے تاں اوہناں دُونہہ لئی اِک جیہی ای دوڑ بھج ہوندی اے۔

بھر بھر گوہیا پوے لڑائی۔

معنے: بھر بھر: نکا ہوہو ☆ گوہیا: گوہڑ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اُکا نکیاں نکیاں گلاں توں لوک مرن مارن تائیں اپڑ جاندے نیں اتے اوہ ہوڑمت ہو کے ذرا وی اپنا جاں اگلے دا بھلا نہیں سوچدے۔

بھراتُوں مار نٹھاوے، سالا گھر بیٹھا کھاوے۔

معنے: مار نٹھاوے: مار کے دوڑا دیوے ☆ سالا: بیوی دا بھرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ رن مُریداں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنے ماں پیو جے بھراواں نُوں تاں مار کے گھروں کڈھ دیندے نیں پر اپنے سالیاں نُوں گھر بٹھا کے عزت نال کھواندے پیاندے نیں۔

بھرا نہ ویکھے سبھاء ویکھ۔

معنے: سبھاء: رویہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں ایہہ نہیں ویکھنا چاہیدا پئی ایہہ اوسدا بھرا اگل پیا کردا اے ایس لئی سچی ای ہووے گی۔ سگوں بندے نُوں اگلے دا سبھاء ہر حال وِچ پرکھنا چاہیدا اے۔

بھراواں بناں باہیں نہیں۔

معنے: بناں: بغیر ☆ باہیں: بازو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھرا ای اصل وِچ بندے دیاں باہواں ہوندے نیں اتے اوس نال اوکھی سوکھی وِچ بھائیوال بن دے نیں اتے بھراواں توں بناں کوئی وی پنجھار نہیں بن سکدا۔

بھائی مرن تے پیندیاں ٹُٹ باہیں، بھائیاں باجھ کوئی بھرم بھارنا ہیں۔

معنے :پیندیاں: جاندیاں ☆ باہیں: باہواں ☆ بھرم بھار: کسے دا ڈر خوف۔

ویروا: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دے اکھان رنگے شعری مصرعے وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بھرا ای بندے دے کم آوندے نیں اتے بھراواں توں بناں بندے دی کوئی طاقت نہیں رہ جاندی اتے لوکاں وچ بندے دا کوئی بھرم بھار نہیں رہ جاندا۔

بھرم دا کوئی دارو نہیں ہوندا۔

معنے : بھرم: وہم ڈر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم رب دی مرضی نال ہوندا اے اتے جو بندہ وہم وچ بیمار ہووے پئی خورے کیہ ہو جانا ایں اوس بندے دے وہم دا کوئی علاج کسے کول نہیں۔

بھرم گوا یئے اپنا تے نہ کوئی دیندا اونڈ۔

معنے :معنے : بھرم: بھار رُعب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں ہر حال وچ بھر مردانہ ہو کے رہنا چاہیدا اے۔ اوکھے ویلے وی کسے اگے ہیں ہیں کیتیاں تقدیر کدی نہیں بدلدی ایس لئی بندے نُوں کدی وی اپنا بھرم نہیں گوانا چاہیدا۔

بھروٹے سوہنے نیں اکھ نال، جے اکھ نہ ہووے تاں بھروٹیاں دا کیہ فائدہ۔

معنے : بھروٹے: بھواں۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی جسم دے کئی انگ کسے ہور انگ دی وجہ نال ای پھبدے نیں اتے جدوں بندے دے سر یہ وچ اوہ پھبان والا انگ ای نہ ہووے تاں دُوسرا انگ کویں پھبے گا۔

بھری جاہ ای وَل وَل بھریندی اے۔

معنے : بھری جاہ: پربھوت تھاں ☆ وَل وَل: بار بار ☆ بھریندی: بھری جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنے دا قانون ایں پئی جیہڑی تھانویں پہلاں ای دولت ہووے اوسے تھانویں اوہ ہور دولت وی دئی لگا جاندا اے اتے اوہ سداتوں بھرے بھڑولے ای بھردا لگا آیا اے۔

بوہتا جُڑے نہ تے لوڑ تھُڑے نہ۔

معنے : جُڑے: جمع ہووے ☆ لوڑ: ضرورت ☆ تھُڑے: گھٹ رہ جائے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فقیر درویش دا ایہ ای نعرہ اے پئی مالک جوڑن اتے سانبھی پھرن جوگا رزق نہ دیوے سگوں اوناں گو دیندا رہوے جیہدے نال کم چلدا رہوے۔

بھری جوانی تے کرنیوں مہنا۔

معنے: کرنیوں: کرنی ولوں ☆ مہنا: اِلزام۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک مُکھ توں بڑے ای سوہنے گھبروا تے کماں دے کرڈ جاپدے نیں پر جدوں اوہناں دی چنگی کرت جاں کرنی وَل جھات پایئے تاں اوس ولوں اوہ کورے کاغذ ہوندے نیں۔

بھری بھکنی چُپ چپیتی، کھڑکے گُنّی سکھنی۔

معنے: بھری بھکنی: بربھوت، بھری ہوئی ☆ کھڑکے: کھڑاک کرے ☆ گُنّی: ہانڈی ☆ سکھنی: خالی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ دا اصول اے پئی ایتھے خالی بھانڈے ای بُوہتے کھڑکدے نیں اتے جو بھانڈے بھرے ہوندے نیں اوہناں نُوں کھڑکایاں وی واج کدی نہیں آوندی۔

بھریا اوسدا جانیے جِسد اتوڑ چڑھے۔

معنے: بھریا: بربھوت ہو گیا ☆ توڑ چڑھے: منزل تے اپڑے

ویروا: ایس اکھان رنگے شعری مصرعے وِچ دسیا گیا اے پئی پانی تاں ساریاں ای نیاراں کھوہ توں بھر کے ٹُردیاں نیں پر کیہاں دا بھریا توڑ نہیں اپڑدا۔ عمل بندہ کردار ہندا اے پر کدی اِک اجیہی بُھل ہو جاندی اے جو ساریاں عبادتاں نُوں کھا جاندی اے۔ پورا شعر اِنج اے' پانی بھرن پنہاریاں وَنّو وَن گھڑے' بھرا اوسدا جانیے جِسد اتوڑ چڑھے'۔

بھڑن ساہن پِچّن بُوٹے۔

معنے: بھِڑن: لڑن ☆ ساہن: مجھاں گانواں لان لئی ویہلے چھڈے سنڈھے ڈھگے ☆ پِچّن: پِچّے جان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں تگڑیاں لوکاں دی لڑائی ہووے تاں کئی ماڑے او تھے اُنج ای مارے جاندے نیں اتے اوہناں دا دوانی مُل نہیں پیندا۔

بھڑوے نُوں وی مُنہ تے بھڑوا نہیں آکھیدا۔

معنے: بھڑوا: بے غیرت ☆ مُنہ تے: سامنے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر بندے دے عمل تے پردہ ای پانا چاہیدا اے ایتھوں تیک پئی بے غیرت نُوں وی اوسدے مُنہ تے بے غیرت نہیں آکھنا چاہیدا۔

بھِیے اُٹھ پلان نہیں چیندے۔

معنے: بھِیے: دِل چھڈ گئے ہوئے ☆ اُٹھ: اُوٹھ ☆ پلان: بھار پلانا ☆ چیندے: چاندے، چُکدے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ اپنے دِلوں خوش ہو کے کوئی کم کرے تاں ای اوہ کم سِرے چڑھدا اے۔ جدوں بندہ ڈھیری ای ڈھا بہوے تاں اوہ کوئی کم کرن جوگا نہیں رہ جاندا۔

بُھلھ بُھلیکھے اللہ لیکھے۔

معنے: بُھلیکھے: غلطی ☆ اللہ لیکھے: رب معاف کر دیندا اے

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی گناہ جاں غلطی

جان بُجھ کے نہ کیتی جاوے اتے اوہ بندے کولوں کِتے بھُلیھ پاروں ہو جاوے تاں رب سچا اوسنوں معاف کر ای دیندا اے۔

بھُلیھ نُوں من لین بھُلیھ سدھارن والی گل اے۔

معنے: من لین: تسلیم کرن ☆ سدھارن: سودھن، ٹھیک کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندہ جے کر اپنی بھُلیھ نُوں اگلے دے سامنے من لوے تاں اوہ وی بڑا ای بہادر بندہ ہوندا اے اتے اوہ اپنی غلطی ٹھیک کرن دی راہے پے جاندا اے۔

بھلا ہویا لڑ نیڑیوں چھُٹا، میری عُمر نہ بیتی ساری۔

معنے: لڑ: پلّا ☆ نیڑیوں: نزدیک توں ☆ چھُٹا: چھوٹا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کِتے بھیڑے تھانویں پھس جاوے تاں اوس دی اوس مُصیبت کولوں جان چھُٹ جاوے تاں اوہ لکھ لکھ شُکرانے کردا اے۔

بھلی سوہاوی چھاپری جاں مَیں گُن گائے۔

معنے: بھلی: چنگی ☆ سوہاوی: چنگی لگی ☆ چھاپری: چھپر، ککھاں دی کُلی ☆ گُن گائے: خوبیاں دسیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ رب دی دِتی دات تے بھروسہ کر کے خوش رہن سِکھ لوے تاں اوس نُوں اپنی ککھاں کانیاں دی کُلی وی شیش محل جاپن لگ پیندی اے۔

بھلے بھاء نہ پچھوتاء۔

معنے: بھلے بھاء: چنگے کم کر ☆ پچھوتاء: پچھتان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے سدا چنگے کم ای کردا رہوے تاں اوس نُوں مگروں اپنی کیتی تے پچھتانا نہیں پیندا اتے اوہ خوش رہندا اے۔

بھلے تے بُرے وِچ چار اُنگلاں دی وِتھ ہوندی اے۔

معنے: بھلے: چنگے ☆ وِتھ: واٹ، فاصلہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگے اتے مندے اِنسان وِچ بڑا گھٹ فرق ہوندا اے۔ بندے تاں مُڈھ ھلے پکھوں سارے ای چنگے ہوندے نیں پر اوہناں دا چنگا جاں مندا کم کار ای اوہناں نُوں چنگا جاں بھیڑا بنا دیندا اے۔

بندے نُوں بھلے دا بھائی اتے بُرے دا جوائی بن کے رہندا چاہیدا اے۔

معنے: بھلے دا بھائی: چنگے دا خیر خواہ ☆ جوائی: داماد۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے نُوں چنگے بندیاں نال چنگا ورتارا کرنا چاہیدا اے پر بُریاں نال اوہناں دی فِطرت مُوجب ای ورتارا کرنا چاہیدا اے۔

بھلے دی اِک پت، کوپتے دیاں سَو پتاں۔

معنے: پَت: عزت ☆ گوپتا: جیہنوں اپنی عزت بے عزتی دا خیال نہ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عزت والے بندے دی عزت جے اِکوار لہہ جاوے تاں اوہ ساری زندگی بحال نہیں ہوندی پر بے عزتے بندے دی اپنی کوئی عزت نہیں ہوندی ایس لئی اوس دی عزت جاندی وی رہووے تاں اوسنوں ذرا جنی پرواہ نہیں ہوندی۔

بھلا بھلیائی کرن لگیاں پُچھن کاہدا۔

معنے: پُچھن: دریافت کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے دا بھلا کرن ہووے تاں اوس بارے سوچن دی کوئی لوڑ نہیں ہوندی۔ اوہ جن سوچیاں توں اوسے ویلے ای کر دینا چاہیدا اے۔

بھلے مانس نُوں بھلا مانس دساں کوہاں دا ولا مار کے آن مِلدا اے۔

معنے: بھلا مانس: چنگا اِنسان ☆ دساں کوہاں دا ولا: پندراں میلاں دا چکر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جِج بھیڑے بندے بھیڑیاں نُوں لبھ لیندے نیں اِنج چنگے بندے چوکھا چکر لا کے وی چنگیاں بندیاں نُوں بھال ای لیندے نیں۔

بھلے مانس نُوں ہر کوئی لُٹ دا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھتیرے اتے چتر چالاک لوک بڑے ای داء باز ہوندے نیں اتے بھلے مانس اتے اعتبار کرن والے لوک اوہناں دے ہتھوں لُٹے ای جاندے نیں۔

بھَین بھلی نہ بھئیا' سبھ توں بھلا روپئیہ۔

معنے: بھئیا: بھائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لالچی لوک پیسے دھیلے دی خاطر سارے رِشتے بھُلھ جاندے نیں اتے اوہ پیسے نُوں ای ماں پیو اتے بھَین بھائی سمجھدے نیں۔

بھلے مانساں دی مِٹی خراب۔

معنے: مِٹی خراب: مندا حال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر چنگے لوکاں دا ہر سمے اندر بھیڑا حال ای ہوندا رہیا اے اتے چاتر لوک اوہناں نُوں سدا توں مُجھدے ای آئے نیں۔

بھوَر بھُونڈ دی دوستی' اِکو جیہی گرونڈ' واہ پئے تاں جانیے کیہ بھوَر کیہ بھُونڈ۔

معنے: بھوَر: بھنورا ☆ بھُونڈ: تموھڑی ☆ گرونڈ: آواز ☆ واہ پئے: واسطہ پوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی جانور شکلوں بھانویں اِکو جیہے ای ہون پر ہر نسل اپنیاں کرتوتاں پاروں ویکھی پرکھی جاندی اے اتے واہ پیاں ای اگلے دی پچھان ہوندی اے پئی اوہ کیہڑی نسل دا اے۔

بھورے جیڈ نہ کپڑا' جٹ جیڈ نہ راٹھ' اوہ پھنڈے اوہ لترے' دووِیں آون راس۔

معنے: بھورا: موٹا کپڑا ☆ جیڈ: ورگا ☆ راٹھ: اصولاں والا ☆ پھنڈے: پھنڈ ناپیندا اے ☆ لترے: جتیاں کھاکے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھورا بڑا ای چنگا کپڑا ہوندا اے اتے جٹ ورگا کوئی ہور راٹھ نہیں ہوندا پر اِک گل پکی اے پئی بھورے وچ پھسیا گھٹا مٹی کڈھن لئی اوس نوں ڈانگاں نال پھنڈ نا پیندا اے اتے جٹ وی تگڑیاں کولوں جتیاں کھاندا ہووے تاں سِدھ رہندا اے۔

بھولیاں دے کم سموے / بھولیں دے کم سموے

معنے: سموے: سِدھے سادھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اوہ لوک جو صاف دِل دے ہون اوہناں دے کم رب سچا ای سِدھے کر دیندا اے اتے اوہناں نوں کدی وی کوئی تھوڑ نہیں رہ جاندی۔ اوہناں دیاں پُٹھیاں کیتیاں وی سِدھیاں پے جاندیاں نیں۔

بھیت بناں چوری نہیں ہوسکدی۔

معنے: بھت: بھید' جانکاری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چور وی جدوں کتے چوری کرن جاندا اے تاں اوس نے پہلاں دِن ویلے اوس سارے آلے دوالے نوں ویکھیا ہویا ہوندا اے تاں کتے جا کے اوہ رات نوں چوری کر سکدا اے۔

بھیں سو ورہیاں دی' بھرا پنج سو ورہیاں دا۔

معنے: ورہیاں: سالاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھین بھانویں بھرا نالوں کِنی وی وڈی کیوں نہ ہووے پر حق حقوق دین لین ویلے بھرا نوں بھین نالوں وڈا اتے حق دا پئِ ہتا مالک سمجھیا جاندا اے۔

بھکھ نہ پُچھے لازما' عشق نہ پُچھے ذات' نیند نہ سُتھر یا پُچھدی' تینوں کتھے وہانی رات۔

معنے: لازما: سالن' لا کے کھان والی شے ☆ وہانی: گذارنی۔

ویروا: بابے سُتھرے شاہ ہوراں دے اکھان ورگے شعر وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بھکھ لگی ہووے تاں بندہ رُکھی روٹی وی کھالیندا اے اتے سالن دی پرواہ نہیں کردا۔ عشق وی ہون لگیاں اگلے دی ذات گوت دی پرواہ نہیں کردا۔ انج ای جدوں نیند رآئی ہووے تاں بندہ ایہ نہیں ویکھدا پئی رات کتھے لنگھانی ایں اوہ جھٹ بانہہ سرہانے رکھ کے سَیں جاندا اے۔

بھوجن باسا' وکھر اکھاسا۔

معنے: بھوجن: خوراک ☆ باسا: باسی' بیہا ☆ کھاسا: کھانا چاہیدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے

نے بھی روٹی ای کھانی ہووے تاں اوسنوں چاہیدا اے پئی لوکاں توں وکھرا بہہ کے کھاوے تاں جو کوئی اوس نُوں مخول نہ کرے تے اوسدی ہانت نہ ہووے۔

بھیڑ بھڑیئے، گُھبیڑ نہ بھڑیے۔

معنے: بھیڑ بھڑن: لڑائی کرن ☆ گُھبیڑ بھڑن: جان بُجھ کے لڑائی مُل لین۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے بندے نُوں لڑنا وی پے جاوے تاں وی اوسنوں سچ نال لڑنا چاہیدا اے اتے کبڈھے اوکاں وانگ دھکے نال ہر کسے دے گل پے کے موت نُوں ماسی نہیں آکھنا چاہیدا۔

بے ادب بے مراد / بے ادب بے نصیب۔

معنے: مراد: مقصود۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی اگلے دا ادب کرن والا ہووے گا رب سچا اوسدے ایس عمل پاروں اوس نُوں اُچا رُتبہ دے دیوے گا پر جو بے ادب ہووے گا اوس نُوں کدی منزل نہیں ملے گی۔

بے ادباں مقصود نہ حاصل نہ درگاہے ڈھوئی۔

معنے: درگاہے: رب سچے دے دربارے ☆ ڈھوئی: داخل ہون دی اجازت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر ادب کرن والے نُوں رب سچا چنگا سمجھدا اے پر بے ادب بندے نُوں کدی منزل نہیں ملدی اتے نہ ای رب سچے دے دربارے اوہنوں کوئی وڑن دیندا اے۔

بے اولاد زنانی شیطان دی لنگوٹی ہوندی اے۔

معنے: لنگوٹی: لنگوٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اولاد والی زنانی اپنی اولاد دے دھیانے لگی رہندی اے اتے پاپ گھٹ کردی اے۔ پر جیہڑی زنانی دے گھر اولاد نہ ہووے اوہ ہر ویلے شیطانی سوچاں دے دھگاڑے تے چڑھی رہندی اے۔

بیمانا ں دیاں تے قبراں وی دھرونہہ جاندیاں نیں

معنے: بیماناں: کمزور ایمان والیاں ☆ دھرونہہ جاندیاں: مُک جاندیاں، ڈھہہ جاندیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پکے ایمان والیاں دیاں تاں قبراں وی اوہناں دے ایمان دی گواہی دیندیاں رہندیاں نیں پر بیماناں دیاں قبراں دے نشان وی مِٹ جاندے نیں۔

بے عیب خُدا دی ذات اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر بندے وچ کوئی نہ کوئی نقص جاں گھاٹا وادھا ضرور ہوندا اے اتے بندہ کمیاں کوتاہیاں کردا ای رہندا اے پر اکو رب دی ذات اے جیہدے وچ عیب کوئی نہیں۔

بیگانہ سر کدو برابر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنی چیز نُوں

ای چنگی سمجھدا اے اتے بیگانی شے دی اوہ قدر نہیں کردا۔ ایتھوں تیک پئی بیگانے سر نُوں لوک کدوُّتوں ودھ حثیت نہیں دیندے۔

بیت گئی سو بیت گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو گل اِک وار مُک جاوے اتے اوس دا نیاں ہو جاوے۔ اوس گل دا پرت پرت ذکر کردے رہن اتے اوس گل نُوں پرت کے چھلدے رہن نال مُڑ کوئی فسا دودھ سکدا اے۔

بیڑی سنگ لوہیا وی تر جاندا اے۔

معنے: بیڑی: کشتی ☆ سنگ: ساتھ ☆ تر جان: تیر جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگیاں لوکاں دے نال جے مندے لوک وی رَل جان تاں اوہ وی سدھی راہے چڑھ جاندے نیں جیہڑے لکڑ دی بیڑی نال کِناں وڈا لوہیا وی پانی وچ تر دار ہندا اے۔

بیڑی سونے دی وی بُری۔

معنے: بیڑی: قیدیاں نُوں بنھن والا ہتھیار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جیکر قید وچ ہووے تاں اوس نُوں جے سونے دی بیڑی وی لا دتی جاوے تاں وی اوہ وچارا تاں قید وچ ای ہوندا اے۔ اوہ سونے دی بیڑی اوسدے مقدر تاں نہیں سوار سکدی۔

بیگانہ من پردیس۔

معنے: من: دل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی دل دا کوئی پتہ نہیں ہوندا پئی اوہ کیہدے بارے کیہ سوچدا اے اتے کسے دے من اندر جھاتی نہیں پائی جا سکدی۔

بیگانے دمیں ساہوکار نہیں بنی دا۔

معنے: دمیں: پیسیاں نال ☆ ساہوکار: شاہوکار، قرض دین والا

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی شاہوکار کول جے اپنی راس نہ ہووے اتے اوس سُود تے پیسے لے کے اگوں سُود تے دینے ہون تاں اوس نُوں کُجھ نہیں بچدا۔

بیگانے محل ویکھ کے ٹکر نہیں مارلئی دی۔

معنے: بیگانے: پرائے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں جو کُجھ رب سچے ولوں مِلیا ہووے اوس تے ای صبر شُکر کر دیاں رہنا چاہیدا اے اتے کسے دے محل ویکھ کے اوہناں نال ٹکر مار کے اپنا سر پاڑلین دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

بیمار دی خِدمت خُدا دی عبادت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی اپنے آنڈھ گوانڈھ وچ کسے بیمار دی خدمت کرن نال رب بڑا ای خوش ہوندا اے اتے اوس دا اجر اوہ انج دیندا اے جویں کسے نے سچے دلوں رب دی خدمت کیتی ہووے۔

بیمار دی رات پہاڑ ورگی ہوندی اے۔

معنے: ورگی۔جیسی۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں بیمار ہو جاوے تاں اوہ وچارا ساری راتیں سوچیں پیا رہندا اے اتے اوس نوں اوہ رات پہاڑ جیڈی وڈی جاپدی اے۔

بیماری تے مقدمہ رب کسے نوں نہ پاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بیماری وی جے کسے گھر وڑ جاوے تاں گھر دا منہ دوجے پاسے لا چھڈدی اے اتے جے مقدمے وچ وی کوئی پھس جاوے تاں اوسدیاں وی چیکاں نکل جاندیاں نیں اتے مقدمہ وی ہائیں مائیں مگروں نہیں لہندا۔

بیمار دی تکلیف بس کوئی بیمار ای جان دا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بیماری ایڈی وڈی تکلیف ہوندی اے پئی ایس دے دُکھ درد نوں کوئی اوہ بندہ ای جان دا اے جو آپوں بیماری دی اوس مُصیبت وچ پھسیا ہویا ہووے۔

پاپ کریندے سر پر مُٹھے۔

معنے: پاپ: گناہ☆ کریندے: کردے☆ سر پر: ہر حال وچ☆ مُٹھے: گھاٹے وچ رہے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی گناہ کردا ہووے گا اوس نوں فلاح کدی نہیں مل سکدی سگوں اوہ ہر پاسیوں گھاٹے وچ ای رہوے گا اتے اوڑک غرق ہو جاوے گا۔

پابندی اِک دی ای بھلی۔

معنے: بھلی: چنگی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سیانا بندہ اوہ ای ہوندا اے جو بیتیاں لوکاں نالوں کسے اِک دی گل ای من کے ای تُرن سکھ لوے تاں اوہ کدی گھاٹے وچ نہیں رہندا۔

پاوے ہر کوئی، پھبے کوئی کوئی۔

معنے: پاوے: لباس پہنے☆ پھبے: سجے خوبصورت لگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سوہنا اتے قیمتی کپڑا تاں ہر کوئی بازاروں کدائے کے پالیندا اے پر کپڑا اوہی کسے کسے دے جسم تے ای پھبدا اے پھبے کپڑے پا کے وی نہیں سجدے۔

پُھل کنڈیاں وچ رہ کے وی کنڈیاں توں بچیا رہندا اے۔

معنے: کنڈیاں: کانٹے اُتے نکلن والے نکے نکے نوکدار حصے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے سنگ اتے سیانے بندے مُورکھاں وچ رہ کے وی اوہناں دیاں بدیاں توں بچے رہندے نیں اتے اپنے آپ نوں احمقاں والی مَیل نہیں لگن دیندے۔

پاٹے راس نہ آوندے سو رفو کرائیے۔

معنے: پاٹے: پھٹے ہوئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جو مر جاندا اے اوہ پرت نہیں مُڑدا اتے جو کپڑا پاٹ جاندا اے اوسنوں لکھ رفو کر لیا جاوے اوہ کدی ٹھیک نہیں ہوسکدا۔

پار والے آکھن اروار والے چنگے، اروار والے کہن پار والے چنگے۔

معنے: پار: دریا دے دُوجے پاسے ☆ اروار: دریا دے ایس پاسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جتھے کوئی کھلوتا اے جاں جیہڑی حثیت دا کوئی مالک اے اوہ اوس تے راضی نہیں سگوں اوہ سدا دُوجے نُوں اپنے توں ودھ سُکھی سمجھدا اے۔

پارس ناتھ نالوں اوہ چکی چنگی جو آٹا تے پیہہ دیندی اے۔

معنے: پیہہ: پیس۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نکمے بندے نالوں پتھر دی اوہ چکی کتے چنگی ہوندی اے جو آٹا تاں پیہہ دیندی اے۔ بے فیض امیر نالوں اوہ ماڑا چنگا جو ویلے سر کم آ جاوے۔

پاڑن سَو کھاتے سیون اوکھا۔

معنے: پاڑن: پاڑدین ☆ سیون: سیین۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کتے وی فساد پوانا تاں کوئی اوکھا کم نہیں اصل کم تاں وٹریاں ہویاں دے سر جوڑن ایں اتے جو ایہ کم کردا اے اوہ ای اصلی راہ تے وے۔

پان پت دا رب راکھا اے۔

معنے: پان پت: عزت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی عزت ذِلت ساری رب سوہنے دے ہتھ وچ اے اوہ جیہنوں چاہوے عزت دیوے جیہنوں چاہوے ذِلت دے دیوے ایہ قُرانی آیت دا ترجمہ وی اے۔

پاولیاں سر پگاں آیاں، آئی قیامت نیڑے۔

معنے: پاولیاں: جولاہیاں ☆ نیڑے: نزدیک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں ایس جگ اندر جولاہے چوہدری بن جان تاں سمجھو پئی قیامت نیڑے آ گئی اے۔ نااہل لوک جے اہلاں دی تھاں تے بہہ جان تاں سمجھو پئی زمانے والی گل مُک گئی اے۔

پُچھدیاں پُچھدیاں بندہ کوہ کاف تائیں پُج جاندا اے۔

معنے: کوہ قاف: اِک مشہور پہاڑ ☆ پُج: اپڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے وچ کھوج بھال دا شوق ہووے تاں اوہ لوکاں کولوں پُچھدا پُچھاندا دُنیا دی ہر نکر وچ اپڑ جاندا اے۔

پنیال دائھہ' سدا ای سُکا۔

معنے: پنیال: پانی لان والا ☆ سُکا: خشک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو کم وی کوئی کردا ہوندا اے اوس نُوں عام طور تے اوس کم دے دھیان وچ اپنا کم کرن بُھل جاندا اے۔ کھیتاں نُوں پانی لان والا ہر ویلے پانی وچ رہندا اے پر اوہ اپنی رُجھ پاروں اپنے کھے دا پانی وی نہیں بدلا سکدا۔

پتن نہ نہایئے' اُنتن نہایئے۔

معنے: پتن: دریائی لانگھا ☆ اُنتن: پتن توں لانبھ والی تھاں

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتے گئی اے پئی بندے نُوں دریا وچ نہان لگیاں پتن توں ہٹ کے نہانا چاہیدا اے۔ اِک تاں کوئی شے او تھے ڈُگ پوے تاں لبھ جان دی آس ہوندی اے دُوجا عام لانگھے توں پرانہہ ہو کے نہان ای چنگا کم ایں۔

پُرکھ جیہا پکھیرو کوئی نہیں۔

معنے: پُرکھ: بندہ ☆ پکھیرو: پنچھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ کدی اِک تھاں ٹِک کے نہیں بہہ سکدا اتے ایہ اپنے کم کار لئی جیون دیاں نویاں راہواں لبھدا ای رہندا اے اتے اگے اگے ودھن دی سوچ دا رہندا اے۔

پکھواں وِچوں کاں حرامی بندیاں وِچوں نائی۔

معنے: پکھواں: جانوراں۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی جانوراں وچوں کاں بڑا ای حرامی جانور اے اتے اِنساناں وچوں نائی دا کسب اِنج دا اے پئی چوکھے نائی پُھلل خوری توں بناں رہ ای نہیں سکدے۔

پانی پیویں چھان کے تے جی ماریں جان کے۔

معنے: چھان کے: پُن کے ☆ جان کے: پُوراز ورلا کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں پانی پین لگیاں پُن لینا چاہیدا اے اتے محنت کرن لگیاں اپنی جِند جان دا پُورا تران لا کے محنت کرنی چاہیدی اے۔

پانی سِروں لنگھ جاوے تاں گِٹھ تے گز برابر ای ہوندا اے۔

معنے: گِٹھ: ہتھ کھولھ کے انگوٹھے تے نِکی انگلی دا وچکارلا فاصلہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ پانی وچ ڈُب ای جاوے تاں اوہ پانی بھانویں گھٹ ہووے جاں ودھ اوسدے بچن دی آس گھٹ ای ہوندی اے۔ مُصیبت گل پے جاوے تاں اوس توں بچن اوکھا ہوندا اے۔

پانی کھُوہ دا تے گھاہ جُوہ دا۔

معنے: گھاہ: گھاس ☆ جُوہ: علاقہ، کھُلی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پین دے حق

وگدے رگدے کھوہ دا پانی سبھ توں ای چنگا ہوندا اے اتے اِنج ای ڈنگر وچھے دے کھان پین لئی گھاہ کھلی جوہ وِچ چنگا ہوندا اے۔

پانی نیواندڑ تے وڑے اُتاندڑ۔

معنے: نیواندڑ: نیویں پاسے ☆ وڑے: پیسے، ڈھیر، ملاوٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پانی سدا نیویں پاسے نُوں ای جاندا اے اتے جدوں وی کسے فصل جاں دانے پھکے دا ڈھیر لانا ہووے تاں اوہ اُچی تھانویں لانا چاہیدا اے تاں جو پانی توں بچیا رہوے۔

پت وی رہ جائے تے مَت وی۔

معنے: پَت: عزت ☆ مت: عقل، ہدایت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنے جیون وِچ اِنج داویہار رکھنا چاہیدا اے پئی نہ اوہدی عزت تے ای حرف آوے اتے نہ ای کوئی اوس نُوں مُورکھ جانے۔

پرلئی کھُوہ کھٹے آپ ڈُب ڈُب مرے۔

معنے: پرلئی: پرائے لئی ☆ کھٹے: کڈھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو بندہ وی کسے دا نقصان کرن دا سوچے گا اوہدا اپنا نقصان وی ضرور ہو جاوے گا۔ بدی کرن والا اوس دی سزا ضرور بھوگدا اے۔

پرائی اکھیں راہ نہیں دِسدا۔

معنے: دِسدا: نظر آوندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم بندے نُوں آپوں کرنا چاہیدا اے۔ نراپُرا بندہ بیگانیاں دے سہارے لبھدا پھرے تاں اوہ اوڑک کسے کم جوگا نہیں رہ جاندا۔

پرائی ہاسی گڑوں مِٹھی۔

معنے: ہاسی: ہاسہ ☆ گڑوں: گُڑ توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے تے ہسن بڑا ای سوکھا ہوندا اے اتے ہر کوئی اگلے تے ہاسے ہس لیندا اے پر جدوں اپنے گھر نُوں اگ لگے پتہ فیر لگدا اے۔

پرائے پیریں کوہ وی قدم جیڈا ای لگدا اے۔

معنے: پرائے پیریں: بیگانے پیراں نال ☆ کوہ: ڈیڈھ میل دی واٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوئی ہور چوکھا اوکھا کم وی کردا ہووے تاں وی کول بیٹھے بندے نُوں اوس کم دی اوکھت دی سار اوودوں ٹھیک نہیں ہوندی جدوں تیک اوہ آپ اوہ کم نہیں کرن لگدا۔

پتھر پُوجیاں رب ملے تاں میں پُوجاں پہاڑ۔

معنے: پوجیاں: پُوجا کیتیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے پتھر پوجن نال رب سوہنا لبھ جاندا ہووے تاں مُڑ بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ پہاڑاں نُوں متھے ٹیکن لگ پوے اتے اوہناں وِچوں رب نُوں لبھ لوے۔

پتھر پُوجیاں ہر ملے، تاں مَیں پُوجاں سنسار۔

معنے: ہر ملے: مالک ملے ☆ سنسار: دُنیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیکر بندہ پتھر نُوں پوجن لگ پوے اتے اوس نُوں پتھر پُوجدیاں ای مالک دے درشن ہو جان تاں مُڑ بندے نُوں سارے جگ دی پُوجا کرنی چاہیدی اے۔

پٹ پرانا تاں وی کسے چکی جھاڑنا نہیں کیتا۔

معنے: پَٹ: ریشم ☆ چکی جھاڑنا: چکی نُوں صاف کرن والا کپڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیکر ریشم دا کپڑا پرانا وی ہو جاوے تاں وی لوک اوسنوں کسے ایسے کم لئی نہیں ورتدے جتھے اوسدی توہین ہوندی نظر آوندی ہووے۔

پٹھ کھائے سٹھ فیروی پٹھ دی پٹھ۔

معنے: پٹھ: چھوٹی بکری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بکری دا وجود بھانویں نکا جیہا ہوندا اے پر اوہ ہر ویلے چر دی ای رہندی اے اتے وڈے بھیڈ بھاروان نالوں کتے ودھ کھا جاندی اے پر فیر وی لوک ایہ ای آکھدے نیں پئی اوہ تاں بس پٹھ ای اے۔

پچھے دی پچھ تھی وَیندی اے۔

معنے: پچھے: مگر/بعد ☆ تھی وَیندی اے: ہو جاندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم ویلے سِر ای کر لینا چاہیدا اے۔ ایتھوں تیک پئی جے بندہ چاول کھان لگیاں وی پچھے رہ جاوے تاں چَولاں دے مُک جان مگروں پچھے رہ جان والے نُوں بس پیچھ ای لبھ سکدی اے۔

پریت نہ جانے ذات کذات۔

معنے: پریت: پیار/محبت ☆ ذات کذات: اپنی ذات دا بندہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پیار کرن دا جے اتے پیار وچ کیتی گل تائیں اوہ ای اپڑدا اے جو پورے دناں دا جم ہووے اتے بوجھتے اوس مَیدان وچ ہمت ہار بیٹھدے نیں۔

پگ بن کٹے نہ پنتھ۔

معنے: پگ: پگڑی ☆ کٹے: مُکے ☆ پنتھ: گُر/راستہ/طریقہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک بندہ کسے کم کرن دی پوری جاچ سکھ کے اپنے گُرو استاد کولوں کم کار دی سند نہیں لے لیندا اودوں تیک اوہ اپنے کم کار دا اگا جانو نہیں ہو سکدا۔

پگ ویچ کے کدی گھیو نہیں کھانا چاہیدا۔

معنے: ویچ کے: فروخت کر کے ☆ گھیو: گھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنی عزت آن دی راکھی کر دیاں رہنا چاہیدا اے اتے بس کھان پین دے لالچ نُوں اپنی عزت کدی داء تے نہیں دینی چاہیدی۔

پل دا گھسیا سَو کوہ تے جاپیندا اے۔

معنے: گھسیا: راہوں کھنجیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زندگی گذارن لگیاں بندے نُوں ہر پَیر سوچ سمجھ کے ای پُٹنا چاہیدا اے اتے اِک غلطی بندے لئی ساری عُمر دا پچھتاوا بن جاندی اے۔

پُلسیا یار تے دُشمن دھار نہ دھار۔

معنے: دھار: بنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پُلس والے بس کھان چٹن دے ای یار ہوندے نیں جے کوئی اوہناں نُوں اپنا سجن سمجھدا اے تاں اوہ مُورکھ اے، اوہ بس پیسے دے یار ہوندے نیں۔

پُن دی جڑ سدا ہری رہندی اے۔

معنے: پُن: رب واسطے دین ☆ ہری: سبز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کسے نُوں کوئی شے بناں کسے لالچ جاں اگلے دے منگیاں توں دان کرن والے بندے نُوں رہندی دُنیا تیک رب سچے دی درگاہوں ثواب مِلدا رہندا اے۔

پنج کوہ پَیدل، دس کوہ سوار، پکے نار کولکھنی، پکے مرد نکار

معنے: پَیدل: پَیریں ٹُرن ☆ پکے: جاں تے ☆ نار کولکھنی: بھیڑی زنانی ☆ مرد نکار: نکارا بندہ، بیکار مرد۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے پَیدل ہووے تاں چار پنج کوہ کر کے شامیں گھر نہ پرتے، اتے سواری کرن والا دس کوہ کر کے گھر نہ پرتے تاں سمجھ لو پئی جاں تاں اوہ بندہ ای ناکارہ اے جاں مُڑ اوسدی زنانی کوچجی اے جیہدے توں ڈردا باہرا تاں رہندا پھردا اے۔

پنجاں وِچ پرمیشر ہوندا اے۔

معنے: پرمیشر: خُدا، مالک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی کم وی سارے لوک رَل کے کرن تاں رب سچا اوہناں دے کم وِچ برکت پاندا اے اتے کلیاں کاریاں کیتے کم دی کوئی برکت نہیں ہوندی۔

پنجری سونے دی وی مندی۔

معنے: پنجری: نِکا پنجرہ ☆ مندی: بھیڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نُوں بندی وان بنان لئی پنجرہ بھانویں سونے دا ای کیوں نہ بنیا ہویا ہووے اوہ وی بھیڑا ہوندا اے، ایس لئی پئی قید کوئی وی بھیڑی ہوندی اے۔

پنجا اُنگلیاں توں بھارا ہوندا اے۔

معنے: پنجا: ہتھ دیاں پنجے اُنگلیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کلے کارے بندے دی کوئی حیثیت نہیں ہوندی اتے جدوں چار جی رَل کے کسے کم نُوں ٹُرپین تاں اوس کم وچ رب برکت پا دیندا اے اتے اوہ کم وی ہو جاندا اے۔

پنجے اُنگلاں برابر نہیں ہوندیاں۔

معنے: پنجے: پنج۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رب سچے نے اپنی کائنات وچ ہر شے دی سرجنا وچ تھوڑا تھوڑا فرق پا دِتا اے ایس لئی اک شے دُوجی ورگی نہیں ہوسکدی اتے ہر اک بندہ اکو جیہا نہیں ہوندا۔

پنجیں یار تے پنجاہیں ساک نہیں چھڈنا چاہیدا۔

معنے: ساک: رشتے دار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے یار کوئی پیسے لے کے دین توں ترجاوے تاں اوس نال وگاڑ نہیں پانا چاہیدا۔ اتے ساک جے ودھ پیسے وی کھا جاوے تاں اوس نال ساکی نہیں وگاڑنی چاہیدی۔

پورا کسے نہ ہویا' جو تولے سو گھٹ۔

معنے: گھٹ: تھوڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے کولوں رب دے حکماں دی پوری پالنا نہیں ہوسکدی۔ ہر کوئی بندہ ایس جگ اندر اوسدے حکماں نُوں پورا کرن دی کوشش تاں کردا اے پر اوس کولوں کوئی نہ کوئی گھاٹ رہ ای جاندی اے۔

پوں باراں جاں تن کانے۔

معنے: پوں باراں: وارے نیارے' کم پھب جان ☆ تن کانے: کھیڈ چوں ہار۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ہر کم اللہ سوہنے دی آس تے چھوہ دینا چاہیدا اے۔ اوس وچوں جاں تاں کُجھ فائدہ ہو جاوے گا نہیں تاں نقصان تاں وٹ تے پیا ہویا ای اے۔

پہاڑ نال ٹکرلایاں سر ای بھجدا اے۔

معنے: بھجدا: ٹُٹ دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ویروہا جن لگیاں وی کوئی اپنے جوڑ دا جی ویکھنا چاہیدا اے۔ جے بندہ اپنے توں چوکھے آکڑے نال پڑ پالوے تاں اوہ ہرڈ مرڈ مار ای کھاوے گا۔

پہلاں اپنی منجی ہیٹھ ڈنگوری پھیرو۔

معنے: منجی ہیٹھ ڈنگوری پھیرن: اپنے نقص ول جھات پان۔

ویروا: ایس اکھان وچ بندے نُوں سکھیا دِتی گئی اے پئی اوہ پہلاں اپنے عیباں وَل جھاتی پاوے اتے جے اپنے وچ کوئی عیب نظر نہ آوے تاں اوہ کسے دے کج ڈھونڈے۔

پہلاں اپنے فیر پرائے۔

معنے: فیر: پھر۔

ویروا: ایس اکھان وچ ربی حکم بارے دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں وی کوئی خیر خیرات کرن لگے تاں اوہ پہلاں اپنے نکدیاں وَل جھات پاوے۔ جے اپنیاں وچ کوئی حق دار نہ نظر آوے تاں بندہ باہر دیاں نُوں کوئی چیز ونڈے۔

پہلی بسم اللہ ای غلط۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کم چھوہندیاں ای کم پُٹھا ہو جاندا اے اتے بندہ ہتھ مَلدا ای رہ جاندا اے۔

پہلے پہر ہر کوئی جاگے، دُوجے پہر بھوگی، تیجے پہر چور جاگے، چَوتھے پہر جوگی۔

معنے: بھوگی: کسے نُوں بھوگن والا، ہم بستری کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ رات دے چار پہراں دی وَنڈ اِنج کیتی گئی اے پئی رات دے پہلے تِن گھنٹے تاں ہر کوئی جاگدا اے پر رات دے اگلے پہر بس لوک اپنے نالدے جاں نالدی نال بسترے وِچ سواد مانن لئی جاگدے نیں، رات دے تیسرے پہر وِچ لوکاں دے گھراں وِچ لُٹّن والے چور جاگدے نیں اتے رات دے آخری پہر جوگی جاں درویش لوک جاگدے نیں۔

پھُل چھٹی نہیں ماری دی۔

معنے: پھُل چھٹی: پھُلاں دی چھٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی کسے کول گیاں اُکا ای بے دھیانی جاں بے پرواہی نال مِل ورتن کرے تاں اوس نُوں مت دین لئی ایہ اکھان بولیا جاندا اے۔

پھُلاں سو جو سہرے چڑھے۔

معنے: سو: اوہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر اوہ بندہ ای چنگا سمجھیا جاندا اے جیہدی مَرے دم تائیں لوک عزت کردے رہن اتے اوس دا ایہا لحاظ بنیا رہوے۔

پھُلاں نہیں تے پھُلاں دی پتی ای سہی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں بُجھ وی لبھن دی آس نہ ہووے تاں اوسنوں تھوڑا بُجھ وی لبھ جاوے تاں اوسنوں لکھ شُکر کرنا چاہیدا اے۔

پھُلاں دی باشنا دُوروں ای چنگی۔

معنے: باشنا: خوشبو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی چیزاں دُوروں ای چنگیاں لگدیاں نیں پر جدوں اوہناں نُوں کول رکھ لیا جاوے تاں بندے دی نظر وِچ اوہناں دی وٹک مُک جاندی اے۔

پھُلاں دی ماری ڈِگ پئی ڈانگاں دی ماری اُٹھ کھلوتی

معنے: دی ماری: وجن نگروں ☆ ڈِگ پئی: ڈھہہ پئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جن کسے نُوں نفرت نال پھُلاں وی مارے تاں اگلے نُوں ڈاڈھی تکلیف ہوندی اے پر دُشمن بھانویں ہتھیاراں نال اوس تے پیا وار کرے تاں وی اوسنوں پرواہ نہیں ہوندی۔

پیار پریت دی ریت ای وکھری اے، نیونہہ دی رسم اولی اے۔

معنے: پریت: مُحبت ☆ ریت: رسم ☆ نیوں: مُحبت پیار ☆ اوڑلی: عجیب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر پیار دی روایت سدا توں عام جگ دے ویہار توں ہٹ کے ای رہی اے اتے مُحبت کرن والیاں دے اپنے قانون نیں اتے اوہناں دیاں رسماں جگ توں باہریاں نیں۔

پیاسا ای کھوہ کول جاندا اے۔

معنے: کول: پاس۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہنوں کسے نال کوئی کم جاں لوڑ ہووے اوہ ای اوسدے بُوہے تے جاندا اے اتے جیہنوں کسے نال غرض کوئی نہ ہووے اوس نُوں کسے دے دوارے جان دی کیہ لوڑ اے۔

پِٹھے دا کیہ پیہنا۔

معنے: پِٹھا: پیسیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو گل بات مُک جاوے جاں کم سرے چڑھ جاوے تاں اوس نُوں پرت پرت کردیاں رہن دا کوئی سواد نہیں رہ جاندا۔

پیر پُت نہ دیوے گا تاں آ دن تے دیوے گا۔

معنے: پیر: فقیر، درویش ☆ پُت: بیٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے کول گیاں جے کوئی بندہ سوالی دی مدد نہ کرے گا تاں اوسنوں اوتھے رسا پا کے بنھ تاں نہیں لین لگا' سوالی پرت کے گھر تاں آ ای جاوے گا۔

پیر وڈا ہووے نہ ہووے یقین وڈا ہونا چاہیدا اے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مراد دین والا بھانویں ایڈا تگڑا ہووے نہ ہووے پر مراد لین والے دا ارادہ ایڈا تگڑا ہونا چاہیدا اے پئی مراد دین والا اوس نُوں مراد دین تے مجبور ہو جاوے۔

پیر ہووے تے پیڑ گواوے۔

معنے: گواوے: مُکاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پیر اوہ ہونا چاہیدا اے جو اپنے مجاہدے وچ ایڈا تگڑا ہووے پئی سوالی دی لوڑ اوسے ویلے ای پوری کر دیوے نہیں تاں اوس نُوں پیر کون منّے گا۔

پیراں نُوں پیر پچھان دے نیں۔

معنے: پچھان دے: پہچان دے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم والا بندہ اپنے کم والے دے کم دی سکھیا نُوں اِک نظر نال ای سنجان لیندا اے اتے اوس نُوں کسے بارے پُچھن دی گھٹ ای لوڑ پیندی اے۔

پیڑ پھل توں ای سنجانیا جاندا اے۔

معنے: سنجانیا: پچھانیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے اپنے وصفاں

توں ای سنجانی جاندی اے اتے ہر بندہ اپنیاں خوبیاں کامیاں پاروں ای پچھانیا جاندا اے۔ جیکن رُکھ دی سنجان اوسدے پھل ٹوں ویکھ کے ہوندی اے۔

پیڑے بناں تیل نہیں نکلدا۔

معنے: پیڑے بناں: پیڑن توں بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی جنس دا تیل کڈھن لئی اوسنوں پہلاں کولہو وچ پا کے پیڑنا پیندا اے تاں جا کے کتے اوسدا تیل نکلدا اے۔

تارا کیارا، چن گھماں، سورج دا کوئی اوڑک نہ۔

معنے: کیارا: وڈی کیاری ☆ گھماں: ایکڑ ☆ اوڑک: اخیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تارے دا کھلار کیارے جیڈا ہوندا اے اتے چن گھماں تھاں وچ ہوندا اے اتے سورج دا کوئی حد بنا نہیں ہوندا۔ کائنات دے وجود بارے جھکا ٹیوا لایا گیا اے۔

تارو ای دریا دی موت مردا اے/ تارو ای ڈُبدے آئے۔

معنے: تارو: ترن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی اپنے آپ ٹوں کسے کم دا ماہر سمجھدا اے اوہ اوسے تکبر پاروں کدی نہ کدی اوہو کم کردیاں ای اللہ میاں کول ٹُر جاندا اے۔

تارو ڈُبدے آئے تے سُورمے مردے آئے۔

معنے: سُورمے: بہادر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ایہ پہلے دن توں ہوندا آیا اے پئی دریا وچ ترن والے ڈُب کے وی مردے رہے نیں اتے جنگ دے پڑ وچ نکلے سُورمے اپنی جان وی ہار سکدے نیں۔

تارو پانی دی موت اتے سپاہڑے سپ دی موت مردے نیں۔

معنے: سپاہڑے: سپ پالن والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ایہ ازلاں توں ہوندا آیا اے پئی دریا وچ ترن والے پانی وچ ڈُب جاندے نیں اتے سپاں نال ساری زندگی رہن والے سپاہڑے اوڑک سپ لڑن پاروں ای مر جاندے نیں۔

تاڑی دُونہاں ہتھاں نال ای وجدی اے/ تاڑی دو ہتھی وجدی اے۔

معنے: تاڑی: تالی ☆ دُونہاں: دوہ☆ دو ہتھی: دُونہہ ہتھاں نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کتے لڑائی ہوندی اے تاں قصور دُونہاں دھراں دا ای ہوندا اے اتے جے اِک دھر وچوں سیانی بنے تاں لڑائی توں بچیا جا سکدا اے۔

تتر بولیا شگن مناوے نُونہہ۔

معنے: شگن منان: چنگا شگون جان کے خوشی کرن ☆ ٹونہہ: بھو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تتر دے بولن نوں چنگا شگون جانیا جاندا اے اتے تتر دے بولن تے لوک خوشی کردے نیں پئی کوئی نہ کوئی خوشی ملے گی اتے رب اُنسا ودھائے گا۔

تاوڑی اُبلے گی تاں آپدے ای۔

معنے: تاوڑی: ہانڈی ☆ آپدے: اپنے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے کتے غُصے وِچ آوے گا تاں اوہ اپنا ای نقصان کرے گا۔ غُصہ بندے نوں انھاں کر دیندا اے اتے غُصے وِچ بندہ اوہ کم وی کر بیٹھدا اے جیہنوں ساری عُمر بہہ کے پچھتاندا رہندا اے۔

تیسہ نہ بنو جے اپنے اگے ای سٹے' رندا نہ بنو جے دُوجے اگے ای سٹے' آری بنو گجھ اپنے اگے تے گجھ دُوجے اگے سٹے۔

معنے: تیسہ: تیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں زرا اپڑا ہر کم وِچ اپنے ڈِھڈ تے ای ہتھ نہیں پھیردیاں رہنا چاہیدا سگوں اِنج دا کم کرنا چاہیدا اے جیہدا فائدہ لوکاں نوں وی ہووے تے اوہنوں اپنے آپ نوں وی ہووے۔

ترکھان دی نیت ٹھیک ہووے تاں لکڑ وِچ وَل نہیں رہندا۔

معنے: ترکھان: مستری ☆ وَل: ڈِنگ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے شے دے گھاڑو دی نیت ٹھیک ہووے اتے اوہ کم کرن چاہندا وی ہووے تاں اوہ کم ٹھیک کرای دیندا اے۔

تازے گھوڑے لِسے ٹٹو۔

معنے: ٹٹو: ماڑا گھوڑا' کمزور گھوڑا ☆ لِسے: کمزور۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نوں چنگی کھاد خوراک مِلدی رہوے اوہ جسمانی پکھوں تگڑا ہوندا اے اتے جیہنوں کوئی چنگی خوراک نہیں مِلدی اوہ ماڑا رہ جاندا اے۔

تاش رنگ تِھیں جدوں بے رنگ ہووے' دُکی یکے نوں چامُڑ ماردی اے۔

معنے: بے رنگ: رکھیا رنگ کھڈاری کولوں مُک جاوے ☆ دُکی: تاش دا سبھ توں نِکا پتا ☆ یکا: تاش دا سبھ توں وڈا پتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تاش کھیڈدیاں جدوں اِک پاسے والے کھڈکار کولوں رنگ دے پتے مُک جان تاں دُوجے کھڈاری کول نِکلے توں نِکا پتا وی ہور رنگاں دے یکیاں کولوں وی جِت جاندا اے۔

توا ہووے تِھدھا' روٹی سڑے کیوں' رَن ہووے سُگھڑ' قرضہ چڑھے کیوں' پُتر ہووے

چنگا تُو نہ لڑے کیوں۔

معنے: تھدھا: تھندا' گھیو نال چو پڑیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کر توے نُوں روٹی پکان لگیاں گھیو لا لیا جاوے تاں اوس نال روٹی نہیں چھڑدی' جے گھر دی مالک زنانی سُوئی دے نکے وچوں لنگھ کے زندگی گذارن سِکھی ہوئی ہووے تاں گھر نہیں اُجڑدا اتے جے پُتر سیانا ہووے تاں اوہ اپنی زنانی نُوں کدی وی سر تے نہیں چڑھن دیندا۔

تُرت دان مہاپُن۔

معنے: تُرت: اوسے ویلے ☆ دان: عطا' دین ☆ مہاپُن: وڈّی عطا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی سوالی بُوہے تے آوے تاں اوس دا سوال سُندیاں سار ای اوس دی مدد کر دین ای اصل عطا ہوندی اے اتے اوس دا ثواب وی چوکھا ہوندا اے۔

ٹُری ہوئی تے جُوں وی مان نہیں ہوندی۔

معنے: ٹُری ہوئی: پَینڈے پئی ☆ مان نہیں ہوندی: ٹِکّھا نہ نہیں رہندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنی منزل ول پَینڈا کر دیاں رہنا چاہیدا اے بھانویں اوہ اکا ہولی ہولی ای پندھ کردا ہووے پر اوہ اوڑک اپنی منزل تے اپڑ ای جاندا اے۔

تُسی جانو تُہاڈا کم جانے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر بندے نُوں اپنے کم نال کم رکھنا چاہیدا اے اتے اوسنوں کسے دے کم وچ لت نہیں اڑانی چاہیدی۔ انج جگ دا ویہار ٹھیک چلدا رہندا اے۔

تِل ہوون تے تیل نکلے۔

معنے: تِل: اِک تیلدار جنس۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی کم لئی جے اوس وچ لوڑی جان والی شے ہووے گی تاں اوس توں اگوں لوڑیدی شے بنائی جا سکے گی اتے جیکر سبزی ای کول نہ ہووے تاں ہانڈی کویں پک سکدی اے۔

تلوار دا پھٹ مِل جاندا اے پر زبان دا پھٹ نہیں مِلدا۔

معنے: پھٹ: زخم ☆ مِل جاون: بھر جاون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنے سر تے لگیا مارُو پھٹ تاں ہو سکدا اے پئی بھُل جاوے پر کسے دی زبان نال کیتی چوبھویں گل اوس نُوں ساری زندگی نہیں بھُلدی۔

تلوار نال پانی دو ٹوٹے نہیں ہو سکدا۔

معنے: ٹوٹے: حصے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی لکھ چارے پیا

کرے پر اِک خاندان دے لوکاں جاں بھیں بھراواں وِچ پاڑ نہیں پاسکدا اتے بھرا جے وقتی طور ر اکدو جے نال وِٹر دی جان تاں اوڑک اِک مِک ہو جاندے نیں۔

تُمیں مِٹھے ہوون تاں گِدڑ اِی کھا جاون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کوئی وی لگی پئی ہوئی شے جے ایڈی چنگی ہووے تاں ہر کوئی اوس نُوں مُنہ پالوے۔ ایس لئی ہر شے دا اپنا سوادا تے کوڑ کڑتن ہوندی اے۔

تُمیاں دے تربوز نہ ہوندے بھانویں لکھ پیوند چڑھائیے۔

معنے: تربوز نہ ہوندے: تربوز نہ بن دے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے وی شے دی فطرت کدی وی نہیں بدل سکدی بھانویں اوس نُوں کسے ہور چنگی شے نال پیوند وی لا دِتا جاوے۔ ہر شے اپنی اصل تے اِی جاندی اے۔

ترن چیزاں مِٹھیاں ناری، گروم، کمین، ترن چیزاں کوڑیاں مرچ، تماکو، ہفیم۔

معنے: ناری: زنانی ☆ گروم: مُنڈیاں کُڑیاں سے سوہرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں عورت دا سنگ، اپنے گروم اتے صِفتاں کرن والا کمین چنگے لگدے نیں پر تماکو، مرچاں اتے افیم جنی کوڑی ہووے اونی ای چنگی لگدی اے۔

ترن کانے جاں پوں باراں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی شطرنج کھیڈ دیاں ایہہ دی ہوسکدا اے پئی گوٹی چنگی پے جاوے اتے بندہ جِت جاوے جاں مُڑ بندہ چنگے کھوڑے نہ پون پاروں ہر وی سکدا اے۔

تند تند کر دیاں تانیاں بن جاندیاں نیں۔

معنے: تند تند: دھاگہ دھاگہ ☆ تانیاں: جمع تانی دی، کپڑا بنان لئی دھاگیاں دا جوڑ میل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ کسے وی کم نُوں ہولی ہولی لگیا رہووے تاں اوڑک اِک دِن اوہ اوس سارے کم نُوں سرے چاڑھن وِچ کامیاب ہوای جاندا اے۔

ترن دا چاء ڈُبن دے ڈرنالوں ودھ ہوندا اے۔

معنے: چاء: چاہت ☆ ڈُبن: ڈُب جان ☆ ودھ: زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کم ای انج دے ہوندے نیں پئی اوہناں دے کرن لئی بندہ اپنی جان وی خطرے وِچ پالیندا اے اتے کوئی لکھ ٹھاکے اوہ اوس توں کرنوں نہیں مُڑدا۔

تیری اکوا کھ سوکھنی، جھم جھم لاتاں مارے۔

معنے: سوکھنی: سوہنی ☆ جھم جھم: بار بار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار لوک کا تے نُوں وی اوسدے مُنہ تے کانا نہیں آکھدے سگوں اوس نال اوسدی اکھ بارے وی گل وَل پاکے ای کردے نیں۔

ٹوں آکھی میں منی۔

معنے: آکھی: کہی ☆منی: من لئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سیانا بندہ اوہ ہوندا اے جو کسے دانے پردھانے دی گل سن کے اوس نوں من لوے اتے ہوڑمت نہ بنے۔

ٹوں کنگھیا تے میں سمجھیا۔

معنے: کھنگیا: کھنگورا ماریا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اک دوجے دے اشارے تے لگے ہوئے ہوندے نیں اتے اگلے دے معمولی کھنگورے تاں اگلے دا مطلب سمجھ جاندے نیں۔

تھالی وچ لون نہیں بھنی دا۔

معنے: لون: نمک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں سدا سرت سار والے کم کرنے چاہیدے نیں اتے بندے نوں کدی وی کوچجا کم نہیں کرنا چاہیدا۔

تھکیا اُدھ سراں ول ویکھدا اے۔

معنے: سراں: سرائے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جاں جانور جناں مرضی تگڑا اتے مضبوط جُسے دا ہووے پر جدوں اوہ تھک جاوے تاں اوہ ایہی چاہندا اے پئی اوہنوں ویہل ملے تے اوہ گھڑی آرام کرلوے۔

تھوڑے وگاڑ دا وودھان نہیں کرنا چاہیدا۔

معنے: وگاڑ: بگاڑ ☆ وودھان: زیادتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دے جے کسے نال ماڑے موٹے تعلق وگڑ جان تاں اوس گل نوں مکان دی واہ لانی چاہیدی اے اتے اوس مسئلے نوں لمیاں نہیں کرنا چاہیدا۔

تیر کمانوں گل زبانوں نہیں مُڑدی۔

معنے: کمانوں: کمان چوں ☆مُڑدی: واپس ہوندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں سوچ سمجھ کے ویر پانا چاہیدا اے اتے مُنہ چوں گل کڈھن لگیاں وی سو وار سوچنا چاہیدا اے ایس لئی پئی کمان دا تیر تے زبان دی گل مُڑ کے واپس نہیں آوندے۔

تیرے ڈھڈ وچ اے تے میرے نونہاں وچ اے

معنے: نونہاں: ناخناں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار چاتر بندے اگلے نال بڑیاں ای چترائیاں کرن لگدے نیں پر اگلے وی اوس توں سیانے ہوندے نیں اتے اوسدی نیت دے پہلوں توں جانو ہوندے نیں۔

تیرے مُنہ وچ گھیو شکر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں کسے کولوں خوشی دی کوئی خبر سُن دا اے تاں اوہ اوس تے چوکھا

خوش ہو کے اوسدا مُنہ مِٹھا کران لئی دوڑ دا اے۔

تیلاں باجھ نہ بلن مشالاں درداں باجھ نہ ہائیں۔

معنے: باجھ: بغیر ☆ مشالاں: روشنی دا دیوا۔

ویروا: ایس اکھان رنگے شعر وِچ دسیا گیا اے پئی روشنی کرن لئی تیل دا ہون بڑا ای ضروری اے اتے جدوں تیک بندے دے دِل وِچ درد نہ ہووے اوس ویلے تیکر اوسدی ہاہ نہیں نِکلدی۔

تیلی دا متھا تے چکی دا ہتھا۔

معنے: متھا: سر دا اکھاں دے اُتلا حصہ ☆ ہتھا: دستہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تیلی بڑی ای کبدھی ذات اے اتے اگلے نوں گلاں نال وارے نہیں آون دیندی۔ اوہناں نال متھالان اِنج ای اوکھا اے جویں کسے نوں چکی دا ہتھا وج پوے۔

ٹُٹی ہوئی مُنگھلی وی دس بھانڈے بھن دیندی اے

معنے: مُنگھلی: کِلے ٹھوکن لئی بنایا لکڑی دا سند ☆ بھانڈے: برتن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تکڑی شے جے ٹُٹ بھج وی جاوے تاں وی اوہ ماڑیاں شیواں نوں بھن دین جوگی تاں ہوندی ای اے۔

ٹُٹے پھٹے نہ مِلن گُل کنجن کی ریت۔

معنے: ٹُٹے پھٹے: ٹُٹ گئے ہوئے ☆ پھٹے: پھٹ گئے، کھلر گئے ☆ کنجن: جگ ☆ ریت: رسم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دا ایہ ازلاں توں رواج رہیا اے پئی ایس جگ اندر اکوار ٹُٹ گئے دِل جاں جگ توں اچاٹ ہو گئے دِل مُڑ کدی را سے نہیں پیندے۔

ٹُٹے ہوئے شیشے نوں جوڑن اوکھا۔

معنے: اوکھا: مشکل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اِک وار جو شیشہ ٹُٹ جاوے اوس نوں لکھ شیواں لا کے جوڑن دی واہ وی لائیے تاں وی اوس وِچ جوڑ دا نشان رہ جاندا اے جویں اگدا اے۔

ٹٹیہری کولوں اسمان نہیں تھمدا۔

معنے: ٹٹیہری: ٹٹیولی، اِک پکھو جو رات نوں لتاں اتانہہ کر کے سوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑے لوکاں کولوں اوکھے کم سِرے نہیں چڑھ سکدے۔ ہر کم اوہ بندہ ای کر سکدا اے جو اوس کم کرن دے قابل ہووے۔

ٹِڈی ٹپے وی تاں پہاڑ تاں نہیں ڈھاہ لیندی۔

معنے: ٹِڈی: اِک نِکا کیڑا ☆ ڈھاہ لیندی: تھلے سُٹ لیندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑی جاں کمزور حثیت دا بندہ جے کر ٹپے نچے گا جاں رولا وی پاوے گا تاں

اوہ نگڑے دا کجھ نہیں وگاڑ سکدا اتے اپنا ای نقصان کردا اے۔

نکے دی ہانڈی گئی کُتے دی ذات پچھانی گئی۔

معنے: نکا: دوپیسے ☆ ہانڈی: سالن پکان لئی بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری بھیڑے بندے نال واہ پے جاندا اے اتے اوس پاروں اوسدا کجھ نقصان وی ہو جاندا اے پر اوس نُوں اوس بھیڑے بندے دی فطرت دا پتہ لگ جاندا اے۔

ٹھنڈا سجھاء وصفاں دی ماں۔

معنے: ٹھنڈا سجھاء: سمجھداری دی ورتوں والا سجھاء☆ وصفاں: جمع وصف دی، خوبیاں' گُن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ وسدی اندر جو وی بندہ لین دین کرن لگیاں کوڑ نہیں کرے گا سگوں ہر گل نُوں سُن کے اوسدا ٹھنڈے دِل نال جواب دین والا ہووے گا اوہ کدی گھاٹ نہیں کھائے گا اتے ہر کوئی اوسدی عزت وی کرے گا۔

ٹُریا سو اپڑیا۔

معنے: ٹُریا: چل پیا ☆ اپڑیا: پہنچ گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ کسے کم لئی پَینڈے پوے گا اتے اوس بارے اپنا سفر جاری رکھے گا اوہ کدی نہ کدی کسے منزل تے اپڑ وی ضرور جاوے گا۔

ٹنڈ جیہا بھانڈا نہیں جے رِڑے نہ، جٹ جیہا بندہ نہیں جے پھرے نہ، رانگھڑ جیہا وریام نہیں جے تڑے نہ، تُوت جیہی لکڑ نہیں جے پھرے نہ۔

معنے: بھانڈا: برتن☆ پھرے: گل کر کے مکر جاوے☆ وریام: زور والا☆ تڑے: آکڑے☆ پھرے: وَل کھاوے، ڈِنگی ہو جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ٹنڈ بڑا ای چنگا بھانڈا ہوندا اے پر ایہہ رِڑن پاروں ٹُٹ جاندی اے۔ جٹ جے کر گل کر کے اوس تے پہرہ دیوے تاں ای پورا جٹ ہوندا اے۔ رنگھڑ بڑی ای بہادر قوم ہوندی اے پر ایہہ بناں مقصد وی آکڑ کھلوندے نیں۔ انج ای تُوت دی لکڑ بڑی ای پکی ہوندی اے پر ایہہ لکڑ لفا کھا جاندی اے۔

ٹنڈ جیہا بھانڈا نہیں جے رِڑے نہ، چُوہڑے جیہا جوان نہیں جے تڑے نہ، بھورے جیہا کپڑا نہیں جے رکوے نہ" جٹ جیہا راٹھ نہیں جے پھرے نہ،" تُوت جیہی لکڑ نہیں جے پھرے نہ۔

معنے: چُوہڑا: مردار خور قوم☆ رکوے: ورلا ہو جاوے☆ راٹھ: اصولاں تے جان دین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کجھ شیواں دے گُن تے اوگُن دسے گئے نیں پئی ٹنڈ رِڑن دا عیب چھڈ کے چنگا بھانڈا ہوندا اے، چوہڑے چنگے کامے ہوندے نیں پر اوہناں وچ

تیز بڑی ہوندی اے۔ بھورا چنگا کپڑا ہوندا اے پر اوس وچ
ورلاں پے جاندیاں نیں۔ جٹ جے کر اپنی گل تے اڑیا
رہوے تاں پورا جٹ ہوندا اے اتے ٹوت دی لکڑ جے کر
وَل نہ کھاوے تاں چنگی ہوندی اے۔

ٹھٹھیاراں دی گاگر چوندی اے۔

معنے: ٹھٹھیار: پتل سلور دے بھانڈے بنان والے☆
چوندی: وگدی، سِمدی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر بندہ جو کم کار کردا
اے اوہ لوکاں دے کم وچ اِنج لگیا رہندا اے پئی اوہ اپنے
کم نُوں اُکا ای بھُلھ جاندا اے اتے اوسدی پرواہ نہیں
کردا۔

ٹھگ ای ٹھگ دیاں رمزاں جانے۔

معنے: ٹھگ: داء لان والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر فراڈیا دوسرے
فراڈیے دی رگ سمجھدا ہوندا اے اتے اوہ اوس توں داء نہیں
کھاندا اتے بھولے لوکاں نُوں ٹھگ مُچھ کے لے جاندے
نیں۔

ٹھنڈا لوہیا ای تتے لوہے نُوں وڈھدا اے۔

معنے: لوہیا: لوہا☆ تتے: گرم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ٹھنڈے سبھاء دا بندہ
ای اوڑک جوش والے اتے چھیتی غصے وچ آ جان والے
بندے تے فتح پالیندا اے اتے گرم سبھاء دا بندہ اپنے مُورکھ
پنے پاروں ہار کھا جاندا اے۔

جاچ بِناں جُوا کھیڈن والا ہار کھا مردا اے۔

معنے: جاچ: سکھیا☆ بِناں: بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی کم کرن توں
اگدوں اوسدی پوری جاچ سکھنی چاہیدی اے اتے خاص
طور تے جُوا جاں انج دیاں شرط والیاں کھیڈاں جے بندہ
بِن سکھیا توں کھیڈے تاں اوہ لے کے بہہ جاندیاں
نیں۔

جادو اوہ جیہڑا سر چڑھ کے بولے۔

معنے: سر چڑھ کے: تگڑا ہو کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جادو ٹونا اوہ ہوندا
اے جو اگلے دے سر تے چڑھ کے اپنا رنگ دسے اتے
جے اوہ کم ڈھا ای ہووے تاں اگلا کدی وی اوس نُوں مَن
لئی تیار نہیں ہووے گا۔

جاگدے دا لکھ تے سُتے دا ککھ۔

معنے: جاگدا: جو سُتا نہیں، بیدار☆ ککھ: تنکا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی ایس
جگ اندر اکھاں کھولھ کے جگ وچ ورت وِیہار کردا اے
اوس نُوں لکھاں دا فائدہ ہو جاندا اے پر جو ہر ویلے سُتا ای
رہوے اوس نُوں سدا نقصان ای ہونا ہوندا اے۔

جاگدے نُوں جگاون اوسنوں چھیڑن ایں۔

معنے: جاگدا: ہوش وِچ، سمجھدار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے مُورکھ نُوں تاں مت دے لئی پر جدوں کوئی سیانے بیانے نُوں مت دین لگدا اے تاں اوہ بندہ اگلے دی اوس گل دی کوڑ کر دا اے۔

جاں دِیدے نا ہینے ہوئے فِر سُرمہ کیہ کرسی۔

معنے: دِیدے: اکھیاں ☆ کرسی: کرے گا۔

ویروا: اکھان رنگی ایس شعری تُک وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم ویلے سِر ای پھبدا اے اتے جے سُرمہ اکھاں انھیاں ہون توں مگروں پایا جاوے تاں بندے نُوں اوسدا کُجھ فائدہ نہیں ہو سکدا۔

جاندے راہ نہ وَنجے اوہدا پندھ نہ پُچھ۔

معنے: وَنجے: جاوے ☆ پندھ: سفر دی واٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ آپوں کسے راہے نہ پیا ہووے اوس کولوں اوس سفر دی واٹ پُچھن دا کِیہ فائدہ۔ پُچھنا تاں اوس کولوں چاہیدا اے جیہنے اوہ پندھ پہلاں کیتا ہویا ہووے۔

جانے اوہ تے اوہدا کم۔

معنے: جانے: سمجھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی بندہ کسے دی گل نُوں من کے نہ ٹُردا ہووے اتے گل گل تے مرضیاں کرن لگیا ہووے تاں اوس نُوں اوسدے حال تے چھڈ دینا چاہیدا اے۔

جبرائیل دے وی پر سڑدے نیں۔

معنے: جبرائیل: مُعتبر فرشتہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار گل پردے وِچ ای رکھنی پَیندی اے اتے جے اوتھے سگواں سچ بول دِتا جاوے تاں چوکھا فساد وَدھن دا ڈر ہوندا اے۔ اوس تھانویں چُپ ای مسئلے دا حل ہوندی اے۔

جِتنے راوی وِچ وَل اونے ای وٹواں وِچ وَل۔

معنے: وَل: ڈِنگ ☆ وٹواں: جمع وٹو دی، واہیواناں دا اِک قبیلہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی راوی دریا وی چوکھے ای وَل ماردا ہویا اگے وَل جاندا اے اتے اوسدے کنڈھے وسن والی ذات وٹو وی اونے ای وَل فریب کرن والی ذات اے۔

جِتاں پھلے اوناں نیویں۔

معنے: پھلے: پھل لگے ☆ نیویں: نیواں ہو جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی باغ دے بُوٹے نُوں جِتاں وَدھ پھل لگدا اے اوہ بُوٹا پھل دے بھار نال اوناں ای نیواں ہو جاندا اے۔ اِنج ای انسان نُوں کرنا چاہیدا اے۔

جِتا قریب اوناں رقیب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ساک سَین اِک

ڈوجے توں دور ای وسدے ہون تاں چنگا ہوندا اے۔ ساک اِکدوجے دے جنے نیڑے ہون گے اونی ای اوہناں وِچ پھِک پیندی رہوے گی۔

وِتھے پھُل اوتھے کنڈے۔

معنے: پھُل: پھول ☆ کنڈے: کانٹے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی تھانویں پھُل ہون گے اتے لوک اوہناں دی باشنا سُنگھن گے اوتھے ای ربی حُکم پاروں پھُلاں دی راکھی لئی کنڈے وی ہون گے۔

جٹ بَیل تے بکرا' بدکردار نار' چارے بھُکھے ای بھلے رَجے کرن وگاڑ۔

معنے: نار: زنانی ☆ بھلے: چنگے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جٹ قوم دا بندہ 'ڈھگا' بکرا اتے ہریارن زنانی' ایہ چارے بھُکھے ای چنگے رہندے نیں۔ بُہتا ڈِھڈ بھر کھالین نال ایہ مستیاں کرن لگدے نیں۔

جٹ تے سنڈھا ستاں پیڑیاں تیکر وَیر نہیں گواندا

معنے: سنڈھا: بھینسا ☆ ستاں پیڑیاں: ست پُشتاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جٹ دی وی جے کسے نال کھور ہووے تاں اوس توں بدلہ لیاں بناں نہیں رہندا اتے انج ای سنڈھا وی کدی اپنے وَیری نوں نہیں بھُلدا۔

چِر دِل نہ بھِجے' اُچر پیار نہیں پیندا۔

معنے: چِر: جدوں تیک ☆ ☆ بھِجے: مائل ہووے ☆ اُچر: اودوں تیک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک دو جی اِکدوجے دے مزاج نُوں سمجھ نہ لین اودوں تیک اِکدوجے نال پیار نہیں ہوسکدا۔

وِتھوں دی کھوتی اوتھائیں آن کھلوتی۔

معنے: اوتھائیں: اوتھے ای۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جنی کو اوقات دا کوئی مالک ہوندا اے اونی حیثیت ای اوس توں ظاہر ہوندی اے اتے ہر کوئی اپنی اوقات دس ضرور دیندا اے۔

جاں کھاوے گھوڑا جاں کھاوے روڑا۔

معنے: روڑا: اِٹ وٹا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گھر وِچ گھوڑا پالن دی بس رئیس لوکاں دا کم ایں اتے چنگا مکان بنان نال وی چوکھا خرچ ہوجاندا اے جو لوکاں نُوں پیراں توں کڈھ دیندا اے۔

جاں تے ہونس موتی چُگے گا جاں بھُکھا مرے گا۔

معنے: ہونس: ہنس ☆ موتی چُگے گا: موتی کھائے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی خاندانی بندے کدی بھُکھے وی ہو جان مُڑ وی اوہناں وِچ بھیڑیاں عادتاں ہائیں مائیں نہیں پیندیاں اتے اوہ ہوندے چارے چو لاں نہیں ماردے۔

ھیڑا جھیڑ، گُجھیڑ نہ جھیڑ۔

معنے: جھیڑا: جھگڑا ☆ جھیڑ: چھوہ، شروع کر ☆ گُجھیڑ: بے مقصد جھگڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا کسے نال کوئی خاص مسئلہ ہو جاوے تاں اوہ کسے نال جھگڑا کردا وی چنگا لگدا اے پر دھگانے کسے نال جھگڑا کرن کوئی عقلونداں دا کم نہیں۔

جیہڑا پُٹھے کم کرے اوڑک پھس ای جاندا اے۔

معنے: پُٹھے کم: مندے کم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں کدی وی پُٹھے کم نہیں کرنے چاہیدے اتے جو بندہ پُٹھے کم تے لگ جاوے اوڑک اِک دِن اوسدی شامت آ ای جاندی اے اتے اوہ کِتے پھس ای جاندا اے۔

جٹ رِکیہ تے مت رِکیہ۔

معنے: مت: عقل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جٹ قبیلہ بڑا ای بُھوڑمت ہوندا اے اتے ایہ عقل کولوں گھٹ کم لیندے نیں اتے زور کولوں زیادہ کم لیندے نیں۔

جُمعہ چھڈ کے چھن چھن نہائے، مَوت نہ تاں زحمت پائے۔

معنے: چھن چھن: سنیچر، ہفتہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ جُمعے دا مبارک دِن چھڈ کے ہفتے والے دِن نہاوے گا اوہ جے مرنوں بچ وی گیا تاں بیمار ضرور ہو جاوے گا۔

جھنگ رڑا، تے گھیو دا گھڑا۔

معنے: رڑا: صاف مَیدان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جھنگ دے پدھر علاقے وِچ گھاہ بُوٹ چوکھا ہوندا اے اَنج مجھاں گانواں گھاہ چر کے گھیو چنگا کڈھدیاں نیں۔

جدھر رب اودھر سبھ۔

معنے: اودھر: اوس پاسے ☆ سبھ: تمام۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں رب دے گھروں کسے دے کم دی منظوری ہو جاندی اے تاں اوہ اوس بندے بارے لوکاں دے دِلاں وِچ رحم پا دیندا اے اتے اوسدا اوہ کم سرے چڑھ جاندا اے۔

جدھر سوہنی اودھر مہینوال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عاشق لوک اِکو وجود دیاں دو وکھ وکھ شکلاں ہوندے نیں۔ ایس لئی اوہ اکٹھے رہندے اتے اکٹھے ای مردے نیں۔ سوہنی دے نال ای مہینوال وی چھاں وِچ رُڑ گیا سی۔

جدھر گیا دُولہا اودھر جنج تے لاگ۔

معنے: لاگ: لاگی، ویاہ دے لاگ لین والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ویاہ والے دِن سارے لاگی لاڑے اتے اوسدے پیو دے پچھے پچھے لاگ

لین لئی ٹُرے پھر دے نیں اتے جانجی وی اودھر ای جاندے نیں جدھر لاڑا جاندا اے۔

جٹ تے بِنڈ دا وساہ نہیں کرنا چاہیدا۔

معنے: بِنڈ: مٹی دا اوہ بھانڈا جو کھوہ چوں پانی کڈھن لئی ورتیا جاندا اسی ☆ وساہ: اِعتبار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے جیہ بِنڈ دا کوئی اعتبار نہیں ہوندا پئی کیہڑے ویلے رڑ جاوے اِنج جٹ دا وی کوئی وساہ نہیں ہوندا پئی کیہڑے ویلے اوہ اپنی کیتی گل توں مکر جاوے

جیس جتنا بھانڈا ہوسی اُتنا ای پَیسی۔

معنے: جیس: جیہدا ☆ بھانڈا: برتن ☆ ہوسی: ہووے گا ☆ پَیسی: پوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جناں کسے بندے دا مَن موکلا ہووے گا اوناں ای اوہ برداشت دا مالک ہووے گا اتے اوس کولوں کسے دا بھلا ہون دی آس ہووے گی۔

جدھر مَولا اودھر دوَلہ۔

معنے: مَولا: پالن والا رب ☆ دوَلہ: شاہ دوَلہ دریائی ' اِک بُزرگ کامل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی فقیر درویش وی اپنی مرضی نال نہیں بولدے اتے جو حُکم اوہناں نُوں رب ولوں ہوندا اے اوہ لوکائی تیک اپڑا دیندے نیں۔

جدھر موُنہہ امام دا اودھر موُنہہ تمام دا۔

معنے: جدھر: جیہڑے پاسے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نماز پڑھن لگیاں سارے نمازی امام دے مگر ای نماز پڑھدے نیں اتے جو امام دی نیت ہووے اوسدا پھل ای نمازیاں نُوں مِلدا اے

جدھر موُنہہ میئں دا اودھر موُنہہ میرا۔

معنے: میئں: مَولوی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنا قصور کدی وی نہیں مَن دے اتے سارا گناہ اگلے دے پیٹے پا دیندے نیں اے ہر گل وِچ اگلے دی ہاں وِچ ہاں ملائی جاندے نیں۔

جدھرِ نیوان ہووے پانی اودھر۔

معنے: نیوان: نیواں پاسہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تگڑے لوک سدا ماڑیاں تے ای رُعب پان دی واہ لاندے نیں اتے اپنے توں اوکڑے وَل پرت کے وی نہیں ویکھدے۔

جِسدی راہ تکیے اوہ راہ بُھل جاندا اے۔

معنے: تکیے: ویکھیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جیہدی وی چوکھی آؤ بھگت کردا اے اوہ بندہ اوس عزت آدر نُوں ویکھ کے کئی واری اپنی اوقات نُوں وی بُھل جاندا اے۔

جکر بر چھ ڈِگدا اے، اُکرا ای پیار ہوندا اے۔

معنے: جکر: جیوں کر، جس راں ☆ برچھ: رکھ ☆ ڈِگدا: ڈھہندا ☆ اُکر: اُنج۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیکن درخت اچن چیت ای ڈِگ پیندا اے اِنج ای لوک دِل نُوں اگلے دی جھولی وِچ پا دیندے نیں اتے اوس دے پیار دی پھاہی وِچ پھس جاندے نیں۔

جگ نال متھا نہیں لائی دا۔

معنے: جگ: دُنیا ☆ متھا لان: لڑائی شروع کرن۔

ویروا: ایسا اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جے لڑائی وی کرنی پۓ جاوے تاں چار گھر بجناں دے وی رکھ لینے چاہیدے نیں۔ سارے جہان نال وَیر وِڈھ کے بندے نُوں سدا ہار ای ویکھنی پیندی اے۔

جگ نال بنا کے رکھنی چاہیدی اے۔

معنے: بنا کے رکھن: تعلق جوڑن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ جگ وسدی اندر لوکاں نال چنگے تعلق ای بنا کے رکھے اتے اتے ہائیں مائیں کسے نال وَیر نہ پاوے۔

جگت دھوتا وکھو جائے۔

معنے: جگت: جگ، دُنیا ☆ دھوتا: وانجیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں اپنا رہن سہن اتے بول چال اِنج دا رکھنا چاہیدا اے پئی لوک اوس نال پیار کرن اتے جس نال زمانہ نفرت کرن لگ پوے اوہ تھوڑا چر ای کڈھدا اے۔

جلدی کم شیطان، دیری کم رحمٰن۔

معنے: دیری: دیر نال ہون والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی کاہلی جاں جلدی وِچ کوئی کم کردا اے اوس وِچ کوئی نہ کوئی غلطی کِتے نہ کِتے رہ جاندی اے پر سوچ سمجھ کے سیانف نال کم کیتیاں غلطی گھٹ ہوندی اے۔

جِتھے وَلی ہووے اوہدے وَل جائیں، کڈھے وَل تیرا، ہوویں وَل تائیں۔

معنے: وَل: پاسے ☆ وَل: ڈِنگ ☆ وَل: ٹھیک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی اللہ دے ولیاں کول جان نال بندے دیاں روحانی بیماریاں دا علاج ہو جاندا اے اتے بندہ ٹھیک ہو جاندا اے۔ پر شرط ایہ وے پئی بندہ اوتھے خالی ہو کے جاوے۔

جِسدا سائیں جاگدا سو کیوں ہووے نراس۔

معنے: سائیں: مالک ☆ سو: اوہ ☆ نراس: بے اُمید۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے نوکر دا مالک جاگدا ہووے اوس نُوں کوئی فکر نہیں ہو سکدی اتے اوسنوں بے اُمید ہون جاں فکر کرن دی کوئی لوڑ نہیں

ہوندی۔

جنس تولیاں تے مانس بولیاں ای پتہ لگدا اے۔

معنے: جنس: چیز ☆ تولیاں: تول کے ☆ مانس: بندہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیویں کسے وی وکاؤ جنس دے وزن دا پورا پتہ اوسدے تولن توں بناں نہیں لگ سکدا' انج ای بندہ جدوں اگلے نال گل بات کرے گا تاں ای اگلے نوں اوسدے علم گیان دی سار ہووے گی۔

جندرے ساودھاں لئی ہوندے نیں چوراں لئی نہیں ہوندے۔

معنے: جندرے: تالے ☆ سادھ: بھلا مانس۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اپنی شے دی راکھی آپ ای کرنی چاہیدی اے اتے جندرے مارن دے نال گھر دا خیال وی رکھنا چاہیدا اے۔ تالے تاں ساؤ لوکاں لئی ہوندے نیں چوراں لئی تاں نہیں ہوندے۔

جنگل دے جم ہمیش جانگلی ای نہیں ہوندے۔

معنے: جم: جمے ہوئے ☆ ہمیش: ہمیشہ ☆ جانگلی: جنگل دے وسنیک' اجڈ' جاہل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے دی عقل دا اندازہ نرا جمن تھاں اتے اوسدے واس توں ای نہیں لایا جاسکدا کئی واری جاہل وستیاں وچ وی بڑے بڑے سیانے جی جم پیندے نیں۔

جو دل وچ اوہو بلھاں تے۔

معنے: بلاں: ہوٹھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو گل بات بندے دے دل وچ ہوندی اے اوہ ای اوس دے بلاں تے لازمی آ جاندی اے اتے اوسدے مُنہ چوں دھکے نال نکل جاندی اے۔

جو رب کرے سو ہو۔

معنے: ہو: ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو رب سچے نے کرنا ہوندا اے آخیر اوہ ہو کے ای رہندا اے اتے اوہ کدی وی کسے دے ٹالیاں ٹل نہیں سکدا۔

جو سبھ نوں پیارا سو رب نوں پیارا۔

معنے: سبھ: سبھناں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نوں رب دی مخلوق چنگا سمجھدی ہووے رب سچا وی اوسے نوں ای چنگا سمجھدا اے اتے اوس نال پیار کردا اے۔

جو کرے تمبیسر نہ کرے باپ نہ کرے پرمیسر۔

معنے: تمبیسر: تانبا ☆ پرمیسر: خدا' پرمیشور' مالک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تانبے دے سکے وچ اپنی طاقت ہوندی اے پئی اوس دا مقابلہ دُنیا دی ہور کوئی شے نہیں کر سکدی اتے اوہ بندے نوں گھوڑا بنا دیندی

اے۔

جو کرے گا سو بھرے گا۔

معنے: بھرے: بھگتان بھگتے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی ایس جگ اندر چنگا ماڑا عمل کرے گا اوہ اوسدی جزا سزا بھگت کے ای ایس جہان توں جائے گا۔ ایہ ربی فیصلہ اے۔

جو لبھے سو لئے لیئے۔

معنے: لبھے: ملے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس زمانے اندر اوہ بندہ ای چنگا رہندا اے جیہوں جو کجھ لبھ جاوے اوہ لے لوے اتے جے اوہ بہتے دے چکر وچ پیا رہوے تاں کئی وار تھوڑے توں وی رہ جاندا اے۔

جو من وچ وَسے سو سُفنے وَسے۔

معنے: وَسے: وسدا ہووے ☆ سُفنے: خواب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جیہدے بارے ساری دیہاڑی سوچاں سوچدا رہوے اوہوای رات نُوں خواب وچ مل پَیندا اے۔

جوگی دا پیار کاہدا۔

معنے: کاہدا: کس کم دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جوگی اتے فقیر لوک پنڈ پنڈ اتے نگر نگر پھرن والے ہوندے نیں اتے اِنج اوہ کسے دے سکے نہیں ہو سکدے۔ اوہ ہر تھاں یاریاں لاندے جاندے نیں پر پرت کے پھیرا نہیں پاندے۔

جھوٹیاں دے بھیڑ وچ نہیں پھسی دا۔

معنے: جھوٹیاں: سنڈھیاں ☆ بھیڑ: بھڑن لڑائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے اپنے توں تگڑیاں دی لڑائی ہوندی ہووے تاں اوس توں بچ کے رہن ای چنگا ہوندا اے اتے اپنی جان بچا کے لانبھے ہو جانا چاہیدا اے۔

جے انھاں انھے نُوں راہ دسے تاں دوویں ٹوئے وچ جا پَین۔

معنے: ٹوئے: گڑھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اکھاں توں آتر بندے نُوں جے راہ وکھان والا وی اوس دے نال دا ای ہووے مُڑ اوہ اوس نُوں کیہ راہ وکھاوے گا سگوں دوویں ای ٹوئے وچ جان گے۔

جے توں بندہ رب داؑ خادم بن جا سبھ دا۔

معنے: سبھ: تمام۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں جے رب دا سچا اتے پکا بندہ بنن دی ریجھ ہووے تاں اوہ مخلوق دا پہلاں خادم بنے اوس توں مگروں اوسدی بندگی نُوں رب پروان کرے گا۔

جے چاہو سُکھ جیو یا بھلا سبھس دا منگ۔

معنے: سُکھ جیو یا: سُکھ دا جیون ☆ سبھس: سبھناں دا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے بندیا تیئوں ایہ خواہش اے پئی توں سُکھ دی زندگی گذار سکیں تاں توں سبھ دا بھلا منگن سِکھ لے اتے سبھ دا بھلا کرن سِکھ لے۔

جے رب مِلدا نھاتیاں دھوتیاں مِلدا مچھیاں ڈڈیاں نُوں ہو۔

معنے: نھاتیاں دھوتیاں: غُسل کرن نال۔

ویروا: حضرت سُلطان باہوؒ ہوراں دی شعری تُک وِچ دسیا گیا اے پئی رب بس سچے دِلوں رب دی مخلوق نال پیار کیتیاں ای مِلدا اے اتے بندہ دِل نُوں نفرت توں پاک کر لیندا اے۔ جے اوہ بس وضو کرن جاں پاک صاف رہن نال ای مِلدا ہوندا تاں اوہ مچھیاں ڈڈیاں نُوں مِل پیندا جو ہر ویلے پانی وِچ رہندیاں نیں۔

جیبھ ای حلال اے اتے جیبھ ای حرام اے۔

معنے: جیبھ: زبان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس زبان نال ای بندہ اگلے بندے نُوں اپنا بنا لیندا اے اتے زبان نال ای لوک سجن نُوں وی اپنا ویری بنا لیندے نیں، زبان ای بناندی اتے زبان ای وگاڑدی اے۔

جیبھ ای ہاتھی تے چڑھاوے، جیبھ ای سر کٹاوے

معنے: ہاتھی تے چڑھاوے: عزت بخشے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی مٹھی زبان اگلے دے دِل وِچ اوس لئی چوکھی تھاں بنا دیندی اے اتے زبان پاروں ای اگلا اوس نُوں مرن مارن لئی تیار ہو جاندا اے۔

جیبھ چلے اِکوار۔

معنے: اکوار: اک واری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ ساری عُمر زبان نال ای سارے فیصلے کردا اے اتے زبان نال ای دھیاں بھیناں دے ساک کردا اے ایس لئی اوسنوں بولن لگیاں سوچ سمجھ کے بولنا چاہیدا اے۔

جیبھ چلے سَو بلا ٹلے۔

معنے: بلا: مُصیبت ☆ ٹلے: ہٹ جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی زبان جدوں سمجھداری دی گل کرن سِکھ لوے تاں بندے دے سر تے لمکدی تلوار نُوں وی لانبھے کر دیندی اے اتے سَو مُصیبتاں توں جان چھڈا دیندی اے۔

جیبھ ای سجن نُوں دُشمن تے دُشمن نُوں سجن بنا دیندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی مٹھی زبان نال دُشمن نُوں وی سجن بنایا جاسکدا اے اتے کوڑی زبان

نال گوڑھے سجن وی دشمن بن جاندے نیں۔

جیبھ دیوانی اپنے گوں سیانی۔

معنے: اپنے گوں: اپنے لئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں نال بد زبانی کردے رہندے نیں پر جدوں اپنے وَل گل آوے تاں اوس ویلے اوہو زبان سیانی ہو جاندی اے اتے سِدھیاں گلاں کرن لگ پیندی اے۔

جیہڑے مونہہ نال حلوہ کھائیے اوسے نہ کولے چبیے

معنے: چبیے: چبائیے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جیہڑے مُونہوں کسے نُوں اِکوار چنگا آکھ لیا جاوے اوسے مونہہ نال مُڑ کے اوس نُوں مندا آکھیاں یاری دوستی جاں سجنا ئی نُوں لاج لگ دی اے۔

جیہا کن بھر تیہا من بھر۔

معنے: کن بھر: کن وچ پئی واج ☆ من بھر: دل وچ ہویا اثر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دے اُچ جھک دا پتہ اوس دی گل بات توں ای لگ جاندا اے اتے اوسدی بولی سُن کے ای اوسدے گُر گیان دی سار خبر ہو جاندی اے۔

جیہڑے ایتھے بھیڑے اوہ لہور وی بھیڑے۔

معنے: بھیڑے بُرے نکمے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی فطرت اوسدی رہن تھاں بدل لین نال کوئی بدل نہیں جاندی اتے اوہ بھانویں کتے وی ٹُر جاوے اوہ اپنی نسل اتے خون دے رنگ دی سنجان کراندا رہندا اے۔

جیہنے مُرشد پھڑ لیا اوہ تر گیا۔

معنے: مُرشد: من نُوں ارشاد دین والا آگو ☆ تر گیا: منزل تے اپڑ گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر منزل تے اپڑن لئی راہ وکھان والے دا ہون ضروری اے اتے جو بندہ کسے کولوں اوہ گُر گیان سکھ کے اوسدا اپکا داس ہو جاندا اے اوہ اپنی منزل نُوں پالیندا اے۔

جھڈُو کولوں لگڑوی چنگی، آنڈے دیوے وِیہہ، سالک رام توں چکی چنگی، ڈُنیا کھاوے پیہہ

معنے: جھڈو: نامرد ☆ ویہہ: ویس ☆ پیہہ: پیس۔

ویروا: سالک رام دے ایس اکھان رنگے شعر وچ دسیا گیا اے پئی نامرد اتے ناکارے بندے کولوں تاں لگڑوی ای چنگی ہوندی اے جو چوکھے سارے آنڈے دے دیندی اے اتے بیکار بندے نالوں پتھر دی چکی چنگی ہوندی اے جیہدا پیٹھا ہویا ڈُنیا کھاندی اے۔

جھگڑا بچے دے نال گال سنڈھیاں نُوں پلا اڑک

جانا نال واڑ مندا' ساون ماہ خریدنی کھنڈ مندی'
راتیں ٹُرنا وِچ اجاڑ مندا۔

معنے: گال: چنگا مندا آکھنا☆ پَلا: کپڑے دا پلو☆ اڑک جانا: اڑ جانا☆ واڑ: باڑ☆ اجاڑ: جنگل۔

ویروا: ایس اکھان رنگے شعر اندر دسیا گیا اے پئی کسے بال نال سیانے بندے نُوں جھگڑا کرن چنگا نہیں لگدا۔ اِنج ای سنڈھیاں نُوں گال کڈھن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔ کپڑا جیکر لنگھدیاں کتے واڑ نال اڑ جاوے تاں پاٹ سکدا اے۔ ساون دے مہینے وچ کھنڈ خریدیاں سِجّل پاروں خراب ہو کے مُل گھٹا جاندی اے اتے رات نُوں اجاڑ جنگل وچ سفرے پیاں بندہ کسے جنگلی جانور اگے چڑھ سکدا اے۔

جیہڑا موَلا کولوں ڈردا اے' اوہ گھیو کرُولیاں کردا اے

معنے: موَلا: پالن والا' رب☆ گھیو کرولیاں کرن: کھلا گھیو کھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو وی اپنے سچے مالک کولوں سدا ڈردار ہووے گا۔ رب سچا اوس تے اپنیاں رحمتاں دے بُوہے کھول دیندا اے اتے جگ دی دوَلت اوسدے گھر دی نوکر بن جاندی اے۔

جیہڑا دُنیا کولوں ڈردا اے' اوہ ہر مَیدانے ہردا اے

معنے: مَیدانے: مَیدان وچوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ اپنے رب نُوں بھُل جاندا اے اتے جگ دی دوَلت دے وارثاں کولوں ڈردا اے اوس ولوں رب اپنی رحمت دا منہ موڑ لیندا اے اتے ہار اوسدا مقدر بنا دیندا اے۔

جھاڑی اوہلے گِدڑ تُوں سوا کوئی نہیں بہندا۔

معنے: اوہلے: اوٹ وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نِکا بندہ کسے نُوں اوکھے ویلے کیہ امداد کر سکدا اے۔ اوہ تاں وچارہ اپنے آپ جوگا ای مساں ہوندا اے۔

جھُڈو تے جھریڑا' ساری رات کریندا جھیڑا۔

معنے: جھڈو: بے شرم☆ جھریڑا: جھیڑا اں کرن والا' جان کے چھیڑن والا☆ جھیڑا: جھگڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نکمے اتے آہلسی سارا دن تاں ہتھاں تے ہتھ دھر کے بہہ رہندے نیں پر رات نُوں اوہ نالدیاں نُوں ساری رات سوَن نہیں دیندے اتے فضول گلاں داہبسن پائی رکھدے نیں۔

جیہدی منجی بیٹھ اگ بالیے اوہ ای بھجدا اے۔

معنے: بھجدا: دوڑدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نُوں وی تکلیف دِتی جاوے اوہ ای داد فریاد کردا اے اتے اپنی جان بچان دی واہ لاندا اے۔

چاتر توں ویری بھلا مُورکھ بھلا نہ میت۔

معنے: چاتر: چالاک ☆ ویری: دُشمن ☆ مُورکھ: احمق ☆ میت: سجن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چالاک بندہ ایڈا بُرا ہوندا اے پئی اوس نالوں تاں دُشمن وی کجھ چنگا ای ہوندا اے اتے بیوقوف سجن جے کتے بدقسمتی نال مِل جاوے تاں لے کے بہہ جاندا اے۔

چادر ویکھ کے پیر پساریئے۔

معنے: پساریئے: پائیے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنی حثیت ویکھ کے ای کوئی گل کرنی چاہیدی اے اتے جے بندہ اپنی حثیت توں ودھ کسے توں منگ لوے گا تاں کوئی اوس نوں نہیں دیوے گا۔

چار دِناں دی چاننی فیر ہنیری رات۔

معنے: چاننی: چاندنی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس زندگی اندر بندے نُوں خوشیاں تھوڑیاں ملدیاں نیں اتے غم پریشانیاں ڈھیر ملدیاں نیں ایس لئی بندے وچ ہر قسم دے دُکھ مُصیبت نُوں جرن دا حوصلہ ہونا چاہیدا اے۔

چُپ ادھی مرضی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جد کوئی گل سُن کے اگوں ہانبھ نانبھ نہ کرے اتے چُپ رہوے تاں سمجھ لینا چاہیدا اے پئی اگلا تہاڈی گل جاں وچلے مسئلے تے راضی اے۔

چھٹے تے رُکھ وی سُک جاندے نیں / چھٹے رُکھ ہرے نہ ہوون۔

معنے: چھٹے: چھٹ لئے' کھائے ☆ رُکھ: درخت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی کسے گھر نُوں ہولی ہولی کھا چھٹ ای جاوے تاں اوہ گھر تاں اوڑک مُکنا ای اے۔ ہولی ہولی چونڈیاں دے خزانے وی خالی ہو جاندے نیں۔

چھٹے تاں گھر وی مُک جاندے نیں۔

معنے: چھٹے: کھاہدے گئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی بہانے بہانے نال اگلے دے گھروں ڈھوا ڈھوائی کردا رہوے تاں اوہ گھر کدوں تیک بچ سکے گا اوڑک اوس دا گھگھو وچ جاوے گا۔

چج کُج شکلوں ای پئے لبھدے نیں۔

معنے: چج: گُن ☆ کُج: عیب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی شکل صورت تے اوسدے اندر وار دی ساری حقیقت لکھی ہوندی اے اتے بندہ کہندہ اپنی شکلوں ای سنجاپ جاندا اے۔

چراغ توں چراغ جگدا اے۔

معنے: جگدا: روشن ہوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگیائی دا چانن ہر تھاں اپڑان لئی چنگیائی کردیاں ای جانا چاہیدا اے۔ انج ویکھو ویکھی ہور کئی لوک وی اُنج کرن لگ پین گے اتے وسیب اندر سدھار آ جاوے گا۔

چراغ روشن مراد حاصل۔

معنے: چراغ روشن: چراغ بالن ☆ مراد حاصل: منت منی جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی روشنی زندگی دی علامت اے اتے جو کوئی وی کتے روشنی کردا اے رب سچا اوسدے اندر نُوں اپنے پیار دے چانن نال روشن کر دیندا اے۔

چنگا ای چنگیائی پاوے اوہ نہ کر جو اگوں آوے۔

معنے: چنگیائی: اچھائی ☆ اگوں: سامنے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر چنگا بندہ ای اوڑک چنگا رہندا اے اتے بھانویں چر مگروں ای نکلے پر تاں چنگے بندے دا ای نکلدا اے۔ بندے نُوں کدی وی اوہ کم نہیں کرنا چاہیدا جو اوس لئی پریشانی دا کارن بن جاوے۔

چھوچھا بولے بھریا کدی نہ بولے۔

معنے: چھوچھا: خالی ☆ کبھو: کبھی، کدی۔

ویروا: ایسا کھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جیہڑے لوک تو پُوچھے ہوندے نیں اوہیو ای ہر گل تے ٹھوک ٹھوک کے پیندے نیں پر جوازلوں رجے ہون اوہ کدی اپنیاں چوڑاں نہیں کردے۔

چھجاں اوہلے یار نہیں لُکدے۔

معنے: چھجاں: جمع چھج دی، چھاج ☆ اوہلے: پچھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر انہونی شے گھٹ ای ہوندی اے۔ اتے جو کجھ ایس جگ اندر واپردا اے اوس نال رَلدا مِلدا ای اتھے لوکاں دا وِیہار اے۔

چراغ تھلے ہنیرا ای ہوندا اے۔

معنے: تھلے: ہیٹھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جگ وچ انج ہوندا چوکھی وار ویکھیا گیا اے پئی چنگے علمی لوکاں دی اولاد وچوں علم گیان والا بہت گھٹ ای جم دا اے اتے بوہڑ تھلے کوئی ہور بوٹا چھیتی ای نہیں اُگ پیندا۔

چرکا گھوڑا من چر، جو کے سو کر من دے گھر۔

معنے: چرکا: چنگا چارہ، چوکھا کھان والا ☆ من چر: من مرضی دا پٹھا کھا لیندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو گھوڑا رج کے پٹھے کھالین والا ہووے اوسدی صحت ٹھیک رہندی اے اتے اوس تے جدوں دل کرے بندہ انجھک ہو کے سواری

کر سکدا اے۔

چڑھدی کلا دے سبھ ساتھی تے بنی دا کوئی نہ۔

معنے: چڑھدی کلا: عروج دا سماں ☆بنی دا: اوکھے ویلے دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارے لوک اگلے دے اوس ویلے ای یار ہوندے نیں جدوں تیک کوئی کھاندا پیندا ہووے پر جدوں کوئی مُصیبت وچ پھس جاوے تاں سارے ای سنگ چھڈ جاندے نیں۔

چڑھدیوں بدل لہندے جاوے اِک پکاندی چار پکاوے۔

معنے: چڑھدیوں: مشرق توں ☆لہندے: مغرب پاسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ واہیواناں لئی دسیا گیا اے پئی جدوں بدل چال پیا ہویا ہووے جاں چڑھدے ولوں لہندے نُوں ٹُریا جاندا ہووے تاں ہائیں مائیں خلاصی نہیں کردا اتے جھڑی لماں چرلگی رہن دی آس ہوندی اے۔

چڑھے تے چڑھاواں سِر دُکھے نہ پاؤں۔

معنے: چڑھے تے چڑھاواں۔ چلدے کم وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چلدے کم وِچ کُجھ ہور کم وی آ جاوے تاں کم دے کرنہاراں نُوں کوئی خاص کھیچل نہیں کرنی پیندی سگوں چلدے کم وچ اوہ کم وی ہو ای جاندا اے۔ نویں سِریوں کم چلان اوکھا ہوندا اے۔

چڑھے چک بھانویں سَو بھانڈے لاہ لئو۔

معنے: چک: گھمیاراں دا مٹی دے بھانڈے بنان والا گول پہیہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کم چلدا ہووے اتے اوس ویلے ہور کم وی آ جاوے تاں اوس کرن اوکھا نہیں لگدا پر نویں سِرے سارے سند جوڑن لگیاں چوکھی کھیچل کرنی پیندی اے۔

چڑی چُنجھ بھر لے گئی ندی نہ گھٹیا نیر۔

معنے: چُنجھ: پنچھی دے منہ دا اگلا نوکدار حصہ ☆نیر: پانی۔

ویروا: ایس اکھان راہیں دسیا گیا اے پئی جے امیر لوکاں دے گھراں چوں ماڑے لوک تھوڑا بہت مال لے وی جان تاں تگڑیاں لوکاں نُوں کوئی فرق نہیں پیندا اتے اللہ میاں اوہناں نُوں ہور دے دیندا اے۔

چوہدری ہووے تے بھانویں کوئی رائے، کم نہیں آوندا تے حسماں نُوں کھائے۔

معنے: رائے: راجپوت۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر جی نُوں جی اے۔ جدوں کوئی کسے اوکھے ویلے کم آوے تاں اوس دے پیر چُمن نُوں جی کردا اے پر جو بندہ کم نہیں آوندا اوس دی عزت کرن دی کیہ لوڑ اے۔

چور پرائیاں چُلھاں دا ڈُر پٹھے مُنہ مُلاں دا۔

معنے: پرائیاں: بیگانیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مولوی ہر ویلے لوکاں دے گھروں پک کے آون والیاں شیواں وَل لالچی اکھاں نال ویکھدا رہندا اے اتے اوہ اپنے خُدا نُوں رازق مجھن دی تھاں اوس وستی دے لوکاں نُوں اپنا رازق سمجھدا اے جتھے اوہ نماز پڑھاندا اے۔

چنگی گل کُرتوں وی مِٹھی لگدی اے۔

معنے: چنگی: خوب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر بندے نُوں چنگے بول ای بولدے رہنا چاہیدا اے اتے چنگی گل ہر کسے نُوں چنگی لگدی اے اتے سُن کے ہر کوئی گل کرن والے تے خوش ہوندا اے۔

چنہاں رناں، راوی متاں، سُوتر بُوڑا، روہی سُوراں

معنے: چنہاں: پنجاب دا اک دریا ☆ رناں: زنانیاں ☆ متاں: روٹیاں ☆ سُوتر: ہندوستان دا اک علاقہ ☆ بُوڑا: بُوڑ، ہوڑمت ☆ روہی: تھل دا علاقہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ علاقیاں دی ونڈ کیتی گئی اے پئی چنہاں دے کنڈھے زنانیاں سوہنیاں ہوندیاں نیں، راوی دے کنڈھے کھان پین چنگا ہوندا اے، سوتر دے علاقے دے لوک ہُوڑمت ہوندے نیں اتے روہی دے لوک منافق اتے جھوٹھے ہوندے نیں۔

چلدی داناں گڈی۔

معنے: چلدی: ٹھیک حالت وِچ کم کردی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں رب ولوں کسے دا کم ٹُریا ہویا ہووے تاں ہر کوئی اوسدی عزت کردا اے اتے جدوں اوسدے کم کار وِچ وگاڑ پے جاوے تاں کوئی وی اوس نُوں مُونہہ نہیں لاندا۔

چمار چمڑے دا یار۔

معنے: چمار: چمیار، چمڑے دا کم کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم کرن والے نُوں بس اپنے کم کار دی ای فکر ہوندی اے اتے اوہ اپنے کم کار دے مند چنگ نُوں ای سمجھدا ہوندا اے۔

چمار داناں جگ جتن۔

معنے: جگ جتن: دُنیا دے دِل جت لین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک جگ اندر انج دے کم کردے نیں پئی اوہ اپنے کم کار پاروں لوکاں دے دِل جت لیندے نیں۔ چمیاروی لوکاں دیاں جُتیاں بنا کے اوہناں نال پیار کرن والے بن جاندے نیں۔

چمار دی بددُعا نال ڈھور نہیں مردے۔

معنے: ڈھور: ڈنگر، پشو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چمیار چمڑے دا کم کردا اے اتے جے اوہ ایہ دُعا ای کرن لگ پوے پئی ڈنگر مرجان تاں جو چمڑا سستا ہو جاوے تاں اوسدی ایہ دُعا پوری نہیں ہوسکدی۔

چن تے دھوڑ نہیں پے سکدی۔

معنے: دھوڑ: گھٹا مٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگے کردار دے لوکاں تے بھانویں لکھاں دوش وی لائے جان پر اوہناں دی چنگیائی لوکاں دے دِلاں اندر وس جاندی اے اتے اوڑک اوہ ہتر کے سبھو دوشاں وچوں نِکل جاندے نیں۔

چن چڑھے تے چڑھی جوانی، کتھوں رہندے گجھے

معنے: گجھے: لُکے ہوئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر چنگے لوکاں دی چنگیائی دی باشنا اوڑک لوکائی وچ پھَل ای جاندی اے اِنج جوانی چڑھدے گھبرو دا انگ انگ اوس جوانی دی کہانی سنان لگیا ہوندا اے۔

چن چڑھیا گل عالم ویکھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو گلاں وی ایس جگ اندر مشہور ہو جاندیاں نیں اوہناں دا ساری خُدائی نُوں پتہ لگ ای جاندا اے تے کوئی اوس گل نُوں لوکاں توں چھپانا وی چاہے تاں نہیں چھپا سکدا۔

چندری جیبھوں سدا چندری گل نِکلدی اے۔

معنے: چندری: بھیڑی ☆ جیبھوں: زبان چوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے بندے نے سدا بھیڑی گل ای کرنی ہوندی اے اتے ایہ ہوا ای نہیں سکدا پئی بھیڑا بندہ وی رب توں ڈر کے کدی چنگی گل کرے۔

چندرے دا جھاڑا چھتر نال ای ہوندا اے۔

معنے: چندرا: بھیڑا، پھوڑا ☆ جھاڑا: بُرا اثر گوان والا عمل ☆ چھتر: جُتی دا پولا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگا بندہ تاں سَینت نال وی گل سمجھ جاندا اے پر بھیڑا بندہ جدوں تیک جُتیاں نہ کھالوے اودوں تیک اوہ اپنی عادتوں نہیں مڑدا اتے گجھ نہ گجھ برائی کردا رہندا اے۔

چندن دی چِٹکی بھلی گڈا بھریا نہ کاٹھ۔

معنے: چندن: صندل، خوشبودار لکڑی ☆ چِٹکی: چونڈی ☆ کاٹھ: لکڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگے لوک تھوڑے وی ہون تاں اوہ بُہتیاں بھیڑیاں تے بھارو ہوندے نیں جیویں لکڑی دی بھری گڈ نالوں صندل دے برادے دی چِٹکی ودھ خوشبودار اتے قیمتی ہوندی اے۔

چنگا چوکھا کھاؤ پر ہنکار نہ بولو۔

معنے: چوکھا: زیادہ ☆ ہنکار: تکبر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اللہ بندے نُوں ہمت دیوے تاں اوہ چنگا کھائے ہنڈائے پر اپنی اوس دولت دے مان تے بندے نُوں تکبر جاں آکڑ نہیں وکھانی چاہیدی، نہیں تاں رب اوہ نعمت واپس وی لے سکدا اے۔

چنگی مت چاہو تاں بُڈھے توں پُچھن جاؤ۔

معنے: مت: ہدایت ☆ بُڈھے: وڈیری عُمر دا بندہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے چاہوے پئی کوئی کم کرن دی صلاح سُوتر کرن لگیاں کوئی غلطی نہ ہو جاوے تاں ہر گل وِچ وڈیریاں بندیاں دی صلاح ضرور لے لینی چاہیدی اے۔

چور اوہوای چیز چروائے جو سائیاں نُوں بھاوئے

معنے: چراوے: چوری کرے ☆ سائیاں: مالکاں ☆ بھاوئے: چنگی لگے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چور وی سدا اوہوای چیز چوری کرداا ے جو مالکاں نُوں چنگی لگدی ہووے اتے اوہ اوسنوں سانبھ سانبھ کے رکھدے ہون۔

چہرہ دِل دا گواہ ہونداا ے۔

معنے: گواہ: گواہی دین والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے لوکاں دے نَین نقش رب نے چنگے بنائے ہون اتے اوہ بن دے پھبدے ہون تاں اوہناں لوکاں دا دِل وی اُنج ای سوہنا ہونداا ے اتے کوجھے اتے بھَیڑے نَین نقشاں والے اندروں وی اونے ای کوجھے ہوندے نیں۔

چھاننی چھج نُوں مہنا نہیں دے سکدی۔

معنے: چھاننی: آٹا چھانن والا سند ☆ چھج: دانے چھٹن والا کانیاں دا سند۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے نُوں مہنا تاں بس اوہوای دے سکدا اے جو آپوں سبھناں خوبیاں دا مالک ہووے اتے جو آپ ای ایجہی ہووے اوہ کسے نُوں کیہ مہنا دیوے گا۔

چھتی پتناں دا تارو۔

معنے: پتناں: جمع پتن دی گھاٹ، دریائی لانگھا ☆ تارو: ترن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے چوکھے ای چتر چالاک اتے ہر پاسے دی خبر دین والے ہوندے نیں اتے اوہ ہر ویلے ہر گل دیاں کنسوآں لیندے پھر دے نیں۔

چکنے گھڑے تے بُوند نہیں ٹھہردی۔

معنے: چکنا: تھِندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ تاں بس گل نال مر جاندا اے پر جیہڑے بندے نُوں لتھی چڑھی دی پرواہ نہ ہووے اتے اوہ بے غیرت ہووے اوس نُوں وادھے گھاٹے دی ماسہ پرواہ نہیں ہوندی۔

چوراں نُوں بُو بُو نہیں بھاندی۔

معنے: بُو بُو: شور شرابا ☆ بھاندی: چنگی لگدی۔

ویروا: اس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چوراں دا سارا کم چُپ چاں وِچ ای ہونداا ے پئی چوری والی تھاں دے مالکاں نُوں کیڑ نہ ہووے ایس لئی اوتھے شور شرابا اوہناں

ٹوں کدی چنگا نہیں لگدا۔

چور چُراوے تے سر ہلاوے۔

معنے: چُراوے: چوری کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چور جدوں وی سنھ تے لگیا ہووے تاں اوہ ہائیں مائیں مُنہ نال گل بات نہیں کردا سگوں اکھیاں نال جاں سر نال ای اشارے کرکے نالدے نُوں دَسدا اے۔

چُوہڑی نُوں نہ چھیڑ' چُوہڑی دیسی چوُنکا بھیٹ۔

معنے: چُوہڑی: چُوہڑے دی زنانی ☆ چوُنکا: چُلھاں دوالے بنایا تھڑا ☆ بھیٹ: پلیت کر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چُوہڑی ذات دی زنانی بڑی ای اڑب ہوندی اے اتے جے اپنی عزت بچانی ہووے تاں اوس توں کنی کترا کے ای لنگھ جانا چاہیدا اے۔

حق اللہ' پاک ذات اللہ۔

معنے: حق: سچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر حق دی ذات بس رب سوہنے دی ذات اے اتے اوہوا ای حقی سچی ذات اے جو ہر اِک دے دُکھ درد مُکاندا اے اتے بیڑے بنّے لاندا اے۔

حق قہروان تے جگ قہروان۔

معنے: حق: مالک دی ذات ☆ جگ: زمانہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک رب دی نظر سَوَلی ہووے اودوں تیک ای بندے دے سارے کم سُدھ رہندے نیں جدوں رب ولوں قہر دی نظر ویکھیا جاوے سارا زمانہ ای دُشمن بن جاندا اے۔

حکیم بُڈھا تے حکمت جوان ہوندی اے۔

معنے: بُڈھا: چوکھی عمر دا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی حکیم جیوں جیوں بُڈھا ہوندا جاوے اوسدی حکمت تجربے دے پک پاروں ہور چنگی ہوندی لگی جاندی اے۔

حُکم بناں پتر وی نہیں ہلدا / حُکم بناں جھولے نہ پتر

معنے: بناں: بغیر ☆ پتر: پتا ☆ جھولے: ہلے جُلے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب سچے نے قُران پاک وِچ دسیا اے پئی ایس جگ اندر ہر شے اوسدے ای حُکم تے دی متھاج اے اتے اوسدے حُکم امر توں بناں کسے رُکھ دا اِک پتر وی نہیں ہلدا۔

حکیم کولوں روگ نہ چھپائیے۔

معنے: روگ: بیماری ☆ چھپائیے: لکا کے رکھیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہدے کول بندہ اپنا دُکھ سنان لئی جاوے اوس نُوں اپنا دُکھ درد چنگا کھولھ کے بیان کرکے دسے تاں جو اگلا اوسدا اُپاء کرن دا گُجھ سوچ لوے۔

خاکی آنڈیاں وِچوں چُوچے نہیں نِکلدے۔

معنے: پُوچے: پُوڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کمینے اتے بدنسل بندے کولوں کدی وی فائدہ نہیں ہوسکدا۔ فائدہ جدوں وی دیوے گا کوئی چنگا اتے خاندانی بندہ ای دیوے گا۔

خرچ نال تاں سُمندر وی خالی ہوجاندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ سمجھا دِتا گیا اے پئی بندے نُوں اپنی آمدن نُوں دھیان وِچ رکھ کے اپنا خرچ پٹھا کرنا چاہیدا اے۔ جے بندہ آمدن توں ودھ خرچ کردا لگا جاوے گا تاں اوڑک بھکھا مرے گا۔

خط لِکھیاں ادھی مُلاقات ہوجاندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے دے کول جے بندہ نہ جاسکدا ہووے تاں اوس نُوں خط لکھ کے اپنا حال حوالہ پُچھ دس لوے تاں انج وی ادھی مُلاقات تاں ہو ای جاندی اے۔

خودی تے خُدائی وِچ ویر اے۔

معنے: خودی: تکبر☆ ویر: دُشمنی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر گل اُتے مان کرن دا اختیار بس رب کول اے اتے جو ہور بندہ کسے گل تے آکڑ دا اے جاں تکبر کردا اے تاں رب اوس بندے دا چھیتی ای گاٹا بھن دیندا اے۔

خوشیوں رہ جائیے پر غمیوں نہ رہیے۔

معنے: خوشیوں: چاء تے کم توں☆ رہ جائیے: بھانویں نہ جائیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ وسدی اندر کسے دے ویاہ وِچ رلن توں بھانویں مجبوری دس کے نہ جاسکیے پر کسے دی مرگ جاں ہور ہرکھمیں اوس کول جا کے اوسدی دِلجوئی ضرور کرنی چاہیدی اے۔

خوف خُدا دا رکھ کے سبھ توں رہو بے خوف۔

معنے: رکھ کے: اپنے دِل وِچ پاکے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ سچے دِلوں رب سچے دا ڈر اپنے دِل وِچ پالیندا اے اتے ہر گل نُوں اوس ولوں سمجھ لیندا اے۔ مالک اوس دے دِل وِچوں ہور لوکائی دے جھوٹھے حاکماں دا خوف کڈھ دیندا اے۔

خاصاں دی گل عاماں اگے نہیں مناسب کرنی،
مِٹھی کھیر پکا محمد کُتیاں اگے دھرنی۔

معنے: خاصاں: جمع خاص دی مخصوص لوک☆ عاماں: جمع عام دی عام لوکی۔

ویروا: حضرت میاں محمد بخشؒ ہوراں دے اکھان رنگے شعر وِچ دسیا گیا اے پئی گل کرن لگیاں اگلے دے دماغی اتے فِکری پدھر نُوں ویکھ کے گل کرنی چاہیدی اے نہیں تاں اوس دے اُتوں دی لنگھ جاندی اے۔ اوہ انج ای ہوندا اے جویں مِٹھی کھیر پکا کے کُتے اگے دھر دِتی جاوے۔

خالی بھانڈا بہتا کھڑکے۔

معنے: بھانڈا: برتن ☆ کھڑکے: آواز دیوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے لوک علموں عقلوں اتے فکروں گیانوں وانجے ہوندے نیں اوہ رَولا بہتا پاندے نیں اتے ہر گل وچ اپنا نِج تل کے اپنی بے علمی دا ثبوت دیندے رہندے نیں۔

خُدا یا اوس اگے ڈھائیں جیہنے اگے وی کوئی ڈھایا ہووے۔

معنے: ڈھائیں: ڈیگیں، ہار دیویں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دُعا کیتی گئی اے پئی رب بندے دا مقابلہ وی کسے بندے دے پُتر نال ای پوائے تاں جے اوہ جِت وی جائے تاں شوہدیاں وانگ ہرن والے نُوں بے عزت نہ کرے۔

دال روٹی گھر دی وساکھی امبرسر دی۔

معنے: امبرسر: امرت سر، پاک تلاء ☆ وساکھی: چڑھے وساکھ لگن والا میلہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں جے عزت نال گھر وچ کھان لئی دال روٹی وی لبھدی رہوے تاں وی لکھ شُکر کرے اتے میلہ ویکھنا ہووے تاں امرتسر دی وساکھی ٹُر جاوے اوتھے وی لنگر مفت لبھن پاروں خرچ گھٹ ہوندا اے۔

دُبتا وچ کو تیکر جھُروگے۔

معنے: دُبتا: فساد، جھگڑا ☆ کوتیکر: کدوں تیک ☆ جھروگے: پچھتاؤگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لڑائی جھگڑا اتے دنگا فساد چوکھا نقصان کرن والا کم اے ایس توں مگروں کوئی فائدہ جاں لابھ ہون دی آس تاں ہو نہیں سکدی ایس وچ تاں جھورا ای جھورا ہوندا اے۔

دُدھ تے بُدھ وِگڑ دیاں دیر نہیں لگدی۔

معنے: بُدھ: عقل ☆ وگڑدیاں: خراب ہوندیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دُدھ وی چھیتی ای پھٹ جاندا اے اتے کسے کم دا نہیں رہندا انج ای بندے دی عقل جدوں خراب ہون لگے تاں کوئی ڈِھل نہیں لگدی اتے بندے دا دماغ پھر جاندا اے۔

دُدھ دی مکھی کیہنے چکھی۔

معنے: کیہنے: کِس نے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پلیت تھوڑی شے وی ہووے تاں چوکھی پاک شے نُوں خراب کر دیندی اے ایس لئی بُری شے اتے بُرے بندیاں توں بچ کے رہن ای چنگا ہوندا اے۔

دُدھوں کھویا بنن لئی جِت ہووے تت کڑھ۔

معنے: ددھوں: دُدھ توں ☆ جِت: جج ☆ تت: اَنج ☆

کڑھ: سیک جر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سونے دا چمچ مُنہ وِچ لَے کے جمن والے انسانی عظمتاں دے بھیت نُوں آسانی نال نہیں پاسکدے۔ جو لوک جگ دیاں گُوتتاں نُوں گھول کے پی لیندے نیں اوہ حیاتی دا وَل پالیندے نیں۔

درخت اپنے پھل توں پچھانیا جاندا اے۔

معنے: پچھانیا: پہچانیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر بندے دا عمل ای اوسدی سوچ نُوں ظاہر کر دیندا اے جیویں ہر رُکھ اپنے پھل توں ای سنجانیا جاندا اے۔

درویش دا تحفہ ساوا پتر۔

معنے: ساولپتر: ہرا پتر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی درویش جگ دی مایا نُوں قُرانی حُکم مُوجب مُردار جان دا اے ایس لئی اوہ جدوں کسے تے خوش ہووے تاں اوس نُوں ہرا پتر تُحفے وِچ دیندا اے جو ایس گل دی نشانی اے پئی تیری نسل ساوی رہووے۔

دریا دا پھیر کیہنے پایا۔

معنے: پھیر: پھِرن، نویں وَیہل بنان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دانے اتے سُلگ بندیاں وِچ عقل اتے دانائی دی کوئی حد نہیں ہوندی۔ اوہ جدوں وی کوئی گل کرن تاں اوس وِچ کئی گلاں ہور لُکیاں ہویاں ہوندیاں نیں۔

دستار گفتار اپنی ای کم آوندی اے۔

معنے: دستار: پگ ☆ گفتار: گل بات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے دی پگ وی اپنی ای ہونی چاہیدی اے اوہ ای اوکھے ویلے کم دیندی اے۔ بندے دی گل بات جِنی مِٹھی ہووے گی اونی لوک اوسدی قدر کرن گے۔

دُشمن دا دُشمن سجن ہوندا اے۔

معنے: سجن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا جو دُشمن ہوندا اے اوس دُشمن دا اگوں دُشمن پہلے بندے نال سجنا گی رکھدا اے اتے اوہ کوشش کر کے اوس نال سانجھ گنڈھدا اے۔

دُشمن کتھے، کُچھ وِچ۔

معنے: کتھے: کس تھاں ☆ کُچھ: بغل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا دُشمن کدی وی اوستوں دُور نہیں ہوندا ایس لئی اوستوں بچ کے رہنا چاہیدا اے اتے بندے دا سبھ توں قریبی دُشمن اوسدا نفس اے جو اوس نُوں قابو کر لوے سارا جہان اوسدا سجن بن جاندا اے۔

دُشمن کُجھ نہیں وگاڑ سکدا جے سجن نال ہووے۔

معنے: وگاڑ: ونجا سکدا ☆ نال: ساتھ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا سبھ توں وڈا سجن اوسدا مالک اے اتے جے اوسدی ذات تے اعتبار ہووے

تاں اوس بندے دا کوئی دُشمن وِی کُجھ نہیں وگاڑ سکدا۔

دُشمن گل کرے انہونی۔

معنے: انہونی: عجیب، وکھری ڈُونگی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا دُشمن جدوں وی اوس نُوں ملے تاں اوس نال کدی وی سِدھی گل نہیں کردا سگوں فساد ودھان والی گل ای کردا اے۔

دُکھ جے دیئے خلق نُوں پیندا قہر خُدا۔

معنے: دیئے: دیویئے ☆ خلق: مخلوق۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مخلوق دا ہر بندہ رب نُوں پیارا لگدا اے ایس لئی کسے وی جی نُوں دُکھ دین لگیاں سوچ لینا چاہیدا اے پئی رب نُوں ایس گل دی تکلیف ہونی ایں اتے رب دی ناراضگی قہر بن جاندی اے۔

دُشمن مار کے مریا تے کیہ مریا۔

معنے: مریا: فوت ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دُشمن جدوں اگلے بندے نُوں مارلوے اتے مُڑ مر وی جاوے تاں کیہ فائدہ ہویا۔ لوڑ تے ایس گل دی سی پئی اوہ پہلوں گلوں لہہ جاندا۔

دُشمن نُوں وی رب نہ متھے لاوے۔

معنے: متھے لاوے: ٹاکرا کرئے ملاقات کرائے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دُعا کیتی گئی اے پئی دُشمن توں سدا بچ کے ای رہنا چاہیدا اے اتے وس کر کے اوس والے پاسے نہیں جانا چاہیدا اتے رب سچے اگے دُعا کردیاں رہنا چاہیدا اے پئی دُشمن کتے نہ ای ملے۔

دُشمن سَو کوہ تے وی ہووے تاں جانو سر تے۔

معنے: سر تے: سامنے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی اپنے دُشمن دا کدی وساہ نہیں کھانا چاہیدا۔ اوہ بھانویں کسے لمیں واٹ تے وی گیا ہووے تاں اوسنوں کول ای سمجھنا چاہیدا اے۔

دُشمن سنویں نہ سَون دیوے۔

معنے: سنویں: سووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی دُشمن اپنے وَیری دے ڈرتوں نہ ای آپ سَوندا اے اتے نہ ای اوس توں ڈردا مارا اوس دا دُشمن ای سَوندا اے۔

دُکھ ہووے تے اروڑی تے وی ہوکا دیو۔

معنے: اروڑی: گند دا ڈھیر ☆ ہوکا: اعلان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ کسے مُصیبت وِچ پھس جاوے تاں اوس نُوں چاہیدا اے پئی اوہ ہر اک نُوں دَسے۔ اِنج ہو سکدا اے پئی کوئی اوس دے دُکھ دا علاج کرن لئی اگے ودھ آوے۔

دِل آوے کھوتی تے تاں پری کیہ چیز اے۔

معنے: دِل آوے: چنگی لگے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انسانی فطرت اے

پئی ایسوں جو کجھ چنگا لگدا اے ایہ اوسدا کسے ہور نال مقابلہ نہیں کردا اتے اوس لئی دُنیا دی ہور ہر شے بیکار ہوندی اے۔

دِل خُدا دا گھر اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دِل رب سوہنے دا گھر ہوندا اے ایس لئی کسے دا دِل کدی نہیں توڑنا چاہیدا اتے کسے نال کدی وی اوہ گل نہیں کرنی چاہیدی جیہدے نال اوہ نااُمید ہو جاوے۔

دِل دا اللہ مالک اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے دے دِل دی گل کوئی بندہ نہیں بُجھ سکدا اتے اوس بھیت نُوں بس رب سچا ای جان دا اے اتے ہور کوئی نہیں جان دا۔

دِل دا پھٹ دوا جانے گھٹ۔

معنے: پھٹ: زخم ☆ گھٹ: کم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جسم تے کوئی زخم ہو جاوے تاں اوسدا علاج کسے ڈاکٹر حکیم کولوں کرایا جاسکدا اے پر جدوں دِل نُوں زخم لگ جاوے تاں اوس نُوں مرہم بس محبوب دے مٹھے بولاں نال ایہہ لگ سکدا اے۔

دِل دا دِل شیشہ ہوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دِل راہیں اگلے دے دِل نُوں ویکھیا جاسکدا اے اتے جدوں اگلے نال سچے دِلوں پیار کیتا جاوے تاں اگلا وی اوس پیار دا مُل پاندا اے۔

دِل دریا سمندروں ڈُونگھے کَون دِلاں دیاں جانے ہو۔

معنے: سمندروں: سمندر نالوں ☆ ڈونگھے: گہرے۔

ویروا: حضرت سُلطان باہُوؒ ہوراں دے اکھان رنگے شعری مصرعے اندر دسیا گیا اے پئی دِل دے بھیت نُوں سمجھ لین ایڈا سوکھا کم نہیں ایہ اوہ دریا نیں جو سمندراں نالوں ڈونگھے نیں اتے ایہناں وچ ہات نہیں پَیندی۔ ایس دِل دا بھیت ہاری ساری جان نہیں سکدا بس فقیر ای ایس بھیت دا جانو ہو سکدا اے۔

دِل دِلاں دے بھیتی ہوندے نیں۔

معنے: بھیتی: بھید جانن والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دِل نال اگلے دے دِل دا بھیت جانیا جاسکدا اے اتے دِلاں نال لوک اگلے دے پیار نُوں پرکھ سکدے نیں۔

دِل دِلاں دے راہ ہوندے نیں۔

معنے: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دِلاں نُوں دِل اندر محبت دیاں راہواں لبھ جاندیاں نیں اتے دِل اِک دوجے دے بھیت توں چوکھے جانو ہو جاندے نیں۔

دِل دِلاں دے ضامن ہوندے نیں۔

معنے: ضامن: ضمانت دین والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دِلاں دے رشتے

پاک ہوندے نیں اتے اوہ دِلاں دیاں سدھراں دے ضمانتی بن کے اگلے دے دِل دا سارا دُکھ اپنے پیٹے پا لیندے نیں۔

دِل وِلاں دے محرم ہوندے نیں۔

معنے :محرم: بھیت جانن والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دِل دِلاں دے بھیت دے جانو ہوندے نیں اتے اِک دوجے دے دُکھاں درداں دے بھائیوال بن جاندے نیں۔

دِل ڈُھکے بناں پیار نہیں ہوندا۔

معنے :ڈُھکے: نال بہوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک اگلے نال من نہ بجھے اودوں تیک اوس نال پیار مُحبت نہیں ہوسکدا اتے اوس نال سانجھاں نہیں ودھ سکدیاں۔

دِل نُوں دِل چوں راہ ہوندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی بندہ کسے نال پیار مُحبت جاں اُلفت دی گل کردا اے تاں اگلے دا دِل وی اوس نال پیار مُحبت کرن نُوں کردا اے۔

دِل ہووے چنگا کٹورے وِچ گنگا۔

معنے : چنگا: بہتر ☆ کٹورے: بھانڈے ☆ گنگا: ہندوستان دا اِک دریا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا دِل جے کر صاف ہووے اتے اوس دے دِل وِچ کسے بارے کرودھ نہ ہووے تاں اوہ سمجھ لوے پئی اوہ بندہ جیوندا ای جنت وِچ پیا ہویا اے۔

دِل ہووے قرار دے سبھے ای دِن دیہار۔

معنے :دِن دیہار: تہوار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دے دِل وِچ سکون ہووے اتے اوس نُوں کوئی پریشانی نہ ہووے تاں بندے نُوں خوشی دا ویلا ای چنگا لگدا اے۔

دلالاں نُوں گھوڑے کدے نہیں بچے۔

معنے :بچے: وڈھن لئی ودھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دلالاں تاں کسے شے دا سودا ای کرانا ہوندا اے جانور جیہو جیہا وی ہووے اوسدا نفع نقصان تاں خریدن والیاں نُوں ہونا ہوندا اے۔

دِلّی دی راہ تے ہر کوئی دسدا اے پر پلّے خرچ کوئی نہیں بنھدا۔

معنے :دِلّی: ہندوستان دا راجگومت ☆ پلّے: جیب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کتے جان جاں اپڑن لئی راہ تاں ہر کوئی وکھا دیندا اے پر کسے نُوں اوسدی منزل تیک اپڑان دا خرچ کوئی وی پلیوں نہیں دیندا۔

دِلداری کسے دی کیہ کرے جے طاقت داری گُجھ نہ کرے۔

معنے :ولداری:دل بہلان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُصیبت وچ پئے بندے دی نری گلیں باتیں ہمدردی کرن دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا جدوں تیک اگے ودھ کے اوس دے دُکھ وچ بھائیوال نہ بنیئے۔

دھی بھَین سبھناں دے ہوندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پنجاب دی بھُوء اندر دھی بھَین نُوں چنگا رشتہ جانیا جاندا اے اتے اوہ بھانویں کسے دی وی ہووے پر اوس نُوں ساری وسوں دی سانجھی اتے عزت جوگ سمجھیا جاندا اے۔

دِین دُنی دا گہنا ہوندا اے۔

معنے :دُنی:دُنیا ☆ گہنا:زیور۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جیکر دِین نُوں سمجھ کے اوسدے دسے اصولاں مُوجب حیاتی لنگھاوے تاں دِین اوس لئی سبھناں توں عزت دین والی چیز بن جاندا اے۔

دریا سخی وی ہوندا اے اتے مارُو وی۔

معنے :سخی:سخاوت کرن والا ☆ مارُو:ماردین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی شے کولوں چوکھا فائدہ ملدا ہووے اوس کولوں چوکھا نقصان وی ہو جان دا ڈر ہوندا اے۔ایس لئی اوس توں ملن والے فائدے لئی جان نُوں خطرے وچ نہیں پالینا چاہیدا۔

دُشمن توں ڈر اک واری سجن توں ڈر ہر واری۔

معنے :اک واری:اک بار

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ اپنے دُشمن دا ہر ویلے خیال رکھدا اے ایس لئی اوس توں ہائیں مائیں مار نہیں کھاندا پر دوست تے اوسدا پکا وساہ ہوندا اے ایس لئی اوس دے شر توں ماریا جاسکدا اے۔

دُشمن اِک وی بڑا، سجن سَو وی تھوڑے۔

معنے :سجن:بیلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ سمجھاونی پائی گئی اے پئی بندے دا پورے جگ وچ اک وی دُشمن ہووے تاں اوسدی نیندر حرام کری رکھدا اے پر سجن جنے وی ہون چنگے ہوندے نیں۔

دُم پھڑیاں بھیڈ دی اَرار ہووے نہ پار۔

معنے :دُم:پُوچھل ☆ ارار: دریا دا اپنے ول دا کنڈھا ☆ پار: دوجا کنڈھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بندہ کسے مرد کامل دے لڑ لگ کے ای منزل تیک اپڑدا اے اتے ناقص مرد دا پلا پھڑ کے بندہ نہ اگانہہ جوگا رہ جاندا اتے نہ ای پچھانہہ جوگا رہ جاندا اے۔

دُم سُم نالوں چنگا اے۔

معنے :دُم:پُوچھل ☆ سُم:گھوڑے دا پَیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کم کار کرن

لگیاں بڑھکاں تاں بڑیاں ماردے نیں پر مگروں کم کوئی سرے نہیں چڑھدا۔ پر کئی لوک گلاں گھٹ کردے نیں پر کیتی تے پہرہ دیندے نیں اتے اوہ ای چنگے ہوندے نیں۔

دماں نال ای دمامے وجدے نیں۔

معنے: دماں: پیسیاں ☆ دمامے وجن: خوشی دا اظہار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارے کم کاج بس پیسے دے زور نال ای کیتے جاسکدے نیں اتے پیسہ کول نہ ہووے تاں بندے نوں کجھ نہیں سُجھدا۔

دِن دی دُھپ رات دی بھکھ جنگ دا گہنا ایں۔

معنے: گہنا: زیور۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لڑائی جاں جنگ بس پریشانیاں دین لئی ای ہوندی اے اوس وچ کسے ویلے وی کسے نوں سکھ دا ساہ لین نصیب نہیں ہوندا۔

دند پہلاں کہ وال۔

معنے: دند: دانت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں اپنا کم کار کرن لگیاں پہلاں ضروری کم مُکا لینے چاہیدے نیں اتے مگروں دوجے کم وی واری واری کر لینے چاہیدے نیں۔

دلوں اُٹھی سنگھ تے آئی جیبھ تے آئی ہوئی پرائی

معنے: سنگھ: گلا ☆ جیبھ: زبان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک گل بندے دے دل وچ ہوندی اے اوہ اوسدی ہوندی اے پر جدوں اوہ گل کسے نال کر بہووے تاں اوہ گل اوسدی نہیں رہ جاندی سگوں اگلے دی ہو جاندی اے۔

دِنے گیدڑ بولن راتیں بولن کاں، مرے بستی دا بادشاہ جاں اُجڑے گراں۔

معنے: گیدڑ: گیدڑ ☆ بستی: آبادی ☆ گراں: پنڈ۔

ویروا: ایس اکھان وچ اِک بھیڑے شگون بارے دسیا گیا اے پئی جدوں دن ویلے گیدڑ ہوانکن اتے رات ویلے کاں بولن تاں ایہہ ایس گل دا اشارہ ہوندا اے پئی جاں تاں اوس ملک دا بادشاہ مر جاوے گا جاں مُڑ اوہ پنڈ اُجڑ جاوے گا۔

دُنیا کسے چھابے پُوری نہیں ہوندی۔

معنے: کسے چھابے: کسے ڈھنگ نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایہہ دُنیا ڈاڈھی ای چالاک اے اتے ایہدے نال بندہ جو کجھ مرضی نیواں ہو کے ورت لوے پر ایہہ بندے دے نقص اتے بج ضرور وکھا دیندی اے۔

دُنیا مُردہ پرست اے۔

معنے: مُردہ پرست: مُردیاں نوں پُوجن والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دے لوک جیوندے بندے نوں تاں دھکے ماردے نیں پر جدوں اوہ مر جاوے تاں سارے اوس دیاں خوبیاں بیان کرن لگ

پُندے نیں۔

دُنیامسافراں دی سراں اے۔

معنے: سراں: مسافراں دی رہن والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی ایہ جگ اِک مسافر سراں وانگ اے جتھے بندہ رات رہ کے اگلے دِن چلدا ہوندااے۔ جوایتھے دِل لا کے بہنداا ے اوس نُوں ایتھوں جان لگیاں چوکھی تکلیف ہوندی اے۔

دُنیااپنے مطلب دی اے۔

معنے: مطلب: لالچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دا ہر انسان اپنے ذاتی لالچ لئی دُوجے نال میل گیل رکھدا اے اتے جو کِسے لالچ توں بناں سبھناں دی آؤ بھگت کردا اے اوسدا ناں فقیر اے۔

دُنیانال بناکے رکھنی چاہیدی اے۔

معنے: بناکے رکھنی: تعلق سوار کے رکھن۔

ویروا: ایسا کھان وِچ دسیا گیااے پئی ایس جگ اندر لوکاں نال تعلق بنا کے رکھنا چاہیدا اے کوئی پتہ نہیں کیہڑے ویلے کِسے نال کوئی لوڑ پَے جاوے اتے اوس کول جانا پَے جاوے۔

دُنیانال متھا نہیں لائی دا۔

معنے: متھالان: لڑائی کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی کِسے اِک نال تاں بندہ لڑائی کر کے پُورا آسکدا اے پر پوری دُنیا نال متھا لا کے بندے اپنا ای نقصان کرانا ہونداا ے۔

دوتھاں بندہ جلھا ہونداا ے، اِک شِیشہ ویکھ کے تے دُوجا بال ورچاندیاں۔

معنے: جلھا: کملا☆ ورچاندیاں: بہلاندیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی جدوں بندہ شیشہ ویکھدا اے تاں اوہ سوچدا اے پئی اوس ورگا مالک نے ہور کوئی نہیں بنایا اتے جدوں بال نُوں ولان لگیا ہونداا ے تاں اودوں وی اوہ جھلا ہو جانداا ے۔

دو جٹاں دااِک لنگوٹا۔

معنے: لنگوٹا: لنگوٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی جٹ بھانویں کِنّے وی ہو جان اوہناں دا ابھریوا اتے عادتاں رلدِیاں مِلدیاں ای ہوندیاں نیں اتے اوہناں وِچ ماسہ فرق نہیں ہوندا۔

دُونہہ رناں والا سدا خوار ہونداا ے۔

معنے: رناں: ووہٹیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو وی اپنے جوانی دے جوش نُوں ٹھلن لئی دو زنانیاں کرلیندا اے اوہ مگروں وڈیری عُمرے سدا زنانیاں توں ڈھولیاں ای پیا کھانداا ے اتے اولاد وی اوس نوں چنگا نہیں سمجھدی۔

دورناں والے دی موت خراب۔

معنے: موت خراب: زندگی خراب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی اِک توں ودھ زنانیاں کرلیندا اے اوہ ساری عُمر وخت نوں ای پھڑیا رہندا اے اتے اوس نوں سُکھ دا ساہ گھٹ ای نصیب ہوندا اے۔

دو گلّے دا کوئی ایمان نہیں ہوندا۔

معنے: دوگلا: اِک گل تے نہ رہن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی اپنی گل تے نہ رہن والا ہووے اتے گل گل تے پھر جان والا ہووے اوس دا کوئی دین ایمان نہیں ہوندا اتے اوس دا کوئی وساہ نہیں کردا۔

دُونہہ گدڑاں شینہہ مار لیا سی۔

معنے: شینہہ: شیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کمزور بندے وی آپو وچ اِکا کرلین تاں اوہ اپنے توں تگڑے نوں چھیتی نال تھلے لا لیندے نیں۔ ظلم اوددوں تیک ای ودھدا اے جدوں تیک ماڑے پاٹو دھاڑ رہن۔

دُوجے نوں کانا ویکھ کے اپنی اکھ نہیں کڈھ لئی دی

معنے: کانا: اِک اکھ والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کسے وچ کوئی عیب جاں بھیڑ ہووے تاں اپنے آپ نوں اُنج داہنان لئی اپنا نقصان کرلین عقلونداں دا کم نہیں۔

دُوجیاں دا عیب چھیتی ای دِس پیندا اے۔

معنے: دِس پیندا: نظر آجاندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر اپنی منجی تھلے ڈانگ کوئی نہیں پھیردا اتے دوجے دے عیب ای ویکھن دی واہ لاندا اے۔

دُور دے ڈھول سُہانے لگدے نیں۔

معنے: سُہانے: چنگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو وی شے دُور ہوندی اے اوس وَل انسانی کِھچ قُدرتی امر اے اتے نیڑے آیاں اوسدی ساری سمجھ آجاندی اے۔

دُور سُنیدے نیڑے آئے۔

معنے: سُنیدے: سُنے جاندے ☆ نیڑے: نزدیک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑیاں گلاں دی دوروں دوروں دس پین لگ پوے اِک دن اوہ ساری گل بھڑ جاندی اے اتے اوسدا سارا ای پتہ لگ جاندا اے۔

دوست اوہ ہوندا اے جو عیب مُنہ تے دَسے۔

معنے: عیب: بھیڑ/ برائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سچا سجن اوہ نہیں ہوندا جو یار دی ہر چنگی ماڑی پچھے ہاں ہاں کردا لگا جاوے سگوں

سمجھدار سجن اوہ ہوندا اے جو یار دے اوگن اوہدے مُنہ تے دس کے اوہناں نُوں مُکان تے وی زور دیوے۔

دوست داؤشمن، دُشمن، دُشمن داؤشمن دوست۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اپنے یار دا جو دُشمن ہووے اوہ وی دُشمن ای سمجھیا جاندا اے اتے جو دوست دا دُشمن ہووے اوس نُوں لوک دھکے نال ای اپنا سجن بنا لیندے نیں۔

دوست دا حساب دِل وِچ رکھنا چاہیدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی یار دوست اکدوجے تے نیکی کرن لگیاں اوس نوں نیکی نہیں سمجھدے سگوں فرض سمجھ دے نیں اتے اوہ ہوندے چارے اک دُوجے نُوں جتاندے وی نہیں۔

دُونہہ بیڑیاں دا سوار کدی پار نہیں لگدا۔

معنے: دونہہ: دو☆ بیڑیاں: کشتیاں☆ پار لگن: کنارے لگن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنے دِل نُوں تگڑا کر کے جو وی فیصلہ کرنا ہووے کر کے اک پاسے دا ہو جانا چاہیدا اے۔ جو بندہ دُونہہ دھراں نُوں راضی رکھن دی کوشش کرے اوہ بےعزت ہو جاندا اے۔

دُونہیں جہانیں خلم ساتھی۔

معنے: دُونہیں جہانیں: ایس جہان اتے اگلے جہان وِچ ☆ خلم ساتھی: من لیس چنگا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر اتے اگلے جہان اندر اوہ بندہ سدا کامیاب اے جو من کے کُردا اے اتے جو کسے دی گل نہیں مندا او تھے وگاڑ ہو سکدا اے۔

دہیں دے بھلیوے کپاہ دی پھٹی نہیں کھالئی دی

معنے: دہیں: دہی ☆ بھلیوے: بھلیکھے ☆ پھٹی: سنے وڑیویاں روں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں نزارنگ ویکھ کے ای اگلے تے نہیں ڈُلھ پینا چاہیدا سگوں اگلے وِچ کوئی کرت کرتوت وی ویکھ لینی چاہیدی اے۔

دو گِدڑاں شینہہ ماریا۔

معنے: شینہہ: شیر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دو کمزور بندے وی جدوں اپنے دِل نُوں ڈاڈھ دے کے آپو وِچ رَل جان تاں اوہ طاقتور نُوں زیر کر سکدے نیں۔

دھکے دھوڑے عقل دی خوراک۔

معنے: دھکے دھوڑے: اوکھے دِن مُشکل حالات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے تے پین والیاں مُصیبتاں اتے پریشانیاں ای اوسنوں زندگی گذارن دا وَل سکھاندیاں اتے عقل دی واٹ تے ٹُرن داچج دسدیاں نیں۔

دھایاں نال ڈیلا وی چھڑیا جاندا اے۔

معنے: دھایاں: جمع دھایں دی، مونجی ☆ ڈیلا: مونجی وِچ ہون والی اِک قدرتی بوٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی واری تگڑیاں دے نال ماڑے رب واسطے ای پیڑے جاندے نیں حالاں اوہناں دا گناہ تقصیر وی کوئی نہیں ہوندا۔

دھرم دا دھرم کرم دا کرم۔

معنے: دھرم: مذہب ☆ کرم: نیکی، رحمت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر مذہب نوں مَن دے بڑے فائدے نیں اتے ایس نال اِک پاسے جتھے بندہ نفسیاتی پکھوں تگڑا ہو جاندا اے دوجے پاسے رب دی رحمت اوسدی بھائیوال بن جاندی اے۔

دھروں بھُلھنا آدموں آیا ای۔

معنے: دھروں: مُڈھ لاتوں ☆ آدموں: حضرت آدمؑ توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر اِنسان بھُلن ہارا اے اتے ایہہ اِنسان دی جد حضرت آدمؑ ہوراں توں ای ہوندا آیا اے کوئی نواں ایہہ کم نہیں ہون لگا۔

دِیپک بلے ہنیر ٹلے۔

معنے: دِیپک: چراغ ☆ بلے: چانناں دے ☆ ہنیر: اندھیرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر عقل فِکر اتے کبدھ پنے دا چوکھا اندھیرا ہر پاسے پسریا ہویا اے۔ جدوں ہر تھاں مُحبت دے دیوے بلن لگ پیے تاں نفرت دا اندھیرا ہوَلی ہوَلی مُکن لگ پَیندا اے۔

دیر وِچ ای دیر ہوندی اے۔

معنے: دیر وچ دیر: چِر دی وجہ توں ہور چِر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی کم ربوں ای لمک جاوے تاں اوس نوں جدوں وی کرن لگو تاں کوئی نہ کوئی اڑیکا ضرور پے جاندا اے اتے اِنج اوہ کم ہور لیٹ ہو جاندا اے۔

دیگ وِچوں اِکو ای دانہ ویکھی دا اے۔

معنے: دانہ: پکے ہوے چاول۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے دسوں دے لوکاں دا ونج ویہار ویکھنا ہووے تاں اِک ادھے نال ورت کے ویکھیاں اوس پوری دسوں دے لوکاں دا پتہ لگ جاندا اے۔

دِیوا فقیر دی قبر تے ای بلدا اے۔

معنے: دِیوا: چراغ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کروڑاں لوک ارباں پتی وی ہوے نیں پر ویلا اوہناں نوں کھا گیا اے اتے جو لوک ایس جگ اندر سچ دا جھنڈا اُچا کرن والے فقیر درویش لوک نیں اوہناں دے دوارے دِیوے سدا بل دے رہندے نیں۔

دِیوالی سال وِچ بس اِکوار آوندی اے۔

معنے: دِیوالی: دیوے بالن دی رات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے تے خوشی دا ویلا کدی کدی ای آوندا اے اتے اوس ویلے بندے نوں رج کے خوشی کرنی چاہیدی اے۔

دِیوانی بندے نوں دیوانہ کر دیندی اے۔

معنے: دِیوانی: زمین جائداد دا مقدمہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی زمین جائداد دا مقدمہ ساڈا عدالتی نظام ناقص اتے وکاؤ ہون پاروں ورہیاں بدھی مقدمہ کر کے اپنا حق منگن والے نوں رول رول کے بُڈھیاں کر دیندا اے۔

دُدھ دی مکھی کس نے چکھی۔

معنے: دُدھ دی مکھی: دُدھ وِچ پئی ہوئی مکھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگی شے وِچ کوئی بھیڑی شے جا پوے تاں لوک اوس شے نوں کڈھ کے اوسدا سواد نہیں چکھدے سگوں اوسنوں پرانہہ وگا ماردے نیں۔

دُدھ دین والی گاں دیاں چھڑاں وی سہنیاں پیندیاں نیں۔

معنے: چھڑاں: لتاں دی مار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی شے کولوں کوئی فائدہ ہوندا ہووے اوس کولوں کجھ نہ کجھ تکلیف وی جرنی پیندی اے۔

دُشمن بات کہے انہونی۔

معنے: انہونی: نہ ہون والی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دُشمن جدوں وی اپنے ویری نال گل کرے گا کوئی اجیہی گل ای کرے گا جو اُکی انہونی اتے نہ منن جوگ ہووے۔

دھڑتھ، دلالی، ویدکی پیہلوں لیئے لے، جیکر پچھوں منگیے تاں جھگڑا جاندا پے۔

معنے: دھڑتھ: دانیاں دی تلوائی ☆ دلالی: سودا کرن دی فیس ☆ ویدکی: حکیم گری دی فیس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندہ جدوں وی دھڑتھ، دلالی جاں حکمت دا کم کردا ہووے تاں اوس نوں اپنے پیسے اوسے ویلے ای لے لینے چاہیدے نیں کیوں جے مگروں لین دی گل کریئے تاں جھیڑا ضرور پے جاندا اے۔

ڈاڈھے کولوں ڈریئے کجھ اگے ای دھریئے۔

معنے: ڈاڈھے: تگڑے طاقتور ☆ دھریئے: رکھیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی اپنے توں تگڑے نال جے کوئی رولا پے جاوے تاں اوس نال لڑن توں چنگا ایہہ ہوندا اے پئی کجھ دے لے کے اوس توں جان چھڈالئی جاوے۔

ڈال داتھڑ کیا باندر تے گل داتھڑ کیا بندہ نہیں سنبھلدا۔

معنے :تھڑ کیا: اُکیا' گر اہے پے گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری انج ہوندا اے پئی باندر اِک ڈالی توں دوجی تے جان لئی چھال ماردا اے پر اوتھے اپڑ نہیں سکدا اتے ہڈیاں بھن لیندا اے انج جے بندہ اپنی کیتی گل توں رہ جاوے تاں اوہدی اوڈی قدر نہیں ہوندی۔

ڈالی ڈالی ہور پھل' پھل پھل ہور سواد۔

معنے :سواد: مزہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر بندہ وکھرے سبھاء دا اے اِک دی شکل دُوجے نال نہیں رلدی۔ اِک دی گل دُوجے نال نہیں رلدی جویں اِکو باغ دے بُوٹے دی ہر ٹاہنی دے پھل دا سواد وکھرا ہوندا اے۔

ڈانواں ڈول دی مٹی خراب۔

معنے :ڈانواں ڈول: ڈِلھ مِل یقین' کچے ذہن دا مالک☆ مٹی خراب: ذلالت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ اوہ ای ہوندا اے جو اپنی گل تے قائم رہوے اتے جو بندہ گھڑی گھڑی اپنے فیصلے بدلے اتے اوسدا دل کدی وڈے کدی نکلے اوہ اوڑک ذلیل ہوندا اے۔

ڈانگ ماریاں پانی دو نہیں ہوجاندا۔

معنے :ڈانگ: لڑن لئی بنایا لماں بانس دا سوٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لہودی سانجھ سدا ای تگڑی ہوندی اے اتے جے کوئی بندہ حسد کر دیاں او ہناں وچ پھِک پوان دی کوشش وی کرے تاں وی اوہ ایڈی چھیتی کامیاب نہیں ہوسکدا۔

ڈِٹھا مُونہہ مِٹھا۔

معنے :ڈِٹھا: ویکھیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نال بندہ پہلاں ملیا گلیا ہووے اتے اوسدے سبھاء نوں جان دا ہووے اوس نال گل کرن سوکھا ہوندا اے۔

ڈُٹے سو پھٹے۔

معنے : ڈُٹے: ڈُٹے:ڈُٹ گئے' اڑ گئے☆ پھٹے: پاٹ گئے فناہ ہوگئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دُنیا اندر جو بندہ وی لِف کے اپنا کم کڈھن جان دا ہووے اوسنوں گھاٹ گھٹ ای آوندی اے پر جو بندہ تکبریا ہووے اتے گل گل اُتے آکڑن گجھیا ہووے اوہ چھیتی ای کسے کولوں پھانڈ کھا کے بہہ جاندا اے۔

ڈر رب دا۔

معنے :ڈر: خوف۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں ایس جگ اندر ہر ویلے بس رب توں ڈردیاں رہنا چاہیدا اے اتے جو بندہ سچے رب دا خوف اپنے ہردے وچ پالیندا اے اوہ جگ اندر مُڑ کسے کولوں نہیں ڈردا۔

ڈردی تے کردی۔

معنے: کردی: عبادت کردی، کم کردی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر ہر کم بندہ ڈردیاں ماریاں ای کردا اے پئی جے کم ویلے سر نہ کیتا گیا تاں پُچھ ہووے گی اتے ایسے ڈر پاروں جگ دا سارا کم چل رہیا اے۔

ڈنڈے ماریاں پانی دو نہیں ہوندے۔

معنے: ڈنڈے ماریاں: سوٹے ماریاں ☆ دو ہون: پاٹو دھاڑ ہون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انساناں اندر لہو دی سانجھ ایڈی پکیری ہوندی اے پئی اوہناں وچ پھُٹ پان والیاں دا بائیں مائیں دا نہیں لگدا اتے اوہناں دی دال نہیں گلدی۔

ڈڈ دے سونے دے نونہوں لگ جان تے اوہ ٹپوں نہیں رہ سکدی۔

معنے: ڈڈ: ڈڈی ☆ نونہوں: ناخن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے اپنی فطرت تے ای جاندی اے۔ اوسدی سماجی جاں معاشی حالت بدل وی جاوے تاں وی اوہ اپنی عادت نہیں چھڈ سکدی۔

ڈر بُرا تے مرچاں کوڑیاں۔

معنے: کوڑیاں: بھیڑے سواد والیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ڈر تاں ڈر ہوندا اے اوہ وی بندے اندر خوف پیدا کردا اے اتے جے مرچاں کھانیاں پے جان تاں اوہ وی ایڈیاں سوکھیاں اندر نہیں لنگھدیاں۔

ڈنگر اپنا گھر نہیں بھلدا۔

معنے: ڈنگر: مویشی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اپنا گھر ہر کسے نوں پیارا لگدا اے۔ بندہ تاں بندہ اے ڈنگر وی جیہڑی کھرلی توں چار دن پٹھے کھا لوے اوس نوں نہیں بھلدا۔

ڈاڈھے دا ہتھ چلدا اے اتے ماڑے دی زبان/

ڈاڈھے دا ہتھ چلدا اے اتے ہینے دی زبان۔

معنے: ڈاڈھے: تگڑے ☆ ہینے: کمزور۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے تگڑے تاں ہتھ نال کسے نوں مار کُٹ لیندے نیں پر ماڑا تاں بس اپنے مونہہ تھیں گالھاں کڈھن جوگا ای ہوندا اے اوہ ہور تاں تگڑے دا وگاڑ کجھ نہیں سکدا۔

ڈردی پانی بھردی۔

معنے :پانی بھرن: تابعداری کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی وی چاء نال کسے دے کم نہیں لگیا رہندا۔ اصل گل ایہو اے پئی ڈردے ای لوک اگلے دی تابعداری کردے نیں۔

ڈوگرآئے دی اوّلا دنہیں۔

معنے : ڈوگر: پنجاب دا اِک قبیلہ ☆ آئے دی: جو سامنے ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ڈوگر قبیلہ سدا اوس دا کم ای کردا اے جو بندہ اوس دے سر تے کھلوتا ہووے۔ بندہ اکھوں اوہلے ہویا نہیں تے ڈوگر اوس نوں بُھلے نہیں۔

ڈوَلے ماں نُوں آکھیا سی ہانڈی وچ پَیند یاں تائیں میرے پرت آوَن دی آس رکھیں۔

معنے :ڈوَلا: مچھی دی اِک قسم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مچھی بڑی ای پھر تی والی چیز ہوندی اے۔ ہوسکدا اے شکاری ایس نُوں ہتھ وچ پھڑ وی لوے پر ایہہ فیر وی تلک کے دریاوچ جاپوے۔

ڈورا دووار ہسدا اے۔

معنے :ڈورا: بولا ☆سُنن توں آتر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بولا بندہ کسے دی گل تے سُن نہیں سکدا۔ جدوں کوئی گل کردا اے تاں

ڈوجے لوکاں نُوں ہسدیاں ویکھ کے ہسن لگ پیندا اے اتے دوجی وار اودوں ہسدا اے جدوں اوسنوں گل دی سمجھ آؤندی اے۔

ڈوم دا گلا تے عطار دا شیشہ۔

معنے :ڈوم: گان بجان والا مراثی ☆ گلا: آواز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جویں ڈوم ہر ویلے کُجھ نہ کُجھ راگ پکاندا ای رہندا اے انج عطار دے شیشے وچوں وی باشنا ای آؤندی اے اتے اوہ لنگھدیاں نُوں دی خوشبودان کردا جاندا اے۔

ڈھائی مہینے رکھدے مردگھوڑ اتلوار سَوَن بھادروں توں لے کےاسوں تک۔

معنے :رکھدے: ورت نہ استعمال نہ کر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں سوَن بھادروں اتے اسوں وچ گرمی توں بچنا چاہیدا اے۔ ایہناں مہینیاں اندر تلوار وی رکھ دینی چاہیدی اے اوس نُوں جنگاں لڑن دا ڈر ہوندا اے اتے گھوڑے دی واری وی ایہناں مہینیاں اندر چنگی نہیں ہوندی۔

ڈھٹھی تھاں توں ای وٹوانی لئی دی اے۔

معنے : ڈھٹھی تھاں: تباہ تے بے آباد تھاں ☆ وٹوانی: پیشاب سکان والی ڈھیم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو تھاں ڈھہہ

جاوے ہر کوئی اوس نوں ہور ڈھاندا اے اتے ایس لئی ڈھٹھی ہوئی تھاں لوکاں دے لانگھے لئی نہیں چھڈ دینی چاہیدی۔

ڈھول ڈھمکّے جنج دے اگّے ای چنگے لگدے نیں۔

معنے: ڈھول ڈھمکّے: خوشی دا اظہار☆ جنج: بارات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی خوشی دے ویلے ای ڈھول ڈھمکا سوہنا لگدا اے اتے ہر کم اپنے ویلے تے ایہہ پھبدا اے۔ ویلیوں کویلے کیتا کم چنگا نہیں لگدا۔

ڈھونڈ بھال تھکّی مِل پیا مُڑ اپنیں ہتھیں۔

معنے: بھال: تلاش☆ ہتھیں: ہتھاں وِچوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کسے گواچی شے دی لانبھے کھوج بھال کردے پھر دے نیں پر اوہ شے اوہناں دے اپنے کول ای ہوندی اے۔ اِنج ای رب سوہنے دا معاملہ وی اے۔

ذات دی وَیری ذات ہوندی اے۔

معنے: وَیری: دُشمن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر ذات دا بندہ اپنی ای ذات نال رب واسطے دا وَیر رکھدا اے اتے اگلے بندے دے ہوندیاں اپنی ذات نُوں نیواں ہوندا ویکھدا اے۔

ذات کُذات لُکایاں نہیں لُکدی۔

معنے: ذات کُذات: چنگی ماڑی ذات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑی ذات دا بندہ چیہڑیاں سِیتی پیتا رہن پاروں اتے منگ کھان پاروں ویکھدیاں ای پچھانیا جاندا اے اتے اوسدے جینز ای کمزور ہو جاندے نیں۔

ذرا اُونچ نیچ نہیں سبھ اِکو۔

معنے: اِکو: اِک ای۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مالک دے دربارے کوئی اپنی ذات جاں نسل پاروں اُچا نہیں سگوں عملاں پاروں ای اُچا نیواں ہو سکدا اے اتے اوس نُوں عزت کرتوت پاروں مِلدی اے۔

ذِکر فکر کنوں رہو نہ غافل دم دا کیہ بھرواسہ۔

معنے: کنوں: کولوں☆ بھرواسہ: بھروسہ، یقین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں ہر ویلے مالک دا ناں جپدے رہنا چاہیدا اے اتے اوسدی دسی راہ بارے سوچدیاں رہنا چاہیدا اے کوئی پتہ نہیں عُمر دا پکھو کیہڑے ویلے رُکھ توں اڈاری مار جاوے۔

راج ہٹ، بال ہٹ، تریا ہٹ، جوگی ہٹ۔

معنے: راج: راجہ☆ ہٹ: ضِدی☆ بال: بچہ☆ تریا: زنانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بادشاہ، بال ایانے، زنانیاں اتے نگر نگر پھرن والے جوگی اپنی مرضی دے مالک ہوندے نیں ایہ اڑی تے آئے کدی نہیں من دے۔

رنڈی' سنڈھاتے بھنڈ' تنے ای وِگڑے ہوئے بُرے

معنے: رنڈی: بیوہ ☆ سنڈھا: بھینسا ☆ بھنڈ: بھانڈ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رنڈی رن وی مُونہہ پاٹی ہوندی اے اوہ گل پئی نہیں لہندی۔ اِنج ای سنڈھا اتے بھنڈ وی جے کسے نال وِگڑ جان تاں اوس نُوں چوکھا خراب کر دے نیں۔

رنڈی نُوں پُتر تے مان رنڈے نُوں مال تے۔

معنے: مان: ہمشر' اعتماد ☆ رنڈا: رنڈوا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بیوہ عوَرت دا پُتر رج کے وِگڑیا ہویا ہوندا اے اتے اوہ ہر کسے دے گل پَین نُوں شیر ہوندا اے اِنج رنڈے بندے نُوں اپنے مال دوَلت دی بڑی ای ہمشر ہوندی اے۔

رنڈیپا کٹن اوکھا کم اے۔

معنے: رنڈیپا: بیوہ دی زِندگی ☆ اوکھا: مُشکل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوَرت دے بیوہ ہو جان مگروں اوس نُوں بڑیاں سیانیاں بن کے جینا پَیندا اے۔ قدم قدم تے اِلزام اتے لوکاں دے مہنے جرنے پَیندے نیں۔

راہوں گُمراہ نہ جائیے بھانویں دُور ہووے' لوٹے نال مُونہہ لا کے نہ پیے بھانویں نُور پیا ہووے' طلاقی رن نہ کریئے بھانویں حُور ہووے۔

معنے: گُمراہ: غلط راہ ☆ طلاقی: رنڈی' طلاق دِتی گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ تن متاں دِتیاں گئیاں نیں پئی سِدھی راہ چھڈ کے کدی وی ڈِنگی راہ تے نہیں جانا چاہیدا' لوٹے نال مُنہ لا کے پانی پین کوجھا کم اے اتے طلاق والی زنانی نال نکاح کدی نہیں کرنا چاہیدا بھانویں اوہ حوراں ورگی سوہنی کیوں نہ ہووے۔

رب نے ہر اِک توڑ دا جوڑ بنایا ہویا اے۔

معنے: توڑ دا جوڑ: مقابلے دا بندہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ وِچ کوئی بندہ وی جگوں باہرا ہون لئی ابھا سر کے گل نہیں کر سکدا۔ رب نے ایس جگ اندر ہر بندے دا توڑ وی پَیدا کیتا ہویا اے۔

رب قُدرتوں سہاپدا اے اتے بندہ وسیبوں۔

معنے: سہاپدا: سنجانیا جاندا ☆ وسیبوں: کم کارتوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب نُوں لوک اوسدیاں قُدرتاں توں سنجان لیندے نیں اتے بندے نُوں اوسدیاں کرتوتاں توں لوک پچھان لیندے نیں۔

رب توں نہ ڈرن والا بندیاں نُوں کیہ جان دا اے

معنے: جان دا: سمجھدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رحم تاں اوس نُوں کسے تے آوندا اے جیہدے دِل وِچ رحم دا ماسہ ہووے اتے جو رب توں نہیں ڈردا اوس نُوں بندیاں دی کاہدی

پرواہ ہوسکدی اے۔

رچھاں تھیں ای مچھ مریندے ہن۔

معنے: رچھاں: جمع رچھ دی' ہتھیار☆ مریندے ہن: مردے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم اوس لئی کیتے جان والے اوزار نال ای کیتا جاسکدا اے اتے بندہ جے ہن ہتھیاروں شکار تے نکل پوے تاں اوہ آپوں کتے شکار ہو جاندا اے۔

رس دتیاں مرے تے وس کیوں دیئے۔

معنے: رس: چنگی شے☆وس: زہر' کوڑی شے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ خدمت کر کے داس بنایا جاسکدا ہووے اوس نال لتر پولا کر کے اوس نوں تھلے لان اتے دابہ دھاسہ کرن دی کیہ لوڑ ہوندی اے۔

رکھ بھروسہ رب تے جیہڑا سبھ دا پالنہار۔

معنے: پالنہار: پالن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں ہر دکھ سکھ وچ اپنے مالک تے پورا وساہ ہونا چاہیدا اے پئی اوکھت سوکھت وچوں بس اوہ مالک ای باہر کڈھن والا اے۔

رکھ پھلوں پچھانی دا اے۔

معنے: رکھ: درخت☆ پچھانی دا: پچھانی دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رکھ دی نسل دا اوسدا پھل ویکھ کے ای پتہ لگدا اے اتے بندے دا پتہ اوسدی ورتوں اتے کرتوت ویکھ ای لگدا اے۔

رکھی ہوئی چیز کدی نہ کدی کم آ ای جاندی اے۔

معنے: رکھی ہوئی: سانبھی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی ایس جہان اندر کوئی شے وی نکمی نہیں ہوندی۔ بھیڑی توں بھیڑی شے وی کتے سانبھ کے رکھی ہووے تاں کدی اوکھے ویلے کم دے ای جاندی اے۔

رکھیے تے پریت نہیں تے پلیت۔

معنے: پریت: پیار☆پلیت: ناپاک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی یاری دوستی لا لین ای سوکھا کم اے پر اوس دی سانبھ کرن اصل کم اے اتے جدوں یاری دوستی وچ پھک پے جاوے اوہو محبت پلیت ہو جاندی اے۔

رلیاں ای چگدیاں نیں۔

معنے: رلیاں: رل کریاں☆چگدیاں: چردیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں دوہاں دھراں وچ یاری اتے سانجھ چنگی ہووے اتے بن آئی ہووے تاں اوہناں دا ہر کم اک دوجے دے صلاح مشورے نال ای ہوندا اے۔

رناں چنچل ہاریاں چنچل کم کرین' دہیں ڈرن

بلائیں کولوں راتیں ندیاں ترین۔

معنے: چنچل ہاریاں: شوخیاں نُول فریب کرن والیاں ☆ کرین: کرن ☆ دِہیں: دِن ویلے ☆ ترین: ترن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی زنانیاں دے مکر فریب تائیں کوئی نہیں پُج سکدا۔ ایہ دِنے تاں بلی کولوں وی ڈردیاں باہر نہیں نکلدیاں پر رات ویلے بجناں نُوں ملن لئی چھناں دیاں چھلھاں دیاں اکھاں وِچ اکھاں پا لیندیاں نیں۔

روکے پُچھ لئے ہس کے ٹرخادے۔

معنے: ٹرخادے: ٹال دے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چالاک لوک اگلے دی ہمدردی لین لئی اتھرو وگان لگ پیندے نیں اتے جدوں اگلے نُوں کوئی کم پے جاوے تاں ہس کے ٹال دیندے نیں۔

رُزگار تے دُشمن بار بار نہیں مِلدے / روزگار تے وَیری روز روز نہیں لبھدے۔

معنے: رُزگار: روزگار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ویہلے بندے نُوں جدوں کِتے کم کار لبھدا ہووے تاں اوس نُوں اَتوار نہیں پچھنی چاہیدی اتے اوسے ویلے ای کم تے لگ جانا چاہیدا اے انج دُشمن وی کدی نِت راہواں مَل کے نہیں کھلوندے جدوں مِل پَین اوہناں نال نبڑ لینا چاہیدا اے۔

رُوں تے اگ دا کِیہ ساتھ۔

معنے: رُوں: رُوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اُلٹ صِفتاں دیاں شیواں اِک دُوجی دے نال رکھ دیئے تاں اوہ اِک دُوجی نُوں نقصان ضرور دین گیاں اتے اوہناں وِچوں اِک دوجی نُوں مُکا دیوے گی۔

ریت دی کندھ نہیں کھلوندی۔

معنے: کھلوندی: کھڑی رہندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی بیوقوفی دا کم کیتا جاوے تاں اوسدا نقصان ضرور ہو جاندا اے جاں بندہ جھوٹھ مار کے دو چار دھوکھے تاں کِسے نال کر سکدا اے پر سدا کِسے نوں نہیں ٹھگ سکدا۔

رُکھ پھلوں سنجاپدا اے۔

معنے: رُکھ: درخت ☆ پھلوں: پھل توں ☆ سنجاپدا: سنجانیا جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی درخت اپنے پھل پاروں پچھانیا جاندا اے تے ہر بندے دے کردار دا اوسدے چنگے مندے کم کاج پاروں پتہ لگدا اے۔

رب چڑیاں کولوں باز مروا دیندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنا سبھ

طاقتاں دا مالک اے اوہ جدوں چاہوے اوہ انہو نے کم وی جگ اندر کرا دیندا اے اتے اُکا نکے لوکاں ہتھوں بڑے بڑے ظالماں دے گھاٹے بھنا دیندا اے۔

رب وی بھرے تھاں ای بھردا اے۔

معنے: تھاں: جگہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنے دا ایہ اوّلا قانون اے پئی جتھے پہلاں ای دوّلت دے ڈھیر لگے ہون اوہ او تھے ہور دوّلت دیندا جاندا اے۔

رَسی چک لئی لیک مٹ گئی۔

معنے: چک لئی: پرانہہ کرلئی ☆ لیک: لکیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دا دِل جھیڑا مُکان تے ہووے اتے اوہ دِلوں جھیڑا مُکاون تے آ جاوے تاں جھیڑا مُک ای جاندا اے۔

رَتی رِوال سجناں دی سنبھال۔

معنے: رتی رِوال: اُکا ای تھوڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دا بھانویں تھوڑا بہت نقصان وی ہو جاوے پر ہوندے چارے سجناں نال نہیں وگاڑنی چاہیدی اتے اوہناں نال بنا کے رکھنی چاہیدی اے۔

رُڑھدے بٹیرے دی ہریڑا ای سہی۔

معنے: رُڑھدے: پانی وچ جاندا ہویا ☆ ہریڑ: اِک پھل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دا سبھ کجھ ای جاندا ہووے تاں اوس دا جو کجھ وی وٹیا جاوے اوہ وٹ لینا چاہیدا اے اتے سبھ کجھ نہ بچے تاں کجھ تاں بچا لینا چاہیدا اے۔

رُسے دا بھانگا گڑ نالوں مِٹھا۔

معنے: بھانگا: حصہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گھر وچ کوئی شے کھاندیاں جے وچوں کوئی جی رُس پوے اتے اوہ شے کھان توں انکار کر دیوے تاں گھر دے دُوجیاں جیاں نُوں اوس دا حصہ بڑا ای سواد دیندا اے۔

زالیں دے کھٹے کھوہ پانی ڈیون ہا تے مردیں دی وات کوّن پُچھے ہا۔

معنے: زالیں: زنانیاں ☆ کھٹے: کڈھے، پٹے ☆ ڈیون ہا: دیندے ہوندے ☆ مردیں: مرداں ☆ وات: خبر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مرد ای گھروں باہر دے سارے کماں دا پردھان ہونا چاہیدا اے۔ جے زنانیاں نُوں ہر مسئلے وچ موہری بنا لیا جاوے تاں اوہ مرد سدا گھاٹا ای پاندے نیں۔

زبان بدلن نالوں محلّہ بدل لین چنگا۔

معنے: زبان بدلن: کہی توں مُکر جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں ہر گل

سوچ سمجھ کے کرنی چاہیدی اے پر جدوں اوہ گل کرلوے اوس مگروں اوہ گل پتھر تے لکیر وانگ مِٹ نہیں جانی چاہیدی۔

زبان شیری مُلک گیری۔

معنے :شیری :شیریں ،مٹھی ☆ گیری: گیریں قبضہ کرن۔

ویروا: فارسیوں وگڑے ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندہ اپنے مٹھے سبھاء نال ویریاں نُوں وی میت بنالیندا اے اتے اوہ لوکاں دے دلاں تے راج کرن لگدا اے۔

زبان نال دھی پُتر وی بیگانے ہو جاندے نیں۔

معنے :بیگانے: کسے دے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ ایس زبان نال ای دھیاں پُتراں دے ساک کر دیندا اے ایس لئی ایس زبان دی ورتوں سیانف نال کرنی چاہیدی اے۔

زنگی دی کالک نہیں لہہ سکدی۔

معنے : زنگی: کالیاں دی نسل دا جی، زنگبار نسل دا جی ☆ لہہ سکدی: اُتر سکدی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی حبشہ دے لوک ربوں ای جاں موسم پاروں ڈاڈھے پکے رنگ دے ہوندے نیں اتے اوہناں دا ایہہ رنگ کدی نہیں بدل سکدا۔

زیارتِ بزرگاں کفارہِ گناہ ہوندی اے۔

معنے :زیارت: درشن، ویکھن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نیک لوکاں دا مِلن بندے دے پاپ اتے سارے گناہ جھاڑ دیندا اے ایس لئی نیکاں پاکاں دی مجلس وچ جاندیاں رہنا چاہیدا اے۔

زبان ای بندے نُوں تخت بٹھاندی اے اتے زبان ای کھوتے تے بٹھاندی اے۔

معنے :تخت بٹھاندی: عزت دیندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ سیانا ہووے گا اوس دے مٹھے بولاں پاروں لوک اوسنوں عزت دین گے پر جو بندہ بڑبولا ہووے گا لوک اوسدی عزت کاہنوں کرن گے۔

ساتھ لئی بھتا وی چاہیدا اے۔

معنے :ساتھ: سنگ ☆ بھتا: روٹی ٹکر، خرچ پٹھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی کسے نُوں اپنے سنگ ٹور لوے تاں اوسنوں چاہیدا اے پئی نال کھڑن والے لئی خرچ پانی دا بندوبست وی کرلوے۔

ساتھ لئی بھتا وی رکھیدا اے۔

معنے :رکھیدا: نال لے لئی دا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کتے جانا ہووے جاں کسے نُوں نال کھڑنا ہووے تاں راہ دا خرچ پٹھا وی ضرور نال لے کے جانا چاہیدا اے تاں جو راہ وچ

خواری نہ ہووے۔

ساری خُدائی اِک پاسے فضل الٰہی اِک پاسے۔

معنے: خُدائی: دُنیا ☆ فضل الٰہی: رب سچے دا فضل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں رب سچے دی مدد بندے دے نال ہووے تاں ساری دُنیا وی رَل جاوے تاں فیر وی اوس دا کُجھ نہیں وگاڑ سکدی۔

ساری کھیڈ تقدِیر دی اے۔

معنے: کھیڈ: حقیقت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جو وی بندہ کردا اے اوہ بس اپنے مقدراں پاروں ای کھٹدا کھاندا اے اتے جدوں مقدر سِدھے ہون ہر شے سِدھی ہو جاندی اے۔

سانجھ میاں بیوی دی ای چنگی ہوندی اے۔

معنے: سانجھ: تعلق داری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی میاں بیوی جے اک دوجے نُوں سمجھ لین اتے اِکدوجے دے سبھاء دے جانو ہو جان تاں اوہناں توں چنگی سانجھ ہور کوئی نہیں ہو سکدی۔

سانڈھو راندھ سانڈھڑے سانڈھڑے۔

ویروا: راندھ: تعلق، سانجھ ☆ سانڈھڑے سانڈھڑے: ہوَلی ہوَلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سانڈھو نال سانجھ ہوَلی ہوَلی ای پکی ہوندی اے جدوں تیک بندہ اِک دُوجے دے سبھا دا جانو نہ ہووے اودوں تیک تعلق پکا نہیں ہوندا۔

ساؤ سو جو چُپ۔

معنے: ساؤ: بھلا مانس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اصل وِچ بھلا مانس اوہو بندہ ہوندا اے جو کسے وی اوکھت جاں سوکھت وِچ چُپ وٹ کے اپنا ویلا لنگھا لوے۔

ساؤ لوک نیوندے نیں کمینے رج کے آکڑدے نیں۔

معنے: نیوندے: لِف جاندے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھلے مانس اتے چنگے لوک کِسے نال فضول جھگڑا نہیں کردے سگوں لِف جاندے نیں پر بھیڑے اتے بدنسلے لوک اپنی بیوقوفی تے وی فخر کردے نیں۔

ست وِیہاں دی پھنڈ کے اِکو واہ کے رج۔

معنے: ست وِیہاں: اِک سو چالی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ فقیری فکر دے ودھالئی ملنگ درویشاں نُوں دسیا گیا اے پئی واہی جوتی اتے کھوہ دیاں ست وِیہاں پنڈاں واہن نالوں چنگا اے پئی بندہ اِکو منگن والی پنڈ پھڑ کے منگن نِکل جاوے۔

سُتے نُوں تے کِسے جگا لیا جاگدے نُوں کَنج جگائے

معنے: جگالیا: نیندرتوں اٹھالیا ☆ کُنج: کُسراں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی سُتے بندے نوں تاں کوئی ہلا جُلا کے جگا سکدا اے پر جو بندہ اصل وِچ ہووے جاگدا اتے جان بُجھ کے کچلا بنیا ہووے اوس نوں کوَن جگا سکدا اے۔

سدا رہے ناں اللہ دا۔

معنے: سدا رہے: ہمیشہ رہوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر شے مِٹن لئی بنی ہوئی اے بس ایتھے رہنا ایں تاں رب سوہنیاں ناں رہنا ایں جو ایس جگ دا پالن ہارا اے۔

سدا ناں سائیں دا۔

معنے: سائیں: مالک، خُدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر شے مر مُک جانی ایں ایں ایتھے بس رہنا ایں تاں اوس مختار دا ناں جو ایس جگ دا والی اے۔

سِدھی اُنگل نال گھیو نکلے تاں وِنگی کیوں کریئے۔

معنے: وِنگی: ڈِنگی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو کم سِدھے ہتھاں نال ہو جاوے اوس لئی اوکھیاں ہون دی لوڑ نہیں ہوندی اتے بندہ سوکھے بھاء ای اوہ کم کرلیندا اے۔

ساور دا گر جیا تے پُرش دا بولیا بِرتھا نہیں جاندا۔

معنے: ساور: سویر ☆ پُرش: مرد ☆ بِرتھا: خالی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے سویرے ساجرے بدل گجن لگ پوے تاں مینہہ ضرور پَے جاندا اے اتے جے کسے مرد نے بول کڈھے ہون تاں اوہ وی پورے ضرور کردا اے۔

سانبھیا ہویا سپ دا زہر وی کم آ ای جاندا اے۔

معنے: سانبھیا ہویا: سنبھال کے رکھیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کوئی شے وی نکمی نہیں ہوندی اتے سانبھ کے رکھی کوئی اُکا ای نکمی شے وی ویلے سر کم دے ای جاندی اے۔

سپ نوں سپ لڑے تے وِس کیہنوں چڑھے۔

معنے: وِس: زہر دا اثر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں دو بھیڑے بندے آپو وِچ لڑ پَین تاں اوہناں چوں ودھ بے عزتی جاں نقصان کیہدا ہونا ایں ایس گل دا تھوہ لان اوکھا ہوندا اے۔

سپ وی مر جاوے تے لاٹھی وی بچ جاوے۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے سیانے بندے اوہ ہوندے نیں جو بُرے نوں وی مار مُکاندے نیں پر اپنا اُکا نقصان وی نہیں ہون دیندے اتے آپوں نو بر نو رہندے نیں۔

سپ دی موَت آئے تاں راہ وِچ بہندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے بُرے بندے دی رب ولوں موت آ بچے تاں اوہ آپ توں کسے بھیڑے نُوں چھیڑلیندا اے تے اوہ بھیڑا اوسدا منکا توڑ دیندا اے۔

سچ اچار تے ہور خوار / سچ نروار تے ہور خوار۔

معنے: اچار: بول ☆ نروار: وکھرا کر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھانویں سر تے کیہڑی جبر دی بدلی کڑکدی ہووے پر بندے نُوں بس سچ ای بولنا چاہیدا اے اتے ایس توں اڈ ہر کم اتے ڈھیک چالیاں بندے نُوں ذلیل ای کراندیاں نیں۔

سچ بولاں تاں مارِیدی، سچ بولاں تاں تارِیدی۔

معنے: مارِیدی: ماری جاندی ☆ تارِیدی: تاری جاندی۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی سچ بولن والیاں نُوں ایس جگ وا دھکے شاہی دا راج پھانسی چاڑھ دیندا اے اتے جھوٹھیاں اتے ظالماں دے قصیدے پڑھن والیاں نُوں جاگیراں اتے شاواشے مِلدی اے۔

سچ کھوتے پرانہہ ہو کے بہو۔

معنے: پرانہہ: دُور ☆ بہو: بیٹھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ظالم اتے جابر لوک سچ بولن والیاں نُوں اُکا نہیں جردے اتے اوہناں نے سچ پُتراں لئی تھاں تھاں پھاہیاں گڈھیاں ہویاں نیں۔

سر دے وال گھر دی کھیتی اے۔

معنے: وال: بال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دے سر دے وال اپنے گھر دی کھیتی اے جدوں دِل کیتا اتے جج دِل کیتا اُنج ای منا لئے کسے کولوں کیہڑی منظوری لینی پئی اے۔

سفر تے سقر وچ اک نکتے دا ای فرق اے۔

معنے: سقر: دوزخ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سفر کرن بھانویں کامیابی دا ذریعہ دسیا گیا اے پر اِک حدیث اے پئی 'السفرُ سقراً ولو کان میلاً' یعنی سفر بھانویں اِک میل دا ای ہووے پر اوہ دوزخ ہوندا اے۔

سِکھ نہ سِکھ گوانڈھن دی مت۔

معنے: گوانڈھن: ہمسائی ☆ مت: سلیقہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے دی دسوں وچ رہن والے جیاں اُتے اوہناں دے نال وسدے گوانڈھیاں دے سبھاء دا چنگا ماڑا اثر ضرور پے جاندا اے۔

سمجھ دی گل تے سدا سوکھل ٥

معنے: سدا: ہمیشہ ☆ سوکھل: سوکھت، آسانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کوئی کسے نُوں سمجھداری دی مت دیوے تاں آکھن سُنن والیاں لئی اوہ فائدے وند ای ہوندی اے اتے اوس نال کسے نُوں نقصان

نہیں ہوندا۔

سمجھ وچ گل تے سداسؤ کھل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارا سمجھ آ جان دا ای روَلا اے جدوں اِک بندے نُوں دوجے دی گل دی سمجھ آ جاوے تاں اوہ سدالئی سؤ کھا ہو جاندا اے۔

سُنن دی گل ہور تے ویکھن دی گل ہور۔

معنے: ہور: وکھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سُنی سنائی گل تے اوہ پک نہیں ہوندا جو بندے نُوں اپنی اکھیں ویکھی گل تے یقین ہوندا اے' ایس لئی سدا اکھیں ویکھی گل دی گواہی دینی چاہیدی اے۔

سر رکھ گُھس گئی ایس تاں پھر رکھ۔

معنے: سر رکھ: بھیت سانبھ کے رکھ ☆ گُھس گئی: بھلیکھا کھا گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں کدی وی اپنا بھیت کسے اگے نہیں کھولھنا چاہیدا۔ جے اوہ اک وار غلطی کر وی بہوے تاں وی اگوں توں اوہ غلطی نہ کرے۔

سپ ہرتھاں تے ٹریڈھا ٹُردا اے پر آپدی کھڈ وچ سِدھا ہو جاندا اے۔

معنے: ٹریڈھا: ڈِنگا ☆ کھڈ: بل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے بندے باہر لوکاں نُوں وکھان اتے اوہناں تے رُعب رکھن لئی بڑے ای ڈِنگے ہو ہو ٹُردے نیں پر اپنے گھر آ کے اوہ وی عام بندیاں وانگ سِدھے ہو جاندے نیں۔

سفر برابر سقر۔

معنے: سقر: دوزخ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ اپنے گھر وچ ای سؤکھا رہندا اے۔ وانڈے پین ڈاڈھا ای اوکھا کم اے اتے دوزخ وانگ ہوندا اے۔

سمندروں اگے تے نئیں نہیں۔

معنے: نئیں: ندی' دریا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں گل حدوں لنگھ جاوے اتے کسے پاسے نہ لگے تے مُڑ مجبوری نال اوس گل نُوں ادھواٹے ای چھڈ ناپیندا اے۔

سنگ کرے تنگ۔

معنے: سنگ: سنگا' جھجک' جھاکا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہرتھاں اپنا حق منگ کے وی لے لینا چاہیدا اے اتے جے بندہ حق لین لگیاں وی جھکدا ای رہوے تاں اوسنوں داء ای لگدا اے۔

سُکھ وسے راجے دا پُوت جاں سُکھی جوگی ابدھوت

معنے: سُکھ وسے: آرام نال زندگی گُزارے ☆ پُوت: پُتر ☆ ابدھوت: ہندو جوگیاں دا اِک گروہ جیہڑا واجب

الو جودٔوں من دالے اتے کسے خاص ڈھنگ نال بھگتی نہیں کردا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کوئی وی ایڈا سکھی نہیں ہوندا۔ بس بادشاہ دا اوہ پتر جیہنوں کوئی فکر فاقہ نہیں ہوندا سکھی ہوندا اے جاں مُڑ فقیر لوک جو جگ نالوں اپنی سانجھ توڑ کے سچے مالک نال جوڑ لیندے نیں۔

سؤ ولاواں، ہِکو گنڈھ۔

معنے: ولانواں: ول پیچ ☆ گنڈھ: گانٹھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ گل نُوں لسی وچ پان وانگوں جتاں مرضی لماں کر دا پھرے پر اوڑک گل اصول تے ای مُکنی ہوندی اے۔ جویں سؤ ہتھ رسہ دی ہووے تاں اوس دے سِرے تے ای گنڈھ وجنی ہوندی اے۔

سؤ مارے تے نڑینویں تے بھُل جاوے۔

معنے: نڑینویں: ننانوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عادی مُجرم نُوں سزا نال ای سِدھا کیتا جاسکدا اے اتے ایہجے بندے نُوں سزا دیندیاں سخت توں سخت سزا دینی چاہیدی اے۔

سؤ مُلاں تے مَتّی رن۔

معنے: مَتّی: پُونی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُلوانے آپنے آپ نُوں بڑا ای زبان ور اتے چالاک سمجھدے نیں پر اوہناں دی ساری چترائی بس پُونی زنانی دی چترائی جنّی ای ہوندی اے۔

سوچ کرے سو سُگھڑ نر کر سوچے سو بُوڑ۔

معنے: سُگھڑ نر: سیانا بندہ ☆ کر سوچے: کم کرن مگروں سوچے ☆ بُوڑ: کبدھا احمق۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی کوئی کم کرن توں پہلاں سؤ وار سوچ لوے اوس نُوں ای سیانا بندہ منیا جاندا اے اتے جو بندہ کم کرن توں مگروں سوچے اوس نُوں مُورکھ اتے بُوڑ مت سمجھیا جاندا اے۔

سودائی سؤ دائی۔

معنے: سودائی: پاگل، دیوانہ ☆ سؤ دائی: سؤ فریب جانن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عام لوک جیہنوں مجنوں سمجھدے نیں اوہ اصل وچ چوکھا ای چاتر اتے ہزاراں مکراں دا جانن والا ہوندا اے اتے ہا ئیں مائیں داء نہیں کھاندا۔

سؤکن مکھن وی وی بُری۔

معنے: سؤکن: اِکو بندے دیاں دُو ونہہ زنانیاں وِچوں اِک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سؤکن دا سؤکن لئی ساک چوکھا ای مارڑ ہوندا اے اتے اوہ اِکدوجے دی اولاد نُوں ویکھ نہیں سوکھاندیاں اتے بھانویں جنیاں مرضی چنگیاں بن پر بھیڑیاں ای ہوندیاں نیں۔

سؤکن نُوں سؤکن۔

معنے: سؤکن: سوکاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سوکن اپنی سوکن دیاں کمیاں کوتاہیاں ہر ویلے ویکھدی رہندی اے اتے اوس دیاں کمیاں سُنن لئی اوس دے سوکن ہوندے نیں۔

سونا چاندی اگ وِچ ای پرکھے جاندے نیں۔

معنے: پرکھے جاندے: پچھانے جاندے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے کہندے دی سچیان اوس تے آون والی پریشانی اتے اوکھ پاروں ای ہو سکدی اے۔ چنگے بندے مُصیبت وِچ وی اپنے اصول نہیں چھڈدے۔

سونا گھس کے بندہ وَس کے۔

معنے: گھس کے: ہنڈن گھروں ☆ وس کے: مِل ورتن نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سونے نوں پان گھروں اوہ جیوں جیوں گھسدا اے اوسدی اصلیت ظاہر ہوندی اے انج ای بندے نال ورتیاں ای اوسدے سبھاء اتے ورتوں دا پتہ لگدا اے۔

سونے دی کٹاری جتھے وَجے اوتھے ای کاری۔

معنے: کٹاری: نکی تلوار ☆ وجے: لگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مٹھی زبان والا بندہ اپنے مٹھے سبھاء نال لوکاں دے دِل جِت لیندا اے اتے اوہ جتھے وی جاوے لوک اوسدی عزت کرن تے مجبور ہو جاندے نیں۔

سونے وِچ سُہاگا' موتیاں وِچ دھاگا۔

معنے: سُہاگا: چٹے رنگ دا اک سفوف جو سونے وچ ورتدے نیں۔

معنے: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جتی مرضی قیمتی چیز ہووے پر کئی وار اوسدی قیمت کسے سستی شے دی اوس وچ ورتوں پاروں ودھ جاندی اے جیویں سُہاگا سونے نُوں چمکا دیندا اے اتے موتیاں وِچ پیا دھاگا اوہناں دی لڑی پرو دیندا اے۔

سُوئی ٹُٹی، کشیدیوں چھُٹی۔

معنے: ٹُٹی: ٹُٹ گئی ☆ کشیدیوں: کشیدہ کاری توں ☆ چھُٹی: خلاصی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندے دا کوئی کم خراب ہو جاندا اے تاں اوہ سمجھدا اے پئی اوس دا نقصان ہو گیا اے پر اصل وِچ اوسدی اوس کم کارتوں جان چھُٹ جاندی اے۔

سیہے ادھوتے مُنہ وی سیہے نیں۔

معنے: سیہے: خرگوش۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھانویں شیراں دے مُنہ کدی کسے نہیں دھوتے مُڑ وی اوہ شیر ای رہندے نیں اتے جنگل دے بادشاہ ای رہندے نیں۔

سیانا کاں گھیہہ کھاوے۔

معنے: کھیہ: خاک، گند مند۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری ات دے چاتر بندے بڑیاں ای تگڑیاں غلطیاں کردے نیں اتے مُڑ اوہ ساری عُمر اپنی کیتی تے پچھوتاندے رہندے نیں۔

سیانا وَیری مُورکھ مِتر نالوں چنگا۔

معنے: وَیری: دُشمن ☆ مُورکھ: احمق ☆ مِتر: دوست، سجن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دا جے کوئی بیوقوف سجن ہووے تاں اوہ بندے نُوں لے کے بہہ جاندا اے اوس نالوں سمجھدار دُشمن چنگا ہوندا اے اوہ دُشمنی وی کرے گا تاں کسے چج دی کرے گا چول نہیں مارے گا۔

سیانے نُوں اشارہ مُورکھ نُوں پھٹکار۔

معنے: سیانے: عقل والے ☆ مُورکھ: احمق ☆ پھٹکار: لعنت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سیانا بندہ تاں اگلے دی گل نُوں اشارے نال ای سمجھ جاندا اے اتے اوس تے عمل کرن لگدا اے پر احمق بندے نُوں جدوں تیک سر وچ سٹ نہ وجے اودوں تیک سمجھدا نہیں۔

سیانے نُوں حاجت ہووے تن وار۔

معنے: حاجت ہووے: پاخانے جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سیانا بندہ جو وی چوکھا سوچن والا ہوندا اے اوس دا جسم وی حساس ہوندا اے اتے اوسدی سوچ دا اثر اوسدے جسم تے وی پیندا اے۔

سیانے نُوں سَینت ای کافی ہوندی اے۔

معنے: سیانے: عقلوند ☆ سَینت: اشارہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے سیانا بندہ اشارے نُوں ویکھدیاں سارا ای ساری گل سمجھ لیندا اے اتے اوس سَینت وچ دسے مطابق مُوجب کم کرن لگدا اے۔ فارسی وچ وی اِنج دا اِک اکھان ایں 'دانارا اشارہ کافی است'۔

سینے دِیاں سینے رکھن سواد چکھن۔

معنے: سینے دیاں: دِل دیاں گلاں ☆ سواد: مزہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو لوک اپنے دل دا بھیت جگ توں لکا کے رکھ دے نیں اوہ ہمیشہ کامیاب رہندے نیں اتے اوہناں نُوں گھاٹا گھٹ ای پیندا اے۔

سِکھ واکو دِیجیے جا کو سِکھ سُہا۔

معنے: سِکھ: تربیت، سِکھیا ☆ واکو: اوس نُوں ☆ جاکو: جیہنوں ☆ سُہا: چنگی رہوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی گُر گیان دی گل وی بس اوس نال ای کرنی چاہیدی اے جیہنوں اوہ گل چنگی لگے اتے اوہ اوس سِکھیا پاروں گُجھ لابھ چکن دا رِیجھوان ہووے۔

سِیوُنک دے دند سپ دے پَیر تے کِیڑی دا نک کیہنے ویکھیا اے۔

معنے: سِیونک: دیمک ☆ کِیڑی: چیونٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں نال بولدیاں چلدیاں جاں واہ پیاں اوہناں دے سبھاء دا گُھہ نہ گُجھ پتہ لگ ای جاندا اے پئی کئی ایڈے پیڈے لوک ہوندے نیں پئی اوہ چوکھا چر نال رہن تے وی اگلے نُوں اپنے آپ دی پوری سمجھ نہیں آون دیندے۔

سیونک دے کھاہدے رُکھ تے سوچ دے مارے دیہہ کسے کم دے نہیں رہندے۔

معنے: کھاہدے: کھوکھلے کیتے ☆ رُکھ: درخت ☆ دیہہ: جسم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سوچ بندے نُوں اندرو اندری اِنج ای چٹ جاندی اے جویں سیونک رُکھ نُوں اندرو اندر ای چٹ جاندی اے حالاں باہروں رُکھ چنگا بھلا جاپدا اے۔

شاخاں نہ تریڑ، ڈنڈ نہ پَٹ۔

معنے: تریڑ: تروڑ، توڑ ☆ ڈنڈ: مُڈھ ☆ پَٹ: اکھیڑ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں سدا اوہ کم ای کرنا چاہیدا اے جیہدے پاروں ویب وِچ اوسدی سوبھا ہووے اتے لوک اوس نُوں چنگا آکھن۔

شاکر نُوں شُکر، مُوذی نُوں ٹکر۔

معنے: شُکر: کھنڈ ☆ ٹکر: ٹکراؤ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جو لوک رُکھی سُکھی کھا کے رب سچے دا شُکر کردے نیں رب اوڑک اوہناں نُوں وی کوئی کمی نہیں رہن دیندا اتے جو بھیڑے لوک ہوندے نیں رب اوہناں دی کِیتے نہ کِیتے ٹکر مروا ای دیندا اے۔

شیشہ ویکھیے تے آپدا ای مُنہ نِگے آوندا اے۔

معنے: نِگے: سامنے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر بندہ لوکاں کولوں اپنا اصلی چہرہ لُکا کے ای رکھدا اے پر شیشہ کسے دا ماسہ لیا لحاظ نہیں رکھدا اتے سگوں صورت اگلے نُوں وکھا دیندا اے۔

شُکر کریندے نُوں دیوے شُکر، مُوذی تائیں دیوے ٹکر۔

معنے: کریندے: کردے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی ہر حال وِچ رب سوہنے دا شُکر کردا رہندا اے رب سچا اوہدے تے اپنیاں رحمتاں دا بُوہا کھولھ دیندا اے۔ پر جو اوسدیاں نعمتاں دا شُکر نہیں کردے اوہ رب دے درباروں دِھکے جاندے نیں۔

شہر کیہ تے مہر کیہ۔

معنے: مہر: مُحبت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پنڈ تھانواں وِچ بندیاں نُوں نال وسدیاں دا لیا لحاظ ماردا اے پر شہراں دی جُوہ اندر ہر کسے نُوں اپنی پئی ہوندی اے اتے مُحبتاں دا

پکھواوتھے ویکھن نُوں نہیں لبھدا۔

شینہہ بھکھ مرے پر دبھ مُول نہ چرے۔

معنے: شینہہ: شیر ☆ دبھ: گھاہ دی اِک قسم ☆ مُول: اُکا ای ☆ چرے: کھاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر شے اپنے وصفاں نوں گھٹ ای چھڈدی اے۔ شیر لکھ بھکھا وی ہووے پر اوہ گھاہ بُوٹ کھان لئی کدی وی مُنہ نہیں مارے گا اتے جدوں وی کھاوے گا گوشت ای کھاوے گا۔

شیر دی ہَب' دھرتی نُوں دَب۔

معنے: ہَب: ہکھونگر، پھوک مارن ☆ دَب: دبا دین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی شیر جدوں زمین تے مُنہ رکھ کے ہکھونگر ماردا اے تاں اوسدی آواز سارے جنگل وِچ جاندی اے اتے زمین وِچ اُکھلی جیڈا ٹویا پے جاندا اے۔

شیراں دے مُونہہ وی کدی کِسے دھوتے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی شیر جنگل دا بادشاہ ہوندا اے۔ ایس لئی کوئی وی اوسدے نیڑے جان دی ہمت وی نہیں کردا۔ انج اوسدا مُونہہ دھون دی تاں کوئی سوچ وی نہیں سکدا۔

صبر اتارے پار بندے نُوں ہر ہر مُشکل بابوں۔

معنے: بابوں: باب توں' بوہے نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر اوکھت وِچ صبر شُکر کر کے رب داناں وھیاندے رہن والیاں نُوں کدی وی زندگی وِچ اوکھت نہیں آوندی اتے اللہ دی مدد اوہناں نُوں ساریاں مُشکلاں وِچوں خیر نال لنگھا دیندی اے۔

صابراں دا رب سنگی۔

معنے: سنگی: ساتھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو لوک رب دے دِتے تے ہر ویلے اوسدا شُکر کر دے رہندے نیں اتے جو کُجھ رب ولوں مِلدا اے اوس تے صبر کر دے رہندے نیں اوہ رب دے دربارے پروان ہو جاندے نیں۔

صبر والا سہوئے' بے صبرا رہے۔

معنے: سہوئے: برداشت کرے ☆ رہے: رہ جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی رب سچے دے دِتے ہوئے ہر حال وِچ صبر شُکر کردا رہندا اے' رب اوسدی پوری پا دیندا اے اتے جو بندہ صبر شُکر نہیں کردا اوسدی گھٹ ای پُوری پیندی اے۔

صِدق مقال تے رزق حلال۔

معنے: مقال: کلام' گل بات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی اپنے اِرادے نُوں سچ دیاں نیہاں تے اسار لوے اتے رزق حلال کھاندا رہوے رب اوہ ڈک اوسدی سُن ای لیندا اے اتے اوسدیاں ساریاں جائز لوڑاں اوہ پُوریاں کردا رہندا اے۔

عطاردی شیشی تے ڈُوم دا سنگھ برابر۔

معنے: عطار: عطر کشید کرن والا ☆ ڈُوم: مراسی ☆ سنگھ: گلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عطر دی شیشی وِچوں عطر مُک وی جاوے تاں وی اوسدی ای باشنا آوندی اے اتے ڈُوم بے وِیہلا وی ہووے گا تاں اوسدے گل چوں وِن سوَنے راگ نِکلدے رہن گے۔

عقل وندنُوں اشارا تے جھلےنُوں تھپّڑ۔

معنے: عقلوند: عقل والا ☆ جھلے: احمق۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عقل والا بندہ تاں اگلے دی اکھ دے اشارے نال ای گل سمجھ جاندا اے اتے مُورکھ لوک سَٹ کھا کے وی اگلے دی گل نہیں سمجھدے۔

عوَرت تے کھکھڑی دی وَل چھیتی وددھدیاں نیں

معنے: کھکھڑی: خربوزہ ☆ وَل: ویل ☆ چھیتی: جلدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوَرت دا جسم مرد نالوں چھیتی وددھدا اکھلھدا اے اتے اِنج ای کھکھڑیاں دی وَل وی وددھدی اے اتے ہر پاسے کھلردی جاندی اے۔

عوَرت تے گھوڑا جیہدی ران تھلے۔

معنے: ران: لت ☆ تھلے: ہیٹھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوَرت بس اوسے دی ہوندی اے جیہدے نال اوہ وسدی ہووے اتے اِنج گھوڑا وی اوسے دا ای ہوندا اے جو اوس تے سوار ہووے۔

عوَرت تے ہتھ چلکن چنگا کم نہیں۔

معنے: چلکن: اٹھان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوَرت نُوں سوہل سریر دی وارث سمجھیا جاندا اے ایس لئی اوس تے ہتھ چلکن چنگا کم نہیں ہوندا اتے جو ایہ کردا اے اوہ سمجھدار نہیں گنیا جاندا۔

عوَرت دا خصم مرد تے مرد دا خصم رُزگار۔

معنے: خصم: خاوند ☆ رُزگار: روزگار۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوَرت کسے نہ کسے دے پلّے بجھی ای سجدی اے اتے بندہ جے کر کماؤ پُتر ہووے اتے کما کے گھر لیاوندا ہووے تاں ای پھبدا اے۔

عوَرت دا کیہ اعتبار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوَرت نُوں جے رب ای مت پاوے تاں اوہ اپنی عزت دی راکھی کر سکدی اے نہیں تاں کوئی وی ایس جگ اندر اوسدی راکھی نہیں کر سکدا۔

عوَرت دا نک نہ ہوندا تاں گند کھاندی۔

معنے: نک: ناک ☆ گند کھاندی: گھٹیا چیزاں کھاندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوَرت کمزور ارادے دی وارث ہوندی اے اتے ایہ چھیتی ای اگلے دیاں گلاں وِچ آ کے اوس اگے وِچھن لئی تیار ہو جاندی اے۔

عوٗرت دی مت کھُتی پچھے۔
معنے: کھُتی: ٹویا۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوٗرت بڑی ای جذباتی ہوندی اے اتے ایہ کوئی وی فیصلہ کرن لگیاں چوکھی کاہل کردی اے اتے اوسدے مند چنگ بارے گھٹ گَوہ کردی اے۔
عوٗرت دی مت گت وِچ۔
معنے: گت: والاں دا جھنڈ۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوٗرت چوکھی ای تیز سبھا دی وارث ہوندی اے اتے اوہ کوئی وی فیصلہ کرن لگیاں کاہلی کردی اے اتے غوٗر کرن دی اوسنوں عادت نہیں ہوندی۔
عوٗرت دی مرضی تے چلن والا بُدھو۔
معنے: مرضی تے چلن: رضامُو جب چلن ☆ بُدھو: بیوقوف۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مرداں نوں گھر وِچ اپنی مرضی نال فیصلے کرنے چاہیدے نیں نرا اپرا زنانیاں دی ہاں وِچ ہاں ملان والے کسے گھڑے دے ڈھکن نہیں ہوندے۔
عوٗرت ذات بیوفا۔
معنے: ذات: نسل۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوٗرت اگلے نال ہس کے جیہن دا پندھ نبھان دی گل دی ہامی تاں بھر لیندی اے پر جدوں اوس تے اوکھا ویلا آ جاوے تاں دوا تھرڈوگا کے ڈوجے پاسے ہو جاندی اے۔
عوٗرت رہووے تے مرضی نال۔
معنے: رہووے: وسدی رہووے۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عوٗرت نوں کوئی بندہ وی اپنی چترائی جاں چالاکی نال اپنے گھر نہیں وسا سکدا۔ اوسدی مرضی ای ہووے تاں وسدی اے نہیں تاں کسے ہور کول ٹُر جاندی اے۔
عَیب کرن لئی وی ہُنر چاہیدا اے۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم کرن لئی بندے نوں انگل ہونا چاہیدا اے اتے جے بندے نوں کوئی وی عقل نہ ہووے تاں اوہ تے کوئی برائی وی سوچ ڈھنگ نال نہیں کر سکدا۔
عَیبوں پاک بس خُدا دی ذات اے۔
معنے: عَیبوں: عَیب توں، نقص توں۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر ہر کسے وِچ کوئی نہ کوئی کُجھ ضرور اے۔ پر ایہناں ساریاں عیباں توں پاک ایس جگ اندر بس رب سوہنے دی ذات اے۔
غریب دی باہ بُری۔

معنے: ہاہ: آہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی ماڑے تے ظلم کرن توں ڈرنا چاہیدا اے اتے ماڑے دی ہاہ جدوں اسماہیں جاندی اے تاں اوتھوں تگڑے لئی قہر دیاں پنڈاں لے کے مڑدی اے۔

غریباں دے دیوے دی لونہیں ہوندی۔

معنے: دیوے: چراغ ☆ لو: روشنی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑیاں دی حیاتی دے گن دی کوئی مُل نہیں پواندے اتے ماڑیاں دیاں خوبیاں نُوں کوئی خوبیاں مَن لئی تیار ای نہیں ہوندا۔

غریبی بڑی بی بی۔

معنے: بڑی بیبی: چنگی ہوندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک بس انجدے ای بھلے مانس ہوندے نیں اتے جے اوہناں دا وس چلے تاں کدی گھٹ نہ کرن پر اوہ ماڑے ہون پاروں کسے دا وگاڑ کُجھ نہیں سکدے۔

غُصے وِچ بُرا بھلا نہیں سُجھدا۔

معنے: بُرا بھلا: چنگا مندا ☆ سُجھدا: خیال رہندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی غُصہ عقل نُوں کھا جاندا اے اتے جد بندے نُوں غصہ چڑھیا ہویا ہووے تاں بندے نُوں چنگے بُرے دی سنجان ای نہیں رہ جاندی۔

غلام دی ذات توں وفا نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی غلام اتے ماڑے لوک نسلاں بدھی منگن والے ویہار وچ رہندے نیں۔ جو مُونہہ تے ہووے اوسدی صفت کرن اوہناں دی فطرت بن جاندی اے اتے جو اوھلے ہووے اوس دیاں بدخویاں کرن لگ پیندے نیں۔

غیر دی بدنامی لئی اپنا نک نہیں وڈھوا لینا چاہیدا۔

معنے: نک وڈھوان: بےعزتی کروان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے بندے نُوں بے عزت کران لئی اپنی عزت نُوں داء تے نہیں لا دینا چاہیدا اتے اپنی عزت دی سدا راکھی کرنی چاہیدی اے۔

غُصہ کھاتے عقلوں جا۔

معنے: غُصہ کھان: کاوڑ کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی غُصہ کرے گا اوس دی عقل دے سوتر بند ہو جان گیا تے اوس دی سوچ دی پھِر کی چلنوں کھلو جاوے گی، ایس لئی غُصہ کرن چنگی گل نہیں۔

فضل خُدا دا اِک پاسے، ساری خُدائی اِک پاسے

معنے: خُدائی: خُدا دی مخلوق ☆ پاسے: طرف۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے اُتے رب سچے دا کرم اتے فضل ہووے تاں ساری مخلوق رَل کے

اوس نُوں اوناں راضی نہیں کردی جتاں رب دا فضل اوسدا گھر بھر سکدا اے۔

فضل کرے تاں چھٹیاں' عدل کرے تاں لُٹیاں۔

معنے: چھٹیاں: خلاصی پاواں ☆ لُٹیاں: لُٹیا جاناواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ ایس جگ اندر بار بار بھُلاں کردا اے۔ رب اپنا فضل ای کرے تاں بندے دی جان چھٹ سکدی اے اتے جے رب اِنصاف کرن لگے تاں بندہ ضرور پھڑیا ای جاندا اے۔

فضل ہمیشہ منگدے تیرا' سارے نیک انیک۔

معنے: نیک انیک: چنگے مندے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دے سارے ماڑے اتے چنگے لوک بس اوسے مالک دا ای ہر ویلے فضل لوڑدے رہندے نیں اتے اوس باجھوں کسے دا کوئی چارہ نہیں۔

فِکر بُرا فاقہ بھلا' فِکر فقیراں کھائے۔

معنے: فِکر: مالک دی معرفت بارے غور کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فِکر بندے دے سریر نُوں کھا جاندا اے اتے اوس نالوں بھُکھیاں رہن کتے چنگا اے۔ فِکر درویش دے وجود نُوں وچو وچ کھاندا رہندا اے۔

فضل ہمیشہ منگدا اوسدا ہر اک نیک انیک۔

معنے: معنے: انیک: مندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بھانویں کوئی چنگا اے بھاں بُرا ہر کوئی ہر ویلے اوسدا فضل ای منگدا رہندا اے اتے اوسدے فضل توں بناں جگ اندر ہور کسے لئی کوئی ٹھاہر نہیں۔

فجر فجراں نیک نظراں۔

معنے: فجر: سویر دا ویلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سویر ویلے بندے نُوں چنگی نیت رکھ کر دُعا کرنی چاہیدی اے اتے مالک اوہ دُعا ضرور قبول کر لیندا اے۔

قبلہ اودھر' قطب ایدھر' میاں مسیتا جاوے کِدھر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے کئی وار نیک بندہ وی کسے اجیہے رپھڑ وِچ پھس جاندا اے پئی اوس نُوں اوس وِچوں نکلن دی راہ نہیں لبھدی اتے اوہ ایس کم وِچ ای پھاوا ہو جاندا اے۔

قدر دان دیاں جُتیاں کھائیے تے بے قدرے نُوں جُتیاں ماریے۔

معنے: قدر دان: قدر کرن والا عزت کرن والا ☆ بے قدرا: عزت نہ کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی عزت کردا ہووے اوسدی ہر ماڑی موٹی جرنی پیندی اے اتے جو بندہ عزت نہیں کردا اوہدی واری اگلے نُوں وی متھے تے

اکھاں رکھ لینیاں چاہیدیاں نیں۔

قطرہ قطرہ دریا بن جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تھوڑی تھوڑی کر کے کوئی شے جوڑ دے جایئے تاں اوڑک اوس چیز دا ڈھیر بن جاندا اے اتے سانبھی ہوئی چیز کم آؤندی اے۔

قصائی دا بچہ، کدے نہ ہوندا سچا۔

معنے: بچہ: بیٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی قصایاں دا منڈا کدی دی سچا نہیں ہو سکدا۔ اوہ ہر حال وچ لوکاں نوں داء لاندا اے اتے کسے نوں گوشت دین لگیاں ڈنڈی ضرور ماردا اے۔

قصائی دا بچہ کسے دا نہ سکا۔

معنے: سکا: بھیلا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی قصائی قوم بڑی ای چالاک ہوندی اے اتے قصائی کسے دا بڑا ای سکا ہووے تاں وی اوس نوں داء ضرورلان دی کوشش کردا اے۔

قصور بے دستور، چھوٹے گنڈھ تے وڈے سُور، جمن گے ایتھے مرن گے دُور۔

معنے: بے دستور: جیہدا کوئی مچیا نہیں ☆ گنڈھ: جاہل۔

ویروا: حضرت بُلھے شاہؒ ہوراں دے ایس شعر وچ قصور دے لوکاں دے جاہلانہ رویے توں اک کے اوہناں نوں بُد عا دتی گئی اے پئی ایس شہر دے لوک کسے متھے مچھے والے نہیں اتے جاہل نیں۔ ایتھے مرن والے وی دور جا کے دفنائے جان گے۔

کالا باہمن گورا چوہڑا دونہاں کولوں بھلا نہیں ہوندا۔

معنے: گورا: سفید رنگ ☆ بھلا: چنگیائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے اپنیاں صفتاں اُتے ای جاوے تاں چنگی لگدی اے جے بندہ اپنے رنگ رُوپ توں وکھرا ای نکل آوے تاں اوس کولوں بھلے دی آس نہیں کیتی جا سکدی۔

کاں پھساون دی چال اے۔

معنے: پھساون: قابو کرن ☆ چال: طریقہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چالاک لوک بڑے ای طریقے نال اگلے نوں اپنے گل وچ انج دا پھسا لیندے نیں پئی اوسدی جان ای نہیں چھڈدی۔

کاں نوں پھہاون کیہڑا سوکھا اے۔

معنے: پھہاون: قابو کرن ☆ سوکھا: آسان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چالاک لوک ہر کم وچ اپنی چترائی وکھائی جاندے نیں اتے اوہناں نوں گل ہیٹھ لیاون ایڈا سوکھا کم نہیں ہوندا۔

کانے نوں کانا کھڑ کدا اے۔

معنے: کھڑ کدا: بھیڑ الگدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا پئی کو جیہیاں صفتاں جاں کصفتاں دے بندے آپو وچ چوکھی کھار کھاندے ہوندے نیں اتے پجّ کے اکدوجے دے عیب کڈھن ٹرے ہوندے نیں۔

کانیاں وچ سُجا کھا آیا تے آکھن لگے انھا۔

معنے: سُجا کھا: اکھیاں والا' نیتراں والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انگ ہین لوکاں وچ جے کوئی چنگا بھلا نوں برنوں بندہ وی لگا جاوے تاں اوہ اوسدے عیب کڈھنوں نہیں رہ سکدے۔

کالی ککڑی وی دھوَلے آنڈے ای دیندی اے۔

معنے: دھوَلے: بھُو سلے رنگ دے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے اپنی فطرت دے رب ولوں متھے ہوئے اصول نہیں چھڈ دی اتے فطرت ادے اصولاں دی پاسداری کردی اے پر بندہ سدا اوہناں اصولاں دی پاسداری کرن وچ کوتاہی کردا اے۔

کاغذ دی بیڑی اج نہ ڈُبی تاں کل ڈُبسی۔

معنے: بیڑی: کشتی ☆ ڈُبسی: ڈُب جاوے گی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جھوٹھ دے کوئی پَیر نہیں ہوندے۔ جھوٹھ پاروں اُسرے محل کدی وی ہمیشہ قائم دائم نہیں رہ سکدے اتے اوہ اوڑک ڈھہہ ای پیندے نیں۔

کانیاں آلیاں نُوں تیلوُں آلے لبھ جاندے نیں

معنے: کانیاں آلے: سرکنڈے وڈھ کے لیاؤن والے ☆ تیلوں: کانیاں دیاں تیلاں کڈھن والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اکو جیہیاں عادتاں والے لوک عام طوَر تے اکٹھے ہوای جاندے نیں۔ چنگے نُوں چنگا تے بُرے نُوں بُرا اولابھن کے وی مل ای پیندا اے۔

کدی بُلھناں دے وی بُلھ گئے نیں۔

معنے: بُلھناں: جمع بُلھن دی' اک دریائی جانور ☆ بُلھ: عادتاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندیاں نُوں جمن لا توں پچھیاں بھیڑیاں عادتاں ہائیں مائیں ہلدیاں نہیں اتے اوہ اوہناں دے سراں دے نال ای جاندیاں نیں۔

گُتے تاں سدا بھوَ نکدے ای رہندے نیں۔

معنے: بھوَ نکدے: آواز کڈھدے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھلیاں بندیاں نُوں اپنے کم تے ٹُریا رہنا چاہیدا اے اتے اوہناں دی راہ روکن لئی گُتے تاں ازلاں توں بھوَ نکدے ای رہے نیں پر چنگے لوک کدی وی اپنا پینڈا اکھوٹا نہیں کردے۔

گُتے دا دھکا' روہی دا کھڑ پا۔

معنے: دھکا: گُتے دے دوڑدیاں بندے نُوں دھکا وج جان ☆ کھڑ پا: ڈنگراں دے پَیراں نال کھوبے وچ

بنے کھر وچ جو گرمیاں وِچ سُک کے سخت ہو جاندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی دوڑدے ہوئے کھتے اگے بندہ چڑھ جاوے تاں اوسدا بڑا ای مارو دھکا لگدا اے اتے اوہ اِنج ای ہوندا اے جویں روہی زمین وِچ بنے کھر وچ اندر بندے دا پیر پھس جاوے۔

کبت سوہے بھٹھ نُوں، واہی سوہے جٹ نُوں۔

معنے: کبت: شاعری، بیت ☆ سوہے: چنگا لگے ☆ بھٹھ: بھانڈ، مراسی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنے کم نُوں ای دِل لا کے کردا اے اتے اجانو کم توں کنّی کتراندا اے ایس لئی پئی اوہ اوڑھے کم دا کرن نہیں جان دا ہوندا۔

کپٹی دا بولیا، سُتی دا تولیا، کدی نہ ہووے پورا۔

معنے: کپٹی: دھوکھے باز ☆ سُتی: نیندر وچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دھوکھے باز دی وی کوئی زبان نہیں ہوندی اتے اوہ گل گل تے پھر جاندا اے اِنج ای بیمان بندے دا تولیا سامان کدی پورا نہیں ہو سکدا۔

کپڑا آکھے توں مینوں رکھ میں تینوں رکھساں۔

معنے: رکھساں: رکھاں گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کر کپڑے نُوں بنا سوار کے ورتیا جاوے اتے اوہنوں صاف سُتھرا رکھیا ہووے تاں اوہ بندے دی عزت ودھاندا اے اتے ویکھن والا اوسدی عزت کردا اے۔

کُتا آوے گا ٹکر لے جاوے گا۔

معنے: ٹکر: روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی بُرے بندے نال میل جول نہ ای رکھے اوہ ایس لئی پئی برا بندے نال جدوں وی واہ پوے اوہ نقصان ای کردا اے۔

کُتا جان جودھی دے بُوہے بیٹھے آن۔

معنے: جان: سمجھ لے ☆ بُوہے: دروازے، گھر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی عزت سدا اپنے تھوہر تے ای ہوندی اے۔ جو پیو اپنی دھی نُوں ویاہن مگروں اوس دے سوہرے ای اِکا ڈیرا لالوے اوسدی اوتھے کوئی عزت نہیں ہوندی۔

کُتا رَل گیا چوراں نال راکھی کوّن کرے۔

معنے: رَل گیا: مل گیا ☆ راکھی: حفاظت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں گھر دے مُحافظ ای چوراں دے نال رَل جان تاں اوس گھر وچ چوری کرن سوکھا ہو جاندا اے اتے اوہ چوراں نُوں گھرے آپوں وس لیندے نیں۔

کُتا ندی نہاوے کدی نہ ہووے پاک۔

معنے: ندی نہاوے: ندی وِچ تاری لالوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بدفطرت لوک سدا

اپنی فطرت تے ای جاندے نیں اتے اوہ لکھ پاک تھانواں
تے وی چلے جان پر اوہناں دی فطرت کدی نہیں بدل
سکدی۔

کُتا وَیری کُتے دا تے مُلاں وَیری مُلاں دا۔

معنے: وَیری: دُشمن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جِنج کُتا ہڈی چب دا ہووے تے دوجے کُتے نُوں ویکھ کے نہیں جردا اتے اوس نال لڑن لگ پیندا اے اِنج ای کسے مسجد وِچ قبضہ کر کے بیٹھا مُلاں کسے دوجے مُلاں نُوں اوس مسجد وِچ نہیں وڑن دیندا۔

کُتا ویکھے گا تے بھوَنکے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بُرے بندے توں آپ ای لانبھ کر جانی چاہیدی اے اتے جے اوس نال کوئی بڑھ بھی جاوے تاں اوہ نقصان ای کردا اے۔

نہ کُتا ویکھے نہ بھوَنکے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھلے لوکاں نُوں چاہیدا اے پئی اوہ بُریاں توں دور ای رہن اتے جو بھیڑے بندے توں دُور رہندے نیں اوہ بُریاں دی برائی توں بچے رہندے نیں۔

کُتا ہڈی دی رکھوالی کرے تے کھاوے رکیہ۔

معنے: رکھوالی: حفاظت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی شے کسے دی اپنی لوڑ ہووے اوس دی حفاظت تے اوس نُوں بچایا جاوے تاں اوہ اپنی لوڑ کویں پوری کرے گا۔

کتدیاں وی گھاٹا تے وٹدیاں وی گھاٹا۔

معنے: کتدیاں: کتن لگیاں ☆ گھاٹا: نقصان ☆ وٹدیاں: وٹن لگیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کم ای اِنج دے ہوندے نیں پئی اوہناں وِچ ہر پاسیوں پینا ای گھاٹا ہوندا اے اوہناں وِچ فائدہ کدی ہوای نہیں سکدا جویں رُوں کتن لگیاں وی اُڈ دا اے اتے وٹن لگیاں وی گھٹ جاندا اے۔

گُتکاریاں اوتھوں تیکر جتھوں تیکر ہاسہ آوے۔

معنے: گُتکاریاں: کُجھ جاں پیراں وِچ جلوہن کرن۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے نُوں جے ہساناای ہووے تاں اوسدی وی کوئی حد ہوندی اے۔ حدوں باہرا کوئی کم وی چنگا نہیں لگدا اتے اگلے نُوں اوازار کر دیندا اے۔

کتھ نہ کتھی نے آوے تروٹ۔

معنے: کتھ: کہانی ☆ کتھی: کہانی سنان والا ☆ تروٹ: کمی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ کوئی گل ای نہیں کردا اتے نہ ای کوئی گل اِنج دی ہوندی اے تاں بندے نُوں کدی گھاٹ نہیں آ سکدی۔ گل کیتی جاوے گی تاں اوس دے مند چنگ بارے کوئی وچاروی کرے گا۔

کُتی نُوں چواڑا لگا سی تاں ٹنڈانیاں توں ڈردی اے

معنے: چواڑا: چواڑی' اوہ ڈانگ جو کھوتے نُوں مارن لئی ورتی جاندی اے☆ ٹنڈانیاں: ٹٹیہنیاں' جگنوواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھیڑا بندہ گلیں باتیں کدی نہیں سوَردا اتے اوہ بس مار کھا کے ای سِدھا ہوندا اے اتے سٹ کھان مگروں اوہ ڈنڈے نُوں ویکھ کے ای ڈر جاندا اے۔

کُتی چوراں نال رَل گئی تے پہرہ کوَن دیوے گا

معنے: رَل گئی: مِل گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی راکھی کرن والے دا کم راکھی کرن اے اتے جے راکھی کرن والا ای چوراں نُوں سنھ دے گھر دے دَسدا پھرے تاں گھر وِچ چوری تاں ہوای جاوے گی۔

کِتے سُکھ اے کِتے دُکھ اے۔

معنے: سُکھ: آرام۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس زِندگی وِچ ہر ویلے چاہیا ہویا سُکھ ای نہیں مِلدا رہندا سگوں چوکھی واری اچاہیا دُکھ وی بھوگنا پیندا اے اتے ایہ دُکھ سُکھ دی لگن میٹھی بندے دے حوصلے نُوں تگڑیاں کردی اے۔

کُتے نُوں کھیر نہیں پچدی۔

معنے: پچدی: ہضم ہوندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بدخصلت بندے نُوں چنگی گل کدی نہیں پوہندی اتے اوہ جدوں تیک کُھلے نہ کھا لوے اوہ ٹھیک نہیں ہوندا۔

کُتے بھوَنکدے ای رہندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگے لوکاں نُوں اپنی راہے ٹُردیاں رہنا چاہیدا اے۔ رہی گل کُتیاں دی جاں بدفِطرت لوکاں دی اوہ سدا اپنا کم کردے ای رہندے نیں۔

کُتے بھوَنکدے ای رہندے نیں اتے قافلے چلدے ای رہندے نیں۔

معنے: معنے: چلدے: ٹُردے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بدلوک لکھ بدیاں وی کردے رہن پر فیر وی ایس جہان دے سارے کم چلدے ای رہندے نیں اتے بداں دیاں بدیاں اوہناں دا لکھ نہیں وگاڑ سکدِیاں۔

کُتے دا مُنہ چپاتُکر نال بند کر دینا چاہیدا اے۔

معنے: چپاتُکر: روٹی دا چوتھا حصہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک دھکے نال ای ہر کم وِچ رکاوٹ بنن دی کوشش کردے نیں ایہجے لوکاں دے مُنہ وِچ بُرکی پا کے اوہناں دا مُنہ بند کر دینا چاہیدا اے۔

کُتے دی پُوچھ جو باراں ورہے نالی وِچ رکھی جاوے تاں وی سِدھی نہیں ہوندی / کُتے دی

پُوچھل نُوں سو ورہے مگروں نلکی چوں کڈھو مُڑ ونگی دی ونگی۔

معنے: باراں: بارہ☆ ورہے: سال☆ نالی نلکی: پائپ☆ ونگی: ٹیڑھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بدفطرت لوکاں نُوں لکھ عقل دے سبق دیندے رہو پر اوہناں نال جدوں کوئی ورتن ویلا آوے گا اوہ اپنا مُو رکھ پُنا اپنیاں عادتاں توں ظاہر کرای دین گے۔

کُتے دے بھونکیاں ہاتھی نہیں ڈردے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کمینے بندے ہر تھاں شریف لوکاں بارے من گھڑت گلاں کردے رہندے نیں اتے شریف لوک اوہناں دیاں گلاں دی پرواہ نہیں کردے۔

کُتے دے پَیریں جاتے بلی دے پَیریں آ۔

معنے: پَیریں: پَیراں نال' تیزی نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کسے نوں کوئی کسے کاہلی دے کم ٹوردا اے تاں اوسنوں چھیتی توں چھیتی پرت کے مُڑ آون دی پکی وی کر دیندا اے۔

کُتے سندی پُوچھلی کدی نہ سِدھی ہووے۔

معنے: سندی: دی' والی☆ پُوچھلی: پُوچھل' دُم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بدفطرت اتے کمینے بندے نُوں لکھ پندھ نصیحتاں کردے رہو پر اوسدی فطرت کدی نہیں بدل سکدی اتے اوہ اپنی عادتوں کدی نہیں جاندا۔

کُتے نُوں مسیتے کیہ کم۔

معنے: مسیتے: مسجد وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے بندے کولوں کدی چنگیائی دی گل جاں کم ہوای نہیں سکدا ایس لئی اوہناں توں بھلے دی آس کرن وی فضولی اے۔

کدی رُوڑی دے لکھ وی کم آئے نیں۔

معنے: رُوڑی: گند گو ہے دا ڈھیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے دا بھلا کوئی خاندانی بندہ ای کردا اے بدفطرت بندے کول لکھ رزق وی آجاوے اوہدے ہتھوں کسے نال بھلا نہیں ہوسکدا۔

کُتیاں دے بھونکن نال منگن والے دا رزق گھٹ نہیں ہوندا۔

معنے: منگن والا: فقیر☆ گھٹ: تھوڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ فارسی دے شاعر عُرفی دے شعر دا ترجمہ کیتا گیا اے اتے دسیا گیا اے پئی منگن والا جدوں رب دی آس تے گھروں نکل پَیندا اے تاں راہ وچ بھَونکن والے کُتے اوس دا لکھیا رزق نہیں گھٹا سکدے۔

کُتیاں دے لنگھیاں کدی دریا پلیت نہیں ہوندے

معنے: لنگھیاں: گذریاں' پانی وچ وڑیاں☆ پلیت: ناپاک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بھیڑے اتے بدفطرت لوک نیکاں پاکاں نُوں تُہمتاں لاندے ای رہندے نیں پر شریف لوکاں دا اوہ کُجھ نہیں وگاڑ سکدے۔

کُتیاں کانواں نُوں وی بھیڑا لگے۔

معنے: بھیڑا: مندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کُجھ لوک ایڈے بدفطرت ہوندے نیں پئی کمینے لوک وی اوہناں دی برائی نُوں چنگا نہیں سمجھدے اتے اوہناں توں نفرت کردے نیں۔

کٹے دھار نہ تلوار دا / کٹے ہتھ ناں تلوار دا۔

معنے: کٹے: کاٹے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے کئی وار اِنج ہوندا اے پئی اصل وِچ کم تاں کوئی ہور کردا اے پر سوبھا کسے ہور دی بن جاندی اے اتے ناں کسے دے مشہور ہو جاندا اے۔

کٹے ہوئے دا منتر نہیں ہوندا۔

معنے: منتر: ٹُونے راہیں علاج۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے دے دِل نُوں کوئی تکلیف دے لئی جائے تاں مگروں اوس نال لکھ پیار پوچے وے پائے جان پر اوس بندے نُوں اوہ گل کدی نہیں بھلدی۔

کجل دی کوٹھڑی وِچ جیہڑا جاوے گا داغی ضرور ہووے گا۔

معنے: کجل دی کوٹھڑی: سُرمے دا کمرہ ☆ داغی: داغ لوان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے بھیڑے بندے نال جو وی ورت ویہار رکھے گا اوس نُوں اوس سانجھ دا فائدہ تاں بھانویں ہووے نہ ہووے نقصان ضرور ہووے گا۔

کُجھ دُدھوں، کُجھ دہیوں، کُجھ تُدھوں، کُجھ میہوں

معنے: دُدھوں: دُدھ توں ☆ دہیوں: دہی توں ☆ تُدھوں: تیرے کولوں ☆ میہوں: مجھ توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دے سریر دی بنتر تے اوسدی ماں دا دُدھ اتے اوسدی خوراک چوکھا اثر پاندے نیں اتے بندہ اوہناں چیزاں دا اثر ضرور قبولدا اے۔

کُجھ دِن رَن دے کُجھ دِن دھن دے۔

معنے: رَن: زنانی ☆ دھن: دولت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی ایس زندگی چوں کُجھ چر اوسدی زنانی کھا جاندی اے اتے باقی چر بندہ دولت دی کھوج بھال دے فکر وِچ گال دیندا اے۔

کُجھ گوشا جھکے، کُجھ کمان جھکے۔

معنے: گوشا: ناشپاتی دی اِک قسم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کوئی واپرا ہونی ہوندی اے تاں کوئی نہ کوئی سبب ضرور بن جاندا اے

اتے رب دے لائے سبب پاروں اوہ کم ہو جاندا اے۔

گُجی وِچ گُرونہیں بھجدا۔

معنے: گُجی: نکا بھانڈا ☆ بھجدا: ٹُٹدا۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کم اوہ ہوندے نیں جو اُنج بندے دے چاہن مُوجب ہوای نہیں سکدے ایس لئی اوہناں نُوں انج کرن تے زور نہیں پانا چاہیدا۔

کچا دُدھ سبھناں پیتا اے۔

معنے: سبھناں: ساریاں۔

ورو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی بھُلنہار اے اتے غلطی ہر بندے کولوں ہوای سکدی اے ایس لئی غلطی نُوں معاف کرای دینا چاہیدا اے۔

کچا گھان نہ پھیہوئیے' پک آپے ای پھسے' بھائی نال نہ چھڑئیے کر کھا جن جھسے' دُشمن ہووے سو کوہ تے کول منجی دے دِسے۔

معنے: کچا گھان: کچا پھوڑا ☆ پھیہوئیے: دبائیے ☆ پھسے: وَگ جاوے ☆ چھڑئیے: لڑائی کرئیے ☆ دِسے: نظر آوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں جسم وِچ کتے پھوڑا نکل آوے تاں اوس نُوں پک کے آپے ای وگ جان دینا چاہیدا اے' انج بھرا نال کدی لڑائی نہیں کرنی چاہیدی ایس لئی پئی اوہ کمزوریاں جان دا ہوندا اے' اتے دُشمن دوراڈی واٹ تے وی ہووے تاں اوس نُوں اپنے تے سر تے کھلوتا جاننا چاہیدا اے۔

کچی لکڑی جدھر موڑو اودھر مُڑ جاندی اے۔

معنے: جدھر: جیہڑے پاسے ☆ اودھر: اوس پاسے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کچے ذہن دے بندے نُوں سمجھا بُجھا کے اپنی متے لایا جا سکدا اے اتے اوس نُوں چنگی مت دِتی جاوے تاں اوہ اوڑک سمجھ ای جاندا اے۔

کچے دا کچ نہ ہوندا سچ / کچے دی پکی نہ ہوندی پکی۔

معنے: کچا: کچے ذہن دا بندہ ☆ کچ: سادگی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نکی عُمر دے بال دی گل تے کدی اعتبار نہیں کرنا چاہیدا اوسدی گل وچوں کدی نہ کدی کوئی پھِک ضرور نکل سکدی اے۔

کدو تے بندہ پئے پئے ای ودھدے نیں۔

معنے: پئے پئے: بغیر ہلے چلے۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ساریاں شیواں دے سریر دے ودھن پھُلن دا عمل اینا مٹھا ہوندا اے پئی اوہناں دا ودھاء ہوندا کسے نُوں دِسدا نہیں پر اوہ فیر وی ودھی جاندے نیں۔

کدی کھُوہاں دے پانی وی مکے نیں۔

معنے: مکے: ختم ہوئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگے لوک ماڑے

وی ہو جان مُڑ وی اوہ بھلے دے کم کر دے ای رہندے نیں اتے رب دی رحمت سدا ہوندی ای رہندی اے۔

کدی اگ کدی پانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فقیر لوکاں دے سبھاء دا کوئی پتہ نہیں لگدا۔ اوہ کدی اگ وانگ گرم ہوندے نیں اتے انج لگدا اے پئی اگلے نُوں مُونہہ وچ پالین گے پر کئی وار پانی وانگ نرم ہو کے اگلے نُوں اپنے ویہن وچ روڑھ لیندے نیں۔

کُرتا چکن نال اپنا ای ڈھڈ ننگا ہوندا اے۔

معنے: کُرتا: قمیض ☆ چکن: اتانہہ کرن نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندی اپنیاں کمزوریاں جاں کمیاں کوتاہیاں کسے نُوں دسن لگ جاوے تاں اوس وچ بے عزتی تاں اوسدی اپنی ای ہوندی اے کسے دا کیہ جاندا اے۔

ککا کیرا آدمی تے مُچھاں والی رَن' بھورا سنڈھا پا کے' چوہاں توں بچ تُشنگ۔

معنے: ککا کیرا: بھورے رنگ دا ☆ پا کے: شامل کر کے ☆ چوہاں: چارشیواں توں ☆ تُشنگ: صاف سُتھرا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ککا کیرا بندہ بڑا ای شرارتی ہوندا اے انج اوہ زنانی جیہدے مُنہ تے وال ہون اوہ وی بھیڑی شے ای ہوندی اے انج بھورے رنگ دا سنڈھا وی بھیڑا ای ہوندا اے۔

ککا کیرا' تونہہ بھُرا' چھاتی تے نہ وال' چارے کھووے جے مِلن دُوروں گنڈھ سنبھال۔

معنے: تونہہ بھُرا: جیہدے ناخن گھدے ہون ☆ کھووے: جیہدی داڑھی نہ ہووے ☆ گنڈھ سنبھال: اپنی جیب دی حفاظت کر۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ککا بھورا بندہ' اتے اوہ بندہ جیہدے تونہہ بھُردے ہون نالے جیہدی چھاتی تے وال نہ ہون اوہ کھودے لوک بڑے ای بھیڑے ہوندے نیں اوہناں کولوں اپنا پیسہ دھیلا سنبھال کے رکھنا چاہیدا اے۔

گکڑ دی بانگ ای روا ہوندی اے۔

معنے: روا: جائز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نرشاہی ویہار وچ زنانی لکھ سیانی وی ہووے پر اوسدی گل دی کوئی پرواہ نہیں کردا پر مرد دی گل نُوں ای سارے مُعتبر سمجھدے نیں۔

گکھاں بھاہ' غلاماں دوستی' ڈُوم پیادہ پوستی۔

معنے: گکھاں: تیلیاں ☆ بھاہ: اگ ☆ ڈُوم: مراسی ☆ پوستی: پوست پین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نوکراں' مراسیاں' سپاہیاں اتے نشئیاں نال یاری لان دا کدی فائدہ نہیں ہو

سکد اسگوں جد کدی ہونداا ے نقصان ای ہونداا ے۔

کگھاں کُوں گن دہن۔

معنے: کُوں: نُوں ☆ دہن: ہَین۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کگھاں دے وی گن ہوندے نیں جو تُہاڈے مُونہوں نکلی گل نُوں تیجے بندے تائیں اپڑا دیندے نیں ایس لئی کسے گل سوچ سمجھ کے کرنی چاہیدی اے۔

کم اصل کولوں وفا نہیں لبھدی۔

معنے: کم اصل: کم نسل، بدفطرت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے بھلیائی وی بس کوئی بھلا اتے چنگی نسل دا بندہ ای کردا اے بُرے لوکاں کولوں کدی وی کسے نال بھلا ہوای نہیں سکدا اتے جے ہوئے وی تاں بھلیکھے نال ای ہونداا ے۔

کم کرن دِیاں سَو راہواں نہ کرن دی کوئی نہ۔

معنے: راہواں: طریقے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نے کم کار کرنا ہووے اوہ سَو قسم دے کم کر سکدا اے اتے جیہنے بس روٹیاں ای پاڑھیاں ہون او سنوں کوں کم تے لا سکدا اے۔

کمبل جتاں بھجے گا اوناں ای بھارا ہووے گا۔

معنے: جتاں: جتنا ☆ بھجے گا: گلا ہووے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وِلوں گل مُکائی ہووے تاں فیر تاں چھیتی ای مُک جاندی اے پر جدوں جھگڑا او دھائی جائے تاں فیر گل کدی کسے پاسے نہیں لگدی۔

کسے نُوں مانہہ بادی، کسے نُوں مانہہ نروے۔

معنے: مانہہ: ماش ☆ بادی: نقصان دین والے ☆ نروے: چنگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں لئی کئی لوک چنگے ہوندے نیں پر اوہو لوک کجھ ہور لوکاں لئی بھیڑے ہو جاندے نیں۔ ہر کسے دے اپنے لُون پانی دی گل اے۔

کمبل دی بُکّل ماریاں فقیر نہیں بن دا۔

معنے: بُکّل ماریاں: کپڑا ولھیٹیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دِیاں خصلتاں اوس دِیاں کرتوتاں توں ظاہر ہو جاندیاں نیں اتے جے بندہ اپنا ظاہری بھریوا چنگیاں والا بنائی پھرے تاں اوہ چنگا نہیں بن جاندا۔

کن پئی کم آ جاندی اے۔

معنے: کن پئی: سُنی ہوئی گل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگیاں گلاں سن دے رہنا چاہیدا اے۔ چنگی گل کدی نہ کدی بندے نُوں فائدہ دے ای جاندی اے۔

کن کنیول دے پیر کِنے کو ٹُٹن گے۔

معنے: کن کنیول: کن کھجورا،چو کھے پیراں والا اک کیڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے دولت وند دا کُجھ نقصان وی ہو جاوے تاں وی اوہ پیراں تے کھلوتا ای رہندا اے اتے اوس نوں تھوڑے بہتے نقصان دی پرواہ نہیں ہوندی۔

کندھ اولھے بادشاہ نوں وی بُرا آکھ لیندے نیں

معنے: اولھے: اوٹ وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مونہہ تے سچی گل کرن اصل وڈیائی اے پر کسے دی کنڈ پچھے اوسدی برائی کرن کیہڑا اوکھا اے اوہ تاں لوک بادشاہ نوں انج بُرا بھلا آکھ لیندے نیں۔

کنڈے نال ای کنڈا کڈھیندا اے۔

معنے: کڈھیندا: کڈھیا جاندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی مُصیبت بن جاوے تاں اوس نوں مُکان لئی وی ہور مُصیبتاں جرنیاں پیندیاں نیں اتے وکھت جھالنے پیندے نیں۔

کنک نال بھگاٹ وی پِٹیا جاندا اے۔

معنے: بھگاٹ: کنک وِچ اُگن والی آپ مُہاری بوٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار گناہگاراں دے نال کئی بے گناہ وی مار دِتے جاندے نیں حالاں اوہناں دا کسے نال کوئی ویر دشمنی وی نہیں ہوندی۔

کنک نال جوں نوں وی پانی مِل جاندا اے۔

معنے: جوں: جو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کسے ہور دا بھلا کرن لگدا اے پر اوسدے نال کسے ہور دا بھلا دھکے نال ای ہوندا اے حالاں بھلا کرن والا اپنے منوں کسے ہور دا بھلا کرن لگیا ہوندا اے۔

کنوَنڈی بلی چوہیاں توں ڈرے۔

معنے: کنوَنڈی: عیب والی، شرما کل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ڈر کسے نوں کسے توں کیہ آؤنا ہونا اے ڈرتاں بس اپنی کمزوری دا ہوندا اے اتے انج دا بندہ اپنے توں ماڑیاں کولوں وی جان لکاندا پھر دا اے۔

کوہلا راوی اولھا۔

معنے: کوہلا: اوکاڑہ دا اک پنڈ ☆ اولھا: لکا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوکاڑہ دے پنڈاں کوہلے بارے دسیا گیا اے پئی جیہناں دے اک پاسے راوی دا اولھا اے اتے اوس پاسیوں کسے دے آؤن داؤر نہیں ہوندا۔

کوئی کسے دا گُجھ نہیں کر سکدا۔

معنے: گُجھ کر سکن: گُجھ سوار سکن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا سوار وگاڑ

بس مالک ای کرداے اتے کوئی بندہ کسید اگجھ وگاڑ سوار نہیں سکدا ایس رب دی نظر سولی ہونی چاہیدی اے۔

کوئی نبی اپنے وطنیاں نُوں منظور نہیں ہوندا۔

معنے: وطنیاں: وطن والیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنے نے ایس جگ تے جنّے وی نبی گھلائے نیں اوہناں دی سُچ کے مخالفت اوہناں دے قبیلے نے ای کیتی اے اتے ہائیں مائیں اوسدی پیغمبری نُوں کسے اپنے نے گھٹ ای منیا اے۔

کدی چاچے دِیاں کدی بابے دِیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی شریکے وِچ وسدیاں کدی اِک بندہ دُوجے نال شریکا گھلدا اے اتے فیر کدے دُوجے دی بدلہ لین دی واری وی آجاندی اے۔

کدی ککڑی دی بانگ وی روا ہوئی اے۔

معنے: بانگ: اذان ☆ روا ہوئی: جائز منّی گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم بس اوس بندے دے ہتھوں ای پھبدا اے جو اوس کم دے قابل ہووے اتے جے نااہل بندہ اوہ کم کرن دا ارادہ کر لوے تاں اوہ اوس نُوں کر نہیں سکے گا اتے جگ کولوں جگتاں کراوے گا۔

کراہے نہایئے راہے نہ نہایئے۔

معنے: کراہے: راہ توں ہٹ کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے سفر وِچ جاندیاں کِتے نہانا پے ای جاوے تاں جِتھوں دی لوکاں دی آوا جائی ہووے اوہ راہ چھڈ کے ذرا لانبھے تے ہو کے نہا لینا چاہیدا اے تاں جو راہے لنگھدیاں بیبیاں نُوں پریشان نہ ہونا پوے۔

کرنی آپ نُوں کِیہ مائی کِیہ باپ نُوں۔

معنے: کرنی: چنگا عمل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر بندے نُوں اپنی کیتی دی جزا سزا ای ملنی اے اتے ہور کسے دی کیتی کسے ہور نُوں نہیں بھوگنی پینی۔ ایس لئی بندے نُوں چنگی کرنی ای کر کے ایتھوں جانا چاہیدا اے۔

کسے دی آڈ گندی، کسے دا اوکُو گندا۔

معنے: آڈ: کھوہ دا پانی لان لئی زمین وِچ بنائی گئی نالی ☆ اوکُو: اوہ تھاں جِتھوں آڈ وِچ پانی جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے دا گھر ای گندا ہوندا اے اتے اوس دے گھروں ای جو شے نکلے گی اوہ گند وِچ لبھڑ کے ای نکلے گی اتے کنیاں دا باہر ویہار چنگا نہیں ہوندا۔

کسے ڈیرے جایئے مُٹھ پے مُٹھ نال، مجلس وِچ بہہ کے گل کریئے ٹھک نال۔

معنے: مُٹھ نال: حقے نُوں پین لگیاں مُٹھ وِچ دے کے ☆ ٹھک: اصول۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے مجلس دے وِچ جاکے بہوے تاں اوس نُوں اوس مجلس دے ادب اداب دا خاص خیال رکھنا چاہیدا اے اتے جے اوتھے گل کرنی پوے تاں گل وی اصول نال ای کرنی چاہیدی اے ایویں چُپ نہیں رہنا چاہیدا۔

ککھ نہ رہے تے لکھ رہندے نیں۔

معنے: ککھ نہ رہن: کُجھ نہ رہن ☆ لکھ رہن: عزت بچن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں کسے حق سچ دی واٹے پَیندا اے تاں اوس نُوں بڑے بڑے نقصان جرنے پَیندے نیں اتے جدوں صدق دے وٹیاں تے پُورا اُتر جاوے تاں ای رب سچا اوس تے رحمت دی چھاں کر دیندا اے۔

کمیاں نُوں اُچال دیو نہیں آپ چل جاؤ۔

معنے: اُچال: چلدا کرنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی وسیب وِچ جو بندہ وی اگلے دے سلوک توں تنگ ہووے اوس توں چُنڈ چھڈا لینی چاہیدی اے۔ جے اوہ چُنڈ نہ چھڈے تاں اوس توں کنارا کرلینا چاہیدا اے۔

کوئی مرے کوئی جیوے سُتھرا گھول پتاسے پیوے

معنے: جیوے: زندہ رہوے ☆ سُتھرا: اِک نامی شاعر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی فقیر اوہدوں بن دا اے جدوں اوسنوں نہ کسے جمے دا چاہ ہووے اتے نہ ای کسے مر گئے دا سوگ ہر کھ۔ فقیر ہر حال وِچ خوش رہندا اے۔

کُہاڑی نُوں میان نہیں، پہاڑی نُوں ایمان نہیں

معنے: کُہاڑی: کلہاڑی ☆ میان: نیام ☆ پہاڑی: پہاڑی لوک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جویں کُہاڑی نُوں کسے نیام وِچ نہیں پایا جاسکدا انج ای پہاڑی لوک ہوندے نیں جنہاں دے ایمان بارے بندہ پک نال کُجھ نہیں آکھ سکدا۔

کوئی نہیں پُچھدا تیرے مُنہ وِچ کِنے دند نیں۔

معنے: مُنہ وِچ دند ہون: عُمر دا پتہ لان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر لوک اگلے دی عُمر پاروں اگلے دی سیانف جاں گیان دا حساب نہیں لاندے سگوں اوسدی دولت اتے اختیار پاروں اوسدی عزت کردے نیں۔

کہانی جیہی جھوٹھی نہیں گل جیہی مٹھی نہیں۔

معنے: جیہی: ورگی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عام سنائیاں جان والیاں کہانیاں من گھڑت ای ہوندیاں نیں اتے اگلے بندے دے مُونہہ چوں نکلدی نویں گل ہر بندے دا منن نُوں جی کردا اے۔

کہن نال ای اڑی وددھی اے۔

معنے: اڑی: ضد۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ترلامت وی کوئی بندے دا پتر ای من دا اے۔ مُورکھ اتے بدنسلا بندہ اگلے دے ترلے سُن سُن ہور بھارا ہوندا جاندا اے۔

کہن نال گل پرائی ہو جاندی اے۔

معنے: پرائی: بیگانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی گل اودوں تیک ای اوسدی ہوندی ہوندی اے جدوں تائیں اوہ کسے نُوں دسدا نہیں۔ مُونہہ چوں کڈھ دین نال گل کسے دی ہو جاندی اے۔

کہی تے کوٹھے گئی۔

معنے: کہی: آکھ دِتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گل اودوں تیک ای بندے دی ہوندی اے جدوں تیک اوسدے مُونہہ چوں نہ نکلے۔ جدوں گل بندے دے مُونہوں نکل جاوے تاں اوس تے اوس دا اختیار مُک جاندا اے۔

کھِتی آئی بُنّی / دُھنّی، ساونی دی مُدپُنّی۔

معنے: کھِتی: کھِتیاں، تاریاں دا اِک جھنڈ☆ بُنّی: تھلے پاسے، بُنھ وَل☆ دُھنّی: مرکز وَل☆ ساونی: سوَنی دی فصل☆ مُدپُنّی: زور ختم ہو گیا، جوبن مُک گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ اسمان تے تاریاں دے اگے پچھے ہون بارے دسیا گیا اے پئی کھِتیاں جدوں چڑھ کیاں چڑھن لگ پین تاں سمجھ لینا چاہیدا اے پئی ساونی دی فصل بیجن دا ویلا مُک گیا اے اتے ٹھنڈ اُترن والی اے۔

کھُسرے کیہ راہ ڈکدے۔

معنے: کھُسرے: نامرد، مخنث۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے مرد دا مقابلہ وی کوئی مرد ای کردا اے اوس تھاں تے ای مرداں دی بہادری دا پتہ لگدا اے اوس تھاں تویں کھُسرے تاں کدی کسے دی راہ نہیں ڈک سکدے۔

کھلوتا پانی وی تڑک جاندا اے۔

معنے: کھلوتا: اِک تھاں کھلو گیا، رُکیا ہویا☆ تڑک جاندا: بو چھڈ جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پانی وی وگدا ای رہوے تاں پاک صاف رہندا اے پر جدوں اوہ وگنوں رہ جاوے اوہو پانی بو مار جاندا اے اتے کسے دا وِل اوس نُوں مُونہہ وچ پان نُوں نہیں کردا۔

کھوتا کیہ جانے انگوری باغ دی قدر۔

معنے: کھوتا: گدھا☆ انگوری باغ: انگور دا باغ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نااہل لوکاں نُوں اہل لوکاں دی کوئی قدر نہیں ہوندی اتے جے اوہ کتے اُچ کرسی تے بہہ جان تاں کھوتیاں وانگ دا ویہار رکھدے نیں۔

کھوتا وی پانی کھنگال کے پیندا اے۔

معنے: کھنگال کے: پانی نُوں مُنہ مار کے اُتوں گندا نِبھے کر کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں سدا عقل دا کم ای کرنا چاہیدا اپنا لے صاف سُتھرا رہنا چاہیدا اے ایہ کم تاں ماڑی توں ماڑی عقل والا جانور وی کرلیندا اے۔

کھوتا کھوتے دا ای یار ہوندا اے۔

معنے: کھوتا: گدھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر بندہ عقلوں فکروں اپنے جو دے بندے نال ای یاری لاندا اے اتے اوسدی یاری نبھ وی بس اوسدے نال ای سکدی اے۔ مُورکھ نال عقل والے دی یاری کدوں ٹھیک نبھ سکدی اے۔

کھوتی اوڑدی رُتے پھٹ جاندی اے۔

معنے: اوڑدی رُتے: خشک سالی وِچ ☆ پھٹ جاندی: تگڑی ہو جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھوتے دی نسل نُوں مینہہ پَین جاں نہ پَین نال کوئی فرق نہیں پَیندا سگوں جیہڑے سال مینہہ گھٹ پوے تاں کھوتا اوس سال راضی رہندا اے۔

کھوتی ساون مانہہ وِچ بُھکھی مردی اے۔

معنے: مانہہ: مہینہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھوتے نُوں بارش چنگی نہیں لگدی اتے اوسدے تِلک کے ڈِگن دا ڈر دی ہوندا اے اتے ایس لئی کھوتا ساون ماہ وچ چرن وی گھٹ

ای جاندا اے۔

کھوتی کیہ جانے زعفران دا بھاء۔

معنے: زعفران: حکمت وِچ ورتی جان والی دوائی ☆ بھاء: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عام ڈنگر چارن والے لوکاں نُوں چنگے بندے جاں چنگی شے دی قدر قیمت دا لکھ پتہ نہیں ہوندا اتے اوہ بس اپنے میعار دی گل ای سمجھ سکدے نیں۔

کھوجے نالوں سیانا خفتی۔

معنے: سیانا: عقل والا ☆ خفتی: اَیویں ای رَولا پان والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ونج وہار دا حساب کتاب کرن وِچ سبھ توں ژکری کھوجے ہوندے نیں اتے جے کوئی اوہناں توں وی سیانا ہون دا دعویٰ کردا اے تاں اوہ اُکا ای جھوٹھ ماردا اے۔

کھوہ دی مٹی کھوہ نُوں ای لگ جاندی اے۔

معنے: کھوہ دی مٹی: پٹن لاِیاں کھوہ وِچوں نکلی مٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہدا مال دولت ہووے اوڑک اوہ سارا اوسے دے ای کسے نہ کسے کم تے خرچ ہو جاندا اے اتے بندہ سمجھ نہیں سکدا اپئی اوہ سارا گُجھ گیا کدھر نوں۔

کیڑی دی آواز عرش تا ئیں جاندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ سمجھایا گیا اے پئی کمزور نُوں کدی وی تنگ نہیں کرنا چاہیدا اتے کمزور دی ہاہ ست اسماناں تیکر اپڑ جاندی اے ایس لئی ماڑے نُوں تنگ کرن توں ڈرنا چاہیدا اے۔

کیہڑے کُتّیں فرشتے نہیں پھوکدے۔

معنے: کیہڑے: کسدے ☆ پھوکدے: پھوک ماردے 'جان پاندے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنے گھروں کھاندا اے اوس وِچ انکھ آن اتے آکڑ وی ہوندی اے اتے اوہ ہائیں مائیں کسے دے تھلے نہیں لگدا۔

کیہڑا رُکھا اے جیہنوں واء نہیں لگی۔

معنے: رُکھ: وڈا بوٹا ☆ واء لگن: جگ ویکھن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارے لوکاں نُوں زمانے دی ہوا لگی ہوئی ہوندی اے اتے کسے نُوں اُکا ای ڈھٹو لوڈھگا سمجھن والا آپ مُورکھ ہوندا اے۔

کشمیری بے پیری' نہ نمک نہ شیری۔

معنے: کشمیری: کشمیر دے وسنیک ☆ بے پیری: بے مُرشدے ☆ شیری: مٹھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کشمیر دے لوک بڑے ای بے مُرشدے ہوندے نیں اتے اوہناں دا کوئی نری گتا نہیں ہوندا' نہ ای اوہناں دی گل وِچ کوئی مٹھاس ہوندی اے اتے نہ ای اوہناں نُوں گل کرن دی جاچ ہوندی اے۔

گال کڈھن توں گونگا وی بولے۔

معنے: گال کڈھن: گالی دین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نُوں بُرا بھلا آکھیا جاوے تاں اوہ بھانویں اُکا آتر کیوں نہ ہووے پر اوہ وی اوسدا بُرا ضرور مناوے گا اتے ہو سکے تاں جواب وی دیوے گا۔

گانا تے رونا سبھ نُوں آوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کم اوہ ہوندے نیں جو ہر جی لازمی کردا آیا اے تے اوستوں بناں بچدا نہیں۔ جیویں گان دا کم ہر جی کردا اے بھانویں لگ کے کرے اتے رون وی ہر اک نُوں آ ای جاندا اے۔

گُجھا وَیری بُرا ہوندا اے۔

معنے: گُجھا: گُجھیہ ☆ وَیری: دُشمن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ للکر کے دُشمنی کردا ہووے اوس توں بچن بڑا ای سوکھا اے پر جو بندہ اُتوں یار بنیا ہویا ہووے اتے وِچوں جڑہاں وڈھدا ہووے اوس توں بچن اوکھا کم اے۔

گدّوں کیہ پچھانے انگوری باغ دی قدر۔

معنے: گدّوں: کھوتا ☆ انگوری باغ: انگوراں دا باغ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نا اہل لوکاں نُوں

چنگیاں چیزاں دی قدر قیمت دا کیہ پتہ ہونداّاے اوہ تاں گھوڑے کھوتے دی اکوجئی قدرای کردے نیں۔

گدّوں نُوں کُٹ کے گھوڑا نہیں بنایا جاسکدا۔

معنے: کُٹ کے: مار کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فطرت کدی تبدیل نہیں کیتی جا سکدی۔ تربیت نال کسے نُوں کُجھ سکھایا سمجھایا تے جاسکدا اے پراوسدی نسل نہیں بدل سکدی۔

گدّوں نُہایاں وچھا نہیں بنی جاندا۔

معنے: نُہایاں: غُسل کریاں ☆ وچھا: گاں دا بچھڑا ☆ بنی جاندا: بنایا جاسکدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی شے دی نسل تے اوسدی فطرت جاندی اے اتے ایہ کدی نہیں ہو سکدا پئی کھوتے نُوں کنگی پٹی کر کے گھوڑا بنا لیا جاوے جاں اوسدے گُن بدل جان۔

گل کہی تے پرائی ہوئی۔

معنے: پرائی: بیگانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گل اپنی اودوں تیک ای ہوندی اے جدوں تیک بندے دے دل وچ ہوندی اے جدوں اوہ گل کر دیندا اے اوہ اوسدی اپنی نہیں سگوں پرائی ہو جاندی اے۔

گل کھیے جگ بھاندی، روٹی کھایئے من بھاندی

معنے: جگ بھاندی: دُنیا نُوں چنگی لگن والی ☆ من بھاندی: دل نُوں چنگی لگن والی۔

ویروا: اس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں سدا گل اوہ کرنی چاہیدی اے جو لوکائی نُوں چنگی لگے اتے بندے نُوں خوراک سدا اوہ کھانی چاہیدی اے جو اوسدے دل نُوں چنگی لگدی ہووے۔

گُن اُگھڑ کے ای رہندا اے۔

معنے: گُن: خوبی ☆ اُگھڑ کے: ظاہر ہو کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کماں کاراں وچ پیاں جاں بندیاں وچ رل بیٹھیاں بندے دیاں خوبیاں ساریاں لوکاں تے ظاہر ہوای جاندیاں نیں۔

گُن تے اوگُن ہر شے وچ نیں۔

معنے: اوگُن: برائی، بدی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر مالک سچے نے جتھے ہر شے وچ کُجھ نہ کُجھ خوبیاں لگایاں ہویاں نیں انج ای اوہنے اوہناں وچ شر وی رکھیا ہویا جو بدیاں دی ماں اے۔

گُن گناوے ٹوٹا پاوے۔

معنے: گُن گناوے: خوبیاں گِنے ☆ ٹوٹا پاوے: گھاٹا پاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے وچ کوئی گُن ہووے تاں اوہ اپنے مُونہوں وسدا نہیں پھبدا سگوں

اوہ گن اوسدے کماں وِچوں ظاہر ہونی چاہیدی اے۔ گل گل تے اپنی وڈیائی دسن والے تھوتھے ای ہوندے نیں۔

گُن سِکھ کے اوگن سکھے۔

معنے: سِکھ: لبھ کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے چنگے بھلے چنگی راہے چڑھے ہوے اتے خوبیاں دے مالک ہوندیاں وی خراب راہواں وَل ٹُر پَیندے نیں اتے اوتھے جا کے چنگیائی دے ناں ٹوں کالک مَلدے رہندے نیں۔

گونگے دا گُڑ کھٹا نہ مِٹھا۔

معنے: گونگا: جو مُونہوں نہ بول سکے ☆ کھٹا: ترش۔

ویروا: ایسا اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی دسن والا کسے شے دے گن اوگن سمجھا ای نہ سکے تاں اوس شے نوں لین لئی کون تیار ہووے گا اتے اوسدی وِکری کیہ ہووے گی۔

گونگے دی اشارت گونگا ای جانے۔

معنے: اشارت: اشارہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی قماش دے لوک اِک دُوجے دے اشارے نوں وی اوسے ویلے سمجھ لیندے نیں اتے دُوجے عام بندے نوں اوہناں دے اشارے دی ماسہ سمجھ نہیں آوندی۔

گھڑے نال گھڑا نہیں بھردا۔

معنے: گھڑا: پانی پان لئی مِٹی دا بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے بندہ جے قرض اُتے قرض ای لئی جاوے تاں اوس کم نوں چلان نالوں بند کر دین چنگا ایس لئی پئی اوہ قرض ای ساری عُمر بندے دا ساہ سوکھا نہیں ہون دیندا۔

گھوڑا گھڑ سال وِچ پواوے مُل۔

معنے: گھڑ سال: اصطبل، نخاس ☆ مُل: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر شے دی قدر قیمت اوس تھاں تے پچھانی جاندی اے جتھے لوک اوس شے دے مندے چنگے توں جانو ہون اتے ویچی جان والی چیز دا اپنا تھوڑ ہووے۔

گُجروں تے کنکوں سبھ کجھ بن جاندا اے۔

معنے: گُجروں: گُجر ذات دیاں لوکاں توں ☆ کنکوں: کنک توں، گندم توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گُجر ذات دے لوک وی کئیاں ذاتاں وِچ رَل جاندے نیں اِنج ای کنک دیاں کئی کھان والیاں شیواں بن جاندیاں نیں۔

گھوڑی نہیں چڑھے تے کیہ جنجے تے گئے آں۔

معنے: جنجے: برات نال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کوئی کم کرنا پے جاوے تاں اوس بارے تھوڑا بہت علم تاں ہونا چاہیدا اے ایس لئی پئی جے کم آپ نہ کیتا ہووے تاں کسے نوں

کردیاں تے ویکھیا ای ہونداائے۔

گھوڑے منس رگ نانیہالی۔

معنے: منس: بندہ ☆ رگ: صفت ☆ نانیہالی: نانکیاں والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دیاں عادتاں دی کجھ نہ کجھ اپنے نانکیاں تے ضرور جاندیاں نیں اِنج گھوڑے دیاں صفتاں وی ضرور نانکیاں تے جاندیاں نیں۔

گھوڑے نوں لت بندے نوں اشارہ۔

معنے: لت: ٹنگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ڈنگر جاں ڈنگر ورگے بندے نوں تاں سوٹے نال ای سمجھایا جاسکدا اے پر سیانے بندے نوں سمجھان لئی اشارہ ای بڑا ہونداائے۔

گئی بو بودار دی رہی کھل دی کھل۔

معنے: بو: خوشبو ☆ بودار: خوشبو والا ☆ کھل: چمڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنے سر پر اتے کپڑیاں نوں چوکھے عطر پھلیل لاندے نیں پر اوڑک ساریاں خوشبواں مُک جاندیاں نیں اتے پچھے بڑا چمڑا ای رہ جاندااے۔

گو گنڈھ وچ تے رُوں پنڈ وچ۔

معنے: گنڈھ: پوٹلی ☆ رُوں: روئی ☆ پنڈ: گٹھڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھاری شے دی وڈی پنڈ نہیں چُکی جاسکدی پر ہولی شے دی وڈے ابھار والی پنڈ وی چُکی جاسکدی اے۔

گل دا تھڑکیا بندہ تے ٹاہنی دا تھڑکیا باندر فیر نہیں سنبھلدا۔

معنے: تھڑکیا: بھلیا/کھڑیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ بس گل نال اے جے اوہ اپنی کیتی گل تے پہرہ دین والا ہووے تاں اوہ بندہ اے نہیں تاں کجھ وی نہیں۔ اِنج ای باندر جے ٹاہنی توں اِک وار تھڑک جاوے تاں اوہ تھلے ڈِگ پیندا اے۔

گلوں گلاں اُٹھدیاں نیں۔

معنے: گلوں: گل بات توں ☆ اُٹھدیاں: ودھدیاں نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں بڑا ای سوچ سمجھ کے گل کرنی چاہیدی اے۔ اسوچی گل کئی واری چوکھا ودھان وی ودھا دھردی اے اتے لمیں پواڑے پے جاندے نیں۔

گلے مہاراں ملے۔

معنے: مہاراں: جمع مہار دی، جٹاں دی اِک گوت ☆ ملے: ملائم کیتے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جٹاں وچ مہار گوت دے جٹاں نوں کسے پیر فقیر دی بخش اے پئی جے کسے نوں گھنڈیں ہو جان تاں مہار بندے جاں زنانی کولوں گلا ملوایا جاوے تاں بندہ ٹھیک ہو جاندا اے۔

گند نال گند نہیں دھوئی دا۔

معنے: دھوئی دا: صاف کری دا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے برائی نوں مکاون لئی برائی دی مدد نہیں لئی جاسکدی۔ برائی نوں ہٹان لئی اچھائی دی لوڑ ہوندی اے اتے ایس تے عمل کردیاں رہنا چاہیدا اے۔

گودھا مٹی پٹے گا تے سر اپنے ای سٹے گا۔

معنے: پٹے گا: کڈھے گا ☆ سٹے گا: پاوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی مورکھ لوک جے کوئی کم وی کرن تاں اوسدا فائدہ نہ اوہناں نوں ہوندا اے اتے نہ ای کسے ہور نوں سگوں اوہ اپنا ای نقصان کر لیندے نیں۔

گھاڑو کیہ کرن جے آوے ای وِگڑ جان۔

معنے: گھاڑو: گھڑن والے' بنان والے ☆ آوے: مٹی دے بھانڈے پکان والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے مٹی دے بھانڈے پکان والی آوی ای وِگڑ جاوے تاں گھمیار لکھ سوچجا وی ہووے پر اوسدی ہتھ کلا دا ککھ مُل نہیں پیندا۔

گھُوٹھا پانی وہے چُپاتا' گھُوٹھے دا کسے انت نہ پایا

معنے: گھُوٹھا: گھُونا' میسنا ☆ وہے: وگے ☆ چُپاتا: چُپ چاپ ☆ انت: اخیر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بڑبولے بندے ہر تھاں روَلا پاندے پھِردے نیں پر میسنا بندہ کدی وی کسے نوں اپنے دِل دا بھیت نہیں دسدا اتے اوسدے ارادیاں نوں کوئی نہیں اپڑ سکدا۔

گل لگنوں بھانویں جائیے پر مُنہ لگنوں نہ جائیے

معنے: گل لگنوں: گلے مِلن توں' موہنہ لگنوں: متھے لگنوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے کسے گل پاروں کسے بندے نالوں پچھانہہ وی ہٹ جاوے تاں وی اوس نوں اگلے نال اِنج دا وگاڑ نہیں کرنا چاہیدا پئی اوہ اگلے نال گل بات کرن جوگا وی نہ رہ جاوے۔

گیانی کاٹے گیان سے مُورکھ کاٹے روہ۔

معنے: گیانی: گیان دا مالک ☆ مُورکھ: احمق ☆ روہ: غصہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سیانا بندہ اپنے گُراں نال ای کسے دُکھ جاں بیماری دی کاٹ کر لیندا اے پر اوسے کم نوں کرن لگیاں مُورکھ بندہ غُصے وِچ آ جاندا اے اتے مرن ہاکا ہو جاندا اے۔

لاڑا ڈھائی دِناں دا بادشاہ ہوندا اے۔

معنے: ڈولہا ☆ ڈھائی: اڑھائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اگے پچھے بھانویں کوئی اوسنوں پُچھے گچھے نہ پر ویاہ دے چار دِن لاڑے دی وی چنگی ٹہل سیوا ہوندی اے اتے ہر کوئی اوسنوں پُچھدا اے۔

لاڑے دے سر تے جنج دا بھرم بھاء ہوندا اے۔

معنے: سر تے: وجہ نال ☆ بھرم بھاء: شرم حیا' احترام۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ویاہ والے دن ہر پاسے ساری پُچھ دس اتے عزت وقار لاڑے دے نال یاروں ہوندی اے اتے جنج وچ اوہوای سردار ہوندا اے۔

لت دا ترلت تے مکّے دا مُکا۔

معنے: لت: ٹنگ ☆ ترلت: دوجی لت ☆ مُکا: ہورا' گھونسا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ جیہو جیہا سلوک اگلے نال کردا اے اوس نُوں وی اوس نال اوہو جیہا سلوک ای کرنا چاہیدا اے تاں ای بدلہ لاہیا جاسکدا اے۔

لکھ ہاتھی لُٹ گیا فیر وی سوا لکھ دا۔

معنے: لُٹ گیا: رُل گیا' بیکار ہو گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوک انج دے ہوندے نیں پئی اوہناں دا جے چوکھا نقصان وی ہو جاوے مُڑ وی اوہ کسے توں نہیں لیندے اتے فیر وی گل اوہناں دی ای چلدی اے۔

لمّیں دی عقل گِٹیاں وِچ ہوندی اے۔

معنے: لمّیں: لمے بندے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لمّیں قد دے لوک عقل ولوں پیدل ای ہوندے نیں اتے اوہناں وچ عام طور تے عقل فہم دی گھاٹ ای ہوندی اے۔

لنکا ڈھاون بھیتی۔

معنے: لنکا: سری لنکا' پربتوں دکھن اِک مُلک ☆ ڈھاون: تباہ کرن ☆ بھیتی: رازدان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ اپنا بھیت کسے نُوں نہ دیوے جدوں اپنا بھیت اگلے نُوں دے لوے تاں اوہ بھیت اگلے دا بن جاندا اے دسن والے دا نہیں رہ جاندا۔

لج لڑنا چاہیدا اے گُلج نہیں لڑنا چاہیدا اے۔

معنے: لج: شرم ☆ گُلج: بے شرمی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی لڑن لگیاں وی اگلے نُوں ایجیے مہنے نہیں دیندے چاہیدے جیہدے نال اگلے دے دِل وِچ اگ بل پوے اتے اگلا گل کدی نہ بھُل سکے۔

لوک پہاڑاں جیہے قد نہیں ویکھدے۔

معنے: جیہے: نال دے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوک کوئی شے خریدن لگیاں اپنا نفع نقصان ویکھدے نیں اتے اوہ اگلی شے دا قد کاٹھ ای ذرا ویکھ کے نہیں بھُل پیندے۔

لوہار کسے دا نہ یار۔

معنے: لوہار: لوہے دا کم کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوہے دیاں شیواں بنان والے لوہے نال گھُل گھُل کے ایڈے کو سخت مزاج ہو

جاندے نیں پئی اوہ کسے دے سکے میت نہیں بن سکدے۔

لوہار لوہے ہار۔

معنے :ہار: وانگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دا پیشہ' اوسدا جغرافیہ جاں کم کار اوس دے مزاج دی اساری کر دیندا اے انج سخت کم کرن والے لوکاں دا سبھاء وی عام طور تے کرڑا ای ہو جاندا اے۔

لہندے وَل جاوَ جاں لمیں وَل بخت وَٹ نہیں سکدے

معنے: لہندے: مغرب ☆ لمیں: جنوب ☆ وٹ: بدل سکدے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ کِتے وی ٹر جاوے پر اوسدے بخت اوسدے نال نال ای جاندے نیں اتے اوہناں دا موڑ جدوں رب موڑے اودوں ای مُڑدا اے۔

لہو سو لہو پانی سو پانی۔

معنے :سو: جو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پرائے لکھ چنگے وی ہون پر اوہ اپنیاں نال کدی نہیں رَل سکدے اتے اپنیاں ورگی سانجھ کدی وی غیر لوکاں وچ نہیں ہو سکدی۔

لگدے عینہہ سوَلے تے ٹُٹ دی دا حال کوئی نہ۔

معنے :عینہہ: اکھیاں مُنین ☆ سوَلے: چنگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نال پیار مُحبت پَین لگدا اے تاں بندے نُوں جگ دی ہور ہر کوئی شے بھلی ہوئی ہوندی اے پر جدوں کسے نالوں یاری ٹُٹ دی اے تاں بندے نُوں چوکھی تکلیف ہوندی اے۔

لڑاکی رَن' تنگ جُتی بھیڑا گوانڈھ دُنیا تے ای [illegible]

معنے :لڑاکی: کپتی ☆ گوانڈھ: نالدا گھر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جے کسے نُوں زنانی لڑن والی مل جاوے تاں اوہ اوس لئی ساری زندگی دا عذاب بن جاندی اے۔ انج ای سوڑی جُتی اتے بھیڑے ہمسائے وی بندے لئی مُصیبت ای ہوندے نیں۔

مار پچھے ای سوار ہوندی اے۔

معنے :مار: سزا ☆ سوار: سنوارن۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی چنگے بندے تاں اشارے نُوں ای سمجھ جاندے نیں پر بھیڑے بندے سوائے پھنڈ کھان توں سِدھی راہے کدی نہیں چڑھدے۔

مار تے خان کولوں بہت ڈردے نیں۔

معنے :خان: پٹھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کُجھ لوک انج دے ہوندے نیں پئی اوہناں تے پیار پوچے دی گل اثر ای نہیں کردی اتے اوہ بس مار کولوں ڈردے نیں جاں مُر

درآ ہیٹھے بندے کولوں ڈردے نیں۔

مارمگروں سوار ہوای جاندی اے۔

معنے: سوار: سندھار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک بس یار ای ڈانگاں دے ہوندے نیں اتے اوہ بھلمانسی دے بول نوں سمجھوں ای آتر ہوندے نیں اوہ ٹھیک ای بس مار نال ہوندے نیں۔

مارنہ گٹ اندر چا گھٹ۔

معنے: گٹ: مارکٹائی ☆ گھٹ: قابوکر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے بھیڑے اتے کبڈ ھے بندے نوں مارن اوسدا علاج نہیں سگوں اوسنوں کتے وڈا رتے اندر ڈک دینا چاہیدا اے تے ذہنی سزا دینی چاہیدی اے۔

مان دا پان وی بوہت ہوندا اے۔

معنے: مان: بھاں ☆ پان: عزت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں اپنی طاقت جاں علم تے جو مان بھاں ہوندا اے اوس پاروں اوس نوں ملن والی عزت ای اوس لئی کافی ہوندی اے۔

مان دا پان وی ہیرے مُلّا ہوندا اے۔

معنے: ہیرے مُلّا: ہیرے دے مُل دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں اپنی

چنگی کیتی کتری پاروں وسیب اندر جو عزت آدر ملدا اے اوہ ای اوس لئی لکھ دولتاں اتے ہیرے جواہراں نالوں چنگا ہوندا اے۔

مان دا پیڑا اسمان اے۔

معنے: پیڑا: اک روٹی دا گُھیا ہویا آٹا ☆ سمان: پورا سبھ کجھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی عزت نال کسے نوں اک روٹی دے آٹے دا پیڑا دے دیوے تاں اوس لئی اوہ ای سوا لکھ ہوندا اے اتے بے عزتی پاروں ملن والے لکھاں نالوں چنگا ہوندا اے۔

مان دا موہرا تے بے ماناں لڈو۔

معنے: موہرا: زہر ☆ بے ماناں: بے عزتی پاروں ملن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کتے گلیاں جے کسے نوں پیار نال کوئی زہر وی دے دیوے تاں اوہ اوس لڈو جاں مٹھیائی نالوں چنگا ہوندا اے جیہدے پاروں بندے نوں بے عزتی جرنی پوے۔

مان گیان نال ہوندا اے۔

معنے: مان: بھتاں اعتماد ☆ گیان: علم وچ پوری لیاقت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی علم والے اتے سیانے لوک علم دے پورے خزانے بن جان تاں جا کے پورے اعتماد نال گل کر دے نیں اتے اپنی کیتی گل نوں اپنے علم نال ثابت وی کر سکدے نیں۔

ماہ ای ماہ نہیں تے اگلے ماہ۔

معنے: ماہ ای ماہ: ماگھ دا مہینہ۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انباں نُوں جے بُور اوس دے مِتھے ویلے تے نہ پوے تاں مُڑ اگلے سال تے جا گل پیندی اے اتے پورا سال اُڈیک کرنی پیندی اے۔

مارن گیا تاں مر رہیا، مارن مُول نہ جا۔

معنے: مر رہیا: مر کے اوتھے رہ گیا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو وی اپنی نیتوں کسے نُوں مارن لئی جاندا اے کئی وار اگلے دے ہتھوں آپوں ای ماریا جاندا اے۔ ایس لئی کسے نُوں مار دین دے ارادے تے کدی وی گھروں پیر نہیں پُٹنا چاہیدا۔

ماڑا اڑے تاں اَک وانگ ہو جاندا اے۔

معنے: اڑے: ویہر جاوے ☆ اَک: اِک کوڑی بُوٹی۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑا بندہ تگڑے دے سامنے گھٹ ای ویہردا اے پر جے کِدھرے اوہ ویہر کھلووے تاں فیر بھانویں گاٹا لہہ جاوے اوہ کدی پِچھا نہہ نہیں ہٹدا۔

ماں بھین ہنیرے وِچ وی نظر آ جاندی اے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنی ماں بھین نُوں پچھان لیندا اے بھانویں اوہ کِتے ہنیرے وِچ ای کیوں نہ کھلوتیاں ہویاں ہون۔

ماں دی بددُعا تے دُشمن دا وار اِکو جیہا ہوندا اے۔

معنے: وار: ہلہ۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے دی ماں ہائیں مائیں تاں اپنی اولاد نُوں بددُعا دیندی نہیں پر جے اولاد اُکا ای ای بخیل اتے چا بھوڑکی ہو جاوے تاں ماں دی دُعا دُشمن دے وار وانگر لگدی اے۔

ماں ہلکی ہو جاوے تاں پُتراں دا گلا نہیں کھاندی

معنے: ہلکی: باولی ☆ گلا: کلیجہ۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماں نُوں اپنی اولاد نال اینا پیار ہوندا اے پئی جے کِتے ماں باولی وی ہو جاوے تاں وی اوہ اپنے پُتراں تے وار نہیں کردی۔

مت کھوتے کولوں وی سِکھ لینی چاہیدی اے۔

معنے: مت: عقل دی گل۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگی گل جے کوئی ہینا بندہ وی دسے تاں گھٹ کے پلّے بنھ لئی چاہیدی اے۔ اوس ویلے ایہ نہیں ویکھنا چاہیدا پئی گل کرن والا کون اے ویکھن والی گل ایہ ہوندی اے پئی گل کیہو جیہی اے۔

مارن والا ڈھگا بُہتا وگدا اے۔

معنے: ڈھگا: بیل ☆ وگدا: ہل وِچ کم کردا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو ڈھگا مارن والا ہووے اوہ بڑی ای اکھ آن والا ہوندا اے اتے اوہ وگدیاں کدی

پیلی وچ ہند انہیں اتے اوہ اپنے کم دا موہری ہوندا اے۔

مت کھوتے کولوں وی لَے لینی چاہیدی اے۔

معنے :مت: سیانف۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عقل دی گل کوئی مُورکھ وی جے دسدا ہووے تاں اوسنوں سُن کے پلّے بنھ لینا چاہیدا اے اتے اوہو گل کدی نہ کدی کم دیندی اے۔

متھا ٹیکے زیویں تے ولی اُڈے اسمان۔

معنے :متھا ٹیکے: سجدہ دیوے☆ اُڈے: اُڈدا پھرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ سچے دلوں رب سچے دی درگاہے سر سُٹ دیندا اے رب اوسنوں اپنا دوست بنالیندا اے اتے اوس اُتے معرفت دے سارے راز کھول دیندا اے۔

مٹھا بول تے کیہ لگدا ای مول۔

معنے :مول: مُل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ ہر اک نال مٹھے سبھاء وچ گل کرے انج لوکائی وچ آپسی پیار ودھدا اے اتے ایس کم تے کوئی پیسہ دھیلہ وی نہیں لگدا۔

مِٹھا بول تے موتی رول۔

رول: اکٹھے کر۔

ویروا: ایس اکھان وچ وی مت دِتی گئی اے پئی جو بندہ اپنے سبھاء نُوں مٹھا رکھن والا ہووے گا مالک سچا اوسدے مقدر چنگے کر دیوے گا اتے ہر کوئی اوسدی عزت کرے گا اتے عزت توں وڈی دولت کوئی نہیں۔

مٹھے نال مرے تاں زہر کیوں دیئے۔

معنے :مٹھے: مٹھی شے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ مُحبت نال کیل وچ آسکدا ہووے اوس نُوں قابو کرن لئی ہور کوئی حیلہ ورتن دی کوئی لوڑ نہیں ہوندی اتے اوس کولوں پیار نال ای کم لیندیاں رہنا چاہیدا اے۔

مِتر اوہ جو بنی ویلے کم آوے۔

معنے :مِتر: بیلی☆ بنی ویلا: اوکھا ویلا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اُنج ای ہر ویلے یاریاں نبھان دیاں گلاں کردے رہندے نیں پر اصل یار اوہ ای ہوندا اے جو اوکھے ویلے کسے یار دی آپوں جا کے مدد کرے۔

مچھی مُول نہ ہوندی بچھی بھانویں شوہ دریاوے نہاتی

معنے :مُول: بلکل☆ بچھی: چنگی☆ بھانویں: خواہ☆ شوہ دریاوے: ڈونگھے دریا وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مچھی بھانویں دریا وچ جمدی پلدی اے پر اوسدی اوس پانی وچ رہ کے وی اچھا ہن کدی نہیں گواچدی اتے اوس چوں اچھا ہن آوندی ای رہندی اے۔

مچھی نُوں اپنے کنڈے نہیں چُبھدے۔

معنے: چُبھدے: تکلیف دیندے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی وَیلی اتے عیبی بندے نُوں اپنے عیب کدی نظر نہیں آوندے اوہ بس بیگانے لوکاں دے عیب ثواب ویکھن تے ای لگیا رہندا اے۔

مچھی نُوں مچھی کھا جاندی اے پر مچھیرا دُوہناں نُوں کھا جاندا اے۔

معنے: مچھیرا: مچھیاں پکڑن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر ہر تگڑی شے ماڑی نُوں مُوتہہ پائی لگی جاندی اے اتے تگڑے ماڑیاں نُوں ازلوں ای داڑھدے لگے آئے نیں۔

میراثی جے روؤ تاں وی کسے تال وچ روؤ/میراثی روندا وی سُر تال وچ اے۔

معنے: تال: گان دی سُر دا طریقہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی کم نُوں چنگا جانن والا جدوں دی کوئی کم کرے گا تاں اوسدے کم وچوں اوسدے کم دی کاریگری ضرور نظر آوے گی۔

مرد دا بولیا تے فجر دا گجیا بیکار نہ جائے۔

معنے: بولیا: کیتی ہوئی گل ☆ گجیا: بدل دا گرجن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مرد جو گل مُوتہہ چوں کڈھدا اے اوس نُوں پوری کر کے چھڈدا اے انج جے سویر

ویلے بدل گجے تاں سمجھو پئی بارش ضرور ہووے گی۔

متری دی مار نہ خبر نہ سار۔

معنے: متری: سوتیلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سوتیلی ماں اپنی سوتیلی اولاد نال کدی وی چنگا سلوک نہیں کردی اتے اوہ اوہناں نُوں ہر ویلے گُجھیاں سٹاں لاندی رہندی اے پئی ہوندے چارے کسے نُوں پتا وی نہ چلے۔

مرد دا کیہ اے اِک جُتی لاہی دُوجی پا لئی۔

معنے: جُتی: جُوتا ☆ لاہی: اتاری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نرشاہی وسیب اندر مرد دی سرداری ای ہر تھاں پردھان ہوندی اے اتے عورت اوس لئی پیر دی جُتی توں ودھ نہیں جنہوں مرضی اوہ پا لوے جاں لاہ دیوے۔

مرد داناں مرد نالوں ودھ ہوندا اے۔

معنے: مرد: پورا انسان ☆ ودھ: چوکھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مرد دے ناں دا رُعب اوسدی ذات نالوں ودھ ہوندا اے اتے مرد جتھے پورے ارادے نال کھلو جاوے اوتھوں کدی پچھا نہیں ہٹدا۔

مرد دا نہاون تے عورت دا کھاون اکو جیہا۔

معنے: نہاون: نہان، غُسل کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مرد جدوں نہاون

لگے تاں کناں ڈھائیے پھٹ کردا اے انج جدوں زنانی روٹی کھان لگے تاں اوہ وی چار منٹ نہیں لاندی اتے روٹی مُکا کے پرانہہ دھردی اے۔

مرد داو کھایا نہیں لیاندا کھانا چاہیدا اے۔

معنے: مرد داوکھایا: خاوند جو کھاوا کرے☆لیاندا: کمائی کیتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی خاوند جیکر ویہلا بہہ کے اپنیاں صفتاں کردا رہوے تاں چنگا نہیں ہوندا سگوں خاونداوہ چنگا ہوندا اے جو تھیں کمائی کر کے لیاؤندا ہووے۔

مرد دی گل تے گڈی دا پہیہ اگے نُوں جاندے نیں

معنے: گل: کیتا بچن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مرد وی اوہ ہوندا اے جو گل دا پورا ہووے اتے اوہ گل کر کے کدی نہ مُکردا ہووے انج گڈی دا پہیہ وی سدا گیڑے ای جاندا اے تاں ای پینڈا مُکدا اے۔

مٹھڑا بول تے کیہ لگدا ای مول۔

معنے: مٹھڑا: مٹھا☆مول: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مٹھی بولی نال بندہ ویریاں نُوں وی میت کر لیندا اے اتے مٹھا بولن نال بندے دا کجھ خرچ وی نہیں ہوندا بس ذرا زبان ای ہلانی پیندی اے اتے زمانہ مگر مگر ٹُریا پھردا اے۔

مٹھے نال مرے تاں زہر کیوں دیئے۔

معنے: مٹھا: مٹھی چیز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے جے کوئی بندہ پیار والی گل کیتیاں واس ہو جاوے تاں اوس نُوں دابہ مارن دی کیہ لوڑ اے۔ بندیاں لئی تاں سینت ای بڑی ہوندی اے سوٹے تاں لوک سنڈھیاں لئی ورتدے نیں۔

مچھی کیہڑے ویلے پانی پیندی اے۔

معنے: کیہڑے ویلے: کس ویلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ کھان پین والیاں شیواں وچ ای ہر ویلے رہوے تاں اوہ تے ٹُردا پھردا وی کھاندا پیندا رہندا اے اوس نُوں کیہڑا ہٹکن ہوڑن والا ہوندا اے۔

مُڈھ دی کوتی تے ناں بھولی۔

معنے: مُڈھ: شروع توں☆کوتی: لڑاکی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے ہوندے تاں جمن لاتوں لے کے بڑے ای کوتے نیں پر اوہناں اپنا ناں انج دا رکھیا ہوندا اے پئی اوہ ال داناں کو نہیں جان دے ہوندے۔

مرد مرے ناں نُوں نامرد مرے نان نُوں۔

معنے: نامرد: جس وچ مرداں والے گن نہ ہون☆ناں: عزت، وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی راٹھ مرد ہر ویلے ایس پینڈے پیا رہندا اے پئی لوک اوستوں چنگے ناں

پاروں یاد رکھن اتے بھیڑے لوک ہر ویلے روٹی لبھدے پھر دے نیں۔

مرداں دِیاں دُور بلائیں۔

معنے: بلائیں: بلاواں مُشکلاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی راٹھ مرداں نُوں لکھ مُشکلاں وی آ جان تاں اوہ گھبراندے نہیں سگوں اوہناں دے اصول اتے صِدق صدقہ رب اوہناں دیاں مُصیبتاں ٹال دیندا اے۔

مرداں گھوڑیاں رگ داد یہاری۔

معنے: رگ: پٹھہ، جسم دا ہُنر ☆ داد یہاری: دادکیاں تے' نسل تے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مرداں اتے گھوڑیاں اپنی نسل تے ای جانا ہوندا اے اتے اوہناں وِچ اپنے ماں پیو ورگیاں کُجھ نہ کُجھ خصلتاں ضرور ہوندیاں نیں۔

مرداں نُوں ہمت نہیں ہارنی چاہیدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی زندگی وِچ بھانویں لکھ اوکھتاں وی آ جان پر مرد نُوں اپنے اصول تے سدا ثابت قدم رہنا چاہیدا اے' ایس نال ای اوسدا ناں نِکل دا اے۔

مرداں نُوں ہمت ہارنا مہنا ایں۔

معنے: مہنا: اِلزام طعنہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ راٹھ مرداں دی شان اِنج دسی گئی اے پئی اوہناں دی راہ وِچ لکھاں اڑیکے وی آ جان پر اوہ کدی ہمت نہیں ہاردے سگوں ثابت قدم ہو کے اگے ودھدے رہندے نیں۔

مرد دی چھاتی تے پالا تے کُتے دی بُوتھی نُوں پالا۔

معنے: بُوتھی: مُونہہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ٹھنڈ بندے نُوں جدوں وی لگدی اے اوسدی چھاتی توں ای لگدی اے اتے کُتے نُوں جدوں وی پالا لگدا اے اوس دے مُونہہ تھانیں لگدا اے۔

مرداں دا گھر بیٹھنا تِن چیزاں دی ہار بُدھ گھٹے' دھن گھٹے' کیہانہ مٹے نار۔

معنے: بُدھ: عقل ☆ دھن: مال دولت ☆ نار: زنانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں کم کار وِچ جاں بندیاں وِچ بہہ کے ای دیہاڑی لنگھانی چاہیدی اے۔ جے اوہ زنانی نال پیہوی پادا پا کے گھر وِچ ای بہہ رہوے گا تاں اوسدی عقل گھٹ جاوے گی' مال؛ دولت وی گھٹ جاوے گا اتے زنانی توں اوسدا رُعب مُک جاوے گا۔

مُشک لینی ایں جاں باغ ڈھانا اے۔

معنے: مُشک لینی: خوشبو سُنگھنی ☆ ڈھانا: برباد کرنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنے کم نال کم رکھنا چاہیدا اے اتے اپنا فائدہ لین لگیاں فائدہ والی تھاں چوں بوٹا ای پُٹ دین والی سوچ نہیں دھارنی چاہیدی۔

مکے گیاں گل مُکدی ناہیں جے منوں نہ گل مُکائیے

معنے: مُکدی: ہُندی ☆ منوں: دِلوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مکے جا کے بندہ حج کر کے پرت کے انج پاک ہو جاندا اے جویں ماں دے پیٹوں جمیا بجرا بال پر اوہ جے اپنے دِلوں کوڑھ نہ کڈھے تاں حج اوسدا کُجھ نہیں سوار سکدا۔

ملاح دا لنگوٹا ای بھجدا اے۔

معنے: لنگوٹا: لک دا کپڑا، صافہ ☆ بھجدا اے: گلا ہوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں ساریاں دا چوکھا نقصان ہو جاوے تاں غریب دا اینا نقصان نہیں ہوندا ایس لئی پئی اوس کول مال دولت ای گھٹ ہوندی اے۔

مُلک ماہی دا وَسّے کوئی رووے تے کوئی ہسّے۔

معنے: ماہی: سجن، معشوق۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنے دی ایس دُنیا اندر ہر ویلے اِک پاسے وَین سیاپے ہون لگے ہوندے نیں اتے دُوجے پاسے لوک شادیاں تے خوشیاں کرن لگے ہوندے نیں۔

من مانی تے گھر جانی۔

معنے: من مانی: دِل دیاں مرضیاں ☆ گھر جانی: گھر والے ای جر سکدے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ ہر گل وِچ اپنی مرضی کرن تے لگا ہووے اوس دی گل گھر والے تاں مجبوری پاروں جر لیندے نیں پر باہروں کوئی اوسدی گل اوکھی ای جردا اے۔

مندا اُوجے نُوں مندا نہیں کہندا۔

معنے: مندا: بھیڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بُرا بندہ کدی وی دوسرے بھیڑ کرتوتے نُوں بُرا نہیں آکھدا سگوں اوس نال یاری گنڈھ کے رکھدا اے ایس لئی پئی اِک قماش دے لوک سدا اِکدوجے دے سنگی ہوندے نیں۔

مندا کرن سوکھالا اے۔

معنے: مندا: بُرا ☆ سوکھالا: سوکھا، آسان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے نال بھلائی کرن چوکھا اوکھا کم اے اتے اوس لئی کھچل وی کرنی پیندی اے پر کسے دی بُرائی کرن چوکھا ای سوکھا کم اے۔

مندی خبر جھبدے اپڑدی اے۔

معنے: مندی: بھیڑی ☆ جھبدے: چھیتی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگی گل تاں ہو سکدا اے کھلرن لگیاں چوکھا چر لا دیوے پر بھیڑی گل جنگل دی اگ وانگ گھڑی کوہ کردی ہوئی کھلر جاندی اے۔

مُنڈیاں دے کہیاں مُلاں تھوڑا مر چلیا اے۔

معنے: مُنڈیاں: بالاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بُرے بندے دے چاہن نال کدی کسے دا نقصان نہیں ہوندا اتے جدوں تیک ربوں کسے دی ہری نہ ہووے اودوں تیک کوئی کسے دا کُجھ نہیں وگاڑ سکدا۔

منگنی نہ شگنی کُڑی دا ویاہ۔

معنے: منگنی: کُڑی مُنڈے دا رشتہ طے کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایڈے چاتر ہوندے نیں پئی اوہ ویاہ ویلے وی اپنی مُٹھ گھُٹ کے رکھدے نیں اتے دوانی خرچ کر کے راضی نہیں ہوندے۔

موری وِچ اِٹ سٹو گے تاں چھِٹاں ای پَین گیاں

معنے: سٹو گے: وگاؤ گے ☆ چھِٹاں: پانی دے قطرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کمینے بندے کولوں وِلا کے لنگھ جانا چاہیدا اے اتے جے بندہ کمینے بندے نُوں جان کے چھیڑ بہوے گا تاں اوس توں جان بچانی اوکھی ہو جاوے گی۔

موزے دا پھٹ رکیہ جانے جٹ۔

معنے: موزے دا پھٹ: جراب دا خراب ہو جان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نے کوئی شے ویکھی ای نہ ہووے اوہ اوسدے مند چنگ بارے کیہ گل دس سکدا اے۔

موزے دا گھاہ، رانی جانے جاں راء۔

معنے: گھاہ: زخم ☆ راء: راؤ، راجپوت نسل دا بندہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگے کپڑے دی پچھان اوہناں لوکاں نُوں ای ہوندی اے جو اوس نُوں لے کے پاندے ہنڈاندے رہندے نیں عام ماڑے بندے نُوں اوس دی کیہ سار ہو سکدی اے۔

مُنہ بولے تے ہتھ تولے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دھڑ وائی جدوں کوئی بول تولن لگے تاں اوس نُوں نوں وڑ وِیاں جاں دھارناں دی گنتی اُچی آواز وِچ سنانی چاہیدی اے تانجو اوس نُوں تول دی گنتی وِچ بھُلیکھا نہ لگ جاوے۔

مُونہہ بھیڑا ہووے تے گل چنگی کرنی چاہیدی اے

معنے: بھیڑا: بُرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی جے شکل ای ربوں بھیڑی ہووے تاں اوس نُوں گل تاں چنگی کرنی چاہیدی اے تانجو اوس دی گل پاروں ای اوسدا وقار بن سکے۔

مُونہہ دا گرانہہ تے نہیں۔

معنے: گرانہہ: بُرکی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم کرن وِچ کُجھ نہ

گُجھ اوکھت ضرور ہوندی اے۔ ہر کم انج ای نہیں ہوندا جویں کوئی بندہ مُونہہ وِچ روٹی دی بُرکی بھن کے پالوے۔

مُونہوں منگی مراد نہیں لبھدی۔

معنے :مُونہوں: اپنے مُونہہ چوں ☆ مراد: عطا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایہہ ضروری نہیں پئی بندہ جو کُجھ اپنے مُونہہ چوں منگے اوہ ای اوسنوں مِل جاوے اوس توں گھٹ ودھ وی مِل سکدا اے۔

مُونہہ ویکھ کے بیڑا، چھتر ویکھ کے پیڑا۔

معنے :بیڑا: سواری ☆ پیڑا: بکھن داپنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لوک بندے نُوں ویکھ کے ای اوسدی عزت آدر کردے نیں اتے اگلے توں ڈرویاں ماریاں ای اوس نُوں کھواندے پیاندے رہندے نیں۔

مُونہہ ویکھ کے ای چپیڑ ماری جاندی اے۔

معنے :چپیڑ مارن: تھپڑ مارن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اگلے دی حیثیت ویکھ کے ای لوک اگلے دی عزت کردے نیں جاں اوس دے روٹی ٹکر دی فِکر کردے نیں۔

مُونہوں بولو جاں سر نال کھیڈو/مُونہوں بولے نہ سر نال کھیڈے۔

معنے :مُونہوں: مُونہہ چوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک چُپ چاں کر کے بہہ رہندے نیں پر اوہ اشاریاں اشاریاں وِچ ای اگلے نُوں ساڑ پھوک کے سواہ کر دیندے نیں۔

مُونہوں نکلی ٹُرت پرائی۔

معنے :ٹُرت: اوسے ویلے ☆ پرائی: بیگانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں گل کرن لگیاں سوچ سمجھ کے گل کرنی چاہیدی اے ایس لئی پئی گل مُونہہ چوں نکل کے اوسے ویلے اگلے سُنن والے دی ہو جاندی اے۔

مُہانے دی لنگوٹی ای بھجدی اے۔

معنے :مُہانے: ملاح، بیڑی وان ☆ بھجدی: گِلی ہوندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے وی انہونی دے واپرن ویلے ماڑے دا نقصان وی اوس دی اوقات مُوجب ای ہوندا اے۔

مہر جو چارے، راکھا کیہ کرے۔

معنے :چارے: چرائے۔

ویروا: ایس اکھان راہیں مت دِتی گئی اے پئی جدوں گھر دا مالک آپ ای سارے کم آپ کر لیندا ہووے تاں مُڑ رکھوالی کرن والے جوگا کم تاں رہ ای نہیں جاندا اتے کسے نقصان پاروں اوہ وچارا کر وی کیہ سکدا اے۔

میرے مُونہہ وِچ سواہ۔

معنے : سواہ: خاک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار لوکاں نُوں اوہ گل کرنی پے جاندی اے جو اوہ نہیں کرنا چاہندے نیں اتے اوس ویلے اوہ پہلوں آکھلیندے نیں پئی ساڈے مُنہ وچ سواہ پوے جے ایہ گل کرنی چاہندے ساں تے۔

معاملے پَین تاں جانیے' اُتوں رکیہ پچھانیے۔

معنے: معاملے پَین: واہ پوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اگلے بندے دے کھرے کھوٹے ہون دا حساب لا نا ہووے تاں اودوں لگدا اے جدوں اوس نال کوئی کم پوے۔ دُور بہہ کے کسے دے ویہار دا پتہ نہیں لگ سکدا۔

منافق خُدا دا چور۔

معنے: منافق: اندروں ہور تے باہروں ہور۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی منافق نُوں رب بڑا ای بُرا سمجھدا اے۔ اوس نے قُران وچ دسیا اے پئی اوہ کافرنوں تاں بخش سکدا اے ایس لئی پئی اوہ بٹر کے مُن توں نابرا اے پر اوہ منافق نُوں کدی نہیں بخشے گا ایس لئی پئی منافق لُک کے وار کردا اے۔

مروے مناں مروے' مرے مَن تے وَسّے گھروے

معنے: مروے: مرجا ☆ مناں: نفسا ☆ وَسّے: آباد ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے اپنی ہمت نال اپنے نفس نُوں مارلوے تاں اوسدے دِل وچ مالک سوہنے دا واس ہو جاندا اے اتے گھر والا گھر آن وڑدا اے۔ مڑ بندہ سِدھی راہے پے جاندا اے۔

مرزا مُوڑی نال ای مَن دا اے۔

معنے: مُوڑی: پھسایاں' اُڈ کھا رکیتیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑا بندہ ہائیں مائیں قابو نہیں آوندا۔ اوہنوں اوکھیاں کیتا جاوے تاں ای اوہ قابو آوندا اے اتے تاں ای کم دیندا اے۔

ملاح دی مُھی سدا ای سُکی۔

معنے: مُھی: نکاھھ ☆ سُکی: خشک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ملاح ہر ویلے پانی وچ رہندا اے پر اوس کول اپنے کھتے دا پانی بدلان دی ویہل نہیں ہوندی جاں اوہ آہلک پاروں ایہ کر نہیں سکدا۔

مؤنہہ تے آئی گل نہیں رُکدی۔

معنے: رُکدی: روکی جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں گل زبان تے آ جاوے تاں بڑے چنے لوک اوہ کرای دیندے نیں اتے بچ کسے نہ کسے بہانے مؤنہہ چوں نکل ای جاندا اے۔

موذی نُوں نماز چھڈ کے ماردینا چاہیدا اے۔

معنے: نماز چھڈ کے: نماز توڑ کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے اتے خطرناک بندے وسیب لئی ایڈے نقصان دین والے ہوندے نیں پئی جے بندہ نماز پڑھدا ہووے اتے موذی

دس پوے تاں نماز توڑ کے وی اوسنوں مار دینا چاہیدا اے۔

مولی پُٹیاں ٹویا ای نکلدا اے۔

معنے: پُٹیاں: زمین وچوں کڈھیاں ☆ ٹویا: ڈونگھی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اک خاندان وچ جے کوئی جھگڑا فساد ودھ جاوے تاں اوس خاندان دا نقصان ای ہوندا اے اتے اوہ سارا خاندان لوکاں لئی مَوضُو بن جاندا اے۔

مُونہہ توں نکلی گل پا دیوے ترتھل۔

معنے: ترتھل: ترتھلی میچان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی گل ای اوسنوں عزت دواندی اے اتے گل پاروں ای بندہ اپنی لاہ پھاہ کرا لیندا اے۔ ایس لئی گل نوں عام جیہی شے نہیں سمجھنا چاہیدا۔

مار دے دا ہتھ پھڑ لئی دا اے پر بولدے دی زبان نہیں پھڑی جاندی۔

معنے: پھڑلئی دا: قابو کر لیا جاندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ کسے نوں مارن لگیا ہووے تاں اوسدا ہتھ تاں پھڑ کے اوس نوں لڑنوں ڈکیا جاسکدا اے پر جو اپنی زبان توں گندمند کڈھی جاوے اوس نوں ڈکن اوکھا اے۔

مٹھڑا بول تے کیہ لگدا اے مول۔

معنے: مٹھڑا: مٹھا ☆ مول: مُل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے کسے ہور نوں کجھ دان نہیں کر سکدا تاں اوسنوں لوکاں نال مٹھا بول کے اوہناں دا دل جتنا چاہیدا اے۔ ایس نال وی اوہ اپنے رب نوں راضی کر سکدا اے۔

مجھ سُو دے سُو ہَل گُو دے گُو۔

معنے: سُو سُون ☆ گُو ہَل دا ڈیڈھلا حصہ جو زمین وچ ہوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مجھ بارے وی کوئی پکا فیصلہ نہیں کیتا جاسکدا اپنی ایہہ اگلے سُوئے دُدھ چنگا دیوے گی انج ای ہل دا گن وی چنگے گُو پاروں ای ہوندا اے۔ جے گُو چنگا ہووے تاں ای ہل وی چنگا کم کردی اے۔

نانک اگے سو ملے جو کھٹے کھائے۔

معنے: اگے: اگلے جہان ☆ سو: اوہ ☆ کھٹے کھائے: کمائی کر کے کھائے۔

ویروا: حضرت نانک شاہ فقیرؒ ہوراں اپنے ایس اکھان رنگے شعری مصرعے وچ دسیا اے پئی اگلے جہان اوسے دی عزت ہووے گی جو ایس جگ اندر اپنی حلال دی کمائی کر کے کمائے کھائے گا۔

نانک دُکھیا سبھ سنسار، سو یو سُکھی جیہدا ناں کرتار

معنے: سنسار: اک خطرناک جانور، دُنیا ☆ سو یو: اوہیو ☆ کرتار: کرنہار، مالک۔

ویروا: ویروا: حضرت نانک شاہ فقیرؒ ہوراں اپنے ایس اکھان رنگے شعری مصرعے وچ دسیا اے پئی ایس جگ دا

ہر جی دُکھی اے اتے ایس جگ اندر بس مالک آپوں ای سُکھی اے ہور کوئی سُکھی نہیں۔

نانک نیواں ہو رہو جویں نیویں دبھ وڈے رُکھ

ڈِگ پَین گے دبھ اووِیں ای سبھ۔

معنے: نیواں: سر نیواں کرلین ☆ دبھ: زمین چوں اُگن والے گھاہ دی اِک قسم ☆ ڈِگ پَین: تھلّے ڈگن۔

ویروا: حضرت نانک شاہ فقیرؒ ہوراں دی بانی دے ایس شعر اندر بندے نُوں نیواں ہو کے رہن دی سکھیا دِتی گئی اے اتے مت دِتی گئی اے پئی جو شے وی لِف جاوے اوہ کدی گھاٹا نہیں پاندی اتے آکڑن والیاں شیواں ویلے دیاں اُھیریاں نال مُڈھوں اُکھڑ جاندیاں نیں۔

نائی اِک تے دھوبی نت۔

معنے: نت: بروار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ وال کٹان لئی نائی تاں اِکو ای رکھے پر دھوبی اوس نوں بدلدیاں رہنا چاہیدا اے تا جو اوسدے گھر دا بھیتی نہ ہو سکے۔

نائی اگے سبھ دا سر نیواں ہوندا اے۔

معنے: حجام ☆ نیواں ہوندا: جھکدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ آکڑ خان ہووے پر نائی کول جاکے اوس نُوں اپنا سر نائی دے آکھے مُوجب نیواں کرنا ای پَیندا اے۔

نچے کُدے لوڑے ناں واکا وِکھنارا کھے ماں۔

معنے: نچے کُدے: خوشی کرے ☆ لوڑے ناں: لوڑ دی ☆ واکا: واک زبان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے ہر اِک نال ہسدے کھیڈدے رہندے نیں اتے اِنج ہر کوئی اوہناں دی عزت کردا اے اتے اوہناں واِلوں احترام کردا اے۔

نادان دوست نالوں سیانا دُشمن چنگا۔

ویروا: ایس کھان وِچ دسیا گیا اے پئی بیوقوف جن کدی نہ کدی بندے نُوں اپنی بیوقوفی پاروں پھسا ای دیندا اے پر سیانا دُشمن ایس گلے چنگا ہوندا اے پئی اوہ دُشمنی وی کسے حد دی ای کردا اے۔

نسدیاں نُوں واہن اِکو جیہا / نسیاں کیں واہناں ہِکا جیہاں۔

معنے: نسدیاں نسیاں: نٹھدے ہویاں ☆ کیں: نُوں ☆ واہن واہناں: وگی ہوئی پیلی ☆ ہِکا جیہاں: اِکو جیہا اِک جیسا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جھاکا تاں اودوں تیک ہوندا اے جدوں تائیں بندہ پڑ وِچ نہیں نکلدا جدوں میدان وِچ نکل پوے تاں مُنہ زور اکو جیہا ای ہوندا اے۔

نظر پتھر تے اثر کردی اے / نظر پتھر پھاڑ دیندی اے

معنے: بھاڑ دیندی: کٹ دینا۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی حاسد دی نظر اگلے تے چوکھا اثر پاندی اے ایس لئی انج دے لوکاں کولوں بچ کے رہنا چاہیدا اے جو ویکھدیاں ای اگلے دی جان دے دشمن بن جان۔

نفری وچ نخرہ کاہدا۔

معنے: نفری: نوکری ☆ نخرہ: نازادا۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کرنی ای مزدوری ہووے مُڑ اوس وچ اگلے نوں ناز نخرہ وکھان دا کیہ فائدہ' کم تاں اوتھے کرنا ای پیندا اے۔

خاصاں دی گل عاماں اگے سو کرے پچھتائے۔

معنے: خاصاں: اعلیٰ لوک ☆ عاماں: جمع عام دی' عام لوک۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی خاص لوکاں دی گل بھیت اندر ہوندی اے اتے اوس گل نوں بس خاص لوک ای سمجھ سکدے نیں پر جو بندہ خاص بندیاں والی گل عام لوکاں اگے کر دیندا اوہ اوس نوں سمجھ نہیں سکدے۔

نکا پیہہ تے گُنھ گو روٹی اُتے نکی دو۔

معنے: پیہہ: پیس ☆ گُنھ: چنگی طرح رلانا ☆ نکی: نکی روٹی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو کم وی طریقے سلیقے نال کیتا جاوے اوس وچ بہت ودھ آجاندی اے اتے جے چلانواں کم کر کے گلوں لاہ دتا جاوے تاں گھاٹا آوندا اے۔

نکی دھون تے سوڑی پیشانی' اوہنوں کدی نہ تجن جانئیں۔

معنے: دھون: گردن ☆ سوڑی: تنگ۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے دی گردن نکی ہووے اتے متھا اُچا نہ ہووے اوہ نکی سوچ دا مالک ہوندا اے اتے چنگا سجن کدی نہیں بن سکدا۔

ہند نہ ماون کھیر۔

معنے: ہند: رد ☆ ماون: رچن' ساون' میوون ☆ کھیر: دُودھ' دُودھ چاول رلا کے پکی چیز۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی بندہ کسے شے نوں اک وار ہند لوے تاں اوسے نوں کھان لگیاں اوس نوں شرم آوندی اے' اوہ کوئی نہ کوئی بہانہ بنا کے اوس توں ہتھ پچھانہہ کر لیندا اے۔

نیواناں دے پانی نیوائیں ای جاندے نیں۔

معنے: نیواناں: نیویں پاسے جان والے ☆ نیوائیں: نیویں پاسے۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اوڑک اپنے معیار دے لوکاں وچ جا رلدا اے اتے اوس نوں اوتھے جا کے ای سُکھ نصیب ہوندا اے' جویں دریا وچ پانی سدا نیویں پاسے نوں جاندا اے۔

نوے کوں دشمن جان۔

معنے: نوے، نئیوں گئے لَف گئے ☆ گوں: نوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ ہر ویلے اگلے نوں مِلن لگیاں ربڑ دے باوے وانگ چوکھا ای نیواں ہو کے مِلدا ہووے اوہ وی اندروں مُخلص نہیں ہوندا اتے ایسے بندے نوں سجن نہیں سگوں دُشمن سمجھنا چاہیدا اے۔

نہ چڑھے گا نہ ڈِگے گا۔

معنے: چڑھے گا: سواری کرے گا ☆ ڈِگے گا: تھلے جا پوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ اوکھا کم ای نہیں کردا اوس نوں گھاٹے دا کوئی ڈر تر ہو نہیں رہندا۔ ڈگن دا ڈر تاں اوس سوار نوں ہو سکدا اے جو سواری کرے گا۔

نہ گاں دے تھن، نہ گُسایں دے بھنڈ۔

معنے: گُسایں: فقیر درویش ☆ بھنڈ: بھنڈن والے جُگتاں کر کے روزی کمان والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گاں جیڈی مرضی تگڑی ہووے اوس دے تھن ہتھاں وچ نہیں آوندے انج ای فقیر درویش لوکاں دا کسے نال شریکا نہیں ہوندا ایس لئی اوہناں دی بھنڈنی وی کوئی نہیں کردا۔

نزلہ سدا لِسّے انگ تے ای ڈِگدا اے / نزلہ ماڑے انگ اُتے ای ڈِگدا اے۔

معنے: لِسّے: کمزور ☆ انگ: جسے ☆ ڈِگدا: پیندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دی ایہو ریت اے پئی اوکھت تنگیاں دا گُجھ نہیں وگاڑدی سگوں سدا ماڑے وَل ای آوندی اے اتے اوسے نوں ای لتاڑدی اے۔

نیچ نہ چھڈے نیچائی، نِم نہ چھڈے کوڑائی۔

معنے: نیچ: کمینہ ☆ نیچائی: کمینگی ☆ نِم: کوڑے پتراں والا رکھ ☆ کوڑائی: کوڑ کوڑا پن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر چیز اپنی اپنی فطرت تے ای جاندی اے اتے اوس نوں لکھ بدلن دی کوشش کیتی جاوے پر فطرت کدی نہیں بدل سکدی۔

نیکی کھوہ وچ پائی وی نہیں جاندی، باراں ورھیں آن مِلدی اے۔

معنے: باہیں ورھیں: باراں سالاں مگروں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے نیکی کر کے کھوہ وچ وی سُٹ دیوے تاں وی اوہ کدی نہ کدی بندے نوں اپنا فیض دے ای جاندی اے اتے کدی وی کھاہرا نہیں جاندی۔

نیول سپ دا مارو۔

معنے: نیول: نیولا ☆ مارو: مار دین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نیول جتھے وی سپ نوں ویکھ لوے اوسنوں مارن لئی نٹھ دوڑ دا اے۔ نیول دی جت نال سپ دے دند کھٹے ہو جاندے نیں ایس لئی سپ

نیول دا ڈُکھ نہیں وگاڑ سکدا۔

نیویں ہُو ہے چوں لف کے لنگھ جانا چاہیدا اے۔

معنے :ہُو ہے:دروازے ☆لف :جھک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کتے بندے نوں لف کے اپنا کم سارنا پوے تاں سار لینا چاہیدا اے۔ ہرتھاں تے آکڑ اتے تکبر کم نہیں دیندے۔ کویلے دی آکڑ کئی وارلے کے بہہ جاندی اے۔

واجیاں نے وَج پالئے' کھوٹیاں نے پِنڈ گالے۔

معنے :وَج:ٹوہر☆کھوٹیاں :بدنیتاں۔

ویروا:ایس اکھان اندردسیا گیا اے پئی واجے وجان نال ذرا اگلے دا ٹوہر بن جاندا اے اتے بدنیت لوک اپنیاں بھیڑ کرتوتاں پاروں پنڈاں دے پنڈ برباد کر دیندے نیں۔

وارث رن' فقیر' تلوار' گھوڑا' چارے تھوک ایہ کسے دے یار ناہیں۔

معنے :تھوک:چیزاں۔

ویروا: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دی اکھان رنگی ایس شعری تک وچ دسیا گیا اے پئی عورت فقیر' تلواراتے گھوڑا' ایہ چارے چیزاں بس اوسدیاں ای ہوندیاں نیں جیہدے قبضے وچ ہون۔

وارث شاہ میاں پالی اوہ چنگا جیہڑا وچھڑیاں نُوں کردا جُٹ جائے۔

معنے :پالی: چرواہ☆جُٹ :جوڑ دا' اکٹھیاں کردا۔

ویروا:: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دی اکھان رنگی ایس شعری تک وچ دسیا گیا اے پئی ڈنگراں دا چرواہ اوہ ای چنگا ہوندا اے جو اک دُوجے توں دُور ہوئے ڈنگراں نُوں اکدوجے دے نیڑے کر دا اکا جاوے۔

وارث شاہ لُکائیے خلق کولوں بھانویں اپنا ای گُڑ کھائیے جی۔

معنے :خلق :مخلوق☆بھانویں :خواہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ بھانویں اپنی ای چیز کھاوے پر اوس نُوں اوہ شے پردے وچ رہ کے کھانی چاہیدی اے۔ اتے رب سوہنے دی قرآن پاک وچ ہر کم پردے وچ رہ کے کرن دا حکم دتا اے۔

وارث شاہ نہ بھیت صندوق کھلے بھانویں جان دا جندرا ٹُٹ جائے۔

معنے :بھیت صندوق: دِل دا بھیت☆ جان دا جندرا ٹُٹ جائے :جان نکل جاوے۔

ویروا: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دے شعر دی اکھان رنگی تک وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنا راز سارے جگ کولوں لُکا کے رکھنا چاہیدا اے اتے ایس وچ اوسدی موت وی آ جاوے تاں اوسنوں بھیت نہیں کھولھنا چاہیدا۔

واری دا وٹا' کدی مٹھا کدی کھٹا۔

معنے :واری دا وٹا: واری لاہنی چنی ☆ کھٹا: ترش۔

ویروا: ایس اکھان اندر ایس جگ جہان دی ریت بارے دسیا گیا اے پئی جگ جیوندیاں بندے نوں سدا اکو جہی موج ای نہیں رہندی سکھوں دن پھر دے ای رہندے نیں۔

وگدا پانی صاف ہوندا اے۔

معنے :وگدا: چلدا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دریاواں جاں نہراں وچ وگدا ہویا پانی سدا صاف ہوندا اے پر جدوں اوہ وگنوں رہ جاوے تاں اوس وچ بو پَیدا ہو جاندی اے اتے اوہ پین دے قابل نہیں رہ جاندا۔

وگدیاں قلماں نہیں مڑدیاں۔

معنے :وگدیاں قلماں: قسمت دے لیکھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ بھاویں مرضی چالاک ہوشیار ہووے پر اوہ قسمت دی مار نوں نہیں جت سکدا اتے لیکھاں وچ جو کجھ لکھیا ہوندا اے اوہ سر پر ہو کے رہندا اے۔

ولایت وچ کھوتیاں دا کال نہیں / ولایت وچ کیہ کھوتے نہیں رہندے۔

معنے :ولایت: گوریاں دا دیس ☆ کال: کمی، قحط۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بیوقوف اتے مُورکھ لوک ہر تھاں اتے ہر ملک وچ ای ہوندے نیں ضروری نہیں پئی پڑھے لکھے دیساں وچ احمق نہ رہندے ہون۔

ولی نوں ولی سہان دا اے۔

معنے :سہان دا: پچھان دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اپنے قماش دے بندے نوں ہر کوئی جھٹ پچھان لیندا اے اتے اوستوں اوہ ہائیں مائیں داء وی نہیں کھاندا اتے بچ کے رہندا اے۔

ون بھنیا کانا وی آواز نہیں دیندا۔

معنے :ون بھنیا: ون دے رُکھ وچ آ گیا ☆ کانا: سرکنڈا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دے مقدراں وچ اوکھا ویلا آن بجے تاں اوسدا کوئی اوسدا بانہہ بیلی نہیں بن دا اتے سبھو اوس توں اکھ ولا کے لنگھ جاندے نیں۔

ون ون دی لکڑی تلونڈی دابی۔

معنے : تلونڈی: تل ونڈی، زمین دی ونڈ گروں وسایا گیا پنڈ ☆ دابی: دبی گئی، دفن ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی تھانواں اُتے کئی تھانواں اتے کئیاں نسلاں دے لوک اکٹھے ہو جاندے نیں اتے اوہ اوس تھاں نوں پکار بن وسیرا بنا لیندے نیں۔

ون ون دی ہانڈی تھلا اِکو۔

معنے : ون ون: وکھری وکھری ☆ ہانڈی: مٹی دی دیگچی ☆ تھلا : ڈھلا پاسا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ظاہری پکھوں اِنسان بھانویں نوکھرے وکھرے بھریوے جاں شکل صورت والے دِسدے نیں پر اصل وِچ اوہناں نُوں اِکو مٹی تھیں بنایا گیا اے۔

وہماں پھیراں وِچ نہیں پھسی دا۔

معنے: وہماں: جمع وہم دی، شک ☆ پھیراں: چکراں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو گُجھ وی رب سچے نے کرنا ہوندا اے اوہو ہرڈ مرڈ ہو کے ای رہندا اے اتے وہم بھرم وِچ پیاں بندے نُوں گُجھ نہیں لبھدا۔

وہندا پانی صاف تے بند پانی گندا۔

معنے: وہندا: چلدا ہویا ☆ بند: رُکیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دریا جاں نہر وِچ وگدا پانی سدا صاف ہوندا اے اتے لوک اوس پانی دی ہر ورتوں کر لیندے نیں پر کھلوتا پانی بو مار جاندا اے اتے کسے ورتوں دا نہیں رہندا۔

واء بگو تے چُوہے دی ڈُڈھ وِچ لگو۔

معنے: بگو: وگوو گے ☆ ڈُڈھ: کھڈ ☆ بِچ: وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو گُجھ جگ اندر واپر دا اے اوس دا اثر کسے نُوں پتہ لگ ای جاندا اے جج واء وگے تاں اوہ چُوہے دی کھڈ وِچ وی لگ جاندی اے۔

وَوہٹی سی کواری، سس سی واری، وَوہٹی آئی ویاہی، سس کیتی خواری۔

معنے: وَوہٹی: دُلہن ☆ واری: قُربان ☆ خواری: پتوسہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی اپنے مُنڈے دی منگنی کِتے کردا اے تاں اوس ویلے اوس کُڑی دی بنن والی سس اوس کُڑی دا مُنہ بڑا ای چُم دی اے۔ پر جدوں اوہو کُڑی نُونہہ بن کے گھر آ جاندی اے تاں سس اوس نال شریکا بنا کے اوس نال لڑن لگ پیندی اے۔

وچار سمجھ دی ماں ایں۔

معنے: وچار: سوچ فکر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جو کم وی کرن لگے تاں اوس تے پہلوں بنا کے سوچ وچار کر لوے تاں اوہ گھاٹا گھٹ ای پاندا اے اتے نقصانوں بچیا رہندا اے۔

ویلا لنگھ جاندا اے بندے دی گل یاد رہ جاندی اے

معنے: لنگھ: گذر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگیاں گلاں کر لین ہاری ساری دا کم نہیں ہوندا اتے جدوں ویلا لنگھ جاوے تاں کسے سجن ساتھی دی کیتی گل یاد رہ جاندی اے۔

وڈی مچھی نِکی مچھی نُوں کھائی جاندی اے۔

معنے: مچھی: مچھلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کائنات دے اک اصول نُوں دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر تگڑا جی ماڑے نُوں کھائی جاندا

اے۔ اتے ہر تگڑی شے ماڑی شے نوں کھائی جاندی اے،خورے ایہ ای ایس کائنات دے بچاء دا راز وی اے۔

وڈے شہر دا وڈا اچن۔

معنے :وڈا:بڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی وڈے شہراں وچ رہن دے فائدے وی بڑے نیں اتے نقصان وی بڑے ہوندے نیں اتے جے بندہ صرف وڈا شہر سمجھ کے بھل جاوے تاں اوہ گھاٹے وچ رہندا اے۔

وگڑیا شاعر مرثیہ گو،وگڑیا گویا مرثیہ خواں۔

معنے :وگڑیا:تھڑ گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی شاعری کرن ایڈا سوکھا کم نہیں۔ جو شاعر شاعری توں رہ جاوے اوہ مرثیے لکھن لگ جاندا اے پئی لوکاں دی مذہبی عجوبت پاروں اوس دی گجھ نہ گجھ پلے پلے ضرور ہو جاندی اے۔ اِنج ای جو گویا گون توں رہ جاوے تاں اوہ مرثیے پڑھن لگ پیندا اے۔

وڈے لوکاں دیاں اکھاں ہوندیاں نیں پر کن نہیں ہوندے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تگڑے لوک ماڑیاں نال ہون والیاں ساریاں بٹھیاں جیٹھیاں ویکھدے ہوندے نیں پر اوہناں دی ہمدردی وچ مونہہ چوں کدی نہیں پھٹدے۔

وساکھ تے جیٹھ سونے دی کنی وی نہیں پگدی۔

معنے : پگدی: وارا کھاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی وساکھ تے جیٹھ دے مہینے اندر کنک دی فصل دی سانبھ سنبھال دا ویلا ہوندا اے ایس لئی اوس وچ مینہہ پین نال واہیواناں دا چوکھا نقصان ہو جاندا اے۔

وقت دا اِک نوقت دا سو اِک برابر۔

معنے :نوقت: بےوقت۔

ورروا: اس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی کم ویلے سر کر لیا جاوے تاں اوس تے گھٹ پیسے لگدے نیں کویلے کیتے کم تے پیسے وی ودھ لگدے نیں اتے کم وی مرضی موجب نہیں ہوندا۔

ویکھنے آں اللہ انت کیہ کردا اے۔

معنے :انت :اخیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اللہ سوہنے دے مانی لوک اپنے ہر کم کار نوں کرن لگیاں اللہ سوہنے وَل امید لا کے رکھدے نیں اتے کوئی وی شیخی نہیں ماردے سگوں ہر دم عاجزی وچ رہندے نیں۔

ویکھیے اُوٹھ کیہڑے داء بیٹھدا اے۔

معنے :داء: پاسے،طریقے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کبڈھے لوکاں دی سِدھ پُٹھ دا کوئی پتہ نہیں لگدا اتے اوہناں بارے کوئی پک

ناں نہیں دس سکدا اِی اوہ کیہڑا چن چاڑھن گے۔

یار آؤن غدوداں دکان۔

معنے: غدوداں: گوشت دے نہ ورتن جوگ حصے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی قصائی چنگا گوشت پچھے رکھی جاندے نیں اتے اوہناں دا جے کوئی تعلقدار کتے ہونیاں تقصیراں نُوں اوہناں کول گوشت لین آ جاوے تاں اوہ اوس نُوں وی غدوداں دے کے ٹرکا چھڈ دے نیں۔

ہارجت اے ہتھ خُدا' مارو مار تے کر دا جا۔

معنے: مارو مار: وگا تگ کم کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہار جت تاں رب سوہنے دے ہتھ وِچ اے پر بندے نُوں کم کار کر دے رہنا چاہیدا اے پُوری پان والا اوہ مالک آپ اے اتے اوہ نیتاں نُوں بھاگ لا ای دیندا اے۔

ہتھ وِچ ہتھ پین تاں پتہ لگدا اے۔

معنے: ہتھ وِچ ہتھ پین: مقابلہ کیتا جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اگلے بندے دے "من دا اوود وں ٹھیک پتہ نہیں لگ سکدا جدوں ٹھیک اگلے دے ہتھاں وِچ ہتھ پا کے اگلے داز ورآ زمانہ لیا جاوے۔

ہتھ مُونہہ توں نہیں اُترے۔

معنے: ہتھ مُونہہ توں نہ اُترن: گھنڈ نہ اُترن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک تج ویاہی

وہ ہنی وانگ اَیویں ای شرماں وکھاندے رہندے نیں حالاں اوہناں نُوں ساریاں ای چنگا ویکھیا بھالیا ہوندا اے۔

ہر چمکدی شے سونا نہیں ہوندی۔

معنے: چمکدی: چمکدار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے وی شے بارے پرکھ کرن لگیاں اوسدی اصلیت تیکر پہنچنا ضروری ہوندا اے اتے ظاہری پکھوں ہر چمکن والی شے لازمی نہیں پئی سونا ای ہووے۔

ہر دفعہ گُڑ مٹھا ای مٹھا۔

معنے: مٹھا ای مٹھا: مٹھاس بھریا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگی چیز چنگی ای رہندی اے اتے اوسنوں جدوں وی ورت لو اوہ فائدہ ای دیوے گی جیج گُڑ نُوں جدوں مرضی مُنہ وِچ پاؤ اوہ مٹھا ای ہووے گا۔

ہر کوئی اپنے آپ نُوں سیانا کہندا اے۔

معنے: سیانا: عقلمند' دانا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کوئی گھٹ عقل دا مالک وی ہووے فیر وی اوہ ایہ گل منن لئی تیار نہیں ہوندا اتے اوہ جگوں باہری عقل دا مالک بن بن بہندا اے۔

ہسدا اپھل' بُسکدی کلی۔

معنے: بُسکدی: ڈُسکدی' ناراض۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندہ ہسد اکھیڈ دا اتے لوکاں نُوں خوشیاں ونڈدا ای چنگا لگدا اے انج وسیب اندر آپسی پیار محبت اتے ایکتا ودھدی اے۔

ہر دا رُوپ مُحمد بخشا ہے اِکسے سرکاروں۔

معنے: رُوپ: چہرہ ☆ اکسے: اِک ☆ سرکاروں: سرکار، ہستی۔

ویروا: حضرت میاں مُحمد بخشؒ ہوراں دی اکھان رنگی شعری تُک وِچ فلسفہ وحدت الوجود بارے دسیا گیا اے پئی ایس پُوری لوکائی اندر ہر ہر جی اندروں سوہنے مالک دا جلوہ ای وِسدا اے۔

ہر صوفی صافی نہیں ہوندا۔

معنے: صوفی: جو اپنے قلب نُوں صاف کر کے مسکینی تے اعلیٰ درجیاں نُوں چھو لیندا اے ☆ صافی: صاف کر دین والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر لوکاں اپنے اُتے کئی رنگاں دے اچھاڑ چاڑھے ہوندے نیں اتے باہروں اپنے آپ نُوں صوفی ظاہر کرن والا ہر اِک بندہ ضروری نہیں پئی صوفی ای ہووے۔

ہر کوئی اپنے عرق وِچ ای غرق اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کسے نُوں اپنی اپنی پئی ہوئی اے اتے دُوجے بارے سوچن سمجھن لئی ایس جگ اندر کسے کول ویلا ای نہیں۔

ہاسے دا مڑ ہاسہ بن جاندا اے۔

معنے: مڑ ہاسہ: لڑائی جھگڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہاسہ مخول وی کسے حد دا ای چنگا لگدا اے۔ حدوں ودھیا ہاسہ کوئی فساد کھلار سکدا اے اتے اوس نال کوئی نگڑا کپت وی ہو سکدا اے۔

ہتھ دِتیاں جھاڑ نہیں رُکدا۔

معنے: ہتھ دِتیاں: ڈکیاں ☆ جھاڑ: مینہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو گُجھ ہو جانا ہووے اوس نُوں کوئی وی کوشش کر کے نہیں ڈک سکدا اتے اوہ گُجھ ہر ڈھرڈ وا پر کے ای رہندا اے۔

ہنکارا گے آجاندا اے۔

معنے: ہنکار: ہکار، تکبر ☆ اگے آجان: سزا، بھگتنی پے جان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں تکبر کدی وی نہیں کرنا چاہیدا ایس لئی پئی تکبر اتے آکڑ رب سچے نُوں اُکی چنگی نہیں لگدی اتے اوہ تکبر کرن والیاں نُوں چنگا نہیں جان دا۔

ہووے گا رلیا تے آوے گا چلیا۔

معنے: رلیا: رب ولوں مقدر ☆ چلیا: ٹُریا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں ربوں کسے دا دانہ پانی رلیا ہویا ہووے تاں اوس دی راہ وِچ کوئی اڑیکا نہیں پا سکدا اتے جو چیز مقدر وِچ ہووے اوہ ہر حال وِچ مِل جاندی اے۔

بیٹھلا پاٹ بھارا ہوندااے۔

معنے: بیٹھلا پاٹ: چکی دا والا پڑ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی زنانی لکھ ماڑی وی ہووے پر اوہ اوڑک خاوندنوں اپنی گل منوا ای لیندی اے اتے خاونداوس دے بُکھن دس وچ آ ای جانداا اے۔

ہیرے دی پرکھ جواہری ای جانے۔

معنے: پرکھ: پہچان ☆ جواہری: ہیریاں دا کاروبار کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی کسے شَے دا قدر دان ای اوسدی قدر کرسکدا اے تے نہ جانن والا اوسدی کوئی قدر نہیں کرسکدا۔

ہر ویلے استادِیاں وکھاندیاں رہن چنگا نہیں ہوندا

معنے: استادِیاں: چالاکیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ چنگیاں نال تے گھٹو گھٹ چنگا بن کے رہوے ہر ویلے چالاکیاں کرن نال اگلے دی نظر وِچوں اوسدا وقار مُک جانداا اے۔

ہٹی تے بھٹھی اجاڑے دا مُڈھ۔

معنے: ہٹی: دوکان ☆ مُڈھ: بنیاد۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی دوکان تے جا کے چسکے پُورے کرن والیاں دے گھر گھٹ ای وسدے نیں انج بھٹھی تے نت ٹُریاں رہن نال وی چوکھا اجاڑا ہونداا اے۔

ہر کوئی آپدی کھاری دا ہوکا دینداا اے۔

معنے: آپدی: اپنی ☆ کھاری: ٹوکری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی ایس جگ اندر ہر کسے نُوں اپنی اپنی پئی ہوئی اے۔ ہر کوئی اپنا سامان ای چنگا آکھدا اے اتے کسے دی شے نُوں ہوندے چارے کوئی چنگا نہیں آکھدا۔

ہرن چُھگی تے جوّں تروپا۔

معنے: چُھگی: چھال ☆ تروپا: بخیہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی ہر کم کج سجا تے سلیقے نال ای ہونداا اے اتے جے کر اوس نُوں گلوں لاہنا ہووے تاں بخیہ وڈا کرلئو اتے کم جھبدے ای مُک جاوے گا۔

ہمت اگے فتح نزدِیک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی زندگی وِچ اوکھتاں تاں بندے دے پَیر پَیر تے راہ مَلی کھلوتیاں ہوندیاں نیں اتے بندے نُوں ہُت نہیں پُٹن دیندیاں۔ ایس لئی بندے نُوں ہیر کرکے اگے ودھدے رہنا چاہیدا اے تاں ای منزل بندے دے پَیر چُمدی اے۔

ہنڈھ دی رنگ کڈھدی۔

معنے: ہنڈن: چلن ☆ کڈھن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیااے پئی چنگی شے کدی پرانی نہیں ہوندی اتے جیوں جیوں پرانی ہووے اوس دا رنگ

رُوپ سوہنا ہوندا جاندا اے۔

ہیجڑے سبھ توں وڈے فقیر۔

معنے: ہیجڑے: کھُسرے، مخنث۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہیجڑے وچاریاں دی جگ جہان نال کوئی سیر نہیں ہوندی ایس لئی اوہ سبھ توں وڈے منگتے ہوندے نیں۔

ہکے گنجی کھُر کدی نہیں جے کھُرکن لگے تاں لہو لہان ہو جاندی اے۔

معنے: ہکے: اک تاں ☆ کھُر کدی: خارش کردی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے عام لوکاں نُوں کم کردے نظر نہیں آوندے پر جدوں اوہ کم نُوں چھڑ دیندے نیں تاں رات دِن اک کر کے کم مُکا کے ای بہندے نیں۔

یاد اے آباد اے، بھُلیا اے برباد اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ ہر حال وِچ مالک سوہنے داناں جپ دا رہندا اے اوس نُوں کدی تھوڑ نہیں آوندی پر جو اوس نُوں وسار دیندا اے رب وی اوس نُوں وسار دیندا اے اتے اوہ برباد ہو جاندا اے۔

یاد خُدا دی رکھ ہمیشہ، بھُلش نہ مرنا اپنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں ہر حال وِچ مالک سوہنے نُوں یاد رکھنا چاہیدا اے اتے اوس نُوں اپنی موت نُوں سدا چیتے رکھنا چاہیدا اے۔ انج اوہ کوتاہی نہیں کردا۔

☆☆☆☆

اوّل کوّل

آپ کسے جیہی نہ، کسے نُوں چکنوں رہی نہ۔

معنے: چکنوں: چکن توں، مزاخ کرن توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ آپ تاں کسے خوبی دے مالک ہوندے نہیں پر اوہ لوکاں نُوں ہر ویلے مزاخاں اتے چاگھیاں کردے رہندے نیں۔

آپ کوچجی، دوہڑیاں نُوں دوش۔

معنے: کوچجی: بے سلیقہ ☆ دوہڑیاں: دوہڑے دی جمع ☆ دوش: اِلزام۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں گُن والیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں گُن دا کوئی طریقہ سلیقہ تاں آوندا نہیں پر اوہ ہر ویلے ہور گان والیاں دے عیب کڈھدے رہندے نیں۔

آپے پھاتڑیئے، تینوں کون چھڈاوے۔

معنے: پھاتڑیئے: پھس گئیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوہناں کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جو جان بُجھ کے موت نُوں ماسی آکھدیاں

کسے انہونی مُصیبت وِچ پھس جاندے نیں جتھوں نکلن وی اوکھا کم ہونداا ے۔

آپے جاندیئے گوریئے پرے پریرے جا۔

معنے: پرے پریرے: ہور دُور۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوہناں کُبدھیاں زنانیاں بارے دسیا گیا اے پئی جو چنگا بھلا وسدا رسدا گھر چھڈ کے کسے ہور نال ٹُر جاندیاں نیں اتے مُڑ در در دھکے کھاندیاں رہندیاں نیں۔

آٹا کھا گیا بھولو' باٹ بکرے دے مُونہہ کوں۔

معنے: بھولو: باندر☆باٹ: تھکا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کوئی کم کرن جاں بولن لگیاں ماسہ نہیں سوچدے۔ قصُور کسے ہور دا ہووے تاں اوہ کسے ہور دے گل مڑھ دیندے نیں۔

آٹا کھاوے چھترا' مار کھاوے بکرا۔

معنے: چھترا: بھیڈ دا بچہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کوئی وی کم کرن لگیاں اوسدی اصل حقیقت تیکر نہیں پُہجدے سگوں قصور ہور دا ہووے تاں سزا ہور کسے نُوں دین لگ پیندے نیں۔

آٹے دی بِلی بناواں' میاؤں میاؤں کوّن کرے

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ انہونے کم کرن دا ہر ویلے سوچدے رہندے نیں جو کم ہوا ای نہیں سکدے اوہناں نُوں کرن دے اُلیلیں پئے رہندے نیں۔

آس گاس کراڑی نال' بُوٹا پٹے جھاڑی نال۔

معنے: آس گاس: ویر☆کراڑی: کھترانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوہناں کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جو قصُور کسے ہور دا ہووے تاں سزا ہور نُوں دین لگدے نیں۔ اوہناں دا ویر کھترانی نال ہووے تاں اوہ جھاڑیاں نُوں پُٹ کے اوس ویر دا بدلہ لین لگدے نیں۔

آکھنا یار تے کرنے لیکھے۔

معنے: لیکھے: حساب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ نالے تاں اگلے نُوں یار آکھدے نیں اتے نالے اوس نال حساب کرن لگ پیندے نیں۔

آنڈے کِتے' تے گُڑگُڑ کِتے۔

معنے: گُڑگُڑ: ککڑی دی آنڈے دین ویلے آواز۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کھاندے کسے ہور گھروں نیں اتے فائدہ کسے ہور نُوں دیندے نیں۔

آوے دا آوا ای اُوتیا ہویا اے۔

...دا اوتیا خراب ہو گیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبُدھیاں گھراں بارے دسیا گیا اے پئی جیہناں وِچ گھر دے سارے جی ای مُورکھ ہوندے نیں اتے کوئی اِک وی عقل والا نہیں ہوندا۔

آئے ممن موٹھ گروے' من کیتا سیس گندھا لیا' نہ آئے تاں گل وِچ پالیا۔

معنے: سیس گندھا لیا: وال سوار لئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبُدھیاں گھراں دیاں زنانیاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں اوہناں دے گھر فصل آ جاوے تاں چار دن نویں لیڑے پاکے کنگھی پٹی کرلیندیاں نیں اتے مگروں فیر اوہ ای حال کرلیندیاں نیں۔

اپنا مُونہہ' اپنی چپیڑ۔

معنے: چپیڑ: تھپڑ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنے ہتھاں نال اپنے مُونہہ تے ای چنڈاں مارکے لال کردے رہندے نیں۔ اوہ اپنی بے عزتی آپ ای کردے رہندے نیں۔

اپنے کُوں چُمیں' پرائے کوں ڈُھمیں۔

معنے: چُمیں: پیار کرے ☆ کوڑھمیں: تُھے وانگ کوٹے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنیاں بالاں دا تاں مُونہہ چُم چُم کے گھسا دیندے نیں پر پرائے بال اوہناں نُوں زہر لگدے...

اپنیاں جُتیاں اپنے ای سِر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں تُتھی چڑھی ہوندی کوئی نہیں۔ اوہ اپنی بے عزتی دیاں تھاں تھاں آپے ای گلاں کردے پھِردے نیں۔

اُتوں رنگ کالا' وِچوں دِل کالا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مُورکھ اتے کرودھی لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دی نہ ای شکل شبھاء چنگی ہوندی اے اتے اوہناں دے دِل وی اُنج دے ای کالے ہوندے نیں۔

آٹا پِیٹھا نہیں' تے کانڈھے اگے وڈھے پھِردِن۔

معنے: آٹا پِیٹھا نہیں: آٹا پِسیا نہیں ☆ کانڈھے: بلاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے گھر بالی آٹا تاں پِیٹھا نہیں ہوندا پر اوہ لوکاں نُوں دعوت دین لئی تھاں تھاں بلاوے دی گھل دیندے نیں۔

اُٹھ جیڈا تھیا' عقل نہ آئی۔

معنے: جیڈا: جتنا ☆ تھیا: ہو گیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جیڈے مرضی وڈے ہون جان پر اوہناں دی عقل گِٹیاں وِچ ای رہندی اے۔

اُٹھ کنکیں چھوڑیا' ونج جوانہاں کھائے۔

معنے: کنکیں: کنک وِچ ☆ ونج: جا کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں اگے چنگی خوراک رکھو تاں اوہ اوہناں نُوں چنگی نہیں لگدی پر اوہ ساگ پرال نُوں ای چنگا سمجھدے نیں۔

اُٹھ نہ رُنے، جیہڑے بار چاتی آئے، ہتھوں بورے رُنے، جیہڑے اُتے لدّے آئے۔

معنے: اُٹھ: اونٹھ ☆ چاتی: چکی ☆ ہتھوں: سگوں ☆ رُنے: روئے ☆ لدّے: لدھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوہناں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جو بھار چاکے کتے جاندے نیں پر فیر وی گلہ نہیں کردے پر جو سوار ہو کے کتے جان اوہ اُلٹا نخرہ وکھاندے رہندے نیں۔

اُٹھ نہ سکے، بی بی دے تن نخرے۔

معنے: نخرے: ناز۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اُٹھ تاں بھانویں سکن نہ پر اپنا مُونہہ سوار سوار ہر ویلے لوکاں نُوں نخرے وکھاندے رہندے نیں۔

اُٹھاں تے پھر نہ آواں، بوریاں گوں رج لتاڑاں

معنے: پھر آون: پیش جان ☆ لتاڑاں: پیراں ہیٹھ دیواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوہناں کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جو تگڑے نیں اوہناں دا وگاڑ کجھ نہیں سکدے پر ماڑیاں غریباں تے ہر ویلے چڑھائی کردے رہندے نیں۔

اجڑ وِچ ناہر پیا، آجڑی گوں حاجت آئی۔

معنے: ناہر: شیر ☆ آجڑی: اجڑ دا چرواہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی کم کرن دا ویلا ہوندا اے اوہ گھسا دیندے نیں اتے مگروں بہہ کے ہتھ ملدے رہندے نیں۔

احمدُ وگولن گیا ممدُ وگوں احمدُ وی چٹ ممدُ ووی چٹ

معنے: گولن گیا: لبھن گیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا ہر کم ای اولا ای ہوندا اے۔ اک دُوجے نُوں لبھدا پھر دا اے اتے اوہ اگوں اوسدی بھال کردا پھر دا اے۔

ادھالا مرضی والا۔

معنے: ادھالا: کاڈھا، زنانی دا اغوا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنے مُورکھ پنے یاروں کسے زنانی نُوں کڈھ تاں لیندے نیں پر مگروں ساری عُمر زمانے کولوں جتیاں کھاندے پھر دے نیں۔

اڑاہے دی گوی، پڑاہے نُوں ڈن۔

معنے: اڑاہے دی: کسے ہور دی ☆ پڑاہے: کسے ہور نُوں ☆ ڈن: جرمانہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ فیصلہ کرن لگیاں سچ جھوٹھ نُوں ماسہ نہیں نتاردے

سگوں قصور کسے ہور دا ہووے تاں اوہ جرمانہ کسے ہور نُوں کر دیندے نیں۔

اِک پیڑا ئسو ٹھونگن والے۔

معنے: پیڑا: گھیو دا ڈھیلہ ☆ ٹھونگن والے: لاہ لاہ کھان والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں کوئی کم کرن داوی سلیقہ نہیں ہوندا۔

اِک نِبُو تے پِنڈ بھُسیاں دا۔

معنے: بھُسیاں: پیلے رنگ والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں کول اِک نبو ہووے تاں اوس دی سکونجی بنا کے پِین لئی سو بھُسے لوک اوس دے دوالے ہو جاندے نیں۔

اکھ ٹڈی رہ گئی، کجل لے گیا کاں۔

معنے: ٹڈی: کھُلھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ اگلے نُوں وکھان لئی کوئی کم کردا اے پر جدوں اوسدی محنت اکارت جاوے تاں اوہ ڈو ریا بو ریا جاندا اے۔

اکھاں نال پھُل نہ ڈِٹھاناں گُل بی بی۔

معنے: ڈِٹھا: ویکھیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک آپ اُنج دے ہوندے نہیں جسراں دے ناں رکھ لیندے نیں۔

اکھر اِک نہ جانے ناں مُحمد فاضل / اکھر اِک نہ جان داناں علم دِین۔

معنے: اکھر: حرف۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اِک لفظ وی نہیں جان دے ہوندے پر اوہناں دا ناں ماپیاں نے پڑھیاں لکھیاں والا رکھیا ہوندا اے۔

اکھیں ڈِٹھا بھٹھ پیا، مَیں کنیں سُنیا۔

معنے: ڈِٹھا: ویکھیا ☆ بھٹھ پیا: اگ وِچ پوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ لوک کسے شے نُوں اکھیں ویکھیاں تاں من دے نہیں سگوں کسے کولوں سُنی گل تے ایمان لے آوندے نیں۔

اگ لَین آئی، گھر والی بن بَیٹھی۔

معنے: گھر والی: زنانی، بیوی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اگ لَین گئے اگلے دے گھر تے مَل مار بہندے نیں۔

اگلا کرے، پچھلا بھرے۔

معنے: بھرے: ادا کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اِنج وی ہوندا اے پئی کردا کوئی ہور اے اتے اوس دی سزا کسے ہور نُوں مِل جاندی اے۔

اگلی ہتھ نہ آئی، پچھلی کُتا لے گیا۔

معنے: ہتھ نہ آئی: قابو نہ آئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دی ہتھ والی گُتا لے جاندا اے اتے اگے ہتھ ماردیاں اوہناں نُوں کُجھ ہتھ نہیں آؤندا۔

اگلے نک وڈھاون نُوں پھردے نیں، تُوں نتھ گھڑا

معنے: نتھ گھڑا: زیور بنوان۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی گھر والے اوسدی بدکرداری پاروں اوسدا نک وڈھان دا سوچن لگے ہوندے نیں پر اوہ اپنا زیور بنوان دا سوچن لگے ہوندے نیں۔

اگلیاں راہ تے پچھلا پینترے۔

معنے: پینترے: کچی راہ تے بنی راہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے ہتھ وچ جو کُجھ ہوندا اے اوہ تاں راہ وچ رہ جاندا اے اتے اوہ ہور اگیرے ہتھ مار کے اگوں کُجھ لبھدے پھردے نیں۔

اُگھ نہ پیندی نانکا، جائے کُتھائیں پائے۔

معنے: اُگھ: خبر ☆ کُتھائیں: غلط تھاں۔

ویروا: بابا نانک شاہ فقیرؒ ہوراں دے ایس اکھان رنگے شعر وچ دسیا گیا اے پئی کوئی پتہ نہیں لگدا پئی بندہ مرن مگروں کتھے ٹُر جاندا اے۔

اگا دوڑ، پچھا چوڑ۔

معنے: چوڑ: چوپٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اگے ای اگے دوڑدے جاندے نیں پر پچھلے کیتے کم دا دھیان نہ رکھن پاروں اوہ خراب ہو جاندا اے۔

اگا گوکا، پچھا باکرا۔

معنے: اگہا: اگلا پاسہ ☆ گوکا: گاں دا ☆ باکرا: بکری دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے بد فطرت لوک ہوندے نیں پئی اوہناں دا کھان والا پاسہ ہور ہوندا اے اتے وکھان والا پاسا ہور ہوندا اے۔

اگے اگ تے پچھے پانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ انج دا پھس جاندا اے پئی اوہ اگے جاوے تاں وی موت ہوندی اے اتے پچھے رہوے تاں وی گھاٹا پیندا اے۔

اگے ای بیو ٹمنی، مگروں ڈھولاں دی گڑ گج۔

معنے: گڑ گج: پوری آواز۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ تاں پہلاں ای مان نہیں ہوندے اتوں جے کر اوہناں دے پچھے ڈھول دا ڈگا وی لا دتا جاوے تاں اوہناں دے نچن ٹپن دی حد نہیں رہ جاندی۔

اگے ای سی کملی، مگروں پے گئی مڑھیاں والی راہ۔

معنے: کملی: نیم پاگل☆ مڑھیاں: ہندوواں سکھاں دی مُردیاں داسسکار کرن والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ پہلاں ای مُورکھ ہوندے نیں اتوں راہ بھیڑی تے چڑھ جاندے نیں۔

اگے ای نہیں بھاندے، اُتوں ڈھڈ کڈھی آندے

معنے: بھاندے: چنگے لگدے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ پہلاں ای ویکھن والیاں نُوں چنگے نہیں لگدے ہوندے اُتوں اوہ سامنے ڈھڈ کڈھ کے ٹُردے نیں تے ہور بھیڑے لگدے نیں۔

اگے ای نہیں سی مان، دیہہ جڑاو چھلا، ہُن گھڑائی نتھ وے رکیہ کریئے اللہ۔

معنے: دیہہ: دے دیو☆ جڑاو چھلا: ہیریاں والی چھاپ☆ نتھ: نک دا زیور۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر ویلے ہار شنگھار کر کر کے لوکاں نُوں اپنا ٹوہر وکھاندے رہندے نیں حالاں اوہناں وچ کوئی اجیہا گن ہوندا نہیں۔

اگے ای نہیں سی مان، مگروں ٹپ چڑھی اسمان۔

معنے: ٹپ چڑھی: چھال مار کے چڑھ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ پہلاں ای مُورکھ ہوندے نیں اُتوں جے اوہناں ہتھ تھوڑی دولت آجاوے تاں اوہ کسے نُوں پلے نہیں بنھدے۔

اگے جمی دوہتری، پچھوں جمیا نانا۔

معنے: اگے: پہلاں☆ دوہتری: دوہتی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دی سمجھ انج دی ہوندی اے پئی اوہ نانے نالوں دوہتری نُوں ودھ عُمر والی بنا دیندے نیں۔

اگے نہیں سی اُجڑی، دینارا اکھاڑ کھیا۔

معنے: اُجڑی: برباد ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی پہلاں ای اوہناں دے گھر دا کوئی حال نہیں ہوندا اُتوں راکھا کسے اجیہے بندے نُوں رکھ لیندے نیں جو اوہناں دی اگلی گل وی گوا دیندا اے۔

اُلٹی گنگا، پہوے نُوں۔

معنے: پہوے نُوں: پچھلے پاسے نُوں، سومے نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہمیشہ پُٹھی اتے غلط گل ای کردے نیں اتے پُٹھے پاسے نُوں جان دے ٹھرکی ہوندے نیں۔

اُلٹے بانس بریلی کو۔

معنے: بریلی ہندوستان دا اک شہر جتھے بانس بوہتے ہوندے نیں

ویروا: پوادھی لیجے دے ایس اکھان وچ کنڈھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اجیہا کم کردے نیں پئی اوس دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

اُلٹے ہور زمانے آئے' کاں لگڑ نوں مارن لگے' چڑیاں جُرے کھائے۔

معنے: لگڑ: اِک وڈا پرندہ ☆ جُرے: باز۔

ویروا: حضرت بلھے شاہؒ سرکار دے ایس اکھان رنگے شعر دسیا گیا اے پئی ہُن زمانہ ای کنڈھا آ گیا اے اتے وڈے جانوراں نوں نِکے جانور مارن لگ پئے نیں اتے گھدی دا پہرآ گیا اے۔

اماں تیرے ہتھ گولے نیں' بچہ لگن تاں جانیں۔

معنے: گولے: نرم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے دُوروں ای چنگی لگدی اے جدوں ورت کے ویکھیے تاں انداز غلط وی نکل سکدا اے۔

اوپریاں دے کیں دابئے بدھے۔

معنے: اوپرے: اجنبی ☆ دابئے: اندازے

ویروا: ایس اکھان وچ کنڈھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ان پچھاتے لوکاں بارے اندازے لاندے رہندے نیں حالاں اوہناں بارے ہن ورتن توں گل کرن ڈاڈھا ای اوکھا ہوندا اے۔

اَیسا قہر کدے نہ ڈِٹھا' گدوں چاپاوٹا۔

معنے: گدوں: کھوتا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنڈھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی کئی وار اوہ بھلیاں لوکاں نوں ایویں ای اگوں ویہر کھلوندے نیں۔

باراں ورہیاں دی چھوہر' پوتریاں دی دادی۔

معنے: چھوہر: لڑکی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنڈھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ انجییاں گلاں کردے رہندے نیں جو ہو ای نہیں سکدیاں۔

باراں واٹاں' اٹھاراں پنڈ ے۔

معنے: واٹ: راہ ☆ پنڈے: سفر۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنڈھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر ویلے بے مقصد ای پنڈے پئے رہندے نیں اتے اپنے کم کار دی پرواہ گھٹ ای کردے نیں۔

بازاں نُوں گھاہ' چڑیاں نُوں ماس۔

معنے: گھاہ: گھاس ☆ ماس: گوشت۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنڈھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا ہر کم پُٹھا ای ہوندا اے اتے جو کرنا ہوندا اے اوہ کردے نہیں اتے جو نہیں کرنا ہوندا اوہ کجھ کردے پھِر دے نیں۔

باہروں رُسی، گھر بیر نہ کھاوے۔

معنے: رُسی: ناراض۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ناراض کسے نال ہوندے نیں اتے پُٹھا رُعب کسے ہور تے پاندے رہندے نیں۔

بغل وچ ڈنڈا، ناں غریب داس۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ظاہری طور تے جو کُجھ نظر آؤندے نیں اوہ کُجھ ہوندے نہیں اتے اپنیاں کرتوتاں تے بھلمانسی دا اچھاڑ پائی پھردے نیں۔

بُکل وچ لہر بہر، بُرقعے وچ سارا شہر۔

معنے: بُکل: لکار نال ولھیٹنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اُنج تاں بڑے ای بھلے لوک نظر آؤندے نیں پر اصل وچ اوہ بڑے ای بدکردار ہوندے نیں۔

بندے بھُکھے مرن، کُتے عَیش کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھے دیساں بارے دسیا گیا اے پئی اوتھے گُنی بندیاں دی تاں کوئی عزت ہوندی نہیں پر کُتیاں بلیاں وانگ پُوچھلاں پھیرن والیاں نُوں موجاں لگیاں رہندیاں نیں۔

بنی صلاح نکاح دی تاں قاضی رُس گیا۔

معنے: رُس گیا: ناراض ہو گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں اوہناں نال کوئی کم پوے تاں اوہ آیویں ای بھاراں تے پین لگ پیندے نیں۔

بھربھٹیاں دا گلہ، اکھیں دے اگوں۔

معنے: بھربھٹیاں: بھروٹیاں ☆ اگوں: اگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دھگانے ای اگلے نال گلے شکوے کردے رہندے نیں حالاں جیہدے نال ناراضگی دا حق بن دا اے اوس نال ناراض ہوندے نہیں۔

بھُکھے دی دھی رجّی، پنڈ اجاڑن لگی۔

ویروا: ایس اکھان وچ نَو دولتیے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں جدوں رج کے روٹی کھان نصیب ہو جاوے تاں اوہ ساری وسوں لئی عذاب بن جاندے نیں۔

بھلے دے بھائی، بُرے دے جوائی۔

معنے: جوائی: دھی دے گھر والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سدا اجیہا کم ای کردے نیں جو پھبدا نہیں ہوندا۔

بھیڈ دا پُچھ کٹ نہ جانے، اُنجے یار قصائی اے۔

معنے: پُچھ: پُوچھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کہدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے

پئی اوہ جیہڑا کم کرن نہیں جان دے ہوندے اوس کم نُوں کرن لگ پیندے نیں اتے لوکاں کولوں جگتاں کراندے نیں۔

بھیڑے نُوں چندرے، باراں کوہ دا ولا۔

معنے: چندرا: بھیڑا، بدکردار ☆ ولا: پھیرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اِک دُوجے نُوں لمّی واٹ توں ہوکے وی اگوں وانڈی آن ملدے نیں۔ ایس لئی پئی اوہ اِک جیہی سوچ دے مالک ہوندے نیں۔

بیڑ چٹ اے، نسار چٹ اے، لوٹیاں سودھی جھلار چٹ اے۔

معنے: بیڑ: کھوہ دا ڈھول ☆ نسار: جتھے کھوہ دا پانی ہنڈاں چوں ڈِگدا اے ☆ سودھی: بنائی ☆ جھلار: پانی کڈھن والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دی زندگی وِچ کم کار کرن دے سارے ڈھنگ ای کسے طوَر طریقے دے نہیں ہوندے۔ اتے اوہ سارے کم ہُوڑمت نال ای کردے نیں۔

بیڑی کاغذ دی باندر ملاح بنیا، انھاں چلیا پُور لنگھاونے نُوں۔

معنے: بیڑی: کشتی ☆ پُور: بیڑی دیاں سواریاں۔

ویروا: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دی ایس اکھان رنگی شعری تک وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں حق سچ دا پیہرہ نہ ہووے۔ تاں ہر پاسے لوٹی دھاڑے دا راج ہوندا اے اوس ویلے کاغذ دیاں دیاں بیڑیاں چلان لئی من مرضی دے باندر ملاح بنا دِتے جاندے نیں اتے اوہ اگوں انھیاں مُورکھیاں نُوں پُور لنگھان تے لا دیندے نیں۔

پالے دے ترٹھے، بھاہ تے آن ڈھٹھے۔

معنے: ترٹھے: ڈرے ☆ بھاہ: اگ ☆ ڈھٹھے: ڈِگے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جے پالے کولوں ڈرائی جان تاں اگ دے اُتے آن ڈِگدے نیں اتے ایہ نہیں سوچدے پئی ایہ اگ اوہناں نُوں ساڑ وی سکدی اے۔

پرانی شراب، نویاں بوتلاں وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ لوکاں نُوں دھوکا دین لئی ہنڈے ورتے لوکاں نُوں ای اوہناں دا لباس بدلا کے فیر اگے لے آوندے نیں اتے پرت پرت کے اوہو لوک ہر پاسے اگل ہتھو رہندے نیں۔

پڑوپی دالے دی، کُنّی مُکالے دی۔

معنے: پڑوپی: ادھ سیر دانیاں والا پیمانہ ☆ کُنّی: ہانڈی ☆ مُکالے: بدنامی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ قصور نکا جیہا کردا اے پر اوس نکے جنے قصور پاروں اوس دے ناں بدنامی تگڑی ساری لگ جاندی اے جیہنوں اوہ ساری عُمر بھوگدا رہندا اے۔

پنجیں میت، پنجا ہیں ٹھاکر۔

معنے: پنجیں: پنجاں روپیاں وچ ☆ میت: مجن ☆ ٹھاکر: پوجا کیتا جان والا بت۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ پنج روپے خرچ کے جن بتاں نوں ایڈا چنگا نہیں سمجھدے پر پنجاہ روپے خرچ کر کے پتھر دا بُت خرید کے گھر لیا دھردے نیں۔

پیر کوہاڑا ماریا، غافل دے ہاتھ۔

معنے: کوہاڑا: وڈی کوہاڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنا نقصان آپے ای کر دے رہندے نیں اتے مگروں بہہ کے ساری عُمر پچھتاندے رہندے نیں۔ اوہناں نوں دُشمن دی لوڑ ای نہیں ہوندی۔

پیلوں چُنن گئی، گھگھرا پڑوا آئی۔

معنے: پیلوں: وَن نال لگن والا پھل ☆ گھگھرا: ریگستانی عوُرتاں دا لباس۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جدوں وی کوئی کم کرن جان تاں اوتھوں کوئی فائدہ کھٹن دی تھانویں اپنا نقصان ای کرا کے ای پرتدے نیں۔ اوہ کُجھ کھٹن دی تھاں گھاٹا ای پا کے پرت دے نیں۔

تابعداری سیٹھ دی، پرچہ بھاگ شاہ دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سارا دن نِکیاں نِکیاں گلاں کے ہور اگے کردے رہندے نیں اتے شامیں کھان پین نوں کوئی ہور ڈھانسا لبھدے رہندے نیں۔

تندنہ پھٹی، تانی پھٹی۔

معنے: پھٹی: خراب۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں وچوں کوئی اِک ادھا تی ای نہیں وِگڑیا ہوندا سگوں سارے دا سارا آوا ای الٹ ہو گیا ہوندا اے اتے سارے گھر والے ای اِک دُوجے نال گھبروٹے پھردے نیں۔

تُوں کون، اخے مَیں خواہ مخواہ۔

معنے: خواہ مخواہ: دھکا شاہی کرن والا بندہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دھکے نال ای اگلے نال لڑائی کرن نوں تیار رہندے نیں اتے کوئی پُچھے نہ پُچھے اوہ ہر جھگڑے وچ سر ضرور پھسا لیندے نیں۔

تُوں نہ وِگڑیوں مَیں آپ وگاڑیوں، موری دا گند چوبارے چاڑھیوں۔

معنے: وِگڑیوں: بگڑا ☆ وگاڑیوں: تینوں بگاڑا ☆ موری: گندی نالی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے

پئی اوہ اگلے نوں موڈھیاں تے چان لگیاں اوس دا حسب نسب تاں ویکھدے نہیں پر مگروں اگلے دا ورت وِیہار ویکھ کے ساری عمر پچھتاندے رہندے نیں۔

توے توں لاہ کے چُلھ دے وِچ۔

معنے: لاہ کے: اتار کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ پکی روٹی نوں توے توں لاہ کے پکان لئی بلدی چُلھ وِچ دھر کے ساڑ لیندے نیں۔ ہویا ہوایا کم خراب کر لیندے نیں۔

تھڑوے تے پھڑے دا کوئی دارو نہیں۔

معنے: تھڑوے: اپنی گل توں اُکھڑے ☆ پھڑے: گل کر کے مُکر گئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں نہ تاں ایہ ای شرم ہوندی اے پئی اپنی کیتی گل توں مُکر گئے تاں لوک کیہ آکھن گے اتے نہ ای ایہ شرم ہوندی اے پئی مردتاں بس گل نال ای اے نہیں تاں جھڈوا اے۔

تھل موئی سسی، گھروں لدھی ہسّی۔

معنے: تھل: ریت دا میدان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے دے دُکھ تکلیف وِچ بھائیوال تاں بن نہیں سکدے سگوں چوہیاں موت گنواراں ہاسہ، وانگ لوکاں دی موت تے وِندیاں کڈھدے نیں۔

ثواب لین گئے، عذاب نوں پھڑے گئے۔

معنے: پھڑے گئے: پھس گئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنے منوں کوئی چنگے کم نوں جاندے نیں پر اوتھے جا کے مصیبت نوں پھڑے جاندے نیں اتے مُڑ ساری عُمر ہتھ مَلدیاں کڈھ دیندے نیں۔

ثواب نہ عذاب، دھگانے لک تڑوالیا۔

معنے: لک تڑوان: کمر دا کڑاکا کڈھان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے وی کم نوں ہتھ پان لگیاں ایہ نہیں سوچدے پئی ایہ کم اوہناں دے وارے دا وی اے جاں نہیں بھانویں اوہ کوئی ہڈی پسلی ای تڑوا لین۔

جس بھانڈے وِچ کھانا، اوسے وِچ مُوتنا۔

معنے: مُوتنا: پیشاب کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جیہڑے گھروں کھاندے نیں اوسے گھر دا ای بُرا منگدے نیں اتے نمک حرامی کرن لگیاں ماسہ نہیں سوچدے۔

جُمی جُماں رلیا، بکو جھگا گلیا۔

معنے: جُمی جُماں: بیوقوفاں دی جوڑی ☆ جھگا: گھر ☆ گلیا: برباد ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے
پئی جدوں دوویں میاں بیوی ای عقلوں پیدل ہون تاں
اوس گھر نوں برباد ہون توں کون بچا سکدا اے۔

جھلے تائیں اگ وکھائی' اوہنے لے کے گھر نوں لائی

معنے: جھلے: سودائی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے
پئی جے اوہناں نوں کوئی اگ دا فائدہ دس بہوے تاں اوہ
اوہو اگ لیا کے گھر نوں لا لیندے نیں۔

جھلے کتھوں جاپن' گلاں کرن تاں سنجاپن۔

معنے: سنجاپن: پتہ لگے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے
پئی اوہناں دی گل بات توں ای اوہناں دی عقل فکر دا
اندازہ ہو جاندا اے۔

جے کر خطا کڈھنی' دیندا جھٹ بنا۔

معنے: خطا کڈھنی: غلطی کڈھنی ☆ جھٹ: اوسے ویلے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے
پئی اوہناں جدوں اگلے دی غلطی کڈھنی ہووے تاں بناں
سوچے سمجھے اوسے ویلے جواب دے دیندے نیں۔

جے کوئی آکھے کم کاج نُوں' چادر لے کے لمّیں پے
جائیے' جے کوئی آکھے کھان پین نُوں' ہتھ دھو
کے بہہ جائیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے
پئی جدوں کوئی اوہناں نوں کم کار دا آکھے تاں اوہ تاپ دا
بہانہ کر کے لمّیں پے جاندے نیں پر جدوں کوئی کھان پین
لئی صَلح مارے تاں اوسے ویلے ہتھ دھو کے کھان لئی تیار ہو
جاندے نیں۔

جے کوئی آکھے لے پرشادا' اگے ودھ کے لیئے'
جے کوئی کم کرن نوں' صُم مُن ہو کے بہیے۔

معنے: پرشادا: روٹی، لنگر ☆ صُم مُن: گونگے بن کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے
پئی جدوں کوئی روٹی دین لگے تاں اوہ سبھناں توں اگے
ہوندے نیں پر جدوں کوئی کم کاج دا آکھے تاں اوہ گونگے
بولے بن کے بہہ رہندے نیں۔

جیکر ڈسو' تاں ہتھوں پھسو۔

معنے: ڈسو: دسو ☆ پھسو: پھس جاؤ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کوئی اجیہا
کم کر بہندا اے پئی جے کسے نوں دس بہوے تاں اوسدی
شامت ای آ جاندی اے۔

جیہا کِلے بدھا' تیہا چوراں کھڑیا۔

معنے: کِلے بدھا: کھونٹی نال بجھا ☆ کھڑیا: لے گئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ نکمے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی
اوہ بھانویں گھر وِچ ہون جاں کم کار دی تھاں تے ہون پر

اوہناں کرنا کجھ نہیں ہوندا۔ اوہ ہتھ تے ہتھ دھر کے بہہ رہندے نیں۔

جیہدا اپنڈ گراں' اوہنوں ہکن نوں وی نہ تھاں۔

معنے: گراں: گاؤں ☆ تھاں: جگہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کجھ لوک ایسے وی ہوندے نیں پئی سبھ کجھ اوہناں دا ہوندیاں وی اوہناں دے وس کجھ نہیں ہوندا اتے ہور لوک اوہناں دی ہر شے تے مَل مار لیندے نیں۔

جیہدا کھانا' اوہنوں ای گھورنا۔

معنے: گھورنا: ناراضگی دا اظہار کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جیہڑے گھروں کھاندے نیں اوس گھر والیاں نال ای آئیاں کڈھدے نیں۔

جیہدا ویاہ' اوہنوں تیل وی نہ۔

معنے: تیل وی نہ: اوس نوں کوئی تیل وی نہیں لاندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کوئی کم وی عقل فکر نال نہیں کردے۔ اجیہاں گھراں وچ جیہڑے منڈے دا ویاہ ہوندا اے اوس نوں تیل لان لئی وی کوئی نہیں تیار ہوندا۔

جیہڑی اُبھاگی مقدمہ کرے' دھڑ' دوی بھوگے' لگے وی بھرے۔

معنے: اُبھاگی: بھیڑے بھاگاں والی' بدقسمت ☆ دھڑ: پریشانی ☆ بھوگے: برداشت کرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایس جگ دے پُٹھے ویہار بارے دسیا گیا اے پئی ایتھے جے کوئی مظلوم اپنے تے ہویا ظلم کتے سرکارے دربارے دسنا چاہوے تاں اوس نوں مقدمے دی کجھ دھڑ وی جرنی پیندی اے اتے پیسے وی بھرنے پیندے نیں۔

جیہڑی پُوچھل چکو' اوہو ای مادی۔

معنے: پُوچھل: دُم ☆ چکو: اتانہہ نوں کرو ☆ مادی: مادہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں وچوں جیہدے نال وی واہ پئے جاوے اوہ ای پورے وٹیاں دا نہیں نکل دا۔ سگوں اوہو جیہے ویہار دے لوک عام کر کے دو نمبری ای ہوندے نیں۔

جیہے کنت گھر رہے' تیہے گئے پردیس۔

معنے: کنت: خاوند۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں اتے نکمیاں خاونداں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بھانویں گھر وچ رہن جاں گھروں کتے باہر ٹُر جان اوہناں کرنا ککھ ہوندا نہیں ایس لئی گھر والیاں نوں اوہناں دا کوئی فائدہ نہیں ہوسکدا۔

چار دن شوق دے' مُڑ اوہو گھتے بھوئیں نکدے۔

معنے: شونق: شوق۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے

پئی اوہناں کول جدوں مال پانی آ جاوے تاں اوہ چار دِن تاں اُنگلاں چٹ کے عیاشیاں کر لیندے نیں پر چھیتی ای اوہناں دا مُڑ اوہوای حال ہو جاندا اے۔

چِٹّی داڑھی، تے ناں دِلبر۔

معنے: دِلبر: دِل نوں چنگا لگن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا دھوَلا چھاٹا اتے بُنڈ وِچ آٹا ہوندا اے پر اوہ فیشن کرنوں ماسہ شرم نہیں کردے۔

چراغ گُل، پگ غائب۔

معنے: چراغ گُل: دِیوا بُجھن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بارے دسیا گیا اے پئی ایس جہان وِچ دھکے شاہی ہر تھاں ہوندی رہندی اے اتے دِیوا بُجھن دی ڈِلھ ہوندی اے پئی اگلے لوکاں دے سِراں توں پگّاں لاہ لیندے نیں۔

چرخہ واہ اڈایا، رن گلیندی پُونیاں۔

معنے: اڈایا: ڈاہیا، کتن لگی ☆ گلیندی: تلاش کردی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر کم ویلے نال اتے ٹھک سِر تال نہیں کردے سگوں چرخہ ڈاہ کے مگروں پُونیاں لبھن لگدے نیں۔

چڑھ چھماہی دے گنے، بہہ ونج ورہے دے مہمان۔

معنے: چھماہی دا گنا: چھ مہینیاں اندر پکن والی ہانڈی ☆ بہہ ونج: بہہ جا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کبدھے لوک اوہو جیہاں نوں مِل پَین تاں مُڑ گھاٹا کسے نوں وی نہیں پَیندا اتے دوویں اِکو جیہے ای رہندے نیں۔ گھر والے وی چھ مہینیاں اندر پکن والی ہانڈی دھر دیندے نیں اتے پروہنا وی پُورا سال رہن والا ہوندا اے۔

چڑھناں رُکھ تے لبھنیاں پَوڑیاں۔

معنے: پَوڑیاں: سیڑھیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نے درخت تے چڑھنا ہووے تاں اوہ پَوڑی لبھدے پھر دے نیں حالاں رُکھ نوں تاں پَوڑی لگدی ای بڑی گھٹ اے۔

چکھنے چاکھنے تے ٹیک نُوں گنڈھیں۔

معنے: چاکھنے: سواد والی شے ☆ ٹیک: ڈِب ☆ گنڈھیں: گنڈھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں تھاں تھاں چسکے لان دا بڑا چا ہوندا اے پر اپنی جیب نوں گنڈھ مار کے رکھدے نیں پئی دوانی پلیوں خرچنی نہ پے جاوے۔

چن دِسیا نہیں، بابا عید پڑھن گیا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے

پئی اوہ ہر ویلے اوہ کم کرن ٹُرے ہوندے نیں جو کرن دا ہالی ویلا نہیں آیا ہوندا۔

چَو تھے حصے دی بھیالی ٹھوٹھا ڈاہوے ادھ۔

معنے :بھیالی: بھائیوالی ☆ٹھوٹھا: بھانڈا۔

ویروا:ایس اکھان وچ کُبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا کسے کم وچ حصہ تاں چَوتھا ہوندا اے پر اوہ دھکوزوری ادھ دے حصے دار بنے پھر دے نیں۔

چوراُچکا چَوہدری' گنڈی رن پردھان۔

معنے :گنڈی: بدکار۔

ویروا:ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چور لوک اتے بدکار لوک ہر تھاں رَولا پا کے اپنی گل منوان دی واہ لاندے نیں اتے بھلے مانساں نُوں ہر تھاں داہ لالیندے نیں۔

چو کھے تیجھے تھوڑا وی گوایا۔

معنے :چوکھا: زیادہ۔

ویروا:ایس اکھان وچ کُبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے وی شے چوں تھوڑا لین لئی راضی نہیں ہوندے اتے اوہناں نُوں جو کُجھ لبھنا ہوندا اے اوہ وی ازایاں کر بہندے نیں۔

چولاں دا ویاہ تے کھچّاں گوندیاں' جھوٹھاں کرن گمان' اسی نہیں آوندیاں۔

معنے :کھچّاں: فضول زنانیاں ☆جھوٹھاں: بے کار عورتاں

ویروا:ایس اکھان وچ کُبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی بھیڑے لوکاں دے ویاہ وچ اوہناں توں وی بھیڑے آکے گَون لگ پیندے نیں اتے اوہناں توں وی بھیڑے آکڑی پھر دے نیں پئی اسی ایس ویاہ وچ نہیں رلنا۔

چُونڈا اِگا' بی بی اجے کُڑی اے۔

معنے :چُونڈا: گُت۔

ویروا:ایس اکھان وچ کُبُدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنی عُمر نہیں ویکھدے سگوں اوہ بُڈھی عمرے وی جوان بن بن بہندے نیں۔

چَونکیوں نکلی' چُوہڑیاں جوگی۔

معنے :چَونکیوں: چَونکے چوں' روٹی کھان والا چَونترا۔

ویروا:ایس اکھان وچ بدکار زنانیاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں اوہ اپنی شرم حیا دی چادر اِک وار لاہ دین تاں اوہناں دی ککھ عزت نہیں رہ جاندی۔ ایس لئی خاوند نُوں کدی اوس نُوں پرت کے نہیں وسانا چاہیدا۔

چُونے گچ قبر' مُردہ بئیمان۔

معنے :چُونے گچ: سفیدی والی۔

ویروا:ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار لوکاں نے اپنے کرداراں نُوں لکا کے رکھیا ہوندا اے اتے بھیڑے لوکاں دی ظاہری ٹیپ ٹاپ چنگی لگدی اے۔ پر اصل وچ اوہ کسے کم دے نہیں ہوندے۔

چُوہا کویں کھڈیں جاوے بھج، اوہدی پُوچھل نال بدھا چھج۔

معنے: کھڈیں: کھڈ وچ ☆ بھج: دوڑ ☆ پُوچھل: دُم ☆ چھج: چھاج۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی بندہ چوہدرا دے چکراں وِچ پیا ہووے تاں اوکھے ویلے اوہ کِتے لُک وی نہیں سکدا کیوں جے ہر کوئی تاں اوس دا جانو ہوندا اے۔

چھب گھڑی وِچ، صُورت طباق وِچ۔

معنے: چھب: چہرہ ☆ طباق: طباخ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر کم اُلٹ کردے نیں۔ جو کرنا ہوندا اے اوہ کردے نہیں جو نہیں کرنا ہوندا اوہ کری جاندے نیں۔

چھجاوے چھکالیا، ہلّے نی ماسی اوڈھے۔

معنے: چھکالیا: ٹُٹیا بھجیا، چھیکاں والا ☆ اوڈھے: جیہوں کوئی سوراخ نہ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنے نقص وَل تاں جھاتی نہیں ماردے پر لوکاں دیاں کمیاں کوتاہیاں ٹولدے پھردے نیں۔

چھڈی تیری چھاہ، مہری کُتیاں نُوں تاں ہٹک۔

معنے: چھاہ: لسّی ☆ ہٹک: روک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں پھس جاوے تاں اوہ اگلے دی ہر گل منن لئی تیار ہو جاندا اے اتے ہر حال وِچ اپنی جان چھڈان لئی فکر وند ہوندا اے۔

چھڈیا مجھ تھلے، جا پیا کٹے تھلے۔

معنے: تھلے: بیٹھاں، دُدھ چُنگن لئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں گھلو کسے ہور پاسے تاں اوہ کسے ہور پاسے نُوں جا نکلدے نیں اتے اوہ کم کدی نہیں کردے جو اوہناں نُوں آکھیا گیا ہوندا اے۔

چھرّے صندُوق اِچ، گٹکاں بندُوق اِچ۔

معنے: چھرّے: بندوق دیاں گولیاں ☆ گٹکاں: جمع گٹک دی، گٹھلیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نے جو کم کرنا ہوندا اے اوہ عقلوں فکروں باہرا ای کرنا ہوندا اے اتے اوہناں دے کم نُوں کوئی عقل والا ہائیں مائیں نہیں سمجھ سکدا۔

چھڑے کرماں دے سڑے، آپ پکیندے روٹیاں، آپ بھریندے گھڑے۔

معنے: چھڑے: اویاہے، کلّے کارے ☆ پکیندے: پکاندے

ویروا: ایس اکھان وِچ چھڑیاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں وچاریاں نُوں کُھٹن کمان دا کم کرن مگروں گھر یں آ

کے کھان پکان دا سارا دھندا اوی آپوں ای کرنا پیندا اے۔

چھندر دے سر چنبیلی دا تیل۔

معنے :چھندر: چکوندر لمے مونہہ والا چوہا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سدا اوہ کم ای کردے نیں جو نہیں کرن والا ہوندا اے تے اوہ چکوندر دے سر تے چنبیلی دا تیل ملدے پھردے نیں۔

چیز نہ سانبھے اپنی' چوراں گالھیں دے۔

معنے :سانبھے :سنبھال کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنی شے دی تاں سانبھ سنبھال کردے نہیں پر اُلٹا چوراں نُوں گال مندا کردے رہندے نیں۔

حاجی مویا' لَوتھ چھٹیا۔

معنے :چھٹیا: خلاصی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سدا کبدھ پُنا ای کردے نیں اتے اوہناں کولوں اگلے دی جان اوہناں دے مرن تے ای چھٹ دی اے۔

حویلی میں باقر دی' وِچ جمالو آکڑدی۔

معنے : آکڑدی: ناز نخرے وکھاندی' تکبر وکھاندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے دی تھاں دے مان تے وی جگ اندر اپنا رُعب داب بنان دا چارا کردے رہندے نیں۔

حیاتی دے پوُلے کسے نُوں ڈاڈھے' کسے نُوں پولے

معنے :پوُلے: جُتیاں ☆☆ پولے: نرم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ زندگی دیاں تلخیاں بارے دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر دُکھاں تے مُصیبت ہر اک نُوں جرنا ای پیندا اے کوئی تھوڑا جرے جاں ودھ اوس نُوں واری ضرور دینی پیندی اے۔

خالی سنکھ وجاوے دیپا۔

معنے :سنکھ: ہوکا دین لئی سنگ ورگا پائپ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے ضروری کم کار توں بغیر وی اپنا کم کردے رہندے نیں اتے لہا چڑھا ذرا نہیں ویکھدے۔

خانقاہ تے جد چڑھنا' تے مجاوروں کِیہ خوشامد۔

معنے :مجاور: دربار دا راکھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے دربار تے دُعا کرن لئی جانا ای اے تاں اوتھے جا کے مجاوراں اگے ہیں ہیں کرن دی کِیہ لوڑ؟

خانقاہ ڈھین لگی تاں مجاوراں دی وٹے مارے۔

معنے :ڈھین: ڈھہن لگی' مسمار ہون لگی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کدی وی کسے دے سکے نہیں ہوندے۔ جنھوں کھاندے پیندے جوان ہون اوس گھر تے وی اوکھاویلا آ

جاوے تاں اوہ دُشمناں دے سنگی بن جاندے نیں۔

خربوزیاں والے چھُٹ گئے' چھلڑاں والے پھڑے گئے۔

معنے: چھُٹ گئے: خلاصی پا گئے☆ چھلڑاں: چھلکے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا کوئی کم وی عقل والا نہیں ہوندا۔ اوہ مُجرماں نُوں چھڈ کے بھلیاں نُوں جھٹ کری پھڑ دے نیں۔

خصم دا کھائیے' بھیا جی دا گائیے۔

معنے: خصم: خاوند☆ بھیا: بھرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں زنانیاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ساری عُمر خاوند دی کمائی کھاندیاں نیں پر جدوں دی کتے نچھ آوے خیر اپنے بھراواں دی منگدیاں نیں۔

خیر قلندراں 'ہُو نجھا باندراں۔

معنے: خیر: خیرات☆ہُو نجھا: بچیا کُھچیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی چنگی چیز تاں اوس نُوں دے دیندے نیں جیہدی اوس چیز پچھے محنت گھٹ لگی ہوندی اے پر جو محنت کر کے حلال ہو جاوے اوس لئی رہند کھوہند رکھ دیندے نیں۔

خیر دُ آیا خیر نال' ست بلائیں پیَر نال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کدی خیر دا سُنیہا لے کے نہیں پرتدے۔ سگوں اوہناں دے پیَراں نال وی ست بلاواں ضرور چمڑیاں ہویاں ہوندیاں نیں۔

داتے داتے مر گئے' رہ گئے مکھی چُوس۔

معنے: داتے: دان کرن والے☆ مکھی چوس: کنجوس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دان کرن والے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ تاں جگ اندر کتے وِرلے ای لبھدے نیں پر کنجوس اتے پلیوں موئی جُوں نہ جھاڑن والے ہر تھاں تُرے پھر دے نیں۔

داڑھی نالوں مُچھاں ودھ گئیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا ہر کم عام بندیاں توں وکھرا اتے عجیب ہوندا اے اوہ فائدے لئی کیتے جان والے ہر کم وِچ نقصان چوکھا کر لیندے نیں۔

داکھے ہتھ نہ اپڑے' تھُوہ کوڑی۔

معنے: داکھے: انگور تائیں☆ کوڑی: کڑوی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بارے دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ کسے شے نُوں حاصل کرن لئی اوس تائیں پہنچ نہیں سکدا تاں اوس نُوں کوڑی آکھ کے اوس دل وِکھ کے تھُک دیندا اے۔

دال الونی' کپڑے صبُونی۔

معنے: الونی: نمک توں بغیر☆ صبونی: صاف سُتھرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے

پئی اوہناں دے گھر کھان نُوں بھانویں کُجھ ہووے جاں نہ ہووے پر اوہ باہر زمانے اندر اپنا ٹوہر ٹپا گھٹ نہیں ہون دیندے۔

دام بیاجی، کھیت پیازی۔

معنے: بیاجی: سود تے ☆ پیازی: پوہلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کم کارتاں کردے نہیں اتے قرض لے کے وی واہی جوتی کرن اتے کھیت وِچ کنک دی تھاں پوہلی پیازی ای دِسدی اے۔

دام ڈیوڈھے، جنس دُونی۔

معنے: ڈیوڈھے: ڈیڑھ گُنا ☆ دُونی: دوگُنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے شَے نُوں خریدن لگیاں جو مُل اوہ کردے نیں پیسے تھوڑے دے کے دُوگنا جنس تے مُل مار رہندے نیں۔

دام ٹھیکراں، تے بول باریک۔

معنے: ٹھیکراں: ٹھیکریاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک گلاں باتاں دے بڑے ای چالاک ہوندے نیں اتے اوہ اگلے نُوں کھوٹے سِکے دے کے وی گلاں باتاں نال بھرمائی رکھدے نیں۔

دانگی دا تلا مُونہہ نال روشن خاتون۔

معنے: دانگی: دیگچی ☆ تلا: تھلھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کوئی وی کم سمجھ داری نال نہیں کردے سگوں دیگچی دے تھلے ورگے کالے مُونہہ ورگی نُوں روشن خاتون آکھ کے بلاندے نیں۔

دُبدتا وِچ دوویں گئے، مایا مِلی نہ رام / دُبدھا وِچ دونوں گئے، مایا مِلی نہ رام۔

معنے: دُبدتا: ایس جہان دا جھیڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دُو بدو ہون وِچ اپنے ودھ ہوندے نیں پئی لڑائی جھگڑے وِچ ای پھسے رہندے نیں اتے نہ ای دولت تائیں اپڑدے نیں اتے نہ ای رب نُوں راضی کر سکدے نیں۔

دِتی دھیلی، لئی حویلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے نُوں مُل تھوڑا دے کے وی دھکے نال اگلے دی وددھ جائیداد تے مُل مارن دی واہ لاندے رہندے نیں۔

دِتی نہ لئی، اُیویں بھنڈی پئی۔

معنے: بھنڈی: لڑائی جھگڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ لین دین بھانویں کُجھ وی نہ کرن پر فیر وی رب واسطے دا جھگڑا ضرور پا دیندے نیں۔

ڈدھ دی رکھوالی بلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ڈدھ دی راکھی بلی بٹھا دیندے نیں جو ڈدھ دی راکھی تے کیہ کرے گی سگوں ڈدھ نوں پی جاوے گی۔

درزی دا سُئیں گا نا بھنّاں لوہار مارے چنّگاں۔

معنے: چنّگاں: چنگیاڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی بھانویں گل کسے دی ہووے پر اوہ دھکے نال وِچ لت اڑا لیندے نیں۔ دُوجیاں دے مسلیاں وِچ دخل دین نُوں عیب نہیں سمجھدے۔

دِسن دے چنگے، عملاں دے کوہڑے۔

معنے: دِسن: نظر آون ☆ کوہڑے: بھیڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ عام لوکاں وِچ اپنا بھرم بھاء تاں بڑا ای بنائی رکھدے نیں پر اوہ اپنیاں کرتُوتاں دے بڑے ای بھیڑے ہوندے نیں۔

دُکھ سہوے کُکھی، میوا کھاوے کاں۔

معنے: سہوے: برداشت کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کم کوئی کر کر پھاوا ہو جاندا اے پر کھان پین نُوں کوئی ہور چوبرا جاندا اے۔

دُکھے سر تے بھنّاں گوڈا۔

معنے: دُکھے: درد کرے ☆ بھنّاں: پٹی کرن ☆ گوڈا: گھٹنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں درد جسم دے کسے ہور حصے وِچ ہوندا ہووے تاں اوہ پٹی ہور تھاں بنھ دیندے نیں۔

دِل دا محرم کوئی نہ مِلیا، جو مِلیا سو غرضی ھُو۔

معنے: محرم: رازدان ☆ غرضی: غرض مند۔

ویروا: حضرت سُلطان باہوؒ ہوراں دی ایس اکھان رنگی شعری تُک وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر اوہ لوک بڑے ای گھٹ نیں جو کسے دے محرم راز ہوندے نیں پر بہتے مِلن والے غرض وندا ای ہوندے نیں اتے اوہناں نے دوست دا رُوپ جھوٹھا دھاریا ہوندا اے۔

دلالاں نُوں گھوڑی نہیں پوہندی۔

معنے: پوہندی: چنگی لگدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کدی ایہ وی ہویا اے پئی دلال نُوں ڈنگر چنگا نہ لگے اوس کیہڑا ڈنگر خریدنا ہوندا اے اوس تاں بس سودا ای کرانا ہوندا اے۔

دِن لتّھا، نکما متّا۔

معنے: متّا: متاں دین والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں اتے نکمیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ آپ تاں سارا دِن ککھ بھن کے دوہرا نہیں کردے اتے جدوں دِن ڈُب جاوے تاں اوہ ہورناں نُوں متّاں دین لگ پیندے نیں۔

دِن نُوں اللہ ہو، رات نُوں جندرے دھرو۔

معنے: جندرے دھرو: تالے توڑن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ چالاک لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دن ویلے سارا دن تسّی پھیردے رہندے نیں پر جدوں رات ہوندی اے تاں اوہو لوک لوکاں دے جندرے توڑن لگ پیندے نیں۔

دند کھاندیاں کھاندیاں گھس گئے نیں، جیبھ گِلے کردیاں نہیں گھسی۔

معنے: گِلے: شکوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ساری عُمر روٹی کھا کھا اپنے دند گھسا لیندے نیں پر اوہناں دی زبان چلدی چلدی کدی نہیں گھسدی اتے اوہ ہر ویلے بولدے ای رہندے نیں۔

دِنے تاں پھردی اَوَنی، رات پوے تاں پھرولے پُونی۔

معنے: اَونی: ویہلی ☆ پھرولے: لبھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سارا دن کھیاں ماردیاں لنگھا دیندے نیں پر جدوں شام پے جاوے تاں اوہناں نُوں کم کرن دی فکر پے جاندی اے۔ اتے گھر دیاں نُوں وکھان لئی ایدھر اودھر ہتھ ماردے رہندے نیں۔

دِنے تاں نہالی نہ دِسے، راتیں بھاجڑاں ٹورے

معنے: نہالی: چھوٹی رضائی ☆ بھاجڑاں: گھر دا سامان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے گھر دن ویلے تاں کوئی رضائی نظر نہیں آوندی پر رات ویلے اوہ بھاجڑاں ٹورن لگ پیندے نیں۔

دِنے کتاں، راتیں کتاں، اوہ نہ لبھے جو اُتے گھتاں

معنے: گھتاں: لواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دن رات کم کار تاں کردے رہندے نیں پر اوہناں نُوں اپنے آپ دی ماسہ فکر نہیں ہوندی اتے اپنے آپ دا ماسہ دھیان نہیں رکھدے۔

دِنے نہ کتن کتنیاں، رات نُوں دُھماں گھتنیاں۔

معنے: کتن کتنیاں: کتن دا کم کرن ☆ دُھماں گھتنیاں: مشہوریاں کرنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ویلے سر تاں کوئی کم کار کردے نہیں اتے جدوں کم کار دا ویلا لنگھ جاوے تاں اوہ کم کرن دا سدّا سارے لوکاں نُوں دیندے پھردے نیں۔

دوپہیاں وِسر گئیاں، یاراں دیاں دُور بلائیں گئیاں

معنے: وِسر گئیاں: بھُل گئیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے

پئی اوہ بُرے کم کرنوں باز نہیں رہندے اتے مار کھان توں مگروں اوہ ڈھیٹھ بن کے سبھ کُجھ بھُلا بہندے نیں۔

دو کم کرن والے' ترے شاواشے آکھن والے۔

معنے: شاواشے: تعریف۔

ویروا: ایس اکھان وِچ اوہناں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ آپوں تاں رج کے کمکوس ہوندے نیں اتے جے دو بندے کم تے لگے ہون تاں ترن اوہناں نُوں ہلاشیری دین والے ہوندے نیں۔

دو کھاہدیاں دو کھان گے' چور نٹھ جان گے۔

معنے: کھاہدیاں: مار کھاہدی ☆ نٹھ جان گے: دوڑ جان گے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چور لوکاں دی کوئی حثیت نہیں ہوندی اوہ مار کھار کے وی مُڑ ڈھیٹھاں وانگ پرت پرت کے چوریاں کردے رہندے نیں۔

دو ول پگ دے تے ہتھ وِچ طُرا۔

معنے: وَل: پیچ ☆ طُرا: پگ دا شملہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا ایہ حال ہوندا اے پئی اوہ وچارے پُوری پگ دا کپڑا تاں خریدن جوگے نہیں ہوندے پر پگ دا شملہ ہتھ پا پا کے گھڑی مُڑی لوکاں نُوں وکھاندے رہندے نیں۔

دو یار' تے تیجا خوار۔

معنے: خوار: خراب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی دو بندے یار بن جاندے نیں تاں یاری چلدی رہندی اے پر جدوں تیجا رَل دا اے تاں اوہ تِنے ای اکدوجے بارے غلط فہمیاں دا شکار ہو جاندے نیں۔

دور گیاں دے ہاڑے گھتاں' نیڑے آئیاں نُوں دُھر پِٹاں/ دور گیاں دے ہاوے مراں' گھر آئیاں دے ساڑے سڑاں.

معنے: ہاڑے گھتاں: ہاڑے پاواں ☆ دھر پٹاں: جان نُوں روواں ☆ ساڑے سڑاں: دُکھ وِچ ہلکان ہوواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی اوہناں توں دُور ہوندا اے تاں اوہدا ناں لے لے ہوکے بھردے نیں پر اوہو جی جے اوہناں دے نیڑے آن وسے تاں اوس دا دُکھ کرن لگ پیندے نیں۔

دوس اپنا' دادے داڑھی ویہڑے دی۔

معنے: دوس: گناہ قصور ☆ دادے داڑھی: گالاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی قصور بھانویں اوہناں دا اپنا وی ہووے تاں وی اوہ گال مندا لوکاں نُوں ای کردے رہندے نیں اتے ایس کم توں ماسہ شرم نہیں کھاندے۔

دِھر دِھر دا دینا' ناں لہنا سنگھ۔

معنے: دھر دھر: جنے کھنے دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر اک دے قرضائی ہوکے وی اپنی ٹوہر مٹھی نہیں ہون دیندے۔

دھرک دھرک بھنّی، پیکے نہ پتّی۔

معنے: دھرک دھرک: دھک دھک کے ☆ بھنّی: دوڑی ☆ پتّی: اپڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بڑی ای دوڑ بھج کردے نیں پر فیروی اوہ اپنے متھے مچے تے کدی نہیں اپڑ سکدے اتے سدا راہ وچ ای رہ جاندے نیں۔

دھڑی دا سر ہلائی، چھارک دی زبان نہیں ہلائی۔

معنے: دھڑی دا سر: پنج سیراں دا سر ☆ چھارک: چھٹا کی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے گل دا ہاں نانہہ وچ جواب دین لگیاں ایڈا وڈا سر تاں ہلاندے نیں پر اپنی نکی جیہی زبان نہیں ہلاندے۔

دھسے کھاندی اُکھلی، پیکے کھاندا چھج، جیہڑا حال کل سی، اوہو حال اے اج۔

معنے: دھسے: گٹ ☆ پیکے: ہجوکے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی اپنے اپنے مقدر دا لکھیا ای کھاندا کھٹدا اے اتے کئی لوکاں دی ساری عمر ای دُکھاں وچ لنگھ جاندی اے۔

دھگانے دی اماں، چڑھ ہبوے دھنگاڑے۔

معنے: دھگانے: دھکے ☆ دھنگاڑے: لک تے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جے اوہناں دی ماسہ عزت کرلوتاں اوہ اگلے دے سر تے چڑھن دی کوشش کردے نیں۔

دھوٗلا جھاٹا، ٹنڈ وچ آٹا۔

معنے: دھوٗلا جھاٹا: چٹے وال۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی لوک کوئی وی کم کرن لگیاں اپنی عمر اتے رُتبے ولوں نہیں ویکھدے سگوں ہر گل وچ دھک مارای کردے نیں۔

دھیلی نہ دیوے، حویلی دیوے۔

معنے: دھیلی: ادھا پیسہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے نوں دھیلے سر پیسے نہیں پرتاندے مگروں بھانویں ایس دا چوکھا بھرت ای اوہناں نوں بھرنا پئے جاوے۔

دھیلے دی گڈی، ٹکا سر منائی۔

معنے: گڈی: ہتھ نال بنایا گیا کھڈونا ☆ ٹکا: ٹکا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کوئی وی کم کرن لگیاں اوس چیز ای اصلی اہمیت تے قیمت نوں نہیں سمجھدے اتے انھے واہ خرچ کردیندے نیں۔

دھیلے والا منگے، روپے والا سنگے۔

معنے: سنگے: شرمائے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بُہتے پیسے لَین والے تاں کسے کولوں قرض منگن لگیاں شرماندے رہندے نیں جدوں کہ تھوڑے پیسے لَین والے ٹپ ٹپ کے اگلے دے سر تے چڑھدے رہندے نیں۔

دے نہ جانے ڈھٹی' شریکاں گنوں رُٹھی۔

معنے: ڈھٹی: نکمی شے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں کسے نال ورتن دی تاں جاچ نہیں ہوندی اُلٹا اپنے بِکدیاں نال مُونہہ وَٹی پھر دے نیں۔

دے نہ گھن اجائیں لگا وَجن۔

معنے: گھن: لوے ☆ اجائیں: فضول ☆ وَجن: شک وہم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دین لَین بھانویں کُجھ وی نہ پر اگلے بندے نُوں رب واسطے دا بھنبھل بھوسیاں وِچ پا چھڈدے نیں۔

دیسی ٹٹو' خراسانی دولتے۔

معنے: ٹٹو: ماڑا گھوڑا ☆ دولتے: دولتیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنی حثیت وَل جھاتی نہیں ماردے سگوں اپنی اوقاتوں ودھ ودھ گلاں کردے رہندے نیں۔

دیوے وِچ تیل نہیں' مُونہہ دوا کھے دا۔

معنے: دوا کھے دا: دوا کھے وَل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دی جیب وِچ پیسہ نہ وی ہووے تاں وی اوہ رج خرچ کرن دیاں گلاں کردے رہندے نیں۔

دیہ وڈاناں سُنج۔

معنے: دیہ: پنڈ ☆ سُنج: تنہائی' بربادی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نے اپنے ناں تاں بڑے بڑے راٹھاں والے رکھے ہوندے نیں پر کرتوتاں وَلوں رج کے ماٹھے ہوندے نیں۔

ڈُبی تاں جے ساہ نہ آیا۔

معنے: ڈُبی: ڈُب گئی ☆ ساہ نہ آیا: ساہ لَین اوکھا ہو گیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں کسے اَوَلی مُصیبت وِچ پھس جاوے تاں اوسدا اوتھوں جان جاں عزت پت بچا کے نکلن اوکھا ہو جاندا اے۔

ڈُبی لہندے' لبھدا پھرے چڑھدے۔

معنے: ڈُبی: ڈُب گئی ☆ لہندے: مغرب وَل ☆ چڑھدے: مشرق۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سدا اپٹھا کم ای کردے نیں جسراں اوہناں دا کوئی جی پانی وِچ کسے ہور پاسے ڈُب جاوے تاں اوہ ہور پاسے لبھدے پھردے نیں۔

ڈُھی اُٹھ توں، کاوڑ جتوال تے۔

معنے: ڈُھی: ڈگی ☆ اُٹھ: اُوٹھ ☆ کاوڑ: غصہ ☆ جتوال: اوٹھوال، اوٹھاں دا مالک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا نقصان کوئی ہور کر جاندا اے پر اوہ غصہ کسے ہور تے کڈھدے پھر دے نیں۔

ڈُھی چِٹی چمڑی، بُھل گئی امڑی۔

معنے: چِٹی چمڑی: گورا رنگ ☆ امڑی: ماں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جدوں اپنی جوان زنانی دا حُسن ویکھ لیندے نیں تاں اوس حُسن دے نشے وِچ اپنی ماں پیو دی عزت آدر وی وسار دیندے نیں۔

ڈِسن دے من موچلے، گپن دے گپناؤ۔

معنے: ڈِسن: نظر آون ☆ من موچلے: من موجی، من موہنے ☆ گپن: جھوٹھ مارن دے ☆ گپناؤ: ماہر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اُنج ویکھیاں تاں بڑے ای بھولے اتے من موہنے لگدے نیں پر جدوں اوہ گپاں ریہڑدے نیں تاں کوئی اوہناں دا مقابلہ نہیں کر سکدا۔

ڈُوم اگے ڈُوم گائے، دسو کیہ انعام پائے۔

معنے: ڈُوم: میراثی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی انعام اکرام وی بس کوئی تگڑا بندہ ای دیندا اے پر جے مراثی دے کول جا کے مراثی گاؤن لگ پوے گا تاں اوہنوں اوتھوں کیہ لبھ جاوے گا؟

ڈُھٹی گوں اندھارا بھاوے۔

معنے: ڈُھٹی: بد اخلاق ☆ گوں: نُوں ☆ اندھارا: اَنھیرا ☆ بھاوے: چنگا لگے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی بد اخلاق لوک پورے جگ اندر اَنھیرا ہو جان دیاں دُعاواں کردے نیں کیوں جے اوہ آپ اَنھیرے وِچ ہوندے نیں۔

ڈِھڈ رجیا، اکھیں بھکھیاں۔

معنے: رجیا: سیر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا لالچ کدی وی نہیں مُکدا۔ اوہ بھانویں رج کے روٹی وی کھا لین مُڑ وی اوہناں دا ایہ ای جی کردا اے پئی کجھ روٹی اپنے ڈھڈ دے اُتے وی بنھ لین۔

ڈیڈھ پڑوپی کنگنی، پھلیوں گوندی آئے۔

معنے: کنگنی: پرانے زمانے دی اک فصل ☆ پھلیوں: جتھے پھلے پائے ہون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے گھر بھانویں دمڑی وی نہ ہووے پر اوہ لوکاں نُوں اِنج ای لگدے نیں جویں بڑے ای خوشحال

ہوندے ہون۔

ڈیڈھ کوڈی نیوندرا' جالندھروں گاوندی آئے۔

معنے: ڈیڈھ کوڈی: ڈیڈھ کوڑی ☆ نیوندرا: ویاہواں تے اِک دُوجے نُوں دین والے پیسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوسیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں ویاہواں وچ دینا لینا تاں پائی پیسہ گھٹ ای ہوندا اے پراوہ ای ہرپاسے گلیں باتیں پہاڑ بناندے نظر آوندے نیں۔

ڈیکھ پرائیاں ڈھیریاں' دھتالوا کھاں پھیریاں۔

معنے: ڈھیریاں: مال دَولت ☆ دھتالو: لالچی زنانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوسیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دَولت دے ایڈے پجاری ہوندے نیں پئی جیہڑے تھانوں دَولت نظر آجاوے اوہ اوتھے ای ڈھاسالا کے بہہ جاندے نیں اتے اپنے سکیاں تک نُوں بھل جاندے نیں۔

ڈین آپ تاں مرگئی' دندلاہ کے آلے وچ دھرگئی۔

معنے: دندا ان: شے نُوں خراب کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوسیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جے کوئی شے کھانہ سکدے ہون تاں شے نُوں جوٹھی کرکے رکھ جاندے نیں پئی کوئی ہور وی اوس نُوں مُونہہ وچ نہ پالوے۔

ڈین دا گھر وی اوتھائیں' بالاں دی کھیڈن جاہ وی اوتھائیں۔

معنے: اوتھائیں: اوتھے ای ☆ کھیڈن جاہ: کھیڈن تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جتھے بھیڑے لوک رہندے نیں اوتھے ای چنگے لوکاں وی رہنا ہوندا اے اتے بھیڑیاں نے اپنا بھیڑ وسنوں رہنا نہیں ہوندا۔

راکھی پھر دی آن دی' لتھی چڑھی نہ جان دی۔

معنے: آن: عزت ☆ لتھی چڑھی: وادھا گھاٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوسیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں اپنی عزت دے رہ جان جاں لہہ جان نال کوئی غرض نہیں ہوندی اوہ بس اپنے ٹوہڑ پئے وچ ماسہ فرق نہیں پین دیندے۔

راکھی کر بہالیے' پیڑ ھے لئے چرا۔

معنے: بہالیے: بٹھایئے ☆ پیڑھے: گھیودے ڈھیلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوسیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں جے کسے شے دی حفاظت لئی وی کتے بٹھایا جاوے تاں وی اوہ کوئی نہ کوئی نقصان ضرور کر جاندے نیں۔

راموں وی گئے' رحیموں وی گئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوسیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی کئی وار اوہ انج دیاں غلطیاں کرلیندے نیں پئی اوہ نہ تاں ہندوواں وچوں ای جاندے نیں اتے نہ ای

مُسلماناں وِچوں گِنے جاندے نیں۔

ربڑ دا فیتا' جِس کھچیا لماں کیتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ خوشامد پسند لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جے اوہناں دے مُونہہ تے کوئی اوہناں دی وڈیائی کرے تاں اوہ بھکانے وانگ پھُل پھُل دوہرے ہو جاندے نیں۔

رتی دا ناطہٗ پہاڑ دی اشناء۔

معنے: ناطہ: تعلق ☆ اشنائی: دوستی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نال ماسہ گو سانجھ وی ہووے تاں اوہ اوس نُوں بڑی دوستی سمجھ لیندے نیں اتے تھاں تھاں وسدے پھر دے نیں۔

رُٹھا منّے' پا سے بھنّے۔

معنے: رُٹھا: رنج ہویا ☆ بھنّے: توڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ناراض ہون جاں منّے ہون اوہناں اگلیاں نُوں ہر حال وِچ تنگ ای کرنا ہوندا اے۔

رجے نُوں ویکھ نہ سکاں' بھکھے نُوں دے نہ سکاں

معنے: ویکھ سکن: برداشت کرن' جرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ نہ کِسے نُوں کھاندیاں ویکھ سکدے نیں اتے نہ ای کِسے ماڑے غریب دی امداد کر سکدے نیں۔

رِچھ پایا بُرقعے' نالے کھنگے نالے گھُرکے۔

معنے: رِچھ: ریچھ ☆ گھُرکے: مُسکرائے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں اتے بدمعاشاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بھانویں شریف لوکاں والا بھریاوی پالین پر اوہناں دی فِطرت کدی نہیں بدل سکدی اتے اوہناں دیاں حرکتاں سدا ہو چھیاں والیاں ای رہندیاں نیں۔

رسی سڑ دی سڑ گئی پر ول نہ گیا/رسی سڑ نوں سڑ گئی پر وٹ نہ گیا۔

معنے: وَل' وٹ: بل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں لکھ وار لعنت پھٹک وی کیتی جاوے پر اوہناں دی فِطرت اوہناں نُوں برائی کردے رہن تے مجبور کر دی رہندی اے۔

رورو دھی موئی' سوہرے وی نہ گئی۔

معنے: موئی: مر گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے کِسے کم کار دی سیانے بندے نُوں سمجھ نہیں لگ سکدی۔ اوہناں دِیاں حرکتاں عام بندے دی سمجھوں باہر ہوندیاں نیں۔

روپے سیر مچھی مہنگی' پنج روپے سیر سستی۔

معنے: مچھی: مچھلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا کوئی پتہ نہیں لگدا پئی دِل کرے تاں روپے سیر چیز نُوں مہنگی آکھ دین اتے پنج روپے سیر نُوں سستی آکھ دین۔

روٹی پئی مُونہہ وِچ' ذات پئی کھُوہ وِچ۔

معنے: کھوہ: پانی دا ذخیرہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے ویلے لالچ پچھے اپنی انکھ آن نُوں وی وسار بیٹھدے نیں۔

روٹی چوپڑی' ونج رُکھا۔

معنے: چوپڑی: چپڑی ☆ ونج: کاروبار ☆ رُکھا: بے رُخی والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ دِل کرے تاں آئے گئے دی سیوا تاں چنگی کر دین پر کاروبار کرن لگیاں اوہناں دا رویا کا ای رُکھا ہووے۔

روٹی چھڑیاں دی' شکر دوپہرس پکدی۔

معنے: چھڑے: اَن ویاہے' رنڈے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چھڑے وچاریاں دا بھیڑا حال ای ہوندا اے۔ اوہناں اپنے ہتھاں نال روٹیاں پکانیاں ہوندیاں نیں ایس لئی وچاریاں نُوں کویلا ضرور ہو جاندا اے۔

روٹی کھاہدی ڈنگ ولائے' پاٹے لیڑے گھراں نُوں آئے۔

معنے: ڈنگ ولائے: وقت لنگھایا ☆ پاٹے لیڑے: کپڑے پھٹ گئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کنبدھے لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہ بس روٹی کھان دے وِنجارے ہوندے نیں اتے اوہ ہائیں مائیں اپنے گھر نہیں جاندے پئی کم کار کرنا پوے گا اتے جدوں کپڑے پاٹ جان تاں اوہ گھر نُوں آ جاندے نیں۔

روٹی لنگروں' تے گھا گھٹیریوں۔

معنے: گھٹیریوں: باہروں' زمین چوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نکھے لوک کم کارتوں گھبراندے نیں اوہ روٹی کھان لئی کتے پکیا لنگر ڈھونڈ لیندے نیں اتے گھاہ اکٹھا کرن لئی کوئی ٹھیہا لبھ لیندے نیں۔

روٹیاں پکاوے دو' پھلکے بھنے ترے۔

معنے: بھنے: توڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کنبدھیاں زنانیاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کم گھٹ کر دیاں نیں اتے اپنے گھر دا نقصان ودھ کر دیاں نیں۔

رون پکھی وارے' جیہنا ندی راس پرائی' اچل کھولا کھولیاں' رُڑھ گئے حلوائی۔

معنے: راس پرائی: پرایا سرمایہ☆ اچل: نہ چلن والا☆ کھولا: بھٹھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے لوکاں کول اپنی راس نہ ہووے اتے اوہ کاروبار چھوہ دین تاں اوہناں نوں وی گھاٹا ای پیندا اے اتے اوہ حلوائی جو بھٹھی چج دی نہ بنان اوہ وی بالن بڑ ہتا بلن پاروں بھکھے ای مردے نیں۔

روندی دُکھ یاراں دے نال لے لے بھراواں دے

معنے: دُکھ روون: دُکھ بیانن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک وَین تاں کسے ہور داناں نے لے پاندے نیں پر دِلوں اوہ کسے ہور نوں یاد کرن لگے ہوندے نیں۔

روندی گھوڑی چاڑھیے' ہگ بھرے پران۔

معنے: پران: کپڑے' دستر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نوں کسے دی مرضی توں بغیر کوئی کم کرن تے مجبور کیتا جاوے تاں اوہ دل کرے تاں گھوڑے دے اُتے ای درک دیوے۔

روندے گھوڑے چڑھائے' پرت گھراں نوں آئے

معنے: پرت: مُڑ کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نوں اوس دی مرضی دے خلاف کسے وی کم تے لایا جاوے تاں اوہ سر تے بانہہ رکھ کے ای روندے ہوے گھر نوں پرت دے نیں۔

روہ یاراں' کڈھنے پتاراں۔

معنے: روہ: غُصہ☆ پتاراں: گھر والیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کئیدھے لوک لڑے تاں کسے ہور نال ہوندے نیں پر اوہ غُصہ کسے ہور تے کڈھن لُرے ہوندے نیں۔

رہنا اروڑی تے خواب شیش محلاں دے۔

معنے: اروڑی: گندا ڈھیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک رہندے تاں گندے مندے تھاں ہوندے نیں پر اوہ نت محلاں وچ رہن دے خواب ویکھدے رہندے نیں۔

ریت ویاہی مُٹھی جائی' پید اتھیا بھوئیں پھوڑ۔

معنے: مُٹھی: اُچی تھاں☆ جائی: جمیں☆ تھیا: ہویا☆ بھوئیں پھوڑ: زمین پاڑھن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئیدھے لوک جو کم وی کرن اوّلا ای ہوندا اے اتے اوہناں دے کیتے کم دا کدی چنگا اثر نہیں ہوندا۔

رنجھاں پٹیاں' رب دیاں رکھاں۔

معنے: رنجھاں پٹیاں: رنجھاں دے ماریاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئیدھے لوک سدا رنجھاں دے مُحل اسار دے رہندے نیں پر کم کوئی وی کر کے وکھان جوگے نہیں ہوندے اتے اوہ سدا عملوں وانجے

ہوندے نیں۔

ریس کرن چھوہاریاں دی گندے بتوں۔

معنے: ریس: برابری ☆ بتوں: بینگن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کبڈھے لوک ماڑے وی ہون تاں وی اوہ تگڑیاں وانگ دے لیڑے پا پا کے اوہناں دی ریس کرن دا چارا کردے رہندے نیں۔

زوراور تھیں کھیڈ اساڈی، جے میں میدی تاں وی پھاڈی

معنے: زوراور: طاقتور ☆ میدی: تاس جتن والا ☆ پھاڈی: مگروں واری لین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تگڑے بندے دا ستیں ویہیں سو ہوندا اے اتے اوہ ماڑے نوں کدی وی جتن نہیں ویندا۔

زوراور مارے وی تے رون وی نہ دیوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تگڑے لوک سدا توں ماڑیاں دا حق کھوہندے آئے نیں اتے نرا حق ای نہیں کھوہندے سگوں فریاد وی نہیں کرن ویندے۔

زوراوراں دا ستیں ویہیں سو ہوندا اے۔

معنے: ستیں ویہیں: اک سو چالھیاں دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زوروالے بندے اپنی مرضی دا ای قانون ورتدے نیں اتے اوہناں نوں ہٹکن ہوڑن والا کوئی نہیں ہوندا۔

زور پدی دا، بھکھ سنڈھے دی۔

معنے: پدی: نکا کیڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں وچ زور تاں نکے کیڑے جناں وی نہیں ہوندا پر اوہ روٹی کھان لگیاں رجھدے ای نہیں۔

زور تھوڑا، شور ڈھیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں وچ کم کار کرن دی ستیا تاں بڑی گھٹ ہوندی اے پر اوہ رولا پان والیاں وچ سبھ توں اگیرے ہوندے نیں۔

زور تھوڑا، واگ وڈی۔

معنے: واگ: باگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی جانوراں وچ ساہ ست تاں ہوندا کوئی نہیں پر اوہناں دا بار شنگھار انج دا ہوندا اے پئی اوہ بڑے ای گناں والے ہون۔

ساڈ ستوڑ، ہاتھی دا پوڑ۔

معنے: ساڈستوڑ: اوکھاویلا ☆ پوڑ: پیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے تے اوکھاویلا آجاوے تاں اوس چوں نکلن بندے لئی انج ای اوکھا ہوجاندا اے جویں ہاتھی دے پیر تھلیوں نکلن اوکھا ہوندا اے۔

ساڈی بلی، سانوں ای میاؤں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اپنے پالتو جانورای اگوں گھورن لگ پیندے نیں اتے اوس ویلے اوہناں دا علاج کرن دا گجھ سوچنا ای پیندا اے۔

ساڈے جیہا شاہ نہیں' کوڈی دا وساہ نہیں۔

معنے: شاہ: شاہوکار ☆ وساہ: اعتبار۔

ویروا: ایس اکھان وچ اوہناں کبدھے شاہوکاراں بارے دسیا گیا اے پئی جو اپنے آپ نُوں شاہوکار تاں من دے نیں پر کوئی اوہناں تے اک پیسے دا اعتبار نہیں کردا۔

سارا گھر بل گیا تاں چوڑیاں پُچھیاں۔

معنے: بل گیا: سڑ گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں ویلے سر اپنی شے دی سانبھ سنبھال دی فکر نہیں ہوندی پر جدوں ککھ نہ رہ جاوے تاں گھر دیاں شیواں دی یاد آوندی اے۔

ساری رات بھنی' گُڑی جمی انھی۔

معنے: بھنی: ازایاں کیتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کسے کم لئی چوکھی محنت وی کردا اے پر اوس دی محنت مگروں وی اوس نُوں فائدہ گجھ نہیں ہوندا۔

ساری رات روندی رہی' مویا کوئی وی نہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ساری عُمر محنت وی کردے رہندے نیں پر اوہناں دی پوری نہیں پیندی۔

ساری عُمر سلام نہ کیتا' جے کیتا اگے ہندو آیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے کبدھے ہوندے نیں پئی اوہ ساری عُمر کوئی چج دا کم کردے نہیں جے کر وی بیٹھن تے اوہناں دا کم اکارت جاندا اے۔

ساری عُمر ان کوڑا سٹیا' دسو راہ اروڑی دا۔

معنے: کوڑا: گند پرال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے کبدھے وی ہوندے نیں پئی اوہ ساری عُمر اک کم کردیاں لنگھا دیندے نیں فیر وی جان بُجھ کے لوکاں نُوں دس لئی اوس کم بارے لوکاں توں پُچھدے پھردے نیں۔

سارے بن گئے خان' بھیڈاں کون چراسی۔

معنے: خان: مالک ☆ چراسی: چارے گا' چراوے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سارے دے سارے بس دُنیا دی ٹوہر ٹپے وچ ای دیہاڑی لنگھا دیندے نیں اتے اوہناں وچوں کم کار کرن نُوں کسے دا جی نہیں کردا۔

سایاں کِتے' ودھایاں کِتے۔

معنے: سایاں کِتے: وعدے ☆ ودھایاں: وعدہ پورا کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کم کار کرن دا وعدہ کسے ہور نال کر چھڈدے نیں

اتے کم کیسے ہوردا کرن ٹُر جاندے نیں۔

ساؤ مُٹھے، گھنڈ پیارے۔

معنے: ساو: بھلے مانس☆مُٹھے: داءلا لیا☆گھنڈ: بدمعاش

ویروا: ایس اکھان وچ کہندھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بھلیاں مانساں نوں داء لاندے رہندے نیں اتے اوہناں نوں بدکار لوک چنگے لگدے نیں۔

ستّو وی کھانے، تے شکورٹیاں وی مارنیاں۔

معنے: شکورٹیاں: سیٹیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کہندھے لوک انج دے ہوندے نیں پئی اوہ ستو پھک دیاں سیٹیاں مارنوں نہیں رہ سکدے اتے انج سارے ستو مونہہ چوں باہر نکل جاندے نیں۔

سُتھن دھتے دی، نالہ ریشم دا۔

معنے: سُتھن: شلوار☆دھسے: موٹے کپڑے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کہندھے لوکاں دا ہر کم دوجے نال جوڑ نہیں کھاندا اتے لوکاں کولوں جگتاں کراندے رہندے نیں۔

سدا بھوانی، چپے وچّی۔

معنے: بھوانی: بھرن والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کہندھے لوک بھانویں شکلوں صورتوں کیسے نہ ہوچھے ہون جاں نہ اوہ ہر

تھاں پھردے رہندے نیں اتے تھاں تھاں توں گلاں دیاں کنسواں لیندے رہندے نیں۔

سدی نہ بلائی، میں لاڑے دے تائی۔

معنے: بلائی: دعوت دتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کہندھے لوک ساری عُمر اوّلے جھون ای جھوئی رکھدے نیں اتے دھکے نال غیراں نال اپنیاں ساکاچاریاں گنڈھدے پھردے نیں۔

سدی نہ پچھی، میں لاڑے دی پُھپھی۔

معنے: پچھی: بلایا گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کہندھے لوک دھکے نال کسے دے ویاہ وچ کھان دے چج کوئی نہ کوئی ساکاچاری دس کے جا وڑدے نیں۔

سدو وڈی نوں، آٹے وچ کھیہہ رلائے۔

معنے: وڈی: رشتے وچ اُچی☆کھیہہ: مٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کہندھیاں گھراں وچ سیانے جی گھٹ ای ہوندے نیں اتے اوہناں دے بال تاں بال ہوندے ای نیں پر سیانے وی عقلوں وہلے ای ہوندے نیں۔

سر سجدے وچ، مَن بدلیاں وچ۔

معنے: بدلیاں: بدلائین دا ساڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کہندھے لوک بائیں

مائیں سدھے نہیں ہو سکدے۔ اوہناں دا ایہ حال ہوندا اے پئی اوہ سجدے وچ پئے وی لوکاں توں بدلے لین دیاں ٹیپاں ڈھالدے رہندے نیں۔

سر قائم رہنا چاہیدا اے، جُتیاں بھتیریاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھے اتے ڈھیٹھ لوکاں نوں جگت کردیاں دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں لتھی چڑھی دی کوئی پرواہ نہیں ہوندی اتے تھاں تھاں توں پولے کھان اوہناں دی عادت ہو جاندی اے۔

سر نوں سٹ تے اوجھری نوں پیڑ۔

معنے: سٹ: ضرب ☆ اوجھری: معدے اندر خوراک دا ٹھلہ سانبھن والی شے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں تکلیف کسے ہور تھاں ہوندی ہووے تاں اوہ جسم دے کسے ہور حصے تے ہتھ رکھ کے ہائے ہائے کردے پھردے نیں۔

سروں پیروں ننگی آں، جہان نالوں چنگی آں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ لوکاں نوں اپنی عزت بے عزتی دی ماسہ پرواہ نہیں ہوندی اتے ہر حال وچ اپنے آپ نوں جگ نالوں چنگا سمجھدے نیں۔

سروں گنجی، تے کنگیاں دی جوڑی۔

معنے: جوڑی: جوڑا، دو چیزاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مُورکھ لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا ہر کم جگ توں باہرا ہوندا اے اتے سر تے وال بھانویں اک نہ ہووے اوہ اپنے نال دو دو کنگھیاں لئی پھردے نیں۔

سُرمہ پایا جوت نوں، خلقت مرگئی سوچ نوں۔

معنے: جوت: نظر، دھیان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک تاں کم اپنے فائدے لئی کردے نیں پر اوہناں ولوں ویکھو ویکھی مُورکھ اُنج ای اوہناں دی نقل کر کر پچھاوے ہو جاندے نیں۔

سرفا کر کے سُتی، آٹا کھا گئی کُتی۔

معنے: سرفا: بچت۔

ویروا: ایس اکھان وچ مُورکھ لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر کم وچ رج کے کنجوسی کردے نیں پر اوہناں دا رب ولوں کوئی نہ کوئی نقصان ہو جان پاروں بھانگا پورا ہو جاندا اے۔

سر ونجے تاں ونجے، آپ سروں نہ ونجے۔

معنے: ونجے: جاوے ☆ سروں ونجن: سر توں جان، ہار کھان، من لین۔

ویروا: ایس اکھان وچ مُورکھ لوکاں دی ہٹھ بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا سر بھانویں لہہ جاوے پر اوہ اپنی اڑی توں کدی نہیں ہاردے۔

سرھوں جیڈے پیٹھے، کمبخت پیا ویکھے۔

معنے: ٹینڈے: اک سبزی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مُورکھ مت دے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ خواب وی اِنج دے ویکھدے نیں جو کدی پورے نہیں ہو سکدے ولا سرہیوں دے دانے جیڈا پیٹھا کتھوں لبھ سکدا اے؟

سڑدیاں نُوں ساڑاں گے مُت کڑاہی چاڑھاں گے

معنے: کڑاہی چاڑھن: اگ بالن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مُورکھ مت دے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر ویلے نفرت دا بھانبھڑ بال کے رکھدے نیں اتے لوکاں نُوں سکھ چین نال نہیں بیٹھن دیندے۔

سڑ موئی پھتّو، چھلیاں گُھنوں۔

معنے: گُھنوں: لئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مُورکھ اتے کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ نکیاں نکیاں شیواں نُوں پچھے ماردیاں ماردیاں کئی وار اپنی جان گوا لیندے نیں۔

سس دیاں میلناں، جولاہیاں تے تیلناں۔

معنے: میلناں: ملن والیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نُونہہ نُوں اپنی سس دا کوئی چنگا کم وی کدی چنگا نہیں لگدا اتے اوہ ہر ویلے اوس دے عیب ای کڈھدی رہندی اے۔

سس سُجُوڑی، نُونہہ چول۔

معنے: سُجُوڑی: کنجوس ☆ چول: بیشرم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار مُورکھ مت دے لوکاں دا سارا ٹبر ای جھوٹے ماریا ہوندا اے اتے عقلوں فکروں سارے جی ای ویہلے ہوندے نیں۔

سسّو نی باراں تالنیے، تُوں نہ تیراں تالن آئی آں۔

معنے: سسّو: سس ☆ باراں تالنی: سُر دے باراں تال جانن والی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اِنج ہوندا اے پئی جے کوئی زنانی چوکھی ای چالاک ہوشیار ہووے تاں اوس نُوں نُونہہ اوس توں وی چار ہتھ اگے لبھ جاندی اے۔

سُفنے آیا بھاوے نہ، گُھچڑ بہوے نلج۔

معنے: سُفنے: خواب وِچ ☆ بھاوے: چنگا لگے ☆ گُھچڑ: گودی ☆ نلج: بے شرم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نُوں بھانویں کول بلاؤ بھانویں نہ بلاؤ اوہ دھکے نال ای ساکاچاری کڈھدے پھردے نیں۔

سِکدیاں چِین چڑھیا، اوہ وی ڈِنگ پڑنگا۔

معنے: سِکدیاں: ترسدیاں ☆ ڈِنگ پڑنگا: ڈِنگا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار ترس ترس کے کوئی مراد پُوری ہوندی اے پر اوہ وی نہ ہون ورگی ای ہوندی اے۔

شکھا جوگے نلوی گھُٹی' اگوں اکھیاں کڈھنے لگ پیا / شکھاں جوگے لئی نلوی گھوٹی' اگوں اکھیاں کڈھن لگ پیا۔

معنے: شکھا جوگے: شکھ لئی ☆ نلوی: نلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے بھلے دی گل وی کروتاں وی اوہناں نوں چنگی نہیں لگدی اتے اوہ اُلٹے رنج ہون لگدے نیں۔

شکھاں لدھی' دُکھاں پالی۔

معنے: لدھی: بھری ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ دُکھاں وِچ جم دا اے اوسدی ساری زِندگی عام طور تے دُکھاں نال گھول گھلدیاں ای لنگھ جاندی اے۔

سکھر دی گتی، بھکھر کوں بھوٗ نکے۔

معنے: کوں: نوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار لوکاں دا دُکھ سُکھ کسے ہور نال ہوندا اے اتے اوہ ویر کسے ہور دے پئے ہوندے نیں۔

سکھنیے وڈیایئے' تینوں کتھے کتھے پایئے۔

معنے: سکھنی: خالی ☆ وڈیایئے: دکھاوا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ہر ویلے اپنی دوٗلت اتے ہور عقل فکر دا وکھاوا کردے رہندے نیں۔

سلاہی دا گُرو وندیس لگا۔

معنے: سلاہی: صلاح۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کسے وی کم نوں کرن لگیاں چوکھا چر صلاحیں پئے رہندے نیں اتے کم کرن دا ویلا وی ونجا بہندے نیں۔

سلہار نوں سلہار نہیں بھاوندی۔

معنے: سلہار: سلیہار/ سلا چگن والی ☆ بھاوندی: چنگی لگدی

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم کرن والے دے مقابلے تے جے دوجا اوہو کم آکے کرن لگ پوے تاں پہلے نوں اکھدے کُکر دے وانگ رڑکن لگ پیندا اے۔

ہنجی دا ساگ پکایا' گگرو کوہ گمایا۔

معنے: کوہن: حلال کرن ☆ گمایا: ازایاں کیتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ پُٹھا کم کر کے وی ایہ نہیں من دے پئی اوہناں کولوں غلطی ہوئی اے۔

سُنجے نوں ملیا چندرا' اوس دِتا گنڈا' اوس ماریا جندرا

معنے: سُنجے: اکلے' آوارہ ☆ چندر: بھیڑا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں دو موکھ اک دوجے نوں مل پین تاں عقل فکر دا کوئی کم ہوا ای نہیں سکدا۔

سُنڈھ دی گنڈھی لبھ کے' چوہا پنساری بن بیٹھا۔

معنے: پنساری: حکمت داسودا ویچن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں جے کوئی نسخہ جاں ٹوٹکا لبھ جاوے تاں اوہ جنے کھنے نوں اپنے حکیم ہون دا دسدے پھردے نیں۔

سنگاں نال دوستی، دُم نال ویر۔

معنے: ویر: دشمنی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دی دوستی اتے دشمنی دا دی کوئی معیار نہیں ہوندا۔ دل کرے اوہ پیو نال یاری لائی پھرن اتے اوسدے پتر نال ویر پائی پھرن۔

سوادلگا کھاکھاں نوں، تاں اُٹھ ٹُرے ساکاں نوں

معنے: کھاکھاں: فضول زنانی ☆ ساکاں: رشتے داراں۔

ویروا: ایس اکھان وچ فضول لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں لتھی چڑھی دی کوئی نہیں ہوندی دل کرے جدوں جیبھ کسے شے دے کھان دے لالچ وچ پانی چھڈے تاں اوہ اپنے ساکاں نوں اُٹھ وگن۔

سوال کنک، جواب چھولے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نال سوال ہور کرو اتے اوہ جواب ہور دے دیندے نیں۔

سوگندھا وی کھالیا، سوجتی وی کھادی۔

معنے: گندھا: پیاز۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں لتھی چڑھی دی کوئی پرواہ نہیں ہوندی اتے اپنی عزت بے عزتی دے فرق توں وی اوہ جانو نہیں ہوندے۔

سوہنی ویکھ کے بھُلے، بانہہ سرہانے لتاں چلھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کسے زنانی دی صورت ویکھ کے اوس تے بھُل جاندا اے حالاں اوہ صورت والی بڑی اینی کبدھی ہوندی اے پئی اوس نوں کم کار کرن دا کوئی چج ای نہیں ہوندا۔

سُوے کھوتی، کلبے گھمیاری۔

معنے: کلبے: زورلاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جے کسے کم وچ زور کسے ہور دا لگ رہیا ہووے تاں اوہ لوک کھلوتے اپنے متھے تے مفت وچ ای وٹ پائی جاندے نیں۔

سئیں ونجھیں بیڑی چڑھ کے، گواہ غوطے کھاندے

معنے: سئیں ونجھیں: سو بانساں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے دریا وچ چوکھا ڈونگھا پانی ہووے اوس نوں پار کر کے گواہی دین لئی جان ایڈا سوکھا نہیں ہوندا۔

تیج بگانی سُتا، کھرا ڈگتا۔

معنے: وگّتا: نقصان چکّن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وہٹی دی زنانی نال پیار پاوے گا اوس نوں اوڑک پچھتاؤنا پے گا اتے اوہ وہر دھرا گے بے عزت ہو جاوے گا۔

تیج چڑھی پدن لگی، رات کدوں وہائی۔

معنے: پدن لگی: ہوا سرن لگی ☆ وہائی: لنگھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبد ھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے وی کم نوں کرن لگیاں پہلاں ای وہم کرن لگ پین تاں اوہناں نال بھائیوالی کدوں ٹھیک نبھ سکے گی۔

شابش پچھے کنڈ کٹائی، بھاگ بھریا متھا۔

معنے: کنڈ کٹائی: اپنی کنڈ تے مار کھاہدی ☆ بھاگ بھریا: مقدراں والا ☆ متھا: سر دا منہ دے اتلا حصہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کبد ھے لوک کسے کولوں شاواشے لین لئی اپنے لک نوں کٹوا بہندے نیں اتے ایس یاروں متھا ای چنگا رہندا اے جیہدے تے کوئی ہتھ تاں نہیں مار سکدا۔

شراب پینی، تے بھنگ توں پرہیز۔

معنے: بھنگ: اک نشیلی بوٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اک نشہ تاں کردے رہندے نیں پر دوجے نشے واری پرہیزگار بن بہندے نیں۔

شکار نکلیا، تاں کتے آن لگن آ گیا۔

معنے: کتے آن: کتے نوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں وی کم کرن دا ویلا ہوندا اے تاں اوہ کم کردے نہیں اتے اگے پچھے کھان پین نوں چنگے ہوندے نیں۔

شکلوں نکو، دماغ پریاں۔

معنے: نکو: نکی جیہی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک شکل صورت توں تاں بڑے ای بھولے بھالے اتے سدھے سادے لگدے نیں پر اوہناں دا تنگار نوسو چوہڑے چکدے نیں۔

شکم فقیراں، تگار خدا۔

معنے: تگار: مٹی دا وڈا تھال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی منگن والے لوکاں دیاں اکھاں نہیں رجدیاں اتے اوہناں دے وڈھے رب دے بھانڈے جیڈا ہوندا اے جو بھریا جا ای نہیں سکدا۔

شورا حلال، بوٹیاں حرام۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اکو ہانڈی وچوں کجھ چیز حلال سمجھ لیندے نیں اتے رہندی نوں حرام جان کے ہتھ نہیں لاندے۔

شوقین مری، بوریاں دبی۔

معنے: مری: فوت ہوئی ☆ دبی: دفنائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مُورکھ لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا جیون مرن عام سیانے لوکاں توں وکھرا ہوندا اے اوہناں دے مرن تے وی اوہناں نُوں بوریاں دے کفن وچ دفنایا جاندا اے۔

شُوم دی مڑھیوں دھُوں نہیں نکلدا۔

معنے: مڑھیوں: سسکار والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوس لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بے مروی جان تاں اوہناں دے سسکار ویلے دھوں وی نہیں نکلدا اوہ اوس دُھوں نُوں موئے ہوئے وی گھُٹ جاندے نیں۔

شُوم کہیں نی آکھی روٹی، گھُم گھُما پانی تے پوہتی

معنے: شُوم: کنجوس ☆ کہیں: کسے وی ☆ گھُم گھُما: مڑ گھڑ، پرت کے ☆ پوہتی: اپڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ شُوماں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ سڑی روٹی توں چھلڑ وی لاہ کے کسے نُوں نہیں دیندے اتے جدوں کسے دی روٹی وی ورجن تاں ترا پھوکا پانی پیا کے ای ٹرخا چھڈدے نیں۔

شُوم کھٹے، دھرتی کھائے۔

معنے: کھٹے: کماوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوساں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں ساری عُمر اپنے ڈھڈ تے وَٹے بنھ کے پائی پائی جوڑنی ہوندی اے پر اوہناں دی دولت اوہناں دے مقدر وچ نہیں ہوندی اتے اوہ سدا لوکاں دے ای کم آوندی اے۔

شوماں دی کھٹی، کُتے گئے گوا۔

معنے: گوا: ازایاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ شوماں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ساری عُمر پوہریا پوہریا کر کے جوڑدے نیں اتے اپنے تے اک دھیلی خرچن دے روادار نہیں ہوندے پر اوہناں دی کمائی اوہناں توں مگروں کتیاں بلیاں ہتھ چڑھ جاندی اے۔

شہر کوئی وڑن نہ دیوے، ہتھیار ملکاں دے گھر۔

معنے: وڑن نہ دیوے: داخل نہ ہون دیوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر ویلے لوکاں نُوں پھوندااں مار مار سناندے رہندے نیں، گھر وچ سوتا وی نہیں ہوندا اتے ایہ آکھدے رہندے نیں پئی ساڈیاں رفلاں ملکاں دے گلیاں نیں۔

عقل وا انھا، گنڈھ دا پُورا۔

معنے: گنڈھ: جیب۔

ویروا: ایس اکھان وچ کنجوس لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بھانویں عقلوں انھے وی ہون پر اوہ اپنی جیب وچوں اک پیسہ لان دے روادار نہیں ہوندے۔

عیسائیاں دے گھروں نکلی، تے قصائیاں دے گھر جا وڑی۔

معنے: جا وڑی: جا داخل ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں اپنی عزت آن دی وی ماسہ فکر نہیں ہوندی اتے اوہ ساری عمر سوٗدے اُتے سوٗدا ای گھولدے رہندے نیں۔

غُصہ بُہتا، زور تھوڑا، مارکھان دے مسالے۔

معنے: مارکھان دے مسالے: مارکھان دا بہانہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جسموں وی ماڑا ہووے اتے اُتوں ہووے کبدھا اتے ٹُٹ کے اگلے دے گل پے جان والا تاں اوہ ہرؤ مرؤ اگلے کولوں کٹ ای کھاوے گا۔

ٹھَو ورتاوا، کسے نوں سَتھری، کسے نوں کلاوہ۔

معنے: ورتاوا: ونڈاوا، تقسیم کرن والا☆ سَتھری: ستھر دی مٹھ☆ کلاوہ: تھبا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی جدوں اوہناں نوں کتے ونڈ ونڈائی کرن تے لایا جاوے تاں اوہ برابری دی ونڈ نہیں کر سکدے سگوں کسے نوں اُکا گھٹ اتے کسے نوں چوکھا ودھ دے دیندے نیں۔

کانواں کولوں ڈھول وجوانے بھُو تاں کولوں مراداں

معنے: وجوانے: وجان تے مجبور کرن☆ مراداں: حاصل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کدی انہونے کم ہو نہیں سکدے۔ ایہہ انج ای اے جویں کانواں نوں ڈھول وجان تے لا دتا جاوے اتے جناں بھوتاں کولوں مراداں منگیاں جان۔

گُجی وِچ روڑ چھنکاوے اموڑ۔

معنے: گُجی: چھوٹا بھانڈا☆ روڑ: کنکر☆ چھنکاوے: کھڑکاوے☆ اموڑ: نہ مُڑن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں جو وی دسو اوہ نہیں من دے سگوں اپنی مرضی نال ای کم کردے نیں بھانویں سارا جگ اوہناں نوں جھلّیاں وی کردا رہوے۔

کُپّے وِچ گٹکاں، ہوکا دراکھ دا۔

معنے: کُپا: وڈا بھانڈا☆ ہوکا: اعلان☆ دراکھ: انگور۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بھانڈے وچ کُجھ ہور پائی پھر دے نیں اتے ہوکا کوئی ہور شے وکن دا دیندے پھر دے نیں۔

کتن بیٹھی دِیوا بالے، وِن گوایا بھوں آلے دوالے

معنے: بھوں: پھر☆ آلے دوالے: ایدھر اودھر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کبدھی زنانی کم کار دا سارا ویلا تاں آلے دوالے پھر پھرا کے لنگھا دیندی اے اتے جدوں رات پیندی اے تاں اوس نوں چرخہ کتن دی رِیجھ آ جاندی اے۔

کتن کوں روح نہیں، چرخے کوں ڈوس۔

معنے: کتن کوں: کتن نوں☆ روح نہیں: دِل نہیں کردا☆ ڈوس: الزام۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کیہڑے لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی کم کرن نوں اپنا دل نہیں کردا ہوندا اتے کم کاردے سنداں وچ کج ڈھونڈدے پھردے نیں۔

رکتوں دی لیر، کتوں داپراندا' جوڑا کیہ موڑ مڑاندا

معنے: موڑ مڑاندا: واپس دین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کیڑھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنا من پرچان لئی سارا لباس منگ تنگ کے ای پائی پھردے نیں اتے اوہناں دے لباس وچ ہر شے موڑ گھلن والی ہوندی اے۔

گُتے چھپراں تے مسئیں تلے۔

معنے: چھپراں تے: عزت والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کیہڑے لوکاں وچ عقل دی گھاٹ ہوندی اے اتے اوہ ہر اک نوں اوسدا جائز مقام دین وی نہیں جان دے ہوندے۔ سگوں اوتھے گُتے اُچیاں تیاہراں مَلّی کھلوتے ہوندے نیں اتے بندے وچارے نیویں تاں دھکے کھاندے پھردے نیں۔

رکتھ رہ گئی ہے سنجان' اُٹھاں تے آتھر ہن' گڈ ہواں تے پلا ہن۔

معنے: رکتھ: کہاں ☆ سنجان: پچھان ☆ اُٹھاں: اوٹھاں ☆ آتھر: پلانے' کھوتیاں دا سند ☆ گڈہواں: کھوتیاں ☆ پلا ہن: ہوؤدے اُوٹھ تے پان والا سامان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر پاسے کیہڑے لوکاں دے ہتھ ویلے دی واگ ڈور آ گئی اے اتے ہن حال ایہ ہو گیا اے پئی اُوٹھاں دی سجاوٹ والا سامان لوک کھوتیاں تے پائی پھردے نیں اتے اُوٹھاں وچاریاں تے کھوتیاں والے پلانے پائی پھردے نیں۔

رکتھوں دی بلاء رکتھاں آ گئی اے۔

معنے: رکتھاں: کتھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کیہڑے لوک تھاں تھاں بھلیاں لوکاں لئی مُصیبتاں کھڑیاں کر دیندے نیں اتے ہر تھاں ای اجیہے لوکاں مَلّاں ماریاں ہویاں نیں۔

گُجھ بتوں تتے' گُجھ لالہ جی تتے۔

معنے: بتوں: بینگن ☆ لالہ جی: کھتری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کیہڑھیاں بندیاں دے وس پے جاوے تاں اوہناں کولوں جان اوکھی ای چُھٹ دی اے اتے کھان والی شے دی تاثیر وی گرم ہووے اتے نال کھوان والا وی تتے سبھا دا ہووے تاں بھلے مانس لئی تاں اوکھا ہو جاندا اے۔

گُجھ چکی ڈِلھی' گُجھ کنک سِلھی۔

معنے: ڈِلھی: جو کم جوگی نہ ہووے ☆ سِلھی: گلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم تاں ای سرے چڑھدا اے جیکر کم کاردے سارے سند ٹھیک ہون۔ پر جیکر کم کرن والی چکی دے سند ای ٹھیک نہ ہون اُتوں کنک

دی سلّھی ہووے تاں اوسدا آٹا پِیٹھن اوکھا ہو جاندا اے۔

کچھے سوٹا' ناں غریب داس۔

معنے: کچھے: بغل وچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اُتوں بڑے ای مسکین سجاء دے لگدے نیں پر اوہ ہر ویلے اپنے کپڑیاں تھلے ہتھیار لکائی پھر دے نیں۔

کُھڑ گُڑی تے شہر ڈھنڈورا۔

معنے: کُھڑ: کول۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کُبدھے لوکاں دا ایہ حال ہوندا اے پئی اوہناں دی چیز اوہناں دے کول ای پئی ہوندی اے اتے اوہ ہر ہاری ساری نُوں اوسدے گواچ جان بارے دسدے پھر دے نیں۔

کُھر چکی دا بُھنجے پیندا۔

معنے: بُھنجے: تھلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عزت کیتی وی کسے عزت والے نُوں ای راس آوندی اے۔ اتے جیکر کسے کُبدھے نُوں عزت دین لگ پئو تاں اوہ اوس عزت دی قدر نہیں پاندا۔

کُد کُد مچھی بگلے نُوں کھائے۔

معنے: کُد کُد: اُبھر اُبھر۔

ویروا: ایس اکھان وچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے نال لڑن لگیاں اپنا ہان نہیں ویکھدے سگوں اگلے دے گل پین دی کردے نیں بھانویں مگروں کھنیاں نُوں سیک کراندے پھرن۔

کڈھ کمادوں ماریوں' گئیوں گوہے گل۔

معنے: گوہے گل: گوہے دی گلی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے کملے ہوندے نیں پئی اوہناں نُوں اِک پاسیوں ہِکو تاں اوہ دوجے پاسے کِتے جا کے پھس جاندے نیں۔

کردے چھٹ گئے' آکھدے پکڑے گئے۔

معنے: کردے: کم کرن والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بُرا کم کرن والے تاں بچ جاندے نیں پر جو اوہناں نُوں برائی کردیاں ویکھ کے کسے نُوں دسدے نیں اوہناں نُوں اگلے پھڑ لیندے نیں۔

کرے داڑھی آلا' پکڑِ یجے مُچھاں آلا۔

معنے: پکڑِ یجے: پھڑیا جاوے ☆ آلا: والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار انج وی ہوندا اے پئی بدی کردا کوئی ہور اتے اوس دی تھاں پھڑیا کوئی ہور جاندا اے۔

کرے گنگا' بھرے بی بی۔

معنے: بھرے: بھگتے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کردا کوئی ہور
اے اتے اوسدی سزا کسے ہورنوں مل جاندی اے۔

گرو گرو ڈھیر' تے آنے تھوڑے۔

معنے: ڈھیر: چوکھا ☆ آنے: آنڈے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کَبد ھے لوک کم
کرن دا لارا تاں کسے ہورنوں لائی پھر دے نیں پر کم
کسے ہور دے جاکے کرن لگ پَیندے نیں۔

کسے آں تاپ' کسے آں تاپنی' ہر کسے آں آپو اپنی

معنے: تاپ: بخار ☆ تاپنی: نکا تاپ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر
کسے نوں اپنی اپنی پئی ہوئی اے اتے کسے کول دوسرے دا
دُکھ پھولن لئی کوئی ویلا نہیں۔

کسے چیز دا گھاٹا نہیں' پر بھانڈے دے وچ آٹا نہیں

معنے: گھاٹا: کمی ☆ بھانڈے: برتن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کَبد ھے لوک اپنی
کمزوری نُوں وی کمزوری نہیں مندے۔ بھانویں اوہناں
دے گھر آٹا ہووے جاں نہ ہووے پر اوہ باہر اپنی تُو ہر مُٹھی
نہیں ہون دیندے۔

کسے دا تیل وی نہ بلے' کسے دا مُوتر وی بلے۔

معنے: مُوتر: پیشاب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کئی
لوکاں دی ہر آکھی پروان ہو جاندی اے پر کئی لوکاں مقدر
ای انج دے ہوئے ہوندے نیں پئی اوہناں دا کوئی کم
سِدھا نہیں ہوندا۔

کسے دا گھر سڑے' کوئی بیٹھا ٹھرے۔

معنے: سڑے: اگ نال سڑ جاوے ☆ ٹھرے: پالے وچ مرے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دی
ازلاں توں ایہ ای ریت رہی اے پئی کسے دے گھر نُوں
اگ لگی ہوندی اے پر کوئی اپنے گھر رضائی نہ ہون پاروں
پالے ٹھر رہیا ہوندا اے۔

کسے دا گھر سڑے' کوئی اگ سیکد اپھرے۔

معنے: اگ سیکن: اگ تاپن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دی ایہا ای
ریت رہی اے پئی کسے دے گھر نُوں بھاہ ساڑن لگی ہوندی
اے پر کوئی اوتھے بہہ کے اگ سیک کے اپنے سریر نُوں
گرمائش دے رہیا ہوندا اے۔

کسے دا ہتھ چلے' کسے دا مُونہہ چلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کوئی
کسے نال ہتھاں نال نبڑ لیندا اے اتے کوئی ماڑا وچارہ
ہتھاں نال کجھ کرن جوگا نہیں ہوندا تے اوہ گلّڑیاں نُوں
مُونہہ نال گال بسیت کر لیندا اے۔

لکھاں دی بیڑی باندر ملاح۔

معنے: بیڑی: کشتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی تھانواں تے لوک انج دے کم کردے نیں پئی ککھاں کانیاں دی کشتی بنا کے اوس دا ملاح باندر نوں بنا دیندے نیں اتے انج اوس بیڑی نوں ڈُبنوں کون بچا سکدا اے۔

ککھاں دی کُلی، دند کھنڈ دا پاڑ چھا۔

معنے: کُلی: کوٹھا ☆ دند کھنڈ: اک نرم پلاسٹک ☆ پاڑ چھا: پانی دا پرنالہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کبد ھے لوک گھر تاں چنگا بناندے نہیں پر اوس دا پاڑ چھا بڑا ای سوہنا بنا دھر دے نیں۔

کل پئی، کال آیا۔

معنے: کل: کلا، لڑائی جھگڑا ☆ کال: قحط۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی تھانویں کبد ھے لوکاں پاروں ہر ویلے لڑائی جھگڑا پیا رہوے اوس تاں تے رب دی رحمت دی تھاں قحط پا دیندا اے۔

کل پئی تے گل گئی۔

معنے: کل: کلا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے گھراں وچ کبد ھے جی ہر ویلے لڑائی جھگڑا کردے رہن اوہناں گھراں چوں رزق اُڈ جاندا اے اتے اوہناں گھراں دا کھوج کھرا مک جاندا اے۔

کل جمی گدڑی اج اوہدا ویاہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کبد ھے لوک انج دے کم کر دیندے نیں جیہناں تے عقلونداں نوں اُکا یقین نہیں آوندا۔

کل دی بھوتنی، سیویاں چ ادھ۔

معنے: بھوتنی: بچی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنے آپ وَلوں نہیں ویکھدے سگوں اوہ کھان پین وچ ادھ دے بھائیوال بن جاندے نیں۔

کل دی فقیرنی، دوپہرے دھواں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں ہالی دُنیا ویکھی نہیں ہوندی اتے اوہ سارے جگ وچ اپنے کم کار دا وکھالا کردے پھر دے نیں۔

کل روہائی، اج لپولپ۔

معنے: روہائی: راہی بیجی ☆ لپولپ: دانے لگ گئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی چالاک لوک انج دیاں گلاں وی کردے نیں جو اوہنے چر وچ ہو ای نہیں سکدیاں جسراں کل دی بیجی فصل اج جوان نہیں ہو سکدی۔

کماؤ آوے ڈردا، گواؤ آوے لڑدا۔

معنے: کماؤ: کمائی کر کے لیاون والا ☆ گواؤ: اڑایاں کرن والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کمائی کر کے لیان

والا تاں ڈردا ہویا گھر آؤندا اے پئی گھر دے ایہہ نہ آکھن پئی کما کے کیہ لیایا ایں پر گھر دی کمائی نُوں اُلٹی ترنگلی ڈھاہن والا سگوں گھر دیاں تے اُلٹا رُعب پاندا رہندا اے۔

کنجریاں گوں پیہنا پے گیا۔

معنے: پیہنا: پیسنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار جیہے لوکاں نُوں کم کرنا پَے جاندا اے جو ساری عُمر کم کرن توں پرہیز ای کردے نیں اتے ویہلے بہہ کے مکھیاں مارن دا کم کردے نیں۔

کنڈا کڈھاں آئی، تے گندھی بھناں بیٹھی۔

معنے: گندھی بھناں: اُلٹا نقصان کراں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کوئی فائدے دا کم کسے کول کران جاندا اے اتے اُلٹا اوسدا نقصان ہو جاندا اے۔

کوجھی نے کھِو کی گھڑی، کُتیاں ولکیری پھڑی۔

معنے: کوجھی: جیہوں چج نہ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کُبد ھے لوک جو کم وی کران اوہ اوس وچ کوئی نہ کوئی عیب ضرور چھڈ دیندے نیں۔ اتے ایہا ای اوہناں دی عقل سُرت دا ثبوت ہوندا اے۔

کوسے جین، اسیسے مرن۔

معنے: کوسے: کُسن نال، حلال ہو کے ☆ اسیسے: دُعاواں نال

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ مر کے زندہ ہو جاندا اے اتے دُعاواں کردے رہن نال اوسدی سُنی نہیں جاندی اتے اوہ مر جاندا اے۔

کھان دے دند ہور تے وکھان دے دند ہور۔

معنے: وکھان: دکھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں کھان پین واری اپنا رویہ ہور رکھیا ہوندا اے پر جدوں کسے نُوں اوہناں نال کم پے جاوے تاں اوہ اکھاں متھے تے رکھلیندے نیں۔

کھان نُوں شیر، کماون نُوں بکری۔

معنے: شیر: بہادر ☆ بکری: بُز دِل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے ہوندے نیں اوہ کھان لگیاں کدی نہیں رجدے پر کم کرن لگیاں اوہناں نُوں موت پے جاندی اے۔

کھانا خصماں دا، گاؤنا بھراواں دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زنانیاں ساری عُمر اپنے خاوند دی کمائی کھاندیاں نیں پر جدوں وی کِتے صِفت کرن دا ویلا آوے تاں اوہ سدا اپنے بھراواں دیاں ای صِفتاں کر دیاں نیں۔

کھانا قصائیاں دے بھو نکنا بھرائیاں دے۔

معنے: بھرائیاں: جمع بھرائی دی ڈھول وجان والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کُبد ھے لوک انج دے ہوندے نیں پئی جتھوں کھاندے نیں اوہناں دا گُجھ

نہیں کردے سگوں کم کار کے ہوروا جا کردے نیں۔

کھانا کسے دا' گاؤنا کسے دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے ہوندے نیں پئی جیہڑے دوارے توں کھان اوہناں دے کدی آکھے نہیں لگدے سگوں کم کسے ہوردا ای جا کے کردے نیں۔

کھانا نانکیاں دا' سدا او نادادکیاں دا۔

معنے: نانکیاں: ماں دے رشتے دار☆ دادکیاں: پیو دے رشتے دار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے ہوندے نیں پئی کھاندے کسے ہوردے گھروں نیں پر جس کسے ہوردے گاؤندے پھر دے نیں۔

کھٹیاں کھاوے ممانی' سٹاں سہے ڈھیل۔

معنے: کھٹیاں: کمائیاں ☆ سٹاں سہے: ضرباں برداشت کرے☆ ڈھیل: گپ باز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی چالاک لوک اوہناں دی کھٹی کمائی کھان جاندے نیں پر کٹ کھان ویلے اوہناں نوں کسے ہورنوں اگے کر دیندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کوئی وی کم کرن لگیاں اپنی حثیت ویکھ کے گل نہیں کردے سگوں ایویں ای پھڑاں ماردے رہندے نیں۔

کھلی میڈھی' دست پراندا۔

معنے: میڈھی: وال۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر ویلے حالوں بے حال وسدے نیں اتے اپنے روپ رنگ دا ماسہ خیال نہیں رکھدے۔

کھوتا اوہا' تھڑ اپلانا دوا۔

معنے: اوہا: اوہ ای☆ تھڑا: کھوتے دی بھمن تھاں☆ پلانا: کھوتے تے سامان لدھن لئی پایا جان والا کپڑا☆ دوا: دوجا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنیاں عادتاں تاں بدل دے نہیں سگوں تھاں بدلن نال ایہہ سمجھ لیندے نیں پئی اوہ اگے نالوں سیانے ہو گئے نیں۔

کھوتا گھمیار دا مرے' دھوبن ستی ہووے۔

معنے: ستی ہووے: قربان ہو جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے دے نقصان تے تاں ہلکان ہو ہو جاندے نیں پر اپنے نقصان دی ماسہ پرواہ نہیں کردے۔

کھوتی چڑھی تے تیں لمکدیاں۔

معنے: کھوتی چڑھی: کھوتی تے سواری کیتی☆ تیں: لتاں۔

کھڑ کھڑ وڈی' رکاباں منج دیاں۔

معنے: کھڑ کھڑ: ہس ہس۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی دھے لوک بھانویں کوئی بھیڑا کم ای کردے ہون پر فیر وی اوہ اوس دا وکھاوا ضرور کردے رہندے نیں۔

کھولھیا بچکا، نکلی ستھن۔

معنے: بچکا: گٹھڑی ☆ ستھن: شلوار

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی دھے لوک جو کم وی کرن اوس نوں کرن توں اگدوں سوچدے نہیں بھانویں اوس کم وچوں لبھے کجھ وی نہ۔

کھیڈن دا روح نہیں، اُنجے ویہڑا ڈِنگا اے۔

معنے: روح نہیں: دل نہیں کردا ☆ ڈِنگا: اُچانیواں۔

ویروا: ایس اکھان وچ کئی دھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کوئی کم کرن تاں چاہندے نہیں ہوندے پر اُلٹا کم کار دے طریقے نوں بھنڈن لگے ہوندے نیں۔

کھیر پیون گوں باہمنی، پھٹے لگن گوں شیخ۔

معنے: کھیر پیون گوں: دُدھ پین نوں ☆ پھٹے لگن: پھاہے لگن، پھانسی دتا جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھان پین تاں ہور لوکی کر جاندے نیں پر گٹ پھنڈ کھان نوں کوئی ہور اوتھے پھس جاندا اے۔

کہت کملے، سُنت باولے۔

معنے: کہت: آکھن ☆ کملے: مُورکھ ☆ سُنت: سُن دے ☆ باولے: ہلکاے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری کم دس والے آپوں کملے ہوندے نیں پر اوس بھیڑے کم نوں کر جان والے اُکے ای ہلکائے ہوندے نیں جیہناں نوں نقصان فائدے دی ماسہ پرواہ نہیں ہوندی۔

کیسرے دی گُتی، ٹکے دا ٹکر۔

معنے: کیسرے دی گتی: مہنگی گتی ☆ ٹکے: دو پیسے ☆ ٹکر: روٹی

ویروا: ایس اکھان وچ کئی دھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے دے آکھے کوئی کم کرن لگیاں گھوڑے اتے کھوتے دی پچھان نہیں کردے۔

کیل کریندے ہنس نوں، آچنتوں باز پئے۔

معنے: کیل کریندے: موج میلہ کردے ☆ چنتوں: اچن چیت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ بڑی ای سکھی زندگی گذار رہیا ہوندا اے اتے اوس نوں اچنچیت کوئی مُصیبت آن گھیر دی اے۔

کیں کوں گجّے سٹ، کیں گوں بھر بھٹے سٹ۔

معنے: سٹ: چوٹ ☆ بھر بھٹے: بھروٹے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں لڑائی جھگڑا ہو جاوے تاں سٹ پھیٹ دا کوئی پتہ نہیں ہوندا پئی اوہ جسم دے کیہڑے حصے تے لگ جاوے۔

کتیں کوُں وعدہ گھر دا، کتیں کوُں وعدہ جُھر دا۔

معنے: جھر: جھاڑ، جنگل ☆ کتیں کوُں: کسے نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کبّد ھے لوک کِسے نال جنگل وِچ مِلن دا وعدہ کرلیندے نیں اتے کِسے نال گھر وِچ مِلن دی حامی بھرلیندے نیں حالاں اوہ وعدہ کوئی وی پُورا نہیں کردے۔

کیہی جُلھی واء کِدھر گئے بچڑے کِدھر گئی ماء۔

معنے: جُلھی: وگ پئی ☆ بچڑے: بچے ☆ ماء: ماں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار انج دا ویلا وی آجاندا اے جدوں ماواں اپنے بچے نہیں سمبھالدیاں اتے ہر کِسے نُوں آپو اپنی پئے جاندی اے۔

گُٹھ سیوے دو ہتھ پاڑ ھے۔

معنے: سیوے: سیونوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کبّد ھے لوکاں دا کوئی کم وی ٹھیک دا نہیں ہوندا اوہ جو کم وی کردے نیں اوہدے وِچ وی اگلے دا اُلٹا نقصان ای کرجاندے نیں۔

گدھا چھوڑ تبیلے بدھی، گھاہ ڈھوندی گھوڑی۔

معنے: تبیلے: ڈھارے، تھماں والی چھت ☆ ڈھوندی: چُک دی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار ایجیہے لوکاں نُوں وی کِسے وجہ نال عزت مِل جاندی اے جو عزت دے قابل نہیں ہوندے۔

گدھے نُوں انباں دا باغ، کوئل نُوں سرہیوں دا ساگ

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر جی نُوں بس اوسدی خوراک ای چنگی ہضم ہوندی اے اتے جدوں کِسے نُوں خوراک اوسدے مزاج دے اُلٹ دے دِتی جاوے تاں اگلے لئی کھان اوکھا ہو جاندا اے۔

گڈی سڑ گئی پٹولیاں توں۔

معنے: پٹولے: بچیاں دے کھڈونیاں دے کپڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کبّد ھے لوک جے کِسے گل تے سڑ ڈا ولین تاں بھانویں اپنا اُلٹا نقصان ای کرا لین پر اپنی گل توں نہیں ٹلدے۔

گل کرساں خُدا دا واسطے، سوٹا مارساں بھرا دا واسطے۔

معنے: کرساں: کراں گا ☆ مارساں: ماراں گا۔

ویروا: ایس اکھان کبّد ھے لوکاں دے بارے وِچ دسیا گیا اے پئی اوہ گل تاں بھانویں سدا خُدا لگدی ای کرن پر جدوں لڑائی ہو پوے تاں اوتھے اصُول چھڈ کے اپنے بِکدیاں نال رَل کے ڈانگاں چلان لگ پیندے نیں۔

گلوں گلیَن تے اگوں اگائیں۔

معنے: گلیَن: مصیبت ☆ اگائیں: اگلا پاسا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک دھکے نال ای اگلے دی گل دے پُٹھے معنے کرکے لڑائی گل پالیندے نیں اتے اگوں کیہ ہووے گا ایس گل دی ماسہ پرواہ نہیں کردے۔

گلے لُون، پِٹّے لوہا۔

معنے: گلے: کھُرے ☆ لون: نمک ☆ پٹّے: ازایاں کر دیوے

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کے تگڑے دا نقصان ہو جاوے تاں ایہہ نہیں سمجھ لینا چاہیدا پئی اوہ چپ کر کے بہہ جاوے گا اوہ وی اگلے دے رَتے پیڑے وٹ لیندا اے۔

گنیاں دا راکھا گِدڑ۔

معنے: راکھا: محافظ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی کوئی کم وی سمجھداری نال نہیں کردے اتے ہر گل تے جھل کھلاردے رہندے نیں۔

گوڈے توں کاں اڈائیں، ماں دیا آہلسیا پُترا۔

معنے: گوڈے توں کاں اڈان: سستی وِچ حد کر دین ☆ آہلسیا: سُست۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کُبدھے لوک اپنے وَل نہیں ویکھدے سگوں گوڈے تے بیٹھے کاں نوں اڈان لئی کسے ہور نوں سُست ہون دا مہنا ماردیاں آکھدے نیں۔

گولی اندر، دُم باہر، سیانا تھانے، بھائیا ہردوار۔

معنے: ہردوار: ہری دوار، ہندوواں دی یاترا دی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار انج ہوندا اے پئی بندہ دوائی کھا کے اللہ میاں کول ٹُر جاندا اے جِسراں کئی وار سیانا وی غلطی کر کے تھانے پھس جاندا اے اتے سِکھاں دا مذہبی آگو آپ وی ہری دوار ٹُر جاندا اے۔

گوند پنجیری ہور کھاوے، چھِلے والی گرلاوے۔

معنے: پنجیری: سُوجی دا مَن بھاندا کھاج ☆ چھِلے والے: ویاہ والی ☆ گرلاوے: فریاد کرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کُبدھے لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی ویاہ شادی تے آپ تاں ساریاں سلھیاں شیواں کھائی جاندے نیں پر نالدی نوں بھکھیاں ماردیندے نیں۔

گو ہے لین جنگل گیا، تے سیہا پھڑ لیایا۔

معنے: سیہا: خرگوش۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں کسے ہور کم گھلو تاں اوہ کوئی ہور چن چاڑھ کے واپس مُڑدے نیں پر اوہ کم نہیں کردے جیہڑے کم اوہناں نوں گھلیا گیا سی۔

گھابیاں وی گھاہی بدھے۔

معنے: گھابیاں: گھاہ کھوترن والیاں زنانیاں ☆ گھاہی: گھاہ کھوترن والے بندے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں اُلٹ واء وگ جاوے تاں جگ اندر انہونے کم وی ہون لگ پیندے جو عام حالات وِچ کدی نہیں ہوندے۔

گئی سی نتھ گھڑان، نک وڈھا کے آ گئی۔

معنے: نتھ گھڑان: نک دا زیور بنوان۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کئی وار زیور بنوان جاندے نیں اتے اپنا کوئی نقصان کرا کے واپس مُڑدے نیں۔

گئے سرادھ آئے نراتے، باہمن چھٹے، نائی پھاتے۔

معنے: سرادھ: ہندوواں سکھاں دا اک میلہ ☆ نراتے: راتو رات پرت کے ☆ چھٹے: رہا ہو گئے ☆ پھاتے: قابو آ گئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار مُورکھ لوک انج دے کم کردے نیں پئی جتھے جان اوتھوں بھوندیں پُریں پر تاپیندا اے اتے گناہگاراں تاں کوئی پُچھ دا نہیں پر ماڑے اتے لیسے لوک وچارے دھگانے ای پھس جاندے نیں۔

گھر آئے ناگ نہ پُوجے، بانبی پُوجن جائے۔

معنے: ناگ: وڈا سپ ☆ پُوجے: پُوجا کرے ☆ بانبی: سپ ورگی مچھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ ہندو دھرم دے کبدھے پُجاری لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ گھر وچ آئے ناگ دیوتا دی پُوجا تاں کردے نیں پر دریا کنڈھے جا کے سپ ورگی مچھی دی پُوجا کرن لئی گڈیاں تے کھیہہ پواندے پھردے نیں۔

گھر گھوڑا تے نخاس مُل۔

معنے: نخاس: گھوڑیاں دی منڈی۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ شے نُوں خریدن لگیاں ویکھ جاچ کے سودا نہیں کردے سگوں جانور کتے ہور تھاں ہووے تاں اوہ سودا کر کے سائی دیندے نیں۔

گھڑے نُوں ہتھ لایا، سارا ٹبر تریہایا۔

معنے: ٹبر: خاندان ☆ تریہایا: پیاسا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار گھراں وچ لوک ویکھو ویکھی کم کردے نیں حالاں اوہناں نُوں اوسدی لوڑ نہیں ہوندی۔

گھِنن گئی گونڈا، پئوا آئی چُونڈا۔

معنے: گھِنن: لین ☆ گونڈا: دوڑکی ☆ چُونڈا: گُت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کسے کول کوئی شے لین گئے اگلے نال لڑائی کر کے اپنی بے عزتی کروا کے پچھانہہ مُڑدے نیں۔

گھوڑی منگی چڑھن نُوں، وچھیری ملی چران نُوں۔

معنے: چڑھن: سواری ☆ وچھیری: گھوڑی دی بچی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کسے کولوں منگدا تاں کوئی ہور شے وے پر اگلا اوس نُوں اوہ شے دے دیندا اے جیہدے پاروں اوس نُوں سُکھ دی تھاں دُکھ اپڑ دا اے۔

گھوڑے اروڑیاں تے، کھوتے کھرلیاں تے۔

معنے: اروڑیاں: گندوے ڈھیر ☆ کھرلیاں: ناندی جمع۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کبدھے لوک انج وی کردے نیں پئی اوہ حقداراں نوں اوہناں دے مرتبے جوگ تھاں نہیں دیندے اتے اوہناں دی تھانویں نکمے لوکاں نوں بٹھا دیندے نیں۔

گئی سی نام چھپن، پے گئے پردیسیاں دے مالے۔

معنے: نام چھپن: مالک داؤ کر کرن ☆ مالے: معاملے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ اپنے دلوں کوئی چنگا کم کرن جاندا اے پر اوتھے جا کے کسے مصیبت نوں پھڑیا جاندا اے۔

لا لگا کے بوہے تے ڈھینگر چا ماری۔

معنے: لا لگا: خرچ کر کے ☆ ڈھینگر چا ماری: ڈھینگری کھڑی کر دتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک چوکھا خرچ کر کے اپنا گھر بناندے نیں پر گھر بنان مگروں بوہے اگے موہڑا کھلا کر کے گھر دا رعب گوا دیندے نیں۔

لاہ لئی لوئی تے کیہ کرے گا کوئی۔

معنے: لاہ لئی: اتار لئی ☆ لوئی: سیال رتے اتے لین والی موٹی چادر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ اپنی شرافت دی چادر لاہ کے ننگ دھڑنگ ہو کے اگلے دے سامنے آ جاوے تاں اوس دا مقابلہ کرن سوکھا نہیں ہوندا۔

لچھو مارے کچھو آں بیگانے سر دے نال۔

معنے: آں: نوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چالاک لوک اگلے تے وار وی کرن تاں کسے بیگانے بندے دی اوٹ لے کے ای کردے نیں اتے ساہنویں اگلے تے ہلہ نہیں بولدے۔

لِد ای کھانی ایں تاں ہاتھی دی کھائیے، کھوتے دی کیوں کھائیے۔

معنے: لِد: فضلہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نوں کوئی گندا ای کھانا پے جاوے تاں کسے چنگی ڈھیری توں کھانا چاہیدا اے بھیڑی ڈھیری توں نہیں کھانا چاہیدا۔

لوڑے داکھ بگوڑیاں، لکر بیجے جٹ۔

معنے: لوڑے: چاہوے ☆ داکھ: انگور ☆ بگوڑیاں: علاقے داناں۔

ویروا: ایس اکھان کبدھیاں لوکاں دے بارے وچ دسیا گیا اے پئی اوہ بیجدے تاں کجھ ہور نیں پر اوس توں پھل ہور لین دی آس لا لیندے نیں اتے اوہ جوڑا جوڑ توں اکا جانو ای نہیں ہوندے۔

لوکاں دے وچھے میں چاراں، میرے کون چارے

معنے: وچھے: گائیاں دے جاء۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ لوکاں دے کم تاں ہس کے کردے نیں پر اپنا کم کران لئی کسے نوں ٹولدے پھر دے نیں۔

لوکاں نوں کہنا برہم گیان' آپ ہور ہنا پتھر پران۔

معنے: برہم گیان: رب دا بھیتی ☆ پران: جسم۔

ویروا: ایس اکھان وچ مورکھ لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ لوکاں نوں تاں رب دا بھیتی سمجھدے نیں پر آپ اوس اگے عاجزی نہ کرن پاروں پتھر دے بت بن کے زندگی لنگھا دیندے نیں۔

لین گئی پت' گوا آئی خصم۔

معنے: پت: پتر ☆ گوا آئی: گم کر بیٹھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مورکھ مت دے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ جاندے تاں کوئی فائدہ کرن لئی نیں پر آوندیاں اپنا کوئی ہور نقصان کرا آوندے نیں۔

لینا نہ دینا' زبانی جمع خرچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مورکھ لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نے کسے کولوں لینا دینا تاں کجھ ہوندا نہیں پر اوہ رب واسطے دا سر کھپاندیاں دیہاڑی لنگھا چھڈ دے نیں۔

لینا نہ دینا' وجا ڈوماں وجا۔

معنے: وجا: بجا ☆ ڈوماں: اوئے مراسیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے بوجھے وچ دمڑی ہوندی نہیں اتے گان والے مراسیاں نوں گان وجان دا وگا تگ آکھی جاندے نیں۔

ماری اکھ تے پھڑکے گوڈا۔

معنے: ماری اکھ: اکھ نال سینت ماری ☆ پھڑکے: پھڑ پھڑا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے کبدھے ہوندے نیں پئی اوہناں نوں کم کوئی ہور آکھو تاں اوہ کجھ ہور سمجھ لیندے نیں۔ اتے کدی سدھی مت نہیں لگدے۔

ماڑا ٹٹو' سوگ تے تیاری۔

معنے: ٹٹو: گھوڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کبدھے لوک کسے تھاں جان لگیاں اپنی سواری ول نہیں ویکھدے پئی ایہ اوتھے اپڑ وی جاوے گی جاں نہیں اتے سوگ تے جان لئی چوکھیاں سواریاں تیار کر لیندے نیں۔

ماں پھڑے پھوسی پھوسی' دھی داناں راں۔

معنے: پھوسی: نکا پھوس' ڈنگر دا گوہیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنے خاندانی حسب نسب ول نہیں ویکھدے اتے وڈے لوکاں وچ رلن دا چارا کردے رہندے نیں۔

ماں توں ہیجلی' پھپھے کٹن۔

معنے: ہیجلی: پیار کرن والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماں ای اصل وچ بچیاں نال سُچا تے سچا پیار کرن والی ہوندی اے۔ جے کسے نوں ایہہ بھلیکھا ہووے پئی ماں توں ودھ وی کوئی پیار کرن والی ہو سکدی اے تاں اوہ کُٹنی ای ہو سکدی اے جو پیار دے بھیت وچ اگلے نوں ٹھگن لگی ہوندی اے۔

ماں دیوے دُھی کھاوے گمانڈھن سُکا سر ہلاوے۔

معنے: گمانڈھن: گوانڈھن، ہمسائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک تاں اپنے گھروں کما کے کھاندے نیں پر کئی گوانڈھی اُنج ای کول سر ہلا ہلا کے ایہہ دسدے نیں پئی اسی وی کھان لگے ہوئے آں۔

ماں فقیرنی، پُت فتح خاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی مُورکھ لوکاں دا ایہہ حال ہوندا اے پئی اوہ اپنا اگا پچھا نہیں ویکھدے سگوں آپوں رانی خاں دے سالے بن بن بہندے نیں۔

ماں مترئی، پیو قصاء۔

معنے: مترئی: ماتر، سوتیلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بدنصیب لوکاں دا ایہہ حال ہوندا اے پئی اوہناں دی ماں سوتیلی ہوندی اے اتے پیو وی قصائی ہوندا اے اتے بچیاں تے رحم کرن والا اوہناں چوں کوئی نہیں ہوندا۔

ماں مرگئی پیو دے پالے دُھی داناں نکھی۔

معنے: پوہ دا پالا: سردماہ دی رُت ☆ نکھی: گرمائش وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ کُبدھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنا خاندانی مقام نہیں ویکھدے سگوں اوہ اپنے پچھوکڑ نوں بھُل کے امیر لوکاں وچ رَلن لئی ناں وی اُنج دے ای دھرلیندے نیں۔

ماں مرگئی خُشکی نال دُھی داناں تھندی۔

معنے: تھندی: چکنائی والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنی غریبی ول دھیان نہیں پاندے سگوں اوہ اپنا حسب نسب بھُل کے اپنے ناں ای تگڑے لوکاں والے رکھ لیندے نیں۔

ماں مری سُکے سر دُھی داناں دہیں۔

معنے: سُکے سر: خُشکی والا سر ☆ دہیں: دہی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کُبدھے لوک کوئی دی کم کرن لگیاں اپنی غریبی ول دھیان نہیں پاندے سگوں اوہ اپنے ناں ای کھاندے پیندے لوکاں ورگے رکھ لیندے نیں۔

ماں میرے نانکے بھوں چنگے نیں، دھیے پیکے میرے ای نیں۔

معنے: نانکے: ماں دے رشتے دار ☆ بھوں: بہت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر گھر والے نوں اپنے ساکاں بارے پُورا پُورا چانن ہوندا اے اتے اوہناں

بارے کسے قسم دا کوئی اولھا بھلیکھا نہیں ہوندا۔

ماں نوں کپڑیاں دا بھاء نہیں آوندا' پُت دا ناں پٹھان۔

معنے: بھاء: مُل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی گھر والیاں نوں ال دے ناں کوکودی خبر نہیں ہوندی پر اوہناں دی اولاد بڑی پنجمار بنی پھردی اے اتے ہر تھاں ناں کڈھن دیاں گلاں کردی پھردی اے۔

مائی پاگل ہوئی' لوکاں دے بھانڈے چِکن لگ پئی

معنے: بھانڈے: برتن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی چالاک لوک پاگل ہو کے وی نقصان بس لوکاں دا ای کردے نیں اتے اپنی کوئی شے اضایاں نہیں کردے۔

مائی کولوں دائی کالھی۔

معنے: دائی: بال جمان والی دائیا ☆ کالھی: چھیتی وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کم کرن والے نالوں کم کران والے نوں اوس کم دی بُہتی فکر پئی ہوندی اے۔

مانشے مائے لاڈ آیا' چُلھے پچھے ہگن دے۔

معنے: لاڈ آیا: ریجھ آئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دے شوق وی سدا اپُٹھے ای ہوندے نیں اتے اوہناں ساری زندگی کدی کوئی سِدھا کم نہیں کیتا۔

متھیں ویندی بیاں کوں' لوڑھ ویندی آپے۔

معنے: بیاں: دوجیاں ☆ لوڑھ ویندی: رُڑھ جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کبدھے لوک لوکاں نوں متاں دے دے مُونہہ تھکالیندے نیں پر آپوں اوہناں گلاں تے کدی عمل نہیں کردے۔

متھا ٹیکے زیوہیں تے دِل اُڈے اسمان۔

معنے: متھا ٹیکے: سجدہ کرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ لوک کدی وی اپنے کم نال مُخلص نہیں ہوندے اتے ساری زندگی وکھاندے ہور اتے کردے ہور رہندے نیں۔

متھے تے محراب' سبھ کم خراب۔

معنے: محراب: نماز پڑھن نال متھے تے پئی گھاسی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک جھج جھج مسیتے تاں بڑے جاندے نیں پر اپنے اندر دی مَیل کُچیل نوں نہیں دھوندے اتے بس وکھاوے دی نماز پڑھدے نیں۔

مدعی سُست' گواہ چُست۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کم کران والا سُستی کر جاندا اے اتے کم کرن والے مالک توں وی اگے لگے جاندے نیں۔

مرمر مائی گیترے گائے' لوکاں بھانے ویاہ۔

معنے :بھانے :خیال وچ ☆ گیتڑے :گیت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کم کرن وال آپوں وخت نُوں پھڑیا ہویا ہونداا ے پر دُوجے لوکاں لئی اوسدے کم دی کوئی اہمیت نہیں ہوندی۔

مُردا بولُو تاں کھپھن ای پاڑوُ۔

معنے : کھپن :کفن ☆ پاڑوُ :پاڑھے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے اہل تاں گل ای نہیں کردے جے اوہ بُول پین تاں اگلے دی عزت لاہ کے ہتھ پھڑا دیندے نیں۔

مرزا مر گیا اے پر سوُرنگی تاں نہیں ناں ٹُٹ گئی۔

معنے :سوُرنگی :اک ساز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ مروی جاوے تاں اوس دے سند تاں نہیں نہ ٹُٹ گئے ہوندے۔ اوہناں نُوں کوئی ہورروی وجاسکدا اے۔

مزاج عالی' نہ جُلّی' نہ نہالی۔

معنے :جُلّی :رضائی ☆ نہالی :تلائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں دا ایہ حال ہونداا ے پئی اوہ نرا ناز نخرہ ای وکھان جوگے ہوندے نیں اوہناں دے گھر وچ کوئی منجی کُلا نہیں ہوندا۔

مُل بکری' اوُٹھ جھونگا۔

معنے :جھونگا: دُکان توں سوُدا لین مگروں مُفت وچ لئی شے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چالاک لوک جے کسے نال بکری دا سوُدا کرن تاں اوس توں جھونگے وچ اوُٹھ منگدے نیں۔ خریدے سستی شے نیں پر مُفت وچ مہنگی شے منگدے نیں۔

موڈھے تے بہہ گئی عزت کاہدی رہ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عزت تے تاں ہوندی اے پئی کوئی کسے دی گل من لوے۔ پر کبڈھے لوک کسے تے اعتبار نہیں کردے سگوں سر تے چڑھ کے بہہ جاندے نیں انج اگلے دی کاہدی عزت رہ جاندی اے۔

موری دی اٹ چوبارے۔

معنے :موری: نویلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کبڈھے لوک کدی دی عقل دا کم نہیں کردے سگوں اوہ بھیڑی شے دا ناتا چنگی شے نال لادیندے نیں۔

مُونہہ تے پائی چھیّ کیا کریسی کوئی۔

معنے :چھیّ :سواہ' خاک ☆ کریسی :کرے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کبڈھے لوکاں نُوں اپنی عزت بے عزتی دی ماسہ پرواہ نہیں ہوندی اتے جوا پنے مُونہہ تے سواہ مَل لوے اوہ کسے دی کیہ پرواہ کرے گا۔

مُونہہ چوپڑیا' ڈھڈ خالی۔

معنے :چوپڑیا :تیل ملیا ☆ ڈھڈ :پیٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اِنج دے مُورکھ ہوندے نیں پئی اوہ وُھڈوں بھانویں بھکھے ای کیوں نہ ہون اوہ اپنی میپ ٹاپ منٹھی نہیں ہون دیندے۔

مُونہوں گڈھی گل، پَے گیا وَل۔

معنے: وَل: ولیواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار مُورکھ بندے مُونہہ وِچوں اجیہی گل کر بیہندے نیں پئی فیر ساری عُمر اوہناں دی جان نہیں چھٹدی۔

مویا نہیں اجے آکڑیا پیا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے ایڈے مُورکھ ہوندے نیں پئی اوہ سچ نُوں وی سچ منن لئی تیار نہیں ہوندے۔

میسا بولے، گُفر تولے۔

معنے: میسا: میسنا، کم گو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی میسنے لوک اوّل تاں بولدے نہیں پر جدوں بولن تاں اوہ اجیہے پھکو تولدے نیں پئی رہے رب داناں۔ اوہناں نُوں نِریاں چُپ کیتیاں ای نہیں ویکھ کے بھلا مانس سمجھ لینا چاہیدا۔

میسا مارے تیسا۔

معنے: تیسا: تیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی میسنے لوک بھانویں گھٹ بولدے نظر آوندے نیں پر جدوں اوہ بولن تاں بھیڑے ای بولدے نیں اتے پھکو ای تولدے نیں۔

میسنی کھائے تے مُونہہ نہ ہلائے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی میسنے لوک پہلاں تاں گل کردے ای نہیں کردے پر جدوں اوہ گل کرن تاں اگلے نُوں شَیں کپڑیں اگ لا دیندے نیں۔

مَیں نہ نچداں، میری باندری پئی نچدے۔

معنے: نچداں: نچاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کُبدھے لوک ہر کم ای اِنج دا کردے نیں پئی لوک اوہناں نُوں جگتاں کردے نیں۔

مَیں نہیں تیرے رہندی اجے تیری کھاندے دی داڑھی ہلدی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نال وگاڑ کرنا ہووے تاں فیر کیہڑا ممیں چوڑے وگاڑ دی لوڑ ہوندی اے۔ بہانہ تاں کوئی وی بنایا جاسکدا اے۔

نالے بندہ گیا، نالے جندہ گیا۔

معنے: جندہ: جندرا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندے دا دوہرا نقصان ہو جاندا اے۔ اِک تاں پھڑیا ہویا بندہ وی نٹھ جاندا اے نالے اوہ جندرا وی لَے جاندا اے۔

نالے راہ وِچ ہگاں، نالے آنے ٹڈاں۔

معنے: آنے نڈن: اکھیاں وکھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئیں ڈھے لوک اک تاں اگلے دا نقصان کر دے نیں اُلٹا شرم کھان دی تھاں اگلے دے گل وی پیندے نیں۔

نالے زر گیا' نالے یاری گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار انج وی ہوندا اے پئی دولت دا نقصان وی ہو جاندا اے اتے نالے دوستاں تے بے وساہی پاروں یاری وی جاندی رہندی اے۔

نالے نچنا' نالے گھنڈ کڈھنا۔

معنے: گھنڈ: نقاب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے، پئی کئی چالاک بندے بھیڑا کم وی کرئی جاندے نیں اتے لوکاں دے سامنے شرمائی وی جاندے نیں۔

نت مُردہ چکّو' نت ڈھاؤ واہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اکو گل دا پرت پرت ریڑکا پا چھڈدے نیں اتے پرت پرت کے پانی وچ مدھانی پا چھڈدے نیں۔

نک نہ ناساں' پلنگ تے باہساں' زردہ پلاء کھاساں

معنے: باہساں: بہساں ☆ کھاساں: کھانواں گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کئیں ڈھے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ اپنا روپ رنگ نہیں ویکھدے سگوں بڑے نال نخرے نال پلنگ تے بہہ کے زردہ پلاء کھان دی گل کردے نیں۔

نمازاں بخشوان گئے' روزے وی گل پے گئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ اپنا بھار ہولا کرن دی کوشش کردا اے پر اوسدے دے گل کوئی ہور بلا پے جاندی اے۔ ایس اکھان وچ نبی پاک ﷺ ہوراں ول اشارہ اے پئی اوہ اللہ میاں کولوں نمازاں گھٹ کران لئی گئے اتے اوہنے تریہہ روزے وی دے گھلے۔

نوں سو چوہے کھا کے بلی حج نوں چلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے ساری عمر بدکاری کردے رہندے نیں پر آخری عمرے اپنے گناہ بخشوان لئی حج کرن ٹُر پیندے نیں۔

نہ جُلّے تے کندھاڑے چا کھڑاں' نہ کھاوے تے کے کراں۔

معنے: جُلّے: جاوے ☆ کندھاڑے: دھنگاڑے' لک تے ☆ چا کھڑاں: چُک کے لے جاواں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے ہر تے چکدیاں ہویاں وی تھلے لہہ لہہ پیندے نیں اتے انہیاں بندیاں نال نبھا اوکھا ہو جاندا اے۔

نہ دانہ' نہ گھاس' چل گھوڑیا تیری آس۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری مُورکھ لوکاں دے ہتھ پلّے تاں ہوندا کجھ نہیں پر اوہ فیر وی اپنے

گھوڑے تے چڑھ کے ٹُر پَیندے نیں۔

نہ کھیڈاں گے نہ کھیڈن دیاں گے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کُبڈ جھے لوک نہ تاں کوئی کم آپوں کردے نیں اتے نہ ای کسے نُوں کرن دیندے نیں۔

نہ گوڈے نہ گِٹے تِنیوں کِتھے پِٹے۔

معنے: گِٹے: ٹخنے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ہوندے ای انج دے کُبڈ جھے نیں پئی اوہناں نُوں کسے طریقے نال وی سمجھایا نہیں جاسکدا۔

نہ مارے نہ کُٹے اندروں اندری سنگھی گھُٹے۔

معنے: سنگھی گھُٹے: گلا دبانے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی مُورکھ لوک انج دے ہوندے نیں پئی ظاہری طور رُتے تاں اگلے نُوں کُجھ نہیں آکھدے نظر آؤندے پر اوہ اندروں اندری بندے دا کم کرچھڈدے نیں۔

نہ ہِیر مُکی اے نہ سوُر نگی ٹُٹی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کم کردے جاؤ تاں اوہ ہور ای ودھدا جاندا اے اتے مُکن وچ آؤندا ای نہیں۔

نھاتی دھوتی رہ گئی مُونہہ تے مکھی بہہ گئی۔

معنے: نھاتی دھوتی: نہائی دھوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار لوک کسے کم لئی بھر تیاری کردے نیں پر اوہ کم کر نہیں سکدے اتے بنے بنائے ای رہ جاندے نیں۔

نھاتی دھوتی، کنگی واہی، لَین نہ آیا کائی۔

معنے: کائی: کوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ کسے کم لئی نہا دھو کے تیار ہوجاندا اے پر اوس دا سنگ اوس نُوں لین آؤندا ای نہیں۔

نیکی برباد گناہ لازم۔

معنے: لازم: ضروری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ لوک کدی وی کسے دی نیکی دا مُل نہیں پاندے اتے اوس دی بدی نُوں ای چھج وچ پا کے چھٹ دے رہندے نیں۔

وات اِچ گرانہہ سِر تے کھلا۔

معنے: وات: مُونہہ ☆ کھلا: جُتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی مُورکھ لوک انج دے ہوندے نیں پئی اوہناں نُوں سِر وچ بھانویں جُتیاں پَیندیاں ہون پر روٹی مِل دی جاوے تاں وی اوہ کھائی جاندے نیں۔

واڑ راڑ چرے تاں راکھا کیہ کرے۔

معنے: راڑ: فصل ☆ راکھا: مُحافظ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے گھر دی دیوار ای اوس گھر نُوں کھا جاوے تاں اوس دی حفاظت کرن والا کیہ کر سکدا اے۔

واہ بَپ نَلھو' بھچیا لکڑیاں جوگے' کپ گھِن آیا چھاؤ

معنے: جوگے: لئی ☆ کپ گھِن: کٹ لیایا ☆ چھاؤ: جنگلی بُوٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بدھے لوکاں نُوں گھلو کسے ہور کم تاں اوہ کوئی ہور کم کر کے آ جاندے نیں۔

واہ میاں رنجھ' کدی تھتہ' کدی ڈبی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ لوک زندگی وِچ کُجھ نہیں کر دے سگوں اوہ بس اپنے کھان پِین دی فکر وِچ ای زندگی لنگھا دیندے نیں۔

واہ میاں مسِیتا' کدی اُدھڑیا کدی سیتا۔

معنے: اُدھڑیا: ادھیڑیا ہویا ☆ سیتا: سِلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کبدھے لوک زندگی وِچ کدی وی کوئی چنگا کم نہیں کر سکدے سگوں اوہ اپنے لیڑے دیاں سِیوناں ادھیڑ کے بخیے ماردے رہندے نیں۔

وخت پیا بادشاہواں کُوں' چِڑیاں کھاون کانواں کُوں

معنے: وخت: مُصیبت ☆ کُوں: نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے تے کوئی مُصیبت آن پیندی اے تاں نِکی حثیت دے لوک وی نگڑے لوکاں دے گھریں لُٹ مار کرن لگ پیندے نیں۔

وڈے دا ڈنگ تیز اے جاں نِکے دا' اُنج ہتھ لا کے ویکھ لے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی لڑاکے ٹبراں وِچ نِکے موٹے سارے جی ای اِک توں ودھ کے کوچّج ہوندے نیں اتے اوہناں وِچوں کوئی وی گھٹ نہیں ہوندا۔

ورٹھو کراڑی منکا لدھا' نالے نالوں کھولھ کے پراندے نال بدھا۔

معنے: کراڑی: کھترانی ☆ لدھا: لبھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ لوکاں نُوں جے کوئی چنگی شے کتوں رب سببیں لبھ جاوے تاں اوہ تھاں تھاں اوس دی نمائش کردے پھر دے نیں۔

ویکھے بدّل گھنے' گھڑے سارے بھنے۔

معنے: گھنے: زیادہ ☆ بھنے: توڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کبدھے لوک بدل چڑھدے ویکھ کے سمجھدے نیں پئی ہُن پانی سانبھن دی کیہ لوڑ اے بھانویں بدل اوُر ہیا ای لنگھ جاوے۔

ہتھ رومال' رومال وِچ مسراں دی دال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کبدھے لوک اِنج وی کردے نیں پئی اپنی ٹیپ ٹاپ مٹھی نہیں ہون دیندے اندروں بھانویں اُکا ای کھوکھلے ہون۔

ہٹی وِچ کپاہ مُیڈی تانی چلاء۔

معنے :مُیڈی: میری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کُبد ھے لوکاں کپاہ ہالی ہٹی وِچوں بھانویں خرید کے وی نہ آندی ہووے پر اوہ جولا ہے نُوں دابے مارن لگے ہوندے نیں پئی ساڈی تانی چلادے۔ ہالاں کپاہ نُوں پنجان، کتن، اُمیرن دا چوکھا کم ہالی ہویا ای نہیں ہوندا۔

ہڈ حرام بُجتاں ڈھیر۔

معنے :ہڈ حرام: نکما ☆ بُجتاں: بہانے ☆ ڈھیر: چوکھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نکمے اتے ہڈ حرام ہوندے نیں اوہ کم نہ کرن کئی رنگ رنگ دے بہانے گھڑدے رہندے نیں۔

ہک اگے ای ساون دا چکو آ ہیا، اُتوں بابا مُوتریا۔

معنے :چکو: کیچڑ ☆ آ ہیا: سی ☆ مُوتریا: پیشاب کردتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اگے ای بندہ مُصیبت نُوں پھڑیا ہویا ہوندا اے اتے اُتوں اوس نُوں ہور مُصیبت پے جاندی اے۔

ہک ڈین، بیا ترکھ چڑھی۔

معنے :ڈین: بلا ☆ ترکھ چڑھی: سان تے چڑھی ہوئی، کاوڑ پھڑی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک پہلاں ای کُبد ھے ہوندے نیں اُتوں اوہناں نُوں غصہ وی چڑھیا ہویا ہووے تاں اوہناں کولوں بچن ہور اوکھا ہو جاندا اے۔

ہکے تاں لُون بلُونیاں، ہکے تاں سُدھا لُون۔

معنے :لُون بلُونیاں: لُون نہ پیا ہویا ہون، نمک گھٹ ہون ☆ سُدھا: بُہتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کُبدھیاں زنانیاں جاں تاں ہانڈی وِچ لُون پاندیاں ای نہیں جاں مُڑ ایناں لُون پا دیندیاں نیں پئی ہانڈی نِری لُون ای جاپدی اے۔

بیٹھ مسیت، اُتے ٹھا کر دوارہ۔

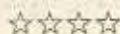
معنے :بیٹھ: تھلے ☆ ٹھا کر دوارہ: ہندوواں دی مذہبی پوجا تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کُبد ھے بندے انج دے کم کردے نیں پئی اوہناں دے کماں پاروں چوکھا ای فساد پے جاندا اے۔

یار یار ست، پچاکے وچن اٹھ/ یار یاراں، پچاکے باراں

معنے :پچاکے: روٹی کھان دی واج۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کُبد ھے لوک انج وی روڑی کھاندے نیں پئی روٹی ست بندے کھاندے ہون تاں انج لگدا اے پئی اٹھ بندے روٹی کھان لگے نیں۔

بادشاہ، راجے، راج
بھاگ، سُورمے

ابھو لوڑو تاں ست چھوڑو۔

معنے: ابھو: ابھی ہُنے ای ☆ لوڑو: چاہو ☆ ست: سچ۔

ویروا: بادشاہی حُکم اِنج دے ای ہوندے نیں پئی جے فلانی شے دی لوڑ اے تاں اپنا سچ چھڈ دیو اتے جو اپنی اناٹوں بادشاہواں دے جھوٹھیاں فرماناں اگے گہنے دھر دیندا اے اوہ او تھے اُچا مقام پالیندا اے۔

اپنے اپنے جھیڑیاں اندر، کیہ گولی کیہ رانی۔

معنے: جھیڑیاں: جھگڑیاں ☆ گولی: نوکرانی۔

ویروا: ہر کسے دا اپنا اپنا مسئلہ اے۔ جدوں ایہو جیہی گل ہوندی اے تاں نوکرانی دے اپنے جھیڑے نیں اتے رانی دے اپنے جھیڑے نیں۔ ہر کسے نوں اپنی اپنی پئی ہوئی اے۔

احمد خاں دُرانی نوکر گنجا گھوڑی کانی / احمد شاہ دُرانی، نوکر انھا، گھوڑی کانی۔

معنے: احمد خاں دُرانی: مشہور حملہ آور جیہنے ہندوستان تے کئی حملے کیتے ☆ کانی: اِک اکھ والی۔

ویروا: احمد شاہ دُرانی نے ہندوستان اُتے کئی حملے کیتے ایس پاروں اوس نال نفرت پاروں ہندوستانی لوک اوسنوں اِنج آکھدے سن پئی مگروں اوس دی اوقات تاں ایہ سی پئی اوس دا نوکر گنجا سی اتے اوہ کانی گھوڑی تے بہہ کے ہندوستان لُٹن لئی آ گیا سی۔

اِک در اگ تے اِک پانی وِچ دھری بادشاہی۔

معنے: اِک در: اِک پاسے ☆ دھری: رکھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بادشاہی کرن دی اینا سوکھا نہیں۔ بادشاہی کرن اِک پاسے تاں اگ ہوندی اے اتے دوجے پاسے پانی ہوندا اے۔ بادشاہی چھڈن جاں کھسن ویلے جو گھُجھ بادشاہواں نال ہوندا اے، اوہنوں سارا جگ جان دا اے۔

اِک مکھی توں ڈریئے، ہور جو جی چاہوے سو کریئے

معنے: مکھی: آگو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہہ مت دِتی گئی اے پئی بادشاہی وِچ بادشاہ دی ہر گل اُتے آمنا صدقنا کرنا پیندا اے۔ ہور جو جی آوے کردیاں رہو۔ جدوں بادشاہ راضی ہووے گا تاں ہور کوئی مَیلی اکھ نال نہیں ویکھ سکدا۔ ایہہ اکھان سِکھاں دے گلاب داسی فرقے والیاں دا بنایا ہویا سی۔

اِک گودڑی وِچ وِیہہ فقیر سَوں سکدے نیں پر اِک راج وِچ دو راجے نہیں رہ سکدے۔

معنے: وِیہہ: ویہ ☆ سَوں: سَونے

ویروا: درویش لوک مُحبت دے پرچارک ہوندے نیں ایس

لئی اوہ رل کے سوں بہہ لیندے نیں' پر اِک بادشاہی وِچ دو نبہ باشاہواں دا رہن مُمکن نہیں ہوندا۔ بادشاہ دا مسئلہ کھوہا موہی دا ہوندا اے جدوں کہ فقیر تاں ایہ سارا گجھ چھڈ کے فقیر بن دا اے۔

اکبر جیہا بادشاہ پیلو جیہا جٹ نہ کوئی ہویا پہلے نہ کوئی ہوسی وت۔

معنے: اکبر: جلال الدین مُحمد اکبر مُغل بادشاہ ☆ پیلو: شاعر' مرزے صاحباں دا قصہ کار ☆ وت: پرت کے' فیر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مُغل بادشاہ اکبر اتے مشہور لوک داستان مرزا صاحباں دے قصہ کار پیلو جٹ دی تعریف کیتی گئی اے' پئی ایہناں ورگا پہلے وی کوئی نہیں ہویا اتے اگوں وی کوئی نہیں ہونا۔ چنگیائی تے برائی ہر حال وِچ پچھے اپنے نشان چھڈ کے جاندی اے۔

اکبر زادہ پیٹ پیا' پھُولاں زادی لیٹ پئی۔

معنے: اکبر زادہ: اکبر بادشاہ دا پُتر ☆ پھُولاں زادی: پھُلاں وی دھی' رانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بادشاہواں دے سبھاء بارے دس پائی گئی اے پئی اکبر بادشاہ دا پُتر ہالی ہون والا سی تے پھُلاں ورگی نرم نازک رانی پہلاں ای بسترے تے لمّیں پے گئی۔ جسراں آکھدے نیں ذات کسے وی ملوک نہیں ہوندی رہت ملوک ہوندی اے۔

اگ اُتے مُوت' جاں مُسلمان ہو/ اگ وِچ موت جاں مُسلمان ہو۔

معنے: مُوت: پیشاب کر۔

ویروا: اگ وِچ پیشاب کرو نہیں تاں مُسلمان ہووو۔ ایہ اکھان لوکاں تے ظُلم تے دھکے نال اوہناں نُوں مُسلمان کرن بارے سکھاں نے بنایا سی۔ اگ وِچ پیشاب کرن نال وی سریرنُوں لب پیندی اے اتے مذہب تبدیل کرن وی اوکھا کم اے۔

اناج کال نہیں راج کال اے۔

معنے: اناج کال: کھان پین والیاں وستاں دی کمی ☆ راج کال: حکومت وِچ اِنصاف دی گھاٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے حُکمران چنگے ہون تاں رعایا اُتے کدی کال نہیں پے سکدا۔ رعایا اوکھی اودوں ای ہوندی اے جدوں بادشاہ ظالم اتے کھوہا موہی والا ہووے۔

انھاں راج مُنج گھیند اُہسر پرائے اُتے۔

معنے: انھاں راج: دِن اکھیاں توں شاہی ☆ مُنج: کانیاں دیاں نالیاں نُوں کُٹن ☆ گھیند: گھدا۔

ویروا: ایس اکھان اندر بادشاہواں دے اِک اوگُن نُوں بیان کیتا گیا اے پئی انھے واہ راج کرن والے اپنے مُلک دے ماڑے لوکاں دے سِراں اُتے منگھلی نال مُنج

گلدے نیں اتے اوہ ظلم کردے ذرا نہیں سنگدے۔

اندھ نگری بیداد راجہ ٹکے سیر بھاجھی ٹکے سیر کھاجا

معنے: اندھ نگری: انھی وستی ☆ بیداد راجہ: اوہ راجہ جو کسے دی دادفریاد نہ سُنے ☆ ٹکا: ادھا پیسہ ☆ بھاجھی: اعلیٰ خوراک ☆ کھاجا: عام خوراک۔

ویروا: ایس اکھان وچ بادشاہواں دے عدل بارے دسیا گیا اے پئی بھیڑا حکمران وی اِک بلا ای ہوندی اے۔ اوتھے ماڑے دی کوئی گل نہیں سُن دا اتے کھوتے گھوڑے دا اکو ای بھا ہوندا اے۔ اجیہے راج عام لوکائی لئی مُصیبت بن جاندے نیں۔

اندھ راجہ، بے داد نگری۔

معنے: اندھ: انھاں ☆ بیداد: جیہدی کوئی دادفریاد نہ سُنے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جِتھے راجہ ای انھی پان والا ہووے گا اوس اج وِچ ماڑے وُیڑے دی گل بات کون سُنن نُوں تیار ہووے گا۔

انھاں راجا، چوپٹ نگری۔

معنے: چوپٹ نگری: اوہ شہر جتھے کوئی قانون قاعدہ نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہوے دیس دا راجہ ای انھاں ہووے گا اوہنوں کیہڑا کُجھ نظر آؤنا اے۔ اوتھے ہر شے چوڑ چوپٹ ہو جاوے گی۔ راجے دے چیلے چانٹے ہر شے کھا چٹ جان گے۔

اندھار پیا سرکار کوں جوں چور بدھے کوٹوال کوں

معنے: اندھار: ہنیر ا انھی پے گئی ☆ کوں: نُوں ☆ کوٹوال: قلعے دا راکھا مُحافظ۔

ویروا: ایس اکھان وچ بھیڑی بادشاہی دی نندیا کردیاں آکھیا گیا اے پئی اتھے ایہ حال ہو گیا اے پئی چور اینے بے دھڑک اتے اجھک ہو گئے نیں پئی اوہ کوٹ وال نُوں بنھن دے اپرالے پئے کردے نیں۔ ایتھلی اُتے ہوئی پھر دی اے۔

اورنگ زیب عالمگیر ہکے خوش ہکے دِلگیر۔

معنے: اورنگ زیب: مشہور مُغل بادشاہ ☆ ہکے: اِک پاسے ☆ دِلگیر: پریشان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مشہور مُغل بادشاہ اورنگ زیب بادشاہ بارے دسیا گیا پئی اوسدے مزاج دا کسے نُوں پتہ نہیں سی لگدا پئی کیہڑے ویلے اوہنے کسے تے خوش ہو کے اوہنوں انعام اکرام دے دینا ایں جاں ناراض ہو کے اگلے دی دھون کپا دینی اے۔

اورنگے دا رنگ بُرا، مُحمدے دا بُرا ڈھنگ،

سِکھاں راج سمھالنا مُغلاں گھوٹنی بھنگ۔

معنے: اورنگا: نفرت نال اورنگ زیب دا پایا پُٹھا ناں ☆ مُحمدا: مُحمد شاہ دا پایا پُٹھا ناں۔

ویروا: ایہہ اکھان سِکھاں دی مُسلمان شاہی خلاف نفرت

نوں ظاہر کردا اے۔ ایہدے وچ اورنگ زیب دے رنگ اتے محمد شاہ دے ڈھنگ نوں پُنیا گیا اے اتے آکھیا گیا اے پئی اخیر اِتھے سکھ ای راج کرن گے اتے مغل بادشاہ نرے بھنگ گھوٹن جوگے رہ جان گے۔

اورنگے دی جابری تے نادر دی قادری کس بھلائی

معنے: جابری: دھکے شاہی ☆ نادر: نادر شاہ دُرانی ☆ قادری: طاقت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ وی اورنگ زیب بادشاہ دی دھکے شاہی ول اشارہ اے اتے نادر شاہ دے زور ول سینت ماری گئی اے پئی ایہ دوویں شیواں بھلان جوگ نئیں۔

اوہو راج چنگا جتھے دُدھ دہیں گنگا۔

معنے: راج: بادشاہی ☆ دُدھ دہیں گنگا: دُدھ تے دہیں دا دریا وگدا ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رہن واسطے اوہوای مُلک چنگا ہوندا اے جتھے کھان پین کھلھا ڈُلھا تے سستا ہووے۔ جتھے کھان پین چنگا ہووے گا اوتھوں دے لوکاں دی صحت چنگی ہووے گی اتے صحت وند قوم ای مضبوط قوم ہوندی اے۔

اوہ پِنڈ کیہ وسنے، جتھے مُغلاں دی سرداری۔

معنے: وسنے: آباد ہونے ☆ مُغلاں: مُغل قوم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مُغل سرداراں دی نندیا کیتی گئی اے پئی جتھے مُغل قوم سردار ہووے گی اوہ تھاں کیکن وس سکے گی؟ دوجے لفظاں وِچ ایس اکھان اندر مُغلاں دی حکمرانی دا مذاق اڈایا گیا اے۔

ایسے نُوں تیسا ملے، سُن لے راجہ بھیل، لوہے نُوں گھُن کھا گیا، مُنڈا کھا گئی چیل۔

معنے: ایسے نُوں تیسا: بھیڑے نُوں ہور بھیڑا۔

ویروا: ایہ اکھان اک بُجھن والی بات دی شکل وِچ اے جیہدے وِچ نہ ہو سکن والیاں شیواں نُوں مُمکن بنان دی گل کیتی گئی اے حالاں نہ تاں لوہے نُوں ای گھُن لگدا اے اتے نہ ای اِل مُنڈا کھا سکدی اے۔

ایشر تسے، گھر گھر چھپڑ چھاراں۔

معنے: ایشر: حکمران، مالک ☆ تسے: ترہائے ☆ چھپڑ: چھت ☆ چھاراں: کھان پین۔

ویروا: ایہ اکھان اوہے ویلے تے بولدے نیں جدوں گھر گھر تے کھلھا ڈُلھا کھان پین ہووے اتے گھر والے آپ پانی نُوں وی ترسدے ہون۔ اوہناں دی کوئی وات ای نہ لیندا ہووے۔

آئی رانی جنداں، تلا مُلا وِچ کے ہتھ پھڑائیاں ٹنڈاں / رانی جنداں، سِکھاں ہتھ پھڑائیاں ٹنڈاں

معنے: جنداں: مہاراجہ رنجیت سنگھ دی بیوی جو اوہدے مرن پِچھوں مختار بنی ☆ تلا مُلا: ہر شے ☆ ٹنڈاں: جمع ٹنڈ دی کھوہ چوں پانی کڈھن لئی ماہل نُوں پائے لوٹے ہمنگن والا بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وچ سکھ راج دے مُکّن تے ہون والی مندحالی ول اشارہ کیتا گیا اے پئی رانی جنداں نے سارا گُجھ وِچ کے سکھاں دے ہتھ ٹھکن والیاں ہنڈاں تھما دِتیاں سن۔ اتے سکھ جو پنجاب تے راج کردے سن' ٹھاں ٹھاں منگن والے بن کے رہ گئے سن۔

آپ راج' نت کاج۔

معنے: آپ راج: اپنی بادشاہی ☆ نت کاج: ہر روز کم۔

ویروا: ایس وچ اپنی بادشاہی دے فائدے دسے گئے نیں جدوں کہ غلامی داجیون موت داجیون اے اتے اپنی بادشاہی وچ جو مرضی کردے رہو کوئی ہٹکن ہوڑن والا نہیں ہوندا۔

آئے نی نہنگ بُوہا کھولھدے نشنگ۔

معنے: نہنگ: مگر مچھ' سکھاں وچ اک فرقہ ☆ نشنگ: دھکا مار کے' بے دھڑک ہو کے۔

ویروا: سکھاں وچ اک فرقہ ہوندا اے جیہدے منن والیاں نوں نہنگ آکھدے نیں۔ اوہ بڑے پکے گوردواریاں تے رہندے نیں اپنا وکھرا لباس رکھدے نیں اتے ہر کم زور نال کردے نیں۔ اوہ اپنے آپ نوں گورو دی فوج دے سپاہی آکھدے نیں۔

بادشاہواں دے معاملے دریاواں دے۔

معنے: معاملے: ورتوں وِیہار ☆ دریاواں ورگے: وڈے' کھلھے ڈُلھے۔

ویروا: بادشاہواں دی آمدن وی کھلھی ہوندی اے ایس لئی اوہناں دے خرچ وی کھلھے ڈُلھے ہوندے نیں۔ اوہ دریا دے وہن وانگوں اپنی مرضی نال ای چلدے نیں۔

بادشاہی تخت جاں تختہ۔

معنے: تخت جاں تختہ: راج جاں موت۔

ویروا: بادشاہی کرن سوکھا کم نہیں۔ ایس وچ بندہ تخت تے بیٹھا نظر تاں آؤندا اے پر اوہنوں ہر پاسیوں مُصیبتاں نے گھیریا ہوندا اے۔ کوئی پتہ نہیں ہوندا اگلے پل ای کیہ ہو جاتا اے۔ سونے دا تاج پان موت دا پھندا پان دے برابر اے۔

بادشاہ دا پُت قید اے گُجھ دے کے ای جائے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہہ دسیا گیا اے پئی جے کسے بادشاہ دا پُت قید ہو جاوے تاں اوہ آؤیں ای تاں نہیں چھٹ کے چلا جاوے گا۔ گُجھ نہ گُجھ دے کے ای جاوے گا۔

بادشاہی پُھلاں دی سیج نہیں ہوندی۔

معنے: سیج: چھیج' بسترا۔

ویروا: بادشاہی کرن ڈاڈھا ای اوکھا کم ایں۔ ایس وچ ہر ویلے گاٹا لہہ جان دا ڈر وی رہندا اے۔ ہر پاسیوں ہزاراں خطرے بادشاہ دی دھون اُتے تلواراں بن کے لٹکدے رہندے نیں۔

بادشاہی گرم دی' دوکانداری نرم دی' ناری شرم دی' دولت کرم دی۔

معنے: بادشاہی گرم دی: بادشاہ غُصے والا ای بادشاہی کر سکدا

اے ☆ دوکانداری نرم دی: کاروبار لئی بندہ ٹھنڈے سجادا ہونا چاہیدا اے ☆ دوَلت کرم دی: دوَلت نصیباں نال ای ملدی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بادشاہی کرن' دوکانداری کرن اتے نیکھ مقدراں بارے دسیا گیا اے۔ پئی بادشاہ نُوں کوڑے سجادا ہونا چاہیدا اے اتے دوکاندار نُوں مٹھے سجادا ہونا چاہیدا اے' جدوں کہ بندے نُوں دوَلت بس لیکھاں دی لکھی ای مِل سکدی اے۔

بادشاہیں کوَن پوَن ویکھے جتی کوَن وچاری۔

معنے: بادشاہیں: بادشاہواں وِچ ☆ پوَن: ہوا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بادشاہواں دے معاملے کھلے ڈُلھے ہوندے نیں اوتھے کوَن ہوا داوگن ویکھدا اے اتے اوتھے ماڑی جیہی جتی دا کوَن پُچھدا اے۔

بابل جیہے مر گئے' اکبری کوَن وچارا۔

معنے: بابل: باپ' پیو ☆ اکبری: اکبر بادشاہ نُوں نِکا جان کے اکبری آکھیا گیا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ موَت اگے سبھناں دی بے بسی بارے گل کیتی گئی اے۔ کسے گوی نے آکھیا پئی میرے باپ ورگے ایس جگ اندر نہیں رہے' اکبر وچارے دی کیہ اوَقات اے پئی اتھے رہ سکے۔

باہمن منتری' بھنڈیار' اوس راجے دا ستیاناس۔

معنے: باہمن: ہندوواں دا مذہبی آگو ☆ منتری: وزیر ☆ بھنڈیار: قسمت دا بھیت دسن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے جیہڑے راج وِچ پھالاں پان والے اتے جھوٹھ سچ مار کے لوکاں نُوں اوہناں دے لیکھ مقدر دسن والے باہمن ای وزیر بن بیٹھن گے اوس راجے دی تباہی ہو جاوے گی۔

بُدھ سنگھ دی بُدھ گئی' عطر سنگھ دی گئی خُوشبو' لہنے سِنگھ نوں دینا آیا' اللہ کرے سو ہو۔

معنے: بُدھ: عقل۔

ویروا: ایہ تاریخی اکھان سکھ سرداراں بارے وے۔ ایہدے وِچ دسیا گیا اے پئی بُدھ سنگھ دی عقل ماری گئی تے اوہ اپنے منصب توں ہٹادِتا گیا' ایسراں ای عطر سنگھ نال وی ہویا اتے لہنا سنگھ دے دِن وی جدوں ماڑے آ گئے تاں اوہدے لئی راج مُصیبت بن گیا۔ کم سر پر اوہوای ہوندا اے جو رب سچے نُوں منظور ہوندا اے۔

بیارم پھٹم ایہ فرمایا تیلی ڈھگا کیوں بھڑایا کھل چار کیتا مستانہ ڈھگے دا ڈھگا پنج سو جرمانہ۔

معنے: بیارم پھٹم: بیار دا پھٹا ☆ بھڑایا: بھیڑ کرایا' لڑایا ☆ کھل: کھلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ جھگڑے دا سٹیں ویہیں سو بارے دسیا گیا اے۔ دسدے نیں اِک تیلی تے جٹ دا ڈھگا بھڑ پئے' تیلی دے ڈھگے جٹ دا ڈھگا مار چھڈیا' معاملہ قاضی کول

گیا۔ اوہنے کیہ آکھنا سی۔ جٹ اوہدا نیاں سُن کے قاضی نوں دھمکی لا دِتی۔ قاضی نے نواں فیصلہ ایہ دِتا پئی تیلی نے ڈھگا کھل چار کے مستانہ کیتا سی ایس لئی ایہہ جٹ نوں ڈھگا وی دے گا نال پنج سو جرمانہ وی دے گا۔

بھوئیں، گھوڑیاں تے رناں، کسے نے دِتیاں لکھ

معنے: بھوئیں: زمین ☆ رناں: جمع رن دی عورت ☆ دتیاں لکھ: کسے نوں ہر جانے وچ دے دتیاں۔

وِیروا: ایہہ اکھان اک دوہڑے دا حصہ اے۔ ایہہ گل انگریز راج دے نابر رائے احمد خاں کھرل شہید نے اوس ویلے دے انگریز اسسٹنٹ کمشنر مسٹر برکلے نوں آکھی سی جدوں اوہنے بابے احمد خاں نوں نوہن لئی اوس توں گھوڑی دا دان منگیا سی۔

بھوریاں والے راجے کیتے مُغلاں زہر پیالے پیتے

معنے: بھوریاں والے: سکھ راج دے غیر اہم لوک۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مقدراں دی ہار بارے دسیا گیا اے پئی اورنگ زیب توں مگروں احمد شاہ ابدالی نے مُغلاں توں پنجاب کھوہ لیا اتے اوس ویلے مُغلاں شہزادیاں نوں سوائے زہر دے پیالے پین توں ہور کُجھ وی کیہ سکدا سی۔

پُٹھ پچھے بادشاہ نوں وی بُرا آکھی دا اے۔

معنے: پُٹھ: کنڈ۔

وِیروا: ایس اکھان وچ ایہہ مت دِتی گئی اے پئی کسے نوں بُرا آکھنا ہووے تاں اوسدے مونہہ تے آکھنا چاہیدا اے۔ کنڈ پچھے جاں کسے دی غیر حاضری وچ تاں بادشاہ نوں وی لوکی بُرا آکھ ای لیندے نیں۔

پرائے راج وِچ سُکھ کتھوں۔

معنے: پرایا راج: بیگانی بادشاہی ☆ سُکھ: آرام ☆ کتھوں: کتھے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پرائے راج وِچ اوہ سُکھ نصیب نہیں ہو سکدا جو اپنے مُلک وِچ ہوندا اے۔ پرائے دیس وِچ جا کے بندہ امیر وی ہو جاوے پر فیر وی دو نمبری شہری ای سدانداے۔

پرجا دی موت، راجے دا ہاسہ۔

معنے: پرجا: رعیت۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ بادشاہواں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں عام لوکائی دی اینی پرواہ نہیں ہوندی۔ اوہناں لئی رعیت دی موت وی ہاسہ ای ہوندی اے۔ اوہو گل ای بن دی اے چڑیاں دی موت گنواراں دا ہاسہ۔

پھدو راج دھگانے دا، اوہو بھاء آٹے دا، اوہو بھاء دانے دا۔

معنے: پھدو: فضول، بیکار ☆ دھگانے دا: دھکے شاہی دا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دھکا شاہی بڑی فضول ہوندی اے۔ اوہدے وِچ ہر شے دا اکو بھاء ای ہوندا اے اتے کھوتے گھوڑے دی سنجان نہیں ہوندی۔ سگوں

کھوتیاں دا وی مُل پے جاندا اے۔

پھدو محکمہ' تاجا حوالدار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فضول حکومت وچ گھوڑے کھوتے دا فرق کوئی نہیں ہوندا۔ اوتھے بس کم نُوں ریٹرن نُوں ای فن سمجھیا جاندا اے ایس لئی اجیہیاں حکومتاں وچ نا قابل لوک قابل لوکاں دی تھاں نویں راج گدیاں تے چڑھ بیندے نیں۔

پھیپھڑ نہ گوشت' حاکم نہ دوست۔

معنے: پھیپھڑ: پھیپھڑا۔

ویروا: جیہڑاں کوئی وی ڈنگر حلال کریئے تاں اوہدے پھیپھڑے نُوں گوشت دے طور نہیں ورتیا جاندا ایسراں ای کوئی وی حکمران کدی وی کسے دا سجن نہیں ہوسکدا۔ اوتھے ساری سانجھ مفاداں نال جُڑی ہوندی اے۔

تخت بہوئیے' تختے دے لایق۔

معنے: بہوئیے: بہہ جائیے ☆ لایق: حقدار۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہہ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کوئی بندہ تخت تے بیٹھدا اے تاں اوہ سمجھ لوے پئی اوہدے لئی چھیتی ای پھانسی دا پھندہ وی گنڈھیا جاوے گا۔

تیری اکوا کھ سولکھنی' جو ٹیپاں ڈھالے' تینوں نیوں نیوں کرن سلاماں' ڈونہہ ڈونہہ اکھیاں والے۔

معنے: سولکھنی: سوکھیاں والی ☆ ٹیپاں ڈھالے: ہر شے راس کرن والی۔

ویروا: ایہہ اکھان رنجیت سنگھ بادشاہ بارے وے۔ اک واری مراسیاں وچ شرط لگ گئی پئی جو رنجیت سنگھ نُوں اوہدے مُونہہ تے کانا آکھے اوہنوں انعام دتا جاوے گا۔ ایہہ شرط پیغام قریشی (مُشکی خاں وسنیک دا تیوال' نارووال) نے اُتلا اکھان سُنا کے جت لئی اتے راجے کوں انعام وی لے لیا۔

تُغلق وٹا وگار سیّداں سُنج کیتی چوُدھار / تُغلق وڈا وگاڑ' سیّداں سُنج کیتی چوُدھار۔

معنے: وٹا: وڈا ☆ وگاڑ: خرابی ☆ سُنج: سنسانی ☆ چوُدھار: چوفیرے۔

ویروا: ایہہ اکھان سُلطان مُحمد تُغلق بارے وے جیہنے تانبے دے سکے بنوا کے اوہناں دی قیمت سونے چاندی دے برابر رکھ دِتی اتے ایسراں لوکاں گھراں وچ ٹکسالاں لالئیاں تے سکے بنان لگ پئے۔ حکومت دا دیوالا نکل گیا۔ ایسراں ای سید خضر نے اپنیاں ناقص پالیسیاں پاروں مُلک دا بیڑا غرق کر دِتا۔

تلّی بادشاہواں نہ جھلی۔

معنے: تلّی: قحط' خشک سالی ☆ جھلی: جری' برداشت کیتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ قحط سالی دے بھیڑے اثراں بارے دسیا گیا اے پئی کال جاں قحط سالی ایڈی بُری شے وے پئی ایہہ بادشاہاں کولوں وی برداشت کرن نہیں ہوندا اتے ایہ

اوہناں دی وی بازی لوا دیندی اے۔

تماں تیل جسکو ملے نرم ہووے تکال۔

معنے: تماں: طمع' لالچ ☆ تکال: اوسے ویلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ لالچی لوکاں دی نفسیات بارے دسیا گیا اے پئی لالچ ایسی شے وے جو بندے نوں انج نرم کر دیندا اے جویں تیل لان نال سر یر تلکنا اتے نرم ہو جاندا اے۔

توں وی رانی ’میں وی رانی‘ کون بھرے گا پانی

معنے: پانی بھرن: سیوا کرن' خدمت کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ اجیہے لوکوں بارے دسیا گیا اے جو گھر دے سارے جی ای ناڈھو شاہ ہون اتے ہر کوئی اپنے آپ نوں دوجے توں معتبر جان دا ہووے۔ اجیہے جھگے چھیتی ای چوڑ ہو جاندے نیں۔

جاں زر رہندا اے' جاں یاری رہندی اے۔

معنے: زر: دولت۔

ویروا: ایس جگ اندر جے کوئی دولت نوں ای چھا ماری رکھے تاں یاری دوستی رکھن اوکھا ہو جاندا اے۔ اتے جے یاری رکھنی ہووے تاں کسے وے اوکھے بھارے ویلے اوسدا ہتھ وی ونڈانا ای پیندا اے اتے مڑ دولت تاں ہتھوں جاندی اے۔

جتھا راجہ تتھا پرجا/ جیہا راجہ تیہی پرجا۔

معنے: جتھا: جیسا' جیہا ☆ تتھا: تیسی' تیہی ☆ پرجا: رعیت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دا قانون اے کہ جیسے کھان والے ہوں گے تیسے پرہین والے ہون گے۔ جسراں دی مخلوق ہووے گی اوسراں دا ای اوہناں دا بادشاہ ہووے گا۔ ایہ قرانی حکم وی اے پئی جیسے لوک ہون گے اوسراں دا اوہناں دا حاکم بنا دتا جاوے گا۔

جتھ راجہ مٹھا بولیا' اُتھ گھنیرے لوک۔

معنے: جتھ: جتھے' جہاں ☆ اُتھ: اوتھے' اوس تھاں ☆ گھنیرے: بوہت' چوکھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ بادشاہواں دے سجاء بارے دسیا گیا اے پئی جے بادشاہ چنگے سجاء دا ہووے گا تاں اوہدے دوالے ڈھیر خدائی اکٹھی ہو جاوے گی اتے لوک اوس نال پیار کرن لگ پین گے۔

جو راجے گھر جائے گی' رانی کہائے گی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بیوی دی شناخت تاں اپنے خاوند نال ای ہوندی اے۔ جو وی بادشاہ دے گھر ویاہی جاوے گی' اوس نوں لوک رانی ای آکھن گے بھانویں اوہ کسے نسل' قوم جاں قبیلے دی ہووے۔

جو کُجھ ملیا لاہے دا' باقی پھتو شاہے دا۔

معنے: کاہے: فائدے دا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو کُجھ ملیا اوہ فائدے دا اے اوہنوں ای کھانا پینا ایں اتے جو کُجھ رہ جاوے گا اوہ پھتو شاہ دے ای کم آؤنا اے۔

جے ظالم ہووے والی' چھڈیئے زمین تے ساڑیئے ہل پنجالی۔

معنے: والی: بادشاہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے بادشاہ ظالم ہووے تاں بندے نوں چاہیدا اے پئی واہی دے سارے سند ساڑ کے بادشاہ دے خلاف جتھے وچ رل کے اوس دا تختہ اُلٹن والیاں دا سنگ کرے۔

جیں گنوں بادشاہ رُسے اُوں نال کون وسّے۔

معنے: جیں: جس نوں ☆ گنوں: نوں ☆ رُسے: رنج ہووے ☆ اُوں: اوس ☆ وسّے: راضی ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ بادشاہ دے انھے اختیار بارے دس پائی گئی اتے دسیا گیا اے پئی جیہدے نال بادشاہ رنج تھی جاوے اوس نال ہور کسے نوں رل وسن دا حوصلہ نہیں ہوندا۔

جدّ وں راج نہیں' موٹھوں کاج نہیں۔

معنے: جدّ وں: نسل توں' پیو دادے توں ☆ موٹھوں: موٹھاں توں ☆ کاج: کم۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی کوئی بندہ وی جدی پشتی بادشاہ ہون دا دعویٰ نہیں کر سکدا۔ ایسراں ای موٹھاں دی فصل نوں پکن ویلے وڈھن وی کوئی اوکھا کم نہیں۔ سگوں موٹھاں دی پکی فصل نوں وڈھن نوں کوئی کم ای نہیں سمجھیا جاندا۔

جدھر آصف دوّلا' اودھر موّلا۔

معنے: آصف دوّلا: نواب آصف اُلدوّلا' دِلی دا نواب ☆ موّلا: پالن والا' رب۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی تگڑے دا شیں ویہیں سَو ہوندا اے۔ تگڑا جو وی گل کرے گا سارے اوس دی ہاں وچ ہاں ای ملان گے اتے جے نہیں ملان گے تاں بچ کے کتھے جان گے۔

جس راتیں بھگت سنگھ جمیا' ہور نہ کوئی جمیا۔

معنے: بھگت سنگھ: پنجاب دی تاریخ دا جودھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ بھگت سنگھ دی بہادری اتے جیون ست بارے گل کیتی گئی اے۔ بھگت سنگھ نے دیس دی آزادی لئی ہس کے جان وار دِتی سی۔ ایس اکھان وچ اوسنوں ایہ آکھ کے وڈیایا گیا اے پئی جیہڑی رات بھگت سنگھ جمیا سی اوس رات ہور کوئی جمیا ای نہیں سی مطلب ایہ پئی اوہدے ورگا ہور کوئی ہویا ای نہیں۔

جہاناں گیا جہان توں' گور گئی گستان توں۔

معنے: جہاناں: سردار جہان خاں' احمد شاہ ابدالی دا فوجدار ☆ گستان: قبرستان۔

ویروا: ایس اکھان وچ احمد شاہ ابدالی دے فوجدار سردار جہان خاں دی شکست نوں ایڈے بھیڑے ڈھنگ نال بیانیا گیا اے پئی جہان خان کیہ مویا اوس دا جگ جہان توں خُتم ای چاپیا گیا اتے اوسدی قبر تیک دا وی نشان نہ رہ گیا۔

چور اُچکا چوہدری تے گُنڈی رن پردھان۔

معنے: اُچکا: بھیڑا ☆ گُنڈی: بدمعاش ☆ پردھان: اگل ہتھ

ویروا: ایس اکھان وچ زمانے دے ویہار بارے دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر چور اتے بدمعاش لوک ای چوہدری بنے رہے نیں اتے ایسراں ای بدمعاش رن ای ہر پاسے اگل ہتھ رہی اے۔ بھلے مانساں دا ہر ویلے وچ بھیڑا حال ای رہیا اے۔

چنگا آیا نیک راج' پلے نہیں ٹھیکریاں' کھاون آیا کاج

معنے: نیک راج: چنگی حکومت ☆ ٹھیکریاں: ٹُٹیاں ہوئیاں بھریاں ☆ کاج: کم۔

ویروا: ایس اکھان وچ بھیڑی بادشاہی دی نندیا کیتی گئی اے اتے دسیا گیا اے پئی ایہناں داتاں بھانویں نیک راج اے پر کماں پاروں بڑا ای بُرا اے۔ ہر بندہ بُھکھا مردا اے اتے کم کاج کسے نُوں لبھدا ای نہیں۔

چٹی پئی مہر تے مُہر گھتی شہر تے۔

معنے: چٹی: ہرجانہ جرمانہ ☆ مہر: چوہدری سردار ☆ گھتی: پا دتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی کسے کم دا ہرجانہ سردار اُتے کاہدا پیا اے اوس نے اوہ سارا جرمانہ شہر والیاں نُوں پادِتا اے۔ اپنی مُصیبت لاہ کے اگلیاں دے گل پادین والے لوکاں بارے آکھیا جاندا اے۔

حاجی شریف' نہ ربیع' نہ خریف۔

معنے: حاجی شریف: حاجی شریف خاں سدوزئی گورنر مُلتان ☆ نہ ربیع نہ خریف: نہ ہاڑی نہ سونی۔

ویروا: ایہہ اکھان حاجی شریف دے ظُلماں دی کہانی سناندا اے۔ ایہہ حاجی شریف 1767 عیسوی توں 1770 عیسوی تیکر مُلتان دا گورنر رہیا۔ ایہدے سے فوجاں لوکائی نُوں رج لُٹیا اتے لوکاں نُوں برباد کر دِتا۔

حاکم چُونے داوی بُرا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی حاکم کولوں بھلے دا کم ہوای نہیں سکدا۔ اتے حاکم دی بنیاد ای ظُلم اُتے اُسردی اے۔ حاکم بھانویں باہروں چُونے ورگا چٹا کیوں نہ ہووے اندروں اوہ وی بھیڑا ای ہووے گا۔

حاکم دماں دے' خصم رناں دے۔

معنے: دماں: پیسیاں ☆ خصم: خاوند۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی حاکم دا کم دولت ہونجھن ہوندا اے اتے اوہ ہر ویلے ایسے دھندے ای لگا رہندا اے اتے اوہ لوکائی دا انج ای مالک ہوندا اے جویں خاوند اپنی زنانی دا مالک ہوندا اے۔

حاکم دی اکھ نہیں ہوندی' کن ہوندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی حاکم عام طور تے خلقت دے دُکھ درداں وَل تکن دے عادی نہیں ہوندے۔

اوہ بس اوہناں بارے اپنے خاص لوکاں کولوں چغلیاں سُنن دے کم ای لگے رہندے نیں۔ اوہ بوہتا اپنے مشیراں دے دسے تے ای عمل کردے نیں۔

حاکم دی جھڑک تے چکرو دے تلکے دا غصہ نہیں کری دا

معنے: جھڑک: پھٹکار، ڈانٹ ☆ چکرو: چکڑ ☆ تلکے: پھسلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی حاکم نے تاں جھاڑ جھنب کرنی ای ہوندی اے۔ ایس لئی اوہدیاں جھڑکاں دا غصہ نہیں کرنا چاہیدا۔ اوسدی مثال انج ای ہوئی بندہ چکڑوں تلک کے کپڑے لبیڑ لوے تاں کیہنوں بُرا بھلا آکھے گا۔

حاکم دی حکم عدولی جاں سر وِنجے جاں سولی۔

معنے: سر وِنجے: دھوَن لہہ جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہہ مت دِتی گئی اے پئی حاکم دی حکم عدولی کدی وی نہیں کرنی چاہیدی۔ جو وی حاکم نال سر سدھا کرے گا اوہدی جاں تاں دھوَن لہہ جاوے گی جاں فیر اوہ سولی تے ٹنگیا جاوے گا۔

حاکم، موَت اتے گاہک دا کوئی پتہ نہیں ہوندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ تن متاں دِتیاں گئیاں نیں۔ حاکم، موَت اتے گاہک ایہناں تِناں بارے ای کوئی پتہ نہیں ہوندا پئی کیہڑے ویلے آ جان۔ ایس لئی بندے نُوں ایہناں تِناں بارے دھیان رکھنا چاہیدا اے اتے ہر ویلے ایہناں نُوں چیتے وچ رکھنا چاہیدا اے۔

حاکم، وَیری، کُتے دا وِساہ نہ کھائیے سُتے دا۔

معنے: وَیری: دُشمن ☆ وِساہ: اعتبار۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی حکمران، دُشمن اتے کُتا، ایہناں تِناں وِچوں جو وی تہاڈے کول اے اتے سُتا پیا اے اوسدا اعتبار ای کا نہیں کرنا۔ ایہہ جنے سُتے ہوئے وی جاگدے ای ہوندے نیں اتے تہانوں نقصان دے سکدے نیں۔

حاکم دی اگاڑی اتے گھوڑے دی پچھاڑی توں بچن ای چنگا۔

معنے: اگاڑی: اگلا پاسہ ☆ پچھاڑی: پچھلا پاسہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ حکمران دے اگوں لنگھن اتے گھوڑے دے پچھوں لنگھن توں ورجیا گیا اے۔ حکمران دے اگوں لنگھیاں اوہ رنج ہو کے کوئی سزا دے سکدا اے۔ گھوڑے دے پچھوں لنگھیاں اوہ دولتی مار کے پھٹڑ کر سکدا اے۔

حاکم دے حکم اتے موَت دے سدے اگے کسے دا عذر نہیں۔

معنے: سدے: بلاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ حکمران دے بلاوے نُوں موَت دے بلاوے دے برابر متھیا گیا اے اتے ایہہ سمجھا دِتا گیا اے پئی ایہناں دوہاں توں بچن محال اے۔ بادشاہ دے

سدے اُتے وی ہر حال وِچ جانا پیندا اے اتے مَوت دے فرشتے اگے وی اِنکار نہیں ہو سکدا۔

جا کے دی نوکری، لکھّے دی وی لکھّے دی۔

معنے: لکھّے دی: لکھ دی ☆ لکھّے دی: لکھ دی فضول، بیکار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بادشاہواں دی نوکری دی نِندیا کیتی گئی اے اتے دسیا گیا اے پئی اوس نوکری چوں بندہ لکھاں وی کماندا ہووے پر ہر ویلے دھون لہن دا خطرہ رہندا اے۔ ایس لئی اوہ نوکری نہ کرن ای چنگا ہوندا اے۔

حُکم نشانی بہشت دی، جو منگے سو پائے۔

معنے: حُکم: اختیار۔

ویروا: ایس جگ اندر جو بندے وی کسے نُوں حُکم دے سکدے نیں اوہ ہر کم کروا سکدے نیں۔ ایس اختیار نُوں بہشتی میوہ ای سمجھنا چاہیدا اے۔ بندہ حُکم دے کے جو منگے اوسنوں مِل جاندا اے۔

حکومت نواب عبدُ اللہ، نہ رہی چکی، نہ رہیا چُلھا۔

معنے: نواب عبدُاللہ: مُغلانی بیگم دا نائب ☆ چکی: آٹا پیہن والی ہتھ مشین۔

ویروا: ایہ اکھان سانوں حکومتی اِنتشار تے مُغلاں دے زوال دی کہانی سناندا اے جدوں گھر گھر چوہدر ہوگئی تے مُڑ ایس نواب نے فوجاں نُوں سر تے چاڑھ لیا۔ اوہناں اوہ لُٹ مچائی پئی رہے رب داناں۔ رعایا وچاری کول کُجھ وی نہ رہ گیا۔

حکومت دی شالا نہوندر نہ اڑے۔

معنے: شالا: خُدا کرے ☆ نہوندر: ناخن ☆ اڑے: پھسے، لگے۔

ویروا: حکومتی کم کاج ایسراں دے ہوندے نیں پئی اوہناں چوں منافع وی ڈھیر لبھدا اے پر جدوں گھاٹا پین لگے تاں زندگی جان دا وی ڈر ہوندا اے۔ ایس لئی حکومتی کاروبار توں بچ کے رہن ای چنگا ہوندا اے۔

خاناں اگوں نوکر، نوکراں اگوں چاکر، چاکراں اگوں کِش کِش۔

معنے: خاناں: جمع خان دی حُکمران، وڈیرا ☆ چاکر: غُلام۔

ویروا: سرداری جاں بادشاہی نظام وِچ ایہ ویہار ای چلدا اے پئی سردار اپنے نوکراں نُوں حُکم دیندے نیں۔ اوہ اوس حُکم نُوں اگانہہ غلاماں نُوں سُنا دیندے نیں اتے اوہ غلام اگوں نویں آیاں نُوں اوہ کم دس دیندے نیں۔ ایسراں سارے اپنے گلوں گلانواں لاہ کے اگلے دے گل پائندے رہندے نیں۔

خاناں دے خان پرُوہنے، کوئی غریب دا یار نہیں

معنے: خان: سردار ☆ پروہنے: مہمان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تگڑیاں دے پروہنے وی تگڑے ای ہوندے نیں اتے ماڑے دا ایس جگ وِچ سوائے رب توں ہور ہے کوئی نہیں۔

خودمختاری، جنت دی سرداری۔

معنے: خودمختاری: اپنی حکومت۔

ویروا: ایس اکھان وچ آزادی دی قدر دسدیاں ہویاں ایس گل تے چانن پایا گیا اے پئی ہر اوہ کم جیہدا بندہ آپ ؤں مالک ہووے، اوہ جنت دی سرداری وانگوں اے۔ اتے کسے دا ادھین ہو کے رہن نری موت اتے غلامی اے۔

دُلے دیاں کیتیاں لدھی اگے آئیاں۔

معنے: دُلا: عبداللہ بھٹی، پنجاب دا جودھا ☆ کیتیاں: کرتاں، کیتے کم ☆ لدھی: عبداللہ بھٹی دی ماں۔

ویروا: ایس اکھان وچ پنجاب دی تاریخ دے سُورمے دُلے بھٹی بارے دسیا گیا اے پئی اوہنے مغل بادشاہ اکبر نال جیہڑا پڑ وڈھیا ہویا سی، اوس دا بُرا اثر اوسدی ماں اُتے پیا اتے گھر والیاں نوں اوس گل دا بھگتان سزاواں اتے ہور مالی خسارے دی شکل وچ بھگتنا پیا۔

دِنے راج فرنگی دا، راتیں راج ملنگی دا۔

معنے: فرنگی: انگریز، ست سمندر پار دی دھاڑوی قوم ☆ راتیں: رات نوں ☆ ملنگی: انگریز راج دا اک نابر قصوردا وسنیک۔

ویروا: ایس اکھان وچ انگریزاں دے سمیں جاگیرداراں خلاف چلائی ماڑیاں دُبڑیاں دی تحریک ول اشارہ اے، جیہدے وچ ملنگی دی اک تگڑا کردار سی۔ اوہنے ہور سنگیاں نال رل کے گوریاں دا جینا اوکھا کر دتا سی۔ گل ایتھوں تیک اپڑ گئی سی پئی شام پیندیاں سار حکومتی اہلکار ملنگی ہوراں توں ڈردے اندریں وڑ جاندے سن۔

دم لگے بادشاہواں دے، صبُونگراں داناں۔

معنے: دم: دام، پیسے ☆ صبونگر: صابن بنان والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کم نوں کران وچ پیسے تاں بادشاہواں دے لگدے نیں پر ناں تاں صابن بنان والیاں دا ای ہو جاندا اے۔

دھنسر گھر دے بھیتیوں ماریا گیا سی۔

معنے: دھنسر: بھیتا، رام چندر جی دی کہانی دا اک کردار۔

ویروا: ایہ اکھان ہندو مذہب دے آگو رام چندر جی دی لنکا دے بادشاہ راون نال ہوئی لڑائی ول دھیان دواندا اے۔ اوس لڑائی وچ دھنسر راون والے پاسیوں لڑیا سی۔ دسدے نیں اوسدے دس سر سن، اک سر لہہ جاوے تاں اوہ فیر وی لڑی جاندا سی۔ ایس پاروں اوہ ماریا نہیں سی جاندا۔ اخیر اوسدی زنانی نے بھیت دسیا پئی ایسدی جان فلانے طوطے وچ اے۔ بس فیر طوطا ماریا گیا تے دھنسر دی ڈھیر ہو گیا۔

ڈھوکاں یاد کریندیاں، راء احمد خاناں۔

معنے: ڈھوکاں: جھوکاں، آبادیاں ☆ کریندیاں: کردیاں ☆ راء احمد خان: انگریزاں خلاف آزادی دی جنگ لڑن والا پنجابی سورما۔

ویروا: ایس اکھان وچ پنجاب دے اک سورمے نوں وڈیایا

گیا اے جس نے انگریزاں توں آزادی لین لئی شہادت قبول کیتی اتے اپنے لہو نال ایس دھرتی تے آزادی دی لکیر واہ دِتی اتے اوسدے ایسے عمل پاروں اوہنوں پنجاب دیاں آبادیاں سدا یاد کردیاں رہن گیاں۔

ڈھائی دِینہ دی سقے آلی شاہی اے۔

معنے: ڈھائی دِینہ: ڈھائی دن ☆ سقہ: افغانستان دا ماچھی بادشاہ جو ڈھائی دِناں لئی راج گدی تے بٹھایا گیا تے اوس پانی دیاں مشکاں کٹوا کے اوہناں دے سِکے جاری کر دِتے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ سقے دی بادشاہی بارے دسیا گیا اے جیہنوں تھوڑے چِر لئی راج گدی تے بٹھایا گیا سی اتے اوہنے مشکاں نُوں کٹوا کے چمڑے دیاں ٹاکیاں تے مہراں لا کے سِکے جاری کر دِتے سن۔

رات پئی بُوند ناں رکھو محمُوند۔

معنے: بُوند: قطرہ، تریل ☆ محمُوند: محمود۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بال دے جمن ویلے تریل پئی ہوئی سی ایس لئی اوسدا ناں محمود رکھ دیو۔ مطلب ایہہ جو بال دا ناں موسم نال جوڑ کے رکھ دیو۔

راج پیارے راجیاں، ویر دُپیارے۔

معنے: راج: حکمرانی ☆ ویر: بھرا ☆ دُپیارے: اجنبی، ویری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بادشاہواں دی سوچ اُتے چانن پایا گیا اے پئی اوہناں نُوں بس راج گدی نال پیار ہوندا اے۔ اتے بادشاہی کسے رشتے جاں ساکا چاری نُوں نہیں منن دی۔ بھراواں نُوں اپنی ہتھیں مار کے راج سنبھالن دی ریت بادشاہواں وِچ پرانے ویلیاں توں ٹُری آوندی اے۔

راج وِہونا، راجیاں دا مُونہہ کرمانا۔

معنے: راج وِہُونا: راج کھُس جان ☆ کرمانا: کُملانا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بادشاہواں دے راج گدی نال پیار بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دا جدوں راج چلا جاوے تاں اوہناں دا مُونہہ لمک جاندا اے۔ بادشاہ دی ساری شیخی راج گدی دے اختیار پاروں ای ہوندی اے۔

راج پیارا راجیاں ویر پیارے نہ۔

معنے: راج: حکمرانی دا اختیار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی راجے اپنے ویر بھراواں نالوں ودھ کے راج گدی نال پیار کردے نیں۔ اتے راج گدی لئی بوہتی واری بھراواں دی قربانی وی دے چھڈدے نیں۔

راج متھاج نہ ہووے۔

معنے: راج: حکمرانی ☆ متھاج: مُحتاج، ادھین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ حکمرانی دے ساہ ست دی دس پائی گئی اے پئی راج گدی والیاں نُوں کسے دی کوئی پرواہ نہیں ہوندی اتے اوہ من آئیاں کردے رہندے نیں۔

راج بدلدے ویکھے، پر لوک بدلدے نہیں ویکھے۔

معنے: راج بدلدے: حکومتاں دی تبدیلی ☆ لوک بدلدے: تبدیل ہوندے لوکی۔

ویروا: ایس اکھان وچ سن سنتالی وچ ہوئی پنجاب دی ونڈ بارے گل کیتی گئی اے پئی حکومتاں تے بدلدیاں ای رہندیاں نیں پر لوکاں نوں اوہناں دی مرضی توں ہناں ای گھروں بے گھر دینا کدے پہلے نہیں سی ویکھیا گیا۔ ایہ انہونی بس سنتالی وچ ای ہوئی سی۔

راجہ' جوگی' اگن' جل' سبھ دی اُلٹی ریت' راجہ کس دا ہویا' جوگی کس دا میت۔

معنے: راجہ: بادشاہ ☆ جوگی: سادھو' نگر نگر پھرن والا ☆ اگن: اگ ☆ جل: پانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ راجہ' جوگی' اگ تے پانی دی صفت ایہ آکھ کے دسی گئی اے پئی ایہ سارے ای کسے دے سجن نہیں ہوندے۔ ایہہ آئی تے آئے ہوئے اُکا نہیں ٹلدے اتے اپنی مرضی کر کے ای چھڈ دے نیں۔

راجہ جوگی کیہدے مت۔

معنے: راجہ: بادشاہ ☆ جوگی: جوگ کماون والا' نگر نگر بھون والا ☆ مت: سجن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بادشاہ اتے جوگی اپنے اپنے کم نال غرض رکھدے نیں اتے ایہہ کسے دے سکے نہیں ہوندے اتے ایہہ اپنی مرضی دے مالک ہوندے نیں اتے سدا من آئی ای کردے نیں۔

راجہ رُسے گا تاں اپنی ای نگری اجاڑے گا۔

معنے: رُسن: ناراض ہون ☆ نگری: وستوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی راجہ ناراض ہووے گا تاں اپنے ملک دے لوکاں دا ای کباڑا کرے گا۔ اوسدا روسا کسے غیر ملک نوں تاں نقصان دے نہیں سکدا۔

راجہ کیہ جانے بھکھیاں دی سار۔

معنے: سار: خبر' حالت۔

ویروا: ایس اکھان وچ تگڑیاں لوکاں دے ویہار بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں نوں ماڑیاں غریباں دیاں تھوڑاں دی کوئی خبر نہیں ہوندی۔ اوہ ہر ویلے اپنیاں موجاں وچ لگے رہندے نیں۔

راجے دے گھر آئی رانی کہائی۔

معنے: کہائی: بن گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ذات کوئی وی اُچیری نہیں ہوندی اصل وچ رہت ای بندے نوں حالات دے مطابق بنا دیندی اے۔ جو زنانی وی بادشاہ نال ویاہی جاوے گی اوہی رانی بن جاوے گی بھانویں اوہ کسے ماڑے گھروں ای آئی ہووے۔

راجے کیہدے پروہنے' جوگی کیہدے میت۔

معنے: پروہنے: مہمان کیہدے: کسدے ☆ میت: سجن' یار۔

ویروا: راجے کدی کسے دے پروہنے نہیں بن دے سکوں

جتھے جاندے نیں اوتھے جا کے اگلے توں کھو کھنج کے کھا لیندے نیں۔ ایسراں ای جوگی ہوندے نیں۔ اوہ ہر ویلے دیس دیس نگر نگر بھوندے رہندے نیں' اوہ کسے دے سجن کسراں ہوسکدے نیں۔

راجے دا پرچاؤنا تے سپ دا کھیڈ وَنا اک برابر۔

معنے: پرچاؤنا: راضی رکھن' من پرچان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بادشاہواں دے سبھاء دا کوئی پتہ نہیں لگ دا کیہڑے ویلے غصے وچ آ جان۔ ایس لئی جے کوئی ایہ سمجھے پئی بادشاہ نُوں پرچائی رکھے گا تاں اوسدی بھلھ اے۔ ایسراں جے کوئی سپ نال اوسنوں یار سمجھ کے کھیڈن لگ پوے تاں ایہ وی اوسدی غلطی اے۔ سپ دا جدوں داء لگے گا اوہ ڈنگ مارے گا۔

راجے دا سروپا' دھوبی دا وچھوڑنا۔

معنے: سروپا: لباس ☆ وچھوڑنا: تھلے پا کے سوَن والا کپڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی جیہڑے لباس نُوں پا کے راجہ تخت تے بیٹھدا اے' اوہو ای جدوں میلا ہو کے دھوبن لئی دھوبی کول آوندا اے تاں دھوبی اوسنوں تھلے وچھاء کے اوس تے سوَں جاندا اے۔ مطلب شے دی قدروی قدر والے نال ہوندی اے۔

راجے دے گھر موتیاں دا کال نہیں ہوندا۔

معنے: موتی: قیمتی پتھر ☆ کال: کمی' گھاٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی راجہ جے روز نویں لباس پا کے باہر نکلدا اے تاں اوس دے گھر کیہڑی کسے شے دی کمی اے۔ اوہناں دے گھر تاں رنگ برنگے لباس اتے گہنے ہوندے ای نیں۔

راجیاں رانیاں نُوں پے قضیے' جتی وچاری کَون

معنے: نُوں: نُوں ☆ قضیے: مشکل ویلا' مصیبتاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی قسمت وچ لکھی اوکھت تاں بادشاہواں نُوں وی پیش پے جاندی اے۔ جتی وچاری دی ایتھے کیہ اوقات اے پئی حالات نال متھا ڈاء سکے۔

رانی پاگل ہو گئی' اپنیاں نُوں لڈو مارے' اتے بیگانیاں نُوں پتھر۔

معنے: اپنے: تعلق والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مچلے لوکاں بارے دسیا گیا اے جو اندروں کجھ ہور ہون اتے باہروں کجھ ہور ہون۔ ایجیے لوکی پاگل ہو کے وی اپنیاں دا خیال رکھدے نیں اتے غیراں نُوں پتھر ماردے نیں۔

رانی دی جُوٹھ' گولی دا رَج۔

معنے: جوٹھ: بچیا ہویا کھانا ☆ گولی: نوکرانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نوکراں دی بادشاہواں دے گھر ایہ حثیت ہوندی اے پئی اوہ بادشاہواں دا بچیا کھچیا کھا کے ای ڈھڈ بھر لیندے نیں۔

اتے ایسراں ای گذارہ کری جاندے نیں۔

رانی نُوں کون آکھے اُگا ڈھک۔

معنے: اگا: اگلا پاسہ ☆ ڈھک: پردہ پا' کج لے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہہ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی عیب وی بس ماڑیاں دے ای کڈھدا اے' تگڑے بندے دا اوس دے ساہنویں عیب کڈھن اوکھا کم اے۔ تگڑا بندہ جے بے پردہ وی بیٹھا ہووے تاں کوئی اوس نُوں ایہہ دسن دی ہمت نہیں کردا۔

رانی اپنے پیر دھوندی' گولی نہیں بن جاندی۔

معنے: گولی: باندی' غلام عورت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ کم کار دی اہمیت نُوں اجاگر کیتا گیا اے اتے دسیا گیا اے پئی جے کوئی رانی اپنے پیر آپ دھولوے گی تاں اوہ نوکرانی نہیں بن جاوے گی۔ ہر بندے نُوں اپنا کم کرن توں گھابرنا نہیں چاہیدا۔ کم بندے دی عزت گھٹاندا نہیں سگوں ودھاندا اے۔

رانی نُوں راؤ پیارا' کاؤنی نُوں کاں پیارا۔

معنے: راؤ: رانی دا خاوند' رانا ☆ کاؤنی: مادی کاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہہ دسیا گیا اے پئی ہر کسے نُوں اپنی شے ای چنگی لگدی اے۔ جسراں آکھدے نیں گھمیاری اپنے بھانڈے ای سلاہندی اے' ایسراں بادشاہ دی بیوی نُوں اپنا کونت ای چنگا لگدا اے اتے کاں دی مادی نُوں اپنا کاں چنگا لگدا اے۔

رب مویا' دیوتے مر گئے' راج فرنگیاں دا۔

معنے: دیوتے: بزرگ' پُوجن جوگ ہستی ☆ فرنگیاں: انگریزاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ انگریزاں نال ڈاڈھی نفرت وکھاندیاں آکھیا گیا اے پئی لُٹیریاں دا راج آ گیا اے جس تے ظاہرے رب وی کتھے وے اتے ہور وی ساریاں پوجا جوگ ہستیاں مر کھپ گئیاں نیں' جو ایہناں انگریزاں دے ظلم ستم نُوں ویکھدیاں ای نہیں۔

رنجیت سنگھ کانا' پنج روپے کھڈی لیندا' چھ روپے تانا

معنے: رنجیت سنگھ: مہان سنگھ دا پُتر' پنجابی حاکم ☆ کانا: اک اکھ والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ سکھ حاکم رنجیت سنگھ نال نفرت وکھاندیاں دسیا گیا اے پئی اوسنوں تاں ٹیکس اگراہن دا چج وی نہیں سی۔ اوسنے تانا اُنن والی کھڈی نُوں تاں پنج روپے ٹیکس لایا ہویا سی جدوں کہ اک تانے نُوں چھ روپے ٹیکس لادتا ہویا سی۔

ریاست بے سیاست کدے نہیں ہوندی۔

معنے: بے سیاست: بناں راج دے' بناں حکومت دے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہہ مت دِتی گئی اے پئی ہر ریاست دا کوئی نہ کوئی حاکم اتے نظامِ حکومت ضرور ہوندا اے۔ کوئی ریاست بناں حاکم دے کدی نہیں ہوندی۔ جسراں

آکھدے نیں بادشاہ کدی نہیں مردا۔

ریاست' سیاست نال ای ہوندی اے۔

معنے: سیاست: حکومتی نظام۔

ویروا: ایہہ اکھان ایہہ سُجھاء دیندا اے پئی ہر ریاست دا کوئی نہ کوئی ریاستی نظام ضرور ہونا چاہیدا اے۔ نہیں تاں اوسدے چلاوچ وگاڑ آ جاوے گا اتے کمزور شاہیاں نُوں گواہنڈھوں حملہ آور آن گھیر دے نیں۔

زر لگے بادشاہ دا' زور لگے وزیراں دا۔

معنے: زر: دولت۔

ویروا: ایہہ اکھان بادشاہی نظام دے چلن بارے دس دا اے پئی اوس دے سارے نظام نُوں چلان لیئے سارا پیسہ تاں بادشاہ دا لگدا اے پر اوس کم نُوں سِرے چاڑھن لئی زور وزیراں ای لاندے نیں۔

زروالیاں دا سبھ کوئی' تے بےزر دا خُدا۔

معنے: زروالیاں: پیسے والیاں ☆ بےزر: غریب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ پیسے والے دی قدر قیمت بارے دسیا گیا اے پئی ایس زندگی دیاں ساریاں بہاراں پیسے نال ای نیں اتے جدوں بندے کول پیسہ نہ رہ جاوے تاں اوس بندے دا بس رب ای حافظ رہ جاندا اے۔

ساون وسایا صُوبہ' رعیت خوش' مقدم مُونجھا۔

معنے: ساون: ساون مل گورنر ملتان 1821ء توں 1844ء ☆ مقدم: سردار ☆ مُونجھا: اداس' غمگین۔

ویروا: ایس اکھان وِچ پنجاب دی تاریخ دے اک کردار دی صفت کیتی گئی اے پئی دیوان ساون مل نے ملتان صُوبے نُوں مُڑ کے وساہ دِتا۔ اوس پاروں اوتھوں دی خلقت بڑی خوش ہوگئی پر اوتھوں دے سرداراں دی لُٹ مار مُک گئی جِن پاروں او سارے سردار اوس نال رنج تھی گئے۔

سرکار وِچ اندھیار' سادھ گوڑا' چور سچیار۔

معنے: سرکار: حکومت ☆ اندھیار: اندھیرا ☆ سادھ: مالک' شریف ☆ گوڑا: جھوٹھا ☆ سچیار: سچا۔

ویروا: ایس اکھان اندر حکومتی نظام دے وگاڑ بارے دس پائی گئی اے پئی حکومتاں وِچ اینج دا وگاڑ تھی گیا اے جو گھر والے تے بھلے مانس نُوں ہر کوئی کوڑا آکھدا اے اتے چور نُوں سارے سچا آکھن لگ پئے نیں۔

سرکاروں گھیو ڈھچے' ڈُھسے وِچ جھلّے۔

معنے: سرکاروں: حکومت کولوں ☆ گھیو: گھی ☆ ڈھچے: لبھ جاوے ☆ ڈُھسے: اُتے لین والا موٹا کپڑا ☆ جھلّے: پوالیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہہ دسیا گیا اے پئی حکومت ولوں جو کُجھ وی مل جاوے جھبدے ای لے لینا چاہیدا اے' ایتھوں تیک پئی جے سرکار گھیو مُفت وِچ دیندی ہووے تاں ہور کوئی بھانڈا کول نہ ہووے تاں ڈُھسے وِچ ای پوا لئو۔ کُجھ نہ کُجھ تاں بچ کے گھر آ ای جاوے گا۔

سِکھ وسے راجے دا پُوت' جاں سِکھی جوگی ابدھوت

معنے: پُوت: پُتر ☆ سُکھی: آرام وِچ ☆ جوگی ابدھوت: ٹکرے لگ کے رہن والا جوگی۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی دُکھی اے۔ ایتھے بس جاں تاں بادشاہ دا مُنڈا سُکھی ہوندا اے، جیہنوں کوئی فِکر فاقہ نہیں ہوندا جاں مُڑ دُنیا توں دور جنگل وِچ جا کے وسن والا اوہ جوگی جو ہر شے تیاگ کے ٹکرے لگ بہندا اے۔

سنگھی جیہناں دی دادی، سوڈھی جیہناں دی ماں، ملھی جِنے پنج پُتر، ڈاہر، بھٹہ، ناچ، شجراء تے لنگاہ

معنے: سنگھی: سنگل قبیلے دی ☆ سوڈھی: جٹاں دی اِک ذات ☆ ملھی: جٹاں دی اِک ذات ☆ ڈاہر، بھٹہ، ناچ، شجراء تے لنگاہ: ایہہ وکھریاں وکھریاں گوتاں نیں۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ ذاتاں بارے اِنج دسیا گیا اے پئی سنگل ذات دی دادی سی۔ اوہدی دھی دا ناں سوڈھی سی۔ اگوں پوتری دا ناں ملھی سی، اوسنے پنج پُتر جَمے سن جیہڑے اگوں پنج گوتاں ڈاہر، بھٹہ، ناچ، شجراء تے لنگاہ دے آگو ہوئے۔

سوبھے دی گئی سوبھا، گُجر دا گیا مال، لہنے نُوں دینا پیا، تِنے ہوئے کنگال۔

معنے: سوبھے: سردار سوبھا سنگھ ☆ گُجر: سردار گُجر سنگھ ☆ لہنا: سردار لہنا سنگھ ☆ سوبھا: چنگیائی، مشہوری ☆ مال: سامان ☆ کنگال: غریب۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ اِک تاریخی گل کیتی گئی اے پئی ایہ تِناں سرداراں نے راج دے ڈھلدے سمے لہور تے قبضہ کر لیا۔ پر جدوں 1762ء وِچ احمد شاہ ابدالی نے لہور تے چڑھائی کیتی تاں ایہ تِنے ای نٹھ گئے۔ ایس اکھان وِچ اوہناں نُوں مخول کیتا گیا اے۔

شاہ دِن پَت نہیں، گُر دِن گت نہیں۔

معنے: پَت: عزت، آدر ☆ گُر: گورو ☆ گت: مت، عقل۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ ایہ دسیا گیا اے پئی ہر مُلک دا کوئی بادشاہ ہونا چاہیدا اے اوس توں بِناں وی خلقت دی عزت نہیں ہوندی اتے ایسراں ای گورو توں بِناں چیلے نُوں گر گیان دا پتہ نہیں لگدا۔

شاہ جہان بیٹھا تخت، مستریاں / لوکاں گوں لگے بھاگ تے بخت۔

معنے: شاہ جہان: مشہور مُغل شہنشاہ ☆ گوں: نُوں ☆ بھاگ: مقدر ☆ بخت: قسمت۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ شاہجہان بادشاہ بارے دسیا گیا اے پئی اوہدے راج وِچ مستریاں نُوں بڑی موج لگی رہی۔ اوہ اُساری دا وڈا کم کِتے نہ کِتے چھوہی رکھدا سی ایسراں مستریاں دا کم ٹُریا رہندا سی۔ ایہدے نال نال عام لوکائی وی اوسدے راج سمے وِچ خوش رہندی سی۔ اوسدا دور ذرا امن دا دور سی۔

شاہواں نال برابری 'سر سر چوٹاں کھا۔

معنے :شاہواں :جمع شاہ دی' بادشاہ ☆سر سر :بار بار۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ مت دتی گئی اے پئی جو وی بادشاہواں نال برابری کرن دے دعوے کرے گا اوہ وار وار مار کھاندا رہوے گا۔ بادشاہواں دے معاملے دریاتواں ورگے ہوندے نیں اوہناں نال متھالان سوکھا کم نہیں۔

شاہواں دیاں گالیں شاہ جانن۔

معنے :گالیں :گلاں۔

ویروا: ایہہ اکھان مت دیندا اے پئی عام بندے نوں بادشاہواں دے مسئلیاں وچ نہیں پھسنا چاہیدا۔ اوہناندے معاملے اوہ آپ نجھ دے رہن۔ جے ماڑا بندہ اوہناں وچ پھسے گا تاں ماریا جاوے گا۔

شاہیاں تاں رب ونجائیاں 'توڑے جھگا تاں لو

معنے :شاہیاں :بادشاہیاں ☆ونجائیاں :مکاوتیاں ☆جھگا: گرتا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے زندگی وچ اوکھا ویلا آجاوے تاں بندے نوں اپنا نک نموج تاں بچا کے رکھنا چاہیدا اے۔

صاحبی کرنی' تاں صرفہ کاہدا۔

معنے :صاحبی :افسری ☆صرفہ :کنجوسی۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ مت دتی گئی اے پئی جے رب نے دولت آتے اختیار دتا ہووے تاں تہاڈے لباس اتے رہن سہن توں اوہ سبھ کجھ نظروی آؤنا چاہیدا اے۔ کنجوسی بندے دے مقام نوں لوکاں دی نظر وچ نیواں کر دیندی اے۔

عالمگیر ثانی 'چُلھے اگ 'نہ گھڑے پانی۔

معنے :عالمگیر ثانی: آخری ویلے مُغل بادشاہ 1688ء توں 1769ء۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عالمگیر ثانی دے ویلے مُغل راج آخری ساہ لے رہیا سی۔ بادشاہ آپ وچارا علمی ادبی بندہ سی پر اوسدے گھر وچ بھکھ نچدی سی۔ اوسدی شاہی بس وڈی دیاں کندھاں تائیں ای رہ گئی ہوئی سی۔

عیسیٰ خان ماریا' شہداد جھلیاں' کیہ کرے عیسیٰ خاں' جے رب نہ کرے بھلیاں۔

معنے :عیسیٰ خاں :مُغل راج دا باغی کماندار ☆ شہزاد خاں: مُغل کماندار جیہوں عیسیٰ خاں نوں نتھ پان ٹوریا گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ عیسیٰ خان دی مُغل راج نال غداری اتے فیر شہزاد خاں دے ہتھوں اوسدی موت بارے دسدیاں ایہ ویروا کیتا گیا اے جدوں لیکھ ای سنگ نہ کرن تاں بندہ ماریا ای جاندا اے۔

عیسیٰ خان مارے شہزاد جھلیاں' کیہ کرے عیسیٰ خان جے رب نہ کرے سولیاں۔

معنے :جھلیاں :برداشت کیتیاں ☆سولیاں :سدھیاں۔

ویروا: ایہ اکھان وی پہلے نال ای ملدا جلدا اے۔ ایس وچ دسیا گیا اے پئی عیسیٰ خاں دیاں چوناں تے شہزادخاں نے برداشت کرلئیاں پر جے مقدر ای ساتھ نہ دین تاں عیسیٰ خان وچارا کروی کیہ سکدا سی۔

فرخ سیر دی وسّی نگری، سندھ وچ وُٹھی مینہ تے نِسری

معنے: فرخ سیر: مُغل بادشاہ (1638ء توں 1719ء) ☆ وسّی نگری: بستی آباد ہوئی ☆ وُٹھی: وسی، برسی ☆ نِسری: مصری۔

ویروا: ایس اکھان وچ مُغل فرمانروا فرخ سیر دے اِقتدار سنبھالن اُتے سندھ اندر مینہ پین اتے مصری دی بارش ہون دا ذکر مِلدا اے۔ لوکاں نُوں فرخ سیر دے بادشاہ بنن تے اینا چا چڑھیا پئی اوہ مصری نال لوکاں دا مُونہہ مِٹھا کراندے رہے۔

کِتھے راجہ بھوج، کِتھے گنگو تیلی۔

معنے: راجہ بھوج: اُجّین دا راجہ ☆ گنگو تیلی: اِک بے اولاد بندہ جیہنے راجے بھوج نُوں پُتر بنا کے پالیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ رُتبیاں دے فرق نُوں قسمت دے بھانیاں راہیں بیان کیتا گیا اے۔ جدوں بھوج دا راج پاٹھ کسے طریقے کُھس گیا تاں اوہ گھر گیا تاں رانی نے نہ پچھا تا اتے اوس نُوں چور سمجھ بیٹھی۔ اوہنے اوسدے ہتھ پَیر وڈھا دِتے۔ اوس ویلے گنگو تیلی اوس نُوں موڈھیاں تے چُک کے گھرلے گیا اتے اوس دی سیوا کردا رہیا۔ بھانا رب دا اوہ

فیر راجہ بن گیا۔

کماوے میاں خانخاناں، اُڑاوے میاں فہیم۔

معنے: خان خاناں: اکبر بادشاہ دا وزیر تے بیرم خاں دا پُتر ☆ میاں فہیم: خان خاناں دا من چاہیا غلام۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُحبت سبھ رِشتیاں توں اُچا رشتہ ہوندا اے۔ عبدالرحیم خان خاناں اتے میاں فہیم وچ رُتبے دے لحاظ نال لکھاں کوہاں دی وات سی۔ اوہ آقا اوہ غلام، پر خان خاناں میئیں فہیم نُوں کسے گلوں نہیں سی ورجدا، اوہ جو مرضی ہوندی خرچ کر چھڈ داسی۔

کنڈ پِچھے بادشاہواں دے وی گلے تھیندے توں/
کنڈ پِچھے بادشاہاں دے وی گِلے تھیندے نیں۔

معنے: کنڈ پِچھے: غیر حاضری وچ ☆ تھیندے نُوں: شکوے ہوندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھانویں بندہ بادشاہ دے سامنے اوسدی ہیبت توں ڈردا نہیں بول سکدا پر اوس دی پُشت پِچھے اوسدے گلے شکوے وی لوک آپو وچ کر ای لیندے نیں۔

گُجھ ہالی دی، گُجھ بالی دی، گُجھ احمد شاہ ابدالی دی

معنے: ہالی: ہل واہن والا ☆ بالی: بالڑی، بچی ☆ احمد شاہ ابدالی مشہور دھاڑوی (1722ء توں 1772ء)۔

ویروا: ایس اکھان وچ مشہور دھاڑوی احمد شاہ ابدالی بارے۔

دسیا گیا اے پئی عام واہی وان دا اوس ویلے وچار ایہ بن گیا سی پئی اوہ جو محنت کر دا اے اوس چوں جو فصل ہووے گی کُجھ مزدور لے جان گے، کُجھ بچے کھا لین گے اتے رہندی احمد شاہ ابدالی آوے گا تے لُٹ کے لے جاوے گا۔

کھادہا پیا جان دا، جو بچیا سو خان دا۔

معنے: جان دا: سریر دے کم آوے گا ☆ خان دا: نواب صادق حُسین قُریشی دے جانشیناں وچوں اک۔

ویروا: ایہ اکھان بہاولپور ریاست دے حاکم نواب صادق حُسین قُریشی دے جانشیناں بارے وے جیہناں نے بوہت زیادہ ٹیکس لادے سن جس پاروں خلقت تنگ پے گئی سی۔ ایس لئی لوک ایہ آکھن لگ پے پئی جو کھا لیا اے اوہ ای اپنا اے رہندا تاں ایہناں ٹیکساں راہیں بادشاہ نے کھوہ لینا ایں۔

گھر گھر پُت جمدے، جیو نامُوڑ کسے نہ بَن جانا۔

معنے: جیو نامُوڑ: مالوے کھیتر دا اک ڈاکو جو امیراں دے گھر ڈاکے ماردا تے غریباں نُوں دولت ونڈ دیندا سی۔

ویروا: ایس اکھان وچ مالوے کھیتر پنجاب دے اک ایسے بندے دا جس گایا گیا اے جو بے تاں ڈاکو سی پر تگڑیاں نُوں لُٹ کے ماڑیاں دے بھڑولے بھردا سی اتے ماڑیاں توں اسیساں لیندا رہندا سی۔ ایسے لئی لوکاں اوسنوں اچرج پُتر بنا کے پیش کیتا۔

گھر پھُٹا، راون ماریا۔

معنے: پھُٹا: پھُٹ پئی ☆ راون: رام چندر جی دی تیویں سیتا دا عاشق جو اوہنوں چُک لے سری لنکا لے گیا۔

ویروا: ایس اکھان راہیں ہندو دھرم دے مذہبی آگو رام چندر جی دی بیوی سیتا دے عاشق دے مرن دی کہانی دسی گئی اے جو گھر دے بھیت پاروں ماریا گیا اتے لنکا برباد ہو گئی۔

گُجھے گھاء، رانی جانے جاں راء۔

معنے: گُجھے: چھپے ☆ گھاء: زخم ☆ راء: راو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بادشاہیاں وچ لگن والے گُجھے زخماں نُوں جاں تاں رانی جاندی اے جاں مُڑ راجہ صاحب جان دے نیں۔ ہور کسے نُوں اوہناں دے دُکھاں دی کیہ سار ہو سکدی اے۔

لال کتاب بُلیندی ایہو چاکی داند بھڑایا کیوں کھل کھوا کے کیتوس موٹا داندے دا داند سوُ روپیہ چھوٹا

معنے: بُلیندی: دس دی ☆ چاکی: نوکر ☆ کیتوس: کیتا سو ☆ داندے دا داند: ڈھگے دا ڈھگا

ویروا: ایس اکھان وچ وی تگڑے تے ماڑے دا فرق دسیا گیا اے پئی کسے ماڑے دے ڈھگے نے تگڑے دے ڈھگے نُوں مار چھڈیا۔ مگروں قاضی نے لال کتاب وچوں ویکھ کے فیصلہ ایہ ای سنایا پئی ماڑا ڈھگے دے تھاں ڈھگا دیوے نالے سوُ روپیہ جرمانہ وی بھرے۔

لمبڑ دار داز ور دِ نے حاکم راتیں چور۔

معنے: لمبڑ دار: پنڈ وچ سرکاری اہلکار۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ مت دتی گئی اے پئی سرکاری اختیار نُوں کوئی ورلا ای جر کے ورتدا اے۔ نئیں تے اپنے اختیار دی غلط ورتوں ای کردے نیں۔ لمبڑ دار اتھے جو دن ویلے لوکاں تے حُکم چلاندا اے اوہیو رات نُوں لوکاں دے جھگے بھن دا اے۔

لوڑھا دِتا کھیت گُوں ہتھوں کھیت گُوں کھاوے راجہ تھی کے چوری کرے پر۔ بہ کوَن لگاوے۔

معنے: لوڑھا: واڑ ☆ گُوں: نُوں ☆ ہتھوں: پلیوں ☆ تھی کے: ہو کے ☆ پر۔ بہ: پریہہ عدالت۔

ویروا: ایس اکھان وچ حاکمی دے معیار دی گل کیتی گئی اے پئی حاکم خلقت لئی اِنج ہوندا اے جویں فصل دوالے واڑ۔ اتے جد واڑ ای فصل نُوں کھاون لگ جاوے' اتے دیس دا راجہ ای سنھاں مارن لگ جاوے تاں مُڑ اوس مُلک اتے اوتھوں دے وسنیکاں دا رب ای وارث اے۔ اوتھے عدالت کوَن لاوے گا اتے نیاں کوَن کرے گا۔

ماڑا حاکم خُدا دا قہر۔

معنے: ماڑا: کمزور لِسّا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دیس دا حاکم وی مضبُوط اعصاب دا مالک ہونا چاہیدا اے۔ ماڑا حاکم ہر ویلے رعایا لئی مُصیبتاں ای کھڑیاں کری رکھدا اے۔ ماڑے حاکم نُوں باہروں وی ہر کوئی دابے ماری رکھدا اے۔ ایس لئی لوکاں دے ساہ سُکے رہندے نیں۔

مُحمد شاہ رنگیلا' بکے ساوا' بکے پیلا۔

معنے: مُحمد شاہ رنگیلا: مُغل راج دا کمزور حُکمران ☆ بکے: اک ویلے ☆ ساوا: ہرا' سر سبز ☆ پیلا: زرد' پریشان۔

ویروا: ایس اکھان وچ مُحمد شاہ رنگیلا تے اوسدیاں پریشانیاں بارے دسیا گیا اے۔ پئی اوس وچارے نے چوکھی پریشانی وچ حیاتی لنگھائی۔ کُجھ اوہ اُنج عیاش سی اُتوں دیس دا حال ماڑا مُڑ اوہ ساوا پیلا ہون توں اڈ کر وی کیہ سکدا سی۔

مُلتان دا ساون' لیئے دا کرموں تے جھنگ دا مُولا

معنے: ساون: ساون مَل دیوان ☆ کرموں: کرموں باہمن ☆ مُولا: مول چند۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہناں تِناں بارے دسیا گیا اے پئی مُلتان وچ ساون مَل راج کردا سی' لیئے وچ کرموں باہمن اتے جھنگ وچ مُول چند' ایہناں دی شاہی نے جنتا نُوں دھکے نہیں مارے' سگوں سُکھی رکھیا اتے جنتا ایہناں دے جَس گوندی سی۔

میاں شوہدا تاں دیوے' پر مُحبت کھوسہ نہ دیوے

معنے: شوہدا: وچارا ☆ مُحبت کھوسہ: کلہوڑیاں دا وزیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُلتان دے علاقے

وچ کلھوڑیاں دے راج ہمیں جے قاضی کسے دے حق وچ فُیصلہ دے وی دیندا سی تاں اگوں وزیر مُحبت کھوسہ ڈکا لا کھلوندا سی۔ اک تاں اک شے دے رہیا اے اتے دُوجا ڈک رہیا اے۔

مر گیا مرادشاہ، نہیں تاں کنڈیری گاہ گواہوی ہا / مر گیا مرادشاہ، نہیں تاں سِر اُتے گِکڑواں کٹواوی ہا۔

معنے: مُرادشاہ: اک چنگا کردار ☆ کنڈیری: کنڈ پچھے ☆ گاہ: فصل ☆ گواہوی ہا: فصل گواہندا ☆ گِکڑواں: گٹکاں ☆ کٹواوی ہا: بھناندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ اک بااصول بندے مُرادشاہ داذکر کیتا گیا اے پئی جے اوہ جیوندا ہوندا تاں تیرے لک تے گاہ گواہندا جاں تیری کنڈ اتے گٹکاں بھنواندا۔ مطلب ایہہ جو ہُن انصاف کرن والے لدھ گئے نیں اتے بے انصاف ای بس رہ گئے نیں۔

ملکانی دی باہنی، ڈِڈھ ملکانی۔

معنے: ملکانی: ملک دی تیوِیں ☆ باہنی: نوکرانی ☆ ڈِڈھ: ڈیوڈھی، ڈیڈھ گُنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی تگڑے بندیاں دے نوکر چاکر بڑے ای آکڑ خان ہوندے نیں، اتے اوہ اپنے مالکاں توں چار ہتھ ودھ کے ہوندے نیں۔

مویاں پچھوں ڈُوم راجے /ملک موئے تے ڈُوم راجے۔

معنے: ڈُوم: مراسی، گھٹیا ذات۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے تھاں دے اصلی مالک مرجان تاں اوتھوں دے نکی ذات دے لوک ای راجے بن بیٹھدے نیں اتے نو دولتیے ہون پاروں اوہ لوکائی لئی خطرناک ہوندے نیں۔

موَجاں کرن گماشتے، ڈھائیں مارن شاہ۔

معنے: گماشتے: نوکر ☆ ڈھائیں مارن: اُچی رووَن، حال پاریا کرن ☆ شاہ: بادشاہ، مالک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں حالات دی اُتھل پُتھل پاروں بیٹھلی اُتے ہو جاوے تاں بادشاہ جاں مالک وچارے تاں رو رو حال پاہریا کردے نیں، پر اوہناں دے نوکر چاکر موَجاں کردے نیں۔

مَن منگے بادشاہیاں، میں کِتھوں کڈھاں۔

معنے: مَن: دِل ☆ منگے: چاہوے، طلب کرے ☆ کڈھاں: لیاواں، پورا کراں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ انسانی نفسیات بارے گل کیتی گئی اے پئی سوائے فقیر درویش دے ہر دُنیادار دامَن لالچی ہوندا اے اتے جو اوہدے کول ہوندا اے اوہدے تے مُطمئن نہیں ہوندا اسگوں ہر ویلے اوس توں ودھ منگن تے لگیا رہندا اے۔

منوں ساڈی داتری' اسی منوں دے سوئے' جیوں
جیوں سانوں وڈھدا' اسی دُونے چَونے ہوئے۔

معنے: میر منوں: مُغل راج ہیٹھ لہور دا صُوبیدار ☆ داتری: پھَلے وڈھن والا اِک سند ☆ سوئے: پرانے ویلے دی اِک فصل ☆ دُونے چَونے: دوگُنا' چار گُنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ سکھاں تے مُغل راج دے اِک صُوبیدار ولوں اوہناں تے کیتے گئے ظُلم دی کہانی بیان کیتی گئی اے پئی میر منوں نے اوہناں نُوں داتری نال فصل وانگ وڈھن چھوہ دِتا اے' پر اوہ اوسدے ماریاں مرن نہیں لگے سگوں ہور ودھی جان گے۔

ناجنساں دی شاہی نالوں' چنگی دیس گدائی۔

معنے: ناجنس: خُسرا' مخنث ☆ گدائی: بھیکھ منگن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ ایہ مت دِتی گئی اے پئی جے کسے ویلے بدکردار لوکاں دے راج وِچ نوکری کرنی پے جاوے تاں راتھ ویہار دے جیاں دا اوہناں نال نبھاہ اوکھا ہو جاندا اے' ایس لئی اوس نوکری نالوں کتے منگ چَن کے کھا لین چوکھا چنگا اے۔

نواں حاکم' نویاں گالیں۔

معنے: گالیں: گلاں' طور طریقہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر نواں آؤن والا اپنی پرت پاندا اے' اپنے اصول قاعدے چلاندا اے۔ اُنج دی اِنسانی نفسیات اے پئی ہر جی اپنا وِڈپن اگلے نُوں وکھان دا رتجھوان ہوندا اے۔

نُور جہان' لدھیاں لانواں' گلی گوچے ہاماں کاماں

معنے: نُور جہان: اِک ویلے دی ملکہ ہند' جہانگیر دی من پسند بیوی ☆ لدھیاں لانواں: لانواں پھیرے لے لئے' ویاہ کرا لیا ☆ ہاماں کاماں: عام لوک' ہر کوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں نُور جہان دا ویاہ ہویا اوس ویلے لوکاں نُوں ڈاڈا چاء چڑھیا اتے ہر پاسے گلیاں بازاراں وِچ لوکاں دیاں رونقاں لگ گئیاں۔

نہ دیوے نہ کھواوے' ازایاں شاہ سداوے۔

معنے: ازایاں: فضول ☆ سداوے: اکھواوے

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی حاکم دا فرض اے پئی اوہ اپنی رعایا دے کھان پِین دا آہر وی کردا رہوے اتے اوہناں دیاں لوڑیدیاں شیواں اوہناں نُوں دیندا رہوے۔ جے کوئی ایہ کم نہیں کردا اتے مُفت وِچ بادشاہ سداندا اے تاں اوہنوں بادشاہ نہیں کُجھ ہور ای آکھنا چاہیدا اے۔

نہ کھا مُغل دے رُقعیاں دا وساہ' پہلاں بھیجے رُقعڑے' مگر فوجاں لوے چڑھا۔

معنے: مُغل: مُغل بادشاہ ☆ وساہ: اعتبار ☆ رُقعڑے: رُقعے' پیغام۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مُغل قوم اُتے بے وساہی دسدیاں

آکھیا گیا اے پئی ایس قوم تے اعتبار نہیں کرنا چاہیدا۔ ایہ پہلوں محبت بھرے رُقعے بھیجدے نیں اتے جدوں بندہ اعتبار کرلوے مُڑ فوجاں چڑھا کے اوسنوں گھیر لیندے نیں۔

ہَسّے حاکم' کھنگے چور' دُونہاں دا اے مطلب ہور۔

معنے: کھنگے: کھانسے ☆ ہور: اَور۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ دسیا گیا اے پئی جے کر بادشاہ کسے دی گل سُن کے ہس کے جواب دیوے اتے چور کسے نوں ویکھ کے کھنگورا مارے تاں دوہناں دا گُجھ ہور ای مطلب ہوندا اے جو عام بندے دی سمجھ وچ نہیں آسکدا۔

ہر کوئی کُرسی نُوں ای سلام کردا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دی ریت ایہ ای اے پئی ایتھے ہر کوئی اختیار نُوں ای سلام کردا اے۔ اختیار والا بندہ وی جدوں بے اختیار اہو جاندا اے تاں لوک اکھیاں چرا کے لنگھ جاندے نیں۔

ہنے ہنے میر تے ہنے ہنے میری۔

معنے: ہنا: گھوڑے تے پان والی کاٹھی دا اُتانہہ نوں ابھریا ہویا سرا' گھر گھر ☆ میر: امیر' بادشاہ ☆ میری: امیری۔

ویروا: ایس اکھان وچ ایہ مت دِتی گئی اے پئی ایتھے گھر گھر چوہدراں جم پیاں نیں اتے ہر گھر اندر پیدا ہون والا ہر اک جی اپنے آپ نُوں بادشاہ سمجھدا اے۔ ایسراں جگ وچ چج دا معیار مُک گیا اے۔ اصلی تے نقلی دی سنجان مُکدی جاندی اے۔

بیٹھ جلاّ' اُتے اللہ' چلّے دے سر کوڈی کھلا۔

معنے: جلاّ: مہاراجہ رنجیت سنگھ دے وزیر ہیرا سنگھ دا ساتھی پنڈت جلاّ ☆ کوڈی کھلا: اگنے چھتر۔

ویروا: ایہ تاریخی اکھان اے جیہدے وچ پنڈت جلاّ دے ظُلم اتے ستم دی کہانی ایس اکھان راہیں سامنے آوندی اے۔ ایہ لوکاں توں دھکے نال مَن چاہیا مایہ وصول کردا سی۔ سکھاں نے تنگ آکے اوس نُوں مار دتا اتے اوس موئے دے سر تے جتیاں ماریاں۔

☆☆☆☆

بھائی چارا، آہنڈ گواہنڈھ

اڈا ڈ سو کھلے رہندے بڈ۔

معنے: اڈا ڈ: وکھرے وکھرے ☆ بڈ: ہڈیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دا زندگی بارے ایہ وچار ہوندا اے پئی بندہ جے اکلا ہووے تاں کم کارتوں بچیا رہندا اے اتے اوسدیاں ہڈیاں سوکھیاں رہندیاں نیں۔

اک دا سیر' دوہنہ دا ماسہ' تِنّاں دا پٹن' چوہنہ دا سیاپا

معنے: پٹن: ماتم کرن ☆ سیاپا: آہ و زاری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے بندے نال

پہلاں تاں رَل کے کاروبار نہیں کرنا چاہیدا۔ جے کرنا پَے ای جاوے تاں بس اک بندے نال سیر جُ جاندا اے پر ایس توں ودھ بندے جے رَل کے کاروبار کرن تاں ہر ویلے جُتّیو جُتّی ہوندے رہندے نیں۔

اِک دامُونہہ کھنڈ نال بھریا جاسکدا اے پر بُھتیاں دا سواہ نال وی نہیں بھریا جاسکدا۔

معنے: سواہ: سواہ، راکھ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ کسے اک ادھے دوست بجن دامُونہہ تاں کھنڈ نال بھروی سکدا اے پر جے پُوری فوج یاری دا ایچ جگان آجاوے تاں بندہ اوہناں نُوں کُجھ وی نہیں کھوا سکدا۔

اوکھے ویلے ساتھ جو دیوے سوائی میت پچھانیے

معنے: میت پچھانیے: دوست سمجھیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر اوس بندے نُوں ای سچا بجن جاننا چاہیدا اے جو کسے بجن دے اوکھے ویلے تے اوہدی امداد کرے۔

انجوانج تِھیا تاں گلیا، ہک تِھیا تاں بچیا۔

معنے: انجوانج: وکھرا وکھرا ☆ تِھیا: ہویا ☆ گلیا: برباد ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی اپنے بجناں ساتھیاں اتے بجناں متراں توں دُور رہ کے زندگی گذارے گا اوہ گھاٹے وِچ جاوے گا۔ اتے جے اوہدا میل جول اَنگ ساکاں اتے بھَیَن بھراواں نال چنگا ہووے گاں تاں سَوکھا رہوے گا۔

بنا کے رکھی ہوئی اوڑک کم آوندی اے۔

معنے: اوڑک: اخیر، آخرکار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں چاہیدا اے پئی اوہ ہوندے چارے کسے نال وی وگاڑ نہ پاوے اوہ ایس لئی پئی ہر بندے دی کدی نہ کدی لوڑ پے ای جاندی اے۔

بھاجھی جاوے اوسے گھر، جتھوں آوے مُڑ گھر۔

معنے: بھاجھی: پنڈ تھاں اندر ویاہ شادیاں تے لوکاں دے گھراں وِچ گھلی جان والی مٹھیائی جاں لڈو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پنڈ تھانواں اندر دھیاں بھیناں جاں مُنڈیاں دے ویاہواں اتے نُونہاں دھیاں دیاں مکلاویاں تے اوہناں نال آون والی بھاجھی بس اوہناں گھراں وِچ ای دینی چاہیدی اے جتھوں بھاجھی دے پرت آون دی وی آس ہووے۔

بھاجھی دی بھاجھی، لُنڈی دی کیہی متھاجی/ بھاجھی جیہی بھاجھی تے کیہی متھاجی۔

معنے: لُنڈی: بدمعاش عورت ☆ متھاجی: محتاجی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھاجھی تاں لین دین والی شے وے اتے ایہ آوندی جاندی رہندی اے پر

ایس بھاجھی لئی کسے بدکردارداوھیین ہون دی کیہ لوڑ؟

بھائی اوہ جیہڑا بھا بھرے / بھرا اوہ جیہڑا بھا بھرے

معنے: بھا بھرے: عزت کرے، مان رکھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر اصل بھرا اوسنوں ای سمجھنا چاہیدا اے جو اوکھے بھارے ویلے بندے دے کم آوے۔

بھائی بھاہے دا نہیں، اوہ جو ہووے دائے دا۔

معنے: بھاہے دا: محبت کرن والا، مان رکھن والا ☆ دائے دا: داء لان والا، فریبی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بھرا داء لان اتے دھوکھا فریب دین تے ای لگیا رہوے اوس نوں بھرا نہیں منیا جاسکدا۔

بھائی بھاؤ ہونے، بھتر تیجے تیجے۔

معنے: بھاؤ: مان رکھن والے ☆ ہونے: ہوندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھرا تاں مان ہماں رکھن والے ہوندے نیں پر بھتریئے تاں بھرا دی اولاد ہوندی اے اوہناں نوں چاچیاں نال کیہ محبت ہوسکدی اے۔

بھائی جیہا یار نہیں تے بھائی جیہا دشمن نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھرا ای ایس جگ اندر سبھ توں وڈے ہمدرد ہوندے نیں اتے جے اوہ وَیری بنے جان تاں اوہناں توں تگڑا دشمن وی کوئی نہیں ہوندا۔

بھائی چارے اگے کِس دا چارہ / بھائی چارے اگے کِس دا وارا۔

معنے: چارہ، وارا: پیش جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں دُونہہ دھراں وچ بھائی چارہ ہووے تاں اوتھے پھِک پان اوکھا ہوندا اے۔ اتے سیانے لوک چاتر لوکاں دیاں گلاں وچ آکے اپنے سکدیاں نال وَیر نہیں پاندے۔

بھائی دُور، گواہنڈھی نیڑے۔

معنے: گواہنڈھی: ہمسایہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھرا تاں بھرا ای ہوندے نیں پر ہوسکدا اوہ کِتے دور ہون اتے ویلے سر مدد لئی نہ اپڑ سکدے ہون پر گواہنڈھی تاں اُکے نیڑے ہوندے نیں ایس لئی اوہناں نال نہیں وگاڑنی چاہیدی۔

بھائیوالی دھرم دی، اُگراہی بے شرم دی۔

معنے: بھائیوالی: کاروباری سانجھ ☆ اُگراہی: وصولی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کاروباری شراکت ایمان داری نال ای چلدی اے اتے جدوں دُونہہ دھراں وچوں کوئی اک وی بےایمان ہو جاوے تاں اوہ کم ٹھپیا جاندا اے۔ اتے کسے نوں دِتا قرضہ واپس لین لئی بندے نوں اکھاں متھے اُتے رکھنیاں پیندیاں نیں۔

بھائیاں باجھ نہ جوڑیاں، پُتر ان باجھ نہ ناں۔

معنے: جوڑیاں: تعداد۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھراواں توں بناں بندہ سارے جگ نُوں اکلا ای نظر آوندا اے اتے پتراں نال بندے دی پیہڑی چلدی اے۔

بھائیاں جیہی بہار نہیں جے کھار نہ ہووے، مینہہ جیہی بہار نہیں جے گار نہ ہووے، ہوئے جیہی کھیڈ نہیں جے ہار نہ ہووے۔

معنے: کھار: دشمنی ☆ گار: چکڑ

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھراواں ورگا کوئی وی بانہہ بیلی نہیں ہوندا پر جے گل سر نال چلدی ہووے تاں ایسراں بارش دے وی بڑے فائدے نیں پر چکڑ واتے گارے توں پریشانی ہوندی اے اتے ہوئے وچ جے ہار نہ ہووے تاں بڑی ای چنگی کھیڈ ہوندی اے۔

بھرا اوہ جیہڑا بھارونڈاوے۔

معنے: بھارونڈاوے: بوجھ ہلکا کرئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھا سچا بھرا اوسنوں ای منّنا چاہیدا اے جو اپنے بھرا سر پیا بھوجھ ہولا کرن وچ اوسدا سنگ نبھاوے۔

بھرا بھراواں دے چچڑ کانواں دے۔

معنے: چچڑ: اک جراثیم، کیڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھرا الکھ وی اک دُوجے نال گمروٹے ہون پر اوہ فیر بھرا ای ہوندے نیں اتے کوئی ویری جاں اوپری بندہ کدی وی بھرا نہیں بن سکدا۔

بھرا جیہا ساک نہیں جے کھار نہ ہووے، نہر جیہا پانی نہیں جے گار نہ ہووے، بیوی جیہا وزیر نہیں جے بدکردار نہ ہووے۔

معنے: ساک: رشتہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھراواں وچ جیکر سلوک محبت چنگا ہووے تاں اوہناں ورگا کوئی ہمدرد نہیں ہوندا اتے نہر دے پانی دیاں بڑیاں ای برکتاں نیں پر گارے چوں لنگھن اوکھا ہو جاندا اے اتے بیوی جیکر کردار دی چنگی ہووے تاں اوس ورگا کوئی ساتھی نہیں ہوندا۔

بھرا اوے پج کھائیے، بھتیجے دے پج دیئے۔

معنے: پج: بہانے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھرا دے بہانے بندہ اوس دے گھروں جا کے روٹی کھا سکدا اتے اتے بھتریے دا بہانہ بنا کے بھرا دے گھر کوئی نہ کوئی شے دے لئی دی اے۔

بھلے مانس نُوں بھلا مانس، وساں کوہاں دا ولا مار کے وی آملدا اے۔

معنے: ولا: چکر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر چنگے

لوک چنگیاں نال ملن پسند کردے نیں اتے بھیڑے لوک بھیڑیاں نال ملن پسند کردے نیں اتے دوویں دھراں اکدوجے نُوں لبھ ای لیندیاں نیں۔

بیری بُور رجن ڈور' بیری بیر رجن ڈھیر۔

معنے: بُور: پھل ☆ ڈھیر: چوکھے' زیادہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں یاراں بیلیاں اپنے یاراں کول کوئی کھان والی شے نظر نہ آوندی ہووے تاں گھٹ ای آوندے نیں اتے جدوں اوہناں کول کوئی کھان والی وست پک پوے تاں رجن وی کئی آ جاندے نیں۔

جتھے پئی پھٹ' اوتھے پئی لُٹ۔

معنے: پھٹ: پھوٹ' لڑائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے گھراں وچ جنے جنے چوہدرا ہو جاوے اتے نت لڑائیاں ہون اوتھے تباہی ہو جاندی اے۔

جِتاں نیڑے' اوناں ای دُور۔

معنے: جِتاں: جتنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک نیڑے رہ کے وی دِلوں ڈور ہوندے نیں اتے چنگا سدا اوہ ای لگدا اے جیہدے نال پیار ہووے۔

جھلدی نہیں' جھلانی پیندی اے۔

معنے: جھلدی: وگدی' جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے وی بھرا بھائی نال آپے ای محبت نہیں رہ سکدی اوس نُوں قائم رکھن لئی اپنا آپ وی مارنا پیندا اے۔

جیہنے کیتا بھاء' اوہ نہ رہیا بھرا۔

معنے: بھاء: مُل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کاروبار وچ جو کوئی وی اگلے نال مُل دے واد ھے گھاٹے دی گل کرن لگ پوے اوہ بھرا کاہدا ہوندا اے۔

جیہنے مندے کڈھیندن' مویاں غلاف چڑھیندن

معنے: مندے کڈھیندن: گالھاں کڈھدے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے ساک سین ساری عُمر اگلے دے رکیوے کڈھدے رہندے نیں اوہ ای اگلے دے مرن ویلے لوکاں دیاں جھیاں توں ڈردے ہوئے اوسدی قبر تے اچھاڑ چاڑھن لگ پیندے نیں۔

چار یاری وِچ بیٹھیاں' جو کھاہدا سو پُن۔

معنے: چار یاری: یاراں وچ ☆ پُن: لاہے وندا' فائدے مند۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ یاراں دوستاں وچ بیٹھیاں جو کُجھ وی کھا پی لیندا اے اوہ اوس لئی فائدے مند ہوندا اے۔

دیونہہ بھلے تاں متر بھلے۔

معنے: دیونہ: دِن وَیلا ☆ بھلے: چنگے ☆ متر: دوست۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دے دِن چنگے ہون تاں اوس نوں یار بیلی وی رب ولوں چنگے ای مِل جاندے نیں۔

رتی رت وِچوں فائدہ اے' رتی سونے وِچوں کوئی فائدہ نہیں۔

معنے: رت: لہو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اپنا کوئی لگدا لیندا بھانویں ماڑا وی ہووے تاں وی اوس کولوں کدی کدائیں فائدہ ہو ای جاندا اے پر سونا دِنوں دِن گھس دا رہندا اے ایس لئی اوہدے چوں کاہدا فائدہ ہو سکدا اے۔

سانجھ چنگیری چلے اِیوں جیوں جانے توں چلے نیوں

معنے: اِیوں: اَیسے ☆ نیوں: محبت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوکاں نال چنگی سانجھ اِنج ای چلدی رہندی اے جویں کسے نال پیار محبت وِچ اگلے دے عیب نظر نہیں آوندے بس چنگیائیاں ای نظر آوندیاں نیں۔

سانجھی چنگا نہیں اوہ جو چوری چھپے کھائے۔

معنے: سانجھی: بھائیوال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بھائیوال نال دے نوں ویلے کویلے داء دا پالاندار ہووے اوس نوں کدی وی چنگا نہیں سمجھیا جاسکدا۔

سانجھی دا توں حق پچھان' اپنے نالوں چنگا جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندا جدوں وی کسے نال بھائیوالی پالوے تاں اوتھے تاں گذارہ ہوندا اے پئی بندے اگلے نوں اپنے نالوں چنگا سمجھدا ہووے۔

سانجھی ہانڈی' چورستے وِچ پھُٹے۔

معنے: چورستے: چوراہے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سانجھ گھر اوی کتے کتے ای توڑ چڑھدا اے نہیں تاں ادھواٹوں ای مُک دا اے اتے لوک اکدوجے دا گلما گھچن لگ پیندے نیں۔

سانجھی ہولی' سبھ توں چنگی۔

معنے: ہولی: ہندواں دا مذہبی دیہاڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہولی دے دیہاڑ نوں جے رَل کے منایا جاوے تاں خوشیاں دے ایس دیہاڑے وچ خوشی ہور وی ودھ سکدی اے۔

سانجھے گھر' چوراں دا راج۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سانجھی شے ول لوک گھٹ ای دھیان رکھدے نیں اتے ایس لئی اوتھے پتا چوراں دا ای واس ہوندا اے اتے اوہ اوس نوں لُٹ کے لے جاندے نیں۔

سجا دھووے کھبے نوں' تے کھبا دھووے سجے نوں

معنے: سجا: سدھا☆ کھبا: پُٹھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے دُوجے دے کم آوے تاں اوہ وی اوس دے کم آؤندا اے اتے۔ جسراں دوویں ہتھ اِک دُوجے نُوں دھوندے نیں ایسراں ای لوکاں نُوں اِک دُوجے دے کم آؤنا چاہیدا اے۔

تجن چھوڑ یے رنگ سیؤں، جیہڑے بؤہڑ وی آون کم / تجن چھڈِ یے رنگ جیہڑے فیر وی آون کم۔

معنے: سیوں: وِچ ☆ بؤہڑ وی: فیر آ کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے وی تجن نال جے پھِک وی پَے جاوے تاں وی اوس نال اینی وگاڑ نہیں لینی چاہیدی پئی بندہ متھے لگنوں ای جاوے سگوں اِنج دا ورتا ضرور رکھ لینا چاہیدا اے پئی اوہ کِتے ملے تاں ماڑا موٹا کم کر چھڈے۔

سَین نُوں سَین سنجھانے۔

معنے: سَین: سہیلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سُہیلیاں اِک دُوجی نُوں سدا یاد رکھدیاں نیں اتے ناں لَے لَے اِکدوجی نُوں یاد کردیاں رہندیاں نیں۔

گردم ڈُگتا چنگا، گواہنڈھ ڈُگتا مندا۔

معنے: ڈُگتا: چھڈیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رشتے دار نُوں بندہ ملن چھڈ دیوے تاں گذارہ ہو جاندا اے پر گوانڈھ نال وگاڑ پا کے جیین اوکھا ہو جاندا اے۔

کلّا کھاوے ریوڑیاں، اوہ وی کوڑیاں، رل مِل کھائیے مٹی، اوہ وی مُٹھ دی کھٹی۔

معنے: مُٹھ: ہتھ☆ کھٹی: مِٹھی شے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ اکلا جیکر چنگی شے وی کھاندا ہووے تاں اوہ سواد نہیں آؤندا جو رَل بیٹھیاں ماڑی موٹی شے نُوں وی کھان وِچ آؤندا اے۔

کلّا گھر، جِناں دا ڈر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی واس وی کسے آبادی اندر ای وسانا چاہیدا اے۔ اکلے گھر وِچ تاں جناں بھوتاں دے واس کر لین دا ڈر ہوندا اے۔

کلّی تاں لکڑ وی نہیں بلدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہر کم وِچ بھائی چارہ ای چنگی چیز ہوندی اے اتے اکلاپا تاں نِری مُصیبت ہوندی اے۔

کمینے دی یاری، وٹھو ہئیں دا ڈنگ۔

معنے: وٹھو ہیں: اٹھو ہیں ☆ ڈنگ: کٹن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بدفطرت لوکاں دی دوستی دا کدی فائدہ نہیں ہو سکدا سگوں اوسدا نقصان ای نقصان ہوندا اے۔

گل لگنوں بھانویں چلے جایئے' پر مُونہہ لگنوں نہ جایئے

معنے: گل لگنوں: گلے ملن توں☆☆ چلے جایئے: چھڈ دیئے☆مُونہہ لگنوں: آمنے سامنے آؤن توں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں کسے نال تعلق توڑن لگیاں وی ایہہ خیال ضرور رکھنا چاہیدا اے پئی سانجھ وچ اینا وگاڑنہیں آ جانا چاہیدا پئی بندہ اک دُوجے نُوں مُونہہ وکھان جوگا وی نہ رہوے۔

گلی تے سُٹیساں' گواہنڈن گوں نہ ڈیساں۔

معنے: سُٹیساں: سُٹ دیاں گا☆ڈیساں: دیواں گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی مُورکھ لوک اِنج دے ہوندے نیں پئی اوہناں کول کوئی شے وادھو ہووے تاں اوسنوں اروڑی تے تاں سُٹ دیندے نیں پر کسے گوانڈھی نُوں ورتن لئی نہیں دیندے۔

گواہنڈھی دا رُوپ بھانویں آوے نہ آوے' مت آ جاندی اے / گواہنڈھی دا رُوپ نہیں آوندا' مت ضرور آ جاندی اے۔

معنے: رُوپ: چہرہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نیڑے وسدیاں لوکاں دی عادت دا کجھ ذہن دے لوکاں اُتے چنگا بھیڑا اثر ضرور پیندا اے بھانویں اوہناں ورگا سگواں چہرہ نہ ہووے پر مت اوہناں ورگی ضرور ہے جاندی اے۔

لارے لپّے دا یار' کدی نہ لنگھے پار۔

معنے: لارے لپّے: بہانے بازی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ وی کسے نال بہانے بازی کردیاں وقت لنگھاندا رہندا اے اتے اگلے دی مدد ویلے سر نہیں کردا اوسنوں کدی وی دوست نہیں سمجھنا چاہیدا۔

مارے نی بھت' چائے نی چت' خوش رہو گواہنڈ ھنے' لڑدی سُیں رت۔

معنے: بھت: بھتیاں' دروازے☆چائے نی چت: اپنا خیال ہٹا لیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ کسے نیڑے وسدے نال وی رنج ہو کے اوس توں مُونہہ پھیر لوے تاں اوس نالوں تعلق مُک ای جاندا اے۔ مُڑ کسے دی لڑائی جھگڑا کا ہدا رہ جاندا اے۔

مُونہہ جُٹن' تے گُوز نکھُٹن۔

معنے: جُٹن: اکٹھے ہون☆گُوز: جھوٹھ☆نکھٹن: مکن' چھڑ جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندیاں اندروں جدوں وَیر اتے دُشمنی مُک جاوے اتے بندے اک دُوجے دے نیڑے ہو کے بیٹھن لگ پین تاں جھوٹھ مار کے اوہناں وچکار نفرت ودھان والیاں دی مُڑ دال نہیں گلدی۔

مُونہاں نُوں ملاحظے سِر اں نُوں سلاماں۔

معنے: ملاحظے: لحاظ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے جدوں کسے کم لئی اگلے دے دروازے تے ٹُر جان تاں گھر گیاں دی شرم رکھ کے اوہناں دی آکھی مَنی ای پیندی اے۔

میل چنے دا چانناں، وچھوڑا ہنیری رات۔

معنے: چنّے دا چانناں: چن دی چاندنی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی اِکدوجے دے نیڑے وسدیاں دا اِکدُوجے نُوں مِلدے رہن چن دی چاننی وانگ محبت ودھان والا ہوندا اے جدوں کہ وِچھڑن نری موت اتے ہنیری رات وانگوں ہوندا اے۔

وقت پڑے کو جانیے، کو وَیری، کو میت۔

معنے: کو وَیری: کون دُشمن ☆ کو میت: کیہڑا سجن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں اوکھا ویلا آ جاوے تاں اوس ویلے سجن اتے دُشمن دا چنگا چانن ہو جاندا اے، سجن دُکھ ونڈاں دا چارا ماردے نیں جدوں دُشمن دُکھ ودھان دی: وہ لاندے نیں۔

ہک آ کھے دُو جا منّے، تریجا خُدا اَونداپول نہ بھنّے

معنے: منّے: من لوے ☆ اَوندا: اوسدا ☆ پول نہ بھنّے: بھرم نہ بھنّے، پردہ بنائی رکھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے وی کم وِچ بندے اِک دُوجے دے آکھے لگ کے خیر دے کماں وَل ٹُردے رہن تاں رب اوہناں لوکاں دی کنڈ کدی وی ننگی نہیں ہون دیندا۔

ہمسائے ماں پیو جائے۔

معنے: جائے: پَیدا ہوئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ہمسایاں نال ماں پیو جمیں بھراواں بھیناں ورگا سلوک کرنا چاہیدا اے۔ اتے اجیہا سلوک ای گوانڈھیاں وِچ پیار دا رشتہ پکا کردا اے۔

ہون دی بھَین، نہ ہون دا بھائی، زر پلّے دا، نارکائی کائی

معنے: ہون: مال کول ہون ☆ زر پلّے دا: پیسہ اوہ جو جیب وِچ ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کر بندے دے کول پَیسہ ہووے تاں ای اوس دی بھَین بھرا وی اوسنوں مِلدے نیں اتے جے پَیسہ کول نہ ہووے تاں کوئی بھَین بھرا وی سلام لین نوں تیار نہیں ہوندا اتے زنانی وی کوئی وِرلی ای ہوندی اے جیہنوں سچّی زنانی مَنیا جا سکدا اے۔

☆☆☆☆

بھُکھ تے رَج

آپ پھِراں ننگی، کیہنوں دیواں تنّی۔

معنے: تمبی: شلوار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے دے اپنے آپ کول ای کُجھ نہ ہووے گا اتے اوسدے گھر بھکھ نچدی ہووے گی' اوہ کسے نُوں ورتن لئی کیہ دے کُجھ دے سکے گا۔

آپ ہاسے اُدھڑ ونجے' یار سیہڑے اُتوں ننگے۔

معنے: ہاسے: سن' تھے ☆ ادھڑ ونجے: بھیڑے حالیں ☆ سیہڑے: بنائے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اگے ای کسے کم کار دے نہیں ہوندے اتے اوہناں کول کُکھ کنڈا نہیں ہوندا اُتوں اوہ اپنے یار انج دے بنالیندے نیں پئی اوہناں کول وی کُکھ کنڈا نہیں ہوندا۔

آپے ای مَیں بھاگاں بھری' آپے ای مَیں ٹھڈی

معنے: بھاگاں بھری: نصیباں والی ☆ ٹھڈی: ٹھنڈی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی چالاک لوک اپنی دولت دا وکھالا کرن اتے اوسدا لوکاں تے رُعب پان لئی اپنے بارے ہر اک نُوں آپے ای صِفتاں کر کر دسدے رہندے نیں۔

آئی پوہ مانگھ دی سَنھ' جٹاں لئے منڈا اسے بنھ' رَس دے چھِن نُوں۔

ویروا: سَنھ: سیہو ئن' وارا' زمانہ ☆ منڈاسے: سر دے کپڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں پوہ مانگھ دا سیہو ئن ہووے تاں جٹ لوک کماد پیڑھن دی تیاری کرن لگ پَیندے نیں اتے رہو پی کے اپنا رنگ لال کرن لگ پَیندے نیں۔

آ گیا ٹھیک اے' نہ آیا تاں وی ٹھیک اے۔

معنے: آ گیا: کوئی شے لبھ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ آلسے اتے نکمے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ساری دیہاڑی گوڈیاں تے بیٹھا کاں نہیں اُڈا سکدے۔ اوہناں نُوں جے روٹی لبھ جاوے تاں کھا لیندے نیں نہیں تاں بھکھے لمّیں پئے رہندے نیں۔

اپنا ڈِھڈ تاں کُتا وی بھر لیندا اے۔

معنے: ڈِھڈ: پیٹ ☆ بھر لیندا: روٹی کھا لیندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس زندگی دا مقصد نرا رج پُج کے گذارہ کرن ای نہیں' ایس زندگی دا مقصد کُجھ ایس توں وکھرا وی اے اتے صِرف روٹی کھا کے زندہ رہن والا کم تاں کُتا وی کر لیندا اے۔

امیرت دِس پَیندی اے۔

معنے: امیرت: امیرت' امارت ☆ دِس پَیندی: نظر آ جاندی

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے کول گیاں اوس دی رہن تھاں اتے ورتوں ویکھ کے ای اوس دے رجیاں بھکھیاں ہون بارے سارا چانن ہو جاندا اے۔

اِل دے آہلنے وِچ ماس کتھوں۔

معنے: اِل: چیل ☆ آہلنے: گھونسلے ☆ ماس: گوشت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پیسیاں دی سانبھ سنبھال وی کوئی ورلا بندہ ای کردا اے پر فضول خرچ لوکاں دے گھراں وِچ پیسہ کدی نہیں جمع ہو سکدا۔ اوہ بس آئی چلائی نال گذارہ کردے نیں۔

اکلیاں کھان داعادی، نہیں بندا کِسے دا ساجھی۔

معنے: اکلیاں: کلاکارا، تنہا ☆ ساجھی: حصے دار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کلیاں کاریاں رہ کے اپنا ڈھڈ بھرن دا عادی بندہ کسے ہور نوں اپنے کھان پین وِچ بھائیوال بنان دی کوشش نہیں کردا۔

انب دی خواہش اِملی نال پوری نہیں ہوندی۔

معنے: انب: آم۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نوں کسے شے دی طلب ہووے اتے اوس نوں ہور شیواں دیندے رہیے تاں اوسدی اوس خواہش پوری نہیں ہوندی جدوں تیک اوسنوں اوہ شے نہ دِتی جاوے۔

اوناں ای کھائیے جِناں پچا لیئے۔

معنے: پچا لیئے: ہضم کر لیئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں روٹی اونی ای کھانی چاہیدی اے جنی اوہ سوکھی ہضم کر سکے اتے جے چوکھا کھان مگروں ہمیشہ ای ہو جاوے تاں کھان دا کیہ فائدہ؟

ابابیلاں ڈے ڈے تے اُٹھی گیا۔

معنے: ابابیلاں: جمع ابابی دی جمائی ☆ ڈے: لے ☆ تے: کے ☆ اُٹھی گیا: ٹرگیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے بھکھے بھانے کِتے روٹی دے لالچ نوں جاندے نیں پر اوتھے وی اوہناں نوں کجھ نہ ملن پاروں اوہ ابابیاں لے لے اُٹھ کے اوتھوں ٹر جاندے نیں۔

اپنو علاقو پر نصیباں ماں فاقو۔

معنے: اپنو: اپنے ☆ علاقو: علاقے ☆ ماں: وِچ ☆ فاقو: فاقے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ اِنج دا کولا پھس جاندا اے پئی اوس نوں اپنے ای گھر وِچ فاقے کٹنے پے جاندے نیں اتے بھکھاں جرنیاں پے جاندیاں نیں۔

اُگلے تاں اوہناں کھائیے ناں کوہڑی۔

معنے: اُگلے: مُنہ چوں کڈھے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کسے دا اُگلیا وی کھانا پے جاندا اے اتے جے بندہ اوس نوں نہ کھاوے تاں اوس دے کوہڑیاں ہون دا ڈر ہوندا اے اتے ہور نقصان ہون دا ڈر رہندا اے۔

اَنّ والے ہتھ نال کُتا نہیں ماری دا۔

معنے: اَنّ والا ہتھ: جیہڑے ہتھ وچ روٹی پھڑی ہوئی ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے رب سچے نے بندے نوں رزق فضل دا بھاگ لایا ہووے تاں اوس نوں چاہیدا اے پئی اوہ بُوہے آئے سوالی نوں خالی ہتھ نہ موڑے سگوں کُجھ دے کے ٹورے۔

اُجڑ جاسن بیرنی' شرمندہ ہوسیں ڈھیرنی۔

معنے: جاسن: جان گے☆ ہوسیں: ہوویں گی☆ ڈھیر: چوکھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں اپنا فصل بنا ویلے سر سانبھ لینا چاہیدا اے۔ جے اپنی فصل واڑی دی ویلے سر سانبھ نہ کیتی جاوے تاں بندہ نقصان کرن مگروں پچھتان جوگا ای رہ جاندا اے۔

اوہ گئی تے گوہ وی گئی ٹھُوٹھا بھناڈال وی نہ ڈھی

معنے: گوہ: رینگ کے ٹُرن والا اِک جانور☆ ٹھوٹھا: بھانڈا☆ بھنا: ٹُٹ گیا☆ ڈھی: ڈگی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک وچارے اِنج دے ماڑے ہوندے نیں پئی اوہناں کول کھان پین لئی کُجھ وی نہیں ہوندا اتے جے اوہناں دا ٹھوٹھا بھجّ وی جاوے تاں دی اوس وچ کھان والی وست کدی نہیں ہوئی۔

اُجڑ گئیاں واڑیاں تے ڈِھڈاں ڈھایں ماریاں

معنے: واڑیاں: فصل واڑی☆ ڈھڈاں: جمع ڈِھڈ دی' پیٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دی کیتی کتری تے گڑا پئے جاوے تاں بندہ بس اوس توں مگروں رون کُرلان جوگا ای رہ جاندا اے اتے اوسدا ہور کُجھ وس نہیں چلدا۔

اِک اکلاپا' سَو سیاپا۔

معنے: سیاپا: پریشانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بڈھے وارے بندے نوں ہور کسے شے نے کیہ مارنا ہوندا اے اوس نوں اکلاپے دا احساس ای ماردیندا اے اتے بندہ ہر ویلے ایس سوچ وچ پھسیا رہندا اے اتے سَو بیماریاں وچ گھیریا جاندا اے۔

اُٹھے دے پَیر بیٹھ بٹیرا آ گیا تاں اوس آکھیا پئی جھولیاں بنھ لئو۔

معنے: جھولیاں بنھن: لک پچھے کُجھ پان لئی چادر بنھن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کسے چھِتے بندے نوں تقدیروں کوئی چنگی شے لبھ جاوے تاں اوہ سمجھدا اے پئی ایہ ہُن سدا لبھدی ای رہوے گی۔ اتے اوسدا کم سدا لبھیا ای رہوے گا۔

ایہا باہیاں' اساں گھول گھول لاہیاں' اساں سٹیاں تے لوکاں پایاں۔

معنے: باہیاں: بازو بند☆ گھول گھول: گھل گھل کے'

اوکھیاں ہو کے☆سٹیاں سُٹ دِتیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں کول ہووے بھانویں کجھ وی نہ پر اوہ لوکاں دے گہنے لتے نُوں ویکھ کے اپنی وڈوں بنان لئی ہر کسے نُوں آکھدے پھر دے نیں پئی ایہ زیور تاں اساں اوکھیاں ہو کے لاہیا سی جیہڑا ہُن لوک پائی پھر دے نیں۔

بخت اُڈ گئے تے بلندی رہ گئی۔

معنے: بخت: نصیب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بندے دے مقدر چنگے ہون تاں ہر تھاں اوسدی شان بنی ہوندی اے پر جدوں مقدر سنگ نہ کرن تاں بڑیاں بڑیاں عقلاں والیاں دا کوڈی مُل نہیں پَیندا۔

بندہ گھروں بھانویں بھُکھا ہووے، پر شریکاں وِچ ڈکار مارنے چاہیدے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دے کول بھانویں ککھ کنڈا نہ ہووے پر اوس نُوں شریکاں وِچ اپنی کمزوری ظاہر نہیں ہون دینی چاہیدی اتے بن پھب کے رہنا چاہیدا اے۔

بُہتا کھاندی تھوڑیوں وی جاندی۔

معنے: تھوڑیوں: تھوڑے توں☆جاندی: رہ جاندی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی وار اِنج ویہہ ہوندا اے پئی بندہ چوکھی چیز لبھدا ہویا تھوڑی توں وی جاندا اے اتے لالچ وچ اپنا نقصان کرا بہندا اے۔

بہی روٹی کھا کے شُکر کاہدا۔

معنے: بہی: باسی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں جیکر چنگی شے لبھ جاوے تاں اوس لئی کسے دا شُکر یہ وی کر لوے پر جے لبھے ای بہی روٹی تاں دین والے دا شُکریہ کرن دی کیہ لوڑ رہ جاندی اے۔

بہی وی آکھدی اے مینوں گھیو نال کھاؤ۔

معنے: بہی: باسی روٹی☆گھیو: گھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر گھٹ حثیت دا کوئی بندہ وی اپنا کج مَن نُوں تیار نہیں ہوندا اتے اوہ ہر کسے نُوں وڈا بن بن ای وکھاندا اے۔

بھٹھ پیا کھاہدا، جیہڑا اہاں نُوں لگے ڈاڈھا۔

معنے: بھٹھ پیا: بیکار گیا☆ہاں: دِل☆ڈاڈھا: زیادہ، سخت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو کھادا پِیتا بندے دے سریر نُوں نقصان دیوے اتے کھان لگیاں بندے دے دِل نُوں چنگا نہ لگے اوس دے کھان دا کوئی فائدہ نہیں ہوندا اوس نالوں کوئی ماڑی شے کھا لئی چنگی۔

بندہ روٹی کھاوے پر روٹی بندے نُوں نہ کھاوے

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں روٹی

کھان لکیاں ایہ گل چیتے رکھنی چاہیدی اے پئی جے لوڑوں ودھ روٹی کھائی جاوے تاں اوہ بندے نوں بیمار کر دیندی اے۔

بھکھار ہیں جتا رب یاد آوی رج کھاون دیاں سبھ مستیاں نیں۔

معنے: مستیاں: تیزاں، تکبر۔

ویروا: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دے شعر دی اکھان رنگی ایس تک وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر اوہناں لوکاں نوں ای بوہتیاں گلاں آوندیاں نیں جیہناں دے گھر کھلھا کھان نوں ہوندا اے۔

بھکھا ای کملا تے بھکھا ای خوار۔

معنے: کملا: مورکھ، احمق۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھ اینڈی بُری شے وے جو بندے دے سبھناں گناں اُتے مٹی پا دیندی اے اتے ماڑیاں دی سونے رنگی گل وی سواہ مُل پواندی اے۔

بچہ ساگڑا تاں مٹھا، بچہ گھونا مینوں دِتا۔

معنے: ساگڑا: ساگ ☆ گھونا: بِن والاں توں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اگلے نوں بھیڑی شے دے کے وی چنگی شے دین دا جتاء جتاندے رہندے نیں اتے اگلے دی چنگی شے دے وی جان بُجھ کے کج وسدے رہندے نیں۔

بھکھ ای سارے بھاء ودھاندی اے۔

معنے: بھاء: مُل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بھکھ ای سبھے پواڑے پاندی اے۔ اتے بھکھ دے مارے لوک ہر بھاء تے جنس مُل لین لئی تیار ہو جاندے نیں۔

بھکھ دا دُکھ بُرا توں جنم توں بندے دے نال اے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس انسان دے ایس جگ اندر آون دے نال ای بھکھ نے وی ایس نوں گھیری رکھیا اے۔ اتے جگ تے کدی کدائیں ای بس حق سچ دا راج ہویا اے۔

بھکھ سبھناں عیباں دی ماں ایں۔

معنے: عیباں دی ماں: برائی دی جڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھ ای ایس جہان اندر سارے پاپ اتے جُرم کراندی اے۔ جے جگ اندروں بھکھ مُکا دِتی جاوے تاں جُرم نوں جگ چوں چوکھا گھٹایا جاسکدا اے۔

بھکھ لعنت تے قرض قیامت۔

معنے: لعنت: بُری شے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر بھکھ توں وڈھی لعنت کوئی نہیں جو بندے کولوں ہر ویل کر دیندی اے۔ اتے کسے توں قرض لین وی چوکھا ای اوکھا

کم ایہا جو ہر ویلے تلوار وانگ سر تے لٹکیا رہندا اے۔

باہر سدیندا لالہ لالہ ' گھر نہیں لبھدا ستھن نالہ۔

معنے: سدیندا: سدیا جاندا' بلایا جاندا ☆ سُتھن: شلوار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں گھروں باہر تاں اپنا بڑا ای بھڑ بنایا ہوندا اے اتے لوک اوہناں نُوں چنگیاں ناواں توں سد دے نیں پر اوہناں دے گھر وچ ورتوں دیاں ماڑیاں ماڑیاں شیواں وی کوئی نہیں ہوندیاں۔

بھکھا رہیں جتا رب یاد آوی ' رج کھان دیاں ایہہ سبھ مستیاں نیں۔

معنے: رج کھان: بیہڑ کے کھان۔

ویروا: حضرت وارث شاہؒ ہوراں دی اکھان رنگی شعری تک وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں بھُکھا ہووے تاں اوس نُوں رب چیتے آ جاندا اے پر جدوں اوہ رج جاوے تاں اوہ مستیاں کرن لگ پیندا اے۔

بھکھ لگے تے تندور دی ' پیٹ بھرے تے دُور دی

معنے: تندور: روٹیاں پکان والی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس نُوں ہور کُجھ نہیں سُجھدا۔ اوہ بس نٹھ نٹھ روٹی ول ای جاندا اے۔ پر جدوں اوہ رج جاوے جاں اوہ ہور بڑا کُجھ سوچن لگ پیندا اے۔

بھکھ موئے توں ٹُرٹ مویا چنگا۔

معنے: بھکھ موئے: بھکھ نال مرے ☆ ٹُرٹ مویا: اچانک بیماری نال مر گیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھ ایڈی بُری شے اے پئی اوس نال سہک سہک مرن نالوں کتے چنگا ہوندا اے پئی بندے نُوں اچن چیتی کوئی بیماری لگے اتے اوہ اوسے ویلے ای مر جاوے۔

بھکھ نُوں بھوجن کیہ تے نیندر نُوں وچھونا کیہ۔

معنے: بھوجن: پکی ہوئی شے ☆ وچھونا: بچھونا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں بھکھ نے تایا ہووے تاں اوہ رُکھی سُکھی روٹی بن کسے سالن دے وی کھان نُوں تیار ہو جاندا اے اتے جدوں بندے نُوں نیندر آئی ہووے تاں اوہ وی بستر انہیں ویکھدی۔

بھکھ نہ پُچھدی لازما ' عشق نہ پُچھے ذات۔

معنے: لازما: روٹی نال لا کے کھان والی شے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں بھکھ لگی ہووے تاں اوس نُوں خالی روٹی وی لبھ جاوے تاں اوہ بن کسے سالن توں کھا جاندا اے۔ اتے انج ای عشق وی ہون لگیاں کدی کسے دی ذات کذات نہیں ویکھدا۔

بھکھ نہ پُچھے سالنا۔

معنے: سالنا: سالن۔

ویروا: ایس اکھان وچ وی دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس ویلے بندہ ڈھڈ بھرن دی ای کوشش کردا اے اتے اوہ روٹی نال لا کے کھان والے کسے سالن دی پرواہ نہیں کردا۔

بھکھ نہ رہی تے کھانا ملیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندے نوں ات دی بھکھ لگی ہوندی اے اتے اوس ویلے اوس نوں روٹی نہیں لبھدی پر جدوں اوسدی بھکھ لگ لگ کے مک جاندی اے تاں اوس نوں کھانا مل وی جاوے تاں اوس ویلے اوس دا روٹی کھان نوں روح نہیں کردا۔

بھکھ نہ منگے سالنا تے نیند نہ منگے سوت۔

معنے: سوت: رضائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوہ کسے سالن دی پرواہ نہیں کردا سگوں روٹی لبھن دی واہ ای لاندا اے اتے جدوں نیندر آئی ہووے تاں اوس ویلے بندہ کسے رضائی دی پرواہ نہیں کردا سگوں سون دی کردا اے۔

بھکھ وچ چھولے وی مکھانے ای لگدے نیں۔

معنے: چھولے: چنے ☆ مکھانے: کھان والی اک وست۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں جدوں بھکھ لگی ہووے تاں اوس نوں کھان لئی جو کجھ وی لبھ جاوے اوہ کھان دی کردا اے اتے اوس ویلے اوس نوں چھولے وی مکھانیاں وانگ ای مٹھے لگدے نیں۔

بھکھ ویلے جوں جوار سبھ برابر۔

معنے: جوں: جو ☆ جوار: پشوآں دے لئی ورتی جان والی اک فصل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس ویلے اوہ کھان والی چنگی جاں مندی شے دی اُکی پرواہ نہیں کردا سگوں جو کجھ لبھ جاوے اوس نوں مونہہ پان دی واہ لاندا اے۔

بھکھ ویلے چھولے وی سوادی لگدے نیں۔

معنے: ویلے: وقت ☆ چھولے: چنے ☆ سوادی: مزیدار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے اوس ویلے بندہ چنگی مندی کھاج دی پرواہ نہیں کردا سگوں اوس نوں جو کجھ وی لبھ جاوے اوہ مونہہ پان دی کوشش کردا اے۔

بھکھ ہر شے توں مٹھی ہوندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس ویلے اوس بندے نوں ہور سبھ کجھ بھل جاندا اے اتے بس بھکھ ای چیتے رہندی اے جیہنوں مکان دی اوہ واہ لاندا اے۔

بھکھا بنگالی بھت پکارے۔

معنے: بنگالی: بنگال دا بندہ ☆ بھت: کھانا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بنگال دے لوک ایڈے بھُکھے سِجاء دے ہوندے نیں پئی اوہناں نُوں ہر ویلے روٹی دی فکر ای لگی رہندی اے اتے اوہ ہر ویلے کھانے وَل اکھاں لائی رکھدے نیں۔

بھُکھا تُرک نہ چھیڑئیے۔

معنے: تُرک: تُرکی دا وسنیک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تُرکی دے باشندے نُوں کدی وی نہیں چھیڑنا چاہیدا ایس لئی پئی اوہ بھُکھ دی حالت وِچ ڈاڈھا ای غُصے وِچ ہوندا اے۔

بھُکھا جگاندا اے بھُکھا سلاندا نہیں۔

معنے: سلاندا: سَوَن وِچ مدد دیندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں بھُکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوہ حال پاہریا پاکے سُتیاں لوکاں نُوں جگا دیندا اے پر اوہ لوکاں نُوں سُلان وِچ کدی وی اوہناں دی مدد نہیں کر سکدا۔

بھُکھا لبھے روٹی دال، رجیا ہر دم جوڑے مال۔

معنے: رجیا: رج کے روٹی کھادی ☆ ہر دم: ہر پل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھُکھے بندے نُوں ہر ویلے روٹی دی فکر پئی رہندی اے جدوں کہ رجیا ہویا بندہ روٹی دی فِکر توں آزاد ہون پاروں ہر ویلے مال دولت جوڑن دی فِکر وِچ لگیا ہوندا اے۔

بھُکھی بلی مچھی دی راکھی۔

معنے: مچھی: مچھلی ☆ راکھی: محافظ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بلی دی خوراک گوشت اے اتے جے بھُکھی بلی نُوں گوشت دی راکھی تے بٹھا دِتا جاوے تاں اوہ تاں اوس گوشت نُوں کھا جاوے گی اوہ اوسدی راکھی کیہ کرے گی۔

بھُکھیاں بھجن نہیں گوِیندے۔

معنے: بھجن: ہندوواں دے مذہبی گیت ☆ گوِیندے: گنویں جاندے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھُکھ ایڈی بُری شے وے پئی بھُکھے بندے نُوں سوائے روٹی توں ہور کُجھ نہیں سُجھدا۔ ایتھوں تیک پئی بھُکھے بندے کولوں عبادت دی سُر تال نہیں ہوندی۔

بھُکھے بھگت نہ کیجے۔

معنے: بھگت: درویش۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھُکھ ایڈی بھیڑی شے وے پئی جدوں ایہ لگی ہووے تاں بندے نُوں ہور کُجھ یاد نہیں رہ جاندا اتے کسے نُوں درویش کرن لئی وی پہلاں اوسدی روٹی دی فِکر کرنی چاہیدی اے۔

بھُکھے بھُکھے جپھی پائی ڈُونہاں نُوں بیہوشی آئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں

بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس ویلے ہور کجھ نہیں سجھدا سگوں بس روٹی ای چیتے آوندی اے اتے جے بھکھا کسے نال چپھی وی پان لگے تاں اوسدے بیہوش ہون دا ڈر ہونداا اے۔

بھکھے رہیاں کاج نہیں اتے ننگے رہیاں داج نہیں

معنے: کاج: کم کار ☆ داج: دات، جہیز۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ ڈھڈوں بھکھا ہووے گا اوہ کوئی کم کار کرن جوگا نہیں رہوے گا۔ اتے جو بندہ تیڑوں ننگا ہووے گا اوہ دھی بھین نوں ویاہن لگیاں داج دہن نہیں دے سکے گا۔

بھج بھج کے بھراں کلاوے، جیہڑا لکھیا اگوں آوے

معنے: بھج بھج: دوڑ دوڑ ☆ کلاوے: جپھے ☆ اگوں: سامنیوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ ایس جگ اندر نٹھ نٹھ کے جگ دی دولت نوں کلاوے بھرن دی واہ لاندا رہندا اے پر اوس نوں سر پر ملدا اوہ کجھ ای اے جو اوسدے مقدریں لکھیا ہونداا اے۔

بھکھے کم نہ آوندے بیل، مہاجن، راج۔

معنے: مہاجن: کھتری ☆ راج: اساری کرن والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں ڈھگا بلیں جوتا ہووے تاں اوس نوں وی پٹھے پاکے رجانا پیندا اے۔ اتے اِنج ای کھتری اتے راج وی بھکھے ہون تاں اوہ اگلے دا کوئی کم نہیں کرسکدے۔

بھکھے کم نہ آوندے رجے وی نہیں مان، پکے تاں سوہن منگدے، پکے سوہن گستان۔

معنے: مان: کسے کم دے ☆ پکے: اک ☆ سوہن: چنگے لگن ☆ گستان: قبرستان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فقیر لوک رجے وی ہون تاں چنگے نہیں ہوندے اتے اوہ بھکھے وی ہون تاں مُڑ وی کسے کم دے نہیں ہوندے۔ اوہ جاں تاں چولا پاکے منگدے ای چنگے لگدے نیں جاں مُڑ قبرستان وچ بیٹھے ای چنگے لگدے نیں۔

بھکھے مردے ہوئے فقیر نہ کوئی گُر تے نہ کوئی پیر۔

معنے: گُر: اصول۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی بندہ بھکھاں نال مردا پیا ہووے تاں اوس نوں کوئی اصول یاد نہیں رہ جاندا اتے نہ ای اوس نوں اپنے پیر مُرشد دا چیتا رہ جاندا اے۔

بھکھے نال بھکھا لڑیا دوہناں نوں غش پے گیا۔

معنے: غش پے گیا: بیہوش ہوگئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھ ایڈی بُری شے وے پئی ایہ بندے نوں اوسدی سُرت بھلا دیندی اے اتے اوس نوں تُرن پھرن جوگا وی نہیں چھڈدی۔

بھکھے نوں بیر تہائے نوں گنے۔

معنے: تہاڈے: پیاسے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کوئی بھکھے بندے نُوں کھان لئی بیر دے دیوے تاں اوہناں نال اوس دی بھکھ نہیں لہندی۔ انج ای جے کسے ترہائے نُوں گنے چوپن لئی دے دِتے جان تاں اوہناں نال اوس دی تریہہ نہیں مک جاندی۔

بھکھے نُوں سبھ کُجھ ای گاجراں۔

معنے: سبھ کُجھ: سبھ شیواں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں ات دی بھکھ لگی ہوئی ہووے اتے اوس نُوں کھان لئی کوئی وست نہ لبھدی ہووے۔ اوس ویلے اوس نُوں جو کُجھ وی لبھ جاوے اوس نُوں مٹھا ای لگے گا۔

بھکھے نُوں کوئی دے نہیں سکدا' رَجے نُوں کوئی ویکھ نہیں سکدا۔

معنے: ویکھ سکدا: ویکھ کے جر سکدا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان دی ایہو ای ریت اے پئی ایتھے کوئی بھکھے نُوں تاں کولوں کوئی دیندا کُجھ نہیں اتے جے کسے رَجے ہوئے نُوں ویکھ لین تاں اوس نُوں ویکھ کے سہار نہیں سکدے اتے اوسدا وی حسد کرن لگ پیندے نیں۔

بھکھے نُوں بھکھے نے ماریا' اوہ ڈِگا' اوہ وی ڈِگا۔

معنے: ڈِگا: گر پیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کر بھکھا کسے ہور بھکھے نُوں مارن لگے گا تاں بھکھ پاروں اتے وجود وِچ ساہ ست نہ ہون پاروں اوہ بھکھا مار کھاندا ای ڈگ پوے گا اتے مارن والا وی اوسے حال پاروں چھیتی ای ڈھیہہ پوے گا۔

بھِکھیا دیاں ٹونباں دا سواد کوئی نہیں آوندا۔

معنے: بھِکھیا: گداگری ☆ ٹونباں: گہنے زیور ☆ سواد: مزہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے کوئی ماڑا بندہ کسے کولوں گہنے منگ کے اپنا کاج رچا لوے تاں اوس دا وی کوئی سواد نہیں ہوندا۔ منگی شے تاں اوڑک موڑنی ای پیندی اے اتے وِچوں جے کوئی شے کِتے ٹُٹ بھج جاوے تاں بھرت وی بھرنی پے جاندی اے۔

بھِکھیا دے ٹوٹے تے بازار وِچ ڈکار۔

معنے: ٹوٹے: ٹکڑے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں منگ ٹک دے ٹکڑے ساری عُمر کھاہدے ہوندے نیں پر اوہ فیر وی بازار وِچ کھلو کے انج ڈکار ماردے نیں پئی جویں گھروں بڑے رَج پُج کے نکلے ہون۔

بھوجن پُورا ملے نہ دھن دی کِیہ آس۔

معنے: بھوجن: کھانا ☆ دھن: دولت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں

کھان لئی پوری روٹی وی نہ لبھدی ہووے تاں اوہ دولت جوڑن دی کیہ آس لا سکدا اے اتے گھر دا ہور کیہ کجھ بنا سکدا اے۔

بھولے کٹے ای دُدھ چنگھدے نیں۔

معنے: کٹے: مجھ دے بچھڑے ☆ چنگھدے: پیندے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایڈے چاتر ہوندے نیں پئی اوہ اُتوں والی دے تاں بھولے بنے ہوندے نیں ہوئیں اوہ کجھ وی نہ جان دے ہون پر سبھ اوہو ای کھا پی جاندے نیں۔

بھونک بھونک کتیا چپا روٹی پانواں گے، ساری دیہاڑی بھونکاواں گے۔

معنے: چپا: روٹی دا چوتھا حصہ ☆ بھونکاواں: بھونکدا رکھاں گے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار چاتر لوک کسے بھکھے نوں لارا تاں لائی رکھدے نیں اتے اپنا کم کرائی جاندے نیں پر گھروں روٹی کھان دے ویلے اوس نوں رج ٹکر وی نہیں دیندے۔

بھیڈ دی جھٹر گوڈے تیک۔

معنے: جھٹر: دوتّا پر اچھا نہ کڈھ کے مارن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑا بندہ جے کسے نگڑے دا نقصان وی کرے گا تاں اوہ اوسدا کناں کو نقصان کر سکے گا۔ اوسدی اوقات ای کیہ ہوندی اے پئی اوہ تگڑے دا نقصان کر سکے۔

بی بی آپ نہ رجے تے ٹھوٹھا کتھوں چھڈے۔

معنے: رجے: پیٹ بھرے ☆ ٹھوٹھا: بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو لوک آپ ای ڈاڈھے بھکھیا لے ہون اتے چوکھا کھان مگروں وی اوہناں دا اپنا ڈھڈ ای نہ بھرے اوہ اپنا کھان والا بھانڈا کدوں کسے ہور اگے دھرن گے۔

بیر پکے تے آئے سکے۔

معنے: سکے: قریبی ساک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے ساک دے گھروں کوئی فائدہ ہون دی آس ہووے تاں اوتھے اوسدے سارے ساک منڈلیاں بن بن کے آون لگ پیندے نیں پر جدوں کسے تے غریبی آجاوے تاں کوئی کسے دی وات نہیں لیندا۔

پچاوے سبھ کجھ کھاوے۔

معنے: پچاوے: ہضم کرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے دی صحت چنگی ہووے اتے عمر جوان ہووے اتے اوس دا معدہ ٹھیک کم کردا ہووے تاں اوہ جو کجھ مرضی کھاندا جاوے اوس نوں کوئی پرواہ نہیں ہوندی۔

پکا پکایا گھل یا مولا۔

معنے : گھل : بھیج۔

ویروا: ایس اکھان وچ آہکسی اتے اپنے گوڈے تے بیٹھیا کاں نہ اڈاون والے نکمے اتے نکھٹو پتراں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ ہر ویلے ایہ دعا ای کردے نیں پئی اوہناں نوں پکی پکائی لبھ جاوے اتے اوہناں نوں ککھ بھن کے دوہرا نہ کرنا پوے۔

بکے گوگھر کاں نوں نیندر کویں آوے۔

معنے: گوگھر: گولھاں توتاں دا پھل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں سامنے روٹی پکی ہوئی دسدی ہووے اتے بندے نوں بھکھ وی چنگی لگی ہووے تاں اوس ویلے بندے نوں اودوں تیک نیندر نہیں آوندی جدوں تیک اوہ رج کے کھا نہیں لیندا۔

پگ رکھ کے کھیر کھائیدی اے۔

معنے: پگ رکھ کے: عزت بچاکے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگا کھان دے لوبھ وچ اپنی عزت نہیں برباد کرالینی چاہیدی۔ بس کھان پین دے لالچ وچ عزت گنبے پا دین والے ساؤ مرد نہیں ہوندے۔

پگ رکھ کے کھا گھیو۔

معنے: گھیو: گھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بس چنگا چوکھا کھان دے لالچ وچ اپنی عزت انکھ گنبے نہیں پا دئی دی۔ دانے لوک کدی وی کھان پین دے لالچ وچ اپنی عزت نوں بٹ کدی نہیں لواندے۔

پنج گرائیں تے پنج مقدم، پندراں چو کیدار، ادھ پڑوپی چنڑیاں دی، اٹھاراں لاگدار۔

معنے: گرائیں: اک پنڈ دے بندے☆ مقدم: افسر☆ چنڑیاں: چنے☆ لاگدار: حصیدار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار ونڈیا جان والا مال اُکا ای نہ ہون دے جو ہوندا اے پر اوس وچ سارے حصے دار ویکھے جان تاں اوہ چوکھے بن دے نیں اتے مال ونڈیاں پائی پائی وی نہیں آوندی۔

پہلاں آپ رجیے، فیر کسے نوں رجائیے۔

معنے: رجن: پیٹ بھرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لالچی اتے چٹو لوک روٹی کھان لگیاں پہلاں آپ کھوتے لیہڑ ماردے نیں اتے مگروں جے کجھ بچ جاوے تاں اوہ کسے نوں دیندے نیں۔

پہلاں آتما فیر پرماتما۔

معنے: آتما: روح☆ پرماتما: وڈی روح، مالک، پالنہار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی پہلاں اپنے آپ دا خیال کرواے اتے اپنے ڈھڈ وچ روٹی پاندا اے

مگروں اوہ کسے ہور بارے سوچدا اے۔ سچی گل اے پئی خالی پیٹ نال تاں رب داناں وی سوکھا نہیں لیا جاندا۔

پہلاں اپنا تن کجو فیر کسے نُوں ننگا آکھو۔

معنے: کجو: ڈھکو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پہلے بندے نُوں اپنا عیب جاں کج بج نُوں ویکھنا چاہیدا اے اتے آپ جدوں بندہ ہر پکھوں پورا ہووے تاں اوہ کسے دا عیب وی کڈھ لوے تاں مندا نہیں لگدا۔

پہلاں روٹی جے روٹی نہیں تاں ساری گل کھوٹی۔

معنے: کھوٹی: نقلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پہلاں بندے دی بھکھ مکان دی گل کرنی چاہیدی اے اتے زندگی دے ہور سارے مسلے مگروں آوندے نیں' اوہناں نال مگروں نبڑیا جاسکدا اے۔

پہلاں کھانا پچھے گانا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کوئی بندہ تُہاڈے کول آوے تاں پہلاں اوسنوں روٹی ٹکر دیوا تے فیر اوس کولوں کوئی کم کراؤ۔ انج اوہ راضی ہو کے کم کار کرے گا۔

پہلاں گھر دے مگروں باہر دے۔

معنے: گھر دے: گھر والے' قریبی ☆ باہر دے: غیر' دور دے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جدوں وی کُجھ دان کرن لگو جاں خیر خیرات کرن لگو تاں پہلاں اپنے نکڑیاں وچ جھات پاؤ۔ جے کوئی حق دار نظر آوے تاں پہلاں اوس نُوں دے کے مُڑ دان کرن لئی باہر جاؤ۔

پہلوں پیٹ پُوجا فیر کم دُوجا۔

معنے: پیٹ پوجا: روٹی کھان ☆ دُوجا: دوسرا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پوری جگ دے سیانیاں اتے مذہبی آگوواں نے ایس گل تے زور دِتا اے پئی کول آئے بندے نُوں پہلاں روٹی دیوا تے فیر اوس کولوں کسے کم کار کران دی گل کرو۔

پہلے گُلی آٹا پاواں پچھے کنڈے پھراواں۔

معنے: گُلی آٹا پاون: گھر اناج رکھن ☆ کنڈے پھراون: واڑ دیواون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پہلاں بندے نُوں اپنی شے تاں گھر وچ پا لینی چاہیدی اے' اوسدی راکھی جاں سانبھ سنبھال کرن دی تاں مگروں لوڑ پیندی اے۔

پھٹ اجیہا جت جَیں ودھایا پیٹ۔

معنے: پھٹ: پھٹکار ☆ اجیہا: ایسا ☆ جت: جی' جتر ☆ جَیں: جیہنے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھان پین وی کسے ٹُھک سر دا ای سوبھدا اے اتے جو بندہ ہر ویلے روٹیاں کھا کھا ای اپنا ڈھڈ ودھاندا رہوے اوس نُوں وی کوئی چنگا جی

نہیں آکھیا جاسکدا۔

پھوکی شیخی دا مُل مخول۔

معنے: پھوکی: خالی ☆ مُل: قیمت ☆ مخول: مذاق۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ ہر ویلے لوکاں نوں جھوٹھیاں ٹوہراں وکھاندا پھرے اوہ لوکاں دی نظر وچ مُورکھ بن جاندا اے اتے لوک اوس نوں مخولاں کردے پھر دے نیں۔

پھیرن دی عار تے چنگ گھتن دی ہوشیار۔

معنے: پھیرن: کم کار کرن ☆ چنگ گھتن: بھتاں لئی کڑاہی وچ پائے دانے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کم کار ویلے اگانہہ پچھانہہ ہو رہندے نیں اتے جدوں کڑاہی دا سیک پورا ہو جاوے تاں اپنی چنگ لمیاں باہواں کر کے ماچھن دی کڑاہی وچ لد دیندے نیں۔

پچھ وی ہزار نعمت جانی۔

معنے: پچھ: چاولاں توں لتھا ہویا پانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نوں کجھ نہ لبھدا ہووے تاں اوسے ویلے بندے نوں جو کجھ لبھ جاوے اوہنوں چاہیدا اے پئی اوسنوں سوا لکھ جان کے پروان کر لوے۔

پیٹ بھرو تے پچھے لدو۔

معنے: لدو: خالی کرو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کم کار کرن والے بندے نوں چوکھی بھکھ لگدی اے اتے جے بندہ روٹی ای نہ کھاوے گا تاں اوہ کم کار کیہ کرے گا اتے اوہ ہور کیہ کر سکے گا۔

پیٹ بھرے دیاں ساریاں گلاں نیں۔

معنے: پیٹ بھرے: رج کے کھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جیہدے کول مال دولت نہیں اوسدیاں ساری خوبیاں وی خامیاں بن جاندیاں نیں اتے جیہدے کول مال دولت چنگی اے اوسدی ہر بھونگی وی چنگی گل کجھی جاندی اے۔

پیٹ ای پاپی ہوندا اے۔

معنے: پاپی: گناہی، گناہگار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارے پواڑے ایہ ڈھڈ ای پواندا اے اتے بندہ جگ دے سارے فساد بس پیٹ بھر کے کھان لئی ای کردا اے اتے ربی قانون توڑن توں وی پرہیز نہیں کردا۔

پیٹ پوے تے عبادت سُجھے۔

معنے: پیٹ پوے: پیٹ وچ روٹی جاوے ☆ سُجھے: سُجھ آوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر بھکھے بندے دا کوئی دین ایمان نہیں ہوندا اتے جدوں ڈھڈ وچ

روٹیاں جان تاں ای گلاں کرن وی چیتے آئوندیاں نیں۔

پُورب جاو جاں پچھّم' اوہو لیکھ دے پچھن۔

معنے: پُورب: چڑھدا☆ لیکھ: مقدر☆ پچھن: طریقہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ لکھیا گیا اے پئی بندہ بھانویں کتے ٹر جاوے پر اوسدے مقدر سدا اوسدے نال ای جاندے نیں اتے تھاں بدل لین نال اوسدی تقدیر کدی نہیں بدل سکدی۔

پیٹ خالی تے رب والی۔

معنے: والی: وارث۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دا پیٹ خالی ہووے اتے روٹی منگدا ہووے تاں اوس ویلے بندے نُوں کُجھ نہیں سُجھدا اتے اوس دا بس رب ای وارث ہوندا اے۔

پیٹ سڑے روٹی نُوں ہوڑا چاڑھے وَوہٹی نُوں

معنے: پیٹ سڑے: پیٹ منگے☆ ہوڑا چاڑھے: ہوڑا پوائے

ویروا: ایس اکھان وچ کنگھیاں لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہناں دے گھر روٹی کھان نُوں تاں ہوندی نہیں پر اوہ اپنی زنانی دے بناء سنگھار تے چوکھے پائی پیسے لائی جاندے نیں۔

پیٹے کارن اپنے مَیں پیہاں چکی۔

معنے: پیٹے کارن: ڈھڈ دے کارن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر بندہ اپنا ڈھڈ بھرن لئی کوئی نہ کوئی کم کار کردا ای اتے اوہ اپنے پیٹ دی خاطر اوکھے کم کرن تے وی مجبور ہو جاندا اے۔

پیّے دُدھ تے کھاوے مال۔

معنے: دُدھ: دودھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایس جگ اندر بس کھان پین اتے موج میلہ کرن لئی ای آئوندے نیں اتے اوہناں نُوں ایس جگ اندر ہور کوئی کم نہیں ہوندا۔

پانڈے ہوری پچھتان گے تے سُکے چھولے کھان گے

معنے: پانڈے: بہتے چالاک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار ودھ چالاک لوک اپنی چترائی پاروں کسے منزل تے نہیں اپڑدے سگوں اوہ ہر پاسیوں ای گھاٹے وچ رہندے نیں اتے کُجھ کھٹدے کھاندے نہیں۔

پُتر رونا کیوں ایں اخے تھالی وچ کُجھ نہیں۔

معنے: تھالی وچ کُجھ نہیں: کھان نُوں کُجھ نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارے رولے اتے سیاپے بھکھ دے نیں اتے جیہڑے گھراں وچوں بھکھ مک جاوے اوتھوں رون کُرلان مک جاندا اے۔

پُودن چاڑھیا ساگ' نہ سُر نہ سواد۔

معنے: پُودن: پُودنا☆ سُر سواد: مزہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھان لئی وی کوئی سُر سواد دی چیز ای پکائی جاوے تاں ای اوسدا مزہ آؤندا اے پر جے پکا ای بے مزہ شے لئی جاوے تاں اوس دا سواد کیہ آؤنا ہوندا اے۔

تتے دُدھ نال مُونہہ سڑیا سی ہُن دُدھ نُوں پھوکاں مارے۔

معنے: تتا: گرم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں کھان پین لکیاں کوئی تکلیف ہو جاوے تاں اوس نُوں اوہ ساری عُمر یاد رہندی اے۔ بندہ جو غلطی اِک وار کر لیندا اے کوشش کردا اے پئی پرت کے نہ کرے۔

ترسدی نے دِتا ولکدی نے کھادا جیبھ بلی نہ سواد آیا

معنے: ترسدی: نہ چاہندی ہوئی ☆ ولکدی: مرن لاگے گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نُوں دان وی اوس ویلے کرنا چاہیدا اے جدوں اگلے نُوں کسے شے دی لوڑ ہووے۔ جدوں بھیڑے حال دا دِتا جاوے اتے لین والا وی مرن نیڑے اپڑیا ہووے تاں لین دین دا کیہ سواد رہ جاندا اے۔

تگڑے اگے بول نہ سکاں ماڑے تے گھڑم۔

معنے: گھڑم: کسے تے یکدم ڈِگ پَین۔

ویروا: ایس اکھان موچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر لوک تگڑیاں اگے تاں ابھاسر کے گل وی نہیں کردے اتے ماڑیاں اُتے ہر ویلے کاٹھی پائی رکھدے نیں۔

تگڑے تے ڈِگاں نہ ماڑے تے گھڑم۔

معنے: ڈِگاں: تھلے ہوواں ☆ ماڑے: کمزور۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی غصہ وی بڑا ای عقل والا ہوندا اے۔ تگڑا ماڑے دی لکھ لاہ پھاہ کر لوے پر اوس تے کدی غصہ نہیں آؤندا پر ماڑا جے بھُل کے وی کوئی قصور کر لوے تاں اوسدی جان ای نہیں چھڈدی۔

تلی تے آیا گلی چ مُکایا، تلی تے گدھا گلی چ کھادا

معنے: تلی: ہتھیلی ☆ مُکایا: ختم کیتا ☆ گدھا: گُنھیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کجھ لوک اینج دے ہتھ چِٹ ہوندے نیں پئی اوہناں دیاں ہتھاں وِچ موریاں ہوندیاں نیں۔ اوہناں دی کمائی ایدھر آؤندی اے اودھر خرچ ہو جاندی اے۔

تن پیٹ کتھے رکھ آئیے۔

معنے: تن پیٹ: جسم تے پیٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ صبر کرن والا کیوں نہ ہووے پر جدوں تیک اوس نُوں روٹی نہ لبھے اوددوں تیک اوسنوں ہر گل بھلی ہوئی ہوندی اے اتے ہور کجھ یاد نہیں رہندا۔

تن تا جا، قلندر راجا۔

معنے: تا جا: تجیا' چھڈ دِتا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کوئی بندہ اپنے سریر دے دُکھاں تُوں ہَول جاوے تاں اوہ بھانویں اُکا فقیر کیوں نہ ہووے اوہ بادشاہ بن جاندا اے اتے اوہ لوڑاں دی دُنیا توں آزاد ہو جاندا اے۔

تن تکیہ من بسرام' جتھے بہہ گئے اوتھے ای آرام۔

معنے: بسرام: وسنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ سادھو ہو کے بھکھ ننگ دے جھیڑیاں توں آزاد ہو جاندا اے تاں اوس لئی بھکھ رج دی لوڑ ای مُک جاندی اے اتے اوہ ہر حال وِچ ای خوش ہوندا اے۔

تن کپڑا نہ ڈھڈ وِچ روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار غریب لوکاں دا ایہ حال ہوندا اے پئی اوہناں کول نہ تاں جسم تے پان لئی کوئی کپڑا ای ہوندا اے اتے نہ ای اپنا پیٹ بھرن لئی کوئی روٹی ہوندی اے۔

تناں وِچ نہ تیراں وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں دی مالی حالت ایڈی ماڑی ہوندی اے پئی اوہ کِتے وی گنن مِتھن وِچ نہیں آوندے پر اوہ ہر پاسے اُچے ہو ہو بیٹھن تاں لوک اوہناں نُوں جگتاں ای کردے نیں۔

تناں وِچ نہ تیراں وِچ' نہ گتھلی دی گنڈھ وِچ۔

معنے: گتھلی: پیسے سانبھن والی پوٹلی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں دی وسیب اندر کوئی حیثیت نہیں ہوندی اتے اوہ ہر کسے نُوں اپنی وڈوں دسدے ہوئے نہیں تھکدے اتے پھوکیاں وڈیایاں ای کری جاندے نیں۔

تواچڑھیا تے جی ودھیا۔

معنے: تواچڑھیا: تواچلھے تے رکھیا ☆ جی ودھیا: دلیری ہو گئی

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھکھے بندے نُوں جدوں روٹی پکن دی آس لگ جاوے تاں اوس نُوں حوصلہ جیہا ہو جاندا اے پئی ہُن اوس نُوں روٹی لبھ جاوے گی۔

توں گلھ بھر میری' مَیں گل کراں تیری۔

معنے: گلھ بھرن: مُنہ وِچ روٹی پان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ دا ایہو ای ورت ویہار اے پئی جو بندہ اگلے نُوں روٹی دیندا اے روٹی کھان والا گل وی بس روٹی دین والے دی ای کردا اے۔

تُوں مینوں تے مَیں تینوں۔

معنے: مینوں: میں نُوں' مجھے ☆ تینوں: تَیں نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جیہا سلوک کوئی کسے نال کردا اے اگلا وی اوس نال اُنج دا ای ویہار

ورتدا اے اتے ایس جگ اندر ہر کوئی کیتا ای پاندا اے۔

تھڑے ہوئے دا علاج اے تھڑے ہوئے دا نہیں / تھڑیا ہویا سنبھل جاندا اے پر تھڑیا نہیں سنبھل دا۔

معنے: تھڑیا ہویا: کسے ویلے دا گھاٹا کھان والا ☆ تھڑیا ہویا: اپنے مرتبے نوں بھل گیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کسے بندے نوں اچن چیتی بھکھ پے جاوے تاں اوس دے دن تاں بدل سکدے نیں پر جو بندہ اپنے مرتبے نوں بھل کے چوالاں مارن تے اتر آوے اوہدا کوئی علاج نہیں۔

تھک وچ ستو نہیں گھلدے / تھکیں ستو گلے نہیں ہوندے۔

معنے: تھک: تھوک ☆ ستو: جواں دا بھجیا ہویا آٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ستو گھولن لئی شکر دے شربت دی لوڑ ہوندی اے۔ جے کوئی آکھے پئی اوہ کم زبانی کلامی ای ہو جاوے گا تاں اوہ مورکھ اے۔ جیہڑے کم لئی جاں خرچ کرنا ضروری اے اوہ کرئیے تاں ای عزت رہندی اے۔

تھوڑا تھوڑا کھائیے دوو یلے چلھا تائیے۔

معنے: چلھا تائیے: چلھ وچ اگ بالیے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے اپنی کمائی نوں سانبھ سنبھال کے ورتدا رہوے اتے کتیاں گوائی نہ کرے تاں اوس دے اوکھے ویلے لئی وی گھر وچ کجھ نہ کجھ بچیا رہندا اے۔

تھوڑا کھا کے سوکھا رہو۔

معنے: سوکھا: آسانی وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں کھان لگیاں ایہ چیتے رہنا چاہیدا اے پئی اوہ پیٹ جیہدے وچ اوہ اَن پان لکیا اے اوہ اوہدا اپنا اے اتے ودھ اناج بیمار وی کر سکدا اے۔

تھوڑے وچ سنتوکھ کرن اصل امیری اے۔

معنے: سنتوکھ: صبر۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی رزق نہ ہون تے صبر کرن ہور گل اے پر کول تھوڑا رزق ہوندیاں اوس تے ای صبر شکر کر دیاں رہن بڑا ای چنگا کم اے اتے ایہ کم کوئی کوئی ای کر کے وکھاندا اے۔

تھوڑا کھائیے پر چنگا کھائیے۔

معنے: چنگا: بہتر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں سدا کھان لگیاں تھوڑا کھانا چاہیدا اے پر اوہدا کھانا صاف ستھرا ہونا چاہیدا اے تاں جو اوہ بیمار ہون توں بچیا رہوے۔

تھوڑا کھاون جوانی دی موت۔

معنے: کھاون: روٹی کھان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیکر بندے نوں اوسدے جسم دی لوڑ مُوجب پوری خوراک نہ ملدی ہووے تاں بندہ جوانی وِچ اپنے جوبن وِچ نہیں آسکدا اتے اِنج اوہ ویلےتوں اگدوں مرسکدا اے۔

تھوڑا کھائیے عزت نال رہیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں اپنی کمائی مُوجب ای خرچ کرنا چاہیدا اے اتے اِنج بندہ اپنے گھر وِچ بھرمردانہ ہوکے عزت نال زِندگی لنگھا سکدا اے۔

تھوڑی تھوڑی کھاتے مُڑ مُڑ چِلھے آ۔

معنے: چِلھے آ: گھر آ' کھان پِین کر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ روٹی تھوڑی تھوڑی کر کے کھاوے جتی اوسدا اوجود پچا سکدا ہووے اتے اوہ بے شک ودھ وار وی روٹی کھالوے۔ اِنج اوسدا سریر بیماری توں بچیا رہندا اے۔

تھوڑی چھڈ بُہتی وَل دھائے' اگلی وی اوہدے ہتھوں جائے۔

معنے: دھائے: رجوع کرے☆ اگلی: پہلی☆ ہتھوں جائے: کولوں چلی جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں رب دے دِتے رزق تے صبر شُکر کرن چھڈ دیندا اے اتے اوہ ہور مال نُوں مَل مارن دی واہ لاندا اے تاں اگلا مال وی رب اوس کولوں کھوہ لیندا اے۔

تھوڑے تے ای صبر سنتوکھ کرن بڑی امیری اے

معنے: سنتوکھ: صبر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندے رب دے دِتے تے ہر حال وِچ صبر شُکر کردا رہندا اے اوہ ای اصل وِچ امیر ہوندا اے اتے اوسدا دِل رجیا ہویا ہوندا اے۔

تیرا ناں رکیہ اے پدی' اخے تیوراں توں پئی سنجاپیں۔

معنے: پدی: نِکی جیہی☆ تیوراں توں: متھے دے وٹاں توں☆ سنجاپیں: نظر آویں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نِکے بندے جاں کمینے لوک اپنے مُونہہ متھے اتے عادتاں توں ای پچھانے جاندے نیں اتے اوہناں بارے کسے کولوں پُچھن دی لوڑ ای نہیں پیندی۔

تیل نہ مٹھیائی' چِلھے دھری کڑاہی۔

معنے: دھری: رکھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دے گھراں وِچ بھکھ نچدی ہوندی اے پر اوہ لوکاں نُوں اپنا پھوکا ٹوہر وکھان لئی ایہ دسدے پھر دے نیں پئی اوہ مٹھیائی بنوان لئی کڑاہی رکھن لگے نیں۔

تیجے دِن تے حرام وی حلال ہو جاندا اے۔

معنے: تیجے: تیسرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں تِناں دِناں دا بھکھا ہووے تاں اوس لئی جیوندا رہن اوکھا ہو جاندا اے ایس لئی اسلامی شریعت مُوجب اوس گھڑی اوس تے حرام شے وی حلال ہو جاندی اے۔

تھوڑا کھا کے سوکھیاں رہی دا اے۔

معنے: سوکھیاں: آسانی وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے کھان لگیاں کھوتے لیہڑتوں پرہیز کردا رہوے تاں اوہ عام کر کے بیماریاں توں بچیا رہندا اے اتے اوس نُوں جیوندے رہن لئی کھانا چاہیدا اے نہ کھان لئی جیوندے رہنا چاہیدا اے۔

تھوڑا کھانا تے بنارس رہنا۔

معنے: بنارس: ہندوستان دا اک مشہور شہر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بنارس دے پانی نال بھکھ چھیتی لگ جاندی اے اتے جے بندہ روٹی تھوڑی کھا کے اوتھے رہوے تاں اوہ بھکھ نال ای گھلدا رہندا اے۔

تھن چھڈ کے گوڈا پسماندا اے۔

معنے: پسماندا: دُدھ کڈھن لئی تیار کردا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک سدا پُٹھے کم ای کردے نیں اتے اوہ کن سدھے جتھیں کدی نہیں پھڑدے سگوں پُٹھے جتھیں ای پھڑدے نیں۔

تھوڑا کھاندا بُھتی نُوں پیا، تھوڑی توں وی گیا۔

معنے: گیا: رہ گیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں نُوں ایہ بیماری ہوندی اے پئی جو کُجھ کول ہووے اوس تے صبر نہیں کردے سگوں اوہ ہور وَلن دی آس وِچ اپنے ہتھ والی روٹی وی گوا بیٹھدے نیں۔

ٹُریں گی رکویں، اُخے ٹپوں ٹپوں، کھایں گی رکویں اُخے ہپوں ہپوں۔

معنے: ٹپوں: ٹپاں گی ☆ ہپوں ہپوں: ہپ ہپ کر کے، وگا تگ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے بھکھے اگے روٹی دی گل کیتی جاوے تاں اوہ ڈاڈھا ای خوش ہو جاندا اے اتے اوہ ٹھن کدن لگ پیندا اے اتے اوس نُوں چاچڑھ جاندا اے۔

ٹکیاں باجھ نہ کرے قُربانی، سرمندر نہ ہووے پانی، پانی باجھوں روٹی کھانی، ایہہ تِنے کم اَیویں جانی

معنے: ٹکیاں: پیسہ دھیلا ☆ سر: تلاء ☆ اَیویں: فضول۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جے کوئی قربانی کرن لوڑدا ہووے تاں اوہ کم وی پیسے دھیلے توں بناں نہیں ہو سکدا۔ اتے جے مندر دے تلاء وِچ پانی کوئی نہ ہووے

تاں ایہہ دی چنگا کم نہیں۔ پانی توں بناں روٹی کھان وی چنگا کم نہیں ہوندا۔

نگے دی نہاری' وچ ٹاٹ دا ٹوٹا۔

معنے: نہاری: سویر دا ناشتہ☆ ٹوٹا: ٹکڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ سستی شے مُل لین لگیاں لالچ تاں کر لیندا اے پر اوس شے دا کوئی میعار نہیں ہوندا اتے اوس وچ چوکھے عیب وی ہو سکدے نیں جو گمروں خریدنہار نوں او کھیاں کر سکدے نیں۔

جتھے اگ او تھے دھوں۔

معنے: دھوں: دھواں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے گھر وچ چار جی ہون گے اتے او تھے چلھے وچ اگ بلدی ہووے گی تاں اوس گھروں دھوں وی نکل کے باہر جاندا ہووے گا۔

جتھے گُڑ او تھے مکھیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی تھانویں کوئی مٹھی شے پئی ہووے گی اوس تھاں تے مکھیاں ضرور آ جان گیاں۔ جیہڑی تھانویں کوئی مٹھے سبھاء دا بندہ ہوندا اے او تھے لوک آپ ای اپڑ جاندے نیں۔

جتھے گھڑا او تھے چکڑ۔

معنے: گھڑا: پانی پان لئی مٹی دا برتن☆ چکڑ: تلکن' کیچڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگیائی تے برائی نال نال ای چلدیاں نیں۔ جتھے چنگی شے ہووے گی اوس تھاں تے بدی کرن والے لوک وی ضرور ہون گے۔

جتھے ویکھیا ٹکر او تھے ای بن گئے پتر۔

معنے: ٹکر: روٹی☆ پتر: بیٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی چاتر اتے لالچی لوک جتھے کتے وی روٹی پکدی ہوئی ویکھدے نیں اوہ او تھے ای ڈھاسنا لا کے بہہ جاندے نیں اتے اگلے نال ساکا چاری گنڈھ لیندے نیں۔

جس کھانے دا رنگ نہ چنگا نہ چنگی خوشبوئی' بھانویں لذت بھریا ہووے کرے پسند نہ کوئی۔

معنے: خوشبوئی: باشنا' خوشبو☆ بھانویں: چاہے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ سدا اوسے چیز نوں کھان لئی پسند کردا اے جو چیز اوسدے دل نوں چنگی لگدی اے اتے اکھیاں نوں سوہنی لگدی ہووے نری لذت تائیں اپڑن لئی پہلاں اکھیاں دی پسند ناپسند چوں دی لنگھنا پیندا اے۔

جگوں جہانوں باہری سبھ دُنیا ٹکر ہاری۔

معنے: جگوں جہانوں: دُنیا توں☆ باہری: باہر' ودھی ہوئی☆ ٹکر ہاری: ٹکر دی ونجاری' روٹی دی تلاش وچ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوبھ اتے لالچ دے ایس جہان اندر ہر کوئی اگے ودھ ودھ روٹی اتے مال دؤلت نوں پچھے مارن لگیا ہویا اے اتے ہر کسے نوں بس

ایسے گل دی فکر اے۔

جم نہ ڈِٹھا بوریا تے سُفنے آئی کھٹ۔

معنے: جم نہ ڈِٹھا: جمن توں اج تائیں نہ ویکھیا ☆ کھٹ: منجی

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئیاں لوکاں نے اپنے گھر وِچ وچھوݨا وی ساری عمر نہیں ویکھیا ہوندا پر اوہ اکو واری منجیاں دیاں خواباں ویکھن لگ پیندے نیں۔

جو ہانڈی وِچ اوہو ڈوئی وِچ۔

معنے: ہانڈی: ہنڈیا ☆ ڈوئی: سالن پان لئی لکڑ دا چمچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو کُجھ بندے دے دِل وِچ ہوندا اے اوہو کُجھ دھکے نال اوسدی زبان تے آ جاندا اے اتے جو کُجھ ہانڈی وِچ پکیا ہوندا اے اوہو کُجھ بھانڈے وِچ پیندا اے۔

جوار دے بھوکھڑ یکوئی انگیار نہیں پھکدا۔

معنے: بھوکڑے: بھکھ ☆ انگیار: انگارے ☆ پھکدا: مُونہہ وِچ پاندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے اتے اوسدا دِل روٹی کھان تے ہووے تاں اوس نُوں کُجھ ہور دے دیو تاں اوہ اوس نُوں کیہ کرے گا۔

جِس دا دِتا کھاہدا تِس کیتے شاباش۔

معنے: دِتا: دیا ☆ کیتے: لئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جیہدے گھروں کھاوے تاں اوسنوں اوسدا شکریہ وی ادا کردے رہنا چاہیدا اے۔ اللہ کردا کدی انج ہوندا پئی ایہہ مورکھ بندہ رب دے دِتے تے وی شکر کرن سکھ لیندا۔

جیبھوں پیٹھ لتھا جیہا مٹھا تیہا کھٹا۔

معنے: پیٹھ: تھلے ☆ جیہا: جیسا ☆ تیہا: تیسا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کھان والی شے دے سواد دا اودوں تیک ای مزہ جاں بدمزگی ہوندی اے جدوں تائیں اوہ مُنہ وِچ پا کے چتھ کے اگانہہ نہیں لنگھ جاندی مگروں دال گوشت اک جیہے ایہہ لگدے نیں۔

جیہا پیو ے پانی تیہی بولے بانی۔

معنے: بانی: کلام شاعری۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گاݨ وجاݨ والیاں دی ٹہل سیوا چنگی کرنی چاہیدی اے اتے جیکر اوہناں نُوں لنگر ماٹھا مِلے تاں اوہ گوݨ لگیاں راگ وی اُنج دا ای لا دیندے نیں۔

جیہدے ہتھ ڈوئی بھکھا مرے سوئی۔

معنے: ڈوئی: سالن پاݨ لئی لکڑ وا وڈا چمچ ☆ سوئی: اوہی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ روٹی کھوان تے لگ جاوے کئی وار انج ہوندا اے پئی روٹی مک جاندا اے اتے اوس ورتاوے نُوں بھکھیاں رہنا پیندا اے۔

جیہدے ہوون اسی اوہو کردا کھسی۔

معنے: اسی: سوچوں امیر ویے ☆ کھسی: جنسی پکھوں بیکار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے کول چوکھی دولت ہووے اوہ ماڑیاں لوکاں نوں جیین جوگا نہیں چھڈ دا اتے اوہناں نوں کوئی نہ کوئی وخت پائی رکھدا اے۔

جاں رِند چنگے جاں رَجے چنگے۔

معنے: رند: چنا بھکھا ☆ رجے: امیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جاں تاں اُکا ماڑا بندہ چنگا ہوندا اے جاں مُڑ امیر آدمی چنگا رہندا اے جیہڑے درمیانے طبقے والے ہون اوہ سدا اوکھے ای رہندے نیں۔

جاں رہوے گُجر جاں جاوے اُجڑ۔

معنے: رہوے: زندہ رہوے ☆ اُجڑ: برباد ہو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گُجر لوک جاں تے چوکھے آباد ہو جاندے نیں اتے مجھاں گاواں چوکھیاں ہون پاروں پھٹ جاندے نیں جاں مُڑ ڈنگراں دے نقصان پاروں اوہ اُکے ای ماڑے ہو جاندے نیں۔

جاں شکار جاں نہار۔

معنے: نہار: خالی پیٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک جاں تے رج کے روٹی کھاندے نیں جاں مُڑ روٹی نہ ملن پاروں بھکھے بہہ رہندے نیں اتے کُجھ نہیں کھاندے۔

جاں کرے اوہ پاس جاں کھاوے اوہ ماس۔

معنے: پاس کرن: کسے دا لحاظ کرن ☆ ماس: گوشت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تخی لوک جاں تے کسے نوں دان کردے نیں اتے اپنی پرواہ نہیں کردے اتے جاں مُڑ اوہ چنگا چوکھا کھاندے اتے عیاشی کردے نیں۔

جاں کریئے فاقے جاں کھایئے لگّو بانگے۔

معنے: بانگے: جوان بانگاں دین والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دا کھان پین بارے ایہ خیال ہوندا اے پئی جاں تاں بندے نوں اُکا ای بھکھیاں رہنا چاہیدا اے جاں مُڑ ہر ویلے گوشت کھاندیاں رہنا چاہیدا اے۔

جیہڑا پھل چکھیا نہیں سو یو مٹھا۔

معنے: چکھیا: کھا کے ویکھیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو شے وی انسان دے ہتھوں دور ہوندی اے اوہ اوسنوں دے ڈاڈھی من بھاندی اے اتے جو شے اوسدے وس وچ آ جاوے اوہ اوس لئی گھٹ مُلی ہو جاندی اے۔

جیہڑا سوکھا اوہوا اوکھا۔

معنے: سوکھا: مالی پکھوں تگڑا ☆ اوکھا: تنگ، رنج۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک بندہ

غریب رہندا اے اوہ اللہ توبہ دی چوکھی کردار رہندا اے پر جدوں اوس کول چار کوڈیاں آ جان تاں اوہ ماڑیاں تے کاٹھی پان دے چارے مارن لگ پیندا اے۔

جتھے جاوے بھکھا' اوتھے کھاوے رُکھا۔

معنے: رُکھا: بغیر سالن توں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مقدر ہر تھاں بندے دے نال جاندے نیں۔ بھکھا بندہ جتھے وی جاوے گا اوسدے مقدر پاروں رُکھی روٹی اوسدا مقدر بن کے اوس دے نال جاوے گا۔

جتھے لبھیاں چوپڑیاں اوتھے ماریاں دھروکڑیاں۔

معنے: چوپڑیاں: چوپڑیاں روٹیاں ☆ دھروکڑیاں: چھنگیاں' چھالاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دی فطرت اے پئی جیہڑی تھانویں اوس نوں کھان پین لئی چنگیاں چوکھیاں وستاں لبھن اوتھے اوہ پلاتا پا کے بہہ جاندا اے اتے اوسدا اوتھوں جان نوں جی نہیں کردا۔

جٹ لوک رَجن دا' رَجن کدن دا' کدن بجھن دا

معنے: رجن: رج مارن ☆ کدن: ٹپنا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں تیک بندہ بھکھا ہووے اوس نوں کجھ نہیں سجھدا پر جدوں اوہ رج جاوے اوس نوں ساریاں مستیاں کرن اتے ٹپن کدن دے ول آپے ای آ جاندے نیں۔

جیہنوں بہہ کے کھاون نوں لبھے اوہ کدی نہ کُھٹھے آپ

معنے: بہہ کے کھاون: کم کار کرن توں بغیر کھاون ☆ کُھٹھے: چنگی طرح رلائے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے نوں ویہلیاں بہہ کے روٹی کھان نوں لبھ جاوے اوہ کدی وی کسے کم نوں ہتھ نہیں پاندا۔

جیہا گھاڑ گھڑیسی' اوہا بھور بھوریسی۔

معنے: گھاڑ گھڑیسی: چیز بنائے گا ☆ بھور بھوریسی: بھور بھورے گا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جو کجھ وی کرے گا اوس کم دا نتیجہ وی تاں انج دا ای نکلے گا اتے اوس کم دا چنگا ماڑا اثر اوسے تے ای پوے گا۔

جتھے ویکھاں چوپڑیاں' اوتھے ماراں دروپڑیاں۔

معنے: چوپڑیاں: چوپڑیاں روٹیاں ☆ دروپڑیاں: پٹھیاں چھالاں' خوشی دا اظہار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نکے اتے آہلسی لوک جیہڑی تھانویں چوپڑیاں ہویاں روٹیاں ویکھ لین اوتھے ای اوہناں دے مونہوں پانی چون لگ پیندا اے اتے اوہ اوتھے کوڈی پھیرا پان لگ پیندے نیں۔

جتھے پکن دھڑاریاں' اوتھے سادھ وی دین وکھالیاں

معنے: دھڑاریاں: کھان پین والیاں شیواں ☆ سادھ:

درویش ☆ وکھالیاں: جمع وکھالی دی' نظر آون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جتھے وی روٹی پکدی ہوئی نظر آوے اوس تھاں تے درویش ملنگ وی اکٹھے ہو جاندے نیں۔ کوئی لکھ دُنیا نُوں چھڈ دین دے دعوے کرے پر روٹی توں بناں جین اوکھا ہوندا اے۔

جدتک رکابی بھات' تیرا میرا سات۔

معنے: رکابی: کھان والا بھانڈا ☆ بھات: بھتا' کھان وست ☆ سات: ساتھ' سنگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے لالچی ہوندے نیں پئی جدوں تیک اگلے دے کولوں کھاندے ہون اودوں تیک اوسدی گل کردے نیں پر روٹی کھاندیاں سار ای اوس نُوں بھُل جاندے نیں اتے اکھاں پھیر لیندے نیں۔

جتھے کانسہ' اوتھے پانسہ۔

معنے: کانسہ: پیالہ ☆ پانسہ: پَیر' قدم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی تھانویں بندے نُوں روٹی لبھن دی آس ہووے بندے دا پَیر اپنے آپ اوس پاسے نُوں جاندا اے اتے روٹی توں بناں دُنیا دے کسے انسان دا جیوندا رہن محال اے۔

جنابِ عالی' وکھیاں بھریاں تے ڈھڈ خالی۔

معنے: وکھیاں: ڈھڈ دے پاسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اُنج تاں بڑے ای بابو ہوندے نیں اتے اوہناں دا ڈھڈ خالی ہوندا اے پر اوہناں دیاں وکھیاں توں انج لگدا اے جویں اوہ ڈھڈوں رجے ہوئے ہون۔

جیہناں پلّے کھیس تے لنگ' اوہی تیرے مست ملنگ

معنے: پلّے: پاس ☆ کھیس: کھدّی تے اُنیا موٹا کپڑا جو منجی تے وچھایا جاندا اے ☆ لنگ: تہبند' شرم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی چاتر لوک اپنے کول اوہناں نُوں رہن دیندے نیں جیہناں کول اپنا جاگن سوَن دا سامان ہووے اتے کھان پین دیاں وستاں وی کول ہون۔

جورو' زر' زمین تنے اپرادھ دا مول۔

معنے: جورو: بیوی ☆ زر: سونا' دولت ☆ اپرادھ: گناہ ☆ مُول: مُڈھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر زنانی' دولت اتے زمین ای بندے کولوں سارے گناہ کراندی اے اتے جیہدے کول ایہ تنے شیواں نہ ہون اوہ ایہناں بدیاں توں بچیا رہندا اے۔

جواہریاں دے بازار وچ پچّی دی کیہ واہ واہ۔

معنے: جواہریاں: جمع جواہری دی' ہیریاں دا ونج کرن والے ☆ واہ واہ: پیش جاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی تھانویں اُچ مُلیاں شیواں دے ڈھیر لگے ہوئے ہون اوتھے ماڑیاں

اتے سستیاں وستاں نُوں کون پُچھدا اے۔ ہیریاں دے ہونڈیاں بھی بارے کون پُچھدا اے۔

چاڑھیا باٹ تے نکل پئی کڑھی اجے نہیں بجھی راءمیاں تیری اڑی۔

معنے: باٹ: ڈنگراں داونڈا☆ بجھی: بُجھی ☆ راءمیاں: راؤ صاحب☆ اڑی: ضد۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں قسمت ماڑی ہووے تاں پکان کوئی شے لگو تاں بن کوئی ہور جاندی اے اتے جے فیر وی بندہ ربّ دی مرضی نُوں سمجھ کے توبہ نہ کرے تاں اوہ مُورکھ ای ہوندا اے۔

چاول پچے تاں وَل۔

معنے: پچے: ہضم ہووے☆ وَل: ٹھیک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چاول چھیتی ہضم ہو جاندے نیں اتے مگروں بندے نُوں اوہیں راتیں پرت کے بھکھ لگ جاندی اے۔

چبنے چھولے تے چٹنیاں اُنگلاں۔

معنے: چبنے: چبانے☆ چٹنیاں: چاٹنی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی جان بُجھ کے بھیڑے کم کردے نیں۔ چھولے چبن نال اُنگلاں نُوں تاں کُجھ وی نہیں لگدا مُڑ اُنگلاں چٹن والے نُوں لوک مُورکھ ای مجھن گے۔

چٹوری زبان پَیسے دا نقصان۔

معنے: چٹوری زبان: چسکوری زبان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ چسکورا ہو جاوے اتے ہرویلے بکری وانگ چردا ای رہوے اوہ اپنے گھر دا ککھ نہیں چھڈدا اتے اوس دے اوڑک پُنجھ نال ہتھ لگ جاندے نیں۔

چٹوری کھاوے اپنا گھر بٹوری کھاوے دُوجا گھر۔

معنے: چٹوری: چسکوری☆ بٹوری: جوڑن والی بٹورن والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چسکوری زنانی اپنے گھر دا تلا مُلا مُکا دیندی اے اتے گھر وچ ککھ وی نہیں رہن دیندی پر ہرویلے پیسے جوڑدی رہن والی لوکاں دے گھراں چوں مال کھچ لیندی اے۔

چٹے کپڑے تے کھیسے خالی۔

معنے: چٹے: سفید☆ کھیسے: جیباں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں جگ وچ گوڑا او کھاوا کرن لئی کپڑے تاں مایاں لا کے پائے ہوندے نیں پر جدوں اوہناں دی جیب وَل ہتھ مارو تاں اوہ وچاری سکھنی ہوندی اے۔

چربی چڑھی تے نچن کوٹھے چڑھی۔

معنے: چربی چڑھی: جسم موٹا ہوگیا☆ کوٹھے چڑھی: چھت تے چڑھ گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ای رج نُوں ای سارے چج نیں۔ بندے دا ساہ ذرا کو سوکھا ہو جاوے تاں اوہ پُٹھیاں سِدھیاں چھالاں مار مار لوکاں نُوں وکھان لگ پیندا اے۔

چُلھا پَٹ کے کھا جائے تے ناں سنتو کھ سِنگھ۔

معنے: چُلھا پٹ کے: چُلھے دی مٹی ڈھاہ کے ☆ سنتو کھ: صبر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایڈے بھکھیا لے ہوندے نیں پئی کوئی تے بُھکھے چھڈدے کُجھ نہیں پر لوکاں نُوں اوہناں بارے دسیا جاندا اے پئی ایہ تاں بڑے ای صبر والے نیں۔

چمڑے دا رج تے رُوح دی موت۔

معنے: رج: دودھ روٹی کھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی موٹا بندہ چوکھی روٹی کھائی جاندا اے اوس نال اوسدا سریر تاں پھلدا جاندا اے پر اصل وچ اوسدی روح بیماریاں دے قابو آ کے مرنے پے جاندی اے۔

چُوہڑیاں گھر چھنّاں تے سارا ٹبر انھاں۔

معنے: چھنّاں: پانی پین والا اک بھانڈہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے ندیدے نُوں رب سبّبیں جے کوئی چنگی شے لبھ جاوے تاں اوہ پرت پرت اوسے وَل ای ویکھی جاندا اے اتے ہور کسے پاسے دھیان نہیں کردا۔

چوپڑیا مُونہہ تے ڈھڈ خالی۔

معنے: چوپڑیا: گھیو لگیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں اپنا مُونہہ بڑا ای سوار کے رکھیا ہوندا اے اتے ظاہری بھریوے توں اوہ بڑے ای رجے ہوئے جاپدے نیں پر اوہناں دا حال ایہ ہوندا اے پئی اوہ ڈھڈوں بُھکھے ہوندے نیں۔

چنگی کر بھائی پیڑے لیندی ترنڈ۔

معنے: بھائی: بھٹھائی ☆ پیڑے: روٹی پکان لئی آٹے دا بنایا گول ڈھیلہ ☆ ترنڈ: کھرکا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے چاتر وصف ہوندے نیں پئی اوہناں نُوں انگل ہتھ بنا کے کسے کم تے بٹھا دیوئیے تاں اوہ بٹھان والیاں دا ای نقصان کر دیندے نیں۔

چھوٹا مُونہہ تے وڈی بُرکی۔

معنے: بُرکی: روٹی دا ٹکڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار لوک اپنی اوقاتوں بھارے کم نُوں موڈھا دے کے مگروں موڈھا تڑوا کے بہہ جاندے نیں اتے اوس بارے ساری عُمر پچھتاندے رہندے نیں۔

چیناخیر دینا بُرا جوگیاں نُوں، مچھی بھابھڑے نُوں،

ماس بہمناں نُوں۔

معنے: چینا: پرانے ویلیاں دی اک فصل ☆ بھابھڑا: ہندوواں دی اک ذات ☆ ماس: گوشت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جوگیاں نُوں چینا خیر وِچ نہیں پانا چاہیدا ایس لئی پئی اوہ کھاندے نہیں۔ بھابھڑے مچھی دا گوشت نہیں کھاندے اتے باہمن گوشت نہیں کھاندے۔

حلوہ کھان لئی وی مُونہہ چاہیدا ہوندا اے۔

معنے: چاہیدا ہوندا اے: ضروری ہوندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتّی گئی اے پئی ایس جگ اندر عزت حاصل کرن اتے لوکاں دے دِلاں اندر اپنا مقام بنان لئی لیاقت اتے عقل دی لوڑ ہوندی اے۔

حوض بھرے فوارہ چھٹے۔

معنے: حوض: تلاء ☆ چھٹے: وگ پوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ پہلاں آپ بھکھا ہووے تاں اوس کسے نُوں کیہ دینا ایں جے اوہ آپ رجے گا تاں ای اوہ کسے بھکھے نُوں کھان جوگا دے گا۔

خشکا کھائی دا اے پنیر دے نال۔

معنے: خشکا: سُکی روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سُکی روٹی وی کسے چنگے لازے نال سَکھوں لنگھ جاندی اے۔ اِنج ای کسے بُرے بندے نال کسے چنگے دی شرم پاروں ای نبھاء کرنا پے جاندا اے۔

دال روٹی کھاندیاں ٹوٹا آوے تے فیر آوے / دال روٹی کھاندیاں جے گھاٹا پوے تاں پئی جاوے۔

معنے: ٹوٹا: گھاٹا ☆ فیر آوے: پیا آوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کھان پین لئی دال روٹی ای سبھناں توں سستی وست اے اتے ایس دے کھاہدیاں وی جے وِچ چوں گھاٹا پیندا اے تاں منافع کسے صورت پے ای نہیں سکدا۔

دال موری دی تے مُل پلاؤ دا۔

معنے: موری دی: گندے تھاں دی ☆ مُل: قیمت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی کبد ھے لوک گھٹیا شے دا مُل وی چنگا چاڑھ کے رکھدے نیں جو کسے دے مَن مجھن وِچ کدی وی نہیں آسکدا۔

دانہ کھا موٹھ دا پانی پی سوتھ دا۔

معنے: سوتھ: اوک، چشمہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی موٹھاں دی دال کھا کے بندے نُوں گذارہ کر لینا چاہیدا اے اتے چشمے چوں پانی پی لینا چاہیدا اے انج بندہ اپنی زندگی وِچ اوکھیاں نہیں ہوندا۔

دانہ کھاوے نہ پانی پیوے، ایسا بندہ کویں جیوے

معنے: کیوں: کس طرح ☆جیوے: زندہ رہوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیوندیاں بچیاں رہن لئی ڈھڈ دے تندور وِچ آٹا دانہ پائی رکھن دی لوڑ ہوندی اے اتے جو بندہ روٹی نہیں کھاندا اتے پانی نہیں پیندا اوسدا جیوندے رہن محال اے۔

دِتی گھل نہ کھاوندی کولہو چٹن جائے۔

معنے: گھل: ڈنگراں دے کھان لئی تیل دی گھانی توں بچیا پھوگ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے ہوندے نیں پئی جتھیں اوہناں دی آؤ بھگت کرو تاں اوسدی پرواہ نہیں کردے پر فیر اپنی مرضی نال لوکاں دیاں ہانڈیاں چٹ دے پھر دے نیں۔

دُدھاں دِیاں تریہاں لسیاں نال نہیں لہندِ یاں۔

معنے: تریہاں: جمع تریہہ دی، پیاس ☆لہندِ یاں: اُتر دیاں

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی شے کھان دی طلب ہووے اوہ شے جے نہ لبھے اتے اوس دی تھانویں ہور کوئی دے دِتی جاوے تاں کھان والے نُوں اوہ سواد نہیں آؤندا۔

دوطرفوں گئے پانڈے، ایدھر حلوہ نہ اودھر مانڈے

معنے: پانڈے: استاد ☆مانڈے: منڈے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار بندہ ہر پاسیوں ای گھاٹ کھا جاندا اے اتے اوس نُوں کسے پاسیوں وی کوئی شے نہیں لبھدی اتے اوہ کسے پاسے جوگا نہیں رہ جاندا۔

دُدھل گاں دِیاں لتاں وی چنگیاں۔

معنے: دُدھل: دُدھ دین والی ☆لتاں: ٹنگاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو شے انسان نُوں فائدہ دین والی ہووے اوس شے دے سارا انگ لوڑوند نُوں چنگے لگدے نیں اتے بندہ اوس دی تعریف ای کردا رہندا اے۔

دِن جاندیاں دیر نہیں لگدی۔

معنے: دِن جاندیاں: ویلا پرتدیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ تے دِن پے جان تاں اوسنوں گھبرانا نہیں چاہیدا جیہڑے رب نے بھکھ پائی اے اوہ ای دیہاڑے پرتا وی دیندا اے۔

دُنیا دی عیش تے چوچلیاں نال غریباں نُوں کیہ لگے۔

معنے: چوچلے: سواد مزے ☆کیہ لگے: کیہ غرض۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑیاں لوکاں کول اینے پیسے ای نہیں ہوندے پئی اوہ کوئی عیاشی کر سکن۔ اوہناں وچاریاں دا تاں مساں حال سال ای پورا ہوندا اے۔

دُنیا وِچ کسے دی اکو جیہی نہیں گُزری۔

معنے: اکو جیہی: اک جیسی ☆گُزری: لنگھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جگ وسدی وچ بندے تے اوکھے سوکھے دیہاڑے آوندے ای رہندے نیں اتے سارے لوک ساری عمر سُکھ وچ کدی نہیں رہے۔

دلیا دھلیج تائیں، سیویاں مسیت تائیں۔

معنے: دلیا: کنک دا موٹا آٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ کھان پین والیاں وستاں بارے دسیا گیا اے پئی دلیا کھان نال گھر دے بوہے تے جانمیاں نوں بھکھ لگ جاندی اے اتے سیویاں کھان مگروں بندہ تھوڑا ہور باہر تک جاسکدا اے، اوتھے جا کے مُڑ بھکھ لگ جاندی اے۔

دھروندی سی لیف نوں تلائی ملی بیٹھ نوں۔

معنے: دھروندی: کھچدی ☆ لیف: رضائی ☆ تلائی: گدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جو کجھ مرضی کر لوے پر اوس نوں سر پر اوہ کجھ ای ملدا اے جو اوسدے لیکھیں لکھیا ہوندا اے۔

دوڈھائی بھس جائی، تیجی پائی تاں سُرت آئی۔

معنے: ڈھائی: اڑھائی ☆ بھس جائی: خاک پھکی ☆ تیجی پائی: تیسری پیٹ وچ پائی ☆ سُرت آئی: ہوش آئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں دا دو تن روٹیاں کھادیاں تاں کجھ وی نہیں بن دا اتے اوہ جدوں چوتھی پنجویں روٹی نوں ہتھ پان تاں کتے جا کے اوہناں نوں روٹی کھادی دا پتہ لگدا اے۔

دو کھادیاں دو پلّے، عاشق مار کڑ دہ چلے۔

معنے: پلّے: کول ☆ کڑدہ: موّج میلہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں نوں ایس جگ اندر کھان پین توں اڈ ہور کجھ سجھدا ای نہیں اتے اوہ رج کے روٹی کھان مگروں کجھ روٹیاں پلے بنھ کے اگوں مُڑ روٹی دی کھوج وچ ٹُر پیندے نیں۔

دیگ ہوئی دم تے حاضر ہوگئے ہم۔

معنے: دم ہون: پک جان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک بس روٹی دے ای یار ہوندے نیں اتے جدوں وی کتے کھانا پک کے تیار ہو جاوے تاں اوہ وی بانہواں ٹنگ کے کھان لئی اپڑ جاندے نیں۔

دینہاں کتاں راتیں کتاں، اتنا نہ لبھ جے اُتے گھتاں

معنے: دینہاں: دِن ویلے ☆ کتاں: سوتر بناواں ☆ گھتاں: لے لواں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ساری عمر دِن رات ای محنت مزدوری کر دیاں کڈھ دیندے نیں پر اوہناں دے مقدراں وچ نہیں ہوندا پئی اوہ اپنے کتّے سوتر دی کوئی شے اپنے اُتے وی لے سکن۔

دو کھادیاں دو پلّے تے نکے چِتڑ پے ہلّے۔

معنے: پلّے: پاس، کول ☆ چِتڑ: چتڑ، کولہے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک تاں گھٹ کم کار کر کے اپنے گھر دا خرچ چلاندے رہندے نیں پر کئی نکے لوک بس روٹیاں کھاندے نیں اتے کجھ روٹیاں پلے بنھی پھر دے نیں اتے کم نوں ہتھ نہیں لاندے۔

ڈکھ پچھیا' سکھ اُگرالیا' صدقے ہاں چھنیندی توں

معنے: پچھیا: پیس لیا ☆ اُگرالیا/لبھیا' اکٹھا کیتا' ☆ چھنیندی: چھان دی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ ساری عمر ڈکھاں نال گھول گھلدا رہندا اے اتے تاں جا کے اوس نوں بھورا سکھ دا لبھدا اے۔ اتے بندے نوں ڈکھاں مگروں لبھے اوس سکھ پاروں بڑی ای خوشی ہوندی اے۔

ڈھڈ ای کہ کھوہی۔

معنے: ڈھڈ: پیٹ ☆ کھوہی: نکا کھوہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایڈے چیٹ ہوندے نیں پئی اوہ کھان لگیاں رجدے ای نہیں اتے اوہ ڈھڈ نوں کھوہ سمجھ کے اوس وچ روٹی پاندے ای جاندے نیں۔

ڈھڈ اے جاں بیمان دی قبر۔

معنے: بیمان: بے ایمان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک روٹی کھان لگیاں کھائی ای لگے جاندے نیں اتے انج لگدا اے جویں کسے کھوہ وچ رزق سُٹدے جاندے ہون۔

ڈھڈ اے کہ مشک۔

معنے: مشک: ماچھیاں دا پانی ڈھون والا سند۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کھان لگیاں اپنے وجود ول جھاتی نہیں پاندے سگوں اوہ انجے واہ کھائی ای لگے جاندے نیں بھاویں مگروں ڈھیڈے نال ای مر جان۔

ڈھڈ بھرے دیاں سبھ گلاں نیں۔

معنے: ڈھڈ بھرے: پیٹ بھر کے کھان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے دے دن پرت جان اتے اوہ رج کے روٹی کھان لگ پوے تاں اوس نوں وی امیراں کہیراں ورگیاں حرکتاں چیتے آ جاندیاں نیں۔

ڈھڈ بھریا تے کم سریا۔

معنے: کم سریا: کم ہو گیا' ویلا لنگھ گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارے پواڑے ڈھڈ دے ای نیں جدوں بندے دے پیٹ وچ روٹی چلی جاوے تاں اوسنوں ساریاں گلاں ای چیتے آ جاندیاں نیں۔

ڈھا تیرا سمبڑیال' بہی روٹی تے بُسی دال۔

معنے: سمبڑیال: ضلع سیالکوٹ دا اک قصبے ورگا پنڈ ☆☆ بہی: باسی ☆☆ بُسی: بو مارن والی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کسے تھاں

بارے بندے نُوں اجیہا ماڑا تجربہ ہوندا اے پئی اوہ اوس ساری وسوں نُوں ای اُنج دا مجھن لگ پیندا اے۔

ڈِھڈ شرم نہیں رہن دیندا۔

معنے: ڈھڈ: پیٹ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر بھکھ ای سبھ توں تگڑا دُکھ ہوندا اے اتے بھکھ ای بندے نُوں بے شرم بنا کے رکھ دیندی اے اتے در در منگن تے مجبور کر دیندی اے۔

ڈِھڈ نُوں نک نہیں ہوندا۔

معنے: نک: ناک، شرم دی علامت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بیٹ دی بھکھ بندے نوں کسے کم جوگا نہیں رہن دیندی اتے بندہ بے شرم ہو کے ہر اک اگے ہتھ کرن تے مجبور ہو جاندا اے۔

ڈِھڈوں اگے کالی رات۔

معنے: ڈِھڈوں: پیٹ توں ☆ کالی: سیاہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں بھکھ لگی ہوئی ہووے اتے اوس نوں کِدھرے روٹی ملن دی آس وی نہ ہووے تاں اوس لئی ہر پاسے ہنیر اپسر جاندا اے۔

ڈِھڈوں بھکھی تے بھڑولے نال لاڈ۔

معنے: ڈِھڈوں: پیٹوں ☆ بھڑولا: دانے پان والا نِکا کوٹھا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں کول روٹی کھان لئی تاں ہوندی کوئی نہیں پر اوہ فیر وی لوکاں نُوں وکھان لئی انج دیاں حرکتاں کردے نیں پئی اگلا اوہناں نُوں رجیا پُجیا سمجھے۔

ڈِھڈوں بھکھی تے بھنگڑے دا چاء۔

معنے: بھنگڑا: پنجاب دا لوک ناچ ☆ چاء: خواہش۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دے پیٹ وِچ روٹی تاں ہوندی کوئی نہیں پر فیر وی اوہناں نُوں یاراں بیلیاں نال رل کے بھنگڑا مارن دا بڑا ای چاء ہوندا اے۔

ڈھڈ تاں کھوتا وی بھر گھِن دا اے۔

معنے: ڈِھڈ: پیٹ ☆ بھر گھِن دا: بھر لیندا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نرا کھا کے ڈھڈ تے ہتھ پھیر لین ای زندگی دا مقصد نہیں، ایہ کم تاں سارے پشو وی کردے نیں۔ اصل کم حیاتی نُوں بندے دے پُتراں وانگ لنگھان دا تاں اے۔

ڈِھڈوں بھکھے سنگے ڈکار، توں کون، میں ڈپٹی دا یار

معنے: ڈپٹی: ڈپٹی سپرینٹنڈنٹ پولیس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی جھوٹھے اتے فریبی لوک بھانویں بھکھے ہوندے نیں پر فیر وی سنگے ڈکار ماردے رہندے نیں اتے پلس دے افسراں دا اپنے آپ نُوں یار ظاہر کر کے اپنا ٹوہر بناندے رہندے نیں۔

ڈِھڈیں پیا چارا تے کدّے پیا وچارا۔

معنے: چارا: پٹھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھے بندے دے ڈِھڈ وچ وی جدوں روٹی ٹُر جاوے تاں اوہ کدن لگ پیندا اے اتے جدوں تیک بھکھا ہوندا اے اودوں تیک اوس نُوں کُجھ نہیں سُجھدا۔

ڈِھڈوں بھکھی تے میلہ دَکھ دیوے۔

معنے: دَکھ دیوے: سوہنا لگے، چنگا لگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندیاں کول روٹی کھان جوگا پائی پیسہ تاں ہوندا کوئی نہیں پر اوہ میلے جان دیاں تیاریاں کرن لگے ہوندے نیں جتھے بغیر پیسے توں جان دا مطلب ای کوئی نہیں۔

ڈِھڈوں بھکھی تے ناں دولتاں بی بی۔

معنے: دولتاں بی بی: دولت والی بی بی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں کول کھان پین والی وست تاں ہوندی کوئی نہیں اتے اوہ ساری عُمر دھکے کھاندیاں لنگھا دیندے نیں پر اوہناں ناں انج دے ہوندے نیں پئی اگلا سمجھے پئی خورے کیڈے کو مالدار نیں۔

ذات پئی کھوہ وچ روٹی پئی مُونہہ وچ۔

معنے: پئی کھوہ وچ: ڈونگھے تھاں جا پئی۔

ویرا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے نُوں بھکھ لگی ہووے اوس نُوں اپنا ذات قبیلہ اتے خاندانی وڈپن بھلیا ہویا ہوندا اے اودوں بس اوس نُوں روٹی لبھ لین دی فکر ہوندی اے۔

ذات گوائی ڈِھڈ فیر نہ بھریا۔

معنے: گوائی: ازایاں کیتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک بھکھ مکاون کیتے اپنی ذات نُوں وی بھُل کے چھنے کم کرن تے لگ جاندے نیں پر اوہ مُڑ بھکھے دے بھکھے ای رہندے نیں۔

راج بھر کتدی رہی سر اجے وی ننگا۔

معنے: کتدی: کات دی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے ساری عُمر محنت مزدوری کر کر بھاویں ہو جاندے نیں پر فیر وی اوہناں وچاریاں دی پُوری نہیں پیندی اتے اوہ بھکھے دے بھکھے ای رہ جاندے نیں۔

رات پوے اپاسی دِن نُوں کھاوے باسی۔

معنے: پوے: لمیں پوے ☆ اپاسی: اک پاسے ☆ باسی: رات دی روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑی زنانی رات نُوں ساری رات اِکو پاسے سُتی رہوے اتے رات پاسہ وی نہ پرتے اتے جیہوے پکاوے نہ اوس نے رات دی روٹی کھا کے ای گذارہ کرنا ہوندا اے۔

راؤ آپے ای کھاؤ۔

معنے: راؤ: راجپوت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی راؤ اتے راجپوت کھان دے تگڑے ہوندے نیں اتے اوہ بس اپنے ای ڈھڈ والے ہوندے نیں۔ جو کُجھ کھان لئی اگے آئے اوس چوں بچ کے گھٹ ای جاندا اے۔

رجیاں دی سمائی تے بھکھیاں دی لڑائی۔

معنے: سمائی: صُلح: رل بیٹھن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سارے پواڑے ای بھکھ دے نیں اتے لڑائی وی عام کر کے بھکھیاں گھراں اندر ای ہوندی اے رجے لوک آپو وچ گھٹ ای لڑدے نیں۔

رب دے ساڈے گروماں نُوں۔

معنے: دے: دان کر☆ گروماں: مُنڈیاں کُڑیاں دے سوہرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوک رب کولوں منگن لگیاں وی چترائی کردے ہوئے ساہنواں اپنے لئی نہیں منگدے سگوں وَل پا کے گروماں لئی منگ لیندے نیں۔

رُٹھے رُٹھے نُوں کیں منایا بھکھ لگی تے آپے ای آیا

معنے: رُٹھے: رنج ☆ کیں: کہنے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ لکھ کسے نال رُسیا ہویا ہووے پر جدوں اوس نُوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس نُوں ہور کُجھ نہیں سُجھدا۔ اوہ اپنے غُصے نُوں بُھلھ کے آپے ای گھر نُوں پرت پیندا اے۔

رَج نُوں ای سارے چج نیں۔

معنے: رج: پیٹ بھر کے کھان☆ چج: گن سلیقہ۔

ویروا: ایس اکھان اندر دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ بھکھا ہووے اتے آندراں بلوُں بلوُں کر دیاں ہون تاں اوس نُوں ہور کُجھ نہیں سُجھدا پر جدوں اوسدے ڈھڈ وچ روٹی پے جاوے تاں اوہ چنگے چنگے دیاں گلاں کرن لگدا اے۔

رُکھا سُکھا کھاتے گھُسن ہوندا جا۔

معنے: رُکھا سُکھا: سُکا گلا☆ گھُسن ہون: موٹا ہون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جیکر رُکھی سُکی روٹی کھاندا ہووے تاں اوہ موٹا تازہ ہو جاندا اے۔ بُوتیاں نشک بیٹیاں کرن والے کمزور رہ جاندے نیں۔

رَجی کُتی ہر دے یلے ستی۔

معنے: رجی: رج کے کھانا کھاہدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں روٹی کھان لگیاں آخری روٹی سمجھ کے نہیں کھان لگ پینا چاہیدا کُجھ بھکھ رکھ کے کھانا چاہیدا اے۔ بُوتے رجے بندے دی تاں نیندر ای نہیں اُکھڑدی۔

رَجّی مجھ گھُماں دا اجاڑا رَجّی میّنہہ تے وِگھے اجاڑا

معنے: مجھ: بھینس ☆ گھُماں: ایکڑ☆ وِگھا: ادھا ایکڑ چار کنال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ کھاندا وی

بس کسے خاص حد تیک اے مگروں اوسدیاں اکھیاں نہیں رجدیاں اتے اوہ بس اجاڑا ای کردا اے پئی ہور کسے دے

کھان جوگا کجھ نہ بچے۔

رجے نوں بھکھے دا غم نہیں ہوندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہدے اپنے پیٹ وچ روٹی پے گئی ہووے اوہ کسے ہور دی بھکھ دا دُکھ کنج جان سکدا اے ایس لئی رجے نوں بھکھے دی کیہ پرواہ ہو سکدی اے۔

رجیا جٹ کُتی کلا جگاندا اے۔

معنے: کُتی کلا: مُکیا مسئلہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جٹ کول وی ڈھیر دا رزق ای ہووے تاں چنگا ہوندا اے۔ جدوں جٹ لوڑوں ودھ تگڑا ہو جاوے تاں اوہ مُکے ہوئے مسلے جگان لگ پیندا اے اتے فساد ودھان لگ پیندا اے۔

رجیا جٹ کرے کُلّل، رجی مجھ نہ کھاوے کھل۔

معنے: کُلّل: پُٹھے کم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جٹ کول وی جو دا رزق ای چنگا اے۔ ایہ اِڈی بادشاہ قوم اے پئی رزق چوکھا آ جاوے تاں سنڈھے وانگ کتے نہ کتے ٹکراں مارن دا سوچن لگ پیندے نیں انج رجی ہوئی مجھ سبھ توں چنگی کھاج وی راضی ہو کے نہیں کھاندی۔

رُوواں نہ دھوواں تے تیویں مارے جُوواں۔

معنے: رُوواں نہ دھوواں: کم نہ کار ☆ تیویں: زنانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں کول کوئی کرن والا کم تاں ہوندا نہیں پر اوہ چتے پہر بہہ کے جُوواں ماردے رہندے نیں اتے ویہلے بہہ رہندے نیں۔

روٹی اوتھے کھاویں تے پانی ایتھے پیویں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کسے نوں کم دی کاہل کرن دی انج وی پکی کردے نیں پئی تھے چلیاں ایں اوتھے جا روٹی کھا کے پانی پین توں بناں ای پرت پویں۔

روٹی تے رکھیا نوکر، گھاہ لگیا گھوڑا، کھاوے بُوہتا ٹُرے تھوڑا۔

معنے: روٹی تے رکھیا: بغیر مُعاوضے توں ☆ گھاہ: زخم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو نوکر بس روٹی دے بدلے رکھیا جاوے اوہ اوس گھوڑے وانگ ہوندا اے جیہنوں سٹ پھیٹ لگی ہووے اتے کھان نوں تاں اوہ ٹھیک ہووے پر کم کار نوں ماٹھا ہووے۔

روٹی کپڑا اتے مکان، جیوندے رہن دا سامان۔

معنے: جیوندے رہن: زندہ رہن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انسان لئی بنیادی لوڑاں اوسدی روٹی، پہنن والا کپڑا اتے اوسدے رہن لئی مکان ہوندا اے۔ جو سرکار اپنے دیس واسیاں نوں ایہ نہیں

دے سکدی اوسنوں راج کرن دا کوئی حق نہیں۔

روٹی، کپڑا، چھپر، حیاتی نرا رپھڑ۔

معنے: چھپر: ککھاں کانیاں دی کُلی ☆ حیاتی: زندگی ☆ رپھڑ: سیاپا، مُصیبت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ ساری زندگی روٹی کپڑے اتے مکان بنان دے رپھڑ روَلے وچ پیا رہندا اے اتے انج ای ایہناں اوکھتاں نال گھول گھلدیاں زندگی مُک جاندی اے۔

روٹی کھان نُوں سبھتوں اگے، کم کرے تاں گولی لگے

معنے: سبھتوں: ساریاں توں ☆ گولی لگے: موت پے جاوے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک روٹی کھان لگیاں سبھناں توں اگیرے اگیرے ہوندے نیں پر جدوں اوہناں نُوں کوئی کم کرن دا آکھ دتا جاوے تاں اوہناں نُوں سپ سنگھ جاندا اے۔

روٹی کیوَں پروَنتھا، ٹکر کیوَں دوا۔

معنے: پروَنتھا: گھیو والی روٹی ☆ ٹکر: سُکی روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لالچی لوک چنگا کھان دے دوالے ای ہر ویلے ہوئے رہندے نیں اتے ذرا کو ماڑی روٹی کھان لئی لبھے تاں نک دندیاں وڈھن لگ پیندے نیں۔

روٹی لنگروں تے گھا گھائیٹروں۔

معنے: لنگر: مُفت وِچ کھوائی جان والی روٹی ☆ نیڑوں: منگ کھان دی جا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہ سارا دِن محنت مزدوری اپنی کردے نیں پر شام نُوں لنگر کھان کسے دربار تے اپڑ جاندے نیں۔

روٹی نُوں روندے نیں کھڑے ہو کے، مُردے نُوں روندے نیں بیٹھ کے۔

معنے: روندے: فریاد کردے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھکھ ایس جگ دا سبھ توں وڈا دُکھ اے اتے جدوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں سبھ رِشتے ناتے وی بھُل جاندے نیں اتے کول مویا جی وی پیا ہووے تاں اوسدا خیال وی بھُل جاندا اے۔

روٹی نُوں روندا اے تے چُلھے پچھے سوَندا اے۔

معنے: روٹی نُوں روندا: روٹی لئی فریاد کردا۔

ویرا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں نُوں بس کھان پین توں اڈ ہور کوئی فکر ہوندی ای نہیں اتے اوہ ہر ویلے چُلھ دے دوالے پھیرے لیندے رہندے نیں۔

روٹی ویلے چُلھے تے۔

معنے: روٹی ویلا: کھان دا ویلا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نکھے اتے نکھٹو وی روٹی دے ویلے نُوں یاد رکھدے نیں اتے جدوں وی چُلھ تپے اوہ اوسے ویلے چُلھ کول آ ڈھاسنا لاندے نیں۔

روٹی ویلا چنگا بھلا۔

معنے: روٹی ویلا: روٹی کھان دا وقت/ دوپہر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک مچلے بیار بنے ہوندے نیں پر جدوں روٹی پکدی نظر آوے اوہ نوں برنوں ہو کے چلھ کول آن بیٹھدے نیں۔

روٹیا چاکر، گھسیا گھوڑا، کھائے بوہتا چلے تھوڑا۔

معنے: روٹیا چاکر: نرا روٹی تے رکھا نوکر ☆ گھسیا گھوڑا: نرا پچھیاں تے لیا گھوڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ نرا روٹی کھان دے بدلے کم کرن لئی کسے نال رہ پوے اوہ بس روٹی کھان جوگا ای ہوندا اے کرن جوگا ککھ نہیں ہوندا۔ انج جیہڑا گھوڑا پچھیاں تے کوئی دے دیوے اوہ وی بس پٹھا دتھا کھان جوگا ای ہوندا اے۔

روزی دا ماریا بندہ دردر رووے۔

معنے: روزی: خوراک ☆ دردر: ہر بوہے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نوں بھکھ پے جاوے تاں اوہ بندے نوں کسے تھاں جوگا نہیں رہن دیندی اتے بندہ ہر باری ساری اگے جھولی کرن تے مجبور ہو جاندا اے۔

رجّے والا بھوجن اَیویں پکدا نہیں۔

معنے: رجّے والا: سوچی والا ☆ بھوجن: کھانا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگی چوکھی شے پکان تے چوکھا چرخ وی کرنا پیندا اے اتے چنگی شے کھان نوں تاں ہر اک دی جیبھ ترسدی اے پر اوس تے پیسے لگدے نیں۔

رہت ملوک کہ ذات۔

معنے: رہت: رہن سہن ☆ ملوک: نرم/ نازک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ بھکھے ہون توں رج جاوے تاں اوہ ہولی ہولی سوہل ہو جاندا اے اتے اوس دے ناز نخرے امیر لوکاں ورگے ہو جاندے نیں۔

رجدے نہ ملے تاں سیس نوائے کیہ کرن۔

معنے: رجدے: رجے ہوئے ☆ سیس نوائے: سر جھکائے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ ڈھڈوں ای بھکھا ہووے تاں اوہنوں کوئی سیس نوا کے دی ملے تاں اوس نوں کیہ فائدہ؟ لوڑ تاں ایس گل دی اے پئی پہلاں اوس نوں روٹی دتی جاوے۔

رزق وہونا آدمی، دردر دھکے کھاء۔

معنے: رزق وہونا: رزق توں بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رزق نال ای بندے دی ساری شان اے۔ جدوں بندے کول رزق نہ ہووے تاں بندہ در در دے دھکے کھاندا پھردا اے اتے اوس دی کوئی بانہہ نہیں پھڑدا۔

رُسی گولی کَون مناوے جُتیاں کھاندی گھر نُوں آوے

معنے: گولی: نوکرانی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑے بندے دی ایس جگ وچ کوئی وُقعت نہیں ہوندی۔ کسے دا نوکر جے مالک نال رُس وی بہوے گا تاں مالک دا کیہ وگاڑ لوے گا۔ اوڑک وھروں دھکے کھا کے فیر اوتھے ای آوے گا۔

روندا کھاندا تھک نہ بہندا' وَل آیا۔

معنے: روندا کھاندا: روندیاں ہویا کھان والا ☆ وَل: دوبارہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے جگ تے لوکاں سامنے حال پاہریا دی پائی رکھدے نیں اتے ہر شے کھائی وی جاندے نیں اتے پرت پرت کھان لئی آئی وی جاندے نیں۔

زنانی مرد کھنوں روندی اے اتے پیلی ہل کھنوں۔

معنے: کھنوں: بغیر ☆ پیلی: کھیت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زنانی مرد نُوں بھوگن دی رِیجھوان رہندی اے اتے پیلی وچ جتاں ہل واہیا جاوے اوہ اونی چنگی فصل دیندی اے۔

زنانی ہووے بُھکھی تے سویرے دھونی دُھکھی۔

معنے: سویرے: سویر ویلے ☆ دھونی: دھوں ☆ دُھکھی: دھکھ پیا' نکل پیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں گھر دی وارث زنانی نُوں آپوں بُھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوہ آہر نال سویرے سویرے اگ بال کے روٹیاں پکان لگ پیندی اے۔

زبان ای حلال تے زبان ای حرام اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس زبان نال ای بندہ کسے نُوں حلال آکھدا اے اتے ایس زبان نال ای کسے نُوں حرام آکھ دیندا اے۔

سّتاں رَچھاں آلی وی اِک رچھ والی کول جاندی اے

معنے: رَچھاں: جمع رَچھ دی ہتھیار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جگ وسدی اندر تگڑے بندے نُوں ماڑے بندے نال کم پیندا ای رہندا اے اتے اوہ اوسنوں ماڑے وَل سوال کرن جانا ای پیندا اے۔

سوُ ماس بھیڑا پر دال نالوں چنگا۔

معنے: ماس: گوشت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گوشت بھاویں جناں مرضی ماڑا وی ہووے پر اوہ دال نالوں ودھ سوادی ہوندا اے۔

ساگ پتر نال اوجھری' تے ماس کھاہدیاں ماس۔

معنے: ساگ پتر: ساگ پرال ☆ اوجھری: معدہ' ڈھڈ ☆ ماس: گوشت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ساگ پرال کھان نال بندے دے جسم نُوں تاں کوئی خاص فائدہ ہوندا نہیں

بس ڈھڈ وڈا ہوسکدا اے پر گوشت کھان نال بندے دا گوشت ودھدا اے۔

سبھ کُجھ گیا پر میٔیں دی لخ لخ نہ گئی۔

معنے: سبھ کُجھ گیا: ہر شے گواچ گئی ☆ لخ لخ: ٹوہر ٹپا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی گھراں وِچ بھکھ دھاکے وڑ جاندی اے پر فیر وی اوس گھر دے وارث لوکاں وِچ اپنا ٹوہر ٹپا نہیں گھٹن دیندے اتے اُنج ای بن پھب کے باہر نکلدے نیں۔

سبھ نالوں وڈی بھکھ۔

معنے: سبھ نالوں: ساریاں توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر سبھ توں بھیڑی شے بس بھکھ اے جو انسان نُوں کوجھے توں کوجھے پاپ کرن تے وی مجبور کر دیندی اے۔ ایسے لئی جگ دے سبھناں پاک لوکاں سبھ توں پہلاں بندے نُوں روٹی کھوان دی گل کیتی اے۔

سدا عید نہیں توں حلوہ کھانویں۔

معنے: سدا: ہمیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گھراں وِچ چنگا چوکھا تاں کتے وِن دیہاڑ تے ای پکدا اے نہیں تاں عام دِناں وِچ تاں دال ساگ کھاکے ای گُزارا کرنا چاہیدا اے۔

سر تے جُتی ہتھ وِچ روٹی۔

معنے: سر تے جُتی: بے عزتی دی حالت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اجیہیاں تھانواں تے رہندے نیں جتھے جتّے پہرا اوہناں نُوں جُتی کھوسڑا ہوندا رہندا اے پر اوہ فیر وی تھلیوں روٹی کھائی جاندے نیں۔

سڑ موئی پھتو چھلیاں کھنوں۔

معنے: سڑ موئی: سڑ کے مر گئی ☆ کھنوں: بغیر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایڈے کبڈھے ہوندے نیں پئی اوہ ماڑیاں موٹیاں رنجکیاں دے پہاڑ اُسار لیندے نیں اتے اوہ مرن مارن تیکر اپڑ جاندے نیں۔

سُستی بھکھ دی ماں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ کردا کُجھ نہ ہووے اتے ہر ویلے سُستی پاروں اباسیاں لین لگیا رہوے اوس نُوں بھکھ چوکھی لگدی اے اتے اوہ پرت پرت توا پرات لبھدا ابھر دا اے۔

سُکا ڈھینگر اَن سوارے۔

معنے: سُکا ڈھینگر: سکیا ہویا بالن ☆ سوارے: چنگا کردے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی روٹی ٹکر پکان لگیاں جے چُلھ وِچ بالی لکڑ سُکی ہوئی ہووے تاں روٹی چنگی پک جاندی اے اتے اوس دا سواد وی چنگا ہوندا اے۔

سُکا لکڑی وانگوں، کھاوے بکری وانگوں / سُکے لکڑی دی طرح کھائے بکری دی طرح۔

معنے: سُکا: پتلا، کمزور ☆ وانگوں: کی طرح۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنے وجود توں تاں بڑے ای ماڑے اتے پتلے جیہے لگدے نیں پر اوہ روٹی کھان لگیاں بکری وانگ رجدے ای نہیں فیر وی اوہ رہندے اُنج دے اُنج ای نیں۔

سُکی بہی وی آکھے میّوں گھیو نال کھاؤ۔

معنے: سُکی بہی: سوکھی اتے باسی روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دیسی گھیو دا اپنا ای سواد اے اتے اپنی ای طاقت اے۔ اوس نال بندہ بہی روٹی وی کھاندا رہوے تاں اوہ گھیو اپنا اثر وکھاندا اے۔

سنگھوں بیٹھاں ہویا جیہا گُو تیہا گوہیا۔

معنے: سنگھوں بیٹھاں: گلے توں تھلے ☆ گوہیا: گوبر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے شے نوں کھان دا سواد اودوں تیک ای ہوندا اے جدوں تیک اوہ گلے چوں تھلے نہیں اُتر مُڑ کے ساریاں وستاں اِک جیہیاں ای ہو کے رہ جاندیاں نیں۔

سخیاں دے ہتھ لمبیں ہوندے نیں۔

معنے: سخیاں: سخاوت کرن والیاں ☆ ہتھ لمیں ہون: دور تیک پہنچ ہون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سخی ہون ڈاڈھی ای چنگی صفت اے اتے جو بندہ بناں کسے لالچ دے سخاوت کردا رہندا اے رب سچا اوس تے اپنی رحمت دی چھاں کری رکھدا اے اتے اوسدی کنڈ کدی ننگی نہیں کردا۔

سخی منگتیاں دے مُحتاج ہوندے نیں۔

معنے: منگتیاں: منگن والیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سخی لوک منگن والیاں دے مُحتاج ہوندے نیں۔ منگن والے اوہناں دے در تے آون گے تاں ای اوہ سخاوت دا نیک کم کر کے اپنا ناں نیک لوکاں وچ لکھوا سکن گے۔

سر سُٹ تے اوجھری نُوں تاء۔

معنے: سر سُٹ: سر نیواں کردے ☆ تاء: سیک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس زندگی وچ جیوندیاں رہن لئی بندے نُوں بڑی ہمت کرنی پیندی اے اتے جو بندہ سر سُٹ کے بہہ جاوے گا اتے ہمت ہار دیوے گا اوہ ایس جگ اندر بھکھیاں مر جاوے گا۔

سُکھ نہ سوَندی ڈُومنی گھر ہوندے دانے۔

معنے: سُکھ سوَون: آرام کرن ☆ ڈومنی: مراثن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مراثی لوک بڑے ای شاہ خرچ ہوندے نیں۔ ایہہ جو کُجھ کماندے نیں اوہ کھا کے ساہ لیندے نیں اتے جدوں تیک ایہناں دے گھر کُجھ ہووے ایہہ آرام نال نہیں بہندے اتے اوہ خرچ کر کے چھڈ

دے نیں۔

سکھنی بھین بھرانواں توں گھولی۔

معنے: سکھنی: خالی ہتھ ☆ گھولی: قربان ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بھنے جدوں خالی ہتھ ہون تاں اوہ اپنیاں بکدیاں نال بڑی ای ہمدردی جگاندے نیں اتے بھین وی جے بھکھے گھر ہووے تاں اوہ بھراواں دیاں ساہواں نال ساہ لیندی اے۔

سُکیے وڈیایئے تینوں کتھے کتھے پایئے۔

معنے: وڈیایئے: سلاہنا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بھکھے لوک وی ہر تھاں اپنیاں تعریفاں دے پُل بنھدے پھردے نیں اتے ہر اک اگے اپنی وڈوں ای بناندے پھردے نیں۔

سوادلگا کھا کھاں نوں اُٹھ ٹُرے ساکاں نوں۔

معنے: سوادلگا: مزہ آ گیا ☆ کھا کھاں: مُنہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لالچی لوک بناں کسے خاص کم کارتوں سلیھے ٹکر دی آس لے کے ہر تیجے دِن کسے نہ کسے رشتے دار دا جابُوہا کھڑکاندے نیں۔

سُولی دی روٹی اے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دی آمدنی ڈاڈھی ای مُشکل چوں لنگھ کے کمائی گئی دولت پاروں ہوندی اے اتے اوہناں نُوں بڑے ای حساب نال خرچ کرنا پیندا اے۔

سیر دی ہانڈی وِچ سوا سیر پیا تے اوہ اُبل گئی۔

معنے: سیر دی ہانڈی: اوہ ہانڈی جیہدے وِچ اک سیر اناج پکے

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رب سوہنا وی ہر بندے دی اوقات مطابق ای اوس نُوں رزق دیندا اے اتے کئی وار کمینے لوکاں نُوں چوکھا رزق لبھ جاوے تاں اوہ پاٹ پاٹ مرن لگ پیندے نیں۔

شکر خورے نُوں شکر تے مُفت خورے نُوں ٹکر۔

معنے: شکر خورے: شکر کھان والے ☆ مُفت خورے: مُفت وِچ کھان والے نُوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جیہدے نصیب وِچ رب سوہنے نے چنگا کھان پین لِکھیا ہووے اوہ اوسنوں مِلدا رہندا اے پر مُفت وِچ کھان والے لالچی نُوں سدا رُکھے ٹکر ای لبھدے نیں۔

شاکر رہو خُدا دا تھُڑیں نہ وِچ جہان۔

معنے: تھُڑیں: گھاٹا پوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں ہر حال وِچ اپنے رب سوہنے دا شکرانہ کردیاں رہنا چاہیدا اے اتے اجیہا کم کرن والیاں نُوں جگ اندر کدی کسے گل دی تھوڑ نہیں آسکدی۔

عزت دی ادھی چنگی۔

معنے: عزت دی: عزت نال ملن والی ☆ادھی چنگی: گھٹ روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھان پین دی عزت پت نال ای ہونا چاہیدا اے جیہڑے کھان وچ بندے دی عزت سالم نہ رہوے اوہ کھان پین چھڈ دینا چاہیدا اے۔

فاتحہ نہ درود کھان نُوں موجود۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے لالچی ہوندے نیں پئی اوہ کسے دی غمی خوشی وچ رل کے دُعا منگن جوگے تاں ہوندے نہیں پر روٹی کھان نُوں ڈھڈ تے ہتھ پھیر کے اپڑ جاندے نیں۔

فلودہ کھاندیاں جے دند ٹھرن تاں پئے ٹھرن۔

معنے: فلودہ: فالودہ ☆ٹھرن: ٹھنڈ لگے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگی شے نُوں کھاندیاں جے مُنہ ٹھنڈا ہو جاوے تاں اوہ ٹھنڈ جر لینی چاہیدی اے اتے فائدے والی شے دی تھوڑی کھیچل وی جرنی پئے جاوے تاں جر لینی چاہیدی اے۔

فِرنی فلودہ اِکو بھاء نہیں لبھدے۔

معنے: فرنی: اک مٹھی کھاج ☆فلوُدہ: فالودہ ☆بھاء: مُل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ظاہری پکھوں اِکو جیہیاں شیواں دے مُل وچ وی کئی وار زمین اسمان دا فرق ہوندا اے اتے بندہ ظاہری شکل ویکھ کے اوسدا بھاء لاندا اے۔

فقیر دی زبان کیہنے کیلی۔

معنے: کیلی: منتر کیتا' قابو کیتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اللہ سوہنے دے درویش لوک آزاد منش ہوندے نیں اتے اوہ کسے دے اُچے نیویں رُتبے دی پرواہ نہیں کردے ایس لئی سدا سچی گل مُونہہ تے کر دیندے نیں۔

فقیری شیر دا بُرقعہ اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فقیر اُنج تاں بھیڑے حالیں دِسدا اے پر اصل وچ اوہ شیر ہوندا اے جیہنے فقیری دا بھیس وٹایا ہوندا اے۔ ایس لئی اوس نُوں سلام کرن ای چنگا کم اے۔

فقیر' فاقہ تے فِکر تِنوں اکٹھے نہیں رہ سکدے

معنے: فاقہ: بھکھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی فقیری صبر دا چولا پان دا ناں اے پر بُوہے بُوہے جا کے منگن والے نہ تاں فاقہ ای جر سکدے نیں اتے نہ ای فِکر کرن دا ول سِکھ سکدے نیں۔

فقیراں لئی دال ای ساگ اے۔

ویرو: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑے بندے نُوں سادہ خوراک وی لبھ جاوے تاں اوہ اوس نال چائیں چائیں ڈھڈ بھر کے سوں جاندا اے اتے ٹکڑیاں وانگ نِشک ہیٹیاں نہیں کردا۔

قورمہ بُسیا وی دال نالوں چنگا ای ہوندااے۔

معنے: بُسیا: باسی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی شریف بندہ جیکر مالی پکھوں لِسا وی ہووے تاں اوہ بے غیرت امیر نالوں چنگا ای ہونداا ے اتے کِتے ویلے کویلے کم آای جانداا ے۔

کاسہ بھر کھاون تے کروکوڑن۔

معنے: کرو: کرن والے☆کوڑن: آہلسی، نکمے۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کھان پِین نوں تاں چوکھے ای تکڑے ہوندے نیں پر کم کار کرن لگیاں اوہناں نُوں اُکی موت ای پے جاندی اے۔

کاں دِتا ٹنگوا تے میرا کیا بھکھڑا۔

معنے: کاں: کوا☆بھکھڑا: بھوکھڑا، بھکھو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے ایس جگ اندر آپ تاں ککھ بھن کے دوہرا نہیں کردے پر اوہ منگ تنگ کے جاں ہور کمینگی جاں ذلالت نال روٹی دی بُرکی کھا ای لیندے نیں۔

کِتھے بی بی کِتھے باندی۔

معنے: کِتھے: کس تھاں☆بی بی: مالکہ☆باندی: نوکرانی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کھان پِین جاں جاہ وجلال ولوں گھر دی مالکہ نال اوسدی نوکرانی کدی وی نہیں رَل سکدی اتے نوکرانی وِچاری منگ کھان تے لگی ہوندی اے۔

کُتے کھان جلیبیاں پروٹ بھکھے۔

معنے: پروٹ: پروہنے، گھر والے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گھراں وِچ انج وی ہونداا ے پئی اوتھے کُتے بِلے تاں موج میلہ کرن لگے ہوندے نیں پر گھر والے جاں پروہنیاں نُوں کوئی روٹی پُچھ دا ای نہیں۔

گُجھ لبھا تے موج کرلئی نہیں تے منجی اُتے پے رہے

معنے: موج کرلئی: مزہ کرلیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی نکمے اتے آہلسی لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہناں نُوں جے رب سببیں گُجھ لبھ جاوے تاں کھا لیندے نیں نہیں تے منجی تے پے کے لوسنیاں لیندے رہندے نیں۔

کھانہ پی موٹا پیا تھی۔

معنے: تھی: ہو۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کسے نُوں کھان پِین لئی تاں دیندے گُجھ نہیں پر اوسنوں موٹا تازہ رہن لئی پرت پرت کے آکھی لگے جاندے نیں۔

کھاہد اپنا لاہ دا سُتھر یا دم دا کیہ وساہ۔

معنے: لاہ دا: فائدے دا☆وساہ: اعتبار۔

ویروا: بابا سُتھرے شاہ ہوراں دے ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو گُجھ بندہ کھا لوے اوہ ای اوس لئی فائدے وند

ہوندا اے۔مرن دا کاہدا پتہ اے پئی کیہڑے ویلے مر جاویئے۔

کدی گونڈے دے ایس پار کدی اوس پار۔

معنے: گونڈے: دورے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی آہلسی لوک کرن کترن جو گے تاں ہوندے ککھ نہیں پر اوہ سدا کھان پین والیاں بھانڈیاں دے دوالے پھر دے رہندے نیں۔

کدی نہ رَجی ہاجراں پیو گھرا کودھی۔

معنے: رَجی: رج کے روٹی کھادی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی رجیاں پجیاں دیاں وی اکھاں نہیں رجدیاں اتے اوہناں دا کھان دا ہاڑیا کدی وی نہیں مکدا سگوں اوہ ہر ویلے کھان پین ای ٹُرے رہندے نیں۔

کدی نہ ویکھی چدر چدری۔

معنے: چدر: چادر ☆ چدری: نکی چُنی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنی غریبی اتے مرتن ول نہیں ویکھدے سگوں اوہ تگڑیاں تگڑیاں خواباں ویکھن لگ پیندے نیں اتے صبر شُکر نہیں کردے ایس لئی خوش نہیں رہندے۔

کِسے نُوں وتاؤں موافق کِسے نُوں چَچ۔

معنے: وتاؤں: ہوں، بینگن ☆ چَچ: بھجھ، چاولاں دا پانی

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھان پین والے دے سبھاء مطابق اوسنوں جو شے ای سُکھا جاوے اوہ ای اوسنوں کم دے جاندی اے، ضروری نہیں پئی اک لئی چنگی شے ہر اک لئی ای چنگی ہووے۔

گلا چلے سَتر بلا ٹلے۔

معنے: گل: جسم دا پنجر ☆ چلے: چلدا پھر دا ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دا جسم جے چلدا پھر دا ہووے اتے اوسدی صحت چنگی ہووے تاں بیماریاں اوس تے گھٹ حملہ کر دیاں نیں اتے جدوں بندہ کمزور ہو جاوے تاں کئی بیماریاں اوسنوں آن گھیر دیاں نیں۔

کم کھاوے، غم نہ کھاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں روٹی ٹکر کھان لگیاں چوکھا پرہیز کرن دی لوڑ ہوندی اے اتے سیانف کرنی چاہیدی اے۔جو بندہ روٹی گھٹ کھاندا ہووے گا اوس نُوں بیماری اتے پریشانی وی گھٹ ای پیش آوے گی۔

کم دی کوہڑی مُنہ دی تجر۔

معنے: کوہڑی: اپاہج ☆ تجر: تازہ سُوئی مجھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں نُوں کم کار کرن لگیاں سپ سنگھ جاندا اے اتے اوہ بہانے بنان لگ پیندے نیں پر روٹی کھان نُوں باہواں ٹنگ کے سبھناں توں اگے ہوندے نیں۔

کھاہدی دال تے شکر کاہدا۔

معنے: کاہدا: کیہڑی گل دا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی جے کتوں من پسند شے مل جاوے تاں اوس لئی تاں اگلے دا شکریہ کر دیندے نیں پر جے کوئی عام جیہی شے ملے تاں شکریہ کرنوں وی گھابردے نیں۔

کھاہدے تے کھاہدا اوہ وی گوایا۔

معنے: کھاہدے تے کھاہدا: روٹی کھان مگروں پرت کے کھالئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی پیٹو لوک اپنے آپ ول جھاتی نہیں ماردے سگوں بیٹھ اُتے کھائی ای گگے جاندے نیں اتے مگروں جدوں ڈھڈ بھار نہیں چک سکدا تاں اُلٹیاں کرن بہہ جاندے نیں۔

کھان پین نُوں کاکو تے دھوَن بھناوے کاما۔

معنے: کاکو: لڑکی ☆ دھوَن: گردن ☆ بھناوے: تڑاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار اِنج ہوندا اے پئی کھا تاں کوئی گھر دا جی ای جاندا اے پر لوک ڈانگ پھڑ کے اپنے نوکرنوں مارن لئی ٹُر پیندے نیں۔

کھان پین وِچ کیہ شرم اے / کھان پین ویلے شرم کیہی۔

معنے: کیہی: کس طرح دی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں بھکھ لگی ہووے تاں اوس نوں روٹی منگ کے وی کھا لینی چاہیدی اے اتے ایس وِچ شرم کر کے بھکھیاں رہن نال کوئی فائدہ نہیں ہوندا۔

کھان دے دند ہور وکھان دے دند ہور۔

معنے: ہور: اور۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اپنا اصل چہرہ لوکاں نُوں نظر نہیں آون دیندے اتے اوہناں ہاتھی وانگ کھان والے دند ہور رکھے ہوندے نیں اتے وکھان والے دند ہور رکھے ہوندے نیں۔

کھان نُوں زچہ' کمان نُوں بچہ۔

معنے: زچہ: زچ ہون والی' تکلیف جرن والی ☆ کمان: کمائی کرن' محنت کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کمائی کرن نوں تاں کوئی ہور ہوندا اے پر اوسدی کمائی نُوں بہہ کے کھان اڈان والے ہور ہوندے نیں جو کھا کے اگلے دی نیکی نُوں پلّے وی نہیں بنھدے۔

کھان ویلے اگے اگے کم ویلے پچھے پچھے۔

معنے: اگے اگے: سبھ توں اگے ☆ ویلے: وقت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایڈے چاتر ہوندے نیں پئی اوہ روٹی کھان لئی تاں سبھ توں موہرلی صف وِچ جا بَہندے نیں پر کم کرن ویلے داء گھسائی

کردے پھر دے نیں۔

کھانا منگ کے مارنے ڈکار۔

معنے: منگ کے: بھیکھ لے کے ☆ مارن ڈکار: ڈکارن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دی حثیت تاں ایہ ہوندی اے پئی اوہناں دے گھر کھان نوں وی نہیں ہوندا پر اوہ اُنج ای ٹکے ڈکار مار مار لوکاں نوں اپنا پھوکا دکھاوا وکھاندے رہندے نیں۔

کھاندیاں تے خزانے وی مُک جاندے نیں۔

معنے: کھاندیاں: کھائی جاندیاں ☆ مُک جاندے: ختم ہو جاندے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ نرا پرا کھان تے ای ہو رہوے اتے ہتھیں کار کرن چھڈ دیوے تاں اوس دے گھر لکھاں وی ہون تاں اوہ مُک جاندے نیں۔

کھاوے کھواوے سدا سُکھ پاوے۔

معنے: کھواوے: کھلوائے ☆ سُکھ پاوے: آرام پاوے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ آپوں کمائی کر کے کھاندا اے اتے گھر آئے گئے دی ٹہل سیوا کردا رہندا اے رب اوسدا رزق کدی نہیں گھٹن دیندا اتے اوہ سدا سُکھی رہندا اے۔

کنیں نُوں کنیں دی بلی نُوں دئیں دی۔

معنے: کنیں: کسے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کسے نُوں اپنا ڈِھڈ بھرن دی پئی ہوندی اے۔ اتے بندہ بھلا کسے دی ہمدردی دی گل کردا ہووے پر جدوں تیک اوسدا اپنا ڈِھڈ نہ بھر جاوے اوہ ہور کسے دا بھلا گھٹ ای کردا اے۔

کھائی بھلی جاں جائی۔

معنے: کھائی بھلی: کھادی چنگی ☆ جائی: دھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لکھ اپنی اولاد وی ہووے پر کھادا اپنا ای کم دیندا اے اتے اپنے کھادے نال ہور کجھ نہیں رلدا ایس لئی اپنے کھان پین دا خیال رکھنا چاہیدا اے۔

کھائی بھلی جاں مائی، مائی دے سر چھائی۔

معنے: مائی: ماں ☆ چھائی: خاک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھ ایڈی بُری شے وے پئی جدوں ایہ لگی ہووے تاں ہور کجھ نہیں سُجھدا اتے ساک سَین وی سارے بھلھ جاندے نیں۔ اوس ویلے ماں پیو وی چیتے نہیں رہندے۔

کھٹ کے کھاون اتے جواناں دی موت مرن اِکو جیہی گل اے۔

معنے: کھٹ کے کھاون: کمائی کر کے کھاون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انکھ آن والے مرد

کدی کسے دے اگے ہتھ نہیں کردے سگوں اوہ اپنے ہتھیں کمائی کرکے کھاندے نیں اتے جدوں کتے لڑائی داپڑ تجھ جاوے تاں اوہ اوتھے مر جاندے نیں پر کنڈ کدی نہیں وکھاندے۔

کھلؔ اُڈ کے مُونہہ وچ نہیں پئی۔

معنے: کھل: تھوڑی مھو نڈ ☆ پئی: گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بندے انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہناں نُوں کئی دن کھان نُوں کُجھ نہیں ملدا اتے اوہ بھکھاں جھاکھدے ای ویلا لنگھاندے نیں۔

کال سبھ دے نال۔

معنے: کال: قحط۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں وی کسے علاقے وچ کوئی آفت آ جاوے جاں قحط پے جاوے تاں اوہ ساریاں دے نال ای ہوندا اے اتے جگوں باہرا کوئی کم کسے نال نہیں ہوندا۔

کر بلاؔ تے بھرے پلا۔

معنے: بلا: ہمت ☆ پلا: دامن، پلو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے بندے نُوں ایس جگ اندر جیوندیاں رہن لئی ہمت کولوں کم لے کے اپنا کم کار کردیاں رہنا چاہیدا اے اتے جدوں بندہ ہمت کردا رہوے گا تاں ای اوسدی پُوری پوے گی۔

کھانا چھان بُورا تے پد باداماں دے۔

معنے: چھان بورا: فضول چیزاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ہر کم کرن لگیاں اپنی اوقات نہیں ویکھدے۔ اوہ گھروں کھا کے کُجھ ہور نکلے ہون گے اتے لوکاں نُوں کُجھ ہور دسدے پھرن گے۔

کھانا سُوہڑا پد مَیدے دے۔

معنے سُوہڑا: سُوہڑی، چھان بُورا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوک ہر پل ہر تھاں اپنی وڈوں بنان دے ای چکر وچ پے رہندے نیں اتے اوہ گھروں کوئی دال ساگ کھا کے وی نکلے ہون گے تاں باہر آکے اُنج ای سنکیاں پھڑاں ماردے پھرن گے۔

کھانے جَوں تے پھوسیاں مَیدے دیاں۔

معنے: جوں: جو ☆ دیاں: دیاں۔

ویروا: پوٹھوہاری لہجے دے ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک بڑے ای چاتر اتے چالاک ہوندے نیں اتے اوہ کدی وی لوکاں اُتے اپنی اصلی مالی حالت ظاہر نہیں ہون دیندے۔

کھاؤ پیؤ کرو آنند بھکھاں دے لئی پرمانند۔

معنے: آنند: مزے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی گھراں دے کُجھ جی وچارے ساری عُمر کمائی کر کر ہف جاندے نیں

۔اوہناں دی ساری کمائی لوک کھا جاندے نیں پر اوہ وچارے بُھکھاں بھوگن جوگے رہ جاندے نیں۔

کھِڑے متھے ساگ دتا' ماس نالوں چنگا۔

معنے: کھِڑے متھے: ہسدے متھے' خوشی نال ☆ ماس: گوشت

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کسے گھر آئے نوں ہسدے متھے ساگ ای دے دیویے تاں اوہ اوس گوشت نالوں کتے چنگا ہوندا اے جوا گلے نوں متھے تے وٹ پا کے دیویے۔

کسے گولی نے کسے لُولھے دے سر تے کنگو دی کٹوری ڈولھ دِتی سی۔

معنے: گولی: باندی' نوکرانی ☆ لُولھے: اپاہج ☆ کنگو: پتلی لسی ☆ کٹوری: بھانڈا ☆ ڈولھی: پلٹائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی اپنے توں گھٹ حثیت دے بندے نال مزاخاں کردا اے اتے اوہ آپ بھانویں کسے گھڑے دا وی ڈھکن نہ ہووے پر اپنے توں ہیٹھے نال جگت ضرور کردا اے۔

کھاڈے تے آئی تریہائی نہیں رہندی۔

معنے: کھاڈا: کھال' ٹویا' ٹوبہ ☆ تریہائی: پانی دی سک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نوں منزل تے اپڑ کے کاہلیاں نہیں پینا چاہیدا۔ اوتھے اپڑ کے تاں ساریاں دا کم سوَر ای جاندا اے اتے کھوہ تے اپڑ کے بندہ بھانویں گھڑی مگروں ای پِے پانی پی ای لیندا اے۔

کھان نوں گُلی ہووے' سوَن نوں جُلّی ہووے اتے رہن نوں کُلی ہووے۔

معنے: گُلی: روٹی ☆ جُلّی: رضائی ☆ کُلی: مکان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جے بندے نوں عزت دی روٹی لبھدی ہووے' آرام کرن لئی گھر ماڑا موٹا منجی جُلا وی ہووے اتے اوسدا اپنا ماڑا موٹا گھر وی ہووے تاں اوہ اپنے آپ نوں سُکھی سمجھے۔

کدی کاں دی وی سُنی گئی اے۔

معنے: سُنی جان: دِن پھرن' مقدر جاگن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑے سدا ماڑے ای رہندے نیں اتے اوہ سدا دھکے دھوڑے ای کھاندے رہندے نیں۔ سرکارے دربارے اوہناں دی کدی وی نہیں سُنی جاندی۔

کھوتے کھان جلیبیاں تے بُھکھے مرن گھمیار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کئی دیساں اندر انج دی وی اندھ راجہ بیدادنگری ہو جاندی اے پئی اوتھے نوکرتاں موج میلہ کردے پھردے نیں پر مالک وچارے بُھکھاں جرن تے لگے ہوندے نیں۔

کھیر' اَمُولی' وَنگا' تر' لُون ہناں نہ کھایا کر۔

معنے: ونگا: اِک پھل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کھیر انمولی ونگا اے تر کھان لگیاں اوس نوں نمک ضرور لا لینا چاہیدا اے ایس نال اوہناں دا سواد وی ودھ جاندا اے اتے اوہ ہضم وی چھیتی ہو جاندے نیں۔

کھل پتاسیاں دا مینہہ۔

معنے: کھل: چھولیاں دا بھجیا ہویا دانہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی وار کسے دے مقدر انج دے کھلھدے نیں پئی اوسنوں کھان پین والیاں وستاں چوکھیاں ای کھان نوں لبھ جاندیاں نیں۔

کیہڑی بُرکی اے۔

معنے: بُرکی: روٹی دا گرانہہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی زندگی ایڈی سہل شے دا ناں نہیں اتے ایس نوں مجھن تے چوکھا چر لگ جاندا اے ایہ نری بُرکی وانگ نہیں پئی جدوں دِل کیتا منہ وچ پالئی۔

کیہ درزی دا کوچ کیہ مقام۔

معنے: کوچ: روانگی ☆ مقام: پڑاؤ ڈیرا لان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑے بندے نے کتے واہنڈیاں کیہ جانا ہوندا اے اتے اپنے گھر کیہ رہنا ہوندا اے۔ اوسدا کسے پاسے غریبی ای ساہ نہیں نکلن دیندی۔

گدڑ دے آکھیاں بیر نہیں پکدے۔

معنے: آکھیاں: کہن تے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کمینے بندے کولوں لکھ آس لا کے بہہ رہوئیے پر اوہ آس کدی نہیں پوری ہوندی ایس لئی اوس توں آس لان ای فضول اے جیہدا لکھ فائدہ نہیں ہو سکدا۔

گرمی سبزہ رنگاں توں تے گھر وچ بھُنی بھنگ نہیں

معنے: سبزہ رنگاں: ہرے رنگ ☆ بھنگ: بوٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی بھکے لوک اُنج ای لوکاں وچ بیٹھے کھلوتے ناز نخرے وکھاندے رہندے نیں اتے اوہناں دے گھر وچ کھان نوں کجھ وی نہیں ہوندا۔

گاں چوئی گُجڑے نہ وسے نہ اُجڑے۔

معنے: گُجڑے: کُجا "مٹی دا نکا بھانڈا" ☆ وسے: آباد ہووے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں گاں دُدھ ای اوناں گو دینا اے پئی جیہدے نال گھر والیاں دا کجھ نہ بنے تاں اوہ گھر کِناں کو چر آباد رہ سکدا اے۔ اوہدے والی تے اوہ گل ہوندی اے پئی نہ اوہ اُجڑدا اے تے نہ ای وسدا اے۔

گُڑ تے مکھیاں آ ای جاندیاں نیں / گُڑ تے مکھی آوندی اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جتھے وی کوئی کھان پین والی وست ہووے گی اوتھے بھکھ مرے لوک اپڑ ای جان گے اتے اپنا لالچ پورا کرن دی واہ لان گے۔

گھر دانے نہیں تے ماء چکی تے۔

معنے :ماء: ماں ☆ چکی تے: دانے پیہن گئی ہوئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں گھر دانے پھکا تاں ہوندے کوئی نہیں پر اوہ اپنا بھرم رکھن لئی لوکاں نُوں دسن لگے ہوندے نیں پئی ساڈی ماں چکی تے دانے پیہن گئی ہوئی اے۔

گندے گھروں کھانا' ہمیش دا طعنہ۔

معنے: ہمیش: ہمیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی روٹی پانی وی کسے چج دے گھروں ای کھانا پینا چاہیدا اے۔ کسے کبدھے دے گھروں روٹی کھان نال نت دے مہنے ہوڑے جرنے پیندے نیں۔

گُھاں وچ لیوڑ تے کتیاں نُوں گورگور۔

معنے: گھاں: بانہواں دا اُتلا حصہ ☆ لیوڑ: کچی مٹی دا کندھ توں لتھیا لئے اُکھڑیا ہویا پرانا پلستر ☆ گور گور: کتیاں نُوں پچکارن۔

ویروا: اس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی چاتر لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہناں دے کول تاں کسے نُوں دین لئی ہوندا کُجھ نہیں پر اوہ لوکاں نُوں کُجھ دھوکھا دے کے اپنی وڈوں بنائی جاندے نیں۔

گھیو کتھے گیا اَنے کھچڑی وِچ۔

معنے: گھیو: دیسی گھی ☆ کھچڑی: دال پا کے پکائے چول۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں گھر دا مال گھر دیاں تے ای خرچ ہو جاوے تاں حساب کیہدے نال کرنا ہوندا اے۔ گھیو کھچڑی نُوں لگیا نظر ای نہ آوے تاں اوتھے کوئی کیہ کرے۔

گھر بھانویں اپنا نہیں پر ڈھڈ تے اپنا اے۔

معنے: ڈھڈ: پیٹ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں کھان لگیاں ایہ گل چیتے رکھن چاہیدی اے پئی اوہ جیہڑے گھروں روٹی کھان لگیا اے اوہ بھانویں اوسدا اپنا نہیں پر اوسدا پیٹ تاں اپنا اے' ایناں نہ کھاوے پئی اوہ پاٹ ای جاوے۔

گُرو کھاوے گی تے ہنیرے وِچ وی آوے گی۔

معنے: ہنیرے وچ: راتیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہنوں کھان لئی دِتا جاوے اوہ جے کسے نسل دا ہووے تاں پچھے پچھے ٹریا پھردا اے اتے کدی چھڈ کے نہیں جاندا۔

گنجی پیکے گئی تے جُتیاں لے آئی۔

معنے: گنجی: والاں توں بنا عورت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے ماڑے لوکاں دی کسے تھاں وی کوئی عزت نہیں کردا اتے جے اوہ اپنے نکڈے ساکاں کول وی جان تاں اوہ وی گلوں ای لاہ چھڈدے نیں۔

گُونگے سُفنا ڈِٹھا اندر و اندر پچھتاوے۔

معنے: سُفنا: خواب ☆ ڈِٹھا: ویکھیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک گل تاں کرن وی جان دے نیں پر اوہناں وچ تگڑیاں سامنے گل کرن دی ہمت نہیں ہوندی اتے اوہ دل وچ ای دندیاں للک للک کے رہ جاندے نیں۔

گوشت کھا لیندے نیں اتے ہڈیاں سُٹ دیندے نیں۔

معنے: سُٹ دیندے: بیکار جان کے سُٹ دیندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوکاں نوں جدوں چوکھا رزق لبھ جاوے تے اوہ نشک بیلیاں کرن لگ پیندے نیں اتے ماڑی شے پسند ای نہیں کردے۔

گوہ گہیرا' سیہہ ساون' اسوں کتّیں لومڑی کئی راجے کھاون۔

معنے: گوہ گہیرا: رینگن والا اِک جانور ☆ سیہہ: کنڈیالا جانور

ویروا: ایس اکھان وچ اسلام توں اگدوں دے لوکاں بارے دسیا گیا اے پئی گوہ گہیرا اتے سیہہ دا گوشت ساون مہینے بڑے شوق نال کھاندے سن اتے اسوں کتیں وچ لومڑی دا گوشت بڑے چاء نال کھاندے سن۔

گُڑ ہووے تے پُوڑے کڈھاں' تیل لواں ہدھار جے گھر آٹا ہووے۔

معنے: پُوڑے: ساون مہینے وچ پکایاں جان والیاں مٹھیاں روٹیاں ورگے پاپڑ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑے لوک سارا دن اپنے من وچ ایہ کُجھ ای سوچدے رہندے نیں پئی اوہ فلانی شے وی کسے دن ضرور کھان گے پر اوہناں نُوں نصیب کُجھ وی نہیں ہوندا اتے اوہناں دی سوچ دل وچ ای رہ جاندی اے۔

گھوڑے کنگلیاں دے گھر نہیں ہوندے اتے مجھیں بھکھیاں تنگیاں دے گھر نہیں ہوندیاں۔

معنے: کنگلیاں: ماڑیاں اُکے غریباں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گھوڑا رکھن عام ماڑے بندے دا کم نہیں اتے اوس دی سانبھ سنبھال تے چوکھا خرچ وی ہوندا اے اِنج مجھاں وی ماڑا بندہ نہیں پال سکدا۔

گیہوں دی روٹی نُوں فولاد پیٹ دا چاہیدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی چنگا کھا لینا تاں کوئی خوبی نہیں اصل خوبی تاں کھاہی کے اوسنوں پچالین اے نہیں تاں بُہتے کھان مگروں اوکھے ہوندے پھر دے نیں۔

گوشت گاؤ گاہ بگاہ' گوشت مچھی ماہ بماہ' گوشت بُز ہرگاہ۔

معنے: گاؤ: گاں ☆ گاہ بگاہ: کدی کدی ☆ ماہ بماہ: ہر مہینے ☆ بُز: بکری ☆ ہرگاہ: ہر ویلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ گوشت کھان بارے مت دِتی گئی اے اتے دسیا گیا اے پئی گاں دا گوشت کدی کدی کھانا

چاہیدا اے، مچھی دا گوشت مہینے وچ اِکوار کھانا چاہیدا اے پر بکری دا گوشت کھاندیاں ای رہنا چاہیدا اے۔

گھیو اُنگلیاں تے تل چونڈیاں۔

معنے: چونڈیاں: چُٹکیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر شے نوں کھان دا اک طریقہ اے۔ گھیو اُنگلیاں نال لا کے ای کھادا جا سکدا اے اتے جے تل کھانے ہون تاں اوہ چونڈیاں بھر بھر کھانے پیندے نیں۔

گھر بھکھ ننگ تے بُوہے تے ڈیڈھیاں۔

معنے: بھکھ ننگ: غریبی ☆ ڈھیڈیاں: ڈیوڑھیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دے گھر وچ پائی پیسہ تاں ہوندا کوئی نہیں اتے ہر پاسے بھکھ نچدی ہوندی اے پر اوہناں نے اپنے بُوہے تے ڈیوڑھیاں اساریاں ہوندیاں نیں پئی لوکاں نوں دھوکھا دِتا جا سکے۔

گوشت سڑیا وی دال نالوں چنگا ہوندا اے۔

معنے: سڑیا: پکان لگیاں سڑ گیا ہویا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی گوشت جے پکان لگیاں سڑ کے خراب وی ہو جاوے تاں وی اوہ دال اتے ہور سبزیاں نالوں سوادی ای ہوندا اے۔

لکڑ دی روٹی ڈھڈ تے بنھیاں بھکھ نہیں لہندی۔

معنے: ڈھڈ: پیٹ ☆ لہندی: مکدی، اُتردی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھ لگی ہووے تاں اوہ روٹی نال ای مک سکدی اے جے کوئی ایہہ سمجھے پئی بھکھے نوں ہریاں گلاں سُنا کے جاں اوسدے ڈھڈ تے لکڑ دی روٹی بنھ دتیاں بھکھ لہہ جاوے گی تاں اوہ مُورکھ اے۔

لوبھی نوں کدے سنتوکھ نہیں۔

معنے: لوبھی: لالچی ☆ سنتوکھ: صبر۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ صبر کرن والا ہووے گا رب اوسنوں سکون آرام دے دیندا اے پر جو بندہ چوکھا لالچی ہووے اوسدا ڈھڈ کدے نہیں بھریا جاندا اتے نہ ای اوسنوں صبر آوندا اے۔

لُوٹے وِچ دانے تے کُدھن گُلانے۔

معنے: گُلانے: مُنج کُٹ کے روٹی کھان والے۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی رجیا اوہیو ہوندا اے جو دِلوں رجیا ہووے اتے جو اپنی فطرت توں کمینا ہووے اوس کول رِزق وی آ جاوے تاں وی اوہ ہوچھیاں حرکتاں توں نہیں مُڑ سکدا۔

لوڑاں پُتر وکا دیندیاں نیں۔

معنے: لوڑاں: ضرورتاں ☆ وکا دیندیاں: مُل وِچ دیندیاں

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دُکھ، بھکھ اتے بیماری ایہجے روگ نیں جیہناں پاروں بندہ مجبور ہو کے اپنی اولاد ورگی نِگدی شے وی ویچن لئی مجبور ہو جاندا اے۔

لیاتلی تے کھاہدا گلی تے۔

معنے: تلی تے: ہتھیلی تے ☆ گلی تے: گلی وِچ کھلو کے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دی بھیڑی عادت ہوندی اے پئی اوہناں کول چنا ٹکر وی ہووے تاں اوہ دی لوکاں نُوں وکھان لئی اوس نُوں گلی وِچ لے کے نکل جاندے نیں اتے اوسداوی وکھاوا کر دے رہندے نیں۔

لُون دا آسرا ای بڑا ہونداا ے۔

معنے: لُون: نمک۔

ویرو: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ بھکھا ہووے اتے اکا مرن تے آیا ہووے تاں اوس کول بس لُون ای ہووے تاں اوہ اوس نُوں چٹ کے وی گُجھ چر لنگھا سکدا اے۔

لُون نُوں ہلا تے کھان گے بلا۔

معنے: ہلا: ہلان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑے لوک ہانڈی وِچ نرا لُون پا کے ای جے ہلائی جان گے تاں اوہ ہانڈی پک کے کیک تیار ہووے گی اتے اوس گھر دے کھان والیاں لئی کیہ پک کے تیار ہووے گا۔

لیکھا اپنی تھاں مُونہہ اپنی تھاں۔

معنے: لیکھا: حساب ☆ تھاں: جگہ۔

ویروا: ایس کھان وِچ دسیا گیا اے پئی حساب کتاب تاں ہونداای رہنداا ے پر جدوں کسے نُوں بھکھ لگی ہوئی ہووے تاں اوس نُوں پہلاں روٹی کھوا کے اوس نال حساب کرنا چاہیدا اے۔

ماڑیاں دے گُن وِچے۔

معنے: ماڑیاں: جمع ماڑے دی' غریب ☆ گُن: خوبیاں ☆ وِچے: اندر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی غریب بندہ لکھ کروڑ خوبیاں دا وی مالک ہووے پر اوسدی غریبی اوسدیاں خوبیاں نُوں کھا جاندی اے اتے اوسدے گُن کدی وی اُگھڑ کے سامنے نہیں آوندے۔

ماس بناں رسوئی گھاس۔

معنے: ماس: گوشت ☆ بناں: بغیر ☆ رسوئی: کھان پکان لئی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کھانیاں وِچوں گوشت سبھ توں چنگا لگدا اے اتے جتھے گوشت نہ پکیا ہووے اوتھے باورچی خانہ برباد جیہا ای لگدا اے۔

ماس کھاوے ماس ودھے' گھیو بل ودھائے' ساگ کھاہدیاں اوجھڑی پھر بل کتھاوں آئے۔

معنے: ماس: گوشت ☆ بل: طاقت ☆ کتھاوں: کتھوں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گوشت کھاہدیاں جسم تگڑا ہونداا ے اتے گھیو کھاہدیاں جسم وِچ طاقت پیندی

اے پر ساگ کھان نال ڈِھڈ ای وڈا ہو سکدا اے اتے طاقت کوئی نہیں آؤندی۔

من بھاؤندا کھائیے تے جگ بھاؤندا ہنڈائیے۔

معنے: من بھاؤندا: دِل نُوں چنگا لگن والا ☆ جگ بھاؤندا: دُنیا نُوں چنگا لگن والا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بندے نُوں کھان پِین اپنی من مرضی دا کرنا چاہیدا اے اتے کپڑا اوہ پانا چاہیدا اے جہیں دُنیا دے عام لوک پسند کردے ہون۔

مجھ مجھلی نہ کائی، پیریں جُتی اے پرائی۔

معنے: مجھ: لک ☆ مجھلی: لکدی تہبند۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی گھراں وِچ غریبی اینی دھاہ کے وڑ جاندی اے پئی اوس گھر دے جیاں کول لک بنھن لئی کپڑا وی نہیں ہوندا اتے اوہناں پیراں وِچ جُتیاں وی کسے توں منگ کے پائیاں ہوندیاں نیں۔

مچھی سول باقی مخول، مچھی بام پاوے شام۔

معنے: سول تے بام: مچھی دیاں قسماں۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سول مچھی کھان دے حق بڑی ای چنگی ہوندی اے اتے ہور کوئی مچھی اوسدے نال نہیں رَلدی۔ پر جے بندہ بام مچھی گھر لے آوے تاں اوسدے کنڈے چگدیاں ای شام پے جاندی اے۔

مُنہ آکھے مٹھا مٹھا، ڈِھڈ آکھے کُجھ نہ ڈِٹھا۔

معنے: ڈِھڈ: پیٹ ☆ ڈِٹھا: ویکھیا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ایڈے چارُو ہوندے نیں پئی اوہناں دا کھان لگیاں رج ای نہیں ہوندا۔ اوہ کھائی گے جاندے نیں اتے اوہناں دا ڈِھڈ رجدا ای نہیں۔

منگ تنگ دے ٹکرے بَراخُدائی دی جنج۔

معنے: منگ تنگ: بھیکھ منگی ☆ ٹکرے: ٹوٹے، روٹیاں دے ٹکرے ☆ براخدائی: خدا واسطے والے ☆ جنج: بارات۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ساری عمر منگ تنگ کے ای گذارا کر لیندے نیں پر اوہ فیر وی پھوٹڈاں مارنوں نہیں رہ سکدے اتے ویلے کویلے اپنا ٹوہر ٹپا وکھانوں نہیں رہ سکدے۔

ماسی دی مہمانی ہتھ لا پچھانی۔

معنے: ماسی: خالہ ☆ پچھانی: پہچانی۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماسی دے بھنیویں جدوں ماسی دے گھر جان تاں اوہ کوئی خاص اہتمام نہیں کردی سگوں عام پکی ہوئی روٹی نال ای اوہناں نُوں وی بھگتا چھڈدی اے۔

مانگھ ننگے وساکھ بھکھے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑے بندے نُوں نہ سیال وِچ کوئی موٹا کپڑا پان نُوں لبھدا اے اتے نہ ای ہاڑ وِچ کھان نُوں پجدی روٹی لبھدی اے اوہ وچارا ہکو

تکیاں وچ ای زندگی لنگھا دیندا اے۔

مُچھ مروڑا روٹی توڑا۔

معنے: مُچھ مروڑا: ہر ویلے مُچھاں نُوں تاء دین والا ☆ روٹی توڑا: روٹیاں دا ویری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک بڑے ای بڈ حرام اتے آہلکی ہوندے نیں اوہ سارا دن بہہ کے مُچھاں نُوں تاء دیندے رہندے نیں اتے مُفت دیاں روٹیاں پاڑھدے رہندے نیں۔

مُردہ دوزخ وِچ جاوے جاں جنت وِچ سانوں اپنے حلوے نال غرض اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مُلاں نُوں مُردے دی جزا سزا نالوں ودھ اپنے ڈھڈ دی فکر ہوندی اے اتے اوسنوں مُردے دے جنت دوزخ وچ جان دی ماسہ فکر نہیں ہوندی۔

مک اِک کھاتے دُوجی تک، تیجی بنھیں لک تے چڑھیں ڈھک۔

معنے: مک: مکی ☆ تک: ویکھ ☆ ڈھک: اُچی تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مکی دی روٹی ہولی ہوندی اے اتے کھان توں مگروں چھیتی بھکھ لگ جاندی اے اتے کوئی کم کار کرن لگیاں چھیتی بھکھ لگ جاندی اے۔

مکھن کھاہدیاں کسے دے دند نہیں بھجدے۔

معنے: بھجدے: ٹُٹدے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں کوئی چوکھا ای سوکھا کم کردا ہووے تاں اوس ویلے وی اوہ اپنے کم دا احسان جتاوے تاں اوہ مُورکھ ہوندا اے اوس نال تاں اوسدا کُجھ جاندا ای نہیں۔

مکھی چھڈ کے ہاتھی نِگلن چنگا کم نہیں ہوندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ظاہری پکھوں ایماندار اتے پارسا بن لئی چھوٹیاں بدیاں توں پرہیز کردے نیں پر جدوں کوئی چوکھا مال لبھ جاوے تاں اوہ گھوں گھپ کر جاندے نیں۔

مُونہہ وِچ روٹی سر وِچ جُتی۔

معنے: جُتی: جُوتا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں نُوں لعنتی چڑھی دی ماسہ پرواہ نہیں ہوندی اوہناں نُوں اُتوں جُتیاں دی وجدیاں جان تاں اوہ تھلیوں روٹیاں کھائی لگے جاندے نیں۔

مُونہہ وِچوں رال ڈِگدی اے۔

معنے: مُونہہ وِچوں رال ڈِگن: لالچی ہون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے لالچی ہوندے نیں پئی اوہ کسے دی کوئی کھان والی چیز ویکھ

لین اوہناں دے مُونہہ چوں رال ٹپکن لگ پیندی اے۔

موہرے چرے تے پچھے آوے، وچھا مرے دُدھ دے ہاوے۔

معنے: موہرے: اگے☆ چرے: چگے☆ وچھا: گاں دا بچہ ☆ ہاوے: گھاٹے پاروں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے ہون دے نیں پئی اوہ کھان پین نوں تاں تگڑے ہوندے نیں پر گھر پرتن نوں سبھ توں پچھے ہوندے نیں اتے اوہناں دی اولاد روٹی کھنوں مر جاندی اے۔

مہر جیہناں دے ماڑے اوہ چھیکڑ غوطے کھان۔

معنے: مہر: مالک☆ چھیکڑ: آخرکار۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جہان اندر ساریاں شیئیاں لوک اپنے مالکاں دے سر تے ای کردے نیں اتے جیہدے مالک ماڑے ہون اوس نے کیہڑا کم کر کے مارای کھانی ہوندی اے۔

ماڑا جٹ واہے جھوٹے، ماڑا گھمیار واہے کھوتے

معنے: جھوٹے: سنڈھے☆ کھوتے: گدھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو جٹ ماڑا ہووے اتے مہنگے مُل دے ڈھگے مُل نہ لے سکے تاں اوہ سنڈھے واہن لئی مجبور ہو جاندا اے اتے ماڑا گھمیار کھوتیاں نال محنت مزدوری کردا اے۔

مسکین بھنڈارا پکائے تے جیاں دا ساہ سکائے۔

معنے: مسکین: ماڑا☆ بھنڈارہ: لنگر☆ ساہ سکان: تنگ کرن

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑا بندہ جے کتے لنگر وی پکان لگے تاں اوہ گھر دیاں جیاں نُوں وا بے مار اوہناں دے ساہ سُکائی رکھدا اے اتے گل گل اُتے ٹوکا ٹاکی کردا رہندا اے۔

مُفت دی کھیر مُلاں داوی سیر۔

معنے: سیر: سانجھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے ملوانے ہر گھر دی کمائی وچ اپنا حصہ سمجھدے نیں اتے مُفت وچ ملی ہوئی شے وچ اوہ دھکوزوری ای بھائیوال بن جاندے نیں اتے اوہ اپنا حصہ لے کے ای چھڈ دے نیں۔

مار گیا تیڑ دا ننگ۔

معنے: تیڑ: لک لُکاں☆ ننگ: ننگا ہون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی وی بندہ جان بُجھ کے بے اعتبار نہیں ہوندا پر اصل وچ گل ایہہ وے پئی مجبوریاں ای بندے نُوں لے کے بہہ جاندیاں نیں اتے اوہ لکھ کرن جوگا نہیں رہ جاندا۔

مایاں ڈِھڈ بھرایاں، پھُلے شائیں مائیں۔

معنے: مایاں: مکئی دے روڑ☆ پھُلے: پھُل گئے ہوئے، مکئی دے کھرے ہوئے دانے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مکّی دے مکھلیاں ٹوں لوک بھانویں ڈاڈھے ای چا نال چبدے نیں پر اوہناں وچ سا وست کوئی نہیں ہوندا۔ جے مکّی دے روڑھ چب لئے جاں تاں اوہ فیر وی بھکھ ولوں گھڑی کڈھ جاندے نیں۔

مُفت دے گھوڑے دند بھانویں تھوڑے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایہہ انسان دی فطرت اے پئی اوس ٹوں رب واسطے جو شے وی لبھدی ہووے اوہ اوس دے کج کدی نہیں ویکھدا اتے اوس چیز ٹوں گھر واڑن دی کوشش کردا اے۔

مکھن کانیاں، چھاچھ ملوانیاں، دھکے جیہناں رب پچھانیا۔

معنے: کانیاں: جمع کانے دی اُک اکھ والیاں ☆ چھاچھ: لسی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر لوک شے اوسنوں دیندے نیں جو شے دین دے قابل نہیں ہوندا۔ اتے جیہنوں کوئی شے دینی چاہیدی اے لوک اوس نوں دھکے مار کے گھروں کڈھ دیندے نیں۔

ملاں دیئے ویہڑیئے، تینوں کیہ لگے ہیڑاں نال

معنے: ویہڑی: کنج گاں ☆ ہیڑاں: جمع ہیڑ دی، گلہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لوکاں دے ڈنگر نویں بھکھے مرجان پر مولوی دی گاں ٹوں چنگا پٹھا دتھا لبھ ای جانداا ے اتے اوس ٹوں کوئی وی ہیڑاں وچ چکّن لئی نہیں رلاندا۔

ملکاں نی گُتی کدی ہتھ آئی ٹونکی نہیں۔

معنے: نی: دی ☆ ٹونکی: بھونکی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی رجیاں گھراں دے کُتے وی کدی بھکھ کنوں بھونکدے نہیں اتے اوہ صبر نال اپنی ملن والی خوراک ٹوں اُڈیکدے رہندے نیں۔

مُلوانے بھکھے بھانے کردے آس پرائی، واہ آئی تے کھڑکی بلّی، ویکھو ٹکی آئی۔

معنے: بھکھے بھانے: بھکھے ☆ ٹکی: روٹی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مولوی لوکاں دی بھکھ کدی وی نہیں مُکدی۔ اوہ ہر ویلے باہر ول اکھاں لائی رکھدے نیں پئی کدوں کوئی روٹی لے کے آوے گا اتے جے واء نال وی بوہا کھڑکے تاں سمجھدے نیں پئی کوئی روٹی لے کے آیا اے۔

مَن بھاندا ڈیلا وی سپاری۔

معنے: مَن بھاندا: چنگا لگن والا ☆ ڈیلا: کرھیاں ٹوں لگن والا پھل۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی انسان دی مرضی اے پئی اوس ٹوں جے کوئی بھیڑی شے وی دل لگ جاوے تاں اوس لئی اوہ چنگیاں شیواں توں وی چنگی ہوندی اے۔

من دگڑدھن وہلے جھوٹے دا۔

معنے : دگڑدھن: من موجی ☆ وہلے : جیہوں کوئی کم نہ ہووے ☆ جھوٹا: سنڈھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو لوک وی وہلے ہوندے نیں اوہناں نُوں کھان توں اڈ تاں کم کوئی نہیں ہوندا ایس لئی اوہ من موجی ہوندے نیں جو دل وچ آوے اوہ کردے رہندے نیں۔

مُونہہ نہ مُہاندرا تے گتے دیاں آندراں۔

معنے :مُہاندرا: نُہار،چہرے دا رُعب ☆ آندراں: آنتریاں

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندیاں دامُنہ متھا تاں ہوندا کسے چج دا نہیں پر اوہ فیروی گتے وانگ کھان لگیاں رجدے ای نہیں اتے وگ تگ کھائی ای جاندے نیں بھانویں اوہناں دیاں آندراں ای پاٹ جان۔

مُونہہ ہلے چُنج نروئی' میرا وید حکیم نہ کوئی۔

معنے : چُنج: پکھوواں دے مُونہہ دا نوکدار حصہ ☆ نروئی: صحتوند۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک کھان پین نُوں اینے کو تگڑے ہوندے نیں پئی اوہ اپنے مُنہ دے سلامت رہن دی دُعا کردے رہندے نیں اتے اوہ کسے نُوں وی اپنا حکیم نہیں من دے۔

نانی تے کواری مرگئی دوہتری دے ساڈھے ستاراں

معنے :ستاراں: دس اتے ست۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک جدوں نکھے ہوندے نیں مُڑ دی اوہ لوکاں وچ شیخیاں مارنوں نہیں اُکدے اتے ہر تھاں اپنی جھوٹھی وڈوں بناندے پھر دے نیں۔

نردھن دے دھن گردھاری۔

معنے :نردھن: جیہدے کول مایا نہیں' غریب ☆ گردھاری: وارث۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی امیر لوکاں نُوں تاں اپنی دولت تے چوکھا مان ہوندا اے پر ماڑے غریب دا وی مالک سوہنا ای وارث ہوندا اے جو سبھناں دا پالنہار اے۔

نائیاں دی جنج وچ سبھے راجے' کون کرے گا ٹھے تازے۔

معنے :نائیاں: جمع نائی دی حجام ☆ سبھ: تمام۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی نائیاں نُوں لوک وڈیاں لئی راجہ آکھ دیندے نیں انج اوہ ہتھل کے کم چھیتی کر دیندے نیں۔ جدوں جنج ای ساری راجیاں دی ہووے تاں ٹھے تازے کرن والا کم فیر کوئی او کھا ای کرے گا۔

نردھن تیرے تن ناں لچا' غنڈا' بیمان۔

معنے :نردھن: جیہدے کول دھن نہ ہووے' غریب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑا ہونا ای ایس جگ اندر سبھ توں وڈا پاپ اے اتے لوک ماڑے لوکاں

نُوں ای سارے دوس لا کے اوہناں دے رنگ برنگ دے ناں دھر دیندے نیں۔

نِکے نِکے مُونہہ نیں ڈِھڈ نیں جاں کھوہ نیں۔

معنے: ڈِھڈ: پیٹ ☆ کھوہ: پانی دا ذخیرہ۔

ویروا: ایس اکھان راہیں بے ٹھکے بالاں بارے دسیا گیا اے پئی اوہ بھانویں نِکے نِکے ہوندے نیں پر ہر ویلے چردے ای رہندے نیں اتے ایہہ سمجھ نہیں آوندی پئی اوہ روٹی پاندے کتھے نیں۔

ننگا سبھ توں چنگا۔

معنے: ننگا: جیہدے تن تے کپڑا نہ ہووے غریب۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی غریب لوکاں دا حال بھانویں ماڑا ای ہوندا اے پر اوہناں نُوں اک موج ہوندی اے پئی اوہناں نُوں چوری چکاری دا ڈر نہیں ہوندا۔

ننگا سَٹھ روپے کماوے تیہہ پَیسے کھاوے۔

معنے: کماوے: کما کے لیاوے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ماڑا بندہ اپنی کمائی دا چوکھا حصہ بھیڑے ویلے لئی بچا کے رکھدا اے ایس لئی پئی کوئی پتہ نہیں ہوندا پئی کیہڑے ویلے کم نہ ملے تاں ٹکر پانی چلدا رہوے۔

ننگی بھلی کہ بودلی۔

معنے: بودلی: فقیر عورت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کُجھ وی نہ لبھدا ہویا نظر آوے تاں اوس ویلے جو کُجھ وی لبھ جاوے اوس تے صبر شُکر کر لینا چاہیدا اے پئی کُجھ تاں لبھیا اے۔

ننگے بھکھے لاڈلے ہنکاروں تازے۔

معنے: ننگے بھکھے: ات دے غریب لوک ☆ ہنکاروں: تکبر کرن نُوں ☆ تازے: نروئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اِنج دے کبڈھے ہوندے نیں پئی اِک تاں اوہناں دے گھر وِچ بھکھ نچدی ہوندی اے اتوں اوہ تکبر اِنج کردے نیں جویں اوہ بڑے ای رائی کیمن ہون۔

ننگے پیریں ننگے سِر۔

معنے: ننگے پیریں: بغیر جُتی توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک اینے ماڑے ہوندے نیں پئی نہ اوہناں کول جُتی لین لئی کوئی پیسہ ہوندا اے پئی اوہ پیراں وِچ پا لین اتے نہ ای سِر کجن لئی کوئی کپڑا ہوندا اے۔

ننگے نُوں کیہ ننگے نال کالے نُوں کیہ رنگے نال

معنے: ننگے نال: ننگے نال واسطہ ☆ رنگے: چہرے تے رنگ کرن والے۔

ویروا: اس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی شرم کوئی شرم والا کھاندا اے جیہنے پہلوں ای لوئی لاہی ہووے اوس نُوں شرم حیا نال کاہدا واسطہ جویں بُرے نُوں بُرے دی کاہدی شرم

ہوندی اے۔

تنکیاں نُوں بھکھیاں نے لُٹ لیا۔

معنے: لُٹ لیا: سب کُجھ کھوہ لیا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار ماڑے ای ماڑیاں نُوں لُٹن ٹُر پیندے نیں اوس ویلے اوہناں نُوں اوتھوں سوائے عادت پوری کرن دے لبھنا کیہ ہونداے۔

نہ دھڑی نہ سیر۔

معنے: دھڑی: پنج سیر داوٹا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک ویب اندر ایڈے ماڑے ہوندے نیں پئی اوہ کسے دے وی گِنھن دِن وِچ نہیں ہوندے اتے مساں رو دھو کے زندگی دے دن لنگھاندے نیں۔

نیناں اُتے پھوڑیاں ڈُب ڈُب مویاں چوہڑیاں

معنے: نیناں: جمع نین دی' نائی دی تیئو یں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی وار سوگ ہر کسے دا ہونداے پر ماڑے بندے اوس نال جھوٹھی مُحبت وکھان لئی اتھرو کیردے رہندے نیں اتے وکھالا کردے رہندے نیں۔

واہ میاں جی دی چاکری' ڈھڈ بھکھا تے دھوَن آکڑی۔

معنے: چاکری: نوکری ☆ دھوَن: گاٹا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی تھانواں تے چاکری کردے ہوئے نوکر انج دے ہوندے نیں پئی اوہناں نُوں اوتھوں روٹی بھانویں ملے نہ ملے پر اوہناں دی دوَن وِچ سریا پیا ہونداے۔

واہ میاں ربی' کدی حُقہ کدی ڈبی۔

معنے: ڈبی: ماچس۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی مالک انج دے ہوندے نیں پئی اوہ نوکراں نُوں دین جوگے تاں کُجھ نہیں ہوندے پر ہر ویلے اوہناں کولوں کُتیاں تے اگاں دھرائی جاندے نیں۔

ویکھ پرائی چوپڑی' ڈِگ پوے بیمان' اک گھڑی دی بے حیائی دن بھر دا ارمان۔

معنے: چوپڑی: گھیو والی روٹی ☆ ڈِگ پوے: تھلے جا پوے ☆ ارمان: آرام۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نکھٹے لوک آپ تاں کمائی کرن جوگے نہیں ہوندے پر روٹی ویلے لوکاں دیاں چُلھاں سنگھدے پھر دے نیں اتے اوہ سمجھدے نیں پئی گھڑی شرمندگی کروں سارے دن لئی کُجھ کھان دی لوڑ نہ پوے گی۔

واہ میاں مسیتا' کدی اُدھڑیا کدی سیتا۔

معنے: اُدھڑیا: سیون اُدھڑ گئی ☆ سیتا: سیپ گیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوک انج دے مالک ہوندے نیں جو نوکراں نوں دین جوگے تاں ہوندے کُجھ نہیں بس اوہناں نوں اپنے دُکھ ای سنا سنا پریشان کری رکھدے نیں۔

ورہے ہاڑ ساون سارے رج رج کھاون۔

معنے: ورہے: بارش ہووے

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں ہاڑ اتے ساون دے مہینے مینہہ چنگے پین تاں اگوں سونی دی فصل چنگی ہو جاندی اے اتے گھراں وچ فصل چنگی ہون پاروں خوشحالی آ جاندی اے۔

ویاہ وِچ کھاہدی بُور ز فیر کیہ کھائیں گی دھوڑ۔

معنے: بُور: مٹھیائی ☆☆ دھوڑ: مٹی گھٹا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ویاہ شادیاں وچ کھان پین تاں چنگا چوکھا لبھ جاندا اے پر مگروں جدوں بندہ گھر دیاں دانیاں تے آوے تاں اوتھے مساں دال ای کھان نوں لبھدی اے۔

ہائے دال پچھے چھڈی آئی نال۔

معنے: چھڈی: چھڈ دتی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی مقدراں دی مار توں بندہ بچ کے کِتے وی نہیں جا سکدا اتے جے اوہ کتوں نٹھ کے ہور تھاں وی چلا جاوے وت وی اوسدے مقدر اوسدے نال ای جاندے نیں۔

ہتھ پلّا سکھنا خُدا پردہ رکھنا۔

معنے: پلّا: دامن ☆☆ سکھنا: خالی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندہ غریب ہووے اتے اوسدے پلّے پائی پیسہ نہ ہووے تاں اوس دی عزت دا وارث بس رب ای ہوندا اے۔

ہٹ چلے نہ ہٹیاں بیٹھا دیوے گٹیاں۔

معنے: ہٹ: وڈی دوکان ☆☆ ہٹیاں: جمع ہٹی دی، دوکان ☆☆ گٹیاں: جمع گٹی دی گٹھلی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہناں لوکاں دا کوئی ونج وپار نہیں چلدا رب اوہناں نوں وی بیٹھے ویلے روٹی دے ای دیندا اے اتے اوہ وچارے وی کھائی جاندے نیں۔

ہتھ خالی تے رب والی۔

معنے: والی: وارث، مالک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر جو بندہ وچارا نکھٹا ہووے رب سوہنا اوسدا وی وارث ہوندا اے اتے اوس نوں وی روٹی دین والا بس اوہیو ای اے۔

ہتھ آئی وی گئی۔

معنے: ہتھ آئی: ہتھ وچ آئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں مقدر ساتھ نہ کرن تاں ہتھ آئی دولت وی ٹُر جاندی اے اتے بندہ خالی ہتھ رہ جاندا اے اتے اوس کول کُجھ وی نہیں رہ جاندا۔

ہتھ کشیدہ آسمان دیدہ۔

معنے: کشیدہ: کھچیا ہویا ☆ دیدہ: اکھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ ہتھیں کجھ نہ کرن والا ہووے اتے نرا آساں لاکے ہر ویلے اسمان ول اکھاں لائی رکھے اوس نوں کجھ نہیں لبھدا اتے اوہ بھکھا ای مردا اے۔

ہتھوں ڈبوں خالی رب دے سوالی۔

معنے: ڈبوں: تہبند دے لڑتوں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے کول کوئی پائی پیسہ نہ ہووے تاں اوسدا بس رب ول ای دھیان رہندا اے جو سبھناں دا پالنہار اے اتے ہر اک نوں دین والا اے۔

ہولاں کھادیاں مُنہ دوویں کالے۔

معنے: ہولاں: پکیاں چھولیاں نوں ٹاہنیاں سنے اگ تے بھنن

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندہ چنگے کم کرے تاں اوس دی نیک نامی ہوندی اے پر بھیڑے کم نال اوس دی ہر پاسے بدنامی ہو جاندی اے اتے اوہ تھاں تھاں بھنڈیا جاندا اے۔

ہوٹھ چٹیاں تریہہ نہیں مکدی۔

معنے: ہوٹھ چٹیاں: ہوٹھاں تے زبان پھیریاں ☆ تریہہ: پیاس ☆ مکدی: ختم ہوندی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تریہہ لگی ہووے تاں پانی پین توں بناں پیاس نہیں بُجھدی، جھوٹھی تسلی دتیاں کدی کم نہیں سوردے اتے کجھ نہ کجھ کر کے وکھانا پیندا اے۔

ہتھ نہ پلے تے بھیڑے کتھے چلّے۔

معنے: ہتھ نہ پلے: کول کجھ وی نہ ہون ☆ بھیڑے: بُرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی لوکاں دے کول کوئی پائی پیسہ وی نہیں ہوندا پر اوہ فیر وی کتے نہ کتے تُرے ای رہندے نیں اتے برائی دا کوئی نہ کوئی کم کرن دیاں ٹیپاں ڈھالدے رہندے نیں۔

ہم چوڑے بازار سوڑے۔

معنے: چوڑے: وڈے وجود والے ☆ سوڑے: تنگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی کبدھے لوک اپنے آپ نوں ای انج سمجھدے نیں جویں اوہ ای ایس جگ اندر آئے نیں اتے ہور لوک اوہناں سامنے کیڑے مکوڑے نیں۔

ہر کوئی آپ دارِ چھا ای رجاندا اے۔

معنے: رجاندا: کھانا رج کے کھواندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی اپنے اپنے داء تے ای رہندا اے اتے ہر کوئی پہلاں اپنے ڈھڈ تے ای ہتھ پھیر کے ویکھدا اے پئی ایس دے وچ تاں کوئی کمی نہیں رہ گئی۔

ہانڈی وچ ہووے گا تاں ڈوئی نال باہر آوے گا۔

معنے: ہانڈی: سالن پکان لئی بھانڈا ☆ ڈوئی: لکڑ دا سالن پان والا چمچہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیکر بندے دے کول کوئی شے ہووے گی تاں اوہ کجھ گھروں کڈھ کے خرچ کر سکے گا اتے جے اوسدے کول کوئی پائی پیسہ ہویا ای نہ تاں اوہ خرچ کیہ کرے گا۔

ہتھ وچ ٹکر تے سر تے لتر۔

معنے: ٹکر: روٹی ☆ لتر: جتی دا پولا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی روزی وی بس عزت دی ای لبھے تاں ای چنگی ہوندی اے۔ جے روزی کماندیاں جت بے عزت ہونا پوے تاں اوس روزی نالوں بھکھا ای کٹ لئی چنگی۔

ہووے مراثی تے مرے بھکھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بھکھا تاں اوہ ای مردا اے جو انکھ آن وچ رہووے پر مراثی تاں منگ کھانی قوم اے اتے ایہ کدی وی بھکھے نہیں رہ سکدے۔ ایہ جتھے وی جان، کتوں نہ کتوں کجھ منگ ای لیندے نیں۔

بٹھلا پتر جوار دا ای ہوندا اے۔

معنے: بٹھلا: بیٹھ والا، تھلے والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ماڑے سدا دبے ای کھاندے نیں اتے دھکیاں دھوڑیاں دی حیاتی ای لنگھاندے نیں۔ اوہناں وچ لکھ گن وی ہون اوہ اوگن بن جاندے نیں۔

یوسفؑ اک تے گاہک ہزار۔

معنے: یوسفؑ: پیغمبر حضرت یعقوبؑ ہوراں دے جگ چوں سوہنے پتر جیہناں اُتے قرآن وچ سورت اُتری۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں ات دی قیمتی شے کول پئی ہووے اتے اوس ورگی جگ وچ ہور کوئی نہ ہووے تاں ہر کوئی اوس نوں خریدن لئی مال لے کے آ جاندا اے۔

☆☆☆☆

بہانے بازی

آکھیں پیار کروں، پیر ان بیٹھ انگیار دھروں۔

معنے: انگیار: انگارے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی اگلے نوں داء لان والے لوک جے پیار کرن دا بہانہ وی کرن تاں وی اوہ اگلے نوں کوئی نقصان ای دے جاندے نیں۔

اپنا کم کیتا، خصم نوں کھائے جمیتا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی بہانے باز

لوک بس اپنا کم کرن جان دے نیں اتے اوہ اپنا کم کرن لگیاں کسے ہور نوں دا لالین بُرا نہیں سمجھدے۔

اپنی واری آئی تاں ہل لمّیں پالئی۔

معنے: ہل لمّیں پان: اپنی مرضی دا قانون بنان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی چالاک لوک جدوں آپ اپنے ای بنائے قانون وچ پھس جان تاں اوہ اپنے ای قانون نوں بدل لیندے نیں۔

اتھروُ اِک نہیں کلیجا بیرے بیرے۔

معنے: اتھرو: ہنجو☆بیرے: ٹکرے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک اگلے نال ہمدردی کرن لگیاں ہنجوتاں اِک وی نہیں کیردے پر اُنج زبانی کلامی اپنے کلیجے دے ٹکرے ٹکرے ہوئے دسدے نیں۔

انگل پیچ، چوڑ چوپٹ۔

معنے: انگل پیچ: پھڑ وتری دا کم، ٹیوالان، بہانہ کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو کم وی بنا کسے متھے بچے اتے اصُول دے کیتا جاوے اوسدا نتیجہ وی بس انج ای ہوندا اے۔

اِک پَل ہسنا، اِک پَل رونا۔

معنے: ہسنا: ہسن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بہانے باز لوکاں نے اپنیاں حرکتاں تے انج دی چادر پائی ہوئی ہوندی اے پئی اوہ اپنے اصلے دی کسے نوں سمجھ آون ای نہیں دیندے۔

اِک ساہ وِچ گُجھ، دُوجے ساہ وِچ گُجھ۔

معنے: ساہ: ہوا دا بندے دے اندر آنا جانا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بہانے باز لوک اگلے نوں اپنے آپ دی سمجھ نہیں آون دیندے اتے ہر پَل اپنے پاسے پرتدے رہندے نیں اتے کوئی نواں بہانہ بنائی رکھدے نیں۔

اِک نُوں سائی، اِک نُوں ودھائی۔

معنے: سائی: پیشگی رقم ☆ودھائی: مبارکباد۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کئی بہانے باز انج دے ہوندے نیں پئی وعدہ کسے ہور نال کر لیندے نیں پر کم کسے ہور دا کر دیندے نیں اتے پہلا اوہناں دی جان نُوں روندا ای رہ جاندا اے۔

اُکہڑ دُکڑ بھنبھا بھوُ، اسی نبّے پُورا سوُ۔

معنے: اکہڑ دُکڑ: اِک دو☆بھنبھا بھوُ: ودھ کیتے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک گنتی کرن لگیاں وی اگلے نوں دغا دین دی داو ای لاندے نیں اتے گنتی کرن لگیاں دو چار توں اگے جھٹ سو تیک اپڑ جاندے نیں۔

اِیں پھیرے چھٹوں، دِل بیٹھے مٹی کٹوں۔

معنے :ایں پھیرے :ایس واری ☆چھٹسوں: جان چُھٹ جاوے گی ☆وَل :دوبارہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بھانے باز لوک اگلے نال جھوٹھ چ مار کے بس اپنا کم کڈھ لیندے نیں پر مُڑ اوہ کُتے دی پُوچھل وانگ ڈنگے دے ڈنگے ای رہندے نیں۔

ایہہ جگ مِٹھا' اگلا کِس ڈِٹھا۔

معنے :جگ :یگ' زمانہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ بھانے باز لوکاں ولوں دسیا گیا اے پئی ایس جہان اندر موج مستی کر لینی چاہیدی اے اگلا زمانہ جاں موت توں مگروں داویلا کیہڑا کسے جا ویکھیا اے۔

بار چاون ویلے چنگا بھلا' گھال بھرن ویلے ڈورا۔

معنے :بار چاون: وزن چکن ☆ گھال بھرن :نیوندرا دین ☆ ڈورا: بولا سُنن توں آتر۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بھانے باز لوک چنگے بھلے وی ہون تاں کِتے نیوندرا دین جاں ہور دین لین ویلے جان کے کچلے بن کے ڈورے ہو جاندے نیں۔

باہروں حاجی' اندروں پاجی۔

معنے :پاجی: گناہی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی لوک اپنے کاروبار چمکان لئی اپنے مذہب نُوں وی ورتنوں باز نہیں رہندے اتے اوہ نیک لوکاں ورگی شکل شبھا ء ایس لئی بنا لیندے نیں پئی کوئی اوہناں کول پھس جاوے۔

بچہ بچہ کراں' انّ تلی تے نہ دھراں۔

معنے :انّ :خوراک ☆ دھراں :رکھاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کُجھ بھانے باز لوک اگلے دی بڑی صفت وی کردے رہن گے پر لوڑ ویلے اوس دے کم کدی نہیں آون گے۔

پیکے ونجن دا روح نہیں' راہ وِچ کویلیاں۔

معنے :ونجن: جاون ☆ روح نہیں :دِل نہیں کردا ☆ کویلیاں: کیڑیاں' چیونٹیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی بھانے باز زنانیاں دا دِل پیکے جان نُوں کردا نہیں ہوندا اتے کوئی نہ کوئی نہ ملیا جان والا بہانہ لا چھڈدیاں نیں۔

تُوں کیہڑا ہیر دی ڈولی نال آیا سَیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بھانے باز لوک اگلے دا کم تاں کرنا نہیں چاہندے ہوندے اتے کوئی نہ کوئی بہانہ لا دیندے نیں اتے اگلے نُوں ٹال دیندے نیں۔

تُوں وی رانی ہمیں وی رانی' کون بھرے گا پانی

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں دو بھانے باز رَل جان تاں فیر گھر دے کم کار دا رب ای وارث ہوندا اے۔ اوہناں وِچوں ہر کوئی اپنی وڈوں ای دسدا رہندا اے۔

جمان پیا کھوہ وِچ میتُوں نیڑو۔

معنے: جھان: چودھری ☆ نبیڑو: فارغ کرو۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک ایڈے لالچی اتے بےشرم ہوندے نیں پئی اوہناں دا مالک بھانویں کھوہ وچ ڈگا پیا ہووے اوہناں نوں اپنا مال پانی لین دی فکر ہوندی اے۔

جیبھ چوں رس پیا چوندا اے۔

معنے: رس چون: مٹھاس نکلن۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوکاں دی زبان بڑی ای مٹھی ہوندی اے اتے اوہ عملاں دے اونے ای کالے ہوندے نیں۔

جیبھ دیوانی، اپنے کوں سیانی۔

معنے: جیبھ دیوانی: پاگل زبان۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک بھیڑیاں گلاں کرن مگروں اپنی زبان دا قصور متھ دیندے نیں پر اوہناں دی بھیڑی زبان پاروں اوہناں نوں کدی کوئی نقصان نہیں ہویا۔

جیہڑا مونہہ تے مکرے، اوہدا دارو کیہ۔

معنے: مونہہ تے مکرن: سامنے ای انکار کر دین ☆ دارو: علاج۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہ گل کر کے اوسے ویلے ای مکر جاندے نیں پئی گل کیتی ای نہیں۔ اجنے بے شرم دا کیہ علاج ہو سکدا اے۔

جیہی پھلی، تیہی گھگھو چٹ گیا۔

معنے: پھلی: پھل لگیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بھیڑے لوکاں کولوں کدی وی بھلے دی آس نہیں کیتی جا سکدی اتے اوہ کوئی نہ کوئی مندا کم ای کردے رہندے نیں۔

جیہی تیری بانسری، تیہے میرے اگ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک اگلے نوں ہر حال وچ داء لا ای جاندے نیں اتے کوئی نہ کوئی انج دا بہانہ لا دیندے نیں پئی اگلے نوں گل کرن جوگا نہیں چھڈدے۔

چاندی دی ریت نہیں، تے سونے دی توفیق نہیں

معنے: ریت: رسم رواج۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک کوئی انج دا بہانہ لا لیندے نیں پئی اگلے نوں پلیوں دینا کجھ نہ پوے۔ اوہ آکھ دیندے نیں پئی چاندی ورتن دا رواج نہیں اتے سونا بنوان دی پیش نہیں جاندی۔ انج اوہ جان چھڈا لیندے نیں۔

چم دی زبان چوں ہوئی، دھوکھا کھا ای جاندی اے

معنے: چم: چمڑا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز

لوک جے کسے اگے اپنی آکھی پاروں پھس وی جان تاں وی اپنی زبان دا قصور دس کے اپنی جان چھڈا ای لیندے نیں۔

چھکے نہ اپڑی، تھوہ کوڑی۔

معنے: چھکے نہ اپڑی: پُجھے ٹھیک نہ اپڑی ☆ تھوہ کوڑی: تھک دِتا۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک جدوں کسے کم تو‌ڑی نہ اپڑ سکن اتے لوکاں وِچ ہوندی بے عزتی توں جان چھڈان لئی اوس کم نُوں اپنے لئی فائدے وند نہ ہون دا آکھ کے جان چھڈا لیندے نیں۔

ٹکر کھاہدا ڈنگ ولائے، پاٹے لیڑے گھر نُوں آئے

معنے: ٹکر: روٹی ☆ ولائے: لنگھائے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک بس روٹی کھا کے اپنے دِن لنگھان دا کر دے نیں اتے جدوں کپڑے پاٹ کے جسم ننگا ہون لگے تاں گھر دیاں نُوں مِلن دے بہانے گھر آ جاندے نیں۔

دِل دا محرم کوئی نہ مِلیا، جو مِلیا سو غرضی۔

معنے: محرم: جانی، راز جانن والا ☆ غرضی: لالچی۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ایس جگ اندر ہر کوئی اپنی لوڑ دے کِلّے نال بجھیا ہویا اے اتے دِل دا راز سمجھن والا ایتھے کسے نُوں گھٹ ای ملدا اے۔

دھوکھے دی ٹُٹی نہ جائے وٹّی۔

معنے: وٹّی: بدلی۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو کوئی وی کسے نال دھوکھا کر دا اے اوہ اوڑک پھس ای جاندا اے اتے فیر اوس دا جان چھڈان اوکھا ہو جاندا اے۔

ڈھونڈ بھال تھکی، مِل پیا مُڑ ہتھیں۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک کسے نُوں ہائیں مائیں لت بانہہ نہیں پھڑاندے اتے کئی وار کول ہوندیاں وی اگلے نُوں دا‌ء لا جاندے نیں۔

گچھ تھلے قرآن، نظر ڈھگے تے۔

معنے: گچھ: بانہہ ہیٹھ۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز اتے فراڈیے لوک اِنج دے ہوندے نیں پئی اوہ لوکاں نُوں دھوکھا دین لئی قسماں قرآناں چان توں وی نہیں مُڑدے پر اوہناں دی نیت بس اگلے نُوں مُچھ لین دی ہوندی اے۔

گچھ وِچ چھُری، مُونہہ تے رام رام۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی چالاک اتے بہانے باز لوکاں نے اپنی گچھ وِچ چھُری لکائی ہوندی اے اتے اُتوں والی دے مذہبی بنے ہوئے ہوندے نیں۔

گُھڑ چکیندا، بُھنجے پیندا اے۔

معنے: چکیندا: چکی دا ☆ بُھنجے: زمین تے۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی کئی بہانے باز انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہناں دی عزت کرو تاں اوہ ہتھاں وچوں تھلے ڈگن دی واہ لاندے ہوئے اگلے تے احسان چاڑھن لگے ہوندے نیں۔

کُجھڑ کڑی، شہر ڈھنڈورا۔

معنے: کُجھڑ: کُجھ وچ ☆ ڈھنڈورا: رولا، اعلان، ہوکا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک انج دے مُورکھ وی ہوندے نیں پئی شے اوہناں دے کول ہوندی اے پر اوہ لوکاں نُوں سنان لئی اوس دے گواچ جان دا ہوکا دیندے پھر دے نیں۔

کدی تولہ، کدی ماسہ، اوہدی گل دا کیہ بھرواسہ۔

معنے: ماسہ: ماشہ ☆ بھرواسہ: یقین۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک ہر ویلے کوئی نہ کوئی داء لان اتے بہانہ بنان تے ای لگے ہوندے نیں اتے اوہناں بارے کوئی یقین نال کوئی گل نہیں کر سکدا۔

کدی ہُسے دی لت ڈنگی، کدی ہُسے دی بانہہ ڈنگی

معنے: ہُسے: ہُسرے، اداس۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جو بندہ کتے رہ کے اداس ہو گیا ہویا ہووے اوہ کوئی نہ کوئی بہانہ لا کے اوتھوں جان دا چارا کردا رہندا اے۔

کسے دی کنڈی اُتے اک دابوٹا جمیا، تے اُس آکھیا، مزہ ہو گیا اے چھاں ماں بیٹھساں۔

معنے: کنڈی: کنڈ، پُشت ☆ جمیا: اُگیا ☆ چھاں ماں: چھاں بیٹھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک انج دے وی ہوندے نیں پئی اوہ کوئی بھیڑا کم وی کر دے ہون اتے کوئی نوکا جھوکی کرے تاں اوس کم دا کوئی نہ کوئی فائدہ دس کے آپ سچے ای رہندے نیں۔

کم نُوں ہوں ہاں، تے کھان نُوں ہتھا اگانہہ۔

معنے: ہوں ہاں: اگا پچھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوکاں نُوں جے کوئی کم کرن دا آکھے تاں اوہ اگا پچھا کر کے ٹال دیندے نیں پر کھان پین نُوں ہر ویلے ہتھ اگے ای رکھدے نیں۔

کم نہ کاج، سکے تے پردھان۔

معنے: پردھان: آگو۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک کم کار تاں کر دے کوئی نہیں پر اوہ اَنج مُفت وچ ای ہر مجلس وچ اگل ہتھ بنے پھر دے نیں۔

کماؤن نُوں بھیڈ، تے کھان نُوں شیر۔

معنے: بھیڈ: اک جانور، بُزدل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوکاں نُوں کم کرن لگیاں تاں بڑی شرم آوندی اے پر اوہ کھان لگیاں سبھناں توں اگے اگے ہوندے نیں۔

گنّی بھنّی، تے لُند ھے کر گئے گنّی۔

معنے: گنّی: ہانڈی ☆ بھنّی: ٹُٹ گئی ☆ لُند ھے: چسکورے ☆ گنّی: کنارا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک جتھے وی جان کھان پین دی ٹھاہر بنائی رکھدے نیں اتے جدوں کھان دا لالچ مُک جاوے تاں اڈول ای کِھسک جاندے نیں۔

گنّی وِچ ککھ نہیں، اماں بوٹی کڈھی آ۔

معنے: ککھ نہیں: کُجھ نہیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز اتے وکھاوا کرن والے لوکاں دے گھر بھانویں کھان پین نُوں کُجھ وی نہ ہووے پر اوہ اپنے وکھاوے وِچ ماسہ فرق نہیں پین دیندے۔

کوٹھے توں ڈِگ پئی، ویہڑے نال رُس پئی۔

معنے: ڈِگ پئی: تھلے آ پئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوکاں دا نقصان کوئی ہور کر جاوے تاں اوہ مُونہہ کسے ہور نال سُجھائی پھر دے نیں تانجو کوئی اوہناں نُوں مناون لئی ہتھ پلا جوڑ دا رہوے۔

کوہ نہ چلی، بابا تریہائی۔

معنے: کوہ: ڈیڈھ میل ☆ تریہائی: پیاسی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوکاں نُوں جدوں کسے کم لئی نال کھڑیا جاوے تاں اوہ کوئی نہ کوئی بہانہ بنا کے راہ وِچ رہ جان دے جتن کردے رہندے نیں۔

لت گھُنّاں سہساں، سو کھلی بیٹھی راہساں۔

معنے: گھُنّاں: جمع گھُسندی ہورے ☆ سہساں: برداشت کراں گی ☆ راہساں: رہواں گی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ویہلڑ اتے بہانے باز لوک گھر دیاں کولوں جتی پولا وی کھاندے رہندے نیں پر کم کرن والے پاسے اُکا نہیں جاندے۔

لج مریندا اندر وڑیا، مُورکھ آکھے میتھوں ڈریا۔

معنے: لج مریندا: شرم دا ماریا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی شرم اتے حیا والے لوک اپنی شرم حیا دے مارے لڑن توں ڈردے نیں پر بے عقل لوک ایہہ سمجھدے نیں پئی اوہ اوہناں توں ڈر گیا اے۔

لدھا دے، لدیندا دے، نال لدھا وی دے۔

معنے: لدھا: سواری ☆ لدیندا: لدھن والا۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی چالاک اتے بہانے باز لوک بھلیاں لوکاں کولوں داہ ڈپالا کے سبھ کُجھ ای لے

لیندے نیں اتے اوہناں کول کجھ وی نہیں رہن دیندے۔

مر گئے اتے مُکر گئے دا کیہ علاج ؟

معنے :مُکر گئے :انکاری ہو گئے۔

ویروا:ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جو بندہ اپنی گل توں ای مُکر جاوے جاں مر جاوے تاں اوہناں دوہنہہ دا کوئی علاج نہیں ہوسکدا۔اوتھے تاں اگلے نُوں صبر ای کرنا پیندا اے۔

مُڑ دا گھڑو دا' کھوڑ کھُتی بیج۔

معنے :مُڑ دا گھڑو دا:پرت پُرت کے☆کھوڑ:اخروٹ☆بیج: وِچ۔

ویروا:ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی ہر بندہ اپنی فِطرت تے جاندا اے اوسدی لکھ تربیت وی کر لیئے پر اوسدی فطرت کدی نہیں بدلدی۔اوس نُوں لکھ متاں دیہو پر اوہ اپنی عادت تے ای رہندا اے۔

من حرامی' حُجتاں ڈھیر۔

معنے :حُجتاں :بہانے۔

ویروا:ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی جدوں بندے دی نیت ای بہانے بنان والی ہووے تاں بہانے لان کیہڑا اوکھا اے۔کوئی نہ کوئی بہانہ بنا کے اوہ اپنی جان چھڈ اسکدا اے۔

مُونہہ دا مِٹھا' ڈِھڈ دا کوہڑا۔

معنے :ڈِھڈ :پیٹ☆کوہڑا:بدنیت۔

ویروا:ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی لوک اُتوں اُتوں بڑیاں مِٹھیاں گلاں کردے نیں پر اوہ بندے اپنے دِلوں بڑے ای کوہڑے ہوندے نیں اتے نیت دے صاف نہیں ہوندے۔

ناں تیرا' گراں میرا۔

معنے :گراں :پنڈ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک کِسے دے ناں والے پنڈ نُوں وی کِسے دا نہیں من دے سگوں اوس وِچ وی اپنا نُوہر ٹپا بنان دی واہ لاندے رہندے نیں۔

ہتھ نہ پلّے' بازار کھلا ہلّے۔

معنے :پلّے :جیب وِچ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی کئی لوک اِنج دے بہانے باز ہوندے نیں پئی اوہناں دے کول کُجھ وی نہیں ہوندا پر اوہ فیر وی لوکاں نُوں وکھان لئی ہر پاسے وکھاوا کردے پھر دے نیں۔

ہتھوں دیوے نہ' مُونہوں کھاوے بچہ تھیر یاں۔

معنے :تھیر یاں :کافی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز کِسے نُوں ہتھوں دین جوگے تاں ہوندے نہیں۔اوہ بس زبانی کلامی سُکے پلاء پکاندے رہندے نیں۔

ہسائے دا کوئی تاں نہیں لیندا' روائے داناں ہو جاندا اے۔

معنے: ہسائے: ہنسان ☆ روائے: رُوان۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دتی گئی اے پئی جے کوئی کسے دے بچےٗوں کئی سال وی ہساندا رہوے تاں اگلے اوس دا شُکر یہ نہیں کردا پر جے کتے بچہ رو پیا تاں اگلے نوں اوسے ویلے بند دِتا جاندا اے۔

ہک جان تے سو جنجاں' کیہڑی کیہڑی نال ونجھاں

معنے: ونجھاں: جاواں۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی بہانے باز لوک کسے وی جنجے نہ جان دا بہانہ ہور جنجاں ولوں آئے سدے دا گر کے دس دیندے نیں اتے اسراں اپنا رعب ودھان دی واہ لاندے نیں۔

ہلیا لہنے والے گنوں وی بُرا۔

معنے: ہلیا: گِجھیا' عادی ☆ لہنے والا: قرض لین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ مت دِتی گئی اے پئی جو بندہ ہر روز کوئی نہ کوئی بہانہ کر کے کسے دے گھر آون تے لگ جاوے اوہ اوس نالوں وی بُرا ہوندا اے جیہنے قرض لینا ہووے۔

☆☆☆☆

پتھر' پربت

اُدھم ہووے تاں پہاڑ ٹپ لئیدا اے۔

معنے: اُدھم: ہمت' ارادہ ☆ ٹپ لئیدا: پار کر لئی دا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ ہمت بارے دسیا گیا اے پئی بندہ جے ہمت اتے ارادے دا پکا ہووے تاں پہاڑ ٹپن وی ایڈا اوکھا کم نہیں۔ ہر اوکھے کم نوں ہمت نال چھوہیا جاوے تاں اوہ کم سرے چڑھائی جاندا اے۔

اِک پتھر نال دو شکار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی اک پتھر نال دو شکار ہو گئے۔ مطلب ایہہ جو اک کم کرن نال دو کم سور جان تاں آکھدے نیں۔

بن گیا سو موتی' رہ گیا سو پتھر۔

معنے: موتی: قیمتی پتھر ☆ رہ گیا: جو نہ بن سکیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایہہ مقدراں دی گل اے پئی اوسے پہاڑ چوں موتی پیدا ہوندے نیں' ہیرے نِکلدے نیں اتے کُجھ پتھر بس بے مقصدائی ہوندے نیں اتے جو تراشدیاں ٹُٹے نہ اوہ ہیرا اکھواندا اے اتے جو ٹُٹ جاوے اوہ پتھر دا پتھر۔۔

پاپی لوک پہاڑ دے' پتھر جیہناں دے چت' نَیں ملاون کدی کدی' انگ ملاون نت۔

معنے: پاپی: گناہی ☆ چت: چیتے وچ ☆ نین: اکھیاں ☆ انگ: جسم ☆ نت: روز۔

ویروا: ایس اکھان وچ پہاڑی لوکاں دا گن دسیا گیا اے پئی ایہ ولاں دے وی پتھر ہوندے نیں۔ کدی کسے نال دلوں پیار نئیں کردے اتے جسم نال جسم ملاون نوں عیب نئیں جان دے۔

پتر ترن تے پتھر ڈُبن۔

معنے: پتر: پتے ☆ ترن: تیرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتر ہولے ہون پاروں پانی تے تر جاندے نیں پر پتھر بھارے ہون پاروں پانی وچ تر نئیں سکدے سگوں ڈُب جاندے نیں۔

پتھر اچ کیڑے نُوں وی خُدا ڈیندے۔

معنے: اچ: وچ اندر ☆ کوں: نوں ☆ ڈیندے: دیندا اے عطا کردا اے۔

ویروا: ایس اکھان راہیں رب سچے دے رازق ہون دی گواہی دِتی گئی اتے آکھیا گیا اے پئی اوہ ہر جاندار نُوں روزی اپڑاندا اے بھانویں پتھر دے وچ کوئی کیڑا ای کیوں نہ رہندا ہووے۔

پتھر اوکھے ہمدن۔

معنے: ہمدن: ملکدے نیں

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھر بڑے سخت سبھاء دے ہوندے نیں اوہ بڑے اوکھے ای ملکدے نیں۔

پتھر اُوں تئیں بھاری جے تئیں لُڑھئیں گیا۔

معنے: اُوں: اوس ویلے ☆ تئیں: تائیں ☆ بھاری: بھارا ☆ جے: جدوں ☆ لُڑ: رڑھ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھر بھانویں بھارا جاپدا اے پر ایہ بھارا اوناں چر ای اے ہوندا اِجناں چر رڑھن نئیں لگ پیندا۔ جدوں رڑھ پوے تاں مُڑ اوہیں ای پیندا کردا جاندا اے۔

پتھر تے تریڑا پوندا ہے تاں چُگھ گھت ویندا ہے

معنے: تریڑا: تریل ☆ پوندا ہے: پیندا اے ☆ چُگھ: کھڈا ☆ گھت ویندا ہے: پا دیندا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھر تے جدوں تریل دا تُبکا پیندا اے تاں پتھر وچ ٹویا پا دیندا اے ... نُوں سدھے راہ پان لئی نصیحت کردے رہیے تاں اوس دا اثر ضرور ہوندا اے۔

پتّھر جے ایڈے ای گولے ہوون تاں گِدڑ ای نہ چُٹ جاون۔

معنے: گولے: نرم ☆ چٹ جاون: کھا جاون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا پئی پتھر بڑے ای سخت ہوندے نیں پر جے کدی ایہ نرم ہوندے تاں ہور کسے دی تاں واری ای نہ آوندی، اوہناں نوں تاں گیدڑ ای کھا چٹ گئے ہوندے۔

پتھر ڈھیہہ گھڑی اُتے' گھڑی بھجے' گھڑی ڈھیہہ پتھر اُتے وت وی گھڑی ای بھجے۔

معنے: ڈھیہہ: ڈگے ☆ بھجے: ٹٹے ☆ وت: فیر ☆ گھڑی: پانی پان والا مٹی دا بھانڈا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھر جے کر گھڑی اُتے ڈگے تاں وی نقصان گھڑی دا ای ہو... ...ہوندا اے جے کر گھڑ... سر...

سر تے پتھر اُتے ڈگے فیر وی نقصان گھڑی دا ای اے ہر حال وچ تگڑے دا ای ستیں ویہیں سو ہوندا اے۔

پتھر لُوپون مُڑ گکھاں کولوں وی ہوَلے ہوندن۔

معنے: لُو پَون: رِڑھ پین ☆ کولوں: نالوں ☆ ہوَلے: ہلکے ☆ ہوندن: ہوندے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھراں دا بھرو اوناں تیکر اے جدوں تیک اپنی تھاں توں ہلدے نہیں جے کر تھرو جاون مُڑ اوہ گکھاں نالوں وی ہوَلے ہو جاندے نیں۔ ہر بندے دی حثیت اوسدے تھاں نال ای اے' تھڑ یا بندہ کوڈی دا نہیں رہ جاندا۔

پتھر کھنب کرایا وی کورے دا کورا' مُورکھ نُوں سمجھایا وی بورے دا بورا۔

معنے: کھنب کرایا: دھوایا ☆ کورے دا کورا: اوسراں دا اوسراں ☆ مُورکھ: احمق' بیوقوف ☆ بورا: بیکار' تھیلا جو اپنی مرضی نال کجھ نہیں کرسکدا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھر نُوں لکھ کھنب کران دا چارہ وی کریئے پر اوہ اوسراں دا سخت ای رہندا اے ایسراں بے عقل نُوں لکھ سمجھاؤنیاں پایئے پر اوہ اوسراں دا مُورکھ ای رہندا اے۔

پتھر نالوں چکی چنگی ... پی جیہڑی پیہوے تے جگ کھاوے۔

معنے: چکی: دانے پیہن والی ہتھ مشین ☆ پیہوے: پیسے ☆ جگ: دُنیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کوئی شے وی بیکار نہیں ہونی چاہیدی۔ ہر شے کسے نہ کسے کم آون والی ہونی چاہیدی اے جسراں چکی بھانویں پتھر دی بنی ہوندی اے پر لوکاں لئی دانے پیہندی اے اتے جگ اوسدا پیٹھا کھاندا اے۔

پتھر نالوں چکی بھلی جو پیسے سنسار۔

معنے: بھلی: چنگی ☆ پیسے: پیہے ☆ سنسار: دُنیا۔

ویروا: ایس اکھان راہیں دسیا گیا اے پئی بیکار شے اُکی کسے کم دی نہیں ہوندی۔ اُکا پتھر دی سل نالوں تاں چکی ای چنگی ہوندی اے جیہنوں جگ پیس کے آٹا بناندا اے۔

پتھر نُوں جوک نہیں لگدی / پتھر کوں جلم نہیں لگدی

معنے: جوک: جونک ☆ جلم: جونک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھر ایڈا سخت ہوندا اے پئی اوس وچ تاں جوک وی نہیں لگ سکدی ایسراں ای مُورکھ اتے بے عقل بندے تے دانائی دی کوئی گل اثر نہیں کردی۔

پتھر کوں سوئی نہیں لگدی۔

معنے: کوں: نوں ☆ سوئی: سیونک۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی پتھر نوں تاں سیونک وی نہیں لگ سکدی۔ سخت دل بندے نوں کسے وعظ نصیحت نال راہے نہیں چاڑھیا جاسکدا۔

پُٹیا پہاڑ تے نکلیا چوہا۔

معنے: پُٹیا: کھودیا۔

ویروا: ایہہ اکھان اودوں بولدے نیں جدوں کسے کم لئی چوکھی ساری محنت کیتی گئی ہووے اتے نگروں کجھ وی ہتھ نہ آوے۔

پہاڑ اُتے وی رستے ہوندے نیں۔

معنے: رستے: راہواں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے کم نوں دوروں ویکھ کے اوس توں نہیں ڈر جانا چاہیدا پئی ایہہ کویں ہووے گا۔ منزل تیک پہنچن لئی راہ تاں پہاڑاں وچ وی بنے ہوندے نیں۔

پہاڑ دُوروں ای سوہندے نیں، نیڑیوں نہیں۔

معنے: دُوروں: دور توں ☆ سوہندے: چنگے لگدے ☆ نیڑیوں: کولوں۔

ویروا: ایس اکھان راہیں مت دتی گئی اے پئی پہاڑ دور توں ویکھیاں تاں بڑے ای سوہنے اتے نیڑے لگدے نیں پر نیڑے جان تے اوہناں تیک اپڑن دی اوکھیائی دا سارا چانن ای ہوندا اے۔

پہاڑ نال ٹکرلایاں سر ای بَجھدا اے۔

معنے: بَجھدا: پاٹ دا اُسٹ کھاندا۔

ویروا: ایس اکھان راہیں مت دتی گئی اے پئی اپنے توں تگڑے نال متھا لایاں اپنا سر ای پاٹ دا اے۔ ایس لئی کسے نال مقابلہ وِڈھن توں اگدوں اگلے دی طاقت دا اندازہ لالینا چنگا کم ہوندا اے۔

پہاڑیئے مِت کِس کے بُھت کھاہدا تے کِسکے

معنے: پہاڑیئے: پہاڑ جوہ دے وسنیک ☆ مِت: دوست ☆ بَھت: کھانا روٹی ☆ کِسکے: کھِسک گئے۔

ویروا: ایس اکھان وچ پہاڑی جُوہ دے لوکاں دی عادت بارے دسیا گیا اے پئی اوہ کسے دے وی یار نہیں بن دے۔ اوہناں دا کم تاں ایہہ وے پئی روٹی کھاہدی تے چلے گئے۔ مطلب ایہہ جو پہاڑی لوک بڑے خود غرض ہوندے نیں۔

تِل دی اوٹ پہاڑ۔

معنے: تِل: اِک جنس ☆ اوٹ: اولھے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی تِل دے اولھے پہاڑ کدی نہیں ہو سکدا۔ جے کوئی اِنج آکھدا اے تاں غلط آکھدا اے۔

ٹھاکے داوَیلا' اُدھا چِٹا' اُدھا مَیلا۔

معنے: ٹھاکے: پہاڑی بندہ ☆ وَیلا: کپڑا ☆ مَیلا: گندہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا جو پہاڑی بندہ وے لوک ایڈے صاف کپڑے پان دے عادی نہیں ہوندے۔ جاں مُڑ پہاڑی چڑھدیاں اُتر دیاں مُڑھکا آ کے اوہناں دے لیڑے ادھ میلے ہوئے ای رہندے نیں۔

مُونہہ نہ متھا' جِن پہاڑوں لتھا۔

معنے: مُونہہ نہ متھا: بدصورت' بدشکلا ☆ لتھا: تھلے آیا۔

ویروا: ایہہ اکھان اوددوں بولیا جاندا اے جدوں کسے دی شکل شبھا تے ہووے کوئی نہ پر اُنج اوہ اپنے آپ نُوں بڑا سوہنا سونکھا ثابت کردا ہووے۔

نیویں زیویں وِچ ہوندے فصل پَیدا' رہندی سکھنی چوٹی پہاڑ دی اے۔

معنے: زیویں: زمین ☆ سکھنی: خالی۔

ویروا: ایس اکھان راہیں مت دِتی گئی اے پئی جِسراں نیویں زمین وِچ فصلاں ہوندیاں نیں اتے پہاڑ دی چوٹی اُتے کُجھ نہیں ہوندا' ایسراں بندے نُوں نیوں کے رہنا چاہیدا اے۔ عاجزاتے مسکین لوکاں نُوں رب چنگا جان دا اے۔

وِتوں بھارا پتھر چُم کے چھڈ دیئے۔

معنے: وِتوں: اپنی اوقات توں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ مت دِتی گئی اے پئی چُکن لگیاں جے ایہہ پتہ لگے پئی ایہہ پتھر چُکیا نہیں جانا تاں اوسنوں چُم کے چھڈ دینا چاہیدا اے۔ تگڑی شے نال متھا لا کے مگروں بے عزتی کران نالوں چنگا اے پئی اوسنوں ہتھ ای نہ پایا جاوے۔

☆☆☆☆

پریم، پریت

اپنا آپ گوائیے' تاں پیارا پایئے۔

معنے: گوائیے: ونجائیے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پیار اوددوں جا کے نصیب ہوندا اے جدوں بندے دا اپنا وجُود گواچ جاندا اے۔

اپنا اوہ جو تَن تے لگیا۔

معنے: تن تے لگیا: جسم دا حصہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ایس جگ اندر کوئی بندہ وی کسے دا نہیں بن دا' ایتھے اپنا بس اوسے نُوں آکھیا جا سکدا اے جو اپنے جسم دا حصہ ہووے۔

انگ اوہ پالدا اے' جو پچھا نہ دیوے۔

معنے: انگ پالن: لگیاں دی قدر کرن والا ☆ پچھا دیون: چھڈ جاون۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے نال پائے پیار دی قدر قیمت نُوں اوہ چیتے رکھدا اے جو اپنے دوست دل

کدی وی کنڈ نہ کردا ہووے۔

اِک متر سَو بھرا۔

معنے :متر :دوست۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی چنگا دوست جے اِک وی ہووے تاں اوہ سَو بھراواں نالوں چنگا ہوندا اے۔

اِک مَیں نہ بھلی، اگے بھلی پُھپھی ہیر۔

معنے :بھلی :بُھل گئی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے نے صاحباں توں پُچھیا پئی توں مرزے نال عشق کر کے اپنے خاندان داناں بدنام کیتا اے تاں اوس آکھیا پئی ایہہ کم بس مَیں ای نہیں کیتا ایس توں اگدوں میری پُھپھی ہیر نے وی تاں کیتا سی۔

اکھاں ہویاں چار، دِل وِچ آیا پیار۔

معنے :اکھاں ہویاں چار :دوجے آہمنے سامنے ہوئے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں اکھاں اِک دوجے دے سامنے ہو جان تاں ای اِک دُوجے نال پیار ہوندا اے۔

اوہو گھڑی سُلکھنی جو شوہ نال وہاوے۔

معنے : گھڑی: لمحہ، پل ☆ سُلکھنی: خُوب ☆ شوہ: خاوند ☆ وہاوے: گذرے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی ناری دی زندگی دا اوہ ویلا ای سبھ توں چنگا ہوندا اے جو اوہ سدے اپنے خاوند نال گذرے۔

بدھی مراں پریت دی، وِل وِل غوطے کھاوے۔

معنے :بدھی: قابو آئی ☆ پریت: پیار ☆ وِل وِل: بار بار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندہ جدوں کسے نال مُحبت کردا ہووے تاں اوس لئی بار بار نقصان چکنا وی اوس نُوں چنگا ای لگدا اے اتے اوہ اوس توں جان وی نہیں چھڈ اسکدا۔

بھاندے دا سبھ کُجھ بھاوے، ان بھاندے دا کُجھ نہ بھاوے۔

معنے :بھاندے: چنگے لگدے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو دِل نُوں چنگا لگدا ہووے اوس دی ہر گل ای چنگی لگدی اے اتے جو دِل نُوں چنگا نہ لگدا ہووے۔ اوس دی کوئی چنگی گل وی مَن نُوں چنگی نہیں لگدی۔

بھٹھ کھیڑیاں دے طوُل ویہانے، مَینُوں بھاندی رانجھنے دی لوئی۔

معنے: بھٹھ: سڑن ☆ کھیڑیاں: کھیڑے ذات دے لوک جیہناں وِل ہیر نُوں اوہدی مرضی دے خلاف ویاہ دِتا گیا سی ☆ طوُل ویہانے: شان شوکت ☆ بھاندی: چنگی لگدی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں ہیر نُوں

اوہدی مرضی توں بغیر ای کھیڑیاں دے رنگپور ویاہ دِتا گیا تاں اوس نے آکھیا سی میرے لئی کھیڑیاں دی ساری شان شوکت کسے کم دی نہیں مینوں تاں رانجھے دی لوئی ای ایس سارے تُوہر نالوں کِتے چنگی سی۔

بھکھا ننگا یار بنایا' ہُوہے بہہ کے کھنگے.

معنے: بھکھا ننگا: غریب ☆ کھنگے: گلے چوں نکلن والی آواز۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دوستی وی کسے اپنے مرتبے دے بندے نال ای لانی چاہیدی اے۔ جے کسے بھکھے ننگے نال ای یاری لالویئے تاں اوہ ہُوہے تے بہہ کے کھنگارای ماردا رہندا اے۔

بھیڑے بھیڑے یار' میرے پھتُو دے۔

معنے: بھیڑے: بُرے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مُورکھ لوکاں دے یار دوست وی اوہناں وانگ مُورکھ ای ہوندے نیں۔

بھیڑیاں دے یار چندرے.

معنے: بھیڑیاں: بُریاں ☆ چندرے: نقصان کرن والے۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بھیڑے لوکاں دے یار بیلی وی اوہناں وانگ بھیڑے ای ہوندے نیں اتے' سپ نُوں سپ لڑے تاں وِس کیہنوں چڑھے'۔

بیگانے ہاوے' نیندر نہ آوے.

معنے: بیگانے ہاوے: کسے دے درد وِچ۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عشق مُحبت اندر جاں کسے دے وراگ وِچ بندہ ساری ساری رات جاگدیاں لنگھا چھڈدا اے اتے سوں نہیں سکدا۔

پریت دی ریت نرالی ہوندی اے.

معنے: پریت: پیار ☆ ریت: رواج۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پیار دی روایت ای ایس جگ اندر سارے جہان نالوں وکھری ہوندی اے اتے جو پیار کرلیندا اے اوہ اپنی سُرت نُوں بھُل جاندا اے۔

پریت گھٹے میت کے نت جائے.

معنے: گھٹے: کم ہووے ☆ میت کے: سنگی ول ☆ نت: روز۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے بندہ سجن دے گھر روز وی تُریا رہووے تاں وی اوس دا پیار گھٹ ہو جاندا اے اتے جان والے دی قدر گھٹ جاندی اے۔

پیار پاون سوکھا' توڑ اپڑاون اوکھا۔

معنے: پیار پاون: پیار کرن ☆ توڑ اپڑاون: منزل تیک لے جاون ☆ اوکھا: مُشکل۔

وِیروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی گلّیں باتیں پیار کرن تاں بڑا ای سوکھا اے پر ایس دی راہ وِچ آئیاں اوکھتاں نُوں جر کے ایس نُوں منزل تیک لے اپڑن ڈاڈھا ای اوکھا اے۔

پیار چِٹے دنداں دی پریت اے / پیار ہس دنداں

دی پریت اے۔

معنے: چٹے دنداں دی پریت: ہسن کھیڈن دی ریت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پیار تاں اک دُوجے نال ہسن کھیڈن داناں اے ایس توں ودھ پیار کُجھ وی نہیں ہوندا۔

پیار نہ منّے ہار۔

معنے: منّے: من لے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سچا پیار کدی وی کسے کولوں اپنی شکست نہیں من دا اتے ہر ویلے اپنے محبوب نُوں ملن لئی اتاولا ہویا رہندا اے۔

پیار وِچ سوٗ خجل خواریاں۔

معنے: خجل خواریاں: پریشانیاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پیار کرن ایڈی سوکھی کار نہیں ایہہ اپنے آپ نُوں مصیبتاں دے مُونہہ وِچ پان والی کھیڈ اے۔

پَینڈا اڑانگھا، پیت گُللڑی۔

معنے: پَینڈا: سفر ☆ اڑانگھا: اوکھا ☆ پیت گُللڑی: بھیڑی مُحبت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں مقدراں وِچ ماڑے دِن لکھے ہوئے ہون تاں اوکھے پَینڈے اتے بھیڑیاں مُحبتاں پیش پے جاندیاں نیں۔

پھتّو دے یار، کُئی گِدڑ، کُئی گھمیار۔

معنے: پھتّو: فضول بندہ۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی فضول لوکاں دے یار وی بس ایسراں پھڑ وتڑی دے ای ہوندے نیں۔

تینے مُٹّے نہ مِلن، پتھر، شیشہ، چت۔

معنے: تینے: تینوں ☆ چت: خیال، دِل۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی پتھر، شیشہ اتے کسے دا دِل جے کدی ٹُٹ جان تاں مُڑ کے کدے وی نہیں جُڑدے ایس لئی ایہناں نُوں توڑن توں پرہیز کرن ای چنگا۔

توڑے پووِن گشالے سِکدا طالب نہ چھوڑے۔

معنے: توڑے: بھانویں ☆ پوون: ہوون ☆ گشالے: مُشکلاں، اوکھتاں ☆ سِکدا طالب: پیار وِچ تڑپدا عاشق۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مُحبت اِنج دی مِٹھی چھُری اے پئی ایس نال اوسدے گلے دی شاہ رگ کٹی وی جارہی ہووے تاں وی عاشق بڑا خوش ای ہوندا اے۔

تُوں مِل دا مالک، اساں دِل دے مالک۔

معنے: اساں: اسیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مُحبت ہون لگیاں کسے دی جائیداد اتے مربعے مِلاں نہیں ویکھدی ایہہ بس اپنے معشوق نُوں ای ویکھدی اے۔

تینوں بھُل گئے یار پرانے، نویاں دے لڑ لگ گئے

معنے :لڑلگ کے: رشتے وچ بجھ گئے۔
ویروا: ایس اکھان وِچ یار اپنے یار نُوں مہنا ماردا اے پئی توں نویں تھاں سانجھ وَدھا کے اپنے پرانے بیلیاں نُوں بھُل بیٹھا ایں۔

تینوں چاہ نہیں، سانوں پرواہ نہیں۔

معنے :چاہ :محبت۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی محبت دی اوس ویلے ای قائم رہ سکدی اے جدوں دوویں دھراں اپنا رویہ ٹھیک رکھن جدوں اِک دھر کنڈ وَلا لوے تاں دُوجے دا دِل آپے ای کھٹا ہو جاندا اے۔

ٹُٹے دِل نہ جُڑدے، ویکھیں توڑیں نہ۔

معنے :ٹُٹے دِل :ٹُٹ گئے دِل۔
ویروا: اکھان ورگی اِک گیت دی ایس تُک وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دا دِل بڑی ای سوہل چیز اے اتے جدوں ایہہ ٹُٹ جاوے تاں ایس دا پرت جوڑن کسے دے وَس وِچ نہیں ایس لئی کسے دا دِل کدی وی نہیں توڑنا چاہیدا۔

جان جاندی اے تاں جائے، پر یاری تے حرف نہ آئے

معنے :حرف آون :الزام لگن۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے نُوں دوستی اِنج دی کرنی چاہیدی اے پئی دوست واسطے جان وی بھانویں ٹُر جاوے پر یاری تے اِلزام نہیں آؤنا چاہیدا۔

جان جائے تاں جائے، پر آن نہ جائے۔

معنے :آن :عزت۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی بندے دی جان بے شک چلی جاوے پر بندے دی آن اَنکھ اتے آکھی تے حرف نہیں آؤنا چاہیدا۔

جتھے پیار ہووے، اوتھے وہار نہیں ویکھی دا۔

معنے :وہار: کاروبار۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جتھے کسے نال پیار ہووے اوتھے کاروبار نہیں کرنا چاہیدا، جو جن منگے دے دینا چاہیدا اے۔

جیں رنجائے یار، کڈا ہیں نہ تھیسی بھلی وار۔

معنے :جیں :جس نے ☆ رنجائے: رنج کیتے ☆ کڈاہیں: کدے وی ☆ تھیسی :ہووے گا ☆ بھلی وار :اوہناں دا بھلا۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑا بندہ اپنے جگری یاراں نُوں رنج کر دیوے گا اوس دا کسے جُگ بھلا ہو ای نہیں سکدا اتے اوہ سکدا ای مرے گا۔

جیں لائی نہیں، اُوں ونجائی نہیں۔

معنے :لائی نہیں :دوستی نہیں لائی ☆ ونجائی :اضائیاں کیتی۔
ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے بندے عشق نہیں کیتا اوس نُوں جان کسے دی راہ وِچ دین دا کیہ پتہ۔

جیندے نال یار، اُوندے نال سبھ دا پیار۔

معنے: جیندے نال: جسدے نال ۔ ☆ اُوندے: اوسدے۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا یا اے پئی جسدے نال اوسدا
یار ہووے گا اوس نوں کو نی کمی نہیں ہووے گی اوس نال
سارے لوک ای پیار کر ن گے۔

جیہڑا جانے آپ ہوں اوہدے جانیے مائی باپ نوں

معنے: جانے: چنگا کا سمجھے۔
ویروا: ایس ا ھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑا تہاڈے نال
محبت کردا اے جاں عزت آدر کردا اے تہانوں چاہیدا اے
پئی اوہ دے ماں پیو دی وی عزت کرو۔

جیہڑا گُڑ دتیاں مرجائے اوہنوں زہر دین دی کیہ لوڑ

معنے: گُڑ دتیاں: مٹھی گل کیتیاں۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑا بندہ محبت نال نیڑے لایا جاسکدا اے اوس نوں نفرت کر کے مارن دی لوڑ نہیں ہوندی۔

جیسے دیوتے تیہی پوجا۔

معنے: تیہی: اوسے طرح دی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جس راں دے دیوتے ہون گے اوسراں دی پوجا پاٹھ وی ہووے گی۔

جیہناں نوں لگے پریم چٹو کے گھر دے کموں گئیاں

معنے: چٹو کے: اوہ مُڑ کے ☆ کموں: کم کاج توں۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو وی کسے دے پیار دے بندھن وچ بجھ جاندا اے اوہ مُڑ کے گھر دیاں واسطے کسے کم دا نہیں رہ جاندا۔

چڑھدی گُڈّی داہر کوئی یار اے۔

معنے: چڑھدی گُڈّی: چڑھدی کلا، خوشحالی، پکدی ہانڈی۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بندے دے جدوں دن چنگے ہون تاں رب وتوں ہر کوئی اوسدی یاری دا دم بھردا اے پر جدوں دناں وچ فرق پے جاوے تاں ہر کوئی ویری بن جاندا اے۔

دِل آوے گدھی تے تاں پری کیہ ہوئی۔

معنے: دِل آوے: پیار ہو جاوے۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کسے نوں کھوتی سبھاء دی زنانی وی چنگی لگن لگ پوے تاں اوہ اوس دے مقابلے وچ پریاں دے حُسن دی مالک نوں وی کوئی حیثیت نہیں دیندا۔

دِل ٹُٹیا ہویا نہیں مِل دا، شیشہ ٹُٹیا ہویا نہیں جُڑدا۔

معنے: مِل دا: جُڑدا۔
ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں کسے بندے دا دِل توڑ دتا جاوے تاں اوس نوں لکھ دلاسا دیو پر اوسدا دِل پرت کے نہیں جُڑدا۔ ایسراں ای شیشہ وی جدوں ٹُٹ جاوے تاں اوس دا پرت جوڑن وی ڈاڈھا اوکھا ہوندا اے۔

دِل دریا سُمندروں ڈُونگھے کَون دِلاں دیاں

جانے ہو۔

معنے: ڈونگھے: گہرے۔

ویروا: حضرت سُلطان باہوؒ ہوراں دے شعر دی ایس اکھان ورگی تک وِچ دسیا گیا اے پئی دِل دے بھیت نُوں پان ایڈا سوکھا کم نہیں؛ دِل تاں سمندر نالوں وی ڈونگھا ہوندا اے اوس اندر وڑ کے اوس دا بھیت پان اوکھا کم اے۔

دِلاں نُوں دِلاں وِچ راہ ہوندی اے۔

معنے: راہ ہوندی اے: اک دُوجے نال پیار کردے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی دِل جدوں آپو وِچ پیار کردے نیں تاں اوہ مُحبت دِیاں راہوں آپے ای تلاش کرن لگ دے نیں۔

ڈھائی اکھر پریم دے جیہڑا پڑھے اوہوای عامل۔

معنے: ڈھائی اکھر: ڈھائی لفظ ☆ پریم: مُحبت۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ مُحبت دے آسان جیسے فلسفے تے عمل کرن لگ پیندا اے اوہ جگ جہان دے روگ ہٹا ... وڈا عامل ثابت ہوسکدا اے۔

رُٹھے ڈھول ڈاڈھے اوکھے منیندن۔

معنے: رُٹھے: رنج ہوگئے ☆ منیندن: من دے نیں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں یار بجن رُٹھ جاون تاں اوہناں نُوں مناون ڈاڈھا اوکھا ہو جاندا اے اتے ایس کم لئی چوکھے ملیلے پانے پیندے نیں۔

رکھے تاں پیت، نہیں تاں پلیت۔

معنے: رکھے: پالے ☆ پیت: پریت ☆ پلیت: ناپاک۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے مُحبت دی قدر کیتی جاوے تاں تے اوس نُوں مُحبت منیا جاسکدا اے نہیں تاں اوہ برائی ای گنی جاندی اے۔

زر بناں عشق ٹیں ٹیں۔

معنے: زر: دولت ☆ ٹیں ٹیں: بے کار گل بات۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عشق کرن لئی وی اج کل پیسے دی بڑی لوڑ اے اتے پیسے دے بغیر عشق دی کوئی قدر رہ نہیں جاندی۔

بجن اوہ جو مونہہ تے سچ آکھے۔

معنے: بجن: دوست۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی حقا سچا یار اوہ ہوندا اے جو سچی گل اپنے یار بجن دے مونہہ اُتے آکھے ایس لئی پئی سچ بھانویں ہوندا کوڑا اے پر سو روگاں دا علاج ایہدے وِچ ای اے۔

بجن بانہہ دیوے تے سُٹ نہیں پائیدی۔

معنے: بانہہ دین: مدد کرن۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے اوکھے ویلے کوئی بجن امداد دین نُوں تیار ہووے تاں اوس دی مدد توں انکار نہیں کرنا چاہیدا۔

سجن تاں اکھیاں وچ سما جاندے نیں، وَیری تاں ویہڑے وچ وی نہیں ساندے۔

معنے: سما جان: پُورے آجان۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دوست تاں اکھیاں وچ ای وَس جاندے نیں پر وَیری پُورے ویہڑے وچ وی پُورے نہیں آوندے۔

سجن چھڈ یئے رنگ، جیہڑے فیر وی آون کم / سجن چھڈیئے رنگ، جیہڑے بوہڑ وی آون کم۔

معنے: رنگ: رنگ وچ، اچھے طریقے نال ☆ بوہڑ: کدی اچن چیت آکے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کسے نالوں دوستی مُکدی پئی وی ہووے تاں وی اوس نُوں اچھے حال وچ چھڈنا چاہیدا اے پئی کدی کتے مُڑ کے وی مُلاقات ہو جاوے تاں اوہ کم دے جان۔

سجن سجن مِل پئے، جھوٹھے پئے وچولے۔

معنے: وچولے: دُونہہ سجناں نُوں ملان والے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری رُسے سجن تاں پرت کے آپو وچ مِل ای پَیندے نیں اتے اوہناں وچکار لائی بجھائی کر کے اوہناں نُوں وکھ کیتی رکھن والے لوک جھوٹھے پے جاندے نیں۔

سجن سو جواَؤکھے ویلے کم آوے۔

معنے: اؤکھے ویلے: مُشکل ویلے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دوست بس اوہ ای ہوندا اے جو مُشکل ویلے اپنے دوست دے کم آوے اتے جو مُشکل ویلے بندے دے کم نہیں آوندا اوہ مطلبی یار ہوندا اے۔

سجن سو جو کنڈ سنجانے۔

معنے: کنڈ: پُشت ☆ سنجانے: پچھانے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سجن اوہ ہوندا اے جو اپنے یار نُوں دُوجے پاسے مُونہہ کر کے کھلوتے نُوں وی پچھان کے اوس دی قدر کرئے اتے یار دے مرجان مگروں یار دی نسل دا وی لحاظ کردا رہوے۔

سجن نُوں ہتھ دے کے مِلو، دُشمن نُوں گل لا کے

معنے: نُوں: نُوں ☆ ہتھ دے کے: سلام لے کے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سجن نال بس دست پنجاوی کافی ہوندا اے پر دُشمن کول آوے تاں اوس نُوں گل لا کے مِلنا چاہیدا اے تاں جو اوس دا دِل تُہاڈے بارے صاف ہو جاوے۔

سجن مِلیا، تاں سبھ کُجھ مِلیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے بندے دا میل اوس دے دوست نال ہو جاوے تاں اوس لئی اِنج ہوندا اے جویں اوس نُوں پُوری کائنات مِل گئی ہووے۔

سدکے کیتی تیری چاہ، سانُوں گُتے کولوں بچا۔

معنے: سد کے: بلا کے ☆ چاء: چاہت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جَن نوں کول بلا کے اوس دی چاہت کیتی گئی سی پر ہُن اوسے جَن دے گتے نے گھیر لیا اے اتے جے جَن گتے کولوں بچالوے تاں اوس دی مہربانی ہووے گی۔

سر جائے پر صدق نہ جائے.

معنے: سر جائے: دھون بے شک لہہ جاوے ☆ صدق: سچ دی اڑی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہڑے لوک دی اپنی کیتی گل نال پیار کرن جان دے نیں اوہناں دی بھانویں دھون وی لہہ جاوے پر اوہ اپنی گل توں نہیں ہار دے اتے اوہو لوک ای عاشقاں دی لڑی وچ پروتے جاندے نیں۔

سر ول پرے عشق دا ڈیرا۔

معنے: سر ول پرے: سر توں دُور۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق دے بھیت نُوں اوہ کوئی سمجھ سکدا اے جو ایس لئی اپنی دھون لُہا دیندا اے' عشق مر کے سمجھ آوندا اے جیوندے نُوں ایہ سمجھ نہیں آسکدا۔

سڑیا سبھ کُجھ فقر دا' لانا' بُوٹا' جھاڑ' اک من سڑیا نہیں فقر دا جو بیلیاں دِتا ساڑ۔

معنے: لانا: تھل علاقے دی اک جھاڑی جو لوٹھ دی من بھانی کھاج اے ☆ جھاڑ: جھاڑی ☆ بیلیاں: دوستاں۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی فقیر لوکاں دی وراثت جنگل دا گھاہ بُوٹ ای ہوندی اے اوہ سارا کُجھ سڑ وی جاوے تاں فقیر نُوں کوئی پرواہ نہیں ہوندی پر جد ول اوس دا دِل اوس دے یار بیلی ای ساڑ دین تاں اوس لئی جیون اوکھا ہو جاندا اے۔

سونگا ہرائیے' پریت نہ گمائیے۔

معنے: گمائیے: گنوائیے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی لکھاں کروڑاں دا نقصان وی ہو جاوے تاں اوہ کدی نہ کدی پورا ہو سکدا اے پر جے مُحبت مُک جاوے تاں اوہ بھانگا کدی پُورا نہیں ہوندا۔

شادی غمی نہ عاشقاں' جو ہونی سو ہو.

معنے: شادی غمی: خوشی غم ☆ ہونی: ہوون والی' ہوونہار۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی عاشق لوک خوشی غمی توں اگیرے لنگھ جاندے نیں اتے اوہ ایس گل تے پک پکا لیندے نیں پئی جو ہونا اے اوہ ہو کے ای رہنا اے۔

شان گمان نہ وِکدے مُولے عشق نہ لوڑے ذاتاں' نال تویتاں نیوں نہ لگدے نہ پھڑ قلم دواتاں

معنے: وِکدے: مُل لبھدے ☆ مُولے: ہرگز ☆ لوڑے: تلاش کرے ☆ تویتاں: تعویذ گنڈیاں نال۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ایہ رب سچے دی من

مرضی اے پئی کیہوں کیہڑے ویلے شاناں دا مالک بنا دیوے اتے عشق وی کسے دے کرایاں نہیں ہوندا اتے نہ ای ایہ تعویذ گنڈے لکھن نال ہوندا اے ایہ تاں جدوں ہوندا اے ربوں ای ہو جاندا اے۔

عاشق بھوَر فقیر تے ناگ کالے بناں منتروں مُول نہ کیلیے نی۔

معنے: بھوَر: پروانے ☆ بناں منتروں: منتر توں بغیر ☆ کیلیے: قابو کریئے۔

ویروا: وارث شاہ ہوراں دے شعر دی ایس اکھان رنگی تُک وچ دسیا گیا اے پئی عاشق، پروانے اتے کالے ناگاں نُوں قابو کرن ایڈا سوکھا کم نہیں اوہدے لئی کوئی تگڑا منتر ای سکھنا اتے ورتاؤنا پیندا اے۔

عاشق نَو برنَو تے جھورا پچھوٗاں۔

معنے: نَو برنَو: چڑھدی کلا وچ، دُرست حالت وچ ☆ جھورا: پریشانی ☆ پچھوٗاں: کنڈ وکھان والیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عاشق لوک کدی وی حالات دی اوکھیائی ویکھ کے نراس نہیں ہوندے اوہ سدا ای خوش باش رہندے نیں۔ پر جو لوک عشق کرن مگروں اوکھے ویلے کنڈ وکھا کے نس جاندے نیں اوہ ساری عُمر کیتی تے پچھتاندے رہندے نیں۔

عِشق پہلے معشوق نُوں تھیندا اے۔

معنے: تھیندا: ہوندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق دا لمبا معشوق ولوں بجھدا اے اتے مگروں عاشق وی اوس وانگ اوسدے باوے مرن لگدا اے۔

عِشق تے عاشق ڈوہیں برابر، بھلا عِشق زیادہ جاپے، تاء سڑیندی لکھاں کانے، تے عِشق دِلاندے کھاپے۔

معنے: ڈوہیں: دوویں ☆ جاپے: دِسے، نظر آوے ☆ تاء: سیک ☆ سڑیندی: ساڑدی ☆ کھاپے: وجود۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق اتے عاشق اِک چیز ای ہوندے نیں پر عشق دا سیک بوہتا ہوندا اے۔ اگ تاں لکھ کانیاں نُوں ساڑ کے سواہ کر دیندی اے پر عشق دِلاں نُوں ساڑ کے سواہ دی ڈھیری بنا دیندا اے۔

عِشق تے مُشک چھپائیاں نہیں چھپدے۔

معنے: مُشک: خوشبو۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق اتے مُشک کدی وی چھپایاں نہیں چھپ سکدے ایہناں دا وجود لکو لکایاں وی ظاہر ہو ای جاندا اے۔

عِشق تندُور ہڈاں دا بالن، دوزخ نال تپائی دا، کڈھ کے کالجا کر کے بیرے، اُتے حُسن پلیتھن لائی دا۔

معنے: تندُور: روٹیاں لان والی تھاں ☆ بالن: اگ دا

سامان ☆ تپائی دا: گرم کیتا جاندا اے☆ کالجا: کلیجہ ☆ بیرے۔ٹکرے☆پلیتھن: تہہ چاڑھن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق جدوں ہو جاندا اے تاں ایہ سریئوں ہر ویلے دوزخ دی اگ والے تندُ وروانگ تائی رکھدا اے اتے عاشق لوک اپنا کلیجہ کڈھ کے اوس دے ٹکرے ٹکرے کر کے اُتے حُسن دی ملھم پئی کردے رہندے نیں۔

عشق دا پرناں، روز دا مرناں۔

معنے: پرناں: ویاہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے مُحبت کر دیاں اوہناں دُونہہ دا ویاہ ہو جاوے مُڑ اوہناں وچوں بندے لئی عشق دی جوگ نُوں جوئی رکھن اوکھا ہو جاندا اے اتے گھر وچ ہر ویلے جھنڈی پئی رہندی اے۔

عشق کیہ جانے راہ دے نال۔

معنے: راہ: رستہ، اصول۔

ویروا: حضرت شاہ حُسینؒ ہوراں دی کافی دی ایس اکھان ورگی تک وچ دسیا گیا اے پئی عشق جدوں ہو جاندا اے تاں اوہ منزل تے اپڑن لئی راہوں دی کھوج نہیں کردا سگوں شکوک راای نجھو وگدا اے۔

عشق لاون سوکھا، نبھاون اوکھا۔

معنے: لاون: کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق کر لین تاں بڑا ای سوکھا اے پر اوس نُوں سرے چاڑھن دی راہ وچ بڑیاں ای اوکھتاں آؤندیاں نیں۔

عشق مجازی، تلکن بازی۔

معنے: مجازی: دُنیاداری ☆ تلکن بازی: پھسلن دا کم۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق کرنا ہووے تاں سچے رب رسُولؐ اتے اوہناں دے پیاریاں نال کرنا چاہیدا اے پر جے جگ تے دُنیاداراں والا عشق کیتا جاوے تاں اوہ گُرا ہے پا دیندا اے۔

عشق نہ رادھا جمیا۔

معنے: رادھا جمیا: نہ بیجیا، اُگیا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق کرن والے لوک اپنی ہستی اتے کم کار نُوں بھلا بہندے نیں اوہ نہ کُجھ بیج دے نیں اتے نہ ای کوئی فصل اُگدی اے۔

عشق نہ ویکھے ذات کذات۔

معنے: کذات: بھیڑی ذات۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق جدوں ہون لگدا اے تاں اوہ اگلے دی چنگی ماڑی ذات ول دھیان نہیں دیندا سگوں اکھیاں راہیں اگلے دے دل تے سوار ہو جاندا اے۔

عشق نہیں کوئی بُری بلاء ہے، وسدے گھر نُوں کر ڈیندا تباہ ہے۔

معنے: بُری بلاء: خطرناک بلاء ☆ ڈیندا: دیندا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق ایڈی بُری شے وے پئی ایہ ہسدے وسدے گھراں نُوں تباہ کر دیندا اے اتے اوتھے لکھ کنڈ انہیں رہن دیندا۔

عِشقاں مُٹھے دی ہواڑ پرے تئیں جاندی ہے۔

معنے: مُٹھے: لُٹے ☆ ہواڑ: ہوا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق دے مارے ہوئے لوکاں دے سڑے ہوئے دل دا سیک دور تیک جاندا اے اتے عشق کدی گجھا نہیں رہندا۔

عقل دا دیوا کِچر ک بلے جد برہوں ہنیری جھلی۔

معنے: کِچرک: کدوں تیک ☆ بلے: بلدا رہوے ☆ برہوں: جُدائی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں جُدائی دا جھکھڑ جھلیا ہووے تاں بندے دی ساری عقل سُرت ماری جاندی اے اتے اوسنوں عشق توں اڈ ہور کجھ سُجھدا ای نہیں۔

گُلی یاردی سورگ دا جھوٹا اگ لانواں مندراں نُوں

معنے: گُلی: کچا کوٹھا ☆ سورگ: جنت ☆ جھوٹا: ہلارہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سجناں دا تاں ماڑا جیہا کانیاں دا کوٹھا وی جنت جاپدا اے۔ اوتھے اوہ سکون مِل جاندا اے جو مندراں اندر جا کے نہیں مل سکدا۔

کیجا مُونہہ محبوب دا جیجی کالی رات۔

معنے: کیجا: کیہ جیہا، کنج دا ☆ جیجی: جسراں۔

ویروا: ایس اکھان وچ بدشکل محبوب نُوں کالی رات نال مثال دے کے دسیا گیا اے پئی معشوق دا مُونہہ کالی رات ورگا اے جیہدے وچ کجھ نظر ای نہیں آؤندا ایس اکھان اندر محبوب نُوں جگت کیتی گئی اے۔

گھڑی تولہ گھڑی ماسہ اجیہے یار دا کیہ بھرواسہ۔

معنے: بھرواسہ: اعتبار۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جو بندہ ہر ویلے اپنے رنگ رُوپ ای بدلدا رہوے اوس تے ماسہ وساہ نہیں کیتا جا سکدا۔

لگ لگ کہے نہ لگئے بناں کہے لگ جائے۔

معنے: لگ لگ کہے: آکھ کے کرن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق کسے نال سوچ کے نہیں کیتا جاندا ایہ تاں اکھیاں دی کھیڈ اے اوہ پتہ نہیں کیہنوں کیہڑے ویلے پسند کر بہندیاں نیں اتے بن آکھیاں توں ای لگ جاندیاں نیں۔ مُڑ عشق نہ کرن اگلے دے وس نہیں رہ جاندا۔

لگن لگی یاری تاں ہاتھی اندر بجھ مُٹن لگی یاری تے سوئی نہ چھپتر تنگ۔

معنے: لگن لگی: پیار ہون لگا ☆ چھپتر: کانیاں دا کوٹھا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جدوں بندے دی یاری دوستی ہووے تاں اک دُوجے تے پُورا اعتماد کیتا جا

سکدا اے اتے اگلے دا چوکھا بھار چُکن وی وارا کھاندا اے پر جے یاری وچ گندھل پے جاوے تاں اگلے دے پیسے دا اعتبار نہیں کرنا چاہیدا اتے اگلا سوئی وی اپنے کول نہیں دھرن دیندا۔

لکیاں دے پنتھ نیارے۔

معنے: لکیاں: اکھاں لگ جان دے☆ پنتھ: طریقہ☆ نیارے: عجیب۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عشق دا اپنا ای طریقہ اے ایہ جتھے مرضی لگ جاوے ایہدا اوکھا ای ورتارا ہوندا اے اتے وکھرا ای ویہار ہوندا اے ایس دے سارے معاملے نوں سمجھن بس عاشق دا ای کم اے۔

لنگ بھنا کم کریندے، دِل بھنا کم نہیں کریندا۔

معنے: لنگ بھنا: جیہدی لت ٹُٹ جاوے☆ کریندا: کردا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جیہدی لت ٹُٹ جاوے اوہ فیر وی کوئی جگ دا کم دھندہ کر سکدا اے۔ پر جس دا دِل ای ٹُٹ جاوے اوس دی رُوح کوئی کم کرن لئی نہیں من دی اتے اوہ اُکا ای بے کار ہو کے رہ جاندا اے۔

ستراں گنوں ستراں چنگیاں۔

معنے: گنوں: کولوں☆ستراں: بھلائیاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی سجناں کولوں کسے نال بھلائی ای ہووے تاں چنگی لگدی اے اتے جے اوہ بھلائی نہ کر سکن تاں مہنا ای بن جاندا اے اتے اوہ مہنا اِک لیک بن کے سجناں دے گل لگیا رہندا اے۔

مُونجھ کپّے مقراض وانگوں جویں لیراں کرے درزی

معنے: مُونجھ: وچھوڑا، جُدائی☆ کپّے: کترے☆ مقراض: قینچی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جُدائی دا دُکھ بندے نوں اندرو اندر اِنجے ای کھا جاندا اے جویں درزی دی قینچی کپڑے دیاں کتراں کر دیندی اے اتے اسپے کپڑے دا ظاہری رُوپ گواچ جاندا اے۔

میل چنے دی چاننی، وِچھڑن ہنیری رات۔

معنے: چنے دی چاننی: چن دی روشنی☆ وِچھڑن: جُدا ہون۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی وِچھڑے ہوئے سجناں دا پرت کے مِل پَین اِنج ہوندا اے جویں چو دھویں دی چاننی رات ہووے پر اوہناں لئی وچھوڑا اِنج ہوندا اے جویں پرت کے ہنیری رات چھا جاوے اتے چوفیرے کُجھ نظر نہ آوندا ہووے۔

مَیں تینُوں کیہو جیہا لگناں، اپنے دِل کولوں پُچھ۔

معنے: کیہو جیہا: کیسا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے کسے دے دِل دی مُحبت دا حساب لانا ہووے تاں اپنے دِل اندر اوسدی مُحبت نُوں ویکھ پرکھ لینا چاہیدا اے جے اپنے اندر اوسدی مُحبت ہوئی تاں اگلا وی سچی مُحبت کردا ہووے گا۔

میں نہ بھلی کلّی، اگے بھلی پھپھی ہیر۔

معنے: بھلی: بھل گئی ☆ پھپھی: پھوپھی۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی صاحباں نے آکھیا سی پئی بس میں اکلی نے تاں عشق وِچ بدنامی نہیں لئی ایس توں پہلاں میری پھپھی ہیر نے وی تاں رانجھے نال عشق کیتا سی۔

نادان دی دوستی، آئیوں گھاٹا۔

معنے: آئیوں گھاٹا: آٹے دا نقصان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جے مورکھ نال یاری لائی جاوے گی تاں اوہ ہر ویلے روٹی کھاندیاں وِچ آن رلے گا اتے ایسراں آٹا مکا دین وِچ بھائیوال بنیا رہوے گا۔

نال ایانے دوستی، کدی نہ آوے راس۔

معنے: ایانے: نادان ☆ راس: فائدے مند۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی نادان دی یاری کدی وی بندے نُوں فائدہ نہیں دے سکدی اوس نال جد دی ہووے گا نقصان ای ہووے گا ایس لئی یاری دوستی وی کسے سیانے جی نال ای لائی چاہیدی اے۔

نویں نویں مت، پرانے کیہدے چت۔

معنے: مت: یجن۔ ☆ چت: چیتے۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جیہناں لوکاں نال نویں نویں یاری لگی ہووے اوہ بڑے ای چیتے آوندے نیں پر پرانے یار بجن اوس ویلے بھل بھلا جاندے نیں۔

نیوں نہ لگدے زوریں۔

معنے: نیوں: اکھیاں لگن ☆ زوریں: دھکے نال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی کسے نال موہ پیار بدو بدی نہیں کیتا جا سکدا ایہ تاں رب ولوں ای ہوندا اے جتھے اکھیاں لگیاں ہون اوتھے لگ جاندیاں نیں۔

نیوں نہ لگدا زوری دا۔

معنے: نیوں: محبت ☆ زوری دا: دھکے نال۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی مُحبت کدی وی کسے دے نال دھکے جاں زور نال نہیں کیتی جا سکدی ایہ بس رضا مندی نال ای ہو سکدی اے۔

وکھووکھ نہ لگے اکھ۔

معنے: وکھووکھ: وکھرا اوکھرا ☆ اکھ لگن: سوں جان۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی جدوں دوستی لگ جاوے تاں اک دُوجے دی جدائی جری نہیں جاندی اتے بندے نُوں ساری رات نیند نہیں آوندی۔

ہتھ کارول، دِل یارول۔

معنے: کارول: کم کارول۔

ویروا: ایس اکھان وِچ دسیا گیا اے پئی سچا عشق تاں رب سچے اتے اوسدے معشوق دا ای اے اتے جو لوک ہر ویلے اپنے ہتھاں نال کم کردیاں ہویاں وی اپنے یار دے ناں دا

چاپ کردے رہندے نیں اوہ ای سچے عاشق ہوندے نیں۔

ہر کوئی بلدی دا سیں ہے۔

معنے :بلدی دا سیں :بلدی دا ساتھی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی ہر کوئی کسے دا اودوں ای تجن ہوندا اے جدوں اگلے دی گڈی چڑھی ہوئی ہووے اتے اوکھے ویلے کوئی ورلا ای کسے دا سنگ کردا اے۔

ہسی تے پھسی۔

معنے :پھسی: پھس گئی محبت وچ پے گئی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی عام لوکاں دا ایہ وچار اے پئی جے کوئی کڑی جاں زنانی اگلے بندے ول ویکھ کے ہس پوے۔ تاں اوہ اوسدی محبت وچ پھس جاندی اے۔

ہوچھے دی پریت' بالو دی ریت۔

معنے : ہوچھا: ڈانواں ڈول ☆ پریت: دوستی ☆ بالو: بال دین والی' ساڑ دین والی' موٹی ریت۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کچے ذہن دے لوکاں دی محبت انج ہوندی اے جویں تھل دی موٹی ریت جو پیر ساڑن توں اڈ کجھ فائدہ نہیں دے سکدی۔

ہوچھے دی یاری' سدا خواری

معنے :سدا: ہمیشہ۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی بے قدرے بندے نال دوستی لا کے اوس کولوں کدی فائدہ نہیں ہو سکدا سگوں ہمیشہ دکھاتے پریشانی ای ہوندی اے۔

یار آؤن تے غدو داں وکان۔

معنے :وکان: وکن۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی قصائی ایس آس تے ای بیٹھے رہندے نیں پئی اوہناں دا کوئی یار گوشت خریدن آ جاوے اوس نوں سارا بھیڑا گوشت دے دیاں گے اوس وچارے دوستی دی شرم دے ماریاں بولنا تاں ہے نہیں۔

یار بنیچے کبر' جیہو اپا ہے' راہبر نہیں تاں کر یچے صبر

معنے : بنیچے : بنانا چاہیدا اے ☆ کبر : امیر ☆ کریچے : کرنا چاہیدا اے۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی یار دوست وی کوئی کھاندا پیندا ای بنانا چاہیدا اے جو اوکھے ویلے اپنے یار دا سار اٹھیر پال سکدا ہووے نہیں تاں یاری دوستی لان دا کیہ فائدہ۔

یار دی یاری ول ویکھ' اوہدے عیباں ول نہ ویکھ۔

معنے :یاری: دوستی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جس نوں یار دوست بنا لیا جاوے اوس دوست دی دوستی ول دھیان رکھنا چاہیدا اے اوسدے عیب نہیں ویکھنے چاہیدے۔

یار زندہ' صحبت باقی۔

معنے :صحبت: دوستی۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے یار دوست جیوندا جاگدا ہووے تاں کدی نہ کدی اوہ مل ای پوے گا اتے اوسدی محبت فیر زندہ ہو جاوے گی۔

یار مار بانیا' پچھان مار چور۔

معنے: یار مار: یارنوں مارن والا ☆ پچھان مار: پچھان لین نوں ماردین والا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی جے بانیا کوئی یار بن جاوے تاں اوہ دُکان تے گیاں اپنے یار دی وی کھلھ لاہ لوے گا۔ اتے چورنوں سنھ تے گیاں کوئی اوسدی پچھان کرن والا مل جاوے تاں اوہ اوسنوں ماردیندا اے ایس لئی پئی گواہی نہ بن جاوے۔

یاراں باجھ اجاڑاں۔

معنے: اجاڑاں: جمع اجاڑ دی' برباد تھاں۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی دوستاں توں بناں آباد جگہ وی بے آباد جگہ ای لگدی اے اتے رونق اتے موج میلہ بس یاراں دے دم نال ای ہوندا اے۔

یاری اے جاں چھولیاں دا وڈھ اے۔

معنے: چھولیاں دا وڈھ: چھولیاں دے مُڈھاں والی زمین۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی یاری تاں انج دی ہونی چاہیدی اے پئی اگلے نوں کوئی تکلیف نہ اپڑے۔ پر جے یاری وی چھولیاں دے وڈھ وانگ انج دی ہووے پئی اوس چوں لنگھدیاں پیر ای پچھے جان تاں یاری دا کیہ فائدہ۔

یاری بُرحال' تے بھاجی مُل دی۔

معنے: بُرحال: بُرے حال وچ ☆ بھاجی: ہانڈی' رِدھا پکا۔

ویروا: ایس اکھان وچ دسیا گیا اے پئی کئی واری ایہ حال ہو جاندا اے پئی یاری بھیڑے حال وچ پھس جاندی اے اتے ہانڈی وی مُل لے کے پکانی پیندی اے اتے یار کولوں گیاں روٹی وی نہیں لبھدی۔

☆☆☆☆

ورتیاں کتاباں

کتاب داناں	لکھاری داناں
۱۔ آئینہ پنجاب	چوہدری احمد الدین
۲۔ اکھاناں دی کھان (گرمکھی)	ڈاکٹر دیوی داس ہندی
۳۔ بابے بناں بکریاں نہیں چرِدیاں	نور محمد
۴۔ پنجابی ضرب الامثال اور کہاوتیں	مزمل احمد
۵۔ پنجابی اکھان	بشیر ناظم
۶۔ پنجابی اکھان	چوہدری عبدالغفور اظہر
۷۔ اکھاناں وچ تواریخ	شاور چدھڑ
۸۔ ساڈے اکھان	ڈاکٹر شہباز ملک
۹۔ سرائیکی اکھان (جلد اول)	شوکت مُغل
۱۰۔ سرائیکی اکھان (جلد دوم)	شوکت مُغل
۱۱۔ لوک آکھدے ہن (گرمکھی)	ونجارا بیدی
۱۲۔ وڈی پنجابی لُغت (پہلی جلد)	اقبال صلاح الدین
۱۳۔ وڈی پنجابی لُغت (دوجی جلد)	اقبال صلاح الدین
۱۴۔ وڈی پنجابی لُغت (تیجی جلد)	اقبال صلاح الدین
۱۵۔ ہندکو ضرب الامثال	سلطان سکون
۱۶۔ ہیر وارث شاہ	سائیں شہباز رحمان وارثی
۱۷۔ پنج گنج	مُحمد بوٹا گُجراتی
۱۸۔ کلام سُتھرا شاہ (گرمکھی)	سُتھرا شاہ
۱۹۔ کلام گوسائیں تُلسی داس	تُلسی داس
۲۰۔ کلام سید ہاشم شاہؒ	سید ہاشم شاہؒ

English Books Reference

1. Punjabi Proverbs and idiomatic Sentences by W.P. Heirs,Church Mission Society,Gojra 1928.
2. Glossary of Multani language by O.Brien revised by J.Wilson & Pandat Hari Krishan Kaul,Lahore,1903.
3. Grammer & Dictionary of Western Punjabi by J.Wilson Lahore,1899.
4. Some Punjabi & other Proverbs by R. C. Temple.
5. Settlement Report of Sialkot Distt.by Dunlop Smith.
6. Gazetteers of various Districts of Punjab.
7. Punjab Castes by Sir Denzil Charles Ibbetson,Punjab Govt. Publication,1916.
8. The Oxford Dictionary of Proverbs by William George Smith.
9. Proverbs in native Life by Reymound Firth.
10. Various Volumes of Journal of Punjab Histrorical Society.
11. History of Sikhs,by J.D. Cunningham
12. History of Sikhs, by Khusvant Singh.(Two Volumes)
13. History of Punjab by Syed Mohammad Latif.
14. Gazetteer of Sialkot District 1894-95
15. Gazetteer of Gurdaspur District 1914.

اوہ سجن ساتھی جیہناں اپنے اپنے علاقیاں چوں اکٹھے کر کے اکھان میرے وَل ٹورے

۱۔ جناب مُمتاز بلوچ
پنجابی ادبی جھوک مدنی کالونی سرگودھا روڈ جھنگ صدر

۲۔ جناب خالد عاصی
سلطانیہ بک ڈپو پسرور ضلع سیالکوٹ

۳۔ جناب مشتاق قریشی صاحب
محلہ سیداں پسرور ضلع سیالکوٹ

۴۔ جناب خالد دھاڑیوال
ٹاوریاں والا تحصیل پسرور ضلع سیالکوٹ

۵۔ جناب سائیں محمد صدیق قادری
خانا والی تحصیل پسرور ضلع سیالکوٹ

۶۔ جناب ملک محمد نعیم ملک
بھور ےکے ڈاکخانہ تلونڈی بھنڈراں ضلع نارووال

۷۔ جناب سعید احمد شہزاد
جنرل سیکریٹری مجلس ہاشم شاہ نارووال

۸۔ جناب طارق مہیس ایڈووکیٹ
کھارا میرکا ڈاکخانہ تلونڈی بھنڈراں ضلع نارووال

۹۔ جناب محمد انور باجوہ
داتا زید کا ڈاکخانہ قلعہ کالروالا ضلع سیالکوٹ

۱۰۔ جناب باوا گورو محمد جمیل پورن سائیں
ست کھنڈ دربار گرڑ باوا نیامت سائیں مانک
روڈ نارووال

۱۱۔ جناب سنیاسی محمد امجد شاکر
قلعہ کالروالا تحصیل پسرور ضلع سیالکوٹ